

CONCIONVM,
QVAE DE PRAECI-
PVIS SANCTORVM FESTIS
IN ECCLESIA HABENTVR, A FESTO SAN-
cti Andreæ, vsque ad Festum B. Mariæ Magdalenæ.

T Q M V S P R I O R.

AVTORE R. P. F. L V D O V I C O G R A N A T E N S I ,
Sacre Thelogiae Professore, monacho Dominicano.

Mirabilis Deus in SANCTIS suis. Psal.47.
Cum viro sancto assiduus esto, quemcunq; obseruaueris ti-
mentem Dominum. Ecclesiastici 37.

C V M P R I V I L E G I O .
Salmanticæ apud hæredes Mathiæ Gastij.

M. D. LXXVIII.
Esta tafada en maravedis el pliego.

CONGESSIONAVI
QVAE DE PRAECEI
PAIS SANCTORUM FESTIS
IN ECCLESIA HABENTAR, A TESTO SAN-
GIANUS, Adversus Hymnum Missarum
TOMA PELIOR
VATOLAE RERUM PODOACO GRANATENSIS
Secto Theologiae Pollicis, monachus Domini nostri

Qui non pugno cum cibo, deinceps operari
meum Domum. Prodigia 32.

CAW PRIAVERGIO
Spatulatus abhy Phantes Multipic Gallu
M. D. IXKAII.
Excellens munere pibego.

EL REY.

POR quanto por parte de vos Fray Luys de Granada de la orden de Sancto Domingo nos ha sido fecha relation que vos auidades compuesto yn Tomo repartido en tres libros de sermones de Sanctis de todo el año, de los quales hezistes presentacion, y nos supplicastes os mandasemos dar licencia para los poder imprimir en estos nuestros Reynos y priuilegio para que por tiempo de diez años persona alguna sin vuestra licencia no los pudiesse imprimir ni vender, o como la nuestra merced fuese lo qual visto por los del nuestro Consejo y como por su mandado se hizieron las diligencias que la pragmatica por nos nuevamente hecha sobre la imprepcion de los libros dispone, y por os hazer bien y merced, fue acordado que deviamos mandar dar esta nuestra cedula para vos en la dicha razõ, y nos tuvimos lo por bié. Y por la presente os damos licencia y facultad para que por tiempo de diez años primeros siguientes que corran y se cuenten desde el dia de la fecha de sta nuestra cedula, vos o quien vuestro poder ouiere y no otra persona alguna podays imprimir y vender los dichos libros que de suyo se haze mencion y por la presente damos licencia y facultad a qualquier impressor destos nuestros Reynos que vos nombraredes para que por esta vez lo pueda imprimir con que despues de impresso antes que se vendalo traygays al nuestro consejo juntamente con los originales que en el se vieron, que van rubricados y firmados al cabo de Pedro capata del Marmol nuestro escriuano de Camara de los que en el nuestro consejo residen, para que se corrija con ello y se os estable el precio que por cada volemen ouieredes de auer. Y mandamios que durante el dicho tiempo persona alguna sin vuestra licencia no los puedan imprimir ni vender, sopena que el que los imprimiere o vendiere, aya perdido y pierda, todos y qualesquier libros y moldes que del tuviere, o vendiere en estos nuestros Reynos, y mas incurra en pena de cincuenta mil marauedis por cada vez que lo contrario hiziere, la qual dicha pena sea la tercia parte para la persona que lo denunciare, y la otra tercia parte para el juez que lo sentenciare, y la otra tercia parte para nuestra camara, y mandamos a los del nuestro consejo Presidentes, y Oydores de las nuestras Audiencias, Alcaldes, Alguaziles de la nuestra casa Corre y Chancillerias, y a todos los Corregidores, Asistentes, Gouernadores, Alcaldes mayores y ordinarios, y otros juezes y justicias qualesquier de todas las ciudades villas y lugares de los nuestros Reynos y Señorios, a si a los que agora son como a los que seran de aqui adelante que vos guarden y cumplan esta nuestra cedula y merced que asi vos hazemos y contra el tenor y forma della, ni de lo enella contenido vos no vayã ni paffen ni confiaren yr ni passar por alguna manera, sopena de la nuestra merced y de diez mil marauedis para la nuestra camara. Fechada en Madrid a catorce dias del mes de Henero, de mil y quinientos y ocho años.

YO EL REY.

Por mandado de su Magestad.
Antonio de Erasso.

Y E A R I I

C E N S V R A.

Mones de Sanctis conciones, quas in duo volumina diligen-
ter nimirū & accurate congregēt Reuerendus admodum Pa-
ter Ludouicus Granatensis monachus Dominicanus, & Sacrae
Theologiae Professor, ac diuini verbi celeberrimus concionator
ex decreto summi Senatus in manus meas peruererūt: in quibus
nihil est quod cū orthodoxa fide nostra vel aliqua ex parte pug-
net, sed omnia, tam quæ ad reconditos sacrarum scripturarum
locos exponendos spectant, quamquæ ad graues & peracutas di-
uinæ Theologiae questiones enodandas, & ad hominū vna mo-
res componendos pertinent, Christianam verè pietatem redo-
lent, ac nimirū religiosum animum autoris pientissimi, & de Chri-
stiana Republica bene meriti satis ostendunt. Prodeant igitur in
lucem tanti viri dignissimæ lucubrationes, ex quibus non minus
vberes fructus, quam ex cæteris, que Latino, & potissimum Hispano
sermone cum tanta omnium admiratione, communi plausu,
& incredibili utilitate ab eodem autore iam diu literis sunt & po-
steritati traditæ, emanaturos esse bene ac feliciter speramus. Ma-
triti in collegio Societatis Iesu, decimoquinto Calend. Ianua-

A. 1577.

M. Alfonsus Sandoual.

Y E A R I I

Por M. Alfonsus Sandoual
Anno 1577.

* *

S E R E N I S S I M O,
E T R E V E R E N D I S S I M O
Principi Henrico, Sanctorum quatuor Coro-
natorum Cardinali, Archiepiscopo Eborensi,
& Infanti Portugalliae, F. Ludouicus
Granatensis perpetuam in Chri-
sto felicitatem.

*V*M sint multa, Serenissime
Princeps, & Cardinalis amplif-
sime, optimi pastoris officia (nul-
lum enim non mouere debet la-
pidem, nihilq; intentatum relin-
quere, atque ut Apostoli verbis
vtar, omnibus omnia fieri debet,
ut omnes faciat saluos) præci-
pium tamen eius munus est, quod per Hieremiam Domi-
nus designauit, cùm dixit; *Dabo vobis pastores iuxta cor-*
meum, & pascent vos scientia, & doctrina. Hos autem pa-
stores constat in primis Christi Domini Apostolos extitisse, qui hoc sibi munus præcipue delegatum fuisse in Actis
Apostolorū testati sunt, cùm pauperū, ac viduarū curam
alijs delegantes, sibi verbi atque doctrinæ ministerium
sumpserunt. Quo argumento, hoc esse præcipuum Aposto-
lici muneris officium satis declararunt. Idem etiam Apo-
stolus Paulus testatus est, cùm se à Christo Domino non
ad baptizandum, sed ad euangelizandum missum esse di-

E P I S T O L A

xit. Idemque munus Timotheo discipulo committit, cum
ait; Prædica verbum, in ista opportunitate, importunè: ar-
gue, obsecra, increpa in omni patientia & doctrina. Hoc
autem Apostolorum exemplum secuti Patres in Concilio
Carthaginensi quarto, cum recens adhuc Christi sanguini-
nis memoria, & Apostolicæ virtutis exempla vigerent,
communi consilio decreuerunt Ecclesiarum Antistites,
vt pauperum & viduarum cura ad alios Ecclesie mini-
stros delegata, ipsi sacrarum literarum lectioni, precatio-
ni, & doctrinæ ministerio se totos addicerent, ne hac benig-
nitatis occasione à docendi ministerio se subtraherent.
Hinc legimus, nemini in Orientalibus Ecclesijs coram E-
piscopo in eius Ecclesia permisum fuisse concionari; quòd
hoc esset proprium eius ministerium. Sanctus autem Va-
lerius Hipponensis Episcopus, multis etiam refraganti-
bus ac detrahentibus, D. Augustinum, propter singula-
rem eius doctrinam, coram se in Ecclesia concionari vo-
luit. Qua ex reliquet, quam sit Ecclesiastici pastoris pro-
prium, plebem sibi commissam Dominicis præceptis atque
institutis imbuere; quando hoc tam plenum alendorum pau-
perum officium illi ademerunt, ne hac occasione minus ple-
nè docendi officium præstaret. Esse enim hoc præcipuum
pastoralis curæ munus, ipsum quoque pastoris nomen satis de-
clarat. Si enim pastoris proprium est, pinguis pabula ou-
ibus suis prouidere, consequens est, ut rationalium ouium
pastor idem ipsum efficere debeat. Quod sit autem hoc
pabulum, D. Hieronymus ad amicū scribens, & ab eo sacra
quædam

NVNCPATORIA.

quædam Volumina repetens, declarat his verbis; Nostri amice hoc esse animæ pabulum, si in lege Domini mediternur die ac nocte. Diuina ergo eloquia meditari, & alijs intelligenda ac meditanda tradere, hoc verè animum pascere est: hoc enim spirituali pastum mens humana reficitur, oblectatur, illuminatur, & spirituale robur ac vires colligit, quibus spiritualem vitam degere ac tueri possit.

Hæc omnia, Serenissime Princeps, eo consilio sunt à me dicta, partim ut significarem, quod esset præcipuum veri pastoris officium, quod video iam pridem à multis ætatis nostræ pastoribus neglectum; partim ut Celsitudini tuae gratularer, qui omnes conatus tuos, omnia vitæ studia in hoc unum intendis, ut copiosa ouibus tuis doctrine pacula prouideas. Saul quondam Rex cum Spiritu Domini ageretur, fortissimos quoq; viros sibi adiungebat, ut eorum opera adiutus, hostes Domini potenter expugnaret: tu vero Euangeli ministros semper instruis, & alis, quorum opera & gregem tibi commissum pascere, & rapaces ab eo lupos arcere valeas. Olim Paulus vestes eorum, qui Stephanum lapidabant, sollicitè seruabat, ut eum videlicet omnium manibus lapidaret: tu contrà undecimq; verbi Dei ministros comparas, ut Christi gloriam omnium linguis atque vocibus prædices. Neq; minus admiror iudicium, quo in hacre (pectus tuum Domino regente) vñsus es. Intelligens enim nequaquam pastoribus huiusmodi ministrorum copiam suppeterem posse,

EPISTOLA

nisi eos ab ipsis (utita dixerim) incunabulis formauerint
atque nutrierint, florentissimam Academiam in Eboren-
si ciuitate creasti, quæ à paruis initij in eam amplitudi-
nem excreuit, ut magnificentum illud Collegium, quod Uni-
uersæ Academie præstet, triginta supra centum collegas
habeat; quibus perpetuò alendis prouentus annuos consi-
lio atque magnificentia tua prouidisti. Ex hoc autem vir-
tutum atque literarum Seminario tot per omnia Diœcesis
oppida concionatores distribuuntur, ut anteacta huius an-
ni Quadragesima, sexaginta diuini verbi ministri prodie-
rint, qui hoc ministerio fungerentur. Quorum felici suc-
cessu ad maiora in dies communis salutis incrementa ani-
mum resumens, cōsequentis anni Quadragesima plures ad
huc destinare constitueristi, qui etiam à Dominici aduen-
tus initio, ad finem usq[ue] Quadragesimæ in eisdem oppidis
degentes, docendi officio, confessionibus audiendis, atque
virtutis exemplo strenuam in hac tua Diœcensi salutianis
marum operam darent. Itaq[ue] propheticum illud usurpare
nobis hoc tempore licet; Repleta est terra scientia Domi-
ni, sicut aqua maris operientis.

Hoc planè, Serenissime Princeps, ad laudum tua-
rum cumulum, & sempiternam nominis memoriam satis-
erat: sed excelsa tamen virtus nequaquam in his resi-
stere potuit, sed ubi alij laborandi finem fecissent, tu ini-
tiū ad maiora aggredienda capis. Nunc enim primum Se-
minarium illud, quod in sacra Tridentina Synodo institu-
tum fuit, fabricare cœpisti: cui etiam copiosos redditus confi-
lie

N V N C V P A T O R I A.

lio atque prudentia tua , magnoq; Dei munere assignasti
 quibus sexaginta viri, artium, atque Theologie studiosi,
 alantur, & religiose instituantur. Ex quo quidem semi-
 nario quam copiosa doctorum atque piorum hominum
 fruges ad Ecclesiarum ministeria prouentura sit, non
 est difficile diuinare. Quin & illud ad huius Academie
 tue solutionem (ne quid illi deesset) singularis pruden-
 tia tua excogitauit, ut amplam domum, triginta cubiculis
 distinctam, omnibusque rebus necessarijs instructam, ap-
 parandam cures, in qua pauperes scholastici, ubi in mor-
 bum incidenterint, curari & humanissime tractari possint.
 His autem omnibus addam aliquid longè maius, quod haec
 præclara opera, non tua erga Deum obsequia, sed magna
 eius erga te beneficia esse dicitas: tantumq; abest ut in his
 rebus aliqua humanae gloriae auratangaris, ut te ipsum in-
 grati animi culpa condennes, quod tatis erga te eius bene-
 ficijs ingratus sis. Hæc Princeps serenissime, pro tua singu-
 laribumanitate sæpe mecum. Quæ omnia eò retuli, ut om-
 nes Ecclesiarum Antistites hoc exemplo sibi ante oculos
 posito, qua potissimum ratione oves suas regere, ac pascere
 debeant, aperte videant. Non enim in hac præfatione id
 agimus, quod facere nonnulli solent, qui ut Principum gra-
 tiā promereantur, multa fingunt, multa plus & quo ampli-
 ficant, quæ facile coargui possint. Quæ autem ego hactenus
 commemoravi, in luce atque celebritate omnium posita sunt,
 ut impudentissimi hominis sit, quidquam in hac re vel com-
 minisci, vel plus quam par sit amplificare: præsertim cum

ego hac in re non amplificandi, sed narrandi munus suscep-
 perim, ut hæc tanta virtus, & pastoralis prouidentia ne-
 que huius ætatis, neque huius regni finibus cōtineatur, sed
 per futura secula, & omnes Christiani orbis oras latissimè
 ad Christi gloriam, & animarum salutē vagetur. Quæcum
 ita sint, nemo mirabitur, Serenissime Princeps, si has meas
 Conciones de Sanctis, multis vigilijs elaboratas, sanctissi-
 mo & religiosissimo Principi dicauerim; ei præsertim, qui
 propria sanctitatis laude minimè contentus, alios quoque om-
 nes, sanctos, hoc est, sui similes efficere perpetuò contendit.
 Cuius rei gratia hæc tanta rerum molimina, quæ hactenus
 cōmemorauit, à te suscepta sunt. Quis enim (qui modò Chri-
 sti amore flagret) non sē, & sua omnia illi dicare studeat,
 qui se totum, & sua omnia communis Domini obsequio ple-
 nissimè tradidit? Fasit autem Christus, Serenissime Prin-
 ceps, ut qui sic omnes conatus tuos prouexit, ut laborum
 tuorum amoenissimos fructus iam pridem carpis, tamdiu in-
 columem seruet, ut eorum, quæ modò exorsus es, maturos
 etiam fructus simili vertate colligas: ut sic tandem cum
 copioso animarum fœnore tot in sempiterna illa felici-
 tate coronas accipias, quot in hac vita animas Chri-
 sto Domino lucrifeceris, & his piorum stu-
 diorum adiumentis perpetuò lucrifacies.

LA STORIA DE'ATI

DE' TERRAB. A POSSE

LIBRO PRIMO.

una più esplicativa brevità. E sia pulita la
teoria etiologica di questo cingolato; diffe-
nistiacci qui nobis cùs esemplari.

Agendo su singole scienze.

Per la prima, to fare ad un farsi più chiaro lo
stato, de' libri antichi genere retorico, fanno i suoi
principi, e le loro regole.

Per la seconda, le scienze politiche, le quali sono
di natura a trarre le leggi, e le costituzioni, e le
ordinanze, e le leggi, e le costituzioni, e le ordinanze
de' diversi Stati, e delle diverse Città.

Per la terza, le scienze naturali, le quali sono
di natura a trarre le leggi, e le costituzioni, e le
ordinanze, e le leggi, e le costituzioni, e le ordinanze
de' diversi Stati, e delle diverse Città.

Per la quarta, le scienze mediche, le quali sono
di natura a trarre le leggi, e le costituzioni, e le
ordinanze, e le leggi, e le costituzioni, e le ordinanze
de' diversi Stati, e delle diverse Città.

Per la quinta, le scienze politiche, le quali sono
di natura a trarre le leggi, e le costituzioni, e le
ordinanze, e le leggi, e le costituzioni, e le ordinanze
de' diversi Stati, e delle diverse Città.

Per la sesta, le scienze mediche, le quali sono
di natura a trarre le leggi, e le costituzioni, e le
ordinanze, e le leggi, e le costituzioni, e le ordinanze
de' diversi Stati, e delle diverse Città.

Per la settima, le scienze politiche, le quali sono
di natura a trarre le leggi, e le costituzioni, e le
ordinanze, e le leggi, e le costituzioni, e le ordinanze
de' diversi Stati, e delle diverse Città.

EPISCOPALIA

ad hanc etiam ampliamentem, sed etiam diuinam in iusta
occum, ut hinc datus situs. Et ad hanc preuidit hanc
eum hunc etiam amorem tuum, ut non solius tu,
sed etiam omnes, et omnes Christi amores, quos taliterum
hunc etiam amorem tuum, ut non solum tu, sed etiam fons cum
eum, etiam quod dico, Serenam et tranquillam mens
tuam habebis, nihil enim nisi liberatur, non possi-
mus ergo regnare. Ceterum, quod dicatur in te, et in eis, qui
procurant statim et in primis concordia, et per pacem
nos suos valentes, et per amorem fraternorum contendunt.
Ceteris ergo te hoc, secundum conscientiam, et ambulationem
conscientiam, ut te incepimus. Usque enim in animali Christi
spiritu et forma, secundum ut per animam illius dicatur fratrum
qui factum est tua anima carnem. Et non obstat de aliis
miseris crudelibus. Facit autem hoc, ut seruimus con-
cordiam, et se probemus constitutus, procedamus, et in hunc
tempore, et in aliis, et in aliis tempore, et in aliis
tempore, ut non nisi modo exercitus es, muta, et
alio tempore, et in aliis, libertate colligas te sic tam secundum
concupiscentiam futurum est, ut contemptu illa felicitas
debet esse, et non alia, quae in hac vita minima. Christus
pro omnibus facit, et non pro aliis, ut in aliis

INFESTO BEATI

ANDREAE APOSTOLI

CONCIO PRIMA:

In qua post explicatam breuiter Euangelicam
lectionem, de gloriose eius agone disse-
ritur: & quid nobis eius exemplo
agendum sit, ostenditur.

THE. Venite post me, & faciam vos fieri pescatores ho-
minum. At illi continuo relictis retibus sequuti sunt
eum. Matth. 4.

RIVS QVAM gloriosum B. Andreæ
agonem (quem festis hodiè laudibus
Ecclesia celebrat) exponere incipiam,
lectionem sancti Euangeli, quæ eius
vocatione continet, paucis explanan-
dam duxi, vt postea in beato eius ago-
ne diutius valeā immorari. Ad vtrum-
que autem religiose tractandum, cœ-
lestem opem sacratissimæ Virginis in-
teruentu suppliciter imploremus.

A V E M A R I A.

¶ Posteaquam Dominus ac Saluator noster quadraginta dierum præ-
cibus atq; iejunis Euangelicæ doctrinæ prædicationem (quam tū pri-
mùm aggredi volebat) æterno Patri commendasset, & cœlestem in ter-
ris scholam instituere decreuisset, Discipulos primùm elegit, qui huius
philosophiæ auditores essent; vt ab eo erudití, alios ipsi erudirent, atq;
ita granum illud sinapis (quod minimum est inter olera omnia) ab his
paruis initij in proceram tandem arborem excresceret, quæ ramos
suos in fines mundi portigeret. ¶ Quia verò cœlestis hæc Philosophia
non tam humano studio aut ingenio; quædiuini spiritus afflatus &
magisterio nititur (ad quod vera cordis humilitas magis quam turgi-
da seculi sapientia mentes præparat) nequaquam eos qui mundi iudicio

Matth. 13.

A sapientes.

sapientes essent, sed pauperes, & obscuros homines ad hoc munus
 Matth. 4. elegit. [Ambulans ergo iuxta mare Galileæ, vidit duos fratres, Simonem qui
 vocatur Petrus, & Andream fratrem eius,mittentes rete in mare (erant enim
 pescatores) & ait illis; venite post me, & faciam vos fieri pescatores homi-
 num. At illi continuo relictis retibus, sequuti sunt eum.] Multa, fratres, in
 paucis his verbis non vulgari admiratione digna continentur.

Mirum enim est, quod ad unam Domini vocem pescatores hi, ni-
 hil dubitantes, nihil cunctantes, nec huius vocationis euentum con-
 siderantes, Christum fuerint sequenti. Quis enim nostrum non ita
 secum ageret? quod petimus? quem sequimur? qua ratione homo pau-
 per, & tenuis, vitae nostræ necessaria suppeditabit? Qua ergo spe alli-
 cimur? quid dementius quam pro incertis certa relinquere? Quid
 vero noua illa & insolita pollicitatio præ se fert; [Faciam vos fieri pes-
 catores hominum?] Quod si hoc pescationis nomine conuersationem
 hominum intelligit, quis rudes, & imperitos, nullisque aut ingenij,
 aut eruditio[n]is, aut eloquentie opibus instructos, in hominum pes-
 catores elegit? Animaduertite hoc in loco, fratres, quantum inter diui-
 ni Spiritus afflatum, & humanæ sapientie consilia intersit. Nihil ho-
 rum cogitarunt, sed ad unam Domini vocem sine ulla cunctatione
 ipsum sequuntur; exemplum hac in re perfectissimæ obedientiæ ex-
 hibentes. Perfecta enim obedientia nihil temere discutit, nihil ex-
 minat; non secum expendit, quæ facilia, quæ difficilia, quæ aspera,
 quæ iucunda, quæ rationi humanæ consentanea, quæ dissentanea
 sint; sed fide fulta, solam præcipientis autoritatem sequitur. Quia ve-
 ro D. Greg. hoc in loco indiscussam, & celerem Apostolorum obe-
 dientiam maximè commendat, pauca mihi, quæ sancti Patres tum
 de eius dignitate, tum de perfectione docent, dicenda esse videntur:
 atque eò magis, quod doctrina hæc latius patet, & ad plures pertinet.
 Nam & subditii maioribus suis, & servi dominis, & filij parentibus, &
 uxores viris, & verè pœnitentes Confessariorum præceptis, atque
 omnes postremò communis rerum omnia domino obedire te-
 nemur.

Augusti.

Obedientiæ autem dignitatem D. Aug. ex primo Domini prece-
 ptō generis nostri principibus imposito, demonstrat his verbis; No-
 potuit perfectius demonstrari, quantum sit bonum obedientiæ nisi
 cum Dominus prohibuit ab ea re, quæ non erat mala. Sola ibi obe-
 dientia tenet palmam, sola ibi inobedientia tenet pœnam. Et, vero

Greg. 35. Moraliū.

2. Reg. 15.

Gregor. tractans illa Samuelis ad Saulem Regem verba; Melior est
 obedientia quam victimæ, sic ait: Obedientia victimis iure preponi
 tur:

7 tur: quia per victimas aliena caro; per obedientiam vero voluntas
 propria mactatur. ¶ Singularem verò obedientiæ fructum D. Aug.
 declarat his verbis: Citius exauditur vna oratio obedientis, quam
 decem millia contemptoris. Euseb. quoque Emiss. Quantò, inquit, *Homil. 3.*
 obedientiores fuerimus præpositis, & patribus, tatum obediet Deus *ad Monac.*
 orationibus nostris. Ne vero quenquam obedienti verbum, Deo
 attributum, offendat, meminerit hoc verbum in sacris literis ipsi etiā
 rerum omnium Domino tributum. Cum enim Sol ad imperium Io
 sue in cœlo trium horarum spatio immobilis stetisset, haec protinus
 verba subiectiuntur; Obediente Deo vocî hominis: nō enim ait, Obe
 diente Sole vocî hominis, sed (quod mirabilius est) Deo obediente.
 Quia enim sanctus Iosue (vt in eodem libro scriptum est) perfectissi
 ma obedientia omnes Dei leges, & præcepta seruauit, voluit iustissi
 mus ille mundi arbiter obsequium obsequio, & obedientiam obe
 dientia remunerare. Quod igitur maius obedientiæ præmium, quam
 quod vir obediens omnipotentem Deum sibi faciat obedientem?
 ¶ Habet etiam insignem aliam utilitatem obedientia, in qua singula
 rem charitatis dignitatē emulatur: nempe quod sine illa, nullus vir
 tus Deo grata sit. Hinc D. Bernar. tractans illa Domini verba apud *Ber. super*
Esaïam; Ecce in die ieunij vestri inuenitur voluntas vestra; docet, *Canti.*
 neque ieunium, neque silentium, nec vigilias, nec orationes, &c le
 ctiones, & cætera bona opera grata esse Deo, vbi inuenitur voluntas
 nostra, hoc est, vbi virtus obedientiæ omnino deest. ¶ Denique tan
 ta obedientiæ virtus est, vt ea quoque opera iusta ante Deum faciat,
 de quibus dubitari meritò potest, iusta an iniusta sint, vbi quis ea ex
 maiorum imperio exequitur. Cuius rei sancti Doctores causam af
 ferunt, quod nequam ad eos, qui aliorum imperio subsunt, spe
 ciet maiorum præcepta examinare, sed opere implere. Hinc illud
 D. Augusti. Vir iustus, si fortè etiam sub Rege, & homine sacrilego
 militet, rectè potestillo iubente bellare, si quod sibi iubetur, vel non
 esse contra Dei præceptum certum est, vel utrum sit, certum nō est:
 ita vt fortasse reum faciat Regem iniquitas imperandi, innocentem
 autem militem ostendat ordo seruendi. Qua ex re singularem quan
 dam obedientiæ dignitatem intelligere licet. Cum enim certum sit,
 non modò lethaliter peccare eum, qui quod iniustum esse nouit,
 exequitur; sed illum etiam qui de operis iustitia dubitat: propterea
 quod se lethaliter peccandi periculo exponat (vt ij faciunt, qui à ser
 uis emptitijs aliquid emunt, quod an sit furto sublatum, dubitant)
 nam tamen sola obedientia dignitatem retinet, vt quod à maioribus
 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1099. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1099. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1198. 1199. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1198. 1199. 1200. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1209. 1200. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1209. 1210. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1218. 1219. 1210. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1218. 1219. 1220. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1220. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1239. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1239. 1240. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1248. 1249. 1240. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1248. 1249. 1250. 1251. 1252. 1253. 1254. 1255. 1256. 1257. 1258. 1259. 1250. 1251. 1252. 1253. 1254. 1255. 1256. 1257. 1258. 1259. 1260. 1261. 1262. 1263. 1264. 1265. 1266. 1267. 1268. 1269. 1260. 1261. 1262. 1263. 1264. 1265. 1266. 1267. 1268. 1269. 1270. 1271. 1272. 1273. 1274. 1275. 1276. 1277. 1278. 1279. 1270. 1271. 1272. 1273. 1274. 1275. 1276. 1277. 1278. 1279. 1280. 1281. 1282. 1283. 1284. 1285. 1286. 1287. 1288. 1289. 1280. 1281. 1282. 1283. 1284. 1285. 1286. 1287. 1288. 1289. 1290. 1291. 1292. 1293. 1294. 1295. 1296. 1297. 1298. 1299. 1290. 1291. 1292. 1293. 1294. 1295. 1296. 1297. 1298. 1299. 1300. 1301. 1302. 1303. 1304. 1305. 1306. 1307. 1308. 1309. 1300. 1301. 1302. 1303. 1304. 1305. 1306. 1307. 1308. 1309. 1310. 1311. 1312. 1313. 1314. 1315. 1316. 1317. 1318. 1319. 1310. 1311. 1312. 1313. 1314. 1315. 1316. 1317. 1318. 1319. 1320. 1321. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1328. 1329. 1320. 1321. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1328. 1329. 1330. 1331. 1332. 1333. 1334. 1335. 1336. 1337. 1338. 1339. 1330. 1331. 1332. 1333. 1334. 1335. 1336. 1337. 1338. 1339. 1340. 1341. 1342. 1343. 1344. 1345. 1346. 1347. 1348. 1349. 1340. 1341. 1342. 1343. 1344. 1345. 1346. 1347. 1348. 1349. 1350. 1351. 1352. 1353. 1354. 1355. 1356. 1357. 1358. 1359. 1350. 1351. 1352.

iniunctum sit, citra vnum periculum exequi possimus, etiam si illud ex natura sua æquum, vel iniquum sit, dubitemus. ¶ Ioannes vero Climacus, qui perfectam obedientiam, sepulchrum propriæ voluntatis appellat, virtutis huius securitatem breui oratione describit, dum eam tutam nauigationem, & immediatam ad Deum excusationem vocat. Quibus verbis significat, verum obedientem tutò inter aduersantibus huius mundi vndas nauigare, paratamque in diuino iudicio péractæ vitæ excusationem habere, cum non à se, sed à prefecto suo péractæ vitæ ratio exigenda sit: idemque circa solitudinem degit, cum vitæ suæ habendas à se sustulerit, & prefecto suo commiserit.

Ad eorum autem quæ hactenus diximus confirmationem, mirabile obedientiæ exemplum, quod idem Ioannes Climacus memorat, eiusdem verbis referre libet: sic igitur ait. Non ero occultator inquis, neque fraudator inhumanus, ut ea sileam, quæ silere omnino nefas est. Ioannes Sabbaita, summus vir, mihiq; charissimus, rem mihi retulit memoratu dignissimam. Erat (inquit) in monasterio meo, quod est in Asia, senex quidam negligenterius, & immoderatus, quod non iudicandi causa, sed veritatis studio dico: huic erat discipulus iunior, Acatius nomine, simplex quidem animo, ac voluntate, sed sensu, & ratione prudentissimus; qui tanta ab huiusmodi senectate passus est, quæ si referre voluero, plurimis fortè videbuntur incredibilia. Cum igitur egisset annos nouem sub immiti illo & acerbo senectate, migravit ad Dominum, sepultusque est in cœmeterio Patrum. Post quinque autem dies abiit ad magnum quendam illic senem Acatij magister, dixitque illi: Pater, Acatius mortuus est. Quod cum audisset senior, respondit: Verè senex non id mihi persuadebis. Cui ille: Veni, & vide. Continuò surrexit senex, venitque cum beati pugnalis magistro ad cœmeterium, clamatque tanquam viueret ad eum, qui in beata requie viuebat, dicens: Frater Acati putasne mortuus es? Tum verò gratus ille obedientis, etiam post mortem obedientiam ostendens, magno illi seni ita de sepulchro respondit: Et fieri quomodo potest, pater, ut moriatur homo obedientia deditus? Tunc senex ille, qui pridie illius magister appellatus fuerat, territus, in facie cum lachrymis cecidit, atque à monasterij Abbatे petijt, ut sibi uixit tumulum eius cellulam construere licet, illicque iam sobrie viuit, dicens patribus semper, Homicidium feci. Haec tenus Climacus. Si cui autem exemplum hoc incredibile, aut mirabile videtur, non minus vtique mirabitur, si Apostolicæ dignitatis celsitudinem, ad quam hodie Apostoli per obedientiam peruererunt, fuerit contemplatus;

13 platus; qua nulla est inter omnes Ecclesiæ gradus maior. Posuit enim Dominus in Ecclesia (vt Paulus ait) primum Apostolos, deinde Prophetas, Doctores, & pastores, cæterosque Ecclesiasticae Hierarchiae ministros; inter quos omnes Apostoli principem locum tenent. Hoc igitur perfectæ illius obedientiæ præmium exitit.

Hæc sunt, fratres, quæ ad virtutis huius commendationem (vt alia prætereamus) à sanctis Patribus referuntur: quæ tamen omnia non cuiusvis obedientiæ, sed perfectæ conueniunt. Quid autem perfecta obedientia habere debeat, ijdé aperte declarant. ¶ Primum enim si nplex esse debet, quæ superioris mandatum non examinet, aut discussiat. Qua de causa obedientiam, idem Climacus, discretionis depositionem appellavit: quod verus obediens discretionem imperanti superiori commiserit, sibi vero obtemperandi, non imperata exa-

14 minandi officium sumperit. Hinc D. Bern. Non attendit verus obe

Bernar.

diens, quale sit quod præcipitur, hoc solo contentus quod præcipitur. Quod D. Andreas exemplo suo declarat, qui sine disquisitione, cum fratre suo ad imperium vocantis Domini, relictis omnibus, ipsum sequutus est. ¶ Nec satis est hac animi simplicitate obedire, nisi protinus sine vlla cunctatione, quod præcipitur, alacriter exequaris. Qua de re sic idem Ber. ait; Verus obediens mandatum non

Idem:

procrastinat, sed statim parat aures auditui, linguam voci, pedes itineri, manus operi, & se totum intus colligit, vt mandatum peragat imperantis. Hanc obediendi celeritatem exemplo suo ostendit Abraham, qui iussus à Domino dilectissimum filium immolare, non ex-

Gene. 22.

pectataluce, in ipsa nocte se huic operi cum filio accinxit. Hanc autem obediendi promptitudinem apud sanctos illos AEgypti Monachos ita viguisse Cassianus memorat, vt cùm dato signo ad munus

Cass.

aliquid vocarentur, qui scribendi officio incumbebant, quæcepissent literæ characterem delineare, imperfectum relinquerent, vt sine vlla mora imperantis voluntati parerent. Hoc ipsum nos hodiè Petrus, & Andreas exemplo suo docent, qui à Domino vocati, nulla interposita mora, continuò ipsum sequuti fuisse perhibentur: idemq; nos Iacobus, & Ioannes frater eius, in eadem lectione docent: qui vbi primum vocati à Domino fuerunt, statim relictis retibus, & patre, secuti sunt eum: nec enim sanctus Euangelista hanc obediendi alacritatem silentio præterea uidam duxit. ¶ Perfecta quoque obedientia libenter humilia quam honorifica, & aspera quam iucunda sibi imperari desiderat: scit enim verum esse quod D. Greg. ait; Cùm huius mundi successus præcipitur, cùm locus superior imperatur, is qui

Gregor.

ad percipienda hæc obedit, obedientia sibi virtutem euacuat, si ad 16
 hæc etiam ex proprio desiderio anhelat. ¶ Postremò hoc etiam per-
 Idem.fecta obedientia habere debet, quod idem Grego. ait, vt non seruili
 metu, sed charitatis affectu; non timore penæ, sed amore iustitiae

In Serm. S. maiorum præceptis obediatur. Quocirca appositiè admodum D. Ber.
 Andreæ. perfectam obedientiam, perfectæ monetæ sive numo comparat:
 qui & integer esse debet, hoc est, nulla sui parte truncatus; & purus,
 hoc est, nulli peregrino metallo admixtus. Talis igitur perfecta obe-
 dientia est, qua: & omnia quæ præcipiuntur, exequitur, & non cor-
 rupto affectu, sed sincero obediendi amore eadem operatur. Quis-
 quis igitur obedientiam suam his legibus, atque virtutibus ornaue-
 rit, præmia illa magnifica, quæ obedientibus proposita esse diximus,
 consequetur. Hæc nos, fratres, sanctorum Apostolorum perfecta
 obedientia dicere compulit: nunc ad extremum, eundemq; glorio- 17
 sisimum beati Apostoli Andreæ agonem explicandum veniamus.

§.

I.

¶ Cum multa, & in vita, & in morte huius beatissimi Apostoli ad-
 miratione, & laude dignissima sint, tum nihil est mirabilius, quam
 lætitia illa, & alacritas animi, qua ad crucis supplicium properabat.
 Ductus quippe ad martyrij locum, cum paratam sibi crucem à lon-
 gè vidisset, nequaquam illam supplicij instrumentum, sed summi ho-
 noris, atque dignitatis thronum esse iudicauit: nequaquam, vt D.
 Ber. in Ser. Ber. ait, sicut exigere videbatur mortalis infirmitas, expalluit: nequa-
 de. S. An- quam sanguis eius gelatus est: nō horrore stetere comæ, aut vox fau-
 dra. cibus hæsit: non contremuit corpus, nec mens turbata est: non re-
 cessit, vt afflolet, intellectus: ex abundantia cordis os locutum est, &

charitas quæ seruebat in corde, quasi scintillas quasdam ardentissi- 18
 mas emittebat in voce. Quorsum enim, queso, illa verba attinent,
 quibus paratam crucem compellabat? O crux diu desiderata, & iam
 concupiscenti animo præparata, securus & gaudens venio ad te: ita
 & tu exultans suscipias me, discipulum eius, qui pependit in te: quia
 amator tuus semper fui, & desideravi amplecti tc. Obsecro fratres,
 homo ne est mortalis qui hæc loquitur, an Angelorum aliquis, aut
 noua aliqua creatura ab omni mortalitatis sensu secreta? Sed homi-
 nem esse, similèri nobis passibilem, passio ipsa testatur, qua appro-
 pinquante tam letabundus exultat. ¶ Et quidem Apostoli, Marty-
 resque quam plurimi, celeri mortis supplicio absumperi, citò mor-
 tem immortalitate commutarunt: at beatus Andreas biduo crucis
 patibulum, & diuturnè mortis cruciatum pertulit. Et illi quidem
 magno

19 magno silentio cruciatus seos perferebant. Vnde cùm beatissimus quidam martyr inter horrendos corporis cruciatus Dominum tacitus precaretur, tantam inter tam acres dolores constantiam demiratus Præses, ab eo quæsuit, quomodo tantis cruciatis affectus, nihil quereretur, nullamque vocem emitteret; hęc admirandæ philosophię verba respondit: Disciplina Christianorum est, seruare, dum oramus, silentium. Magnæ quidem virtutis hoc silentium extitit; maius tamen fuit, quod beatus Andreas crucis suspendio atque in die cœfectus, toto biduo populum docere, & ad cœlestis patrię amorem hortari non desstit.

Vnde ergo (inquit Bern.) in homine tam noua hęc exultatio? vn In Serm. S. de tam' inaudita letitia? vnde in tanta fragilitate tanta constantia?vn Andree. de in homine tanta spiritualis mens, tam robustus & imperterritus animus? Quis enim mortalium mortem letus aspexit? Nam si cunctorum terribilium extremum mors esse dicitur, quę & vita, & opibus cunctis hominem spoliat, & truncō, aut lapidi nobilissimā creaturam similem reddit, quis hanc tantam rerum mutationem, tam dissimilemque sortem non perhorrescat? Quorundam vidimus capillos, denunciato mortis supplicio, vnius noctis spatio in candorem versos; & quod longæua ætas vix facere solet, noctem unam peregrisse: quosdam autem loquendi facultatem amisisse: alios verò in furorem & amentiam versos: alios etiam ante mortem, solo mortis imminentis nuncio mortuos fuisse. Sed quid homines commemoro? Ipsa etiam bruta animantia rationis expertia, solo naturæ instinctu vehementissimè mortem timent. Quis enim nesciat rugitu leonis, aut aquilę clamore auditu, feras ipsas, & aues timoris magnitudine examinari? Si igitur mortales omnes, si bruta adeò mortem & interitum reformidant, quis non miretur mortalem hominem tanta animi alacritate patibulum ipsum, & teterimam mortis faciem intueri, vt verè dicere potuerit: Amator tuus semper fui, & desideravi amplecti te o bona crux? Cùm ergo affectus hic magnæ nobis admirationis materiam præbeat, quaeramus diligenter, fratres, vnde hęc tanta vis, tamque insolitus manaret affectus. Constat enim maximarum ferum admirationem, philosophandi (hoc est, abditarum rerum causas inquirendi;) occasionem hominibus præbuisse: huius enim tantæ fortitudinis causam inuenientes, licebit nobis eisdem rationibus ad eam virtutem aspirare, quę ab illis profecta est.

¶ Ut huic igitur quæstiōni respondeamus, illud primò sciendum

Luc. 24.

est, fortitudinem hanc nequaquam à fragili carnis natura, sed à cœlesti virtute proficiunt, de qua Salvator à morte excitatus discipulis dixit: Sedete in civitate, donec induamini virtute ex alto. Quia virtute ijdem discipuli induiti (qui in passionis Dominice nocte, turpi se se fugae, relicto Domino, dederunt) postea infra-cto animo aduersus totam mundi, & inferorum potentiam decer-tarunt, & constanter, atque intrepidè mortem subierunt. Hanc por-rò fortitudinem Spiritus sancti dona, & cœlestes virtutum habitus præbent, quæ pīj hominis mentem non solum vētiunt, & ornant, sed inuitam etiam telis inimicorum, & insuperabilem efficiunt: cu*ius decorē*, cum mirabili fortitudine coniunctum, cœlestes Virtutes in Caotic. mirantur, cum dicunt; Quæ est ista, quæ progreditur, sicut aurora consurgens, pulchra vt Luna, electa vt Sol, terribilis vt castrorum acies ordinata?

Canti. 6.

Simil.

Harum autem virtutum omnium radix, & fundamentum, fides est. Vt autem exulta, & aucta radice, rami arboris cum ea pariter au-gentur, & crescunt: ita fidei incrementum, omnium aliarum virtutum robur & incrementum parit. Fides enim, quamvis vbi mortua, & informis est, otiosa sit (potest enim, vt D. Aug. ait, fides sine chari-tate esse, sed non a prodesse) ea tamen charitatis, atque aliarum virtutum accessione mirum in modum perficitur, & augetur. Vt enim ceteræ virtutes, ita hæc quoque bonorum operum meritis, & Spiritus sancti donis ac beneficijs, maxima in viris sanctis atque perfectisca-pit incrementa. Quod quidem Apostolus expressit, cū virum iu-stum de fide in fidem proficere dixit. Quo loquendi genere, fidei in-crements designauit, quæ à paruis initij, & obscuro lumine, ad tan-tam firmitatem, & claritatem aliquando peruenit, vt viri sanctissimi fidei mysteria non modò credere, sed etiam cernere quodammodo sibi videantur. Fides enim charitate incensa, & per intelle-citus donum irradiata, miris animam splendoribus implet, reficit, & illuminat. Nec solum interno diuini Spiritus lumine perficitur, sed exterius etiam, operatione miraculorum Deo intus cooperante, mentemque illuminante, augetur. Sic Nico demus vīsis Domini signis; sic Regulus cuius filius sanatus à Domino fuit; sic cæcus ille natus, & ab ipso illuminatus, fidem miracu-lorum virtute, ac Deo mentes eorum excitante percepit. Quin etiam inter ipsos Martyrum agones, atque horrenda certamina, multi infidelium ob edita à sanctis Martyribus miracula, sic fidei splendore illuminati, & in ea solidati fuerunt, vt li-benter

Ioan. 3.

Idem. 4.

25 benter etiam pro ea martyrium subierint. Quod quidem beatissimi Hippolyti atque sociorum eius , multorumque aliorum exemplo discimus. ¶ Si igitur his rationibus fides augetur , qualis quæso Apostolorum fides exitisse credenda est , qui primi ante omnes primitias Spiritus percepérunt ? qui omnium gentium linguis subito locuti sunt ? qui omnia Domini miracula , ab eius prædicationis initio ad finem usque viderunt ? qui ipsum & à mortuis excitatum , & in celos admirabili potestate ascendentem contemplati sunt ? quique ipsi eandem potestatē edendi miracula acceperunt ? Quid verò hic de beati Andreæ fide referam ; qui Apostolorum omnium primus Dominum sequutus est ; & Apostolorum Principem , eundemque fratrem suum , ad Dominum adduxit ; & qui non modò mirabilium operum patrator extitit ,

26 sed fraterni etiam corporis umbram , miracula faciente , vidi ? Si ergo cùm diuina aspirat gratia , tanta miraculorum vis est ad rerum diuinorum fidem , ut modò diximus , faciendam , ut vel unius miraculi operatio infideles homines non modò ad fidem conuerterit , sed ad mortem etiam , extremaque pro ea supplicia perferenda inuictos reddiderit ; qualem , quælo , beatissimi Andreæ fidem & fidei propaginem , hoc est fortitudinem , atque constantiam fuisse putabimus , quæ non solum interno diuini Spiritus magisterio illuminata , sed innumeris propemodum miraculis , partim visis , partim à se editis , illuminata , confirmata , & aucta fuit ? Quid igitur mirum , si qui tanto fidei splendore circumfusus , certissime sciebat , ac penè videbat , ubi primùm animam efflasset , in cœlestes illas sedes eam euocandam , & sempiternis gaudijs afficiendam : quid , inquam , mirum , si adeò latus ad crucem pergeret , per quam illi aditus ad sempiternam felicitatem patebat . Beatus Stephanus , dum lapidaretur , vidi celos apertos , & Iesum

Act. 7.

stantem à dextris Dei . Quis hoc spectaculo animatus , non libenter , non dico lapides torrentes , sed mille etiam mortes non alacriter sustineret , ut hac tanta gloria sibi frui liceret ? At beatus Andreas nec minori fide , nec minori etiam spe , & securitate eandem gloriam , per crucem sibi paratam intelligebat . Cur ergo inspecta cruce non exultaret , ac triumpharet , per quam , breuissima illa passionis mora transacta , ea esset bona consequutus , quæ nec oculus vidit , nec auris audivit , nec in cor hominis ascenderunt , quæ iam fide quodammodo presumperat , spe attigerat , & velutiam manu tenebat ?

Hac igitur ratione fides, & fidei germana, spes, beatissimi Apostoli mentem ad passionis amorem incendebant. Quid verò charitas, quæ summum inter has virtutes locum tenet? ea verò longè alia ratione, sed maiori tamen studio ad amorem crucis excitabat: non enim proposita mercedis magnitudine, sed purissimo diuinæ boni tatis amore hoc in eius pectore desiderium inflammabat. Charitatis quippe est, omni ratione, Deo, quem summè diligit, inseruire, & gratificari velle: idque tantò magis, quanto charitas ipsa perfectior atque flagrantior est. Inter omnia autē virtutum officia, nihil Deo gratius, nihilque dignius, aut mirabilius, quam invicta in doloribus constantia, & alacris ac lœta in tribulatione patientia (hic enim sumus perfectæ charitatis gradus, hoc summum probatæ virtutis argumentum est) ideo nihil magis viri sancti cupiunt, quam hoc genere virtutis, ei, quem flagrantissimo amore diligunt, gratificari. Ad hunc autem dilectionis gradum initio nascentis Ecclesiæ, cùm alias multos, tum etiam Macedones peruenisse Apostolus testatur his verbis: Notam facimus vobis fratres gratiam, quæ data est in Ecclesijs Macedoniæ: quoniam in multo experimento tribulationis, abdantia gaudij ipsorum fuit. Nouæ certæ res, & incognita mundo, & humanæ rationi incredibilis: quod non in leui, sed in multa etiam tribulatione homines se ita gererent, ut non modò tristitia non afficerentur, sed magna etiā lœtitia cōplerentur: hoc enim abudatia gaudij significat. Hoc autē natura hominum, hoc mores, hoc usus, hoc humana vita habet, ut quod magis calamitas crescit, eo magis & luctus, & mceror, & tristitia augeatur, & omnis lœtitia procūl absit: cūm scriptum sit; Tristitia vnius horæ obliuionem facit luxuriæ magnæ. Hic autem supra omnes naturæ humanæ leges, quod calamitas corporis grauior, eo animi gaudium & lœtitia maior extirrit. Quid autem hoc nisi ingens diuini amoris vis efficere potuit? De qua sic Petrus Chrysolor. ait: Nil durum, nil amarum, nil graue, nil lethale computat amor verus. Quod ferrum, quæ vulnera, quæ pœnæ, quæ mortes amorem prævalent superare perfectum? Amor est impenetrabilis lorica: respuit iacula, gladium excutit, periculis insultat, mortem irridet: si amor est, vincit omnia. Vnde in Cant. dilectio morti comparatur, qua nihil in mundo fortius inuenitur, cūm nullus ab eius falce atque dominatu potentissimorum Regum aut Imperatorum immunitis sit. Hanc autem insuperabilem fortitudinem Martyres habuisse constat: quos nulla humana vis, nulla mundi potestia à Christi complexu atq; dilectione potuit auellere. De ea quippe

Petrus Ra-
uēnas.

Cant. 8.

¶ pè mox subditur: Aquæ multæ non poterunt extinguere charitatem, & flumina non operient eam. Omnes enim reges terræ & principes conuenerunt in vnum, omnesque una mente, atque consilio, omnibus tormentorum machinis (quæ humana crudelitas Demonis furore concitata excogitare potuit) hunc charitatis ignem, qui in sanctorum Martyrum pectore flagrabat, extinguere nitebantur: quæ tamen omnia inuicta in Christum dilectio superauit. Hinc D. Cyprianus in Epistola quadam insuperabilem sanctorum Martyrum fortitudinem commendans, ait: Steterunt torti, torquentibus fortiores, & pulsantes ac lanientes vngulas, pulsata ac laniata membra vicerunt. Insuperabile fidé superare nō potuit frequens plaga diu repetita: quamuis rupta compage viscerū torquerentur in leuis Dei non iam membra, sed vulnera. Quam ille fortitudinis laudem non viris modò, sed fœminis tribuit, quas ait viris, etiā torquentibus fortiores extitisse. Quia fortitudine, quid maius, aut mirabilius esse potuit? Nā quamuis mirū, & nouū sit, fœminam viris esse fortiorē; multò tamen mirabilius est, eas dū torqueretur, torquentibus fortiores extitisse: cùm torquere facile, torqueri autem acerbissimum sit.

Si igitur tanta perfecta charitatis vis est, ut infirmum etiam fœminarum sexum hac tanta fortitudine armaret, quid iam mirum, aut nouum erit, beatissimum Apostolum Andream, qui multo maiori charitate incensus erat, cùm paratam sibi crucem à longè videt, his eam amantissimis verbis salutasse? O crux, quæ in corpore Christi dicata es, & membris eius tanquam margaritis ornata: ô crux, quæ per totum mundum fulges, suscipe me ab hominibus, & redde me magistro meo; vt per te me suscipiat, qui per te me redemit: Hunc enim affectum, hunc animum illi præstabat non solum fides, & spes (de quibus antè locuti sumus) sed ardentissima etiam, quam Spiritus sanctus in corde eius accenderat, charitas. Hæc enim has splendidissimas fortitudinis, & constantie flamas in eius mente excitabat, quibus & mortem, & omnia tormentorum genera superari paulò antè docuimus. Verum hic aliquis fortasse dicat; si charitatis tantavis est, ut amara vertat in dulcia; quomodo Salvator noster, in quem se tota charitatis plenitudo effuderat (non enim ad mensuram dedit Deus spiritum filio) quomodo, inquam, imminente passionis hora non exultare, vt Andreas; sed paucere, vt infirmus ceperit, & redere. Sed cùm hoc multis de causis, ijsdemque iustissimis acciderit; D. tamen Bernardus hunc infirmitatis nostræ affectum

Bernar.

plum

ptum fuisse testatur: sic enim ait; Agnosco planè in duce belli pusil- 34
 lanorum trepidationem: agnosco ægroti vocem in medico: consi-
 dero charitatem, stupeo miserationem, expauesco dignationem. Mi-
 sericors Dominus non beati Andreæ robustum sibi suscepit affectu;
 quia non est opus sanis medicus, sed malè habentibus. Quid fuerat,
 Domine Iesu, si accedente hora, propter quam veneras, intrepidus
 stares, tanquam qui potestatem habebas ponendi animam tuā? An
 non longè gloriöius fuit (quando totum propter nos agebatur) ut
 non modò passio corporis, sed etiam cordis affectio pro nobis face-
 ret: & quos vivificabat mors tua, tua nihilominus & trepidatio ro-
 bustos, & mœstia lœtos, & tedium alacres, & turbatio quietos face-
 ret? Deniq; agnosco & in hoc ipso Paracletum maximū, & agnosco
 Paracletum benignissimum, qui propè est ijs, qui tribulato sunt cor-
 de. Non despero iam Domine, etiam si molesta mihi videatur tribu- 35
 latio quam patior; etiam si pusillanimis sum; etiam si desidero ut
 Mat: h. 26. transferatur à me calix: non despero (inquam) dummodò audiam
 ipse: veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu. Hactenus Bern.

§. II.

Sed iam tempus est, ut ex his, quæ de hac mirabili Andree fortitu-
 dine, quam ab eius flagrantissima in Christum charitate profici-
 dimus, philosophari incipiamus: frustra enim præclara Sæctorum
 gesta celebramus, nisi quid nobis facto opus sit, eorum exemplo
 agnoscamus. Primum igitur hoc exemplo intelligimus, quantum illi
 decipientur, qui ideo à virtutis studio abhorrent, quod eam aspera,
 atq; inaccessam arbitrentur; vitia verò illis blandissima & iucundissima
 appareant: hi enim veræ charitatis vim atque potentiam pror-
 sus ignorant: quæ quanta sit, non solum beatissimi Andree alacri- 36
 tas passionis, sed omnium etiam Martyrum mirabilis patientia de-
 clarat. Quæ ergo vis adeò facile fecit supplicium mortis, quomodo
 non eadem leue faciat onus diuinæ legis? Vnde ergo hæc tanta cæci-
 tas in multorum hominum pectora irrepit, ut grauissimum, atque
 importabile diuinæ legis iugum arbitrentur? Nimirum (ut mihi qui-
 de videtur) quod illud non ijs viribus metiuntur, quas habituri sunt,
 si ad Dominum conuersi, charitatis donum, & mentis sanitatem per-
 cipient: sed ijs quas modò habent, antequam ad illum conuertan-
 tur, cum videlicet nondum natura per gratiam sanata est. Hi autem
 similes mihi esse videntur ijs, qui cum ardentissima siti in mor-
 bo laborent, nec tamen eo tempore, medicis prohibentibus, aquis se
 ingurgitare audeant, decernut, vbi è morbo conualuerint, ad eos
 ie son-

Simil.

37. se fontes ituros; quos aliquando viderunt; ibique se ad satietatem usque bibituros: qui tamen sanitatem recepta; & sit pariter cum morbo extinta; rident ea quae ante a morbo delusi proposuerant. Similis igitur horum cæcitas est; qui peccati morbo laborantes; non quid natura per gratiam sanata; sed quid per peccatum ægra concupiscat; attendunt: qui si ad Dominum per veram pœnitentiam conuersi; veram animæ sanitatem reciperent; facile hoc peruerlum de rebus iudicium riderent; atque damnarent.

Sed ne quidquam hac in re prætermissum à nobis esse videatur; queret fortasse aliquis; qua ratione charitatem hanc (cuius tanta vis est) assuequi poterit. Hoc plane breuiter D. Aug. declarat his verbis: *August.*
Putate (inquit) amore hominis; quasi manum esse animæ: si aliquid tenet; tenere aliud non potest. Hoc autem dico; quia qui amat seculum; Deum amare non potest: occupatam habet manum. Dicit illi Deus: Tene quod do; non vult dimittere quod tenebat; ideo non potest accipere quod offertur. Hactenus Aug. Cuius verbis hoc monemur; vt si Deum consequi volumus; simul cum peccato seculi amorem (vnde peccata proficiscuntur) relinquamus: vt sumimum illud; & infinitū bonū plenè possideamus. Hoc igitur primum est quod à nobis beatissimi Andreæ charitas; & passionis eius alacritas exigit.

Exigit etiam; vt quando gloriosum eius agonem & martyrium hodiè celebramus; patientiæ quoque; & fortitudinis eius exemplū; quo ad licet; imitemur. Solennitates quippè Martyrum (vt D. Aug. *August.* ait) exhortationes martyriorum sunt: vt imitari non pigeat; quod celebrare delectat.

Quamuis enim Tyranni modò delint aduersum quos dimicare debeamus; alij tamen hostes non desunt; contra quos

39 tota penè vita decertandum sit. Vita enim Christiana quid aliud quam militia est: in qua aduersus principes tenebrarum; & aduersus familiarem ac domesticum hostem; carnem nostram; pugnare semper debemus? Ad quam quidem pugnam nos D. Chrysost. hortatur

his verbis; O Christiane; delicatus es miles; si putas tine pugna te posse vincere; sine certamine triumphare. Fortiter dimica; atrociter in prælio concerta; considera pactum; conditionem attende; militiæ nosce; pactum quod spopondisti; conditionem ad quam accelsisti;

militiam cui nomen dedisti. Hoc enim pacto; quos miraris; omnes pugnauerunt; hac conditione vniuersi vicerunt; hac militia triumpharunt. Sunt autem non pauci; qui quam longissimè ab hac intentione & proposito distant: qui videlicet ita Deo deruire destinarunt; vt nihil tamquam asperum; ac difficile in eius gratiam subire velint. Ho

rum

Chrysostomus in Homiliis.

Gregor.

rum autem mores appositissimè D. Gregor. describit his verbis; Ré 40
 probi recta quidem deliberando petunt, sed ad consueta semper ma-
 la recurrent. Esse quidem humiles, sed sine despectu: pauperes esse
 volunt, sed sine despectu: esse casti, sed sine maceratione corporis: es-
 se patientes, sed sine contumelij volunt. Cumque adipisci querunt
 virtutes, sed labores virtutum fugiunt, quid aliud quām & belli cer-
 tamina in campo nesciunt, & triumphare in vrbibus de bello concu-
 piscunt? Hactenus ille. Cū igitur horum propositum adeò damna-
 bile sit, nos contraria via incidentes, sic vitam nostram instituamus,
 ut non modò quē facilia, & iucunda sunt, sed multò magis quē sunt
ANGUA aspera, & iniucunda propter Christi gloriam atque obedientiam
 amplectamur: & omnia prius perpeti, quām ab illius gratia excide-
 re, malimus: hoc enim sancti Apostoli, & Martyres nos exemplo
 suo docent. Sciebant illi quidem, si verbo tenus Dominum, metu 41
 mortis adacti (quemadmodum Petrus Apostolus) negassent, cū co-
 dem Petro per pœnitentiam veniam se esse consecuturos: ea tamen
 illorum fides & charitas extitit, vt laniari, discerpi, truncari, & excar-
 nificari maluerint, quām vel ad breue illud momentum fidem illi
 debitam violare. Ad hunc ergo dilectionis gradum contendamus
 fratres, si ad felicissimum sanctorum Martyrum consortium volu-
 mus peruenire.

ANGUA

Quod si hoc vobis difficile videtur, laboris huius mercedem ante oculos ponite, quae quanta sit, eorundem Martyrum & Apostolorum agones & certamina declarant. Qualis enim illa merces est, propter quam adipiscendam tam immania tormenta sancti Apostoli, & Martyres adeò alaci, & libenti animo sustinuerunt? Nunquam enim (vt D. Maximus ait) vitam hanc tam constanter expenderent, 42
 nisi esse alteram, incomparabiliter beatorem, perfecta definitione sentirent. Hinc sanctissima illa Machabæorum mater pereentes septem filios sub vnius diei spatio bono animo serebat, propter spem quam in Deo habebat: eademque spes filios, dum amputata lingua, cute capitis abstracta, & manibus, pedibusque truncatis in feruenti oleo frigerentur, consolabatur. Vnde quidam illorum ad impissimum tyrannum dixit; Tu quidem, celestissime, in præsenti vita nos perdis: sed mundi Dominus defunctos nos pro suis legibus in æternæ vita resurrectione suscitabit. Post hunc verò alius illuditur, & linguam postulatus, citò protulit, & manus constanter extendit. & cum fiducia ait; Ecce ista possedeo, sed propter Dei leges, nunc hac ipsa despicio; quoniam ab ipso me ea receptum spero. Considerate

D. Maximus**Cyprianus****Hilarius****III. 11. 1**

derate ergo fratres, qualis illa sanctorum merces sit, quam tot Christi Martyres, tot cruciatibus, atque supplicijs mercati sunt: pudeatque nos exiguo virtutis & penitentiae labores propter eandem mercedem refugere (nondum enim usque ad sanguinem relitimus aduersus peccatum repugnantes) cum illi lucrum putarint, tot eam tormentis redimere. Hac enim de causa Apostolus tribulationi spem Rom. 12. iungit, cum ait; Spe gaudentes, in tribulatione patientes. Gaudium enim speratus mercedis facilè minutus pondus laboris. Quæ enim pœnae, quæ tormenta, quæ vulnera molesta esse ei potuerunt, qui Deo Rom. 8. monstrante intelligit, non esse condignas passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis: qui intelligat, monere tamen & letie tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate 2. Cor. 4. aeternum gloriæ pondus operari in nobis? Si igitur haec tanta mercede fideles seruos manet, incumbamus professionis nostræ laboribus, fratres, & Dei nostris leges, atque precepta, cum vita etiam (si ita opus fuerit) & rerum omnium factura feruare contendamus; & omnia quæ nos ab hoc pietatis studio remorantur, constanti animo redudiare studeamus: ut hac ratione de communi generis humani honestopœia referentes, celestis gloria palmarum, strenue laborantibus promissam, cum sanctis Apostolis, ac Martyribus percipere mereamur.

IN EODEM FESTO BEATI ANDREÆ CONCIO SECUNDA, IN QUA LECTIO EUANGELICA AC PRE-

cipiè verba Thematis explanantur.

THE. Venite post me, faciam vos fieri pescatores hominum. Matth. 4.

Aodierna sancti Euangeliæ lectio, dilectissimi, quatuor insignium Apostolorum, Andreæ scilicet, Petri, Iacobii, & Ioannis vocationem continet. Quantum autem ex Euangeliis literis coniucere possumus, nō semel, sed iterum, ac tertio beatum Andream cum Petro fratre vocatum a Domino suisse colligimus. Primum enim cum Ioannes Baptista Christum Dominum ambularent vidisset, ipsumque Dei agnum esse testatus esset, duo ex eius discipulis, quorum alius Andreas erat, eum sequuti sunt, & apud illum eodem die manserunt. Andreas vero suaissima Christi consuetudine miro modo delectatus,

tus, inuentum fratrem adduxit ad Iesum, Messiam illum, mundique
Saluatorem esse confirmans. In eo vero Euangelicae charitatis vir-
tus enuit, quod solum pretioso illo thesauro frui Andreas noluit;
sed eiusdem dignitatis, & gratiae partipem esse fratrem studuit, ac

Apoca. 22. si iam vox illa Ioannis a ipsis eius insonuisse; Qui audit, dicat, Ve-
ni. Hæc igitur prima horum sanctissimorum fratrum vocatio fuit.
Luc. 5. Secunda vero fuit ad stagnum Genezareth, in quo Petrus a Domino

vocatus fuit; & credibile est cum Petro ibi fratrem quoque Andreæ

fuisse. Sed quoniam eos qui docendi Euangelij munus sustinere de-
bebant, ab omnibus alijs curis, atque negotijs segregatos esse ope-
rebat, ultimè tandem eisdem in praesenti Euangelijs Dominus no-
cauit: quidam quidem vocationem Matthæus Euangelista describit
his verbis.

[Ambulans Iesus iuxta mare Galilee, vidit duos fratres, Simonetum, qui
vocatur Petrus, & Andrew fratrem eius, mittentes rete in mare (erant
enim pescatores) & ait illis, Venite post me, & faciam vos fieri pescatores
hominum.] Humili quidem similitudine Dominus, sed ex subiecta
materia, & officio sumpta, duas res maximas, Apostolatus scilicet
dignitatem, & futuram gentium conuersationem designauit: quam
apertioribus postea verbis explicauit dicens, Non vos me elegistis,
sed ego elegi vos, & posui vos, ut eatis, & fructum afferatis, & fru-
ctus vester maneat. Piscatorum vero nomine, verbi Dei ministros

Hierem. 16. intelligi per Hieremiam Dominus significauit, cum ait, Ecce, ego
mittam eis pescatores multos, dicit Dominus; & pescabuntur eos: &
post hæc mittam eis multos venatores, & venabuntur eos de omni
monte, & de omni colle, & de cauernis petrarum. Quia vero cœle-
stis magister hac piscandi metaphora usus est, officij nostri erit eam

excutere, & paulò fulius explanare. Rete igitur, verbum Dei: pisces,
homines; mare, mundum in quo huiusmodi pisces versantur, intel-
ligimus. Mundi vero statum mari appositissime comparari, triusq;
rei similitudo satis declarat. Si enim mare amarum est, si infidum, si
procellosum, si instabile, & varium, periculisq; plenum; quid, que-
so, mundo similius? Quid enim in mundo stabile? quid tranquillus?
quid placidum? quid diurnum? quid non infinitis casibus, & peri-
culis obnoxium? Ut enim D. Gregor. ait, ubique in mundo mores, ubi

que luctus, ubique desolatio: undeque percutimur, undeque amari-
tudine replemur: & tamen cæca mente carnalis concupiscentie, cuius
amaritudinem amamus, fugientem sequimur, labenti inhæremus:
& quia labentem reuinere non possumus, cum eodem ipso labijura

Piscium

Gregor.

2013

Piscium verò nomine homines diximus intelligi, qui in hoc mari magno vitam agunt. Primum enim varia piscium genera, yarios hominum status repräsentant: quorum quidam maiores, alij minores, alij autem mediocres sunt, quibus vastum mundi huius pelagus cōpletur. Quemadmodum autem minores pisces in maiorum prædā cedunt: ita inopes ac tenues homines potentiorum iniuriæ patere Ecclesiasticus docet his verbis; Venatio leonis onager in deserto: sic Eccl. 13.
 & pascua diuitum sunt pauperes. Aduersus autem hos pauperum oppressores Dominus per Esaiam clamat; Væ qui condunt leges ini Esiae. 10.
 quas, & scribentes, iniustiam scriperunt: vt essent viduæ præda eorum, & pupillos diriperent. Quid facietis in die visitationis, & calamitatis de longè venientis? Illi verò diuites ac potentes magis dannandi sunt, qui nouis semper oneribus pauperes premunt, vt habeant quid opulentioribus largiantur: & illis quidem vita necessaria eripiunt, vt alijs tribuant vnde luxurientur. ¶ Illud etiam piscibus conuenit, vt nunquam quieti, nunquam vno in loco consistat; sed prædæ captandæ gratia, hūc & illuc audissimè discurrant. Quid autem aliud in plateis, & iudicium tribunalibus cernas, nisi homines pisciculorum more, rei parandæ atque augendæ gratia circumcurfare: & continua agitatione molestissimam vitam agere? Miramur sepe pisciculorum auditatem, qui tanta celeritate panis micas, aut similes quisquiliis in stagna decidentes, persequuntur: nos ipsoſ nō miramur, qui simili studio & cupiditate paulo maiora bona capta mus: quorum tamen non aliud fructus est, quam is, qui ab Ecclesiaste significatur, cum ait; Omnis labor hominis in ore eius. Eccles. 6.

§. I.

¶ Verum illud diligentius obseruandum est, esse in huius mundi mari pisces, ex veteris legis decreto, mundos, & immundos. Mundi Leuit. II.
 autem esse dicuntur, qui pinnulas & squamas habent: immundi ve rò, qui ijs destituti sunt. Itaque anguilla, & murænula, quæ nunc in delicijs habentur, immundi olim pisces erant, quibus vesci sub lege non licebat. Cur ita tandem? Cur immunda creatura Dei censeatur?
 Sed animaduertite, fratres, mirandam conditoris prouidentiam, qui non modò sacris literis, atque doctrinis, sed rebus etiam ipsis, quas condidit, nos instruere, & erudire curauit. Quid igitur hoc symbolonobis innuitur? Pinnule quidem, quibus tanquam penitus pisces se in altum surrigunt, & quodam modo volant, diuinarum rerū contemplationem, qua in altum attollimus, & caelestia rimamur, appositissimè designant. Squanae autem, quibus velut quadam lorica cor pus

Bernar.

pus tegitur, spiritualia arma significat; quibus mentes nostrae aduer-
sus ignitas Diaboli sagittas muniuntur. Vnde sapienter D. Bernar-
dus; Quemadmodum, inquit, frustra iacit rete ante oculos pennarum: ita fru-
stra iaciuntur inimici tela in corpora loricatorum. Ut
hoc igitur veteris legis decretum ad vitae nostrae institutionem trans-
feramus, si quis pisces mundus, hoc est, purus ante Deum, atque in-
nocens esse velit, det operam, ut huiusmodi pinnulis, & squamis mu-
niatur. Pinnulis autem instructus erit, si se diuinorum rerum contem-
plationi, & pio orandi studio addixerit. Deinde vero, quia scriptum
est: Discedat ab iniuitate omnis qui inuocat nomen Domini: ne-

2. Tim. 2.

quaquam sibi precandi, atque diuina meditandi studiem sufficere
credat, nisi attentissimis etiam oculis supra sui custodiam vigilet, ut
aduersus immortalis, & importuni hostis spicula, semper attentus,
semper munitus, & quodammodo loricatus incedat. Hoc est enim

Deute. 4.

quod Propheta nos admonet, cum ait; Custodi te ipsum, & anima
tuam sollicitate. Et iterum; Indicabo tibi, o homo, quid sit bonum, &

Mich. 6.

quid Dominus requirat a te. Utique facere iudicium, & diligere mi-
sericordiam, & sollicitum te ambulare cum Deo tuo: hoc est, iungi &

solicita cura prospicere, ne quid agas, quod diuinæ maiestatis oculos offendat. Quisquis igitur huiusmodi pinnulis & squamis vesti-
tus incedit, inter mundos pisces numeratur: qui vero vtroque desi-

tuitur, inter immundos. Ad hoc autem genus pertinent iij, qui nullam
precandi, nullamque sui tuendi curam habent: qui nullis aduer-

sus Diaboli tela armis teguntur; qui a Propheta in terra obliuionis
vitam agere dicuntur: hoc est, qui ita sunt terrenis rebus affixi, ut

nunquam oculos in cœlum tollant; qui Dei memoriam a se penitus
abdicarunt; qui, tanquam vilissima carnis mancipia, vni tantum se

ventri, & veneri natos esse putant. Hi igitur pisces immundi sunt;
qui a cœlesti conuiuio repudiantur. Sed iam ad rete, & pescatores

veniamus.

Rete autem, siue sagenam esse verbum Dei, Dominus testatur,
cum ait; Simile est regnum colorum sagenarum misse in mare, & ex

omni genere piscium congreganti. Pescatores vero diximus diuini
verbi ministros esse, qui homines varijs vitiorum gurgitibus mer-
tos, ad diuinæ lucis, rerumque cœlestium cognitionem attollunt.

Sicut enim pisces intra aquam perpetuo versantur, nec inde vel ad
horam exeunt: ita multos hominum videmus usque adeo terrenis

curis, & cupiditatibus immersos, ut nihil nisi terrena sapiant, nihil
aliud curent, nihil cogitent, nihil loquantur; & ita se in omni vita

gerant,

psal. 87.

Matth. 13.

Simil.

gerant, ac si ad solum pecuniae, & terrenarum rerum studium nati essent. Quos si paulisper inde extrahere velis, piscium instar, qui ab aquis extrahuntur, penè mortuos videoas: ita enim se corporis voluntatibus addixerunt, ut ab eis abstrahi, non minus molestum sit, quam piscibus extra cognatas sibi aquas educi. Ad hos igitur ab his aquis extrahendos Euangelica sagena destinata est, quæ non tam humana, quam diuina virtute fulta, iacentes in profundo vitorum gurgite animas, in superas cœli regiones educit: hac enim celesti virtute Euangelici pescatores adiuti, munus suum feliciter obeunt.

Vt enim D. Chrys. ait; Hoc habet pescatoris officium, quod ipse tantum operam suam ponat; prædam autem ipse non faciat: sed à Deo conditam, & paratam capiat. Nam & vinitor, & olitor terram subiungunt; & agriculta sementem facit, ac deinde metit; cæteri verò opifices manuum ministerio efficiunt quidquid ad ipsorum artem speat. At pescator nihil horum, sed prædam diuina virtute editam &

paratam illaqueat. Quod si in agricultura (vt Apostolus ait) neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus; quid sibi pescator tribuere poterit, cuius totum penè opus diuinum beneficium est? Quò minus mirandum est, fratres, si raucis quotidiè ac penè ruptis concionatorum faucibus nihil proficiamus; cum hoc non tam opis nostræ, quam diuinæ gratiæ munus sit: quæ nisi interius loquentem audiatis, frustra vestras aures perpetuis clamoribus obtundimus. Quam multi hodiè pescatores ybique rete diuini verbi frustra iacimus! Quotus quisque enim ex profundo carnalium cupiditatum gurgite, prædicationis sagena extractus est? quis assiduis concionibus audiendis vitam commutauit?

qui conseruata carnis vita deseruit, & in nouum se hominem transformauit? Callos iam audiendo verbum Dei mens nostra obduxit, & tanquam diu ad verbera obdurata maticia, nihil sentit. Hoc est autem quod Apostolus ait, cauteriatam habere conscientiam. Vt enim cutis carnis, cauterio durata, sentiendi vim amittit: ita prauæ quorundam mentes è stuporis deuenerunt, vt nullæ concionatorum voces, nulli diuinæ legis terrores ac minæ, ullum eis timorem, aut dolorem incutiant. Ita fit, vt si quis horum frequentissimè sacras conciones audiat, talis à concione regrediatur, qualis ad eam venit. ¶ Quid ergo remedij iam superest? qua ratione tot animalium morbis medicinâ facere poterimus? quo alio instrumento quam sagena verbi Dei, pesces, in profundo maris huius versantes, in superas regiones attollemus? Iam miracula defecerunt: iam Prophetarum ora conticuerūt:

Chryso.

1. Cor. 3,

1. Tim. 4.

iam Martyrum agones, & certamina (qui fidem illustrabant) con-
quieuerunt: & præclara sanctorum Patrum exempla (qua^e lucem
rebus humanis præferebant) magna iam ex parte extincta sunt. Sola
penè nunc superest verbi Dei sagen^a, qua^e si frustra iaciatur, que nos
spes reliqua salutis manet? ¶ Sed ait: Cur ergo Dominus, cuius hoc
præcipue opus, & beneficium est, prædam nobis non exhibit? Cul-
pam huius rei, fratres, nulla ratione in Dominum, sed in nos con-
ferre debemus. Nos quidem in culpa sumus, qui non ita viuimus,
nec ita ex Deo pendemus, nec ita eius opem dicturi & audituri im-
ploramus, vt digni simus, quorum ipse mente, & lingua, velut sage-
na ad aliorum salutem vtatur. Vnde is per Hieremiam de huiusmo-
di ministris ait; Si stetissent in consilio meo, & nota fecissent verba
mea populo meo, auertissem eos à via sua mala, & à cogitationibus
suis pessimis. Hoc autem, quod nobis deest, in Apostolis abundauit:
ideo non mirum, si nos inanem sagenam, illi verò pescibus plenam
passim referrent. Hoc est enim, quod Salvatori nostro, & Apostolis
eius in ipso per Zachariam Dominus pollicetur, cum ait; Si in vijs
meis ambulaueris, & custodiam meam custodieris, tu quoque iudi-
cabis domum meam, & custodies atria mea: & dabo tibi ambulan-
tes de his qui hic nunc assistunt: hoc est, vt opera, atque doctrina ho-
mines efficias Angelis similes, qui in conspectu meo sunt. Quia igi-
tur nos hanc vitæ puritatē minimè retinemus, nihil mirum si sum-
mus ille puritatis amator sordido hoc instrumento non semper vta-
tur. Itaque nos verbis tantum hoc negotium gerimus, quod lamen-
tis magis, & fusis ad Deum precibus vrgere deberemus. Qui enim
Ecclesiasticorum Doctorum opera ad meliorem mentem redeunt,
ii profecto lachrymarum magis, quam verborum filij existiman-
di sunt.

Nequaquam tamen tota huius rei culpa in Ecclesiastem conij-
cienda est: Auditores etiam in culpa sunt, qui minùs attenti ac pa-
rati ad sacras conciones veniunt. Auris enim bona (vt Sapiens ait)
audit cum omni concupiscentia sapientiam: quemadmodum audie-
bat ille, qui dicebat; In corde meo abscondi eloquia tua, vt non pec-
cem tibi: hoc est, si quid audio, si quid lego, si quid meditor, & cum
animo meo cogito, ad hunc omnia finem dirigo; non vt superbior,
sed vt humilior; non vt doctior, sed vt purior euadam: denique, vt
non peccem tibi. Sunt enim qui curiositatis affectu ita verbum Dei
audiant, non vt in Deum non peccent, sed vt animum, vel nouitate
rerum, vel elegantia verborum, vel acumine sententiarum pascant:
quos

Hierc. 23.

Zach. 3.

Eccl. 3.

Psal. 118.

17 quos appositissima similitudine D. Aug. pueris comparat, quibus si literas minio auroque fulgentes ante oculos ponas, sola earum specie delectati, quid sibi velint, quidve monent, prorsus non aduentunt. ¶ Sunt rursus alij (vt idem Aug. ait) quorum mentes tot curis, & cupiditatibus, totque mundi vocibus, & clamoribus perstrepentibus impeditae sunt, vt verba sapientiae, quae in silentio discuntur, audire vix possint. Quemadmodum enim si quis dum concionator verba faceret, tumultaretur, ac vociferaretur, nemo quae dicerentur intelligeret: sic plane, ac multo etiam minus concionatoris vocem percipiet, qui varijs intra se curis, & cupiditatibus exagitatur. In quiete & silentio illius verba audienda sunt, de quo scriptum est; Porro Iob. 4. ad me dictum est verbum absconditum, & quasi furtiuè suscepit auris mea venas fusurri eius. Hoc autem modo sanctus ille Rex loquetur 18 Dominum audiebat, cum diceret; Audiam quid loquatur in Psal. 84. me Dominus Deus: quoniam loquetur pacem in plebem suam, & supersanctos suos, & in eos qui conuertuntur ad cor. Illi autem ad cor, hoc est, ad cordis sui secretum conuersti dicuntur, qui mentem suam ab omnibus terrenis curis, & cogitationibus explicantes, spiritum suum ad cœlestia atque diuina transtulerunt. Cum his ergo Dominus pacem loquitur; quia pacem illis internam præbet: non qualem mundus dat, sed qualem diuina potentia ipsi hominibus tribuere solet; per quam cupiditates, & affectus nostri sub rationis imperio compositi atque pacati silent. Partim enim virtute diuina gratiae compressi, partim laudabili consuetudine frænati, & ad rationis imperium assuefacti, nullas turbas excitant, quibus de statu suo mentem conuellant. Hinc sequitur illa pax, quae exuperat omnem sensum. Sed iam satis de piscandi ratione: nunc ad sequentia veniamus.

§. II.

¶ Vbi ergo Dominus dixisset. [Venite post me, & faciam vos fieri pescatores hominum.] duo isti fratres hac una Domini voce permoti, relictis confessim omnibus, ita eum sequuti sunt, vt ad seculi negotia nunquam redierint. Nudos quippe, & ab omni terrenarum rerum amore expeditos esse Dominus voluit, quos ad Euangelicæ pescationis munus eligebat. Est enim (vt D. Chrysost. ait) virtutibus cunctis cognata paupertas. Athleta ad luctam nudus accedit: configlit etiam cum fluctibus nanta nudus: miles in acie non nisi expeditus astat. Sic igitur duo isti fratres ad unam Domini vocem omnia protinus reliquerunt. Sed quid mirum si conditoris vox post se

August.
Simil.

Idem.

Psal. 84.

Chrys.
Simil.

homines trahat, qui eam vim magneti contulit, ut graue & ponde-
rosum ferrum post se in sublime attollat, & in ære suspensum te-
neat? Ut nihil autem hoc in loco de diuini Spiritus vi, mentem ho-
minis excitante, dicam, tantus splendor (vt D. Hieron. ait) ex occul-
ta Christi diuinitate in eius vultu elucebat, ut facile vel ipso aspectu
ad se homines trahere posset.

Sed quia sancti Patres hoc in loco celerem Apostolorum obedi-
tiam, & rerum omnium contemptum vehementer laudant, adver-
sus hanc eorum sententiam obijcere aliquis hoc in loco posset. Ad
vocem Dominicam vterque iste pescator quid dimisit, qui penè ni-

*Gregor. in
Homil.*

hil habuit? Huic questioni D. Greg. ita respondeat; Hac in re, fratres,
affectum potius debemus pensare, quam censuri. Multum enim re-
liquit, qui sibi nihil retinuit: multum dimisit, qui cum re possessa etiā
concupiscentijs renunciauit. A sequentibus ergo tam multa dimissa
sunt, quanta à non sequentibus concupisci potuerunt. Nemo igit-
tur cum quosdam conspicit multa reliquise, apud semetipsum di-
cat; imitari mundi contemptores volo, sed quid relinquam non ha-
beo. Multa, fratres, relinquitis, si desiderijs terrenis renunciatis. Ex-
teriora etenim nostra Domino, quamlibet parva, sufficiunt: cor nam
que, & non substantiam pensat: neque perpendit quantum in eius
sacrificio, sed ex quanto proferatur. Nam si exteriorem substantiam
perpendamus, ecce sancti negotiatores nostri perpetuam Angeloi-
rum vitam, datis retributis, & nauis, mercati sunt. A Estimatione quip-
pè pretij rete non habet: sed tamen regnum Dei tantum valet, quan-
tum habes. Valuit namque Zachæo dimidium substantiarum, quā pau-
peribus erogauit: valuit Petro, & Andreæ, rete, & nauem dimisisse:

Luce. 19.

valuit viduæ duobus minutis: valuit alteri calicem aquæ frigidæ.

Luce. 21.

Matt. 10. O rem admirandam! o grauissimum diuinæ clementiæ argumen-
tum! Regno cœlorum, fratres, quid vilius cum emitur? quid carius
cum possidetur? Sed fortasse nec calix aquæ frigidæ suppetit, qui
indigenti prebeatur: sed hic etiam securitatem promittit sermo di-
uinus. Redemptori enim nato cœli ciues ostensi sunt, qui clama-
rent;

Luce. 20.

Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bone vo-
luntatis: ut indicarent, ante Dei oculos nunquam esse vacuam
manum à munere, si fuerit arca cordis plena bona voluntate.

Psal. 55.

Hic enim Psal. inquit: In me sunt Deus vota tua, quæ reddam,
laudationes tibi: ac si aperte dicat: et si exterius munera offerenda
non habeo, intra me tamen inuenio quod in ara tuæ laudis im-
ponam: quia qui nostra datione non pasceris, oblatione cordis
melius

33 melius pasceris. Nihil quippè offertur Deo ditius bona voluntas. Hec omnia ex Diuō Gregorio. Hanc porrò bonæ voluntatis oblationem, qua pius homo non tam sua, quam se ipsum offert Deo, Diuus Hierony. commendat his verbis; Aurum depo- Hiero. in Crates, fecit Antisthenes: Seipsum offerre Deo, propriè Christia- cinum. norum est, & Apostolorum, qui duo æra minuta, cum paupere vi- dūa in gazophylacium mittentes, totum censum quem habuerunt, *Luca. 21.* Domino tradiderunt, & merentur audire: Sedebitis super sedes duo *Matt. 19.* decim, iudicantes duodecim tribus Israel.

Ex quibus verbis facile colligimus, fratres, quod quamuis & pium, & gratum Deo sit, exteriora nostra propter Dominum relinquere; nullum tamen pinguius donum est bonæ voluntatis sacrificio. Hac autem ratione D. Cyprian. consolatur fideles Cypr. Ser. quosdam, qui dolenter ferebant se martyrij corona esse fraudatores: Aliud est, inquit ille, animo deesse martyrium, aliud animum deesse martyrio. Intelligebat enim vir sanctus, gratissimos quoque Deo esse illos, qui animo martyres sunt; quales sanctorum Confessorum multi extiterunt. Quid enim aliud in causa esse putatis, quod multi ex supernis illis mentibus (quos Angelos vocamus) maiorem in celo gloriam consecuti sint, quam sanctorum multi, qui pluribus annis deuotissime Deo seruierunt, cum illi breuissima temporis morula (quam Theologi secundum Angelorum instans appellant) Deo mentis sacrificium obtulerint; illum videlicet tanquam suum, & rerum omnium conditorem agnoscentes, scéque illius imperio suppliciter submittentes?

35 Cur hæc, inquam, tam breuis oblatio centum multorum Eremitarum annis in solitudine degentium antefertur? In causa est, quod illa breuis morula, infinita secula comprehendenter, quibus in eadem fide, charitate, & obedientia mens Angelica perseverare decreuit: ideoque tantum Deo obtulit, quantum offerre desiderauit: premiumque eius non breui temporis spatio, sed æterno desiderio definitum est: instans enim illud, totam Angelici æternitatem continebat. Contra vero Daemon, qui in eodem secundo instanti à Deo descivit, in eadem perfidia obstinatus perstat: ideoque tantum in illa breui morula poenarum meruit, quantum in ea delinquere desiderauit. Et hoc quidem in causa esse sancti Patres definiunt, cur reprobis pro temporaria culpa, poena infligatur æterna: quoniam siij, quos diu peccantes patientia diuina sustinet,

perpetuū in carne fuissent, fortasse nunquam à peccato delitatis sent. ¶ At inquires; Cur ergo in bonis operibus exequendis tantum studij insumam, si tantundem meriti bona solum voluntate consequar? Ad hoc facile respondetur, neminem aliquid efficaciter velle, quod cum possit prestare, non prestet. Nam cum omnia corporis membra voluntatis imperio pareant, nihil minus credi potest, quam te summo illius rei facienda desiderio teneri, quam cum exequi possis, exequi nolis. Quocirca quemadmodum eorum, qui viribus, atque opibus carent, sola voluntas ponderatur: ita illorum qui rebus omnibus abundant, voluntas ex operibus estimatur. Sed iam tempus est, ut ad alteram lectionis Euangelice partem veniamus. Sequitur enim;

¶ III.

[¶] Et procedens inde Salvator, vidit alios duos fratres, Iacobum Zebedaei, & Ioannem fratrem eius cum Zebedaeo patre suo, reficientes retia sua etc.] Quid, quæso, ad presentem vocationem attinebat, adeò diligenter exponere, quod illi quidem rete iacerent, hi reficerent? Sed Euangeliſta, partim abiecta horum discipulorum officia exprimere voluit, quia laceris retibus reficiendis erant occupati, quod vitam inopem sustentarent: partim etiam humiles curas designare voluit, quibus intenti erant cum ad Apostolicæ dignitatis fastigium, nullis praecedentibus meritis, sed sola Dei gratia vocati sunt. Quo in loco inquisitione dignum est; quid fuerit in causa, cur Dominus non solum ad Apostolici munera functionem (quo nullum in Ecclesia maius est) sed ad alia quoque preclarissima officia homines ex infima mudi fecerit? Nam ut vetera exempla memoria repetamus, pri-

Exo. 3.

mùm populi sui principem Mosem, oves socii palcentem, ac de-

pinguiori ouium pabulo solicitum, interiora crêmi penetrantem, nihilque minus quam dignitatem regiam meditantem, Dominus ad summum dignitatis culmen euexit, & legislatorem suum, du-

cem populi, ac Deum Phaonis constituit. Proximum deinde Re-

1. Reg. 9.

gem Saulem ex minima tribu Israëlis, pauperem ac tenuem homi-

nam, atque eo tempore patris alias solicite quaren tem, in Re-

2. Reg. 16.

gem populi sui ungi præcepit. Quid verò Dáuid REX? an non

ipse inter fratres suos minimus, & in pascendis pauculis ouibus

occupatus, ad Israëlitici regni, & propheticci munera dignitatem

euocatus est? Sed operæ pretium fuerit, quo nam modo id accide-

rit, commemorare. Iussu Domini Samuel Propheta domum Isai

patris

29 patris Dauid perrexit, ut ex eius filiis vnum cooptaret in Regem: octo enim habebat filios. Protulit vero ante eum pater natu maximum Eliab: quem, iubente Domino, vir sanctus repudiauit, dicens; Non hunc elegit Dominus. Protulit deinde secundum Aminadab: de quo etiam Prophetæ dixit; Nec hunc elegit Dominus. Obtulit deinde ordine quinque alios: quos omnes sanctus Prophetæ simili modo reiecit. Cumque minimus omnium Dauid abesse in pastu pecorum occupatus, neque pater Isai alios domi haberet filios: ille contra, Nunquid, ait, finitus est numerus filiorum? Cui pater, est, inquit, parvulus, qui pascit gregem. Quem Samuel accersiri iussit: neque enim, inquit, discumbe mus, donec ille veniat. Vbi igitur adfuit; Surge, inquit Dominus, & vnde illum: ipse est enim. Hac vero Dei electione quid mirabilius? quale enim est fratum minimum, & abiectissimum, pauculas oues pascentem, ad tam præclarum munus vocari? Quid vero Apostolorum vocationem commemorem? Alij enim dum retia in mare iaciunt, alij dum reficiunt, ut essent mundi luminaria, Doctores gentium, & Ecclesiæ columnæ, à Domino cooptantur. Quid vero Matthæum referam? quem ad telonium sedentem, & lucra sua sollicitè computantem, ad Apostoli, & Euangelistæ officium Dominus vocauit. Quodque mirabilius est, non contentus idem Dominus infime conditionis homines, ad tantam dignitatem extulisse, hoc etiam prouidit, ut quo tempore ad eam vocati sunt, abiectissima officia exercent. Saul enim asinas patris quærebatur: Dauid oues in campo pascebatur: Iacobus autem & Ioannes retia cum patre suo reficiebant. Matthæus vero (quod à diuino ministerio abhorre magis videbatur) ad telonium sedebat, cùm à Domino vocatus est. Quis igitur in his electionibus diuinæ sapientiæ consilium non miretur?

Sed quoniam beati esse dicuntur, qui testimonia Domini, hoc psal. 118. est, decreta & consilia eius scrurantur; non abs te erit (quantum paritati nostræ conceditur) huius diuini consilij causas inquirere. Quia vero omnia propter seipsum operatur Dominus, Proh. 16. consentaneum est, ut omnes huius rei causas ad eius gloriam referamus. Primaliter enim hæc res Dei potentiam maximè illustrat, quod instrumentis adeò fragilibus, & humanæ prudentiæ iudicio prorsus ineptis, tam præclara opera molitus fuerit. Quid enim gloriösius, quam Dauidem inermem, & pugnandi imperitum, armatum

- Gigantem, & bellandi peritissimum, sola funda, & baculo intercessisse? Samsonem vero non alijs armis, quam mandibula asini mille Philistæos, armis instructos interfecisse, & totum eorum exercitum fudisse? Nec minus mirabile est imbellis mulieris opera potentissimum Holofernis exercitum fugatum, ac deletum fuisse. Quæ enim gloria fuisset, si paribus armis & viribus inimica hominum castra Dominus deieceret? Quanta vero diuinæ potestatis gloria est, quod is non magnis copijs, non mundana philosophia, non persuadentibus humanæ sapientiæ verbis; sed duodecim rudium pectorum vocibus, totam Diaboli, ac mundi potentiam euerterit, aras & templa deiecerit, & vniuersum orbem Euangelica prædicatione illustrauerit? In omni enim creatura, quæ sub celo est, annunciatum fuisse Christi Euangelium ætate sua testatur Petrus. Cuius autem admirationis fuerit hoc opus, 33 declarat Prophetæ, cum ait; Ex ore infantium, & lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos: hoc est, cum res omnes conditæ nomen tuum admirabile esse testentur, id tamen impri- mis vim & salutarem potentiam tuam declarauit, quod per Apostolos tuos, homines rudes, & indoctos, & simplicibus pueris similes, sanctissimum nomen tuum per cunctas nationes fama celebrasti, & castissimam, plenissimamque pietatis religiōnem longè latèque propagasti, atque asperrimam Diaboli tyrannidem funditus euertisti. Hoc ipsum etiam Apostolus ostendit, cum ait; Habemus thesaurum hunc in vasibus fictilibus, ut sublimitas sit virtutis Dei, & non ex nobis: hoc est, vasorum fragilitas aperiè declarat, tantarum rerum gestarum gloriam non fictilibus vasis, sed diuine virtuti esse ascribendam.
- Secunda ratio.** Hæc etiam rudium atque simplicium hominum vocatio diuinæ libertatis excellentiam nobis ob oculos ponit: Hac enim ratione Dominus facilè declarat, se nullis legibus astrictum, pro arbitrio, & rectissimæ voluntatis suæ beneplacito omnia moderari, & suscitare à terra inopes, & de stercore erigere pauperes, ut sedeant cum principibus, & solium gloriae teneant. Valeant igitur sacrilegi homines, qui Deo libertatis gloriam eripientes, ex necessitate naturæ omnia illum facere somniabant. Quem quidem errorem abolere Dominus volens, Hieremias præcepit, ut in domum figuli pergeret, auditurus ibidem verbum eius. Quod cum venisset, & figulum variè pro arbitratu suo latum singularem, & refingularem vidisset, Dominus, quanta sua esset in homines libertas atque potestas, huius figuli exemplo decla-

35 declarauit: vnde ait; Nunquid sicut figulus iste non potero vobis sa
cere domus Israël? Sicut enim lumen in manu figuli, sic yes in manu
mea. Huius autem rei alta consideratio mentem hominis magnō ti
more cōcutit, & illi plenissimē subiicit, in cuius manu est, ex eadem Rom. 9.
massa; aliud quidem vas in honorem, aliud in contumeliam fingere.

Hiere. 18.

Nec libertas modō, sed liberalitas etiam, & immensa Dei gratia Tertia rati
in hoc opere perspicitur. Quò enim longius ab hac tanta dignitate tio.
merita hominum aberant, eō magnificentius fuit, nullis præcedenti
bus meritis, sed sola diuine largitatis gratia abiectissimos homines
hoc tanto munere donare. Liberalis (vt sapiens quidam ait) etiam dā
di causam cogitat: at liberalitas Dei nostri, nulla in nobis excogitata
causa, sed sola misericordia, magnifica hominibus dona largitur.

Quò autem magis gratuita eius dona sunt, eō debent, qui sic in be-
36 nedictionibus ab eo præuenti sunt, submissiū sc̄ gerere, Dominiq;
sui magnificentiam gratis animis extollere, atque laudare. Hac
autem rudium & indoctorum hominum vocatione omnem super-
biendi materiam hominibus cœlestis magister ademit, cùm infirma 1. Corint. 1;
mundi, & ignobilia, & contemptibilia elegit: vt non glorietur om-
niscaro in conspectu eius: hoc est, ne quisquam vel ob generis cla-
ritatem, vel humanam potentiam, aut terrenam sapientiam ele&tum
se à Deo iactaret. H̄os ergo infimæ conditionis homines elegit Do-
minus in doctores gentium, fundamenta Ecclesie, pastores Domi-
nici gregis in cœlum duces, ac mysteriorum Dei dispensatores. Hoc 1. Corin. 4.
fuerunt Apostoli, hoc & inter eos Andreas: cuius cùm admirabilem
vocationem iam audieritis, consequens est, vt eius gloriosum quo-
que exitum audiatis.

37. §. IIII.
 ¶ Cùm in Scythia Europæ, & Achaia verbum Dei latissimē dissemi-
nasset, plurimosq; ad fidem Christi conuertisset, ab AEgea Procosu-
le in crucē agi iussus est; vt cuius gloriam prædicabat, morte quoq;
imitaretur. Qui crucem sibi paratā à lögē prospiciens, tāta alacritate
cōpletus fuit, vt in eius laudes se totū effunderet. Solent quidē li-
ctores & carnifices corū oculos, qui capitalē sententiā subituri sunt, te-
gere, ne fulgentē gladiū, ceruicique imminentē intuētes, exanimen-
tur, & horrore, ac metu mortis, ante mortē quodāmodo moriantur:
at Beatus Andreas supra humanæ cōditionis naturā elatus, & excel-
sior mūdo factus, adeo nō exhorruit crucē, vt tanquā amātissimam
sponsam amicissimis vocibus compellaret. Salve (inquit) crux, quæ
in corpore Christi dicata es, & mēbris eius, tāquā pretiolissimis mar-
garitis

garitis ornata. Securus & gaudens venio ad te: ita & tu exultans 38
 suscipias me discipulum eius, qui peperdidit in te. O bona crux, quæ
 decorem & pulchritudinem de membris Domini suscepisti, accipe
 me ab hominibus, & redde me magistro meo: ut per te me susci-
 piat, qui per te me redemit. Antea quidem timorem humanum ha-
 buisti, nunc autem pro voto susciperis. Quibus verbis Apostolus
 mirabilem philosophiam, verèque christianam breui oratione cō-
 plexus est. Si enim terrenorum regum autoritas tanta est, ut res infi-
 mas, & abiectas nobilitare queat; quantò magis superna illa maie-
 stas hoc efficere poterit. Vbi ergo Regis eterni filius, crucem, flagel-
 la, clauos, ludibria, & vincula sustinuit; quis dubitet hæc omnia usq;
 adeò eius dignitate nobilitata fuisse, ut meritò in crucis laudem di-
 cat Andreas; Quæ timorem antea incutere solebas, modò sis iū-
 cundissimæ voluptatis & suavitatis ministra: ut pote quæ ex mem 39
 bris Domini hanc tantam dignitatem & suavitatem acceperis.
 Hinc ardentissima illa Martyrum desideria orta sunt, qui tanto-
 pere pro Christi gloria sanguinem fundere sitiebant. Vbi enim
 mundi conditor propter hominum salutem calicem hausit passio-
 nis: vbi proposito sibi gaudio sustinuit crucem confusione con-
 tempta: vbi tam ardenti desiderio baptismo sanguinis propter
 nos voluit baptizari: vbi passionis suæ merito spiritum in nos
 misit de celo, hanc mentem & affectum sanctis hominibus
 immisit, ut metu mortis sublato, non modò patienter, sed etiam
 alacriter extrema propter illum supplicia perferrent, & summam
 in eis dignitatem & gloriam collocarent. Quæ enim passione
 summi rerum omnium Domini nobilitata fuere, non potuerunt
 non summæ gloriæ esse ijs, qui eius exemplo eadem perpessi sunt. 40
 Vnde magnus ille Imperator Constantinus effoslos sanctorum
 Confessorum propter Christi fidem oculos exosculabatur, eam
 corporis ignominiam, summæ gloriæ loco esse dicens. D. verò
 Cyprianus in Epistol. ad Episcopos, & presbyteros ad metalla
 damnatos, his verbis sanctos eorum pedes catenis propter Chri-
 stum constrictos laudat: O pedes feliciter vinclati, qui non à fa-
 bro, sed à Christo soluuntur. O pedes feliciter vinclati, qui itine-
 re salutari ad paradisum diriguntur. O pedes in seculo ad præsens
 ligati, ut sint semper apud Dominum liberi. O pedes compedi-
 bus, & ira aduersarij interim cunctabundi, sed celeriter ad Chri-
 stum gloriose itinere cursuri. Hactenus Cyprianus. Quia igitur
 sancti Martires hanc tantam laborum suorum mercedē plenissima
 fide

¶ fide exspectabant, nihil mirum, si tantam in doloribus patientiam ostendebant. Illos namque Propheta consolatur his verbis: *Quiescat vox tua à ploratu, & oculi tui à lachrymis: quia est merces operi tuo,* & est spes in nouissimis tuis. Hac igitur spe animati atque erecti, de ipsis (ut Saluianus ait) equuleis atque catastis scalam sibi quodam- modò fecerunt, qua in cœlum ascenderent. Quorum nos exempla cont. Gent. sectantes, si non sanguinem fundere, saltem rerum nostrarum partē pauperibus erogare: si non mortem sustinere datur, mortificare saltem membra nostra super terram studeamus. Quod si B. Andreæ corpoream crucem subire non licet, licet tamen sensus nostros, os, linguam, aures, oculos, affectus, & omnes denique cupiditates nostras spiritualiter crucifigere: nec nobis durum videatur spirituali cruce regnum cœlorum comparare, quod Martyres, quod Prophe- ta, quod Apostoli, flagellis, vinculis, equuleis, craticulis, flamnis, vngulis, scorpionibus, atque omni genere tormentorum affecuti sunt. Quo nos perducere dignetur Dominus Iesus, qui est benedictus in secula seculorum Amen.

Ad lectorem.

Qvia non deerunt p̄i concionatores, qui gloriosum hūc, verèq; mirabilem beatissimi Apostoli Andreæ agō nem paulò fusiū narrare velint, eis more gerendum esse duxi: ideoque illum ex eius vita, quam Presbyteri & Diaconi Ecclesiarum Achaiae scripserunt (quæ inter vitas Lipomani habetur.) ijsdē penē verbis ascribendū curauit.

Cum igitur sanctus Andreas Apostolus tum in Scythia, tum in Achaia fidē Christi latissimè disseminasset, & in Patras, Achaia ciuitate, AEgeam Proconsulem, Christianos persequentem, grauiter increpasset: quod qui iudex hominum haberi vellet, iudicem omnium Christum Dominum, à Dæmonibus delusus, non agnoscet: ille contra Christum ore sacrilego blasphemare ceperit, mortem illi crucis improperās. At sanctus Apostolus multa de gloria, ac mysterio crucis præfatus, inter cetera sic ait; Primus homo per lignum prævaricationis mortem induxit, & necessarium erat generi huma-

no, vt per lignum passionis, mors, quæ ingressa fuerat, pellere-44
 tur; vt malum, quod primus homo intulerat, secundus exclu-
 deret, panderetque in cruce immaculatas manus pro manibus
 incontinenter extensis: pro suauique cibo, arboris vetitæ, escam
 fellis acciperet: & in se suscipiens mortalitatem nostram, suam
 nobis immortalitatem conferret. ¶ Cum hæc igitur beatus An-
 dreas diuino illo ore proferret, minister impietatis ait; Ista
 verba illis narrare debes qui tibi credunt: mihi autem, nisi in
 hoc consentias, vt sacrificium dijs omnipotentibus offeras, in
 ipsa cruce, quam prædicas, sustibus cæsum te affigi præcipiam.
 Cumque hæc, & alia impius iudex minaretur, ratus se minis suis
 Sanctum Dei à fide posse reuocare, tandem Apostolus Christi ait;
 Quia in imprudentia tua persistens, me putas minas tuas formi-
 dare, quicquid tibi videtur in supplicijs maius excogita. Tanto 45
 enim meo Regi gratiор ero, quanto pro eius nomine in tormentis
 fuero constantior. Tunc AEgeas iussit eum extensem, flagel-
 lis cædi: qui cum septem terniones transisset, eleuatus est, atque
 ante iudicem adductus. Cui ille; Audi me Andrea, & ab effuso-
 ne sanguinis consilium reuoca: quod si non feceris, crucis te fa-
 ciām interire patibulo. Andreas dixit: Ego si crucis supplicium ti-
 merem, crucis gloriam non prædicarem: tu autem cruciatum eter-
 num, quæ tibi debetur, poteris euadere, si postquam probaueris
 perseverantiam meam, vel sic credideris Christo. Ego enim de tuo
 interitu, non de mea passione conturbor. Passio enim mea haud
 vnius diei spatium occupat, haud duorum: tuus autem cruciatus
 nec per millia annorum poterit ad finem peruenire. Vnde desi-
 ne iam miseras tuas augere, & ignem tibi æternum accendere no-46
 li. Tunc indignatus AEgeas, cruci eum affigi mandauit, carni-
 scibus præcipliens, vt ligatis pedibus & manibus, quasi in ecclœo
 tenderetur, ne clavis affixus citò deficeret, sed longo potius crucia
 tutorqueretur. Cumque eum carnifices ad crucem ducerent, con-
 cursus factus est populorum, clamantium: Iustus homo, & amicus
 Dei quid fecit, vt ad crucem ducatur? Andreas vero populum
 rogare cœpit, ne se desiderata Martyrij corona priuarent. Lætus
 enim & gaudens pergebat ad crucem, nec in ipso itinere à do-
 cendi officio cessabat. Cumque peruenisset ad locum ubi crux
 parata erat, videns eam à longe, exclamauit voce magna: Sal-
 ue crux, quæ in corpore Christi dedicata es, & ex membro-
 rum eius margaritis ornata. Antequam in te Dominus ascenderet,
timorem

47 timorem terrenum habuisti, modò verò amorem cœlestem spirans, pro voto susciperis. Norunt enim credentes, quanta intra te gaudia, quanta munera præparata habeas. Securus ergo & gatidens venio ad te, ita & tu exultans suscipias me discipulum eius qui pependit in te: quia amator tuus semper fui, & desideraui amplècti te. O bona crux quæ decorem & pulchritudinem de membris Domini suscepisti, diu desiderata, solicite amata, sine intermissione quæsita, & aliquando iam concupiscenti animo præparata: accipe me ab hominibus, & redde me magistro meo, ut per te me recipiat, qui per te me redemit. Et hæc dicens nudauit se, & vestimenta tradidit carnificibus. Qui eum in crucem leuauerunt, funibusque totum eius corpus (sicut eis iussum fuerat) ligauerunt. Aderant ibi ad viginti hominū millia, inter quos erat frater AEgeæ, nomine Stratocles, qui simul

48 cum populo clamabat, iniusto iudicio sanctum virum pati. Sanctus verò Andreas mentes credentium Christo confirmabat, atque ad laborum tolerantiam hortabatur, affirmans, non esse condignas humanæ vitæ passiones ad æternæ remunerationis gloriam.

Cæterùm cùm populus AEgeam grauissimè incusaret, quòd virum sanctissimum indigno supplicio affecisset, ille tumultum ac seditionem populi veritus, ad deponendum eum de cruce properabat. Cui Apostolus; Quid tu ad nos AEgea venisti? Si vis credere Christo, sicut promisi, aperietur tibi via salutis: Si autem ad hoc venisti, vt me soluas, ego hinc viuens in corpore deponi non potero. Iam enim Regem meum video, iam adoro, iam conspectui eius asisto. Sed de infelici sorte tua doleo: quia paratus te expectat æternus interitus. Curre pro te miser, cùm adhuc potes, ne tunc incipiás vel 49 le, cùm minimè poteris. Atollentes autem manus ad crucem carnicies, ipsum penitus contingere non poterant: torpebant enim brachia eorum. Tunc voce magna S. Andreas; Ne me, inquit, permittas Domine Iesu Christe, famulum tuum, qui propter nomen tuum pendeo in cruce, solui; nec permittas eum qui iam per crucem tuam cognouit magnitudinem tuam, ab AEgea hominē corruptibili humiliari, sed suscipe me tu, magister mi Christe, quem dilexi, quem cognoui, quem in confiteor, quem videre desidero. Suscipe Domine Iesu Christe spiritum meum in pace: quia iam tempus est ut ad te veniam, desiderans te videre. Suscipe me Domine Iesu Christe magister bone, neque permittas me ex hac cruce deponi, nisi prius spiritum meum susciperis. Et cùm hæc dixisset, videntibus cunctis, splendor nimius, sicut fulgor de cœlo veniens, ita illum circundedit, ut videri

videri prae magnitudine splendoris omnino non posset. Cùmque se splendor ille dimidiæ fermè horę spatio permanisset, abscedente lumine, emisit spiritum, cum ipso simul lumine ad Dominum pergens.

Hoc ergo modo glorioſissimus Christi Apostolus & Martyr occubuit; hac passione Dominum glorificauit. In qua multa sunt conſideratione dignissima, atque in primis passionis eius diuturnitas. Neque enī in celeri morte, ſicut alij Martyres; ſed diuturna duorum dierum passione ſic cruciatuſ eſt, ut ſine ullo lethali vulnere anima exhalaret. Quo tempore, cū paulatim vires corporis deficerent, virtus tamen animi adeò non deficiebat, ut aliantem populum bi-duo illo praeceptis ac monitis cœleſtibus imbuere non ceflaret. Quā pulchra ad Christianam Philosophiam docendam cathedra crux eſt! Quid igitur ex tali loco docere potuifſet, niſi illud; quod per multas tribulationes oportet nos introire in regnum Dei? Et illud; Qui vult venire post me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me. Et illud; Momentaneum & leue tribulationis noſtræ ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ pondus opera-tur in nobis. Hac, & his similia sanctus ex illa cœleſti cathedra docebat: lætusque ipſe & alacer, instantे iam ſui gloria triumphi, cū Propheta canere videbatur; Transiuit per ignem & aquam, & dedu-xiſti nos in refrigerium. ¶ Quid verò illud, quām mirabile; quod cū paratam ſibi à longè crucem vidiffet, non ut patibulum, ſed ut regalem thronum, & dilectissimam ſponsam intuens, his eam aman-tiſsimis vocibus compellauit; Salve crux que in corpoře Christi dicata es, & membris eius tanquam margaritis ornata. Securus & gaudēs venio ad te, ita & tu exultans ſuſcipias me. Videtis (inquit Bernard.) quia non ſe capit prae magnitudine gaudij: Ita, inquit, & tu exultans ſuſcipias me. Ergo ne tata eſt exultatio, ut exultet & ipsa crux? Quid prius mirandum? quid magis ſupra rationem, ſupraque naturam: exultare crucem, an crucifixum exultare? Illi enim ſenſum natura ne-gauit: huic verò (ſiquid ipſa praeualet) gaudium omne exterminat, ingeritque dolorem. Et tamen ſupra naturam crux ad lætitiam vocatur: & crucifixus non modò non trepidat, ſed exultat. Neque hoc ſolo cruciatuſ contentus, ad iudicem, antē crucis ſupplicium minitantem ait; Quia in imprudentia tua perſeueras, me putas mi-ni-tuas poſſe formidare: quidquid tibi videtur in ſupplicijs maius exco-gita. Neque enim ad ſolum hoc ſupplicium paratum, & alacrem ſe-eſſe ſentiebat, ſed ad omnia etiam quæ humana mens poſſet excogitare.

Bernard.

53 tare. Obsecro fratres, homo est qui loquitur hæc, an Angelus? Vnde ergo in homine noua hæc exultatio, & lætitia hactenus inaudita? vñ de in tanta fragilitate tam robustus animus? tanta constantia? Absit ut à seipso tantam ei credamus inesse virtutem. Planè spiritus erat qui adiuuabat infirmitatem eius, per quem diffundebatur in corde ipsius fortis, vt mors, dilectio; iimo & ipsa morte fortior. Spiritus autem hic super mel dulcis: adeò vt ne ipsa quidem dulcedini eius præualere queat amarissima mortis amaritudo. Quid ergo non temperabit illa dulcedo, quæ mortem quoque ipsam facit esse dulcissimam!

54 Discamus igitur hoc exemplo, fratres, aliquando labores desiderare pro Christo. Si enim tanta seculi homines propter fluxas & interituras opes, aut honores, aut principum gratiam sibi conciliandam quotidie patiuntur; & libenter quidem (dum ista aucupantur) patiuntur, cur, quæso, nos propter æternam vitam, propter nostram salutem, propter eum qui ab æterno dilexit nos, condidit nos, redemit nos, alit nos, gubernat nos, vitam & spiritum donat nobis, non libenter acerbum aliquid perferamus? Mihi credite, quidquid agatis, nisi durum aliquid aut asperum propter Christi gloriam subeat, nunquam vocem illam audietis: Nunc cognoui, quod timeas Dominum: quia non pepercisti vi nigenito tuo propter me. ¶ Quisquis autem hucusque peruenierit, intelligat se aduersus omnes Diaboli machinas instructum esse, & armatum. Duplici enim ille via adoritur nos: aut enim voluntatibus, & blanditijs carnis inescare contendit: aut tentationibus, & pressuris ad impatientiam prouocare nititur. Quisquis ergo cooperante Dei gratia sic anima constituatus est, vt labores sibi propter Dominum intelligat excipiendos, hic planè neque delicijs capietur; quas vt lethale animæ suæ venenum fugiet; neque laboribus deterrebitur; quos propter Domini sui gloriam adeò non resugit, vt etiam desideret. Si igitur eo deducti fuerimus, vt nobis placeat tribulatio, superiores & seculo, & Dæmones facti sumus. Non enim habebit hostis ille tela quibus nos petat, quædo & voluptates ipsas detestamur; & labores propter Deum diligimus. Videlicet igitur fratres, quod nos laborum amor effera, & quibus nos armis sepiat & muniat. Et quia hunc animum, non natura, sed gratia, & spiritus Christi donat, ideo hunc assiduis precibus à cœlesti Patre postulemus: ad quod nos eius vi nigenitus hortatur, cum ait: Si vos cùm sitis mali, non Lyc. 11. sis bona data dare filiis vestris: quanto magis Pater vester cœlestis

dabit Spiritum bonum potentibus se? Perseueremus ergo pulsantes; oratione que ipsas, ieiunijs, vigilijs, & bonis operibus cumulemus; nec nostra conquiescat industria, donec eò nos peruenisse experiamur, ut aliquando etiam tribulationes grato & libenti animo perferamus.

IN CONCEPTIONE SACRA-

tissimæ Virginis Mariæ Concio prima: que primo loco de misera hominis conceptione in peccato agit, secundo vero eximias beatissimæ Virginis virtutes & laudes prædicat.

T H E. De quanatus est Jesus, qui vocatur Christus.

Matth. I.

Nter omnia diuinæ pietatis beneficia, fratres charissimi, que humano generi exhibita sunt, redemptionis nostræ beneficium principem locum tenere constat. Duplici enim potissimum nomine beneficiū aliquod iure laudatur: vel quia multum in eo donatum est; vel quia multò constitit ei qui donauit. Aqua enim illa quam tres vi 2. Reg. 23. ri robustissimi ex Bethlehemita cisterna Dauidi sienti attulerunt, non aliud quam aqua erat, nihilo fortasse cæteris aquis melior: sed quia periculo vitæ deportantium allata fuit, digna visa est que à sanctissimo Rege Deolitaretur. At in redemptionis nostræ beneficio vtrumque ita reperitur, ut neque dono quicquam magnificentius, neque doni pretio carius quicquam excogitari possit. Quid enim maius æterna vita, que nobis per Christum collata est? Hæc enim inter tria illa numeratur, que tanta sunt, ut ne per diuinam quidem potentiam maiora illis in suo quodque genere effici possint: qualia sunt humanitas Christi, maternitas Virginis, & essentialis beatitudinum gloria, que in aperta summi boni contemplatione consistit. Pretio autem quo hæc nobis gloria comparata est, nihil etiam exceptari excellentius potest. Non enim (ut Petrus ait) corruptibilibus auro, & argento, aut margaritis; sed pretioso agni immaculati sanguine redempti sumus. Quo prelio quid maius? quid diuinius? Vtrosq; igitur nomine beneficium hoc multis partibus cætera omnia diuina beneficia antecellit. **V**nde cum in veteri testamento hoc tam

tum beneficium hominibus per Ezechiel. Dominus pollicetur; Bonis, ait, donabo maioribus, quām vñquam habuistis ab initio. Magna quidem & præclara ea beneficia fuerunt, quibus Dominus populum suum ab AEgypto egredientem prosecutus est: adeò ut ipse ad Moysen dixerit; Signa faciam, quæ nunquam visa sunt super terram, neque in yllis gentibus: vt cernat populus iste, in cuius es medio, opus Domini terrible quod facturus sum. Cæterū, quæ is in hoc summo redēptionis nostræ opere designauit, tantò sunt præstantiora atque maiora, vt idem Dominus per Esaiam dicit; Non erunt in memoria priora, neque ascendent in cor. Quantum enim vñbræ veritas, corpori anima, temporis æternitas præstant; tantum atque eò amplius hoc beneficium superiora illa antecellit. Quem igitur erga Deum animum pro hoc tanto munere nos gerere; quibus eum laudibus celebrare; quas illi gratias agere par est? Ad hoc enim grati animi officium nos Ecclesiasticus inuitat, cum ait; Gratiam fideiussoris ne obliuiscaris; posuit enim animam suam pro te. obliuiscaris & ministrari. ministrari.

Quorsum hæc? Nimirum vt hac ratione, fratres, diei huius dignitatem, & gloriam apertius cognoscatis. Hodiè enim summum hoc redēptionis nostræ opus inchoatum est: hodiè quippè Virgo illa concepta est, ex qua mundi conditor, & redemptor carnem pro salvu mundi erat assumpturus; hodiè prima huius operis fundamenta iacta sunt: hodiè arbor illa plantata est, quæ fructum vitæ erat prolatura, quo generis humani morbus, verità arboris fructu contritus, sanandus erat. Hodiè in paradiso Ecclesie virga illa de radice Iesse constita est, ex qua pulcherrimus ille flos emicuit, super quem Spiritus Domini requiesceret, de cuius plenitudine omnes accipemus. Hodiè item Spiritus sanctus telam texere coepit, ex qua æternio Dei filio, mortalis naturæ vestem aptaret. Hodiè denique caro & sanguis ille coagulatus est, ex quo carnem & sanguinem filius Dei sumpturus erat, quem pro salute nostra funderet. Merito ergo à nobis dictum est, summum illud redēptionis nostræ opus hodiè incepsum fuisse. Ut igitur de hac tanta solennitate dignum aliquid dicere valeamus, celestem opem, sacratissimæ Virginis interuentu suppliciter imploremus.

Longiora floraria dicitur. **M A R I A** nullo modo minus quam
Præsentis diei solennitas, quæ sacratissimæ Virginis conceptioni dicata est, nos admittet fratres, vt de nostra priùs conceptione pauca dicamus; huius enī rei cognitio, ad nostris ipsorum cognitio-

nem, & communis morbi remedium, maximo nobis adiumento futura est. Omnes enim graui languore ægrotamus: quia omnes in originali peccato concepti sumus: quod à Theologis languor natus appellatur. Et ideo quid ipsum originale peccatum sit, diligenter à nobis explicandum est: quotidie enim hoc originale peccati nomen in concionibus auditis; nec facile quicquid illud sit explicare, aut etiam intelligere potest. Quidam enim adeo crasso & hebeti ingenio sunt, ut atram quandam & folidam maculam animæ nostræ inhærentem esse arbitrentur: quo circa quid hoc peccatum sit, explicare necesse est: quod tamen fieri commode non poterit, nisi altius totius rei ordine repetito.

Ad hoc igitur primò sciendum est, hominem ad altissimum finem à Deo conditum fuisse: nempe, ut reuelata facie diuinæ maiestatis gloriam cerneret, & eius beatitudine frueretur. Quæ quidem beatitudo adeo naturalis & propria Dei est, ut nulla creatura, ne per diuinam quidem potentiam creari possit, cui ea beatitudo naturæ iure conueniat. Naturalis enim & propria Dei beatitudo, solius Dei, non alicuius creatæ naturæ est: Quod autem non habet natura, sicutur gratia: Deus enim ob immensam suam bonitatem usque adeo naturam extulit humanam, ut tam diuinitatis, & felicitatis sue confortem efficeret.

Quia vero hic finis humanæ naturæ facultatem superat; Dei vero opera perfecta sunt: ideo homini ad supernaturalem finem condito, facultates etiam & virtutes hunc dignitati conuenientes contulit, quibus ad hunc finem assurgere posset. Ratio enim, & natura rerum hoc exigit, ut finis, & ea qua ad finem diriguntur, eiusdem ordinis sint. Ad hoc vero tria supernaturalia dona homini in co-tutu data sunt: quorum primum originalis iustitia fuit. Huius autem doni visiebat, ut homo qui rectus à Deo conditus fuerat, in eadem animi rectitudine permaneret: & qui omnium inferiorum dominus erat, omnia hæc inferiora sibi subdita, & dicto obedientia haberet: unde iustitia hæc, velut regia quædam corona extitit, quæ principatum homini super hæc inferiora tribuebat. Primum itaque animalia cuncta illius imperio parebant: deinde vero mors, & mortis comites, morbi sub eius potestate erant: neque enim iustitia æquitas penam vilam esse patiebatur, ubi culpa non erat. Postremò (quod præclarissimum fuit) cum duplex animæ portio, altera superior, altera inferior sit (in qua affectus & cupiditates nostræ insunt) ita diuina sapientia utramque copularat, ut inferior plenissime subderetur.

deretur, quemadmodum modò corporis membra imperio subsunt voluntatis. Quod enim in omni benè instituta repub. fit, vt maiores imperandi, minores vero obediendi officium exerceant; hoc in homine benè instituto perfectissimè seruabatur. Simile.

Deinde etiam idem Dominus originali iustitiae gratiam adiunxit. Simul enim (vt D. Aug ait) & naturam condidit, & largitus est gratiam: quæ videlicet animam Deo gratissimam redderet, quæq; illam supra naturæ suæ conditionem sic attolleret, vt eam Deus in filiam adoptaret, hæredemque regni sui institueret. Postremò cùm ipsa simul gratia, virtutum omnium habitus ab ea prodeentes, ac præcipue charitatem contulit: vt ita mens hominis per gratiam quidem pulchra, per charitatem vero esset operosa, & vtroque nomine Deo gratissima. Hæc igitur tria præstantissima, & supernaturalia dona in eo statu diuina bonitas homini largita est: ea tamen lege, vt si in officio, & fide persisteret, sibi, posterisque suis integra manarent: si vero ab officio recessisset, & sibi, & posteris amitteret. Quia vero dona hæc nequaquam humanæ naturæ debita, sed gratuitè concessa fuere, sicut naturæ conditor naturam potuit sine illis, creare, ita potuit, quæ lege ipsi libitum fuit, ea donare. Cur vero hac lege donari, non est præsentis instituti perscrutari. Belli.

Cum igitur in hoc felicissimo statu ageret homo (Diabolo adnidente) mandatum quod illi à Deo iniunctum fuerat, transgressus, hæc omnia dona, & sibi, & nobis perdidit, & mortem cum peccato ad posteros transmisit. Ne vero quisquam hoc parum rationi, & æquitati conuenire credat, naturæ, atque iustitiae leges attendat. Natura enim hoc habet, vt filius patris conditionem sequatur: ex patre Similia. enim nobilis, nobilis; ex ignobilis, ignobilis; ex parentibus libens, liber filius, ex seruis vero emptitijs, filius quoque communi lege ancillarum seruus nascitur. Cum enim pater sit causa filij, & filius item sit aliqua patris portio, consequens est, vt eadem sit utriusque conditione. Idem etiam æquitatis, & iustitiae lex postulat. Civiles enim leges hominem la se maiestatis reum bonis omnibus ita multant, vt eadem pena ad hæredes unâ cum criminis infamia trahat: quamvis eiusmodi sit hæreditas, quæ majoribus natu filijs perpetuò debeat. Itaque vnum patris crimen efficit, vt posteri omnes propter illum, & inglorij, & ex hæredes nascantur. Hac ergo eadem pena, supernus ille mundi arbiter Deus, communem generis humani parentem proditionis reum, & posteros eius multat. Donis ergo illis amplissimis spoliatum nasci, originale peccatum appellamus: quod videlicet

videlicet sit originalis iustitiae (quae inhaerere homini debuisset) pri-
uatio. Quamuis non ignoro hanc distinctionem magis effectum pec-
cati, quam peccati naturam exprimere: ideoque originale peccatum
aliud quiddam recentiores Theologi esse dicunt, nempe habitualem
voluntatis auersionem à Deo, quae ab hac originalis iustitiae priua-
tione procedit. Verum quia hoc & subtilius est quam ut populi ca-
ptus ferat, & minus nostro conuenit insituto, iam intueamur, qua-
lis animæ nostræ facies post lamentabilem illum generis nostri ca-
sum fuerit relecta.

§. I.

¶ Primùm quidem sublata originali iustitia (ut mortem, languores,
cæterasq; corporis calamitates, in quas incidimus, omittam) portio
animæ inferior, cum toto affectuum, & cupiditatum agmine aduer-
sus spiritum rebellauit. Qui enim affectus præsenti originali iustitia
velut frēno quodam cohíebantur, soluto iustitiae vinculo, effræna
ti statim, acque rebelles effecti sunt. ¶ Cuius rei velut imaginē quan-
dam in arca testamenti in medio Iordanis posita, videre licet. Ea
enim in medio fluminis alieo consistente, superiores fluminis aquæ
stabiles & immotæ perstiterunt, donec exercitus omnis filiorum
Islaël perarentem alueum transiret: vbi verò arca sublata est, aquæ
protinus, quæ in una mole cōstiterant, solito lapsu ad ima fluere co-
perunt. Sic igitur affectus & motus animæ, quamdiu originalis iusti-
tia in anima erat, velut suspensi & immoti permanebant, neq; à ra-
tionis imperio discedebant: vbi verò ea per peccatum sublata est,
præcipites ad ima ruere cœperunt, & vix habenas pati, aut illa ratio-
nis lege cohíberi possunt: quorum effrænati impetus, & motus, ma-
lorum ferè omnium seminaria existunt. ¶ Quemadmodum ergo in
ter monachos, vbi monastice vitæ disciplina viget, nullus eorum sui
iuris est, nullus inconsulto prælato, aut aliquid moliri, aut pedem
domo efferre audet: si verò ea disciplina dissoluatur, iam omnibus
quod liber, licet, & ad votum suum quisque, non ad superioris præ-
scriptum viuit: ita planè affectibus, & cupiditatibus nostris per pec-
catum eueniit; quæ cùm anteas sub arctissima rationis obedientia de-
gerent, modò soluta lege, (nisi gratiæ virtus obsistat) per omnia vi-
tiorum præcipitia rapiuntur.

Ex quo apparet, hominis naturam per peccatum, mirabili, imo la-
mentabili modo fuisse inuersam. Rationis enim, velut præfecti cu-
iudicem erat, affectus & motus animi regere, qui natura cæci sunt:
modò verò vsq; adeò affectuum & cupiditatum suarū imperio addi-
cta est,

Simil.

15 Ita est, ut ea non iam affectus & cupiditates imperio coercere, sed ipsis seruire impellatur: hoc est, rationes excogitare, quibus earum cupiditatibus, & cōmodis plenius indulgere, & obsequi possit. Quod fit, ut ratio ipsa, à conditionis suæ nobilitate degenerans, in carnis quodammodo naturam versa sit. Quæ enim antea Deo adhærens, & unus cum eo spiritus effecta, illius legibus plenissimè obtéperabat, modò carni adhærens vim suam in explendis eius cupiditatibus impedit. Cuius infelicem sortem non video, quo alio exemplo exprimere cōmodius possim, quam Andromachæ sc̄eminae nobilissimæ, quæ Hectori, Priami Regis filio, matrimonio copulata, viro mortuo & euersa Troia, Pyrrho Achillis filio, longè disparis nobilitatis viro nuperat: quam cū fortè Aeneas vidisset, & pristina viri eius dignitas in mentem venisset, ad illam ait.

16 *Heu quis te casus deieclam coniuge tanto*

Excipit? aut quæ digna satis fortuna reuicit?

Hectoris Andromachæ Pyrrhin' connubia seruas?

Deiecit vultum, & demissa voce locuta est.

¶ Hoc quidem nos quoq; fratres, ab humana ratione querere possumus, quæ cū ante peccati lapsum Deo despontata, & vnū cum illo effecta, eius solum legibus pareret: modò hoc nobilissimo spōso relicto, & carni copulata, & vnū cū illo effecta, sic eius obsequio addicta est, ut non tanquā vir, sed tāquā vile mancipiū, vim omnem, & acumen suū in eius cupiditatibus explendis impendat. Vnde enim tot deliciarum inuenta; vnde tot excogitatae nocendi artes; vnde tot cupidiarum, odoramentorum, & vestium cultissimarum generæ, quibus carnem fouemus, ornamus, molliterque tractamus, nisi à rationis & ingenij acumine manarunt; quod veluti carnis mancipiū, se totum carnis libidini atq; obsequio addixit? ¶ Cuius rei similitudinem quandam Achitophel prudentissimus Dauidis consiliarius mihi exhibuisse videtur: qui vt pacis tēpore fidissimus Dauidi semper exitit; ita vbi ad Absalonem defecit, perniciōsima contra Dauidem consilia iniuit. Sic igitur ratio, quæ ante peccati lapsum fidelis & obediens Deo erat, vbi post lapsum carni adhēsit, & vnū quodammodo cum illa effecta est, atrociter & impiè aduersus Dei leges pugnare non veretur.

Hec igitur rebellio ex originalis iustitiæ amissione consecuta est. Amissa vero deinde gratia, qui antea Deo gratus, & decorus erat, factus est deformis: extincta autem charitate, qua Deum super omnia diligebat, in sui ipsius amorem ita exarsit, ut à conditore suo auersus,

Virg. *Aeneas*
neid. lib. 3.

2. Reg. 16.

totus ad se per immoderatum sui amorem fuerit conuersus. Et qui 18
antea ad Deum, tanquam ad ultimum finem, & c. e. & sua omnia refe-
rebat, modò se super omnia diligens, sequè velut ultimum finem
statuens ipsum Deum, & reliqua omnia ad sui vnius obsequium &
commodum dirigit. ¶ Quod quidem vulnus quam sit lethale, at-
que perniciosum, vix illa oratio explicare pro rei magnitudine po-
terit. Nam primum hoc est in Dei quodammodo dignitatem inua-
dere, & quod ei diuinitatis iure debetur, sibi vendicare. Quoies
enim homo commoditatis alicuius amore captus, Deum, ac Deile-
ges contemnit, se ipsum ultimum finem facit, sequè illi anteponit.

2. Tim. 3.

Hoc est autem illud ingens malum, quod Apostolus memorat, cum
de sceleratis hominibus loquens, eos voluptatum magis quam Dei
amatores esse ait. Quid verò detestabilius, quam ut homo secundum
carnis voluptatem magis quam Deum, à quo conditus est, diligit, 19
sequè ipsum in amore Deo præferat? Quid verò hinc consequatur,
verbis explicare formido. Cum enim homo se ipsum, voluptatesq;
suas Deo anteponit, easque magis quam Deum diligit, priusquam
in hunc peruersum animi motum prodeat, hoc iudicium in eo intel-
lectu, qui practicus appellatur, præcedere necesse est. Ego planè di-
gnior sum, qui magis quam Deus hoc tempore diligendus sim. O
rem detestabilem, o insonstrum horrendum! Sed nihil (inquires) una
quam tale mihi venit in mentem. Intellige ergo quantum in tui
ipsius peruerso amore virus lateat. Quotiescumque enim vtilitatis
alicuius amore captus, Deum, Deique leges contemnit, hoc intra te
iudicium retines. In omni igitur capitali criminе inest hæc tanta de-
formitas. ¶ Ex hoc item immoderato sui amore omnia alia crimina
profiscuntur: nemo enim peccat, nisi qui alicuius vtilitatis, aut vo-
luptatis, aut vanitatis amore inductus atque permotus Dei le-
ges transgreditur, modò id assequatur quod concupiscit. Hac enim
de causa homines peierant, litigant, rapiunt, oderunt, inuident,
belligerantur, & alienæ pudicitię insidiantur, cæteraque similia fa-
cinora suscipiunt.

¶ II.

¶ Iam ex his quæ haecenus dicta sunt, fratres, philosophari incipa-
mus. Primum igitur ex his apertissimè quanta sit lethalis peccati
pernicies atque malitia liquet, quod iustissimus ille iudex tam
graui suppicio puniendum esse decreuit. Sunt quidem & alia,
quibus quantum mali in peccato positum sit, agnoscere possum-
us. Nam & vniogeniti Filii Delicta, qua peccatum expiatum
fuit,

21 fuit, & ignis æterni supplicium satis indicant quale hoc malum sit, quod Christi sanguine expiandum, & æterno supplicio plectendum fuit. Si quis autem est, cui haec duo argumenta ad hoc intellegendum non sufficiant, in hanc saltem peccati pœnam, quam hactenus descriplimus, oculos conijciat. Quale enim illud malum fuit, quod totam generis humani maslam infecit: quod tot animarum naufragia peperit: quodque in omnia lecula peruersit: Non enim unum hominem, sed uniusversum genus hominum ab Adam propagatum, veneno suo infecit, sordidauit, & ad mortem damnauit. Quis igitur adeo stupidus erit, qui hac saltem ratione lethiferi peccati malitiam non agnoscat? Quæ cum itasint, non satis mirari queo, quo nam modo qui haec omnia firmissima fide credunt, tam facile omnia huiusmodi peccata admittere non vereatur. Nam quod Ethnici & infideles illa committant, qui ista non credunt, & qui mala haec quæ patimur, non culpæ supplicia, sed naturæ conditionem esse arbitrantur, non adeo mirum est: at vero quod nos ipsi, qui cœlesti magisterio docti, & fidei sacramentis imbuti, quique haec ipsa mysteria, vel cum periculo capitis palam confiteri parati sumus, tam facile propter res nihil sine ullo doloris sehus tam multa committamus, quis non miretur, & obstupefacat? Mirentur alij quæcunque admiratione digna iudicauerint: ego nunquam satis hec duo mirari potero: alterum, quod tantum indignitatis & malitiæ in peccato sit: alterum, quod qui hoc firma fide tenent, tam leuibus de causis tot peccata committant. Hoc igitur præcipuum & summum est, fratres, quod ex hac christiana philosophia elicere debemus.

22 Quid deinde? Nimirum ut intelligamus præcipuum christiani hominis officium esse, spiritualibus armis se aduersus hanc generis humani pestem, hoc est: peccatum munire, atque armare. Cum autem varia sint aduersus illud arma, atque remedia, quatuor quæ mihi præcipua esse videntur, vobis proponam. Horum primum est, omnes peccatorum occasiones cautè & prudenter fugere, ne homini, ad malum naturæ corruptione propenso, maius peccati incitamentum præbeamus. Quid enim de ægrotante homine sperandum esset, qui baculo innixus, vix pedibus consistere posset, si quis illum externa vi impellere atque prostertere conaretur? At hoc eodem modo anima nostra spirituali ægritudine labitat: quæ cum sepè ob ingenitam infirmitatem in peccata labatur, quid de ea saturum est, cum præsens voluptatis conpectus, & pec-

z.Reg.ii.

Simil.

Prou.4.

Canti.3.

Caet.

in summul.

candi opportunitas illam ad peccandum allicit? Præsens enim re-²⁴
rum quas amamus conspectus, vehementer hominem ad malum
excitat, & incendit. Quantum verò occasionis periculum sit, satis
abundè miseranda illa ruina Dauidis ostendit. Proximum verò est,
vt ad primum peccati aditum, cùm ad cordis nostri ostium pulsare
cœperit, celeritate occurramus. Ut autem celeritatis hujus causam
intelligatis, humani cordis ingenium in hoc statu naturæ lapsæ ap-
positissimo (vt mili videtur) exemplo vobis ante oculos ponam.
Puluis sulphureus ubi vel minimo aquæ rore fuerit aspersus, ægrè
admodum ignem concipit: si verò omni careat humore, exigua ignis
scintilla subito inflammatur. Cor ergo nostrum huic pulueri
meritò comparatur: ad diuina quippè diligenda instar humentis
pulueris huius tardissimè ignem concipit; ad carnalia verò atque
terrena instar pulueris omni humore vacantis, impura aliqua cogi-
tatione, velut exigua quadam scintilla excitatus, sine villa mora accé-
dit: quo non anima solum, sed frequenter etiam corpus ipsum in
flammatur. Huius ergo periculi gratia Salomon ait; Omni custodia
serua cor tuum; quoniam ex ipso vita procedit. Hac autem cura
& studio sancti omnes cor suum ab omni peccati labे purum serua-
re curabant. De illis nanquè mysticè in Cant. scriptum est; En le-
tulum Salomonis sexaginta fortis ambient ex fortissimis Israël:
omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi. Nec satis fuit dicere
eos tenere gladios, sed adiecit etiam; Vniuersiusque ensis super fe-
mur suum propter timores nocturnos. Lectuli autem nomine, viri
iusti cor intelligimus, in quo cœlestis Sponsus requiescit. Qua au-
tem cura & vigilantia hunc lectulum pij custodiant, Salomon expo-
suit, cùm fortis illos super femur suum enses tenere dixit. Ensem
quippè hoc modo tenere, est in procinctu esse, ad eū sine villa mora
euaginandum, & ad inuidentem hostem depellendum. Quo exem-
pto Salomon celeritatem, qua malarum cogitationum principijs ob-
sistere debeamus, satis aperte indicauit.

Sacramenta etiam Confessionis, & Eucharistiae, maxima aduer-
sus peccati morbum remedia esse constat: ad hoc enim ab autore
salutis nostræ Christo fuerunt instituta. De Confessione autē Car-
dinalis Caeta ait, eam esse medicinam, quæ magnopere hominem
in Dei timore conseruat. Quod quidem efficaciū præstat Euchari-
stia: cuius officium est, spiritualem vitam Confessionis beneficio
partam, spirituali cibo alere atque conseruare. Nam verò precandi
studium, cùm malorū omnium commune remedium sit, cum præci-
pue

27 pùd aduersus peccatum plurimùm valere ostendit regius Propheta cùm ait; Oculi mei semper ad Dominum, quoniam ipse euillet de la- Psal. 24.
queo pedes meos. Et Apostolus ite cùm varia nobis arma aduersus peccatum ministraret, huius præcipue meminit, cùm ait; Per omnem orationem, & obsecrationem orantes omni tempore in spiritu: & in ipso vigilantes in omni instantia & oblatione.

SECVNDA PARS.

Q Vidistis hactenus fratres, quod miserari homo per peccatum deuenierit: in quo quidem statu illum diuina iustitia relinquere potuisset. Quis enim (ait Sapiens) dicet tibi, quid fecisti? aut quis stabit contra Sap. 12.

iudicium tuum? aut quis in conspectu tuo veniet vindex iniquorum hominum? Neq; Rex, neq; Tyrannus in conspectu tuo requirent de his quos perdidisti. Noluit tamen diuina bonitas iure suo (quo iuste poterat) vici, sed ineffabili pietate atq; consilio ita saluti nostræ prospexit, vt qua via peccatum & mors in mundum fuerant ingressa, eadem, vita & iustitia redirent. Quod latè Apostolus ad Roma-

Rom. 5:

nos declarat his verbis; Sicut per unius delictum in omnes homines mors regnauit in condemnationem: sic & per unius iustitiam in omnes homines (subaudi regnauit gratia) in justificationem. Sicut enim per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi: ita per unius obedientiam iusti constituentur multi. Voluit itaque diuina Sapientia, ut quemadmodum unus homo mundum perdiderait; ita unus nouus homo lapsum repararet: & sicut aliena culpa nobis tantopere nocuit; ita aliena iustitia multò magis nobis prodesset.

Quiaverò primi hominis ea culpa fuit, vt qui homo erat, eò usque per superbiam esseretur, vt diuinæ similitudinis honorem affectaret, satisfactio plane secundum iustitiae leges ea esse debebat, vt qui esset verus Deus, se se ad humilitatem humanae naturæ demitteret. Nulla enim alia humilitas tantæ illi superbiz rectius opponi poterat. Ad hoc ergo unigenitus Dei filius è celo descendit; ad hoc humanam carnem induit, vt sicut unius hominis delicto mundus ante perierat; ita unius Dei & hominis merito seruaretur. Si ergo Dei filius verus homo futurus erat, matrem utique habere debuit, ex qua humanam naturam assumeret. Qualis vero illa foemina futura erat, quæ illum concipere & parere mereretur? Virgo certè, Angelis purior, astris splendidior, quæ venientem in has mortalitatis oras Dei filium castissimis ylsceribus, & virgineo thalamo

thalamo exciperet. Quæ quidem ab æterno ad hoc munus destinata, hodiè concepta est. Qua ex re, quanta sit huius dici solemnitas, intelligere licet. Hodiè Deipara virgine concepta (vt initio dicebamus) summum illud humatæ redemptio[n]is opus inceptu est. Duo autem celeberrimi dies habentur cum templum aliquod ingens, aut insigne opus constituitur: alter, cum opus incipitur; alter, cum finitur. Hunc autem diem excellentissimi operis, hoc est, redemptio[n]is nostræ initium fuisse, Petrus Damiani declarat his verbis: Solennitas hodierna beatissimæ & intemeratæ Dei genitricis meritò præcipuum & singulare præbet omnibus gaudium: quæ totius extit humanæ salutis exordiu[m]. Exultemus ergo dilectissimi in hac die, in qua dum beatissimæ Virginis præuenimus exordium, cunctarū etiam noui testamenti festivitatū celebramus initium. Primum enim fuit Virginem procreari: proximum verò ex ea Dei filium carniem assumere, & in ea mundum expiare. Quam quidem expiacionem cetera sanctorum festa sequuntur, quia lauerunt stolas suas, & dealbauerunt eas in sanguine agni. Quæ cum ita sint, qua, quæso, alacritate, qua deuotione hic dies à nobis celebrandus est? Quid enim gratius, quid iucundius mundo nunciari potuit, quam hoc ipso die purissimam quandam Virginem conceptam fuisse, ex qua Dei filius humanam carnem pro salute mundi esset assumpturus?

Cæterum quando hac ipsa die nascituro Dei filio, domus fabricari cepta est, quis eius fuerit ornatus, & elegantia expendere incipiamus. Hoc (vt idem Petrus Damianus interpretatur) Salomon explicuisse videtur, cum ait: Sapientia edificauit sibi domum, excidit columnas septem: quia videlicet septem Spiritus sancti donis, hoc est, gratiarum omnium charismatis spiritualis hæc domus suffulta fuit. Hic enim veruissimus diuinæ sapientiæ mos est, vt pro ratione munerum ad quæ homines destinauit, gratiam illis, & cœlestia dona impertiatur. Sic Prophetas admirabili rerum diuinarum cognitione illuminauit: sic Apostolos excellentissima charitate incendit; sic Martyres, quos fidei suæ testes elegit, insuperabili fortitudine & constantia roborauit. Cum ergo post Dei filium nulla maior quam matris eius dignitas sit, efficitur sane, vt illius gratia tantum aliorum sanctorum gratiam antecellat, quantum eius dignitas illorum dignitatem supererat. Imo vero quas virtutes & dona cœlestis Spiritus in omnes sanctos liberalissime effudit, longè præstantius in hac sacra Virgine copulatuit. Quod D. Bernardi locum illum enarrans, In plenitudine

33 plenitudo dñe sanctorum debentio mea, cofirmati his verbis: Verè in plenitudine sanctorum debetio Virginis Marie, cui non defuit fides Patriarcharum, spes Prophetarum, zelus Apostolorum, constanza Martyrum, sobrietas Confessorum, castitas Virginum, sed nec ipsa puritas Angelorum. Quare hoc? Quia nimirum (ut D. Hiero. Hieronimus ait) quod natura non habuit, vsus nesciuit, ignorauit ratio, mens non caput humana, stupet cœlum, pauet terra, creatura omnis, etiam cœlestis miratur: hoc totum est quod per Gabrielem Mariæ nunciatur. Hæc ergo summa dignitas, his tantis meritis atque virtutibus debuit honestari.

Hoc idem licet ex summa illa dignitate, & sanctitate humanitatis Christi philosophari. Catholica enim fides tantam gratiarum omnium, cœlestiumque donorum abundantiam in hac sacra hama nitate esse premit, ut quicquid in thesauris diuinis reconditum erat, in illam effulsum sit, Ioanne Baptista testante, qui ait: Non enim ad mensuram dat Deus ipsum, videlicet filio. Car ita: Nimirum quia cum summa illa maiestas ita nostri gratia se demittere voluerit, ut humanam naturam assumere, & verus homo fieri dignaretur, talis viisque illa humana natura futura erat, ut hoc diuini verbi contubenter digna esset, nullumque tanquam illi maiestati dedecus inureretur, quod a talem sibi naturam in unitate persona copulasset. Cum enim illius assumptione naturæ vel deus, vel dedecus in Deum caderet, debuit utique humanitas illa, summa gratia & sanctitate pollere, ne quid in ea esset, quod immensam illam maiestatem obscurare, vel dehortare vlo modo posset. Quod cum ita sit, signili quoque argumeto sacratissimæ huius Virginis dignitatem colligere licet. Constat enim verum esse quod Salomon ait, Corona sumum filij filiorum, & Proclus, gloria filiorum, patres eorum: nec minus verum esse quod Ecclesia scribit, Gloria hominis in honore patris sui, & dedecus filii pater sine honore. Quod quidem propter summam virtusque partis necessitudinem adeo verum est, ut filios ex parentum conditione læpe & laudemus, & vituperemus. Sic laudauit Gabelus Tobiam iuorem diu Tob. 9: cens, Benedicat te Deus Iraël, quia filius es optimus viri, iusti, & iusti mentis Deum, & eleemosynas facientis. Si ergo propter diuinum verbi honorem, sacram eius humanitatem sic attollimus, & summa præditam gratiam, & sanctitatem confitemur, consequens etiam est, ut quando communis matri Virgini cum filio honor est, summo honore, summaque sanctitate eius matrem præditam esse fateamur, ut hac ratione filium quoque pariter honoremus. Præterea constat ex his

34 eni verum esse quod Salomon ait, Corona sumum filij filiorum, & Proclus, gloria filiorum, patres eorum: nec minus verum esse quod Ecclesia scribit, Gloria hominis in honore patris sui, & dedecus filii pater sine honore. Quod quidem propter summam virtusque partis necessitudinem adeo verum est, ut filios ex parentum conditione læpe & laudemus, & vituperemus. Sic laudauit Gabelus Tobiam iuorem diu Tob. 9: cens, Benedicat te Deus Iraël, quia filius es optimus viri, iusti, & iusti mentis Deum, & eleemosynas facientis. Si ergo propter diuinum verbi honorem, sacram eius humanitatem sic attollimus, & summa præditam gratiam, & sanctitatem confitemur, consequens etiam est, ut quando communis matri Virgini cum filio honor est, summo honore, summaque sanctitate eius matrem præditam esse fateamur, ut hac ratione filium quoque pariter honoremus. Præterea constat ex his

his quæ modò diximus; decus atque dedecus filiorum ex parentum dignitate, vel indignitate magna ex parte proficiisci. Hinc Saul rex aduersus Ionátham filium grauitè commotus, volensque illum insigni afficere contumelia, filium appellauit mulieris vltro virum rapientis. Utigitur magnum filij dedecus est ex accusanda matre nasci: ita non vulgaris eius honor est de honestissima genitrix gloriari. Quocirca si filij in manu esset, ut matrem eligere, aut efficere possent, haud dubium quin eam supra cunetas sceminas orhatissimam & honestissimam eligerent. Cum igitur Ubi filius hac tanta potestate præditus esset, (qui solus & matrem eligere, & talem facere posset, qualem veller, nec hoc ipsum majoribus expensis, quam sola voluntate efficere posset) quis iam dubitare queat eum matrem supra creaturas omnes excellentissimam atque sanctissimam elegisse? **Quis enim rem adeò pretiosam, tam facilis**

36
Reg. 20. **37**
Lnc. 1. **38**
Dionys. Chart. 8
Carth. **39**
Dionys. Arcopagita memorat his verbis: Beatus Dionysius legitura Græcia peruenisse in Iudeam, ac exorasse Ioannem Apostolum, ut ei dignaretur præstantissimam illam ostendere fœminam, ex qua viuorum principium nasci & prodire dignatum erat. Cumque sacra Virgo suam illi præsentiam exhibuisset, Dionysius in tanta claritate, luce, & gloria ipsam intuebatur, quod præ admiratione deficiens mox in terram corruit: At tandem reuersus ad se dixit: Nisi ex ratione naturali ac fide nouissem, esse aliam deitatem, non putassem præter hanc esse aliam. Hoc idem recitat Vbertinus libro de vita Saluatoris; addens, quod Dionysius circa præclarissimam Virginem vidit inuamerabilem

¶ Rabilem exercitum Angelorum. Hactenus Dionysius Chartusianus. Ex cuius verbis obiter colligere licet, fratres, quale beatarum mentium futurum sit gaudium, cum hanc ipsam Virginem, cœlesti gloria decoratam videant, quando tale fuit eam in mortali adhuc corpore degentem vidisse.

Tale ergo hospitium Spiritus sanctus, cui Dominice incarnationis opus tribuitur, unigenito Dei filio preparauit. Locum enim locato conuenire debere, Philosophi tradunt. Quare non mirum si talis locus, tali hospiti paratus fuerit: qui nimirum passitur inter lilia: quique nisi in lecto, virtutum floribus ornato, non quiescit. Quid igitur haec ad nos? Multum plane. Nam si talis est Virgo, qualem hic depinximus, habemus utique post Christum potentissimam apud Deum aduocatam. Et quidem (ve

¶ D. Bernard. ait) sufficere nobis poterat Christus, (siquidem nunc Bernar. omnis sufficientia nostra ex Deo est) sed nobis bonum non erat esse hominem solum: congruum magis ut adesset nostræ reparatio ni sexus uterque: quorum corruptioni neuter defuisset. Fidelis plane & potens mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus: sed diuinam in eo reuerentur homines maiestatem. Opus ergo nobis erat ad mediatorem mediatrix: nec alter nobis vtilior quam Maria. Hactenus ille.

Quid igitur superest, fratres, nisi ut omni ratione medicatrix huius gratiam nobis conciliare studeamus; quod eam nobis in æru nosæ huius vitæ periculis, atque adeò in ipsa mortis hora celestem adiutricem sentiamus? Quod si quereratis qua potissimum ratione hoc eius patrocinium consequi possimus: expeditissima ad hoc via est, si virtutes eius pro virili nostra imitari studeamus. Nihil enim magis amorem quam similitudo conciliat: amorem enim, animorum unio est. Similia vero tanquam sibi cognata, facile coniunguntur. Quod cum ita sit, quisquis per amorem beatissimæ Virgini adiungi desiderat, & ab ea vicissim diligat, virtutes eius (ut diximus) quantum poterit, imitari contendat. Inter eas autem quatuor præcipue memorantur, quæ in ea singulari quadam ratione floruerunt; virginitas, charitas, misericordia, & virtutum fundamentum, humilitas. Habuit enim Mariæ virginitas aliquid singulare, gaudium videlicet mattis cum virginitatis honore. Habuit item & charitas aliud etiam singulare, quod Deum ipsum non solum ut communè Dominum, sed etiæ ut verū filium, & gratuito, & naturali amore dilexit. Si vero misericordia charitatis.

Bernar.

simil.

ritatis effectus est, cum tanta fuerit charitas, quanta erit misericordia? Si sons ita redundat, rius ab eo deriuatus quam latè inundabit? Hinc D. Bernard. *Quis, inquit, misericordiae tuæ, ò benedicta, longitudinem, latitudinem, sublimitatem, & profundum queat inuestigare?* Nam longitudine eius vniuersitatem eam inuocantibus ad nos uissimum usque diem subuenit: latitudo eius replet orbem terrarum, ut eius quoque misericordia plena sit terra. Sic & sublimitas eius, ciuitatis superne inuenit restaurationem: & profundum eius sedentibus in tenebris & umbra mortis obtinuit redemptions. Ut autem Virginis charitatem imitari valeamus, eius quoque humilitatem segetari debemus. Sicut enim ignis in cinere; ita charitatis ignis in humilitatis cinere inextinctus & integer adseruatur. ¶ His autem virtutibus, quibus beatissimæ Virginis sanctitatem imitamur, qua-
tuor atrocissimos humanæ salutis hostes, qui magnam mundi par-
tem infestant, superabimus; nempe impudicitiam, fraternū odium,
auaritiam, atque superbiam: quæ qui vicerit, in aliorum vitiorum vi-
ctoria non perinde laborabit. Carnis enim petulantiam cohibere,
odij rabiem si ænare, aliena non appetere, propria misericorditer lat-
giri, teque ipsum seposito supercilioso alijs submittere, hoc opus, hic
labor est. Quisquis autem majora præstat, facile utique minora
præstabit. Harum igitur virtutum cultus beatissimæ Virginis pa-
tronum, & gratiam nobis conciliat, & salutem nostram in tu-
to collocat, & certissimum nobis aditum ad sempiternæ felicita-
tis gloriam parat.

IN EODEM FESTO CONCEPTIO-

nis beatissimæ Virginis Mariae Concio secunda, in qua primo lo-
co de incomparabili Virginis puritate & sanctitate, deinde
vero de miserijs, quæ originali peccato (in quo sumus
concepti) consequuntur, agitur.

T H E. De qua natus est Iesus, qui vocatur Christus.
Matth. I.

Vemadmodum beatissima Virgo Maria intercre-
turas omnes dignum Dei filio habitaculum prepa-
ravit; ita planè dignum erat, ut parem nos quoque
hodiè linguam prædicandis eius laudibus afferre-
mus. Verum quoniam hoc infirmitas nostra præsti-
re no[n]

21887

re non potest, ne tamen in hac tanta solennitate, quæ omnium aliarum noui Testamenti initium est, omnino muti & elingues inueniamur, dicendi facultatem ab ea quæ gratiarum omnium mater est, solita oratione imploremus.

A V E M A R I A.

¶ Quoniam beatissimæ Virginis conceptio humanæ redēptionis & salutis exordium fuit, ideo ut misterium hoc à prima origine re petamus, ab ipsa humani generis ruina (cuius hodie instauratio cœpta est) oratio nostra initium sumet. Constat igitur primorum parentum peccatum, communem totius generis humani lapsum extitisse. Constat itē, inter omnia peccata, quæ hactenus commissa sunt, quæque in posterum committentur, nullum fuisse, cuius pernicies tam latè porrigeretur: ut pote quod genus humanum infecerit, & à Dei amicitia, & cœlesti hæreditate deiecerit. Quòd enim maiora dona primus ille homo acceperat, eò grauius deliquit: ut hac ratione intelligent qui pluribus à Deo donis ditati sunt, quantum sibi à quo quis delicto cauere debeant: quandoquidem donorum magnitudo vehementer delictorum grauitatem exaggerat. ¶ Ea tamen Dei nō *psal. 76.*
stri bonitas & clementia fuit, vt non continuerit in ira sua miserias suas, sed eodem tempore, quo recens adhuc peccati vulnus erat, salutem homini lapsi pollicitus fuerit. Hoc enim verba illa designant, quibus is serpentem, huius tanti mali autorem, allocutus est: Inimicitias ponam inter te, & mulierem, & inter semen tuum, & Genes. 3.
*semen illius. Ipsa conceret caput tuum. Quod perinde est ac si diceret; Tu tibi nunc Dæmon triumphare vidēris, quòd mulieris opera peccatum inuexeris in mundum, per quod mundi princeps effectus es: verū tempus aderit, quo mulier, quæ hanc tibi potestatem contulit, eandem rursus eripiat, regnumque tuum excindat, & caput cōterat, hoc est, vires & potentiam tuam elidat. Hoc enim præstítit beatissima Virgo Maria, cùm Deifilium genuit, qui caput serpentis antiqui contriuit, impleuitque illud quod in *Esaia scriptum est; In* illa die visitabit Dominus in gladio suo forti, & duro super Leuiathan serpentem vectem, & super Leuiathan serpentem tortuosum: & occidet cetum qui in mari est. Vectem autem appellat Dæmonem, quasi oblongum, ad modum vectis; quòd imperium suum quam latissimè per totum penè terrarum orbem porrexisset. Tortuosum autem, quòd sinuosis cuniculis, & fraudibus incautos homines adoriretur. Cuius caput Saluator in cruce contriuit: per quam vetus homo noster simul crucifixus est, & peccati regnū euersum. ¶ Hanc*

D ergo.

ergo victoriam, hoc salutare generis humani remedium, vix dum transgressione finita, immensa Dei bonitas & misericordia promisit. Et quidem homines ubi insigni aliqua contumelia affecti sunt, quamdiu ira ferueret, & illatae contumeliz memoria viget, nihil de in iuriæ remissione cogitant: at diuina bonitas & clementia, hac mora non eguit, sed iustissimam iram adhibita misericordia temperauit, ne homines salutis suæ desperatione cōcepta, in omnia flagitorum dedecora prolaberentur. Atque hoc forsitan scriptura designat, que

Genes. 3.

Dominum inducit post peccatum illud deambulantem in paradiſo ad auram post meridiem. Quid enim sibi vult quod Dominus deabulet, quodque instar hominis, calore nimio estuantis, refrigerantis auræ solatium capteret; nisi quod hac imagine Spiritus sanctus diuini furoris temperamentum voluerit insinuare? qui cum peccantem hominem potuisset irreuocabili sententia damnare, noluerit tamen hac severitate cum illo agere, sed tanta vi benignitate, ut feliciorem quodammodo D. Aug. iudicet hominem in hoc statu, propter Christum patientem, quam eundem terrestris paradiſi delitijs affluētem:

Lib. 11. de

Ciuit. Dei.

cap. 12.

eius haec verba sunt; Quis primos illos homines in paradiſo negare audeat fuisse beatos ante peccatum, quamvis de sua beatitudine, quam diuturna, vel vtrum æterna esset, incertos? Esset autem æterna, si non peccassent. Quantum itaque pertinet ad delectationem praesentis boni, beator erat primus homo in paradiſo, quam quilibet iustus in hac infirmitate mortali. Quantum autem ad spem futuri boni, beator quilibet in quibuslibet cruciatibus corporis (cui no opinione, sed certa veritate manifestum est, sine fine se habiturum omni molestia carentem societatem Angelorum, in participatione summi Dei) quam erat ille homo, sui casus incertus, in magna illa felicitate paradiſi. Hactenus Aug. Itaque quamvis essent primi illi humani generis parentes ad coelestem hereditatem adeundam magnis coelestium donorum praesidijs instructi, eorum tamen felicitatem illud valde deprimebat, quod ab ea intelligerent se posse cedere, nec vlla eius recuperandæ certa illis adhuc spes affulisset. Nec enim ante exitium illud, & vastitatem, quam in humanum genus Adæ crimen importauit, misericordiam Deus peccanti homini pollicitus erat: nec amplissima Christi beneficia, quæ in nos erant conferenda, adhuc exposita erant: quamvis pena hominibus illis esset denunciata, si interdicto illo cibo vescerentur. Inde adeò fit, ut feliores eos habere debeamus, qui quamvis grauissima misericordiarum mole oppressi, certissima misericordia consequendæ spe reficiuntur,

8 iur, quām illos, qui magna bonorum opulentia circunfluentes, nec diutissimē ea retinendi, nec amissa recuperandi certa erant securitate confirmati.

Ex hac igitur diuina promissione constat, Deum ad genus hominum instaurandum, non aliquem ex supernis illis spiritibus (quod facilē poterat) sed verum hominem ex muliere propagandū elegit: ut quoniam per fœminam mors inducta erat in mundum, per fœminæ quoque felicem partum vita reuocaretur in mundū. Quod Sanazarius Poëta eleganter expressit his verbis;

Cumq; caput fuerit, tantorumq; una malorum
Fœmina principium, lachrymasq;, & funera terris
Intulerit: nunc auxilium ferat ipsa, modumq;
(Quā licet) afflīctis imponat fœmina rebus.

Sanazarius de par.
vir.lib. I.

9 ¶ Ex hac igitur diuina promissione colligimus, mundi Saluatorem, verum hominem futurum. Sed non contentus hac promissione Dominus, aliud quiddam mirabilius adiecit; nempe non hominem tantum, sed Deum etiam eundem futurum. Quod magnis clamoribus prænunciari per Isaiam iussit, cùm ait; Super montem excelsum ascende tu qui euangelizas Sion: exalta in fortitudine vocem tuam, qui euangelizas Ierusalem: exalta, noli timere. Dic ciuitatibus Iudea, Ecce Deus vester: ecce Dominus Deus in fortitudine veniet, & brachium eius dominabitur. Idemque alibi; Ecce, inquit, Deus vester vltionem adducet retributionis, Deus ipse veniet, & saluabit nos. Quod perinde est ac si diceret; Non iam Iosue, non Iephē, non Samsonem, non Gedeonem, cæterosque similes saluatores mittet: sed nec Angelos, aut Archangelos ad hoc opus destinabit: verū idem ipse, hominum & Angelorum Dominus, hoc nouæ salutis & redemptionis munus per se administrabit. Quæ cùm ita sint, fingamus quæso fratres, omnes homines hac voce ē cœlo nunc primū allata, rei nouitate atque magnitudine stupefactos in vnum conuenisse, & consilium inire cœpisse, quo honore, qua reverentia, quo hospitio tantus hic Saluator ē cœlo veniens esset excipiens. Prudentissimus verò quisque ad hunc modum responderet; Si solus homo in mundum venturus esset, potuissent vtique homines, oportibus, & ingenio præstantes, conueniens illi hospitium præparare: si verò Angelus esset mittendus, Angeli vtique idem præstitissent. Cùm verò is non Angelus quidem, sed Angelorum Dominus sit, qua ratione, aut Angelorum dignitas, aut humana infirmitas talem hospitem dignè poterit excipere? Salomon septem annorum spatio

templum incredibili expensarum & operarum numero edificauit. ii
3. Reg. 5. Erant enim septuaginta millia eorum qui onera portabant, & octo
 ginta millia latomorum, atque præpositi tres mille ac trecenti, qui
 singulis operibus præerant. Tantum vero auri, argenti, æris, & ferri
 in opere expensum est, ut vix ullo numero comprehendendi posset.
 Quo tamen opere expleto, Rex sapientissimus adeo nihil diuina

maiestate dignum se fecisse iudicauit, ut diceret; Ergo ne creden-
 dum est quod verè Deus habitet super terram? Si cœlum, & cœli cœ-
 lorum te capere non possunt, quantò magis domus hæc quam adi-
 ficiauit? In templo autem illo, quo nihil vel elegantius, vel ornatus in
 mundo erat, non Dominus, sed arca Domini, quæ ipsius typum ge-
 rebat, collocata fuit. Quod si domus illa, ad arcam Domini seruan-
 dam destinata, tantis sumptibus, & laboribus parata, & ornata fuit,
 qualis ea domus esse debet, in qua non arca Domini, sed ipse Do-
 minus, humana carne vestitus, collocandus erit? Hanc certe nemo,
 nisi solus Deus dignè extruere, & ornare poterit. iii

§. I.

Hunc igitur hodiè, fratres, diem celebramus, in quo Deus ipse hæc
 sibi domum parare cœpit. Quid enim aliud est Deiparae Virginis
 conceptio, quam virginalis palatij constructio, in quo Dei Filius ha-
 bitaret? Hodiè igitur hæc domus fabricari cœpta est: hodiè paradi-
 sus ille voluptatis, hoc est, omnium spiritualium deliciarum, om-
 niumque virtutum, & gratiarum floribus adornatus, manu diuinæ
 sapientiae consitus fuit: in quo videlicet secundus Adam, mundi cō-
 ditor, & instaurator, collocandus erat. Et quidem in illius paradisi
 medio erat lignum vitæ: in hoc autem fuit ille, qui de se ait: Ego sum
 via, veritas, & vita. iv

Ioan. 14.

Ille etiam paradiſus varijs fructuum & florum stirpibus erat con-
 fitus: inter quas nullæ herbæ noxiæ, nulli tribuli & spinæ erant. Her-
 bas enim noxias post peccatum ortas esse, quidam ex eo loco proba-
 re contendunt, quod Dominus omnem herbam ad vescendum ho-
 minibus eo tempore concesserit. Nunquam autem in cibum datæ
 essent, si quicquam lethiferum, aut noxiū retinerent. Spinas autē
 & tribulos ibidem non fuissent, aperie D. Ambro. testatur, qui rosam
 sine spinis ante peccatum ortam asserit, pulcherrimumque florem
 sine villa fraude vernâsse: post peccatum vero spinis septam fuissent
 gratiam floris. Hoc ita fuerit, necne, parum admodum refert. At in
 hoc nostro paradiſo certum est nihil lethale, nihil noxiū, nihil spi-
 nis obductum; sed omnia suauia, lenia, & salutaria fuissent. Flores etiā
 omnis

Ambros.

14 omnis generis; hoc est, quindecim virtutum germina ibidem fuisse constat. Ibi enim castitatis filiam, patientie rosam, humilitatis violam, ceterique pulcherrimi virtutum flores verinabant, quibus diuinus spiritus insideret, quibusque apis illa coelestis, hoc est, incarna Sapientia ibidem habitans pasceretur.

Quia vero dominum Dei sanctitudo decet, ideo sanctissimam Christus Dominus matrem elegit, in cuius virgineo utero, tanquam in regio palatio habitat. Quantum vero sumimus ille sanctitatis & puritatis amator, puritatem diligit, in lege olim satis hoc indicio declarauit, quod omnia quae ad cultum templi necessaria erant, multis purificacionib[us] legibus astrinxerit. Itaque & iasa, in quibus thura adseruantur, & mortariola, in quibus terebantur, mundissima esse praecepit. Quae quoniam Rex Babylonis polluire, ac temerare in coniuio est auctor, eadem ipsa nocte, vita simul, & imperio spoliatus fuit. Ex ministris vero templi, quod quisque proprius ad sacra ministeria acoedebat, eo prior, & mundior esse iubebatur. Cuius rei gratia Sacerdotes longiori, Leuita vero faciliori ritu purgabantur. Cum igitur omnes qui ad res sacras accessuri essent, purificari prius deberent, aliter tamen Dominus populum, aliter Leuitas, aliter Sacerdotes mundari sanxerat. Quod enim ordo sublimior, eo puritas maior indicebatur. Cum ergo inter omnes meras creaturas beatissima Virgo proprius Deum attigerit, quippe quae illum superueniente spiritu sancto conceperit, necesse erat ut tanto magis puritatem hominum & Angelorum vinceret, quanto ipse puritatis fontis propior erat.

Ex puritate autem conscientiae, quae ijs qui ad sacram Eucharistiam accedunt, Apostolica autoritate indicitur, huius virginem puritatis conjecturam facere licet. Nam & qui sacram Domini corpus piè & religiose sumunt, & sancti sacerdotes qui illud consecrant, & manibus tractant, & alijs ministrant, quanta possunt puritate, reverentia, & deuotione sed ad hoc sacramentum preparant. Cum ergo beatissima Vir-

D 3. go ad

go ad hoc electa fuerit, ut hoc ipsum sacratissimum Domini corpus, non aliena specie velatum, sed in ipsa humanae natura formare rectum, manibus suis contingere, vberibus lactaret, brachis stringeret, gremio contineret, vestiret, nudaret, in lectulo reponeret, atque iugiter tractaret: & quod semel in die Sacerdotes faciunt, ipsa die nocteque incessanter expleret; qua reuerentia, quia deuotio, qua postmodum puritate eam praeditam fuisse credendum est? Hoc enim perinde est, ac si altari semper assistens, à sacratissimi corporis tractatione nunquam cessaret. Adhuc autem singulare ei quoddam priuilegium concessum est, ut videlicet coelestis gratia in eam plenissime effusa, non solum animam eius ornaret (quod pulchra esset ut Luna, electa ut Sol) sed ipsam etiam carnem sic afficeret, ut à Spiritus lege nunquam dissentiret, nullum que rebellem aduersus eum motum excitaret: quod quidem donum, nec Apostolis ipsis (qui plenitudinem Spiritus accepterunt) nec alicui Sanctorum post Adæ lapsum concessum fuit. Quo factum est, ut inter medios huius vitæ turbines ac procelles sanctissima illa anima in summa pace & tranquillitate ita degeneret, ut nulla cum persecutionum tempestas, nulla humanarum rerum varietas ab hoc felicissimo statu, atque à iugis Dei contemplatione auocaret. Fuerunt in lege olim Nazarei, qui prescripto dierum numero Deo consecrati erant.

Numeri. 6.

Inter alia vero quæ ex legis institutione seruare iubebantur, hoc præcipuum erat, ut totali consecrationis suæ tempore, illorum caput ferrum non attingeret: pro quo verbo Chaldaea paraphrasis habet; Terror non ascendet super caput eorum. Quo verbo significatur, eos qui Deo consecratis sunt, ab omni inordinato timore, atque adeo ab omni perturbatione immunes esse debere, ut videlicet terrenis cupiditatibus subactis, Deo in summa pace & tranquillitate seruirent. Hoc autem nullus Sanctorum ita præstis, ut haec Virgo sanctissima, cuius non solum anima, sed corpus etiam Deo consecratum fuit: ideo quæ in summa pace & quiete agere debuit, ut dignum illi habitaculum pararet, cuius in pace locus est. Quod si

cui

et cui haec tanta Virginis puritas, & tranquillitas in mortalici carne incredibilis videtur, cogitet hanc omnipotentis Dei matrem esse, quam tanta haec puritas, ob singulariem huius nominis dignitatem, decet. Cum enim beatam Virginem astris ipsis, imo & Angelis puriorem facimus, nihil inopinatum, aut incredibile dicimus; cum eam non solum hominis, sed Dei quodque matrem confiteamur.

Nec solum à peccatis omnibus immunem, sed cunctis etiam diniis munieribus ac virtutibus ornatam fuisse praedicamus. Psa. 92.

num quippe Dei decet sanctitudo, hoc est, gratiarum omnium & virtutum decus & ornamentum: quam rem ipsa quoque veteris testamenti arca, quæ beatissima Virginis typum tenebat, non

Exod. 25.
obscure representabat: illa enim primum ex lignis Setim compacta erat, quæ nulla temporum vetustas absimile poterat. Hoc autem incorruptam almæ Virginis mentem designat: cuius tam incorrupta puritas extitit, ut ne totius quidem vitæ spatio, nulla peccati venialis labo respersa fuerit. Quod certè inter maxima diuinæ gratiæ opera computandum est: hoc enim né Apostolis quidem contigit, quibus Dominus orare præcepit; Matth. 6.

nobis debitæ nostra Intra illam verba arcain, legis tabulae adseriabantur: at Virgo illa sanctissima longè perfectius intra se eas tabulas in viscerebus scriptas continebat, quæ in lege Domini meditabatur die ac nocte, neque unquam à colloquijs diuinis, & oratione cessabat: ut pote quæ in carne degens, coelestium virtutum

Simil. Imit.
tuum mores & officium imitabatur. In illa erat urna aurea, quæ manica olim patribus in deserto exhibitum adseruabat: in quo erat saporum omniū suauitas in Virginis aitē pectorē verū illud māna inclusum erat, cuius illa delitijs tāto plenius fruebatur, quātū erat ab omni terrenarū rerū amore purior. Intra arcā illā erat virga Aaron, quæ sine ullo humano cultu fronduerat: intra huius vero mentem regia illa virga delituit, quæ non humano facta, sed diuini Spiritus virtute concepta, & in lucem edita, æternæ vitæ fructum mortalibus protulit. Illa denique arca purissimo auro interius exteriusque vestita erat: hęc autem arcā stra charitatis auro non modo intus erga Deum, sed foris etiam

Hebr. 9.
erga

erga proximos benignitatis officij exequendis miro decore
fulgebat. Vera enim caritas quo magis in Deum per amo-
rem ascendit, ed magis ad imandos homines, qui ad Dei ma-
ginem conditi sunt, pietatis & misericordie affectu descen-
dit. Hinc thalamus ille, quem Ezechiel intra mysticum illud
templum positum esse describit, tantundem latitudinis quan-
tum longitudinis habere dixit. Hunc vero thalamum D. Gre-
gor. priorum hominum mentem esse docet, qui cœlesti sponso
per amorem copulantur. Atque hi parem longitudinis, ac lati-
tudinis mensuram continent: quoniam pro charitatis magni-
tudine, qua in Deum seruntur, proximos etiam pari charita-
tis mensura propter Deum diligunt. Audiant hoc qui se
Deum diligere prædicant, cum in homines steriles & immi-
sericordes sint. Non enim ego ex dilectione in Deum tua,
quam non video, sed ex ea, quam in homines video, affectum
tuum pensare & iudicare debeo. Est quidem Deidilectio pri-
or, sed proximi tamen apertior, & notior: ex his autem quæ no-
tiora nobis sunt, ad ea quæ minus nota sunt, hoc est ab his
quæ videntur, ad ea quæ non videntur, procedere & philoso-
phari debemus. Ut igitur ad institutum redeamus; his clarissi-
mis virtutum gemmis beatissimæ Virginis animam Pater co-
lestis ornauit, ut filius eius in mundum veniens in ea dig-
num sanctitate, & maiestate sua habitaculum inueniret, in
quo molliter requiesceret. Nature conditor solertissime hoc
prouidit, ut aviculæ, quæ nidos ex luto paleisque in subli-
mi positos nestant, pennis, aut lanugine, sine blanda aliqua
materia asperitatem nidulimolliant, ne pulli adhuc implumes,
luti duritie, vel stipularum aculeis ledantur. Si hac ergo na-
turæ conditor indulgentia erga pullos avium est usus, qua-
le quo domicilium unigenito suo in visceribus beatissimæ
Virginis parasse credendus est, ut hihil ibi esset, quod il-
lum sanitate puritatis autorem velleissima in re offenderet.
Quæ hactenus diximus; fratres, ad gloriam Virginis potis-
simum spectare videntur; nunc ad eruditionem vitæ no-
stre, de miserabili hominum conceptione pauca dicamus.

Secunda

36. **SECUNDA PARS. §. II.** Porro autem quemadmodum Virginis conceptionem, tanquam salutis nostrae initium, Ecclesia summis laudibus celebrat; ita communem hominum conceptionem, velut perditio
nis nostrae causam, sancti viri incredibili dolore lugent. Quid enim luctuosius, quid funestius, quam quod S. Iob de concep-
tione sua (imo nostra omnium) lamentatur cum ait: Pereat Iob. 3.

dies in qua natus sum, & nox in qua dictum est, Conceptus est homo. Dies ille vertatur in tehebras, non requirat eam Deus desuper, & non illustretur lumine. Noctem illam tenebrosus

turbo posideat: non computetur in diebus anni, nec numeretur in mensibus, obtenebrentur stelle caliginie eius. Expe-
ctet lucem, & non videat, nec ortum surgentis aurorę. Quid
ais o sanctissime vir, qui in omnibus doloribus tuis non peccasti, neque stultum quid contra Deum locutus es? Certè vir sanctus, non creature Dei (que nihil ei nocuit) sed peccato, in
quo fuit conceptus, tot mala imprecatur. Cum enim ea mala
que patiebatur, & que totus mundus patitur, ab hoc fonte ma-
nasse intelligeret, in ipsam malorum omnium causam tam acris
oratione inuectus est. Nec id quidem mirum. Eanamque mala
ab hoc fonte manarunt, ut minimum sit quidquid in hac re-

oratio nostra comprehendere possit: breuiter tamen pro ratione temporis nonnulla eorum attingam, quod vos cautores,

& paratores ad ea expugnanda reddam. Hoc enim confi-

lio medici, egroto, medicamenta respuenti, egritudinis magnitudinem & periculum oculos ponunt, quod illum medici ne praeceptis obedientem efficiant. Similique ratione duces in bello, militum, negligenter & incautè se gerentium, proposita hostium potentia atque ferocia, curam & sollicitudinem auunt. Ad hunc ergo modum necesse est nos quoque humanae nature morbum, hostiumque nostrorum vim & potentiam declarare, ut ea perspecta, diligentiam vestram, sollicitudinem, & salutarem metum excitemus. Hac enim ratione Petrus A-
postolus nos ad sobrietatem & vigiliam, proposito immanis-
simi hostis nostri furore, hortatur, qui tanquam leo rugiens
idem

circuit, quærens quæm deuoret. Huius igitur periculi, ac morbi magnitudinem paucis exponam; non ut vos desperatione frangam, aut inaccessam virtutis viam esse demonstrem; sed ut cauiores, & instructiores ad spiritualia certamina redam.

Quod si à me requiratis, quæ nam ista mala sint? Primum quidem inimicitia Dei est, hoc est, nasci filium iræ, emancipium Diaboli, & regni cœlestis extorrem. Quo malo, quid calamitosius, atque funestius? Deinde, mortis legibus obnoxij nascimur, qui immortales antè conditi eramus: Stipedium enim peccati, mors. Quia enim nemo militat stipendijs suis, ideo qui Dæmoni militant, hoc ab eo stipendum percipiunt. ¶ Tertio, ex hoc peccati fonte prodierunt omnes mortis comites atque satellites, vide- licet infinitæ morborum species, exilia, vincula, flagella, vulnera; milleque subiti & insperati casus, quibus vita nostra quotidie intercipitur, atque vexatur: quia deo frequentes sunt, ut certa omnia, aliena quodammodo à nobis esse videantur: miseros autem esse, velut proprium, ac genuinum sit. Cuius rei Plinius argumentum esse ait, quod sine doctore & magistro persone pueri infantes scirent, cum cætera omnia, ut edere, ingredi, loqui, quamvis maximè naturalia sint, doctrina tamen aliqua egeant, si fieri rectè debent. Dum ergo infans nascitur, velut calamitatis suæ propheta, fusis lachrymis, luctuose vitæ (quam in- greditur) miseras vaticinatur. Itaque miseros esse post lamentabilem illum generis humani casum, commune omnibus est. Cu*ius* rei (vt alia prætermittamus) hoc argumentum est; quod si quis ad præteritæ vitæ cursum mentem reuocet, & lætitiae actiuitatæ tempora computet, inueniet planè raram lætitiam, tristitiam vero, curas, & sollicitudines innumeræ: & lætitiae quidem oblectamenta levia, tristitiae vero angores acerbissimos fuisse: vt non immerito Sapiens quidam dixerit: Non sunt bona paria malis, etiam par in numero: constat enim & plura in vita esse tristia, quam lata: & vehementius tristia pungere, quam lata oblectare.

Verum hæc corporis mala sunt. Quantò vero animi

morbi

32 morbi grauius nos excruciant, nempè solicitudines, angores, cupiditates, metus, suspiciones, inuidiae, odia vindictæ, cupiditas, libido dominandi, cupido plus habendi! qui quidè affectus adeò molesti & acerbis sunt, vt meritò D. Aug. dicat, eos ipsos suivi-
dices esse, & pœnam suam secum trahere, ac de autore suo
quodammodo supplicium sumere. Sic enim ait; Iussisti Do-
mine, & verè sic est, vt pœna sibi ipsi sit animus in ordinatus. Hos
autem turbulentos motus grauius hominem quam corporis
mala cruciare, apertè Ecclesi. docet: qui nullam esse plagam, su-
pra cordis plagam assuerat. Cui sententia ratio quoque
ipsa suffragatur: qua cùm vis sentiendi in anima sita sit,
longè molestius erit quod animam, quam quod corpus sau-
ciat: quippè quod ab anima vim sentiendi trahat. ¶ Sed
hæc tamè tolerabilia esse videntur. Illud verò multò gra-
uius & miserabilius, quod ipsum quoque Apostolum, qui
in infirmitatibus corporis gloriabatur, vehementer angebat
cùm diceret: Sentio aliam legem in membris meis, repugnan-
tem legi mentis meæ, & captiuum me ducentem in lege pec- Roman. 7.
cati, quæ est in membris meis. Infelix ego homo, quis me
liberabit de corpore mortis huius? Hoc verè luctuosum,
hoc verè acerbum & miserandum est: quandoquidem re-
bellio hæc omnium ferè peccatorum, quæ animam inqui-
nant, & à Deo auocant, origo atque seminarium est. Cu-
ijs rei gràtia, hæc membrorum lex, à Theologis peccati
34 fomes appellatur: quia quemadmodum ignis lignorum appo-
sitione sustentatur, atque augetur; sic peccata, carnis at-
que membrorum nostrorum cupiditatibus nutriuntur, & exci- Simil.
tantur. His autem calamitatibus extremam addo, non tam naturæ vi-
tio conciliatam, quam culpa nostra quæ sitam: nempè quòd cùm
propositum nobis sit, cum hoc familiari & domestico hoste per
petuò decertare, & hunc calorem noxiū, vel potius flagran-
tissimum ignem, lachrymarum imbre, ieunijs, & precibus restin-
guere; nos còtrà adeò stupidi, atq; cecisimus, vt perinde ac si nos
pœniteret parù miseros esse, hunc ipsum igne augere quotidie
studeamus,

studemus, dum corpus molliter educamus, dum carni omni
 cura & studio indulgemus, dum oblectamenta sensuum vbi-
 que captamus, dum animum varijs modis ad voluptatem im-
 pellimus, dum omnium ferè mortalium ingenia ad procluem
 in vita naturam illecebris irritandam atque extimulandam cō-
 spirant. Quid enim Orientis aromata? quid cælata Persarum
 cubilia? quid pretiosa vester, exhauriendis magis opibus,
 quam induendis corporibus accommodat? quid Africanus
 fucus? quid Germanica aulæa, auro atque serico contexta?
 quid meretricius hic cultus, quem matronarum magis digni-
 tas, quam ratio, atque religio honestum fecit? (atque vi-
 nam facere potuisse, ne vehemens esset ad libidinem aculeus)
 quid Indica condimenta? quid dulces illæ transmarinæ & Insu-
 lanæ dapes? quid denique omnia, que sola ambitio & cupidi-
 tas fecit necessaria, nobis conferunt? an non haec ipsa accen-
 sa per se cupiditati ignem fascesque subiiciunt, & estuanti
 carni fomenta ignium ministrant? Itaque cum propositum
 nobis esse deberet, ut proculata carne diuinis spiritus ductum
 sequeremur, nos contrà, pro spiritu carnem, pro ratione affe-
 ctum, prolege Dei corruptam voluntatem, ac denique (quod
 est multò luctuosius) pro Deo Dæmonem, vita, studiorumque
 nostrorum ducem sequimur.

Quodque his omnibus est longè calamitosius, dum in
 hoc miserando statu sumus, more illorum qui phrenesi la-
 borant (qui diuturnam morbi consuetudinem in naturam
 quodammodo verterunt) mala nostra non agnoscimus. Ita-
 que sicut AEthiopes, qui sub torrida zona nati atque edu-
 cati sunt, non admodum molestè eius regionis intemperiem
 ferunt, quæ tamen non assuetis molestissima est: ita multi
 vsque adeò se per omnem vitam cupiditatum suarum obse-
 quio tradiderunt, ut hec tanta mala nihil magis eis turpia
 & indigna videantur, quam quævis alia consueta naturæ
 officia. Cum autem hoc peruentum est, quæ spes reliqua fa-
 litis manet? Rectè enim sapiens quidam ait: Perière res, quan-
 do quæ vitia erant, mores fiunt: diuinæ sanè misericor-
 die

38 dñe non diffido, sed animum tamen diurna peccandi consuetudine obfirmatum, in summo salutis discrimine versari non ambigo. Quid enim inter animæ mala miserabilius, quam spiritualem sensum amississe, & in media morte positum, varijsq; sceleribus irretitum, non modò nihil sentire, sed securum agere, edere, bibere, ludere, ridere, perinde atq; iam tutus in portu nauigaret. Atunt Physici herbam quædam esse, quam qui comedunt, ridentes moriuntur: quam quidem herbam nos miseri comedisse videmur, qui in media morte constituti, risu, atque inani lætitia soluimur. Quod quidem obstinati animi non leue indicium est: si enim anima quæ sic ægrotat, morbum suum agnoscet, nequaquam sibi tantopere placaret, nec tam securè ageret, sed de remedio interim cogitaret.

39 Quid igitur nostræ interest fratres? Primùm quidem ut status humanus conditionem, in quo nos originis nostræ peccatum posuit, agnoscentes, intelligamus hoc nobis in huius vitæ curriculo propositum esse, ut quando hunc natuum concupiscentiæ ignem penitus extinguere non possumus, sospite saltem, ac minuere contendamus. Hoc autem potissimum prestat aqua illa, quæ salit in vitam eternam, quæ fôrdes peccatorum abluit, quæ fructus æternæ vitæ profert, quæ defideriorum nostrorum sicut dulcedinis suæ iucunditate restinguat, atque ita demum carnis concupiscentiæ ardorem temperat. Hanc autem salutarem aquam ex Christi meritis profluentem, oratio impetrat: sacramenta verò nouæ legis ex eiusdem Christi latere manata conferunt. Quare qui spiritualis huius aquæ copiam desiderat, instet obsecrationibus die ac nocte: Omnia enim quæ infirma sunt, alieno subficio eagent. Infirmus, qui vix pedibus consistere valer,

Similia.

40 frequenti eget almonia, qua nutantia membra sustentet. Cætus, qui per iter difficile graditur, continuo eget ductore qui ipsum inof sensu pede dirigat. Arbor in arido plantata solo, frequentibus eget aqua, ut fractum ferat. Vlcus ardore suo finitimam cæpnem incendens, frigidis assidue fomentis refrigerandum est. Hæc autem mala omnia nobis spiritualiter propter peccatum evenerunt: nos enim debiles & infirmi; nos cæci & oculis capti; nos in arido huius mundi solo plantati; nos peccati somitem intra mentis sinus gestamus, & vlcere pessimo à planta pedis usque ad verticem æstuamus: ideoq; frequentissimi remedij, & medicamentis indigemus. Præfentissima verò remedia sunt ea, quæ modò proposuimus, quibus carnis maceratio, & sensuim, ac præcipue oculorum, & linguae diligens custodia, occasionum peccandi fuga, cætera quæ pietatis officia iungenda

genda sunt. Hæc enim omnia imbecillitatem nostram adiuuant, 41
fine quorum adminiculis infirmitas nostra inter tot mudi laqueos,
tot offendicula, tot Dæmonum insidias magnoperè pericitatur. Si
enim qui his præsidij vitam suam muniant, non omnino periculo
vacant, in quo periculo erunt, qui hæc omnia humanæ infirmitatis
remedia negligunt?

Ex his autem quæ diximus, liquidò appareat, vitam Christianam
esse militiam, qua non solum aduersus principem tenebrarum, sed
etiam aduersus cupiditates nostras (quæ spiritu assidue impugnant,
& de omni statu deicere nituntur) certare perpetuò debemus. Est
enim (vt Apostolus ait) in vnoquoque nostrum duplex homo; inte-

3.Cor.4.

rior videlicet, & exterior: quorum alter spiritualis ac diuinus, spiri-
tualia ac coelestia, Angelorum more (quorum similis est) meditatur:
alter verò vilis & terrenus, qui carnalia tantum, pecudum more 42
(quorum naturam participat) captare solet. Quæ cùm ita sint, hoc
maximum inter probos & improbos discrimen est; quod cùm ho-
mo in harum duarum partium confinio positus sit, liceat quæ alteru-
tri illarum adhærere; probi quidem inferiorem ac viliorum partem
(quæ brutorum propria est) conculcantes, totos se ad spiritualis ac
diuinæ portionis ductum accommodant, atque hoc studio Angelo-
rum vitam & mores, in carne degentes, quo ad licet imitatur: impro-
bi contrà hac nobilissima sui parte neglecta, se carnis cupiditatibus,
& libidinibus dediderunt, & hunc sibi vitæ scopum proponentes,
curas & cogitationes suas omnes ad illum destinârunt. Quò quid
esse turpius, aut miserabilius potest? Videmus enim homines, qui ex
ignobili quidem matre, sed nobili patre procreati sunt, suppressa
materni cognominis vilitate, de patris solum genere & cognomi- 43
ne gloriari, illiusque semper ingenuos mores sequi. At quantò ali-
ter nos facimus, qui nobilio ac diuina nostri parte contempta, de
sola ea, qua pecudibus similes sumus, gloriamur, illiusque nos totos
obsequio ut vilissima mancipia tradimus?

Quod si dicás, Quí fieri potest, vt cùm vtraque hæc animæ por-
tio naturalis pars nostri sit, vt ipsam, cum qua nati sumus, naturam
exuamus? Recè fane aīs, si hoc per te præstare deberes; nec enim ea
dem natura suprase, nisi aliundē iuuetur, assurgit: gratia tamen &
vis diuini Spiritus natura lapsa potentior est. Hanc igitur gratiam,
fratres, (vt paulò antè diximus) continuis à Domino precibus postu-
lemus: præcipue verò beatissimæ Virginis patrocinium ad hoc im-
plorare studeamus, suppliciter ab ea petentes, vt quæ misericordiæ
mater

Simil.

¶ mater est, huic caritati misericordia, in qua concepti, & nati sumus, opem ferre dignetur: sic enim fiet, ut pia eius intercessione, & in hac vita carnis petulantiam, & superbiam comprimamus; & in futura, triumphi huius palmam, atque coronam cum electis omnibus percipere mereamur.

IN COMMEMORATIONE

Annunciationis Dominicæ Concio vnica, in qua lectio Euangelica explanatur: in cuius explanatione de gloriose beatæ

Virginis nomine, eiusque sacra virginitate præcipue agitur.

T H E. *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognoscet?* Lucæ. I.

Resentis diei solennitas, fratres charissimi, Virginitatis Mariæ laudibus dicata est. Ea enim virtutis huius dignitas in Maria extitit, ut meritò Ecclesia festum hoc ad illius gloriam instituendum curauerit. In alijs quippe virginibus sola virginitas, in hac autem virginitas cum fecunditate supra omnem naturæ conditionem commendatur: in qua quidem laude beatissima Virgo nec primam similem visa est, nec habere sequentem. Quomodo enim aliter aut concipere, aut parere debuit, quæ non hominem solum, sed Deum & hominē peperit? aut quo modo non salua omnia ei esse deberent, quæ peperit Saluatorem? Hanc autem singularem eius gloriam Sponsus in Cant. commendat, cùm ait: Venter tuus sicut aceruuſ tritici vallatus lilijs. Appositissima quidem similitudine vtramque Virginis dignitatem explicauit. Quod enim vterum eius aceruo tritici comparat, miram eius fecunditatem insinuat: quod verò eundem vallatum lilijs commemorat, Virginitatis eius candorem, lilioſ nomine designat: vtrumque enim summa ratione Virgini matri conuenit. Hoc etiam sacræ Virginis festum à septem Antiphonarum initijs, quas Ecclesia hodiè decantare incipit, in Hispania nomen accepit. His enim septem diebus, qui natalem Domini Saluatoris diem antecedunt, magnis clamoribus quotidie instauratis, velut morantem Dominum Ecclesia ad se venire postulat. Quod quamuis toto hoc aduentus tempore fecerit, his tamen diebus, qui nativitati eius viciniores

Cant. 7.

niores sunt, ardenter facit. Hoc enim proprium veræ deuotionis & dilectionis est, quò plura percipit, plura desiderare, & famam facie-
 Pross. 24. tate augere, sicut scriptum est: Qui edunt me, adhuc esurient: & qui
 bibunt me, adhuc sitient. Itaque non mirum, si Ecclesia quò diutius
 Simil. in his clamoribus perseuerat, eò nunc vehementius instet, cùm dilec-
 tissimum Sponsum aduentare propius cernit. Hoc ipsum autem
 pudicæ vxores facere solent, quæ viros apud Indos diu commoran-
 tes, importunis literis & precibus ad se reuocare contendunt; quo-
 rum aduentu solitudini & inopiaz suæ consultum iri sperant: at vbi
 iam nauim soluisse, & ad portum appulisse sciunt, ibi magis pia ipsa-
 rum desideria crescunt, celeritatemque omnem, tarditatem ac mo-
 ram esse arbitrantur. Sic igitur cùm Ecclesia hoc tempore Dei filiu-
 in mundum venientem repræsentet, qui immensis illis gratiarum
 opibus quas è cœlo secum afferit, ipsius paupertatem ditet, nihil mi-
 rum, si instantius claret, si has voces, amoris, desiderij, ac deuotio-
 nis plenissimas quotidiè fundat. Iam verò cùm parvulum, & va-
 gientem in sinu Virginis contemplatur, amoris facibus inflamma-
 ta, hoc facit, quod facere piæ matres solent, quæ infantes quos in gre-
 mio sustinent, miris titulis & nominibus blandientes compellare so-
 lent. Sic igitur Ecclesia, Christi mater simul, & Sponsa, puerum Ie-
 sum varijs eisdemque dignissimis nominibus hisce diebus appellat:
 sic enim ait: O Sapientia, quæ ex ore Altissimi pròdiisti. O Adonay,
 & dux domus Israël. O radix Iesse, qui stas in signum populorum.
 O clavis David, quæ aperis, & nemo claudit. O oriens splendor lu-
 cis æternæ, & Sol iustitiae. O rex gentium, & desideratus earum. Ab
 eodemque magna contentione petit, vt ad nos veniens, ijs in nobis
 officijs fungatur, quæ hisce nominibus designantur. Veni, inquit, ad
 docendum nos viam prudentiæ: Veni ad liberandum nos: Veni, &
 educ vincitos de domo carceris: Veni, & illumina sedentes in tene-
 bris, & umbra mortis: Veni, & salua hominem, quem de limo forma-
 sti: Veni ad saluandum nos Domine Deus noster. Haec sunt igitur vo-
 ces, hi affectus, hæc pia desideria, in quibus Ecclesia hisce diebus
 occupata est, ad quæ nos etiam exemplo suo tanquam pia mater ad
 hortatur. Verum haec ad innotitio, fratres, non ad omnes ex æquo
 pertinet, sed adeos præcipue, qui nihil aliud quærunt, nihil aliud
 dies noctesque in animo versant, quam quo modo cœlesti huic
 Sponso placeant, ipsumque in intimis animæ sua sensibus condat,
 in quo uno se habere omnia gloriantur; ideoque terrenis voluptati-
 bus spretis, hoc uno thesauro contenti sunt. Hunc autem affectum

Sponsa

Spōnsa in Canti representat, quæ ubi dū multūmque etim spōn-
foversata eset ille quæ paululūm discessi s̄let; huius ad eō bilentis ab-
sentia impatiens, importunitis illuī clāmoribus reuocat, dicēns; Re-
uertere, reuertere dilecte m̄i, simili est capite; in nō illuī que etruo-
rum iuper montes Bethel. Quid habes o Sponsa, quid te angit, quid
queris que abeuitem Spōnūm tanta celeritate reuocas, ut velis eū
ceriorum, & caprārum velocitatem imitari? Nam aliquis rei
oblitus es quam dictam dhortuī? Oñiū tuū (aī Bernar.) y atque sui
etiam oblitus est; deoq̄ue bonū mirūm si tota eius anima illuī graſſa
formata, sine illo vivere, nisi magno domino merore non poterit hoc
autem affecturā quæ animo D. Bernardum fuisse ipse h̄ic nō haec de se
ipso, cum fratribus suis agentis, declarat his verbis; Vbi a me abscessit super can-

Verbum, perinde ac si ollæ bullientis subtraxeris ignem, quod aī illi
co languore interiora mea torpescere, & frigescere in dīpiūtis, atq̄ue
hoc in hi signūm abscessus eius est. Quo tempore tristis est anima
mea donec reuertatur: ideoq̄ue non cessabo clamitare quæ post
tergūm abeuuntis ardētū desiderio, ut reddat mihi letiū in salutatē
sui, reddat mihi sc̄ipsum. Fateor vobis filij, nihil interim liber, dū
non prāsto adest quod solum liber. Hoc est igitur statres, ac quod
hoc tempore nos hortatur Ecclesia; ut morantem Dominūm ad
nos venire, & presentis suæ lumine visitare dignetur. Ad hoc en-
tēto opportunitas nobis hodie tua sancti Evangelij dicti p̄ respondit
qui Domini aduentus exordium continet quam deinceps ex
planare incipiāmus.

S. Missus est Angelus Gabrieles a Deo. Opportundit nobis hodie in loco
verbā illa Mōriū saluatoris r̄surpare luet; Sic Dein reflexit mū-
dum, ut filiū suū iugulatū daret. Cum enim redēptionis
nōstrae beneficium, mulū ad p̄m̄ē summūra complestatūr quæ nos
cum Deo eternam amoris vinculis adstringat, sumūmētū
quod cum Deo multis facie multisque modis salutem nostram ope-
rat, potuisset, hanepotis sumūmētū delegit; ut non Angelos, apt' Archā-
gelos sed ipsiū uirginum locū, q̄ h̄is nōstrū vindidem, & liber-
tatis assertorem ac redēptorem esse voluerit. Pro quo beneficiorū
quæstibiles des. Domio, fragilitas humana, p̄ḡeris perfotuit. Ille felix
plane forsitan summa est, sp̄culū tuū mo sanctissimis misericordiis
tuis effuxisse; aliis quām tu me à sempererna morte redēmisse.
Cum enim longē maius sit redēmi quām creari, indignum profecto
erat, ut tibi quidem gratias agerem quod me creasse; dī vero quod
mūtioq̄mi

Cant. 2.

Bernar.

Serm. 74.

Bernar.

Io. 3.

Bernar.

Bernar.

Petri

Cypri.

E. me

me à morte redemisset tibi, quod à te esse naturæ percepissem; illi, quod esse mihi gratia, hoc est, esse diuinum contulisset: tibi, quod proptalem hominis filium condidisses; illi vero, quod me immortalis Deifilium, & haeredem regni eius effecisset. Non igitur æquum erat Domine, ut laudem tuam alteri traderes, & maioribus ego beneficijs ad alium quam ad te diligendum incitarer. Itaque qui conditor meus eras, redemptor esse voluisti: & qui me ad imaginem tuam feceras (quam ego varijs sceleribus deformatueram) tu pretiosi sanguinis, cui cruore collapsam instaurasti, & ad pristinam formam renouasti. Itaque iam non est cur, o homo, amorem tuum inter duos partis debeas; cùm idem Dominus vtriusque muneric & beneficij sit autor. Hinc appositissimè D. Anselmus; Ne amorem (inquit) diuideres inter creatorum, & redemptorem, idem tibi factus est conditor, & redemptor.

Cum ergo misericordiarum Pater unigenitum suum in mundo mittere decreuisset, legatum prius ad intemeratam Virginem destinauit, ut facri huius mysterij rationem illi declarareret, & eius simul consensum & beneplacitum impetraret. Hic enim diuinæ prouidentiae mos est, ut honorem semper libero arbitrio, quod nobis ipse contulit, deferat, nec quicquā nobis inuitis in nobis operetur, nisi cùm pro sceleribus meritas à nobis pœnas exigit. Tunc enim (ut D. Bernard. ait) iuste homo patitur quod nolit, qui non peccat, nisi velit. Fuit autem hoc apertissimum humanæ redēptionis exordium, ut Angelus mitteretur ad Virginem partu consecrandam diuinam: quia prima perditionis humanæ causa fuit, cùm serpens à Diabolo misfusus est ad mulierem spiritu superbis decipiendam. Ex illa igitur prima serpentis antiqui legatione, venenum mortis in omne genus humānum effusum est: ex hac autem cœlesti legatione, salutis & vitae poculum mundo propinatum est. Mutatur ergo Angelus ad Virginem desponsatam Ioseph. Quæ est, inquit Bern. hæc Virgo tam venerabilis, ut salutetur ab Angelo? tam humilis, ut desponsata sit fratris? Sed quid mirum si hæc tanta sublimitas in matre, cum tanta humilitate coniungitur; quando in filio, im summis (hoc est) diuinitas cum humanitate copulatur?

[Et nomen, inquit, Virginis Maria.] Nullo modo credendum est dulcissimum hoc nomen casu Virgini inditum fuisse. Si enim Abraham; si Sarra; si Israel; si Ioanni Baptista; si Apostolo Petro noua nomina diuino consilio imposita sunt (qua eorum dignitatem, & officij rationem designarent) quis credat Deiparæ Virgini, casu nomen impositum

12 impositum fuisse; præfertim cum hoc Mariæ nomen eius laudibus & virtutibus appositissimè quadret? Triplice in namq; interpretatio nem fortitudo hoc nomen. Maria namq; Mare significat: quod quidem nomen gratiarum eius affluentiam aptissimè designat. Sicut enim flumina omnia intrant in mare: ita omnia cœlestium gratiarum munera atq; charismata in beatam gloriosæ Virginis animam effusa sunt. Sicut igitur initio mundi Deus aquas omnes quæ sub cœlo erant, vnum in locum congregari præcepit, quas appellavit maria: ita modò omnium cœlestium gratiarum flumina in unam hanc Virginem cœfluere voluit, similiique illam nomine appellavit. Verè enim sacra Virgo gratiarum omnium mare est. Quæ enim virtus, quæ gratia, quæ Spiritus sancti dona huic Virgini deesse potuerunt, quam cœlestis Pater in filiâ, filius in matrem, Spiritus sanctus in amarissimam Sponsam, Angeli verò in reginam ac dominam acceperunt?

Genes. I.

¶ Finixerunt olim Ethnici poëtæ (diuinum fidei aliquid præfigentes) fuisse virginem quandam Diis omnibus gratissimam, quam singulari eorum, suis quisque muneribus ornârunt: quam propterea Pandoram (hoc est Deorum omnium muneribus ornatam) nuncuparunt. Hæc quidem commentitia Poëtarum fabula est, quæ tamè appositissimè Virginis nostræ dignitatem explicat. Ipsa enim vera Pandora est, quæ beatissima Trinitas cœlestibus donis atque virtutibus mirificè decorauit. Pater namq; illam virtutis robore confirmauit: Filius clarissimo sapientiæ splendore illuminauit: Spiritus verò sanctus flagrantissimo charitatis ardore eius voluntatem incendit. Tali bus quippe donis regis æterni palatium ornari, talibusque virtutum odoribus cubile eius aspergi debuit.

14 Hoc item Mariæ nomen, amaritudinem designat: quod quidem cum ea, quam exposuimus interpretatione maximè quadrat. Quæ enim mare gratiarum, eadem quoque amaritudinem mare esse debuit. Nullo enim modo digna Sapientia inerti otio munera sua atque talenta nobis credita cōsumi patitur, sed in eos vult usus accommodari, ad quos nobis ab eo donata sunt. Omnia verò cœlestia dona, aut ad bona opera facienda, aut ad mala perferenda data sunt: quæ doquidem (vt D. Ber. ait) Christiani hominis vita in bonis operibus exequendis, & in commodis perferendis sita est. In universa autem natura adeo nihil segne aut otiosum est, vt vnumquodque propter suam operationem conditum esse à Philosophis dicatur. Vnde Aristoteles colligit, id quod intet ea quæ vitam habent, nihil operetur, omnino non esse. Si ergo diuina prouidentia in operibus na-

Ber. in sermo. Petri

& Pau. Aristo.

turæ nihil esse otiosum voluit; quomodo in operibus gratiæ otio-
sum aliquid patietur? Unde facile colligitur, præ magnitudine colla-
tæ gratiæ onera quoque & labores ipsi hominibus à Domino ita
distribui, ut quod quis maiora percoperit dona, eò maiora perferte
onera teneatur. Hinc videmus viros sanctissimos magnis sepe labo-
ribus & incommodis iactatos fuisse. Quis enim beati Iohannes; quis Paulus;
quis sanctorum Prophetatum; Apostolorum; & Martyrum labo-
res & agones enumerare queat; qui spectaculum facti esse dicuntur
mundo; Angelis; & hominibus. Neq; ab hac communione sanctorum inde
gliberam esse matrem suam Dei filius voluit, sed illud potius de-
crevit, ut quantum omnes alios sanctos dignitate tantum laborum
patientia superaret. Cum enim cogitaret sacra Virgo quemadmo-
dum Dei suisque filius Iesus Christus semper contemptui, semper
passionibus fuisse expositus, anquem vitam suam ad varias afflictio-
nes, sive que ipsius depressione preparabat, quibus adeò se totam
offerebat, ut nunquam illas à Deo vel breuiter, vel minui postularet.
Eas nimirumque ad mouisimunt usque vita punctum tam voluntaria
subiectione pertulit, ut parata esset etiam sempiterno tempore in
doloribus permanere; si id diuina voluntati placitum fuisse. Consi-
derans enim quod modo filius suus acerbissimam passionem plenissi-
mam patientia absque illo misericordia ex ingenti atque ardentissimo
erga nos amore fecerat, ipsa quicquid patientium occurrebat, sive
granti desiderio, & astutanti dilectione cum letitia tolerabat. Quia
ex re liquido constat, fratres, quanto errore tenoantur, qui ideo se à
Deo derelictos putant, quod varijs laboribus & incommodis con-
flictentur; cum hoc tamen non tempore derelictionis & iræ, sed multo
magis probationis & miserationis diuinæ argumentum sit. Hinc 17

In vitis Pa- quida mecum patribus adolescenti æ grotto salutem à se possecuri respó-
trum. dit; Rem tibi metessam in cupis auferri; si enim aurum es, per ignem
probari; si ferrum, rubiginem amittis. Quod autem huic vni dictu
est, omnibus hodiis dictum puto mus; cum nemio nostrum extra duas
has hostinum classes positus sit, cum nobis dicitur roup b; iubam
sū. Postremo, Mariæ nomeri, maris stellam significat: quo nomine
eari in Hymno appellat Ecclesia; quod videlicet quemadmodum
stella in hoc mari in signo & spatio nauigantes dirigunt; ita nos
quoque beatissima Virga varijs in huius mundi pelago tempesta-
tibus iactatos ductu suo gubernat, & ad æternæ felicitatis portum
perducit quæ eius dignitas magna opera cum præcedente cohæret.
Sicut enim decuit Christum per omnia fratribus assimilari, ut misericordia

18 ricors esset (in eo enim quod tentatus est potens est & hiis qui tentantur auxiliari) ita decuit Virginem. (que levandis calamitatibus nostris a Deo praefecta est) varijs laboribus agitari, ut ipsa quoque non ignara mali miseris succurrere disceret. In Genesis libro legimus creasse Deum duo luminaria magna; luminare maius, ut praeset diei; & luminare minus, ut praeset nocti. Eadem autem prouidentia idem Dominus ad Ecclesiae suae gubernationem usus est, cui Solem iustitie Christum, tanquam luminare maius, ut diei pres est, contulit: beatissimam verò Virginem, tanquam luminare minus, ut praeset nocti, destinauit. Noctis autem nomine calamitosos homines, & peccatorum tenebris oppressos intelligimus, quibus iuvandis misericordie matrem a Deo praefectam esse credimus. Ita que D. Bernar. miserōs omnes admonet, ut in omni pressūra & cala

19 mitate ad illius opem cōfugiant: cuius præsidium adeo certum esse testatur, ut idem ipse dicat: Sileat miserationes tuas a benedicta quisquis te in tribulationibus suis inuocatam, sibi meminerit de suis. Videtis ergo quā apertè huic Virginī, Mariæ, hoc est stellæ maris nomen inditum sit?

Ad hanc ergo Virginem ingressum Angelum ait Euangelista: quo verbo secretum eius & silentium tacitè subiudicauit. Qua de re Ambr. lib. sic D. Ambros. Hęc ait, ab Angelo inuenta domi in penetralibus de Virgi: fine comite fuit, ne quis intentio nemesis abrumperet: nec enim comites foeminas desiderabat, quæ bonas comites cogitationes habebat. Quin etiam tunc sibi minus sola videbatur, cum sola esset. Nam quemadmodum sola, cui adessent tot libri, tot Archangeli, tot Prophetæ? Iam verò si quando ab illo secreto digrediendum, & cù 20 hominibus agendum esset, antequam loqueretur, in seipsum intras prudenter expendebat, quid, quomodo, & quo fine loquendum esset: vt pote quæ omnibus in rebus solam Dei gloriam propositam sibi ante oculos haberet. Modum porrò loquendi, & ipsius externi hominis gestum atque modestiam idem Ambrosius miris coloribus depingit his verbis: Nihil in ea erat quod non Virginis pudorem, sinceritatem, & innocentiam deceret, ut ipsa corporis species simulachrum fuerit mētis, figura probitatis. Bona quippe domus in ipso vestibulo debet agnosciri, vt primo prætendat ingressu nihil ibi latere tenebrarū, vt mens nostra nullis repagulis corporis impedita, tanquam lucernæ lux intus posita foris luceat. ¶ Iam verò quid in illo solitudinis secreto Virgo ageret, facile quisq; diuinare poterit. Hoc enim agebat, quod nunquā nouagebat: tota, quippe eius vita velut

inge quoddam Spiritus sacrificium, & perpetua oratio extitit, vepo 21
te quæ nunquam à Dei conspectu mentis oculis dimoueret. Ve-
rū hoc tempore sublimius aliquid atque diuinissimam animo agi-
tasse credendum est. Clarissima enim Dei dona brantibus, & men-
te diuina tractantibus s̄pissime conferuntur. Cornelius Centurio

Act. 10.

hora nona in oratione persistens, Angelum Dei candida ueste ami-
ctum vidit, qui illi cognoscendæ veritatis, & adipiscendæ salutis via
ostendit. Petrus vero hora sexta orans, celum apertum, & vocatio-

Luc. 1.

nem gentium mirabilis specie atque ratione præuidit. Zacharie ve-
rò iuxta altare incensi oranti Gabriel Angelus letissimum salutis
humanæ, & nascituræ sobolis nuntium attulit. Iam vero ipse gratia-
rum omnium fons (in quo plenitudo diuinitatis corporaliter habi-
tatur) cùm claritatis & gloria suæ speciem quadam discipulis exhibe-

Coloss. 2.

re vellet, orate in monte cœpit, ibique facta est species vultus eius 22
altera, & vestitus albus atque resplendens. Quare minime dubitadum
est, sacre Virginis mentem in sublimi aliqua contemplatione suspe-
sant fuisse, cùm eam cœlestis nuntius inuisit, & diuini consilij arca-
num reuelauit. Quamuis enim sancti viri Deo per charitatis habi-
tum coniuncti sint, coniunctiones ramen illis sunt, cùm ipsa charitas
viam suam exeteris, Deo illos per amoris opus iungit & copulat. Tūc
enim pia mens, ut putior, Deo que coniunctionis, atque similior, magis idonea fit, ut micantes claritatis diuinæ radios, & cœlestia dona
int̄ se recipiat.

Ingressus ergo Angelus orantem Virginem magnificentissimis
titulis salutans: [Ave, inquit, gratia plena, Dominus tecum: benedicta tu in
mulieribus.] Cuius salutationis sensum Sanazarus Poëta eleganter ex-
pressit his verbis:

Oculis salutē lux debita nostris,

Iam pridem nocturni cœlo iubar, optima Virgo;

Cui fesse tota dona, tota explicuere merenti;

Divitiae Superum: quicquid recti, probiq;

Aeterna de mente fluit: purissima quicquid;

Ad terras summo veniens sapientia cœlo;

Fert secum, & plenis exundans gratia riuis.

Bernard.

Act. 6.

Luc. 11.

¶ Verè enim (ut Bern. ait) sicut in prima foemina abundauit delictū,
ita in secunda omnis plenitudo gratiarū exundauit. Plena vero gratia
fuit; non ut Stephanus, qui plenus gratia & fortitudine fuisse dicitur;
non ut Zacharias & Elisabeth, qui Spiritu sancto replete fuisse
memorantur; sed ut ea debeat, quæ gratiarum omnium fontem
erat

24 erat paritura: ideoque ipsa tanquam fonti proprio, largius & copio-
sius ex eo fonte potauit.

§. II.

¶ Quid igitur ad hæc Virgo? [Turbata est, inquit, in sermone eius, ex-
cogitabat qualis esset ista salutatio.] Itaque adeò his tam magnificis ti-
tulis, & laudibus oblectata non est, ut magis perturbatione ac timo-
re cōmota fuerit: alioqui nunquam illi Angelus dixisset: Ne timeas
Maria, nisi sacra eius mens non modò turbata, sed metu etiam con-
cussa fuisset. Quæ res eò magis Virginis humilitatē cōmendat, quod
humana mens laudis & gloriæ audior esse solet. Nulla est enim tāta
humilitas, quæ dulcedine gloriæ nō tāgatur. Omnes enim homines
gloriæ cupiditate adeò incēdimur, ut vix inter humanos affectus hoc
vno aliis ardētior sit, ac vehemētior. Quare nihil mirū si oblata ho-
mini gloria, cùm adeest, oblectet; quæ, cùm nō adeest, sitiēter appeti-
tur.

25 Quomodo enim aridæ & sitibūdæ fauces instillata frigida non Simil.

oblectetur? Nō minùs autē humana mēs honorē & gloriā, quam ari-
dæ fauces frigidā desiderat, nisi diuina gratia mētē hominis cœlesti-
bus donis imbuat, & ad laudis & gloriæ cōtēptionē inducat. Cuius
autē periculi sit hominū laudibus inaniter effervescere. D. Ber. indicat his Bernar.
verbis: Leuiter volat, leuiter penetrat, sed nō leue vulnus ingerit ina-
nis gloria. Cuius vulneris atrocitatē facile declarat cùm multa alia,
tū maximē miserrimi Herodis exēplū: qui cū ex edito loco ad Sido-
niorū populū cōcionaretur, adulatorū; populus acclamasset; Voces Actor. 12.
Dei, & nō hominis; illeq; hac tanta laude mirificè oblectatus fuisset,
cōdē tēporis momēto, ab Angelo, diuīne gloriæ vindice, ita percus-
sus est, ut protinus exesus à vermib⁹ impurā animā efflauerit. Quid-
q; mirabilius est, cùm is antea Iacobū Apostolū, cundemq; fratrem

26 Domini iugulasset, Petrumq; catenis vincū tenuisse, ut simili eū Exod. 30.
supplicio afficeret, nullas tūc diuina cēfura propter hæc tanta cœle-
stia pēnas ab eo expetijt, quē tamē repētino supplicio ob hæc mentis
elationē castigauit: adeò scelus est hominē debitā Deo gloriā sibi
arrogare. Hoc autē scelus typice Dñs in lege prohibuit, cū thymia-
ma, diuina institutione confessū, & sacrī vībūs destinatum, sub in-
terminacione mortis ne quis eo viceretur, edixit: indignum videlicet
ratus, humanis vībūs deseruire, quod erat vnius Dei veneracioni sa-
cratum. Quid autem Deo magis debitum, quām honor, & gloria,
quæ illius propria est? Hanc enim ipse sibi velut castissimam con-
jugem despōnsauit, cetera vērō hominibus vtenda concessit.
Quisquis ergo hanc gloriam sibi vendicare studet, is vtiq; sponsam
Dei adulterare atque corrumpere inititur, idemque thymiamate

illo, vni Deo dicato, per suum scelus abutitur: nec non etiam di-²⁷
vina glorie sur est, & latro, quando quod vnius Dei proprium est,
sibi insolenter tribuit. Hinc D. Augustinus anxie Dominum depre-
catur, ne se in tantum nefas ruere permittat, ut debitam illi gloriam
furari, sibiique usurpare audeat. Legerat enim illud Apostoli: Quid
habes quod non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris quasi
non acceperis? Quare nihil mirum si beatissima Virgo diuini Spiri-
tus magisterio instituta, periculi huius magnitudinem intelligens, sa-
lutatione Angeli, titulisque illis honoriscentissimis turbatur, ac ti-
met. Quamuis enim Angelum esse sciebat qui eam ijs praconis
honoraret, a cuius ore fraudes omnes longissime abesse nouerat; ni-
hilominus tamen trepidat, atque turbatur: vsque adeo magnum pe-
riculum in laudibus, angelico etiam ore prolatis, humanis menti-
bus impendet.

Itaque cœlestis nuncius trepidationem, & silentium Virginis, &
causam eius intelligens, metum hunc illi adimit, & bono animo esse
sübet: sic enim ait; [Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiam apud Deum.]
Mariam proprio nomine, tanquam sibi antea notam, & familiarem
appellat. Angelis enim cognata virginitas, Angelorum vtitur fami-
liari colloquio, & contubernio: sunt enim Virgines Angelis Dei si-
miles, qui nec nubunt, nec nuptiis tradunt. Dignior tamen, & gra-
tior virginitas in hominibus quam in Angelis existit: hanc enim na-
tura, illam verò efficit gratia: ideoque Angelis in cœlo non debe-
tur aureola, quæ tamen hominibus corporis, & animi puritatem per-
petuò retinentibus donatur. Quod quidem Dominus apud Ilaiam
pollicetur his verbis: Et non dicat Eunuchus; Ecce ego lignum aridum:
Quia hæc dicit Dominus Eunuchis, qui custodierint sabbati
mea, & elegerint quæ ego volui, dabo eis in domo mea, & in mu-
ris meis locum nominatum, & nomen melius à filiis & filiabus. Vi-
detis ergo nomen melius ab alijs sanctis (hoc est, singularem quan-
dam gloriam) eunuchis illis promitti: eunuchis, inquit, non his qui
tales ex utero matris suæ nati sunt, sed qui seipso (vt Salvator ait)
propter regnum cœlorum tales fecerunt.

§. III.

Cum ergo Angelus trepidationem Virginis discussisset, & conce-
ptum filij Dei nuntiasset, illa ad conceptionis verbum magis trepi-
da; [Quomodo, inquit, siest istud, quoniam virum non cognosco?] Que qui-
dem verba magnam nobis philosophandi materiam præbent. Pri-
mam enim ex his verbis liquet, Mariam Spiritus sancti ductu Virgi-
nitatis

30 nitatis suę florem Deo cōsecrasse. Si enim despōsata Iosepho, cāte
 rarum coniugium mōrē vitam ducere statuisset, superuacaneum &
 stultum esset dicere; [Quomodo fiet istud, quoniā virum non cognosco,]
 si se postea cognitaram speraret? Liquet igitur iam dudum eam Vir
 ginitatis votum, Deo ad id instigante, emisisse. Sed ais. Quomodo
 ergo despōsata Ioseph votum hoc illibatum seruare posse spera
 bat? Hoc planè firma in Deum fides, cuius ductu votum illud emis
 sum erat, p̄̄st̄bat. Sicut enim Abraham filium ex p̄cepto Domi
 nū immolare parabat, & sobolem tamen à Deo promissam ex eo na
 scituram firmiter expectabat (quæ duo soli Deo possibilia sunt) ita
 beatissima Virgo coniugium simul cum virginitatis voto, singulari
 Dei prouidentia & beneficio seruaturam se esse credebat. Sed quid
 mirūm si hanc tantam rem beata Virgo speraret, quam & Cæcilia
 31 virgo sperare potuit; quæ Valeriano nupta, & illum in coniugem
 accepit, & virginitatem suam à Deo illibatam conseruandam spera
 uit? Verissimè enim Saluator ait; omnia possibilia esse credenti. Hac
 ergo fide & spe, beatissima Virgo confirmata, prima inter omnes fœ
 minas virginitatis votum emilit. Cuius rei gratia meritò ab Eccle
 sia, Virgo virginum nuncupatur; quòd eius exemplum innumerabi
 les deinde Virgines in Ecclesia mira alacritate ac deuotione sequu
 tæ sunt. ¶ Quodque mirabilius est, eo potissimum tempore hoc vo
 tum vovit, quo sc̄cunditas laudabatur; Virginitas verò, quemadmo
 dum sterilitas, probro erat. Nondum enim in mundum emerserant
 illi, qui vt nubes volarent, quique Angelis Dei similes, terrena om
 nīa relinquentes, cœlestem in terris vitam meditarentur. ¶ Itaque
 Virginitatis inuētum, huic, virginum reginæ, Ecclesia debet. Quām
 32 vero dissimilia sunt nostrarum virginum inuenta, quæ tot vestium
 genera, tot corporis & oris ornamenta, (ne dicam libidinis irritamē
 ta) quotidiè excogitant? Quotidiani enim cultus fastidio laboran
 tes, noua quotidiè ornamenta moluntur. Principes autem viri cùm
 peregrinas regiones peruagantur, solent inde non solum varia con
 dimentorum, & ferculorum genera, sed etiam peregrinarum vestiū
 cultum asportare, vt notas patriæ delicias peregrinis etiam cumulēt.
 At Virgo nostra cùm in huius vitæ peregrinatione solo corpore
 constituta, mente & cogitatione inter Angelos versaretur, longè
 dissimili ratione, non carnales vilesqué delicias, sed angelicas vir
 tutes, quas in illorum moribus deprehendit, in hunc mundum
 asportare curauit. Virginitatis namque decus eximium, Angelicæ
 naturæ proprium est: quod illa primum ē cœlis traxit in terram.

Quod si olim abiectissimarum rerum inuentoribus (quæ modò ad 33
humanæ vitæ usum conferrent) diuinitatem antiquitas tribuebat
(quod fecit his, qui vel aratri usum, vel rationem colendi agros ostè
derunt) quid huic Virgini tribuendum esse putatis, quæ hoc purita-
tis, tranquillitatis, quietis, & sanctitatis inuentum prima omnium
excogitauit? Huius autem virtutis opes facilè intelliget, quisquis nu-
ptiarum labores, curas, & molestissimas occupationes expertus est.

2. Cor. 7.

Simil.

Verissimè enim Apostolus de coniugibus ait; Tribulationem car-
nis habebunt huiusmodi: hoc est, multiplices & varios angores, &
solicitudines, quas quotidiè illos sustinere necesse est, qui coniugi-
bus seruire, filios procreare, rem familiarem augére, & curarum do-
mesticarum onera sustinere tenentur: à quibus omnibus incommo-
dis liber est, quisquis cœlibem, imo cœlestem in terris vitam ducit.
Vtriusque autem vitæ discriminè hac similitudine utcumque intelli- 34
gere licebit. Fingamus animo & cogitatione decem milites laborio-
sum aliquod iter cum duce suo ingredi, quorum quisque & com-
meatum suum, & arma humeris imposita, non sine labore baiulet:
ceteris verò fatigatis, iubeat dux unum aliquem ex militibus omnes
aliorum sarcinas humeris superpositas deferre. Hoc autem mandato
accepto, an non miles ille merito queri posset? Quid agis dux? an
non satis mihi est, quod & me, & sarcinas meas in hoc difficulti itine-
re circunfero, sed aliorum etiam onera fractis penè humeris impone-
re iubes? Si enim quæ mea sunt circunferre vix possum, quo nam
modo ea decuplo aucta circunferam? Quis non iustissimam militis
huius excusationem iudicaret? Quis non grauissimum, ac penè im-
portabile onus illud esse censeret? Hoc ergo exemplo, fratres, coniugatorum, & virginum discriminè (quod ad vitæ molestias attinet) 35
intelligi utcumque poterit. Virgo enim, & cœlebs non aliud onus
quam sui corporis & animæ gestat; nec alijs vel necessitatibus, vel
morbis, vel inopiq., nisi suæ tantum consulere tenetur: at quæ nupta
est, & viri, & filiorum ac filiarum suarum onera, propter amoris
vim, quem natura ipsa conciliat, non minùs quam sua reputat: nec
minùs horum omnium malis torquetur, quam si ipsa eisdem illis
omnibus premeretur. Hoc enim proprium verè amantis est, dilectæ
rei, siue bona, siue mala, sua reputare, illisque perinde atque
suis affici. Quot igitur vxor habet filios, tot habet corpora, quæ
vestire; tot ventres, quos alere; tot morbos, quos curare; tot
necessitates, quibus consulere; tot funera, quæ deflere; ac postre-
mò tot labores & incommoda quæ subire debeat. Coniugis nam
que &

36 que & filiorum omnium dedecora, indigentia, fastes, litigii, solicitudines, curiae, ceteraque mala, non minus parentum viscera, quam eorum quos diligit, cruciant arque dilaniant: a quibus omnibus in celibatu immunis prorsus extitisset. Quid igitur diuinus, quam eam viuendi rationem excogitasse, qua homo non modo vberiora apud Deum merita cumulet, & singularem in celo gloriam Virginibus propositam consequatur, sed etiam quietam & tranquillam ab hismodi curis vitam in turbido huius mundi pelago degat. Hoc igitur tam preclarum inuentum sacrae Virgini debemus; quae sicut virginitatis inuentrix, ita etiam adiutrix est: cui se committere debent, qui vel eius exemplum sectantur, vel ab impuro fornicationis spiritu immunes esse volunt.

37 Sed ad historiae seriem redeuntes: Cum sacra Virgo quo nam modo sacer ille conceptus esset perficiendus, ab Angelo quæsisset, isque non humano more, sed omnipotenti diuini Spiritus virtute efficiendum esse dixisset, sterilisque Elizabeth exemplo (quæ tunc sextum iam mensem uterum gestabat) cœlestis oraculi fidem fecisset, sacra Virgo nihil de Angelica legatione dubitans, summa cordis humilitate, fide, atque obedientia se totam diuinæ voluntati permittens: [Ecce, inquit, ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum.]

Quis autem oratione consequi possit, quanta horum verborum vis fuerit, & quam multa hac simplici & humili responsione perfecta sint: Ibi namque Verbum Dei, quod erat in principio apud Deum, per quod omnia facta sunt, caro factum est: ibi ima summis, terrena cœlestibus indissolubili feedere sociata sunt: ibi Prophetarum oracula, Patriarcharum vota, Dei promissa impleta sunt: ibi denique felicissimum illud tempus aduenit, in quo iuxta Danielis vaticinium Dani. 9.

38 delenda erat iniquitas, & sempiterna iustitia in mundum adducenda. Sicut enim in aduentu Domini sterilitas Elisabeth nouo partu dictata fuit: ita mundi sterilitas nouo virtutum ac pietatis germine fecundada erat. Quod multò antè in spiritu Prophetæ vidēs, pro hoc

tāto beneficio gratias Dño agebat his verbis: Cōfiteātur tibi populi Deus, cōfiteātur tibi populi omnes. Quāobrē? Nimirū quia terra de-

dit fructū suū, hoc est, terra quæ multis antea seculis sterilis, & inulta permāsit, cœlestes agricultores accepit, susceptoq; semine Euangelij pulcherrimos virtutū fructus tulit. Idē quoq; Isaías aperta oratione Isai. 35.

pronunciauit his verbis: Lætabitur deserta & inuia, & exultabit solitudo, & florebit quasi lily: Germinans germinabit, &

exultabit lætabunda, & laudans. Quod quidem tunc im-

pletum

pletum est, & quotidiè in Ecclesia impletur, cùm steriles & in-
cultæ mentes (quæ nullum pietatis, & iustitiae fructum, nullum vir-
tutis germen vñquam protulerent) Euangelij virtute in amcenam
paradisum, & voluntatis hortum, diuinarum virtutum plantis & ar-
boribus consitum commutantur.

Vt igitur finem principio iungamus, hoc in causa fuit cur olim
sancti Patres tanto ardore Christi aduentum desiderarent, suspensi
que semper ad illum pendérent, fatigatosque iam oculos diu mul-
tumque in hac expectatione sustinentes, ad Dominum cum Prophe-
ta clamarent: Conuerte nos Deus salutaris noster, & auerte ira-
tuam à nobis. Nunquid in æternum irascēris nobis, aut extendes ira-
tuam à generatione in generationem? Quod perinde est ac si dice-
ret: Quousque tandem detinebis in ira tua Domine misericordias
tuas? quousque tanta hæc munera tua differes? quousque procul à 40
te auerſi, per vias difficiles & laboriosas aberrabimus? Nunquid er-
go in æternum irascēris nobis? Conuerte nos quæso Domine ad te,
& ostende nobis misericordiam tuam, & salutare tuum, hoc est, uni-
genitum tuum da nobis. Has ergo voces regius Propheta tam longe
moræ impatiens fundebat, vt qui probè nouerat, qua cœlestium do-
norum & gratiarum affluentia Dei filius in hunc mundum esset
venturus. Cum ergo nos illum modò fratres nasciturum speremus,
& ante oculos positum (quod illi tantopere desiderarunt) habeam-
mus, ne quæso tantam hanc salutis opportunitatem vacuam abire
sinamus: nec patiamur Dei filium frustra ad nos venisse, frustra in-
ter homines versatum fuisse, frustra famem, sitiim, frigus, æstus, la-
chrymas, nuditatem, inopiam, & stabuli vilitatem, ac præsepij angu-
stias pertulisse. Hi enim tam multi labores facile declarant, multum 41
esse quod in terra nobis impensum est, ac multò maius quod est in
cœlo promissum, & incomprehensibile malum illud extitisse, quod
tantis impendijs extinguendum fuit. Nemo igitur fratres, Deum
tam prodigum. vitæ suæ æstimet, vt eam profundere voluerit, nisi
maxima effent ea mala, à quibus nos morte sua redemit; ma-
ximeque expetenda sempiterna sanctorum gloria,
quam nobis vitæ suæ dispendio com-
parauit.

IN PESTO BEATI THOMAE

Apostoli Concio prima : in qua post enarrationem lectio-
nis Euangelicæ, verba Thematis latius tractantur.

*THE. Quia vidisti me Thoma, credidisti: Beati qui
non viderunt, & crediderunt. Ioann. 20.*

P A R S P R I O R.

N lectione sancti Euāgelij, fratres charissimi, insignes quoddam diuinæ miserationis opus cōtinetur, quod Dominus Iesus à morte excitatus edidit: quod tamen opus ab humana incredulitate ortū habuit. Thomæ quippe Apostoli incredulitas occasionem Domino præbuit, vt & seipsum illi post resurrectionem ostenderet, & sacratissima vulnerum suorum stigmata palpanda traderet. Nō enim ignorare vos arbitror, hunc esse diuinę bonitatis & prouidentię morem, vt ex malis semper bona eliciat; quemadmodum Diabolicae prauitatis est, in malum semper bona conuertere. Id cū multis exemplis ostendit possit, vnum afferam exprimā illa parentum nostrorum ruina desumptum. Diabolus enim cū videret primos illos homines diuinis munibns affluentes (propter quæ dignum erat, vt quod maiora à Deo beneficia percepérant, cō magis illum colerent utque diligenter) sic negotium inuertit, vt ex diuinorum bonorum opus lenitia occasionem sumplerit, eos ad superbiam, & diuinæ maiestatis contemptum incitandī. Atque in hunc modum maximam Dei bontatem & largitatem in maximum hominis malum, Deique contemptum vertit. Quid vero diuina bonitas hoc tanto scelere prouocata? Nempe vt lapsum, intuītia Diaboli, hominem liberaret, homo fieri, & in crucem agi misericorditer voluit: quod quidem omnium diuinorum operum & maximum, & pulcherrimum fuit hęc enim illi præcipua venienti & moriendi causa extitit. Tolle mōrbos, tolle vulnera, nulla erit causa medicinæ. Neque enim (vt dicit Augustinus) illam de cœlo ad terram merita nostra, sed peccata traxerunt.

Cæterum, quoniam filiorum est, parentum exempla lectari, eosdem planè mores in filiis Dei, & filiis Diaboli inuenire licet. Filii enim Dei, qui spiritu eius aguntur, hoc sibi ante omnia proponunt, vt non modò aliena prauitate ad malum non impellantur, sed ex ea magis

magis ad pietatis & iustitiae studium excitentur: quod contra filij Diabolique faciunt, qui cum eius spiritu ducantur, ipsius etiam mores & exempla sequuntur. Hinc Saluator ait; Vos ex patre Diabolo estis, & desideria patris vestri vultis facere. Sed quod res fiat dilucidior, utriusque rei exempla subiiciam. Ditat saepe aliquos magnis opibus Dominus, ut beneficij illos sibi deuinciat. Quid autem ex hoc consequens erat? Certè ut tales diuinis muneribus aucti & locupletati, tantorum bonorum largitorem impensis diligenter, studiosius coleret, & in homines inopes, propter communis Domini amorem, liberales & benigni existerent: tales videlicet se erga conseruos exhibentes, qualem erga se Dominum experti sunt. Quidam tamen sunt in genio adeò malo, prauoque, ut vnde colendi, & obsequendi materiam sumere deberent, inde superbierendi, luxuriandi, & lasciuendi occasionem arripiant. Itaque euenit illis quod per Prophetam Dominus ait: Saturaui eos, & mœchati sunt, & in domo meretricis luxuriantur. Et alibi idem Dominus: Dedi eis, inquit, aurum meum, & argentum: quæ fecerunt Baal. ¶ Alius item terrenis rebus spretis atque contemptis, se totum diuino obsequio mancipavit, Ecclesia limina terit, orationibus vacat, improborum hominum consortia virtutem, lingue intemperantiam cohibet, pauperes pro facultatibus suis fouet, similiaque pietatis opera edit. Hoc quidem exemplo alij ad simile virtutis studium incitari debuissent: quandoquidem natura hominis vehementer earum rerum imitatrix esse solet, quæ ab alijs laudantur, & in pretio habentur. Quidam tamen ea mente atque in genio sunt, ut ipso lucis splendore (quod noctuis accidere videntur) tenebras incurvant, & medicamentis ipsis (quod desperatis agitis euenit) deterioriores fiant. Liuore enim & præcipiti temeritate obcaeca ti, quæ laudare & imitari debuerant, damnant, improbant, atque proscondunt: & cum ipsa externa opera accusare nequeant, animum tamen operantis reprehendunt, dum ea non virtutis studio, sed ostentationis gratia fieri dicunt. Hoc quid aliud est quam Dei gloriam & officium usurpare; cuius est cordis penetralia intueri? Rursum videt aliquis vicino suo omnia prosperè cedere, videt horrea & cellaria eius cunctis opibus, Deo annuente, redundare. Quid hic Christianum hominem facere par erat? Nempe Dei benignitatem & largitatem agnoscere, & amare, & huius tanta munificentia argimento sibi quoque bene sperare. Sed quid tandem multi faciunt? discruciantur, rumpuntur, liuore atque inuidia contabescunt, & (quod omnem ferè superat nequitiam) in eos frequenter infensi sunt,

simil.

misiugua

7 sunt, quorum opibus saepe iuuantur. Alienam itaque felicitatem in suam vertunt miseriam, & inde liuoris & mceroris occasionem capiunt, vnde gratulationis & latitiae sumere debuissent.

Nunc contrà filiorum Dei mores dispiciamus. Euenit aliquando, vt improbus homo innocentem hominem & benè de se meritum maledictis incessat, & falsam illi litem intendat, vt opes & patri monium eius per calumaniam diripiatur: at is charitatis, patientiae, & timoris Domini clypeo munitus, adeò ad mutuum odium his iniurijs non mouetur, vt hinc & beneficiandi, & pro illo Dominum orā di occasionem sumat, præclarissimum illud Apostoli consilium sequens: Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sit, potum da illi: hoc Rom. 12: enim faciens, carbones ignis congeres super caput eius. Noli vinci à malo: sed vince in bono malum. Hoc enim victoriae genus clarissi-

8 mum & pulcherrimum est. Vix enim quisque adeò immani & effe-
rato ingenio est, vt non interdum tanta bonitate vincatur, vt non aliquando tacitus intra se dicat: Quid me potest esse inhumanius,
qui ne tot quidem beneficijs ab eo homine exhibitis vincor, cuius
ego toties lenitatem & patientiam irritaui, quem tot iniurijs lacessi-
v; cùm is tamen sic Iesus atque offensus, nouis me muneribus orna-
re nunquam intermittat? Quod si ne his quidem beneficijs nō dum
pectus inimici molliatur, non ideo vir pius consueta benignitatis
officia deserit, sperans fore, vt nouorum accessione, veterum quoq;
gratiā recipiat. Qua in re sagittariorum exemplum se imitari ait: Simile.

qui cùm emissas sagittas non inueniunt, alias rursus atque alias co-
dem in loco consistentes iaciunt, vt posteriorum indicio priores in-
ueniant. Videlis ergo fratres, quemadmodum pij homines, tāquam
9 legiti filij Dei, paternum morem imitantes, ex malis bona elicere
soleant? Quid hic Martyres commorem, qui immanium tyran-
norum feritatem in suam gloriam commutarunt, dum eorum equu-
leis, & craticulis ascensum sibi in cœlum parauerunt? Sed iam ad
Euangelicæ historiæ lectionem veniamus: in qua longè clarius do-
ctrinæ huius exemplum reperiemus.

§. I.

Cū Dominus à mortuis resurgens, toties se discipulis vidēdum
præbuisset (nam & Simoni Petro, & sanctis mulieribus, & duobus
discipulis in Emmaus pergentibus, & omnibus item discipulis
in unum congregatis eo ipso die, quo resurrexit, apparuit) Thomas,
qui per id temporis ab hoc aberat collegio, nec Petro affirmati, nec
duobus discipulis idem confirmantibus, nec reliquis Apostolis
idem

idem citra villam hæsitationem asserentibus fidem habere voluit,
sed in incredulitate sua persistens; [Nisi inquit; video in manibus eius
fixuram clavorum, & mittam digitum meum in locum clavorum, & mittam
manum meam in latus eius, non credam.] Itaque tantum abeat, ut vel tro
testimonio fidem habeam, ut ne iplis quidem oculis meis habiturus
sim, nisi tactus indicio de Dominici corporis resurrectione certior
sim. Quid ais Thomas? An non diuina lege præscriptum est, ut duo
rum, vel trium testimonio stet omne verbum? An non irritans fa
ciens quis legem Moysi, absque villa miseratione duobus, vel tribus
testibus moritur? Quo modo ergo tam multis, eisdemque incorru
ptis testibus fidem habere reculas: præsentim cum mortuos ab hoc
eodem Domino excitari iam antè vidissem? An non tu Domino pau
lo antè ad Lazari resurrectionem pergenti te comitem exhibuisti,
ceterosque discipulos trepidantes, & ab hoc itinere Dominau reuo
care conantes, inuicto animo hortatus es, dicens: Eamus & nos, &
moriamus cum illo? Qui igitur istis oculis quatriduanum Lazarum,
retro modorem exhalantem, sola huius Domini voce à morte exci
tatum vidilli, qua ratione dubitare potes, hoc sibi beneficium sume
re non potuisse quod alijs impenderit; quique stupendi huius mira
culi indicio se vitæ & necis potestatem habere declarauit? Itaque in
credulitas tua nullum prorsus excusationis velamen admittit. Quid
igitur Thomas ob hanc tantam incredulitatem merebatur?

Io. xii. 11.

Simil.

Nimirum ut ab eo desereretur, cui tara multis testibus adhibitis, observa
to animo reluctabatur. Sed haec hominum misericordia est, quæ fa
cili, quavis vel leui occasione dissoluitur. At ea Dei nostri misericor
dia est, quæ impugnata non succumbit, laetitia crescit, & interdum
etiam iniurijs provocata mitescit. Quod quidem aduersus filios phre
nesis morbo laborantes, pijs patribus contingere solet; quos tum
maxime miserantur, cum maxime insani revident. Hoc autem mis
ericordie sua specimen Dominus exhibuit, cum Paulum aduersus
sefurentem, & minas atque cedes in discipulos suos spirantem, in
celum sustulit, & arcuorum divinorum conscientiam, vas electionis,
& fidei, quam euertere conabatur, præconem fecit. Nos itaque, qui
& plus illo animo, & exigua misericordia sumus, qui vitam & sanguini
nem propter fratrum nostrorum salutem non sumus, nequaquam
vitecius in hoc miserationis officio progrederemur: at cuius bonitas
& misericordia nullis sinibus circumscripta est, cui tam clara salus
nostra fuit, ut eam sanguinis sui pretio comparauerit, non protinus
& consuete misericordie officio defisis, sed alia aggreditur via, ut
nobis

13 nos tandem ad viam salutis reuocet. Itaque p[ro]ij patris morem imita-
tur, qui non contentus aegrotanti filio varia medicamenta adhibuit
se, alia deinde atque alia excogitat, nihilque intentatum relinquit,
quo illum ad sanitatem reducat. Quod quidem exemplum (ut hoc
quoque obiter admoneamus) spirituales in Ecclesia patres imitari
deberent, cum eorum confessiones audiunt, qui ab his vitijs, qui-
bus diu assueuerunt, resilire nolunt: horum enim pertinaciam, varijs
modis, varijsque remedijs curare deberent. Quod si semel hoc perfi-
cere non possent, alijs rationibus tentanda res est, nec protinus spes
omnis salutis abiicienda; ut qui vno medicamento curati non sunt,
multis sanentur. Sed quanta hic lugendi materia fere offert, cum
passim videre liceat huius officij ministros, cursim & properan-
ter, ne dicam oscitanter munus hoc, quod omnium humanorum
14 operum ferè maximum, maximèque necessarium est, admini-
strare.

Itaque Dominus Thomam Apostolum, quem tot testibus ad si-
dem resurrectionis adducere non potuit, hac noua ratione curavit.
Trasactis enim octo à resurrectione diebus, cum discipuli in vnu cō-
gregati essent, & Thomas cū eis, [Ingressus est Iesus ianuis clausis, & di-
xit eis; Pax vobis. Deinde dicit Thome; Infer digitū tuū huc, & vide manus
meas, &c.] Quod perinde est ac si diceret; AEquum erat vt tu qui-
dē Thoma voluntati meæ annueres, non ego tuæ; hoc est, vt tot re-
surrectionis meæ testibus crederes: sed quoniam eò res deducta est,
vt nolit seruus quod præcipit Dominus, velit Dominus quod exi-
git seruus. Itaque si hoc apud te statuisti, vt non alia ratione creditu-
rus sis, nisi & oculos tuos, & digitos resurrectionis meæ testes ha-
15 beas, sit ita sane: [Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & affer
manum tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis.] Vi-
detis ergo fratres, vnde Saluator occasionem sumperit tantam hāc
misericordiam discipulo exhibendi? Sed quid mirum si discipulo
suo palpandam carnem præbuit, quam pro salute nostra Iudeis tra-
didit crucifigendam? Quantò enim plus est pro aliena salute vulne-
rari, quam tractanda vulnera exhibere! Imo verò ea Christi Domi-
ni charitas est, vt si pro salute hominum, iterum illi hāc eadem vul-
nera accipienda essent, non dubitaret eadem libenter accipere, quo
infidelitatis vulnus in eis sanaret. Ut autem hoc nemini nouum, aut
incredibile videatur, ipsum Dominum hāc eadem prædicantem in-
testem adducam. Cū enim vir sanctissimus Carpus, zelo diuinæ
gloriæ accensus, vehementer aduersus hominum scelera incande-
sceret,

siceret, vocem Domini Saluatoris è cœlo loquentis audiuit: **Carpe,**
Carpe, paratus sum iterū pro peccatoribus crucifigi. Qui igitur hac
 tanta charitate flagrat, quid non faceret ut errantem discipulum
 in viam salutis reuocaret? Ita factum est, vt quod vnum Dominice
 resurrectionis argumentum discipulus desiderauit, illi præstiterit.

simil.

Qua in re ita se Dominus gessisse videtur ac negotiator, qui in nun
 dinis, mercis alicuius eximio amore captus, illam, quo cunque pretio
 præstiterit, emere decernit: cūq; illā venditor iusto pretio di trahe-
 re nolit, ipse tandem quicquid pro illa petitur, etiam si plus iusto sit, li-
 benter exhibet. Sic ergo cūm Dominus discipuli salutem ardenter
 optaret, neq; is (quod æquū erat) aliorum discipulorū testimonio ac
 quiesceret, eius se voluntati accōmodauit, & quod vnum discipulus
 ad fidem argumentum exigebat, clementer impendit. Ita quē ait: [**In**
fer digitum tuum **huc, & vide manus meas, &c.**] 17

[Respondit Thomas: **Dominus meus & Deus meus.**] Modis omnibus
 ad Dominicæ resurrectionis fidem Thomas reuocatus est. Extero-
 rum enim sensuum indicio hoc additū est, quod Dominus, tāquam
 rerū omniū cōscius, incredulitatis verba quæ is anteā protulerat, ad
 mētem reuocauit. Thomas igitur hoc clarissimo diuinitatis argumē-
 to, simul & tanta Domini benignitate mirabiliter incensus, velut
 extra se positus, illa clarissimæ confessionis verba protulit: [**Dominus**
meus & Deus meus.] Hominem vidit, & Deum in homine latentem
 confessus est: & ita confessus, vt vix in sacris literis vlla diuinitatis
 Christi confessio clarior habeatur. Quo autem is ardore, qua cor-
 dis lētitia, qua admiratione & stupore fuerit affectus, quando quē
 solum hominem mortis vinculis constrictum credebat, præter om-
 nem fidem & spem, victorem mortis, & omnipotentem Deum ag-
 nouit: eundemque talia erga ipsum charitatis viscera exhibentem,
 & tam blanda & amica oratione compellantem vidit; quæ oratio,
 quæ dicendi facultas consequi possit? Hoc illi relinquamus, qui re
 ipsa hanc tantam Domini lenitatem simul & maiestatem agnouit;
 vel illi potiū qui hanc tantam lucem, tantamque admirationis &
 lētitiae materiam discipulo præstitit. Nos vero eo relicto, ad nos
 ipsos veniamus, ad quos illa Domini verba pertinent: [**Quia vidisti**
me Thoma, credidisti: Beati qui non viderunt, & crediderunt.] 18

PARS POSTERIOR. §. II.

Prima propositio. ¶ Quoniam in his Domini verbis quæ à me proposita sunt, de fide
 sermo est, ideo quòd hæc Domini sententia fiat illustrior, fidei ratio
 prius

19 prius à nobis explicanda est. Fidem Apostoli rerum non appartenientium argumentum esse ait: hoc est, fidem esse In cœm singulari Spiritus sancti dono in mentem viri fidelis effusam: quæ ita eius intellectum afficit, & illuminat, ut sine vlo aut miraculo, aut humanae rationis argumento, certissima & firmissima esse credat, quæ à Deo reuelata, & nobis ab Ecclesia ad credendum proposita sunt. Itaque quod in alijs rebus firma ratio, aut sensuum iudicium facit, hoc cumulatus cœleste illud lumen præstat: ut videlicet certiora esse credamus quæ fide concepimus, quam quæ evidenti ratione, aut oculorum sensu usurpauimus. Hæc fides in sanctis Martyribus præcipue eluxit, quorum multi cum nec miracula vlla vidissent, nec ad credendum mundanæ sapientie argumenta quæ fissent, hoc tamen fidei lumine, & magisterio instructi, adeo stables in fidei confessione persistenterunt, ut nullis promissis, aut minis, nullis immanium tormentorum machinis ab ea deduci potuerint. Eos ergo Dominus beatos hoc in loco pronuntiat, qui hoc coelesti lumine illustrati, fidem piè colunt; nec vlla aut signa, aut humanæ sapientie argumenta requirunt. Signa enim querere, vel nutantis fidei, vel incredulitatis indicium est. Hinc illa Domini obiurgatio: Nisi signa & prodiga videritis, non creditis. Hac *Ioan. 4.* de causa Zacharias, Ioannis Baptiste pater, nouem mensium si *Marci. 1.* lentio punitus fuit; quod ab Angelo signum petierit, quo eius promissioni fidem adhiberet. Hinc D. Augusti alienum à fide sua esse ait, ut à Domino signum aliquod, aut miraculum requireret. *Confessio.* Quæ cum ita sint, merito illi à Domino beati prædicantur, qui cum hæc fidei signa & argumenta non habeant, nihilominus tamen interno Spiritus sancti lumine irradiati, fidem sancte colunt: quorum Dominus pietatem & religionem per Prophetam commendavit, cum dixit: Populus quem non cognoui, seruuit mihi, in auditu *Psal. 17.* auris obediuit mihi.

Hæc igitur fides inter Dei dona primū est, quod alia omnia ordine antecedit: sine fide namq; impossibile est placere Deo. Quod qui propositio dem tata firmitate in anima nostra Dominus stabilit, & roboret, ut cum omnes aliarū virtutū habitus quois lethali crimine intereant, fides tamē & spes adhuc in anima perseuereret, nisi vel perfidia, vel desperatione intereat. Sicut enim domo aliqua euersa, fundamenta immo iacentia manent, quæ toti fabricæ supposita erant: ita virtutum omnium structura per peccatum corruente, fidei tamen virtus, quæ totius spiritualis edificij fundamentum est, immobilis perse-*Simil.*

uerat. Hoc enim diuina pietas clementer disposuit, ne extincta pē
nitus fide, spes omnis salutis adimeretur. Fides enim dux nobis in
cēlum est; fides magistra vitæ; fides lucerna pēdibus nostris, & stel-
la micans, quæ nos (tanquam Magos olim) perducit ad Christum.
Fides item columna ignis & nubis est, quæ ducat suō nos in terram
viventium dirigit; & lumen cœlestē, quod operum bonorum fru-
ctus germinare potest: ac denique talentum illud, quo (si adsit chari-
tas) æterna vita comparatur: ideoque quamdiu ipsa illæsa & integra
manet, quamuis cætera Dei dona nobis pereant, non protinus spes
omnis salutis adempta est. Mercator qui opes omnes, quas habebat,
amisit, si nondum apud homines fidem perdidit, adhuc eius benefi-
cio adiutus, & negotiari, & in pristinam fortunā redire potest: quod
amissa simul cum rebus fide non facilè contingit. Sic igitur Christianus,
qui meritorum suorum opibus amissis, adhuc fidem retinet, 23
eius ductu atque magisterio, aspirante tamen Domino, in viam re-
duci, & in pristinæ dignitatis gradum restitui potest.

Tertia propositio. Verū illud hoc in loco diligenter adnotandum est, fidem alia
quando perfidiae criminē interire, cùm eam fidelis homo segnem
prosper & otiosam retinet. Vera est enim illa Domini sententia: Qui
habet, dabitur ei, & abundabit: ab eo autem qui non habet, & quod
Math. 13.

Apocal. 2. videtur habere, auferetur ab eo. Hac item ratione Dominus in Apo-

cal. Ephesiorum Ecclesiam ad penitentiam vocat: alioqui minatur
fore, ut candelabrum eius ab illa moueatur. Quid autem candelabri
nomine nisi fidei lumen intelligimus, quod Dominus extingui per-

*Ambros.*mittit, cùm nos illud frustra retinemus? Praclarè enim à D. Ambro-
dictum est: Fidem inexercitata citò arescere. Videmus equos,

Simil. quos ad cursum natura formauit, si diu in stabulo torpeant atque 24
desideant, claudos effici & mancos, & vim illam currendi, quam na-

Simil. turæ beneficio acceperant, amittere. Ferrum quoque quod vīus plē
descit, & argenti nitorem imitatur, si diu in terra cōditum iaceat,

Simil. paulatim rubigine consumi, ac tandem in terram verti constat. Sed
quoniam fides (vt antè diximus) Christianæ vitæ radix & fundamen-

Simil. tum est, ex radicis natura, fidei naturam explorare licebit. Videmus
autem arborem abscissa coma, quæ à radice vitalem succum trahit,

Simil. radicis beneficio rursum reuirescere, & surculos propagare: quos si
euulseris, alios item atque alios subinde germinare. Verū si tu in
hac contentionē persistas, ut propagines omnes suppululare inci-

pientes euellas, ipsa demum radix tamdiu frustra nixa, omni vitali
humore destituitur & arescit. Ad hunc ergo modum, si fidei (quæ ce-

terarum

25 rerarum virtutum radix prima est) bonorum operum propagines
scelerate viuendo abscideris, ipsa tamen fides, quæ adhuc manet in-
tegra, te rursus ad virtutum officia latenti quadam vi incitare non
cessat; cuius tu beneficiū si pertinaciter à te repellere insistas, tan-
dē ipsa Deo ita permittente, arescit, dū te in hæresis, aut perfidiae cri-
men (pro eo ac pertinacia tua meretur) labi sinit. Huius enim rei gra-
tia fculneā illam, (quæ nullū cultori suo fructum referebat) abscon-
di paterfamilias iufsit, ne frustraterrā occuparet. Quæ cùm ita sint,
diligenter conuenit nos, fratres, vigilare, ne fidē otiosam & inertē ha-
beamus, ne hoc tam pretioso thesauro, in quo salutis nostre pignus
positū est, spoliari mereamur. Quod si quis ita se in fide stabilitū &
immobilē sentit, vt nullis ab ea viribus se auelli posse vereatur, hoc
ei periculū metuendū est, ne fides apud illū sterilis & otiosa existat.

Luce. 13.

26 Fixa enim manet illa Ioannis Baptiste sententia: Iam securis ad ra-
dicem arboris posita est. Omnis arbor, quæ non facit fructum bo-
num, excidetur, & in ignē mittetur. ¶ Videmus enim fideliū mul-
tos, qui ita sibi de sola fide blādiuntur, ita hoc solo Dei dono securi-
degunt, vt quamvis nihil egregiū in vita moliantur, nullamq; pieta-
tis & iustitię curā gerant, certò tamen sibi salutem hac vna fide pol-
liceantur. Quo quid periculosius, quid diuinis literis magis aduer-
sum? O te miterum & amentem! Nunquid non audisti vñquam il-
lud Apostoli: Si habuero fidem, ita vt montes transferam, charitatē
autem non habuero, nihil sum?

Matth. 3.

1. Cor. 13.

¶ Veruntamen leuius hoc sanè malum haberetur, si nihil hic pericli
esset, nisi quod hæc nos fides nihil ad salutem iuuaret. Est aliud, lon-
gè quidem grauius, ac multò magis formidandum, nempe quod fi-
des sic otioſa manens, non modò non iuuat desides &c inertes, sed
multò etiam maioris criminis reos facit. Quod quidem non leui ar-
gumento Moyses indicauit: qui vbi diuinæ legis librum (in quo fi-
dei dogmata continebantur) absoluisset, Leuitis tradidit in arca fœ-
deris collocandum; Vt sit ibi, inquit, contrate in testimoniu. Quid
ais Propheta? librum fœderis, librum testamenti & pacti Domini, li-
brum diuinæ legis (quæ Deo placere, vitam moderari, mores cōpo-
nere, & iter in cœlū docet) quo nobis Deus & amicitia suæ pignus,
& sapiētiæ sua donū cōtulit, aduersariū mihi facis, & cōtra me ibidē
adseruari præcipis? Si ciuiles leges viri clarissimi Deorū inuentū ac
munus esse dixerunt, quo modo mihi tu Dei leges, (hoc est, diuina
munera & inuenta) in dānationis testimonium vertis? Sed huius ta-

Quarta
propositio

Prov. 6.

men argumenti solutio facilis est. Verè enim (vt Salomon ait) obsec-²⁸
quentibus mandatum lucerna est, & lex lux, & via vitæ increpatio
disciplinæ; inertibus autem & negligentibus iudex & testis est. Ea-
dem quippe regula, & recti mensura esse dicitur, & obliqui, dum
quæ recta linea sit, & quæ obliqua, rectitudine sua demonstrat. Si-
cut ergo vir pius merito in lege Domini gloriatur, quia per eam vi-
ta ducem, & infantia suæ pædagogum nactus est; ita contrà impro-
bus, qui diuinæ legis institutione nihil proficit, habet utique cur me-
ritò timere debeat. ¶ Cur enim Saluator Dei legem aduersarium no-

Matth. 5.

strum appellat (sic enim quidam illa eius verba interpretantur) Esto
consentiens aduersario tuo citò, dum es cum eo in via; nisi quia im-
probos & sceleratos homines diuina lex coram superno iudice ac-
cusatura est, Apostolo testante, qui ait: Qui sine lege peccauerunt,
sine lege peribunt: & qui in lege peccauerunt, per legem iudicabun-²⁹
tur? ¶ Præterea quid sibi Saluator voluit, cùm Iudeis de diuina le-
gis munere gloriantibus dixit: Est Moyses, qui accusat vos, in quo
vos speratis. Illi namque & genus Abrahæ, & Moysi legem à Deo
latam iactabant, sc̄que sceleratè viventes hoc nomine gentibus præ-
ferebant: cùm tamen hoc ipso timere magis debuissent, quod nec
tanti Patris obedientiam sectarentur, nec tam præclari legislatoris
præcepta seruarent: ideoque meritò Dominus eundem Moysen
ipsorum accusatorem futurum pronuntiat: quem ipsi vana persua-
sione delusi, patronum sibi futurum arbitrabantur. ¶ Nemo mira-
tur, quod terra, quæ exculta non est, nullum germinet fructum; illud
tamen & miramur, & indignè ferimus, quod terra assiduo labore
cultæ, & iacto semine fecundata, nullum cultori suo proferat fru-
ctum. Sic igitur nemo miratur barbaras & incultas infidelium na-
tiones, nullum pietatis fructum producere, quæ nullum diuini ver-
bi semen exceperunt: at fidelium terra, quæ hoc cœlestè semen su-
scipit, & venientem supra se bibit imbre, profert autem spinas &
tribulos ijs à quibus colitur, nonne (vt Apostolus ait) reproba est, &
maledicto proxima, cuius consummatio in combustionem?

Simil.

Qui nondum ad pubertatis annos peruererunt, si quod flagitium admis-
serint, nequaquam legitimis iuris pœnis, sed alijs mitioribus iudicū
arbitrio puniuntur; quod illa ætas civilium legum ignara, delicta
ipsa leuiora faciat. Quod contrà in his accidit, qui hac ignorantia
minimè laborant. Idem ergo inter fidelium atq; infidelium nationes di-
scrimen est. Infideles quippe ignorantia tenebris obducti, velut par-
vuli sunt, qui propter insitā diuinarum rerū ignorationē, excusatius

Heb. 6.

Simil.

peccantū

peccat: at fideles, velut maturæ ætatis homines haberi debet, vt poterit
quos diuina institutio ab hac puerili ignoratio vindicauerit: ideoque
vt grauius peccat, ita feuerius plectredi sunt. ¶ Quid in causa esse pu-
tamus quod regnum Dei à Iudeis ad gentes translatum sit, cum utriusque ferre in
improbitate pares essent; nisi quod Iudei grauius delinquebant, cum ac-
ceptis legibus, non ad vitam cotinetiam, sed ad insolentiam, & aliorum contumeliam
abuterentur? Quoties in Prophetis haec Domini verba legimus: Et misi
ad vos omnes seruos meos Prophetas, de nocte consurgentes mittentesque;
& non audistis? Itaque, cum diuina monita nihil apud eos efficeret, pro-
tinus se Dominus in eos indignationis suae furore effusurus comminatur.
Quae verba vos fratres vehementer perterrefacere debet, quando vos
quoque; Dei voces, ministrorum suorum ore pronuntias, quotidiè in tem-
plicis auditis; quae vos à vitiis auocat, quae ad pietatemhortatur, quae vi-
ciniae mortis periculum denunciatur, quae divini iudicij severitatē ob oculos
ponunt, quae æterna premia piis proposita, acerbissimaque; supplicia
improbis constituta declarant: ad quas tamen voces ita obsurdistis, ut
callos iam quodammodo diuinis verbis audiēdis obduxisse videamini.

Fateor planè beatos esse (ut Saluator ait) eos qui non viderunt, & cre-
diderunt: sed qui fidei talerū, (quo cœleste regnum mercari poterat) in
fudario depositū seruauerunt, quid aliud sibi polliceri possunt, quam
quod seruus iste nequam asseditus est, qui iussu Domini in tenebras exte-
riores detrusus fuit? Quid autem aliud significat pecunia ligata & re-
posita in fudario, nisi quod multi faciunt, qui veritatem Dei in iniusti-
tia detinent? Fide quippe in fudario deposita ligata, qui eam in solo in-
tellectus angulo inclusam & vincitam tenent, nec ad alias animæ vires
permanare, & radios suos effundere sinunt, ut eas pro ratione lucis at-
que doctrinæ suæ, pie & sanctè afficiant. ¶ Fidem præterea inclusam te-
nent, qui nunquam diuina eius dogmata, quæ & multa, & varia sunt,
explicat atque considerat: qui nunquam ea quæ illis fugientia & sequenda
proponit, contumeliat: qui nunquam accerrimos eius aculeos, & vehementi-
ssima ad virtutes incitamenta sentiunt: qui nunquam illam in operum suo-
rum consiliū adhibent: qui nequaquam illius ductu & magisterio vi-
ta dirigunt: qui nunquam quid cœlestium diuitiarum in illius sinu lateat,
animaduertunt: qui nunquam in silentio & quiete animi ea speculan-
tur, quæ fide profitentur: qui ita denique credunt, ac si omnino non
crederent: cum apud eos fides, (quæ virtutum semen, quæ virtus me-
dicamentum, quæ talentum ad spiritualia mercimonia exer-
cenda est) otiosa maneat. Semen quippe in terram spargi debet,
ut germinet: medicina vulneribus adhibenda est, ut sa-

Hiere. 25.

Luc. 19.

Matth. 25.

Luc. 19.

Rom. L.

lurem afferat: pecunia in usus expendenda est, quod incrementum ac 34.
 cipiat: Si enim deposita in sudario ligetur, (quod ad lucrandi fructu
 attinet) quid refert an aurum, an lutum in sudario condas? Itaque fra-
 tres, ut propter hoc fidei donum felices & beati predicemur, eius
 ductum sequamur, illam ut vita magistrorum audiamus, illam omni-
 bus in rebus in consilium adhibeamus: auresque nostras sirenarum
 huius magni maris vocibus obstruenter, ad illius voces & monita
 apertas habeamus. Quidquid aduersus eam vel astutus serpens, vel
 fallax mundus, vel garrula & importuna caro, vel prudentia terre-
 na suggesterit, tanquam Diaboli inuentum repudiemus, Propheti-
 can illam vocem animo versantes. Narrauerunt mihi iniqui fabula-
 tiones, sed non ut lex tua. Hoc igitur facientes, non dubium, quin
 fides, quae a Deo in nos delapsa est, recta nos eodem, unde est digressa,
 per celestis vite semitas felici cursu reducat.

I N F E S T O B E A T I T H O M A E A P O-
 stoli Concio secunda, in qua vulnerum Domini Salvatoris ar-
 gumento & indicio (quibus ad fidem resurrectionis eius

Thomas Apostolus inductus fuit) totius fermè Chri-
 stianæ Philosophiae summa colligitur.

T H E. Infer digitum tuum huc, & cognosce loca clauo-
 rum, & affer manum tuam, & mitte in latus meum,
 & noli esse incredulus, sed fidelis. **Ioann. 20.**

Odierna sancti Euangelij lectio, fratres dilectissimi,
 beati Thomae incredulitatem, & miram Domini bo-
 nitudinem huic morbo clementer medicinam adhiben-
 tem continet. Ait igitur sanctus Euangelista: [Thomas
 unus ex duodecim, qui dicitur Dydimus, non erat cum disci-
 pulis quando venit Iesus. Dixerunt ergo ei alijs discipuli; Vidi dominum.
 Ille autem dixit eis: Nisi videro in manibus eius fixuram clavorum, & mit-
 tam digitum meum in locum clavorum, & mittam manum meam in latus
 eius, non credam: & cetera quae sequuntur.]

A V E M A R I A.

Satis constat inter animæ nostræ vires, intellectum, principem lo-
 cum obtinere, cui ius in omnes alias eiusdem animæ vires, imperan-
 di, &

di, & vitam nostram dirigendi, natura lege commissum est. Quo fit, ut intellectu perturbato & cœcutiente, ceteræ quoque animæ vites, velut milites sine duce, aut raus sine gubernatore, incertis motibus fluctuant, & periculosisimè iactentur. Ex quo fit, ut intellectus humani peruersio, malorum omnium quæ in vita contingunt, origo & seminarium sit. Hoc ipsum autem Saluator sub Matth. 6. oculorum similitudine insinuavit, cum dixit: Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex, (hoc est, si mentis tuae oculus nullis fuerit errorum tenebris obfuscatus) totum corpus tuum lucidum erit. Si autem nequam (hoc est, obscurus fuerit) etiam corpus tuum tenebrosum erit; hoc est omnia opera tua, quæ lucem ab hoc mentis oculo percipere debebant, tenebrosa erunt, vagisque & errabundis motibus agitabuntur. Ex his autem mentis humanæ te= nebris oritur quod improbis Dominus per Prophetam imprope= 1sa. 5. rat, cum ait: Væ, quid dicitis malum bonum, & bonum malum: ponētes tenebras lucem, & lucem tenebras: ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum. Qui autem hoc modo de rebus iudicant, quid in vita recte moliri poterunt? Vitiata quippè radice mentis nostræ, quid non vitiosum consequi poterit? Ab hoc igitur fonte, omnia humanæ vitæ mala deriuantur. Cum ergo Saluator noster ad hoc venevit in mundum, ut mala nostra pelleret, inter præcipua verò mala, intellectus humani peruersio sit. (quam malorum fere omnium causam esse diximus) hanc præcipue è medio tollere cœlestis Magister debuit. Quod quidem adeò cumulate præstítit, ut Isaías dicat, 1sa. 11. vniuersam terram scientia Domini in eius aduentu esse replendam. Quo nomine Christum Dominum accensæ lampadi, & splendori comparat, his verbis: Propter Sion non tacebo, & propter Hierusalem non quiescam, donec egrediatur ut splendor iustus eius, & Saluator eius ut lampas accendatur: quæ videlicet lampas clarissimo diuina cognitionis lumine erat mundum illuminatura. Hinc Ioánes, initio statim Euangelij sui, lucis nomine Christum Dominum non semel designat, cum ait: Fuit homo missus à Deo, cui nomen erat Ioánes. Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine, ut omnes crederent per illum. Non erat ille lux, sed ut testimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Huius autem verbi repetitione sanctus Euangeliſta aperte docuit, non solum Christum aduentu suo humanis mentibus lucem prætulisse, ve- rū etiam omnes mundi sapientes (quod ad salutarem rerum di- 10an. 11. uinarum

uinarum cognitionem attinet) si Christi lumine destituantur, in magna errorum caligine versari. Ab his ergo tam horrendis tenebris nos Sol iustitiae Christus vindicauit, dum apertissimam nobis diuinarum rerum cognitionem tradidit. Hoc autem designat liber ille, quem Ioannes in Apocalypsi septem sigillis clausum atque obsignatum vidit; quem nullus eorum, qui vel in celo, vel in terra, vel sub terram morabantur, poterat vel aperire, vel respicere. Cumque Sanctus Euangelista hac de causa vehementer angeretur, angorem que suum lachrymis testaretur, unus ex viginti quatuor senioribus, qui diuinæ maiestatis throno asidebant, bono animo illum esse iussit, quod agnus qui occisus erat, dignus esset qui eum librum aprirebat; hoc est, qui latentia diuinæ sapientiæ mysteria, humanis mentibus inaccessa, reuelaret.

Sed iam hic queret aliquis, quo nam modo id efficerit Christus. Si enim dixeris hoc in Euangelicis literis effecisse; responderi poterit, non omnes ad earum literarum cognitionem, nisi doctrina aliqua imbutos posse peruenire: & multos etiam esse omnis generis literarum ignoratos. Quomodo ergo verum erit quod Prophetæ dicit, repletam esse terram scientia Domini? Et alibi: Omnes, ait Dominus, scient me à maiore usque ad minorem. Paulus divinorum mysteriorum interpres, sapientissimè huius questionis nodum dissoluit. Cum enim is alibi dixisset, se imperitum quidem sermone, sed non scientia: alibi tamen ait, se nihil aliud scire nisi Christum, & hunc crucifixum. Quomodo ergo, Paule, scientiam tibi vindicas, si nihil te scire profiteris nisi Christum crucifixum? Perfecta enim scientia multarum rerum cognitione constat. Est ita plane. Sed hæc tamen quæ in cruce discitur scientia, exactissimam rerum omnium, quæ ad benè beatèque viuendum requiruntur, cognitionem præbet. Hinc idem Apostolus: Nos, inquit, prædicamus Christum crucifixum, Iudeis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam: ipsis autem vocatis Iudeis & Græcis Christum Dei virtutem, & Dei sapientiam. Hæc igitur erat Pauli sapientia, hæc eius philosophia, hic liber, in quo dies noctesque legebat; cuius lectione mundum uniuersum illuminauit, & veræ sapientiæ cōpotem fecit.

Ezech. 2. Hic est enim liber ille à Deo traditus Ezechieli, scriptus intus & foris; longè videlicet dissimilis alteri libro, quæ Isaías nec à literatis, nec ab illiteratis legi posse testatur. Hic enim ab utrisq; & legi, & intelligenti facile pót, qn & illiterati, quæ foris patet, legere sciunt; & literati recöditiona mysteria, quæ intus latet, perspicere queūt. Quo plenè fiet,

nè fiet, ut quicquid hunc librū legerint, à maiori usque ad minorem
Dominum agnoscant. I.

¶ Verum ut propositis exemplis res fiat illustrior, nos qui in minorū numero cōputari debemus, & erudiri ad salutem cupimus, ad ipsum Dominū in cruce pendentē accedamus, ut ab eo, quæ nobis ad salutem necessaria sunt, discere possimmoſ. ¶ In primis igitur dicet ali quis, Ego, Domine, qui minorum minimus sum, & ad scientiā salutis aspiro, mei ipsius, hoc est utriusq; partis meæ, animæ videlicet & corporis cognitionē habere cupio: hoc enim christianę philosophię caput & fundamētū est. Desidero igitur ante omnia, animæ meæ dignitatē cognitā & exploratā habere, ut sciā, qua cura & studio hanc mei partem præcipuā curare debeā. Si hoc igitur tantopere cōcupisces, facile tibi tuæ dignitatis agnoscendæ rationē tradā. [Infer digitū tuū huc, & vide manus meas, &c.] Hoc est, vide quæ pro anima tua libera passus sum: vide pretiū quo illā à Diaboli seruitute redemi: vide quæ illius expiandæ, & ornandæ gratia tormenta pertuli, & ex huius pretij magnitudine, simul & mercatoris prudentia, mercis huius valorem æstimare poteris. Si enim aurum esse dicitur, quod auro emptum est: ergo sanguis Christi est, quod Christi sanguine redemptum est. Ea verò est sanguinis huius dignitas, ut vel una eius gutta, rebus omnibus quæ à Deo, siue in cœlo, siue in terra condita sunt, meritò anteferatur. Hoc ergo pretio animam tuam estimare debes, & talem eius curam gerere, qualis eius dignitas existit: quæ tam pretiosa & chara Deo visa est, ut non dubitauerit vel vitæ suæ dispéndio illam emere. Huius autem rei consideratione Augustinus, animæ suæ dignitatē & valorē estimās, aiebat; Postquam intellexi me pretioso Christi sanguine esse redéptū, nolui me amplius exhibere venalē. O si vel hoc vnu cū animo suo cogitarēt, qui more Esau rē adeò pretiosam propter momētanā carnis voluptatē, vel vile lucrū pafsum vēdūt. Quid pius & prudens pater ageret, cūm hæreditatē, quā filio suo totius patrimonij dispéndio cōparauit, ille vilissimo pretio distraheret, qđ protinus in ludo aleaq; cōsumeret? Quid ergo paterna illa Dñi Iesu viscera sentiēt (si ea dolor attingere posset) cū aīas, quasi se morte sua à Diaboli potestāte redemit, nos iterū exigui lucelli, aut vilissimę voluptatis pretio eiusdē Satana potestati permittimus? Vide tis igitur quomodo Christi vulnera, & pretiosus eius sanguis animę nostrę dignitatem & premium declarant?

Video planē: sed nō solum animæ meę dignitatem, sed etiam carnis meæ fragilitatē, prauitatem, rebellionem, superbiā, intēperantiā, & cu-

August.

III.

Simil.

IV.

II.

& cupiditatum cius vim magnoscere volo; vt intelligam, qua cura & studio animam meam ab eius contagione & importunitate immunitam conseruare debeam: hac enim ratione: utriusque partis meæ plenissimam cognitionem nactus ero. [Infer ergo digitum tuum huc, & vide manus meas, &c.] Hoc est, agnosce vulnera, quæ propter sananda intemperantiae tuae vulnera sustinui: qua humilitate superbiam tuam; quibus corporis mei cruciatis delicias tuas; quibus iniurijs ferendis iracundiam tuam; quibus doloribus voluptates tuas; qua inopia avaritiam tuam; qua denique obedientia rebellionis tuae vulnera sanare curauerim. Qualis enim illa superbia est, quæ tot contumicijs, tot alapis, tot plagis, tot i'putis, tot contumelijs, ac postremo ignominiosissimo crucis supplicio curanda fuit? Qualis illa avaritia, quæ extrema nuditate omnium rerum Domini sananda fuit? qualis illa intemperantia, quæ felle & acetato castiganda? qualis illa licentia, quæ affixis in cruce omnipotentis Dei manibus comprimenta fuit? Quis ergo adeò stupidus erit, qui huius medicinae dignitate morborum suorum magnitudinem, & naturæ vulnera non agnoscat? Minimū quidem Dominici corporis vulnus ad humani generis redemptiōnē satis erat. Verum is tā multa, tamq; atrocia in corpore suo vulnera excipere voluit, vt efficacissima in eis sanandis cupiditatum nostrarū vulneribus exempla atq; remedia haberemus. Quæ enim tāta superbia erit, quā summa illa Dominicæ crucis humilitas non deiicit? Quę tanta lucri cupiditas, quam crucifixi Domini nuditas non extinguat? Quis tantus furor & iracundia, quam maxima Domini mansuetudo non leniat?

III. Pergis deinde, & virtutis atq; iustitiae dignitatē, (circa quā salutis doctrina versatur) quanta sit, nosse desideras. [Infer ergo digitum tuū 14 huc,] & considera cuius rei gratia hanc tantā prouinciam cœlorū Dominus suscepit: vt non iā Prophetas, vt olim, ad homines destinaverit, sed ipse per se venire, & fœmineis visceribus includi, homofieri, inter homines humano more versari, ac tandem post varios multiplicesque labores in crucem agi sustinuerit. Horum enim laborū causam Apostolus exponit cum ait: Debet semetipsum pro nobis, vt nos redimeret ab omni iniuritate, & mundaret sibi populū acceptabilem, fœtatem honorū operum. Idemque rursus sub alia similitudine tradidisse se Christum ait: propter Ecclesiam, vt exhiberet eam sibi gloriosam, non habēt rugā, neq; maculā. Hæc eius precipua cura, hæc ardēs illa sitis, quæ nec crucis quidē supplicio restinguī potuit. Tanto enim spiritualis pulchritudinis (quæ in pietate & iustitia

sita est) amore flagravit, ut eam pretioso sanguinis sui cratore illustrare non dubitarit. Qualis ergo illa pulchritudo & species virtutis est, quam splendor paternæ gloriæ, & candor lucis æternæ, sanguinis sui purpurisso clariorem efficere voluit?

Sapient. I.

Sed ais; Facile hoc argumento virtutis pulchritudinem & dignitatem agnosco; sed quoniam prima iustitia pars est, à malo, hoc est à peccato declinare, cupio etiam peccati deformitatem, & malitiam perspectam habere, quod maiori illud odio prosequar, & quasi à facie colubri ab eo fugiam. Infer ergo digitum tuum in vulnera Christi, & diligenter animaduerte, cuius gratia his vulneribus fuerit crudatus. Qua de re sic D. Bernard. Filius, inquit, Dei iuberetur occidi, vt pretioso sanguinis eius balsamo vulneribus meis medicina fiat. Agnosce ergo homo, quād grauia illa fuerint vulnera, pro quibus necesse fuit Christum Dominum vulnerari. Si non essent hec ad mortem, & mortem sempiternam, nunquam propter illa Dei filius mortis supplicium subiret. Itaque ex satisfactionis magnitudine, debiti magnitudinem agnosce. Ea enim peccati deformitas & malitia est, vt iustitiae diuinæ lege seruata, omnia omnium hominum atq; Angelorum merita vnius capitalis criminis debitum exoluere nequeat. Qualis ergo illa peccati iniuria extitit, quæ non alia ratione, quād vñigeniti Dei sanguine expianda fuit? Hoc eodem argumento summum Dei odium aduersus peccatum colligerelicit. Tāto enim, illud odio prosequuntur est, vt filium dilectionis suæ, in quo sibi bene complacuit, ad mortem tradiderit, vt peccatum extingueret, & à fidelium cordibus eliminaret. Itaque cum hinc amantissimi filij mors, inde peccati regnum ei propositum esset, tanto ardore peccati regnum exscindere concipiuit, vt quando hoc nulla ratione commodiū, quād dilectissimi filij morte fieri poterat, non dubitauerit eum morti tradere, vt peccati regnum euerteret. Quale ergo odium hoc suisse putandum est? Quale quæso esset viri alicuius erga inimicum odium, quod eosque progrederetur, vt si non alia ratione inimicum occidere posset, nisi vnicum filium pariter occideret, nihil moraretur ambos. eodem gladio transfigere, vt ruente etiam filio ad uersarius simul occumberet. Hoc certe odio vix ullum excogitari maius posset. Hucusque ergo Dei odium aduersus peccatum processit, quem constat filium ad crucem tradidisse, vt in nobis peccatum crucifigeret. Vnde facile colligi potest, quem animum Deus erga peccatorem gerat proprijs peccatis inquinatum, quando ita se ob alienæ delicta erga dilectissimum filium gesit. Hoc enim illa Salvatoris

Bernar. in
Ser. nat. D.

III.

V

Sime.

IV

Lucæ. 23.

toris verba innuunt; Si hoc sit in ligno viridi , in arido quid fieri? 18
Hinc etiam intelligere licet quod Apostolus ait , nempè eos qui lethaler peccant, iterum Dei filium crucifigere: quoniam id committunt, quod illum iterum ad mortem impulisset , nisi mors antè suscepta ad hoc plenissimè suffecisset.

III.

V.
Satis quidem nos Domini vulnera ad iustitiae amorem , & peccati odium his rationibus , quas modo retulimus , excitant : sed quoniam spes præmij calcar etiam torpentibus addit , vellem etiam quæ laboribus meis spes proposita sit, intelligere , ut non solum peccati odio , & virtutis amore, sed præmij etiam spe atque desiderio ad pie tatis & iustitiae studium excitarer. Video enim Apostolum , ubi cor porum nostrorum resurrectionem firmissimis rationibus comprobasset, adiecisse : Itaque fratres mei stabiles estote , abundantes in omni opere Domini , scientes quod labor vester non est inanis in 19 Domino. Si igitur de resurrectione corporum (quæ altera gloriæ nostræ portio est) certior fieri vis: [Infer digitum tuum huc ,] & tange loca clavorum: nec enim incredulitas tua, Thomæ incredulitatem poterit superare; quæ hoc argumento conuicta fuit. Eadem quippe vulnera facile declarant, idem illud corpus, quod patibulo affixum , & tumulo clausum fuerat , à mortuis surrexisse. Quamuis enim & vacuum corpore Dominico sepulchrū , & testes Angeli illud ipsum corpus, quod tumulo conditum fuerat, surrexisse clament, vehementius tamen hoc mihi probant illa vulnerum indicia, quibus Dominus non credenti discipulo resurrectionis suæ fidem fecit, omnemque illi dubitandi materiam sustulit. Hoc igitur argumento disce carnem istam tuam, si se hostiam viuentem, sanctam , Deo placentem immolauerit, & se ipsam, ut spiritui seruiat, abnegauerit , cupi ditatibusque suis necem intulerit, plenissimum laborum suorum fructum in resurrectione esse percepturam , & momentaneos eius labores æterna requie & latitia compensandos. Nam de animæ gloria & felicitate quid attinet hoc loco dicere , & latè patentem materiam angustis finibus terminare? Satis enim ad hoc erit, si eodem usus argumento, inferas digitum tuum in vulnera Christi , ut hinc colligas, qualis illa beatorum gloria futura sit , quam æterna Patri Sapientia, sanguinis & vitæ sue pretio comparauit: neque ipsam tantas opes male collocaisse vnuquam pœnituit. Facile ergo ex pretij magnitudine propositæ mercedis dignitatem colligere licebit.

III.

VI.

¶ Nam vero si quis diuinæ iustitiae pariter & misericordiæ magnitudinem

21 dinem̄ vēlit agnoscere; quorum altero ad timorēm, altero ad spem excitamur (quae duo Prophetā iunxit, cūm dixit: Benēpl- Psal. 146.
 citum est Domino super timentes eum, & in eis qui sperant super misericordia eius) inferat digitum in hęc ipsa vulnera Christi, & oculi eius illicō aperientur, quibus clarę ytrumque cernere valeat. Quanta enim, quæso, illa iustitia fuit, quae summum illum parētem impulit, vt amantissimum filium ad mortem tradi pateretur, nē peccatum inultum relinquere: quantaque rursus illa Christi misericordia, quæ in se omnium filiorum Adæ peccata & debita suscepit, vt ea non auro & argento, sed sanguinis sui pretio dissolueret! Is enim vt nos à communib⁹ generis humani ruinis atque vastitate defenderet, & cum Patre, à quo dissidebamus, in gratiam reduceret, se medium inter infensum nostro sceleri numeru, & nos ipsos interposuit,
 22 diuinęque severitatis tela in homines intenta, unus pro vniuersis exceptit, sanguineque suo omne humanum nefas extinxit, atque nos cum Deo, cuius legem oppugnabamus, miro amore coniunxit. Quò autem filij supplicium extitit acerbius, eò & Patris æterni iustitia severior, qua peccatum tam acri animaduersione puniuit: atq; eò item misericordia maior, quę gratis tam copiosum redemptio-
 nis munus delinquentibus tribuit. Cumque misericordia & iustitia inter se pugnare videantur, & altera alteri locum non relinquere, diuina tamen sapientia sic eas in unum copulauit, vt iustitiae magnitudo, misericordiæ magnitudinem non excluderet, sed augeret. Quò enim iustitia erga filium severior, eò misericordia erga seruum copiosior; cui videlicet tam copiosa redemptionis gratia sine ullo suo merito data est. Inter præclara Gentilium facta hoc magnis laudibus prædicatur, quod Præfectus quidam adeò iustitiae cultor extitit, vt pro adulterij crimen, quod filius admiserat, alterum oculum filio, alterum sibi erueret. Duos igitur lāse parti oculos proxima filij morte obtulit. At quantò maius severitatis & iustitiae argumentum est, amantissimi filij vitam propter aliena crimina ad mortem tradere, quam nocentis & adulterii filij oculum unum eruere? Itaque cūm Filius in cruce in medijs dolorum fluctibus à Deo Patre relictus esset, Filiusque ad Patrem clamaret: Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me? respondere viisque coelestis Pater potuit; Dereliqui te, amantissime fili, ne iustitiae leges violarem, ne peccatum inultum manereret, ne quid inordinatum in mundo existet, si culpa sine supplicio esset; ne ita misericordiam explicarem, vt iustitiae legem desererem. Sed

VIL.

simil.

Iosue.10.

Exod.14.

Exod.17.

Exodi.11.

Sed dicet aliquis forsitan: Magnos ista mili ad pietatis & iustitiae ²⁴ studium stimulos addunt: sed quoniam vita christiana perfectio, in charitatis perfectione sita est; charitas autem in Deum, perspecta ipsius in nos charitate maxime augetur, quanta sit eius in me charitas cum primis discere vellem. Ut enim ignis igne, ita charitas, mutua charitate maxime inflammatur. Si hoc igitur scire cupis, infer digitum tuum, & vide manus eius; & affer manum tuam, & mitte in latus eius. Sunt quidem magnifica opera, quae olim Dominus in populi sui gratiam designauit: quibus potentia sua magnitudinem declarauit: at quantum maiora sunt, quibus immensas charitatis & misericordiae suae opes hominibus ostendit? Ipse quidem omnipotentiam suam notam mundo fecit, cum ad vocem ducis sui Iosue properantem in itinere suo Solem in celo stare fecit immotum: cum maris rubri fluctus contortis in se vorticibus aquarum diuisit: cum tot immisis plagiis ²⁵ AEgyptum attriuit: cum aquarum fontem durissimo silice eduxit: cum omnes AEgyptiorum filios natu maximos una nocte interemis. Haec verè maxima sunt, & quae mirabilem Dei potentiam apertissimè demonstrant: at quantum maiora sunt, quae is, ut misericordiam & charitatem in homines declararet, operatus est? Magnus profectus fuit quod Sol in celo steterit immotus; at quantum magis quod ipse Sol iustitiae ccelis in terram salutis nostrae causa descendit? Magnum quod per undas maris rubri iter populo suo in terram promissam patet fecit: at quanto maius quod per sanguinis sui undam iter nobis in celum aperuit? Magnum fuit quod tot plagiis ²⁶ AEgyptios afficerit: at quanto maius est, ipsum tot plagiis in corpore suo nostri causa suscepisse? Magnum quod per percusso silice populo sitiensi aquam prebuit: sed quanto maius quod pretiosum latum suum aperiti lancea passus est, ut inde nobis vita fontem propinaret? Magnum denique fuit hostium primogenitos propter liberandos adoptionis filios ad mortem tradidisse: at quanto maius & mirabilius est, quod Pater æternus amantissimum filium occidi passus fuerit, ut indignos seruulos à Diaboli potestate redimeret? Quod enim maius vera dilectionis signum exhiberi hominibus potuit? Merito enim huius tantæ dilectionis admiratione Ecclesia stupefacta exclamat: O ineffabilis dilectio charitatis, ut seruum redimeres, filium tradidisti? Si ergo scire cupis, quanta Christi sit erga homines charitas, infer digitum tuum in manus, & mitte manum tuam in latus eius: hoc est, admiranda haec eius opera considera: hec enim tibi amoris eius certissima signa dabunt. ¶ Quam eius charitatem hoc præcipue

17 præcipue nomine commendat Apostolus, quod non solum ad prios
& amicos, sed etiam ad impios & hostes proges est. Nix enim patit, Rom. 5.
pro iusto quis moritur: nam pro bono forsitan quis audeat mori. Com-
mendat autem charitatem suam Deus in nobis, quoniam cum ad-
huc peccatores essemus secundum tempus, Christus pro nobis mor-
tuus est. Quod si quereras, qui nam sint inimici isti; non dubium quin
omnes illi, qui eum in crucem sustulerunt. Sustulerunt autem illem
non solum carnices illi, qui tanti sceleris ministri fuerunt, sed om-
nes etiam posteri. Adeo propter quorum scelera expianda in crucem
sublatus est. Cuius rei illud indicio fuit, quod non aliquis seorsum
solus, sed omnis turba simul (quæ totius generis humani typum ge-
rebat) illum ad necem postulauit. Itaque nos illum sceleribus no-
stris crucifiximus, & mortem ei, cæteraque supplicia irrogauimus.

18 Cum enim manus nostras ad inconcessa porreximus, tunc innocen-
tes eius manus ligno crudeliter affiximus. Cum pedes nostrivelo-
ces ad cursum mali operis extiterunt, tunc beatos illius pedes immis-
sis clavis terebrauimus. Cum cor nostrum omnibus impuris cogita-
tionibus patuit, tunc sacrum eius latus lancea perforauimus. Cum
exquisitis delicijs & voluptatibus carnis nostræ lasciviam & petulâ-
tiam auximus, tunc illum amaro fellis & aceti calice potauimus.
Cum denique corpus & caput nostrum nimio cultu, pretiosisque
monilibus ornauimus, tunc illum purpureo vestimento illusimus,
& regium eius caput spinarum aculeis coronauius. Neque enim
Diaboli satellites talibus Dominum iniurijs afficere potuissent, nisi
nostra illis crima, & clausos, & malleos, & flagella prebuissent. Ita-
que si adhuc hæres & dubitas ante diligit Christus, infer digitum.

19 tuum &c.

Sed dicer aliquis forsitan; Quomodo ergo si me diligit Christus,
tot laboribus, & calamitatibus premi; quomodo inopia atque ine-
dia confici patitur? non enim Deus amat, & deserit. Ad hoc tibi pau-
cis D. Bernardus respondet: Non, inquit, interroges homo quæ pa- Bernar.
teris, sed quæ ille pro te passus est. Quantum enim te fecerit, ex ijs quæ
proto passus est, cognoscere potes. Quod si tibi opes istas, & felici-
tatem, quam expertis, nondum largitus est, quare etiam quod pater
egrotanti filio, importunissimisque vocibus frigidam petenti con- simil.
stanter negat. Piè siquidem negat, quod crudeliter largiretur. At
non minus interdum opulèria ista quam expertis, hominibus, quam
aqua frigida egrotantibus nocet: alioqui nunquam Propheta dixi-
set; In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagella- Psal. 72.
id V buntur:

buntur: ideo tenuit eos superbia, operti sunt iniquitate & impietate 30
te sua. Senectutem, & inopiam omnes grauiter accusant, quibus tam
men hoc debent, quod indigna multa non committant: senectus
etiam cupiditate frenat; paupertas vero multis sceleribus materia
subtrahit.

Constat igitur ex ijs, quantum nobis Dominicæ crucis mysterium
ad veram philosophiam atque sapientiam conferat. Quia enim ra-
tione harum rerum, quas supra memorauimus, dignitatem agnouimus;
eadem quoque aliarum ad salutem nostram pertinentium pretium
agnoscere poterimus. Cum enim nihil admirabilius humanæ men-
ti, quam omnipotens Deus in cruce pendens obiectum possit, is que tan-
tum hoc supplicium subire voluerit, ut homines a Diaboli potestate
redimeret, ut à peccatis expiatet, ut pietatis & iustitiae munieribus or-
naret, ut cum patre suo in gratiam reduceret, utque illos in cœlestis 31
patrimonij possessione collocaret; quid in his minimum esse po-
terit, si ad Deum in cruce pendente conferamus? Quid vero magis
immensam Dei erga homines charitatē, quam hoc eius singulare
beneficium patescere? Preclarè quidem D. Bernar. Tale est, inquit,
erga nos cor Dei Patris, quale nobis expressit qui de eius corde pro-
cessit. Quod idem ipse Salvator significauit, cum Philippo dixit; Phi-
lippe, qui videt me, videt & Patrem. Itaque nihil aberrauerit, qui Do-
minicam crucem spiritualium rerum statera iustissimam appella-
uerit. Ut enim statera rerum omnium corporearum pretia & pon-
dera sine ullo errore declarat Christus Dominus propter consti-
tuendam generis humani salutem in crucis statera pendens, spiri-
tualium rerum pretium & dignitatem apertissime declarat. Hec 32
enim omnia ad illum relata, & sanguinis eius pretio stabilita, quid
habeant dignitatis, facile ostendunt. Cuius rei cognitio miro modo
ad pietatem & iustitiam adiuuat. Omnim enim malorum (ut ait
Seneca) sons & origo est, quod non ad rationem, sed ad opinionem
viuimus; quod vera rerum pretia ignoramus; quod earum valorem,
non ex illarum natura, sed ex vulgi temeritate atque iudicio meti-
mur. A quo malo nos iustissima Dominicæ crucis statera liberat, que
rebus omnibus ad animæ salutem pertinentibus pretium suum &
dignitatem tribuit.

Bernar.

Simil.

Seneca.

¶ p. III

Hoc igitur vulnerum Domini argumento, quo mens nostra
ad rerum diuinarum cognitionem illuminatur, fides quoque A-
postoli Thomæ, quæ mortua erat, excitata & illuminata est.
Vbi

Vbi enim hæc sacratissima vulnerum signa vidit , maxima voce , maiorique fide exclamauit ; [Dominus meus & Deus meus .] Quibus verbis non solum Dominicæ resurrectionis veritatem astruxit , sed etiam diuinitatis gloriam apertissimè confessus est . Cui Dominus : [Quia vidist me Thoma , credidisti : Beati qui non viderunt , & crediderunt .] Nos ergo dicet aliquis ; beati , qui cùm non viderimus , credimus . Fateor sanè : si eo tamen modo credimus , quo beatus hic Apostolus credidisse se ostendit , cùm illam confessionis vocem toto pectore expressit : [Dominus meus & Deus meus .] At , inquis , hoc ipsum & ego dico , & quotidie quidem dico , cùm Christum Dominum meum ac Deum meum confiteor & adoro . Rectè sanè ; sed meminisse tamen debes , ab eodem Domino dictum esse , veros adoratores adoratuos Patrem in spiritu & veritate . Illi autem in spiritu & veritate Deum adorant , qui non solum vera fide , sed etiam obedientia , & parendi studio illius imperium & dominium confitentur . De alijs namque idem Saluator ait : Ut quid vocatis me Domine , & non facitis quæ dico ? Tales ergo frustrè Christum appellant Dominum . Christum enim in ore , Diabolum verò in corde gestant : & Christum sola informi fide , rebus autem ipsis & obedientiæ studio Demonem appellant Dominum . Quid exhorruistis fratres ? An non res ipsa vel nobis tacentibus clamat ? Vt rorumq[ue] obedientiam examinemus , vt verum esse appareat quod testificamur . Sugerit satellitibus suis , ille , qui malorum omnium autor est , vt perierent , vt mentiantur , vt scenerentur , vt conuidentur , vt proximos odio prosequantur , vt eorum famæ detrahant , vt aliena felicitate contabescant , vt clancularijs delationibus & maledictis factiones & discordias inter homines nutriant , vt inexplebili auiditate omnia quæ viderint , concupiscant , vt voluptates vndique exquirant , vt vanitati & oculis hominum seruant : quæ illi omnia libentissimè , cum dispendio etiam rerum suarum , & vitæ periculo exequuntur . Contra verò christianos Dominus quotidianis Ecclesiæ vocibus ad pietatem , castitatem , ad iustitiam , ad laborum patientiam , ad veram cordis humilitatem , ad benignitatis officia , ad misericordiæ opera , ad mundi contemptum , ad peccati odium , ad penitentiæ studium adhortatur . Quis igitur has voces intra cordis sui aures admittit ? quis opere implere studet quod auribus hausit ? Cùm hæc igitur ita sint , vter horum verè Dominus iudicandus est , ille ne

cuius præceptis obtemperas, quamuis verbo tenus hostem appelles: 36
an ille cuius præcepta contemnis, quamuis Dominum voces?

Matth. 21. non meministi ex duobus filijs (quos Saluator Iudeis in exemplum proponit; quorum alter obedientiam patri pollicitus, nihil præstabilit; alter obedientiam verbis quidem detrectans, iussa patris impleuit) priorem à Domino inobedientem, posteriorem verò obedientem appellatum? Vera enim obedientia non in verbis, sed in operibus sita est. Itaque Dominus non inanes voces & verba, sed opera præcipue, & parendi studium à nobis requirit. Quid ergo attinet Demonem verbo solum detestari, abominari, & auditio eius nomine horrere, in terram expuere, & frontem signo crucis munire, si tu mandatis eius obtemperas, si spiritu eius duceris; si illius superbiam, inuidiam, odium in homines, mendacia, & mores imitaris? si deniq; quod ille suggерit, ambabus (quod aiunt) manibus amplecteris? Rur 37 sum, quid adiuuat Christum voce tenus Dominum appellare, si illius imperium recusat? si vniuersa eius præcepta contemnis? si nullo eius amore, aut reuerentia tangeris? Si pater (inquit ille) ego sum, vbi est honor meus? Si Dominus Ium, vbi est timor meus? Itaque si verè illum Dominum & appellas, & adoras, da operam, vt illum in spiritu & veritate adores. Tunc autem verè & piè adorabis, cùm Domini appellationem fidelis obedientia fuerit consecuta; cùm vocem &

Malach. 1. Cant. 2. orationem tuam vitæ puritas comitabitur. Hic Sponsus in Cantis prius faciem Sponsæ videre, quām vocem audire cupit. Ostende (ait) mihi faciem tuam; hoc est, puritatem animæ tuæ, & tunc demū sonet vox tua in auribus meis: Alioqui, si sola tantum Domini vox eius auribus insonuerit, in promptu est vt tibi ipse dicat: Non omnis qui dicit mihi Domine, Domine, intrabit in regnum celorum; 38 sed qui facit voluntatem Patris mei &c. Nequaquam ergo summus ille puritatis & veritatis amator, pulchra voce gaudet, si animæ facies deformis sit.

Matth. 7. Adde etiam, quod si Thomæ fidem imitari cupis, nō Dominum solum, sed etiam Deum appellare Christum debes, quemadmodū ipse appellauit. Iterum hoc in loco dices, te simili modo vtrumque & Deum & Dominum Christum consideri. Fateor ita esse: informis enim fides hoc efficere potest. Sed memineris velim quod sanctorum patrum scripta vbiique testantur, nempè hoc vnicuique Deum esse, quod ab eo præ ceteris colitur. Illud enim est nobis Deus, quod maximè intuemur, quod ardenter diligimus, in quo vitæ præsidia collocaamus. Vnde sit, vt aliorum quidem Deus venter sit, qui beatæ

vitez

39 vitæ summam in ingluviis ponunt; aliorum venera voluptas; tum
alij pecuniam; alij denique inanes honores, & vana imperia, ut numi-
na venerantur. Quidquid illud est denique quod sumnum esse sta-
tuis, quod ardenter concupiscis, quod studiosissime consesta-
ris, in quo beatæ vitæ rationem ponis, id tibi Deus est. Hoc enim no-
mine Paulus, avaritiam, idolorum seruitutem esse dixit. Si tu enim *Coloss. 3.*
aurum plus diligis quam Deum: si diuitijs magis seruis quam Deo:
si in illis fiduciam tuam, & felicitatem, & omnia viæ sublidia, vero
Deo prorsus neglecto, collocaueris; uter queso tibi re atque opere
ipso Deus, Christus, an Mammona est? Nam verò cùm aliquando
honoris, vel voluptatis, vel rei tuendæ ratio, & Christi præcepta sibi
inuicem obseruantur (quod aliquando fieri necesse est, ut vtrumque
simul tueri non possis, nec alterum sine alterius iactura retinere) tu
40 verò maiorem honoris & pecunia, quam Dei rationem habes, & ne
illa amittas, Christi gratiam & amicitiam amittere non vereris, non
ne illa in pectore tuo superiora & maiora Deo facis? nonne illa vlti-
mum finem (quod est diuinitatis proprium) statuis? nonne illa in
Dei sede collocas? Quo modo ergo re ipsa Christum Deum appelle-
as, qui honores, qui diuitias, qui ipsam denique fœdissimam volu-
ptatem Deo antefers? O verè dignū tali cultore Deum. Quid enim
vilius, quid turpius, quid magis Fordidum, quam ventrem sibi Deū
facere? An non pudet adeò nobilem creaturam sic à nobilitatis suæ
dignitate degenerasse, ut tam turpis Dei obsequio addicta sit?

Ex quibus id colligere licet fratres, quod quamvis vera idolola-
tria Apostolorum opera è mundo sublata sit, spiritualis tamen ido-
lolatria in multorum mentibus perseverat. Et quidem vera idolola-
tria est, argentum & aurum Deos credere; spiritualis verò idolola-
tria (autore Paulo) est, argentum & aurum supra Deum diligere, &
propter illa Deum contemnere. Itaque ut aliquando in morbis eue-
nitate solet, ut stomachi morbus in caput migret; ita idolatria ab in-
tellectu in voluntatem aliquando demigravit. Olim quippe misericordia
creaturas Deos esse credebat; modò verò illas tanquam Deum, imo
supra Deum diligunt. Quicunque igitur hoc animo sunt, nondum
eodem affectu quo Thomas Apostolus illam confessionis vocem
exprimunt, [Dominus meus, & Deus meus.] Thomas enim adeò cōsen-
tientem cum intellectu habuit voluntatem, ut Dei amore laicus, &
vitæ sua, & omnibus que in vita chara esse possunt, longè antetule-
rit. Postquam enim Parthis, Medis, Persis, Hyrcanis, & Bactrianis E-
vangelium prædicauit, & Christi fidem, partim doctrina, partim mi-
raculis,

raculis, partim clarissimis virtutum exemplis longè latèq; propagavit, tandem ab his, qui luci veritatis infensi erant, primùm est candē tibus laminis adustus, deinde in fornacem coniectus, ac postremō lanceis confossus. Ita qui adeò incredulus antea extitit, vt nisi immis sa in latus Christi manu se nullatenus crediturum affirmaret, ita postea fidelis & constans in fidei confessione perstittit, vt corpus suum igni & ferro cruciandum atque mactandum promptissimo & alacri animo tradiderit. Hanc ergo nos fidem fratres, charitatis affectu, obedientia, obsequio, & fortitudinis atque constantiae robore instructam atque munitam imitari studeamus, vt ipsa nos tandem bonorum operum, & patientia fructu cumulatos, ad sempiternæ beatitudinis regnum Domino dirigente perducat.

TIN FESTO BEATI IOANNIS

Euangelistæ Concio prima, quæ lectionem Euangelicam explanat: in cuius fine, quid sit spiritualiter in sinu Iesu recumbere, & qua ratione fidelis anima ad hoc peruenire queat, differitur.

THE. Vidi illum discipulum quem diligebat Iesus, sequentem, qui & recubuit in cœna supra pectus eius. Ioannis vltimo.

Mos est apud Reges, & Principes viros, quo die filius eis nascitur (præsertim si is natu maximus, & fortius patrimonij hæres futurus sit) festum diem agere, & munifica etiam ciuibus suis dona largiri. Magnæ enim felicitatis esse putant, habere quem libenter factatum suarum hæredem relinquant, & quo nomen suum ac genus posteritati commendent. Hinc in Græcorum historijs memoria proditum est, Philippum Macedonum regem, Alexandri patrem, cum eodem die, duo ad eum faustissima nuntia perlata essent; alterum, quod exercitus eius bello victor extitisset; alterum, quod Olympia vxor filiu peperisset; felicitatis huius magnitudine permotum exclamasse; O Dij, leui aliquo nunc incômodo afficite me. Qua oratione prudentissimus Rex, & fortunæ incôstantiâ (quæ nūquā eadē semper faciē retineret) & parētū de noua prole lætitia satis declarauit. Quod si tata lætitia recès natus filius parētes afficit (quāuis nō ignorēt felicitatem

tatē hāc sāpe insidiosam, & parūm stabile esse) quātā hodiē intemeratae Virginis letitiā fuisse credēdū est, quæ talē filiū, sine villo aut pudoris detrimēto, aut doloris sensu, ad salutē mūdi enixa est; & quæ in regno iā immortalitatis posita, nullā felicitatis huius iacturā pertimē scit? Nihil enim ibidem fallax instabilisque fortuna, nihil casus potest; non eò nubilosī huius aēris turbines tempestatesque perueniunt. Non enim erit ibi amplius neque luctus, neque clamor, neq; *Apoca. 21.*
villus dolor; quoniam priora transierunt.

Sed additur interim hodiē lātitia lātitiae, & felicitas felicitati. Duo rū enim filiorū Virginis Mariæ natales dies hodiē celebramus. Scitis nāq; duos Virgini sanctissimae (quāuis valde inter se dissimiles) filios extitisse: alterū, quē cū summo gaudio, & Angelorū cōcētu peperit, nēpe Christū Dñm: alterū, quē cū summo dolore, & totius orbis mōrō suscepit, Ioānē scilicet Euāgelistā, qui à moriēte in cruce filio Virginī matri in filiū datus est. Ei nāq; iuxta crucē affīstēti pēdēs in cruce Dñs ait; Mulier, ecce filius tuus: Ioāni verō, Ecce mater tua. Quæ quidem Dñi vox, ad hāc filij dignitatē discipulo singulari quadā ratione cōferendā satis fuisse credēda est. Si enim Reges sola *Simil.* vocis appellatione, ex equitibus Comites, vel Duces faciūt, quid faciet illa cōstellis regis, atq; omniū Dñi vox, qui vocat ea quæ nō sunt *Rom. 4.* tāquā ea quæ sunt, cū sacræ Virginī, matris, Ioāni verō filij nomē indidit? Qua quidē appellatione sic cor Ioannis illo tépore erga Virgi nē affectū est, sic nouā matrē nouo est amore & reuerētia prosequutus, sic deniq; se totū eius tradidit obsequio, ac si verē naturæ ordine filius extitisset, & multō etiā amplius. Quod planè idē Euāgelistā designauit, cūm ait; Et ex illa hora accepit eā discipulus in suam: hoc *Iod. 19. 1* est, ita eā coluit, ita erga illam affectus fuit, ac si naturā eius mater esset. Si enim D. Ambrosio dicere licuit, se nō minus diligere quos per *D. Ambro.* Euāgeliū Christo lucrificisset, quam si carne genuisset, (cūm nō sit, vt idē ait, infirmior gratia, quam natura) quid de Ioāne credēdū est, cui à dilectissimo Magistro, mater Virgo, virginī discipulo in matrē data est? Quia dignitare quid glorioius? Nihil enim præter cōstellē patrē Christus neq; in cōcelo, neq; in terra, matre sua charius habet; quā tamē discipulo in matrem assignans, ex discipulo fratrem fecit. Quod si ita Ioānes matrē Virginē dilēxit, nō minus vtiq; ab ea dilectus fuit, vt pote qui ab amātissimo filio in ipsius locū fuerat subrogatus. Huius ergo posterioris filij natalē hodiē quoq; celebramus. Scitis enim fratres Sæctorū mortes ab Ecclesia nataliū nomine nūcu pari. Quia eām sancta Ecclesia non adeo carnis, sed fidei oculis

omnia considerat; ideo ubi carnis oculi nihil nisi luctum, & mortem vident, suis illa oculis non mortem, sed natuitatem intuetur. Si enim natalis dies est, quo homo ex angusto materni uteri ergastulo in hanc fragilem vitam moriturus ingreditur, quomodo non magis natalis dies erit, cum ex hac ærumnosa vita in sempiternam illam nunquam moriturus intrauerit? Si ergo (vt ante diximus) tanta letitia parentes filiorum natalitia celebrare solent, & magna item munera gratulantibus largiri, quid à sacra Virgine hoc die sperandum est, in quo non unius, sed duorum filiorum natalis dies celebratur? Ut igitur faustissimum hunc diem religiose & piè recolamus, cœlestem opem eiusdem sacratissimæ Virginis interuentu sup pliciter imploremus.

AVE MARIA.

Psal. 65. 1. In lectione sancti Euangelij, fratres, Ioannis Euangelistæ laudes breuiter explicantur. Ea enim huius sancti viri humilitas fuit, vt idem ipse laudum suarum præconia, Spiritu sancto dictante, sine ullo instantiæ motu commemoraret. Hoc enim familiare plurimis Sanctorum fuit, vt virtutum suarum ipsi prædicatores exiliterent: vt potest qui ab inanis gloria periculo tam immunes erant, quam aperte omnia quæ habebant, non laudes suas, sed Dei gratuita dona esse credebant. Sic Moyses mansuetudinem suam; sic Dauid pluribus in locis innocentiam suam; sic Paulus fidem, iustitiam, patientiam, sejuniā, ceterasque virtutes suas commemorat: qui omnes cum virtutes suas numerant, Dei laudes prædicant, & ad eius amorem, & obsequium homines invitant. Quid enim aliud regius vates intendebat, cum diceret; Venite, audite, & narrabo vobis omnes qui timetis Deum, quanta fecit animæ meæ. Nihil ergo mirum si sanctus Euangelista Christi laudibus suas quoque laudes attexerit, vt virtutum suarum commendatione, ipsum magis virtutum autorem Dominum commendaret. Quæ tamen Sanctorum exempla non omnibus imitanda propounduntur, nisi ijs tantum, qui simili modo altas in charitate, & humilitate radices iecerunt. Nos enim qui stipula leuiores, quousque humeris laudis aura concitamus, non modò nostra commendare, sed etiam laudantes alios libenter audire prohibemur.

Sed quoniam huius sancti Euangelij lectio à superiore narratio-
nis parte pendet, ideo paulò altius eius explanatio repetenda nobis
est, vt totius historię seriem intelligamus. Igitur cum Doninus ac
Saluator noster post passionem & resurrectionem suam in celum
iturus, & corporis sui præsentiam esset hominibus substracturus, ne
Ecclesia

¶ Ecclesia visibilis, visibili pastore carceret, illius gubernacula, & cœlesti regni claves, quas ante Petrum pollicitus fuerat, tuic re ipsa tradidit, & oves suas illi pascendas commisit.

¶ Atque ut leges, & stipendia huius tanti muneri declararet, eidē ait; Cūm essem iunior, cingebas te, & ambulabas ubi volebas: postquā *Ioan. vlt.*

autem senueris, alius te cingeret, & ducet quō tu non vis: Hoc augēm dicebat, significans qua morte clarificaturus esset Deum. Hoc igitur muneri huius præclarum stipendium est, hæc pastoralis curæ prima lex, vt bonus pastor animam suam ponat pro ouibus suis: *Ioan. 10.*

quam & princeps pastorum Christus posuit, & cæteris idem suo exēplo commendauit. Hoc exemplum Petrus, & Paulus, Ecclesiæ principes, hoc cæteri Apostoli, hoc Prophetæ, hoc Pontifices sanctissimi, hoc inuicti Martyres sectati sunt: qui omnes ita Dei gloriam il-

lustrarunt, vt omnia suppliciorum genera perferre, quam fidem, & obedientiam ipsi prestatam violare maluerint. Hoc enim est verè Dominum glorificare, cūm illius legi & imperio nihil anteferimus,

cūm tantum illius gloriae, maiestati, & bontati tribuimus, vt dignissimum illum existimemus, pro quo omnia virtus ornamenta, & vitam ipsam profundere debeamus. Cum igitur Petrus hanc gloriam sibi

Domino destinatam intellexisset, querit etiam dedilectissimo Ioāne: *Domine, hic autem quid?* Hoc est, si mihi scđifrago, quia te in passio-

ne non modò deserui, sed etiam negavi, hanc laudem & gloriam seruasti, vt idem mihi crucis vexillum, in quo tu salutem mundi cō-

stituisti, concesseris, quam quæso gloriam huic tam familiari amico paratam seruas, qui in sinu tuo recubuit? qui cæteris discipulis fugientibus, unus te sequutus est? unus se tibi comitem præbuit? unus atti-

tit ante crucem, quem ex discipulo fratrem reddidisti, dum illi matrem tuam commendasti?

Quæret fortasse aliquis hoc in loco, cur adeò gloriosum sit varijs calamitatibus in hac vita premi. Hac enim de causa Petrus de Ioanne

querit, quo suppicio astiendus esset; nimirum intelligens hanc esse præcipuam seruorum Domini gloriam, vt quod quis apud Deū

in maiorī honore & amicitia sit, eò maioribus in vita doloribus exa-

giterit. Si huius rei causam quæris, ea est multiplex atque miranda

utilitas, quæ huiusmodi laborum perpectionem consequitur; atque illa in primis quam Apostolus commemorat, nempè quod faciat *1. Cor. 10.*

Dominus cum tentatione prouentum (hoc est) aucta tentatione, au-

geat & robur, & gratiam, vt possimus sustinere. Itaq; cūm mundus

in pios homines maximè sœvit, tunc Deus maximè blanditur: cūm

ille persequitur; hic consolatur: cùm ille deserit, hic præsto adest: & 12
quò magis calamitatis immanitas crescit, eò magis diuini præsidij
lumē affulget. Itaq; si sacramenta nouæ legis iure quidē in maximo
pretio habentur (quod ea ex diuina institutione dignè suscipiéibus
gratiā conferant) tribulationes quoq; quamuis dissimili ratione, in
magnō pretio habendæ sunt; quæ licet non eodē modo gratiā con-
ferant, conferūt támē ex Dei pacto, & promissione; qui se iustis sem
per affuturū in calamitate promisit. Quin eò blādiūs suos Dominus
consolatūr, quò violētiū aduersus eos fremit mundus. Contempla-
re mihi, quæso, Apostolū Paulū, & vide quæ à Domino solatia in la-
boribus suis percipit. Raptatur, trahitur, proteritur, & pugnis cōtu-
ditur Hierosolymis: at in eadē nocte ipsum cœli ac terræ Dominū

Actor. 16. audit ad cōstatiā inuitatē, & animū addentē, & incolumitatē ac vi-
tā promittentē, & de se in vrbe Roma testimoniu latrū pollicentē. 13

Lystris verò flagellis cæditur cū Sila, sed eadē nocte cœlestē lumē in
carcere fulsit, & omniū qui in eo erāt vincula soluta fuerunt, ipsique
vno ore media nocte Dei laudes decātabant. Iactatur in mari fœssi-
ma tépestate, sed media nocte astat illi Angelus, salutē ej, & vectori-
bus cūctis ob eius gratiā promittēs. Quid verò Petru Apostolū refe-
rāt an nō & ipsum, cum in carcere duabus catenis vindictus stringere-

Actor. 22. tur, media nocte Angelus superueniens, & tenebras carceris illuminans,
vincū soluit, saluumq; & incolumem Ecclesiæ pro eo Domi-
nū deprecanti reddidit? Quid hic protomartyrem Stephanū cōme-
morem? An non is dū aduersus illū Iudei lapides fulminant, apertis

Actor. 7. cœlis vidi gloriā Dei, & Iesum stantem à dextris virtutis Dei, ve-
lut in procinctu adiuuare paratū? Quis hoc solatio, lapidū gradienes,
& fruientem mundū forti & elato animo non ferat? Quis grauissi-
ma incommoda vitæ pro maximis lucris non cōputet, si hac tanta
cœlestiū munerū visuā fruatur? Quid verò Ioannes Euangelista, cu-
ius hodiè festū celebramus? an non ipse in seruentis olei doljū mis-
sus, diuinā in se virtutē expertus est, cùm non minori miraculo ab
hoc igne, quām tres olim pueri à fornacē Babylonis ereptus fuerit?

Quid cūm in Pathmos insulā telegatus est? An nō ibi Apocalypsim
conscripti? An nō ibi totius Ecclesiæ statū, futurorū téporū euētūs,
clades impiorū, passiones Martyrū, & gloriæ electorū (qui ex omni-
bus gentibus cooptari dicerāt) Angelo monstrante cognouit? Quid
depique cūm iuxta crucem assisteret, dilectissimiq; Magistri lacerū
corpus acerbissimo animi sui macore cerperet? An non in doloris
htius solatium matrem Dei accepit in matrem? Videtis ergo quām
verò

17. **Verè dictū sit.** Dominū facere oī tentatione prouentū, ut possimus sustinere; qui tot in electos suos beneficia ad vim & impetum calamitatū fortiter sustinēt dū cōfert? Quibus rebus incredibile dictū est, quanta in ahimis eorū exārē deficiat amoris erga liberatōrē, & consolatorem suū magnitudo, quanta fiducia, quanta suauitas, cūm iam nō solum fide, sed etiam beneficijs exhibitis summa Dei honestatē, veritatem, fidem, charitatem, & paternam erga se prouidentiam experiantur, ac veluti manibus contrectent: quæ res eos ad omnia virtus tū officia miro modo promptos & alacres reddit. Videlis ergo quæ benignitate Dominus electos suos ad maiorem ipsorum profectū varijs calamitatū fluctibus exagitari patiatur? ¶ Nec verò refert quod ijsdem calamitatibus impij sepius disrumpantur, & veluti dolore furentes, in varia se scelera, horrendaq; flagitia præcipitent: hoc enim non medicamentorū, sed ægrotantiū vitium est, qui medica-
mentis ipsis in perniciem suam abutuntur. Siq; enim eodem igne simil. cēram liquecere, lūrū vero durescere videmus: ita eodem tribulatio-
nis igne, & boni meliores, & mali detēniores evadunt. ¶ Cuius rei vē-
lut imaginē quādā rubri mari vnde exhibent, quæ filijs Israēl Exod. 14.
pro muro erant à dextris, & à sinistris: quæ tamēn in sequentibus AEgyptijs exitio fuerunt. Iam verò nubes illa, quæ Israēlitarum ca-
stra ab AEgyptijs separabat, illis quidem lucem præferebat: his verò
tenebras obfundebat. Quocirca miseri non est, si q; impij ruina
rum occasio sunt, pīj virtutum, & profectus instrumenta sīant; quæ
nisi ad hoc valerent, nunquam Dominus amicissimos sibi homines
tot cladi bus vexati pateretur. Ideoq; non temerē Petrus martyrio
vitam finiturus, de dilectissimo Ioānne querit, cūm ait: [Hic autem
quid:] ¶ Cui Dominus: [sic] cum volo manere donec veniam, quid ad te itū
me sequere: hoc est, si ego illum in hac vita superstitem, & passionis
expēriēt permanere volo, quid hoc ad te? quid gloriam tuam mi-
nuit, si eiūdem glorie comitem non habeas? [Tu me sequeres] nimic
rum meis vestigijs insistens, & eodē quo ego crucis supplicio ascen-
sum tibi in coētū patans. ¶ Quid x̄. aū. m̄. 27. in cōnto h̄. 17. lsc.
20. Quibus Domini verbis discipuli intellexerunt, Ioannem nequa-
quam moritūrum. Quorūm mentem Ioannes ipse corrigit dicens;
[et] non dixit illi Iesus, Non moritur. ¶ Haec tenus de Euāngelica le-
ctione, nunc ad proposita thematis verba redeamus. In his vērbis summa Ioannis excellētia
magno

Ioan. 15.

prædicatur, qui cùm tanto amore à Domino diligeretur, vt quemadmodum Philosophi nomine, Aristotelem, propter singularem eius eruditionem intelligimus: (quamuis Philosophi alij apud Græcos & Latinos clarissimi non defuerint) ita planè; quamuis discipuli omnes à Christo mira charitate diligerentur (quod idem ipse testatur, cùm ait; Sicut dilexit me Pater, & ego dilexi vos) adeò tamen familiari dilectione Ioannes ab eo diligebatur, vt inter dilectissimos discipulos, hoc singulare dilecti nomen sibi solus vendicaret. Hæc autem maxima Ioannis excellentia est, quæ sola homini ad felicitatem sufficit, quæ bonorum omnium atque gratiarum fons est; sine quo frustra cetera Dei dona habentur. Hinc enim & prædestinatio, & vocatio, & magnificatio, & sanctificatio, multaque alia diuina beneficia oriuntur. Hæc sola hominem felicem efficit; sine qua miser esset, etiam si omnium aliorum bonorum compos esset. Id adeò verum est, vt eos etiam qui in gehenna cruciantur, non solum penitentiam acerbitas, sed multò magis inimicitię cum Deo suscep̄t, miseros faciant. ¶ Magna ergo Ioannis commendatio, illum hac appellatione donari. Potuisse ille siquidem se & Apostolum, & Evangelistam, & Prophetam, & virginem appellare, sed his omnibus non minibus prætermisis, se dilectum à Christo discipulum nuncupavit: ex hoc enim fonte omnia hæc audum insignia, & multa item alia manarunt. ¶ Quia in re illud obiter adnotandum est, quanta sit mortiferi peccati grauitas (quod tamen adeò facile homines admittunt) quandoquidem per illud à Dei gratia & amicitia homo decidit: & hostis eius efficitur. Quod quidem satis erat, vt prius homo omnia mundi supplicia perpeti, quām in huiusmodi crimen incidere vellat. Quod solicite animaduertere debent, qui eunque aut peierant, aut alterius seu famam, seu fortunas lacerant, aut odio fratrem prosequuntur, aut vindictam expetunt, aut aliena vxorem concupiscunt. Hæc enim omnia mortifera crimina sunt, per quæ à diuina gratia & amicitia cadunt.

Sed vt ad Ioannem redeamus, ex hac prima & summa eius excellentia sequitur alia, nempe Christum Dominum ab eodem Ioanne ardentissima charitate suisse dilectum. Amor quippe animorum unio, & veluti glutinum quoddam est, quo animi ita inuicem copulantur, vt amans amarum, tamquam sciplum, non tamquam aliū diligat. Vnde illud necessarium est, ut quæ quisq; libi bona velit, cadae etiā dilecto velit, quādoquidē vnu cū illo per amorē effectus est. Quiaverō in Deo idē velle, atq; facere est (solo cū voluntatis imperio omnia

21 omnia condidit) consequens profecto est, ut cui plurimum velit, plurimum conferat. Quocirea cùm inter Dei dona excellentissima sit charitas, hanc plane in Ioannem Christus Dominus cumulatissimè effudit. Adde etiam, quod qui vehementer amant, nihil magis cupiunt, quām vt amor amore rependatur, nec alia re amori suo plenè satisfieri posse arbitrantur. Si igitur Christus Dominus tanto amore Ioannem prosequebatur, consequens etiam est, vt muruam eius dilectionem vehementer optaret, eamque in Ioannis pectus instillaret; cùm in eo efficaciter velle, & facere, idem sit.

Quantum autem Ioannes dixerit Christum, solus ille scit, qui spirituum ponderator est: sed mirabiles tamen amoris effectus, vim eius latentem produnt. Nam, vt alia huius rei argumenta præterea,

22 quid aliud Euangelium eius, quid insignis illa inter septem canonicas epistolas, nisi dilectionem, & dilectionis opera sonant? Quories

verò is in Euangeliō hanc eandem sententiam ex persona Domini repetit? Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem, sicut dixi vos? Rursumque; Hæc mando vobis, vt diligatis inuicem. Iterumque; Mandatum nouum do vobis, vt inuicem diligatis. Itaq; san-

Ioan. 15.

Ibidem.

Ioan. 13.

ctus hic Euangelista, qui tantum in charitatis studio profecerat, ex tota Euangelicæ historia serie, ea potissimum sibi scribenda desumpsit, quæ ad animos hominum charitate inflammandos maximè pertinebant. Vnusquisque enim ea potissimum tractat, ea versat ac voluit, ea semper in ore habet, quibus magnoperè delectatur. Cùm olim magna fuisset de Apocalypsi Ioannis exorta controuersia, dū quidam, Ioanni cuidam presbytero; alij, Ioanni Euangelistæ tribuerent; illo argumento permoti quām plurimi sunt, vt Ioannis illam

23 esse negarent, quod in ea non esset tam frequens charitatis inculcatio, neque tam crebra amoris repetitio, quantum illius natura, ingenium, mores, & consuetudo postulare videbatur: ideoque tanquam spurium factum nequaquam esse Ioanni tribuendum, qui charitatis commendatione non redundaret. Quorum opinio multis fuit argumentis repudiata. Qua tamen de re ambigere modò non licet, cùm Ecclesia hunc esse Ioannis Euagelistæ librum definierit. Quid verò illud? quod cùm senio confessus à discipulis ad Ecclesiam portaretur, vt fideles salutaribus præceptis imbueret, hanc identidem sententiam inculcabat; Filoli, diligamus inuicem. Cùmque ab eo quereretur, cur eadem toties verba repeteret, dignam (vt D. Hieronymus ait) A apostolica autoritate sententiam protulit; Quia, inquit, præceptum Domini est, & si iolum fiat, sufficit. Si ergo (vt Euangeli

Hieron.

Matth. 12.

cavox.

ea vox testatur > ex abundantia cordis os loquitur , quantum quæ-
so sancta huius viri charitas abundabat in corde, quæ adeò frequens
erat in ore?

§. II.

Sed quoniam de Ioannis charitate diximus, dignum est ut de cha-
ritatis fructibus, & effectibus pauca dicamus. Ad hoc autem opus
erit ut aures dicenti mihi promptiores adhibeatis, quicunq; diuini
amoris desiderio flagratis. Inter hos autem fructus præcipuus esse
videtur, qui Ioanni contigit, nempè recumbere in sinu Iesu. Nō vul-
garis quippè familiaritatis & dilectionis indicium est, in sinu recubé-
re alterius. Nemo enim hoc audet, nisi qui admodum familiariter ami-
citia alteri coniunctus est. Quid est autem in sinu Iesu recumbere?
Si nunc nobis huius mysticæ Theologiae mysterium Ioānes ipse,
qui in hoc sinu recubuit, aperiret! Ego qui ab hac singulari gratia tā
longe abssum, quid certi & explorati hac in re dicere valeam? sed co-
nandum tamen est, ut ex literis sanctis aliquid ad huius mysterij ex-
plicationem afferamus. Principiò igitur, recumbere, idem esse vide-
tur quod alicui rei ianiti, quale illud est; In te domus omnis inclina-
ta recumbit. Hoc autem modo Sponsa in Cant. Sponso innitebatur:
Cant. 8. de ipsa namq; ibidem dicitur; Quæ est ista quæ ascendit de deserto,
delicijs affluens, innixa super dilectum suum? Illa autem anima su-
per dilectum suum innititur, quæ humana cuncta præsidia inania
esse intelligens, sibiq; ipsi distidens, vni Deo fudit, vni illi innititur,
in illo spem omnem reponit, in illum curam omnem suam & solici-
tudinem proiecit, qui nullius spem fallere potest. ¶ Deinde in sinu
Iesu recumbere, est, in illo obdormiscere, illius amplexibus frui, &
per eum in pace illa, quæ exuperat omnem sensum, gaudere. Hoc au-
tem modo in illum recubunt, qui nō modò spes omnes, sed omnes
etiam cogitationes, & voluptates suas in vno illo positas habet, qui
vnum instar omnium, & supra omnia est. Sicut enim vnu Sol plus
mundū quam omnia simul astral illuminat: ita vnu ille lögē plenius
atque felicius mentem hominis, quam creatu omnia reficit, & im-
plet: quæ quidem refectio, spiritualis animæ quies, & somnus est;
qua videlicet inexplibilis hominis voluntas plenissimè satiata, ita
reficitur, & quiescit, vt nihil aliud optet, nihil curare velit, pro nihilo
deniq; omnia ducat, quæ irrequietis & turbidis huius seculi motibus
mentē noltram sollicitā, anxiamve suspendere queant. ¶ Huc autem
somnum carpebat sanctus ille Propheta, qui ait; In pace in id ipsum
dormiā & requiescā: Quoniā tu Domine singulariter in spe consti-
tuisti

simil.

Psal. 4.

17 tuisti me: hoc est, quoniam tu Domine mihi præstisti, ut spem omnem, & amorem, curas, & cogitationes omnes in te uno collocarem ideò firmiter tibi vni adhaerens, securus dormio & quiesco: quia qui tibi fidunt, sicut mons Sion, stabiles & immoti permanent. Hoc item modo Spónsa in Canticis dormiebat, cuius somnus adeò charus & pretiosus Sponso erat, ut filias Sion per capreas ceruosq; cāpo *Cant. 2.* rum adiuraret, ne illam ab eo somno excitarent, donec ipsa vellet. Hic ergo somnus est, quem recubitus Ioannis designat, qui non tantum in cēna Domini, sed toto vita spatio, etiam cūm in feruentis olei dolium mitteretur, perdurasse credendus est: semper enim recūbebat in sinu Iesu, qui semper in sinu suo gestabat Iesum, qui illum intra viscera retinebat, qui eius semper amore astuabat, qui delicijs eius fruebatur, qui in uno illo suauiter acquiescebat, ac demum qui

18 cum Sponsa dicere poterat: *Fasciculus myrræ dilectus meus mihi,* *Cant. 1.* inter vbera mea commorabitur.

Quod si forte quæras, vnde recubitus, & somnus iste oriatur, dictum paulò antè à nobis est, eum esse charitatis fructum & effectū. Quod si rursum quæras, vnde ipsa charitas manet, multos hec virtus fontes habet, à quibus scaturire solet. Sed præcipue tamen oratio, diuinarumque rerum contemplatio, familiaris cum Deo consuetudo charitatem incendere, & augere solent; cūm homo vacat & videt quām suavis est Dominus, quando in solitudine & silentio mentis, diuinæ pulchritudinis speciem contemplatur, quando immensa bonitatis eius abyssō immergitur, quando innumera eius beneficia animo voluit. Harum enim rerum assidua commen-tatione cor nostrum mirabiliter in illius immensa pulchritudinis & bonitatis amorem acceditur. ¶ Ex hac autem dilectione, firma quædam fiducia nascitur, qua homo fidenter in eo audet recumbere, quem ardenter amat. Vnde scriptum est: *Sperent in te, qui nouerunt nōmen tuum;* hoc est, qui non tam legendo, quām fruendo bonitatis & suavitatis tuae dulcedinem agnoverunt (amor enim, vt D. Gregorius, cognitio quædam est) hi namq; amando didicerunt, *Grego.* quantum pijs omnibus in diuina bonitate perfugium sit. Ex hac autem firma in Deum fiducia, mira quædam securitas, & pax illa, quæ exuperat omnem sensum, derivatur: quæ inanes metus, & solicitudines, cæterasque animi ægritudines ac perturbationes pellit. Ex quibus omnibus consurgit plenissima illa refectio, atque suavitas, omnibus delicijs affluens: quæ cūm nihil aliud appetat, quām quod habet, animam quiescere, atque dormire, & in

Bernar.

& in sinu Iesu recumbere molliter facit. Quam quidem suavitatem 30
 D Bernard. experiebatur, cùm ait: Stans in domo solitudinis quasi
 onager solitarius, & habitaculum habens in terra salsuginis, & attrahens
 ventum amoris mei, os meum aperio ad te Domine, & atraho
 spiritum, & nonnunquam Domine, quali clausis oculis ad te inhan-
 ti, mittis in os cordis, quod non licet mihi scire quid sit. Saporem
 quidem sentio, dulcedinem adeò confortantem, vt si perficeretur in
 me, nihil vlt̄a quererem. Hæc tenus Bernardus. Hæc est autem illa
 piorum hominum suavitas, quam sub nomine, Benjamin, Moyses
 describit, cùm ait; Benjamin amantisimus Domini habitabit confi-
 denter, tota die in thalamo commorabitur, & inter humeros illius
 requiesceret. Quibus verbis ea quæ diximus, paucis comprehensa sunt.
 Nam quod amantisimum Benjamin appellat, charitatem hoc no-
 mine aperte significat, quæ felicitatis huius fons & origo est: quod autem
 hunc fidenter habitare dicit, fiduciam solidam, & viuā, quæ
 ex charitate nascitur, designat. Quod verò ait; tota die in thalamo
 commorabitur, studium sancte orationis, & internæ vacationis in-
 sinuat, quæ veri Dei amici intra conscientię suæ thalamum, in quo
 cœlestis Sponsus requiescit, cum illo commorantur. Porrò autem
 quod in fine subdit, inter humeros illius requiesceret; id quidem est
 quod ex his omnibus consequitur, nempe delicijs omnibus atflue-
 re, tranquilla securitate, interna pace, iucundissima suavitate, & plen-
 nissima satietate in Deo frui. Hoc est autem in sinu Iesu recumbe-
 re: quod quamvis Ioanni singulari priuilegio fuerit concessum,
 multis tamen Sanctorum, pro cuiusque meritis, & virtute, spiritua-
 liter donatur.

Non existimo autem vos omnes tam duræ gestare præcordia, 32
 quin huius suauissimi somni, atque recubitus in sinu Iesu deside-
 rium capiat, ac proinde rationem querere, quod ad felicissimum hunc
 statum peruenire valeatis. Hoc autem Prophetæ docet, cùm his ver-
 bis Christi Sponsam erudit: Audi filia, & vide, & inclina aurem tuā,
 & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui, & concupiscere
 rex decorum tuum, &c. Quibus verbis declarat, primum ad hanc se-
 licitatem gradum esse, terrena omnia despicere, mentemque ad cœ-
 lestia & diuina transferre; itque ut uno verbo dicam, mori mundo,
 vt viuas Christo. Quod planè præstabat ille, qui dicebat; Quid mihi
 est in cœlo, & à te quid volui super terram? Defecit caro mea, & cor
 meum, Deus cordis mei, & pars mea Deus in eternum. Quod perin-
 de est ac si diceret; Quis mihi placeat in cœlo præter te, quem ego in
 terris

Psal. 44.

Psal. 72.

terris amem , colam , suspiciam præter te ? certè reliqua omnia mihi sordent , te vnum amplector , te vnum opto , te vnum suspiro atque ardeo , qui vnuis es amandus , & colendus , & toto animo desiderandus . Tabelscit desiderio tui animus & corpus meum ; tu Domine vis & robur es mentis meæ , tu opes , tu copiæ , tu sempiterna hæreditas mea . Cor itaq; ab omnibus terrenis curis , cogitationibus , voluptatibus alocandum est , & quatenus fieri poslit , totum ad coelestia transferendum , quod ad hanc mundo incognitam felicitatem perueniamus , quæ non in eterno apparatu , sed in internis Spiritus sancti muneribus sita est , quibus filia Regis miro modo fulget in vestitu deaurato . psal. 44.

Ad hanc autem cœlestem philosophiam tradendam unicus Dei filius venit in mundum , eamq; hoc die in stabulo natus , & in præsepio positus , sine strepitu verborum plenissimè docet . Cum enim infans hic sit ipsa Sapientia patris , qui nouit reprobare malum , & eligere bonum ; non dubium quin quod ille reprobauit , reiiciendum ; quod verò elegit , amplectendum sit . Eo autem ipso quod stabulum atque præsepe nativitatis suæ sedem delegit (in quo summa paupertas , extrema vilitas , maximaq; asperitas sita erat) omnes mundiopes , honores , atque delicias , hoc est , quidquid mundus captat , ambit , atque ardet , repudiauit , profligauit , & quodammodo capite damnauit . Quo exemplo sumمام quandam hominum cæcitatem , humanæ vitæ perturbatricem , damnauit . Omnes enim mortales flagrantissimo studio ad felicitatem aspirant , quam tamen in terrenorum bonorum affluentia sitam esse putantes , ea incredibili ardore & cupiditate sectantur . Tantum verò abest ut horum bonorum affluentia felices homines faciat , vt vix quidquam veræ felicitati (quæ in sola summi boni adeptione sita est) magis esse possit impedimento ; quando hæc omnia mentem nostram ad Deum sese attollere contant , velut ex alto deiciunt , & ad se per amorem trahunt . Hoc est autem quod stabulum illud atque præsepe magna voce testatur ; in quo sapientissimus infans homines exemplo suo à falsa & insidiosa felicitate , ad veram , quæ in solo Deo , & terrenarum rerum contemplatione sita est , traducere conatur .

Proximus verò gradus (vt antè diximus) est diuinis rebus affuescere , secum habitare , cum Deo colloqui , cœlestium rerum contemplatione pasci , & intra cordis sui penetralia Deum quæ-

Simil.

Plato.

rere, ac denique Propheticum illud implere; Gustate & videte, quoniam suavis est Dominus. His enim sanctis cogitationibus, velut igniculis quibusdam charitatis ignem paulatim incendi, incensumque seruati certissimum est. Vnde quicunque magis & sibi, & Deo vacant, iij quotidiè magis in sancto sui odio, & Dei amore proficiunt. His igitur duobus gradibus ad hanc felicitatem, quam christiana philosophia docet, peruenitur. Constat enim in omni motu tria esse necessaria; nempe terminus à quo motus incipit, & in quem tendit; & medium spatium quo in illum tendit. Cum igitur pius homo à salsa ad veram felicitatem, hoc est, à terrenis ad cœlestia, & à visibilibus ad inuisibilium bona contendat, primo loco necesse est eum ab hoc visibilium amore seiungi, deinde spiritualium rerum contemplationi paulatim aſſuēscere. Hac enim exercitatione fiet, ut diuinæ dilectionis pereſionem (quatenus in hac vita licet) attingat, ſempiternæque felicitatis odorem, & velut prælibationem quandam in hac vita percipiat. Hoc autem sancti Patres apertiū explicare ſolent, cum mysticæ Theologie duo officia eſſe ſtatuunt, quibus ad fastigium charitatis (in qua felicitas noſtra in hac vita poſita eſt) peruenitur: carnalium ſcilicet affectuum & deſideriorum mortificatio, qua ho- mo à ſe ipſo, hoc eſt, ab amore ſui recedit; & orationis, atque contemplationis ſtudia, quibus ad Deum accedit; atque ita à ſe ipſo deficiens, & in Deum quodammodo tranſiens, ex carnali spiritua- li, ex terreno cœleſti euadit. Quam quidem Theologiam Plato etiam multis in locis copioſe tractatam, duobus poſtea verbis ſa- pientiſſimè comprehendit, cum hominiſ felicitatem in auerſione, & conuerſione poſitam eſſe definiuit: hoc eſt, in auerſione à rebus terrenis, & conuerſione ad ſempiterna atque immortalia bona. His igitur gradibus eò peruenitur, ut in ſinu Christi fidelis anima cum Ioanne requiescat, ibidemque velut candida columba nidificet, & reponat pullos ſuos; donec tandem ex quiete tranſeat in quietem, & ex ſabbatho in ſabbathum: atque ita demum felicitas, qua in hoc ſeculo incipit, pleniflma deſideriorum omnium ſtibili quieſce, & ineffabili iucunditate ſempiternis fe- culorum ætatibus in patria con- summatur.

IN

IN EODEM FESTO SANCTI IOAN-
nis Euangelistæ Concio secunda, in qua, post lectionis Euangeliæ explanationem, de multiplici Ioannis martyrio agitur.

THE. Domine, hic autem quid? Ioannis ultimo.

Vàm sacer ac religiosus hic dies omnibus mortalibus esse beatæ, in quo Saluator mundi pro nobis nasci misericorditer voluit (ut alia prætereamus) faciliè declarat multitudo militiæ cœlestis, quæ hodiè de cœlis in terrâ descendens, gloriæ in altissimis Deo, & in ter-
ris pacé hominibus cecinit. Et quidè in præceptis Domini solennitatibus nūquā Angelorū obsequia defuerūt, quæ ipsas præsentia sua, & ministerio decorarēt. In ipsius nāq; cōceptione Angelus Gabriel nūcius & testis tāti mysterij exiit. In resurrectione duo Angeli prope sepulchrū eius yisi sunt cādētibus vestibus induiti, qui resurrectio nis ipsius testimoniū darēt. In ascensione verò duo quoq; Angeli in vestibus albis affuerūt, qui & eius ascensum in cœlū, & redditum in mundū testati sunt. In hac tamē solennitate, nō vñus, aut alter Angelus, sed Angelorum exercitus, magna cum luce apparet, nec apparet modò, sed cātibus etiā, & diuinis laudibus dei huius mysterium pro sequitur. Et quidè ab Angelis Dominum laudari, non alienum, aut nouum est. Quid enim aliud in illa cœlesti curia, nisi gratiarū actio, & vox laudis resonat? Ibi Dominū laudat astra matutina, & iubilant omnes filij Dei. Ille enim locus, à quo omnis mēror & tristitia exulat, merito diuinis laudibus dicatus est. At in hoc exilio, & lachryma-
rū valle (cū iuxta labētia Babylonis flumina sedemus, cū in fali-
cibus organa nostra mēsti suspendimus, cū cantare iubentibus re-
spondeamus; Quomodo cantabimus cāticū Domini in terra aliena?) non tam decent hymni, & laudum præconia, quam lachrymarū, & querelarum lamēra. Et tamē Angeli, qui festos semper dies in cœlis agunt, qui perpetuis hymnis Dei maiestatem celebrant; cū squa-
llen tem orbis faciem cernerent immutatam, cū tetram & caligino-
sam terram splendoribus, diuinisque muneribus claram & illu-
strem intuerentur, eisdem vocibus aëra complent, quibus cœ-
lestes illi orbes perpetuò resonant. Quid hoc quæso est beati
cœlestes, quomodo cœlum terra communatis? cur adeò peregrin-

Luc.1.

Ioan.20.

Act.1.

Luc.2.

Iob.38.

Psal.136.

I*sai. 35.*

num locum diuinis laudibus canendis elegistis? Nempe his vestris laudibus & cantu diuinatis, terram (quæ hæc tenus blasphemiae voces contra Deum toties cdebat, Dæmonumque laudes personabat) noui Regis aduentu immutandam esse, execratisque falsis & cōmetitius Dijs, se totam in diuinias laudes effusuram. Quod quidem aper tè Esaias vaticinatus est, cùm ait; Lætabitur deserta & inuia, & exultabit solitudo, & florebit quasi lilyum. Quamobrem? Quia gloria Libani data est ei, decor Carmeli & Saron. Hoc est, quoniam quæ erat desertum & solitudo, & terra inuia & inculta (quæ nisi tribulos & spinas non ferebat) modò per Christum ita excolenda est, ut fœcundissima fiat, & omni genere virtutum exornata, fructus proferat æternæ vitæ. ¶ Quin & aliam Cantici huius esse causam arbitror; né pè quod Angeli ipsi præcinant nobis, suoque nos exemplo ad laudes, & gratiarum actiones pro hoc tanto redemptionis nostræ beneficio inuitent. Quid enim aliud homines facere par est, cùm videat unigenitum Dei filium, qui est in sinu Patris, in simum formitatem descendisse, ut homines non modò in terra, sed in ipsa penè gehenna (ad quam damnavi erant) iacentes, ad cœlestes fedes, & Angelorum gaudia euocare? Quid quoq[ue] damnati omnes; quid ipsi Dæmones facerent, si (quemadmodum Origenes somniavit) pro ipsorum salute Christus iterum & nasci, & pati dignaretur? Quo magis nos accusandi sumus, qui ne hoc quidem tempore, quo tantum hoc beneficium recolitur, eius magnitudinem cogitamus: hoc est, quis ad nos venerit, quomodo venerit, ad quid venerit, quid ab ipso acceperimus, quid illi debeamus, quid nos facere par sit non attendimus. ¶ Cæterum quoniam hoc ipso tempore, cum natali Domini, natalis etiam dilectissimi discipuli celebratur, seposito paulisper natalis Domini mysterio, in D. Ioannis laudes sermonem hunc expendamus: sed prius tamen diuinam opem sacratissimæ Virginis interuentu suppliciter imploremus.

A V E M A R I A.

¶ Quemadmodum in Euangelica historia Petrus ac Ioannes frequenter coniunguntur; ita præsens lectio (quæ de Ioannis exitu, & laudibus agit) vix à Petri historia, quæ de eius quoq[ue] nece, summo quæ Pontificatu disserit, secerit, potest. Quamobrem in eius expositione altera pars alteri meritò iungenda est. Historia igitur sic habet. Cum Dominus Ecclesiæ suæ, quæ vna est, pastorem vnum præficeret voluisse, Petrum inter alios Apostolos potissimum delegit, cui hoc munus delegaret. Cur autem Ioanni hoc non commiserit, quæ mira

mira charitate diligebat, ille nouit, qui solus spirituum ponderator est. D. tamen Hieronymus hanc causam affert; quod inuidiae occasio quædam cæteris discipulis oblata fuisset, si & adolescentem, & familiariter sibi dilectum, cæteris Dominus præfecisset. Quamvis enim nullus ferè in discipulorum corda, Spiritu sancto plena, liuor irreperere potuisset, autorem tamen pacis & charitatis hoc facere non decebat. Hoc enim nos exemplo Dominus omnem offendiculam vitare docet.

Sed operæ pretium erit videre, quibus verbis hoc officium Dominus Petro demandauerit. Petre (inquit) diligis me plus his? Cui Petrus: Tuscis. Domine, quia amo te. Cui Dominus: Pasce, inquit, agnos meos. Cum vero Dominus idem & secundò, & tertio interrogaret, Petrus tam multiplici interrogatione perturbatus respondit: Domine, tu omnia nolsti: tu scis quia amo te. Cui rursum Dominus, Pasce (inquit) oves meas. Quæ quidem verba omnia non leuiter à nobis prætereunda sunt. Vbi primò illud obseruandum, Dominum non simpliciter interrogasse; Simon Ioannis diligis me? sed per comparationem, Diligis me plus his? Quibus verbis apertissime docuit, non modò dignum, sed cæteris etiam digniorem esse debere, qui ad pastorale munus deligitur: & ita digniorem, ut quemadmodum D. Grego. Grego. ait) comparatione eius, cæteri homines in gregum numero computari debeant. Tantum enim sanctitate atque prudentia præi cæteros deber, quantum vita pastoris vitam pecudum, rationis expertem, antecellit.

Sed illud hic etiam notandum est, quod quamvis Dominus per comparationem interroget, Petrus tamen simpliciter, non comparatiuè responderet: Tu scis. Domine, quia amo te. Periculo enim suo doctus, quām esset temerarium se alijs preferre, didicerat. Qui enim ante passionem Domini hac comparatione vius fuerat; Et si omnes Matth. 26. scandalizari fuerint in te, sed ego nunquam scandalizabor; eas præsumptionis huius poenas peperdit, ut omnium ferè primus scandalum pateretur, scèdiusque alijs corueret. Quia vero electis Deo ita Rom. 8: statuente) omnia cooperantur in bonum, etiam ipsa peccata (ut D. August. in Aug. ait) ideo cauтор, & humilior post ruinam Petrus assurgens, nō medita. audet modò se alijs preferre, nec se (quāvis modo interrogatur) plus ceteris Dominū diligere cōfiteri. Quin & hoc ipsum non sine quadā animi trepidatione dicebat: vt pote qui periculo suo doctus, infirmitatē sua probè nouerat. Ideoq; nō tam suo sensu, quām Domini iudicio fretus; Tu (inquit) scis Domine, quia amo te. Quam

sententiā confirmat mōror, ac repidatio illa, quam protinus est. vāge
 lista declarat hīs verbis: Contristatus est Petrus, quia dicit ei Dōsus,
 nūc tertio, Amas me? Contristatus autē est, nō ob aliud, nisi quod
 repetita eiusdē rei interrogatio diffidentiā quandā p̄feseret vīle-
 batūr interrogantis. Qui enim respondentī firmiter assentit, vni-
 ca responsione contentus est: qui verò iterum atq; iterū rogat, non
 dū se plehē respondentī credere ostendit. Petrus verò cūm antea se
 nūllo modo esse negaturū & credidisset, & p̄dicasset (in quo tamē
 iudicio fuerat deceptus) bāret modō, ac dubitat, nūm verē Dominū
 diligat, quamuis se diligere credat. Pr̄terita enim ruina, huius rā-
 tæ humilitatis, timoris, ac diffidentiæ illi occasio extitit. Cuius exem-
 plo, fratres, exāpsis percatis que patruimus harum virtutū materiā
 arripere debemus; vt ea nobis & humilitatis, & timoris, & maioris
 solitudinis occasionem p̄beant, ne vclimus iterū gustare, quod
 gestatum atrulit mortem, quod ēque lachrymarum, & amaritudinis
 nobis poculum in propria hauit.

Sed illud quoq; negligendū non est, quod cūm fideles Dominus
 pascendos Petro commēdasset, non fideles, aut subditos, sed agnos
 potissimum appellauit. Quo quidē nomine nō temerē Saluator
 visus est. Quia enim denominatio ab ijs, que in rebus p̄cipua sunt,
 derivari solet, non dubiū, quin id, quod magnopere in Christianis
 moribus elucere debeat, mansuetudo sit, quae agni noſaline signifi-
 catur: nō q̄ charitas principem inter virtutes locū non teneat, sed
 quod ea potissimum mansuetudine ac lenitate decorē & specie suā
 ostendat. Cuius rei gratia ab vtroq; Ioanne ipse quoq; Dns appella-
 tur agnus: qui cūm pios omnes informet spiritu suo, non mirum si
 agnus agnos esticiat, & agnos lenitate & mansuetudine esse eos ve-
 lit. Intēhos ergo agnos t̄celestis ille agnus libentissimē cōmoratur,

az. dñs. M eosq; in pal̄quis latitūmis, propter uberrimos Spiritus sancti fontes
 pascit, aedirigit: Cūm hostigetur agnos Petro Dominus cōmisset,
 quoniam boni pastoris est (vt ipse anteā p̄monuerat) pro ouibus
 animā ponere; hanc quoq; gloriā eidem confitens, denūciavit fore,
 ut sicut se in officiū dignitate, ita esset in passionis gloria sequuturus.

az. dñs. Vnde ait: Cūm osse iunior, cingebas te, & ambulabas vbi volebas,
 postquā autē lehueris, aliis te cinget, & ducet te quā tu nō vix. Que
 quidē allegoria, interpretationē nostra nō ēget; quādo S. Euāgeliā
 illā exposuit, cūm ait: Hoc autē dixit, significas quā morte clarifica-
 turus esst Dñs, videlicet morte crucis: vē quā initabatur officio, imi-
 taretur eis exitu, atq; ita p̄ticeps figeret (vt iđe Ioannes ait) in tribu-
 latione

bulatione simul, & regno. Sic enim diuina prouidetia post generis
humani lapsum vitam hominum instituit, ut gaudio incerat, labori re-
quies, honori onus, ac deniq; secundis aduersa sitigeretur; ne si omnia
letta essent, supra humanam conditionem homines efferreretur, si vero tri-
stia ac funesta, animo cōcideret. Quare nesciūt quid op̄at, qui mo-
re Iudeorū omnia sibi fausta atq; felicia precātur, quicq; nihil sibi ad
uersi euenire volunt, cūm tamen à sapientissimo Philosopho dicitur
Nihil mihi infelicius esse videtur eo, cui nihil in qua contigit ad
versi. Non enim sicut ei experiri seipsum.

Seneca in
Epistol.

Cūm ergo Petrus martyrii sui gloria Dño tradēte agnouisset, que-
rit protinus de Ioanne; [Dñe, hic autē quid?] Cū enim gloriosum sibi
esse duceret, quod per crucis passionē Christo assimilādus esset, nē
ipse minorē Ioannis gloriā, quam suā futurā crederet (ut p̄bte quē
dilectissimū Dño sciebat) querit meritis p̄tē hā illi passionis & mā-
tyrij gloriā destinata esset, an eadē ipsa, an aliqua alia? Vide quo
quādū ante aduentū eius Spiritus sancti per amaritudinem lachryma-
rū Petrus profecerit! Prius enim quādū ad hūc p̄enitētię gradū per-
venisset, indignū esse credebat, p̄cenas, & crucis suppliciū pati: vnde
Dñi passionis sua ignominia p̄nunciātē ab hac intēriori heuoca-
re nitebatur dices; Absit à te Dñe, non erit tibi hoc. Cuius Dominus
ignorantia acerrimē compescēs, Vade (inquit) Sarana, scandalū enim
mihi es: non enim sapi, quē Dei sunt, sed quē hominū. Is. verò qui
tūc temporis terrena tantum sapiebat, & propter Deū pati, dedecet
& ignominia iudicabat, modō lachrymis suis, & p̄nitentia erudi-
tus, iam humana ignorat, diuina sapit, & summa gloriam crucis sup-
plicium purat atq; ita de sua felicitate securus, ac amicissimi Ioannis
exitu gloria inquit dicens: [S]domini, hic autē quid?] Quid ve-
ro illud, quādū p̄eclarūm huius profectū medicūm quod eum Do-
minus p̄sonibus in mari Tyberiadis, Petro, et discipulisque eius
in littore apparuisse, & Petrus voce Ioannis admonitus, Dominum
esse intellexisset, tanto eius vidēti, & amplectendi desiderio in-
tentus est, vnde miserit in mare, quō primus omnium ad illum ac-
cederet, cūm ceteri discipuli nauigio venerint. Vnde enim amoris in-
tendit diuīs astutus, hanc breuem mortuī serię non potuit, nec
copiliose coerulea dedit, sed quādū in querat rationē posset, ad di-
lectum, per medios fluctus & bāndas properare suavit. Ita la-
etum est, ut qui ceteris infirmior ante passionem Domini ex-
citissery modo post p̄nitentia lamenta seruūtior exurrexerit.

Math. 16.

Ioan. 21.

Ioā. Clīm.
Grad. 5.

Vnde statim post tantam huius charitatis significationem opportunitate interrogatur à Domine; Simon Ioannis diligis me plus his? Vide tis, ergo fratres, quanti vera pœnitentia facienda sit, ex qua tam magni progressus in virtute consequuntur? Hinc Ioannes Clima, ubi sanctorum quorundam pœnitentium mirabile compunctionem, & labores vidisset, Patrem monasterij stupore & admiratione correptus, adiicit. Quicūm illum vidisset immutatum, & veluti attonitum, intelligens sapientissimus Pater mutationis causam, ait; Quid est Pater Ioannes? vidisti ne laborantium certamina? Ad quem ille; Vidi inquam, Pater, vidi, & admiratus sum, felicioresq; eos existimauit qui post lapsum ita lugent, quam qui nunquam lapsi sunt, & seipso non ita deflent. Illis enim ruina sua, beatissimam ac tutissimam resurrectionis occasio extitit.

Sed ut ad propositum redeamus, cūm Petrus de Ioanne quæsisset; Domine hic autem quid? Dominus respondit; Sic cum solo manere, donec veniam, quid ad te? Cum menseque. His verbis Dominus Petri curiosum ingenium notare voluit: quo morbo genus hominū gravissime laborat, qui seipsis neglectis, aliena tantum curare student. Sic etiam Apostoli ante ascensionē Dñi hoc eodem spiritu acti, quærebāt: Domine, si in tempore hoc testitues regnum Israel? Quam eorum curiositas Dominus reprimē; Non est (inquit) vestrum nosse tempora, vel momenta, quæ Pater posuit in sua potestate; sed accipietis virtutē, &c. Quasi diceret: Hoc ad vos maximè pertinet, ut Spiritus sancti gratiā recipiatis: hoc ergo curate, hoc expetite; reliqua vero, quæ ad vos minime pertinent, missa facite. Quod Domini consilii utinā mortales omnes amplectetur, qui tam studiose aliorū mores, genus, vitam, opes, dicta, facta, &c. consilia inquirunt; cūm tamen seipso prorsus ignorent, & intra se ipso, tanquam in aliena regione, peregrinentur. Longè tamen aliter nos gerere debere, quidam sanctorum Patrum admonet dicēs: Vt te semper inspicias, ab omnibus alijs oculos auerte. Merito ergo Dominus ab hac cura Petrum soluit, cūm ait: [Sic cum solo manere donec veniam; quid ad te?] Live uis omni

His autē verbis innuitur, quod postea declaravit euentus; nempe Ioannē, post aliorū Apostolorū glorioſos agones, diutius in hac vita māſu, nesciis crucis supplicio, aut alio martyrij genere ē vita migraturū. Aequum enim erat, ut in iſto nascet̄bas Ecclesia lampas aliqua splendidissima in ea permanebet, ad quā omnes in rebus dubijs conſugerent, donec Ecclesia firmiter constituta, ipsa per se firmitatem suam retineret. Hac autē de causa ex feruentis olei dolio (quod genere mortis

19 re mortis illum Domitianus occidere volebat) diuina prouidentia cripuit, vt illū Ecclesiae stabiliendae seruaret. Simile quiddam in lib. Reg. legimus: Cum enim Dauid in quodā aduersus Philisthæos certamine de vita periclitatus fuisse, præsidioque ei fuisse Abisai, finito certamine serui eius dixerunt: Non egredieris nobiscum amplius in prælium, ne extingucas lucernam Israël. Ad hunc ergo modum cum Ioannes in hoc vitæ discrimen adductus fuisse, diuina prouidentia, quæ illum tanquam splendidissimam lucernam supra Ecclesie candalabrum posuerat, ex hoc periculo liberatum, in nullū aliud simile adduci passus est; ne hanc veritatis lucernam, eo tempore maximè necessariam, extingueret. Quemadmodum enim in exordio Simil. nascentis mundi eadem diuina sapientia primos illos homines quād diutissimè viuere voluit, vt numerosam sobolem procrearent, quæ 20 per omnia terrarum sola diffunderetur: sic etiam initio nascentis Ecclesie necesse erat unum aliquem ex Apostolis Christi, & eum præcipue, qui ei in primis charus, maximeque familiaris fuisse, diu superstitem permanere, vt eius autoritate, consilio, & institutione Ecclesia stabiliretur.

Cum igitur Dominus hanc de Ioanne sententiam protulisset, discipuli de Ioannis vita, & morte inter se tractare cœperunt. [Exiit enim sermo iste inter fratres, quod discipulus ille non moritur. Et non dixit Iesus, Non moritur, sed sic eum volo manere, donec veniam.] Ex his verbis magna inter Doctores de Ioannis exitu quæstio oborta est. Ex historijs namque Ecclesiasticis illud constat, quod sexagesimo octavo post passionem Domini anno, suę verò ætatis nonagesimo nono extructum sibi apud Ephesum sepulchrum viuens subierit. Tunc splendor tumulo circunfusus, loci, hominisque aspectum circumstantibus ademit; quo postmodum remittente, inane apparuit conditiorum; nec ipse post id temporis amplius in terris est visus. Hunc autem Ioannis exitum paulò fusiū Simeon Metaphrastes narrat. Ait namq; Ioannem quidem extra ciuitatem cum discipulis egredsum, eisdem, vt ligonem, & sarculum secum afferrent, præcepisse, ac protinus in montem quendam ascendisse, ubi nunc magnificentsimum in eius honorem templū extructū est. Cum igitur in eū locū peruenisset, ad discipulos cōuersus, Hic, inquit, filij mihi fodite. Deinde ubi se totū cōsignasset, dixissetque; Ettu mecum esto Domine Iesu Christe; altantibusq; subiuxisset; Pax vobis fratres; in fouēa demisit palliū, & ipse quoq; in ea descēdit. Porro discipuli comas euellebāt, genasq; percutiebāt, atq; orbitatē suā lamentabili voce deplora-
bant,

bant, pastore, gubernatorem, servatorem, denique eum qui omnibus
 omnia erat, inclamantes. Deinde etiam ad ciuitatem accedentes, quod fa-
 cium erat, ciuibus exposuerunt. Interim autem die illucescente, concurrunt
 ad monumentum, diligere cupientes, non preceptor adhuc superiuueret.
 Porro is nusquam comparebat, sole iacebant crepidas; qui vero eas re-
 liquerat, non apparebat. Discurrunt huc & illuc, quemadmodum iij qui
 cum Eliseo erant, scrutantur, inuestigant, sed incassum tamquam. Deinde
 vix tandem illius vocis recordari; [Sic cum volo manere donec venia, quid
 ad te?] ad mentem alacriorem redeunt. Hoc itaque die quo hec con-
 gerunt, splendidus huic Theologo celebratur Ephesi conuentus ab
 omni hominum genere, & aetate. Preterea in hoc sacro loco, ad quem
 is cum pallio declinavit, minutus quidam puluis exoritur, qui acce-
 dentibus salutarē in omni morbo medelam praestat. Cum igitur in
 nocturnis laudibus festi ipsius sacer hic puluis a ministris populo
 tradatur, nunquam tamquam exhauditur, sed quod amplius colligitur, eō
 veluti perennis quidam thesaurus manat copiosus; qui simul & parti-
 cipantes reddit ditiones, ac lepto abundantior semper efficitur. Ha-
 cetenus Metaphrastes. Huius igitur historiae occasione, magna inter
 Doctores controversia est, quid de sacro Ioannis corpore sentiendum
 sit. Quidam (ut idem Metaphrastes sentit) cum Elia & Henoch, illi ad-
 huc viuere, & adseruari credunt; ut tres isti viri, triplicis legis in ex-
 tremo tempore testes sint. Fuit enim ab initio mundi sola naturae lex,
 in qua vixit Henoch: fuit deinde scripta, quae per Moysen data est;
 cui lex gratiae successit, quam Christus Dominus in mundum attulit.
 Ex his igitur tribus temporibus tres insignes viros elegit Dominus,
 quos illo tempore in eorum legum testes proferat. Alij contra dic-
 cut, non esse verosimile quod dilectissimum discipulum Dominus
 in carne manere, & amantissimi magistri conspectu tamquam priuati
 voluerit: quod illi certe molestissimum esset. Quare verisimiliter es-
 se credunt, sanctissimam illam animam cum ipso corpore in celum
 suisse translatam, ut quemadmodum de sacratissima Virgine (quia
 corpus eius in terra non inuenitur) cum anima in celum assumptu
 creditur, idem etiam de Ioanne, adoptionis filio, credendum sit. Nam
 cum corpus eius in terra non appareat, quod potuit purissimum cor-
 pus illud nisi in celum cum anima demigrare? Cur eni in ab humanis
 conspectibus illud Dominus subtrahebat, nisi in beatas illas horas
 aportare decreuisset: quādoquidē aliorū Apostolorū corpora apud
 nos seruari voluerit? Hoc autem premiu castissimo ejus corpori debe-
 batur, ut videlicet expers esset corruptionis, quod tota vita omnis ex-
 pers

per sacerdotem carnalis voluptratis: ut hoc exemplo & virgines puritatem suam, velut pretiosissimum thesaurem tueantur, & carnales homines impuritatem suam perpetuis lamentis defleant,

Sed quæret fortasse quis, cur Ioannes corona martyrij fraudatus fuerit, qua ceteri Apostoli donati sunt: cum nullum ab homine gratius obsequium Deo exhiberi possit, quam mortem (quæ terribilium omnium extremum esse dicitur) propter illius gloriam perpetui. Ad hoc igitur respondeamus; Ioanni Dominum aliud martyrij genus longè acerbius, sine languine tamen, destinasset. Hoc enim vos admonitos velim fratres, eam esse diuinæ amicitiae legem, ut quos Dominus flagrantiori dilectione prosequitur, grauioribus calamitatibus, & laboribus exerceat. Vnde de quodam sanctissimo Patriarcha scriptum est; Custodiuimus illum Dominus ab inimicis, & a seductoribus tutauit illum, & certamen forte dedit illi, ut vinceret: hoc est, non ut ab aduersariis victus succumberet, sed ut eos insuperabili fortitudine vincens, de illis gloriosum triumphum duceret. Quòd sit, vt si quemadmodum in prælio erga milites suos duces, ita se Dominus cum dilectissimis amicis in vita gerat. In castris enim periculosa fortissimis imperat dux: lectissimos mittit, qui nocturnis hostes aggreditur in lidijs, aut expeditum locum pregladium loca deiiciant. Nemo eorum qui exeunt, dicit, male de me imperator meruit, sed bene iudicauit. Cuius rei causam eleganter Seneca assignat, quod videlicet nequaquam summus ille celitum Imperator mulierib[us] atque materna, sed virili atque paterna dilectione amicos suos prosequatur. Sic enim ait; Non vides, quanto aliter patres, aliter matres indulgeant? Illi exercitari iubent liberos ad studia obeunda mature; feriatis quoque diebus non patiuntur esse otiosos, & ludorem illis, & interdum lacrymas excutiunt. At matres souere in sinu, continere in umbra volunt: nunquam fletre, nunquam contristari, nunquam laborare. Paternum Deus habet aduersus viros animum, & illos fortius amat, & operibus, doloribus, ac damnis exagitat, ut verum colligant robur. Languent per inertiam saginata, nec labore tantum, sed mole, & ipso sui onere deficiunt. Non fert ullum ictum illæsa felicitas. At ubi assidua fuit cum incommodis suis rixa, callum per iniurias duxit. Haec tenus ille. Hac ergo ratione Dominus dilectissimum discipulum quam diutissime in huius vita exilio manere voluit, ut acerbissimis illum doloribus (quæ in diuturna vita accidere, necesse

cesser est exerceret: ut maiora quotidie diuinæ gratiæ incremēta stre
nuè deceratibus promissa mereretur, & se ipso indies fortior atq; su
perior euaderet. Ut enim mercatores, quibus magna pecuniarū co
pia suppetit, nequaquā illā in arca otioſam manere finunt, sed eā va
rijs mercimonijs exercēdis quotidiē cumulat: ita Dñs, quos cœlestis
gratiæ opibus larga- & munifica manu locupletauit, nequaquā otio
ſos esse partitur, sed varijs laboribus versat ac voluit, vt fortitudinis,
& patiētis meritis, gratiarū ſuarum talenta cumulet. Hi namq; sunt,

Matth. 25. qui peracto, huius vitæ curriculo, Regi ſuo dicunt; Domine, quinq;
talenta tradidisti mihi; ecce alia quinque ſuperlucratus ſum. Hac er
go ratione Ioannem Dominus non uno martyrij genere, ut cæteri
discipuli, ſed multis, acerbissimisque (vt ita dixerim) martyrijs eum
in tam longa vita torqueri voluit.

Quæretis, quæ nā ea ſint. Breui ea oratione perſtingā, quæ tamē 29
nō exiguā vobis meditādi materiam præbeant. Primum igitur fuit,
ſolum eum ex discipulis omnibus iuxta crucem attitiffe, & magi
ſtrum (quem ſuper omnia diligebat) immaniffimè cruciatum, &
morte turpissima necatum conſpexifle, languinisque riuos ex ſacra
tissimiſ eius. vulneribus defluentes vidiffe, & ipsas etiam, quas gere
bat vefteſ, eius ſanguine conſpersas, ad maiorem doloris cumulum
ſecum forſitan ruliffe. An non tighui Intantus dolor inſtar acerbif
ſimi martyrij extitiffe putandus eſt? Quemadmodum enim beatissi
ma Virgo plusquam martyr extitit, quæ iuxta crucem poſita, mater
nis oculis morientem filium cernens, doloris gladio transfixa fuī
ſic Ioannes plusquam martyr existimandus eſt, qui ea patientem di
lectiſſimum Dominum vidit, quæ ſi quis in hoſte etiam cerneret,
vix poſſet misericordia non commoueri, ne dum in eo, quem ſupra 30
omnia diligebat.

Secundū verò eius martyriū extitit, quod triduo illo, quo Dñs tu
mulo cōditus fuit, ſimul cū beatissima Virgine, & noua matre pertu
lic, quā plusquam filiali (vt ita dixerim) amore diligebat; cuius animā
ſciebat incomparabili atque inexplicabili doloris gladio fauiciatam.
¶ Tertiū verò fuit eiusdē Virginis glorioſe funus, à cuius obsequio
diuellit, eiusq; aspectu & prætentia carere, ſuavifimoq; cōtubernio
& colloquio priuari, gravifimus illi mēror & cruciatus extitit; cum
ſe rūc vtroq; parēte, Christo ſcilicer, & beatissima Virgine orbatum
vidit. ¶ His aliud martyriū genus addo, nempè inter impios idolo
rum cultores (quibus tum mundus refertus erat) tam longo vi
ze ſpatio habitare, & nefaria ipſorum opera caſtiſimis oculis quo
tidie

tidie cernere. Si enim sanctus ille Iob dicēbat, se fratrem fuisse draconum, & socium struthionum; si Ezechiel Propheta cum scorpiis habitare dictus est; quid Ioannes sentiret, qui cum eisdē scorpionibus, & draconibus habitabat? Si Hieremias Propheta usque adeò Hierc. 9. moleste ferebat inter improbos homines vitam agere, ut diceret; Quis det me in solitudine diuersorum viatorum, ut fugiam populum meum: quia omnes adulteri sunt, & coetus praevaricatorū; quid Ioannes, qui quod magis Deum diligebat, hoc acerbius iniurias non minieius illatas perferebat? Si Pauli spiritus Athenis incitabatur in se ipso, videns idolatriæ deditam ciuitatem; quid Ioannes, qui non minori diuinæ gloriæ desiderio flagrabat?

Sed aliud acerbissimum martyrij genus extitit (quo ceteri Apostoli caruerunt) quo incredibili dolore sanctissimi discipuli anima cruciata fuit. Vedit enim ætate sua extremum gentis sue exitium (quod non sine multis lachrymis pius ante magister prenuncia erat) vidit, inquam, regni illius vastitatem, lamentabilemque casum; vidit tantam illam ciuium atque fratrum suorum stragem, (qua post orbem conditum nulla vnam omnibus seculis calamitosior extitit: in qua undecies centena hominum millia cæsa, & multa hominum millia in captiuitatem abducta cognouit) vedit diruta ciuitatis sancte mœnia, solo æquatum Dei templum, obliteratam & extintam religionem, regnumque Dei ab ihs, qui filij & domestici erant, ablatum, atque gentibus & alienigenis traditum. Quo autem dolore pium Ioannis pectus hac tanta vastitate percussum fuerit, ex Hieremias lamentationibus lachrymisque conijcere possumus. Si enim propter illam ciuitatis sanctæ captiuitatem atque ruinam, paulo

pōst tempore restariendam, usque adeò pij vatis animus cruciabatur, ut diceret; Diuisiones aquarum deduxit oculus meus in contritione filiae populi mei; quid de Ioannis dolore dicendum, qui tanto tristiorum casum & captiuitatem nullo vnam tempore restituidam lugebat? Si cui verò hoc exiguum doloris argumentum videatur, acerbissimum Pauli dolorem propter populi sui cætitatem completur, quem ipse his verbis prodidit; Veritatem dico, non mentitor, testimonium mihi perhibente conscientia mea in Spiritu sancto: quoniam tristitia mihi magna est, & continuus dolor cordi meo. Optabam enim ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis qui sunt cognati mei secundum carnem, qui sunt Israëlitæ. Si igitur charitas Pauli eō usque progressa fuerat, ut propter Iudeorum cætitatem atque perfidiam in perpetuo luctu & squalore amarissimam vitam

Iob. 30.

Ezech. 2.

Actu. 17.

Thren. 3.

Rom. 9.

vitam ageret, & (quod est longè mirabilius) anathema pro illis fieri optaret; quid minus de Ioanne existimandum est, qui non minori charitate, & Christum, & fratres suos diligebat, & (quod Paulo minime contigit) superstes tantę iporum calamitati extitit, eosq; atrocissimas perfidiæ suæ penas pēndere vidi? Quis hunc Ioannis dolore pro dignitate poterit estimare? Quod ergo aliud martyrij genus atrocius in eo requiramus? An non multò libenterius quodvis mortis supplicium Ioannes, quam hanc tantani gentis sue cladem pertulisset? Verissimè enim ab Ecclesiastico dictum est, nullam plagā esse, quae cum cordis plaga comparari queat. Alij igitur Apostoli martyres quidem corpore, hic martyr animo extitit.

Eccl. 25.

§. III.

Sed inter hæc tamen spiritualia martyriorum genera, non postrem locum obtinet, tam longo vita spatio dilectissimi magistri cōspectu & præsentia caruisse. Sancti quippè viri instar martyrij esse putabant, diutius in hoc seculo detineri, posteaquam cœlesti lumine collustrati gustauerunt bonum Dei verbum, virtutesque seculi venturi, & torrente diuinæ voluptatis potati sunt. Si enim corpora grauia eò velocius in centrum, hoc est in naturalem locum suum ferruntur, quod ad illum propius accedunt, (ea quippè naturalis loci vis ad se vehementius allicit, atque trahit) quanto magis summum illud bonum, quod humanæ mentis velut centrum, & expetendorum ultimum est, ea ad se corda trahet, quibus se iam dudum insinuauit, quæque suauissimo odore suo perfudit, atque refecit? Hinc sancti viri omnes, mortem quidem in desiderio, vitam autem in patientia habere dicuntur. Quamobrem inter egregias beati Martini laudes, illa merito celebratur, quod morti iam (hoc est sempiterne felicitatis gloria proximus) dixerit; Domine, iam satis est quod hucusque certauit, sed quoad ipse iussleris, militabo. **Si** igitur adeò grauiter omnes Dei amicos exilij huius incolatus angebat, ut cum Propheta quererentur; Hei mihi, quia incolatus meus prolongatus est (quamuis iij nec in gratia confirmati, nec de salute sua securi essent) quid de dilectissimo discipulo credēdū est, qui quod ardētius Dñm diligebat eò velhementius & illius immense pulchritudinis speciem cernere, & in illius pectore requiescere desiderabat; præsertim cùm tam longo sexaginta & octo annorum spatio, hoc tatum illius bonum. differetur, cæteris eius fratribus in pace quiescentibus, dilectissimiq; magistri consorrio fruentibus? Itaq; alios Dominus per mortem martyres

Heb. 6.

Psal. 35.

Simil.

Psal. 119.

Eccles. 117

res efficiebat; Ioānem verò noua ratione per vitā, flagratiissimumq; videndi magistri desiderium martyrem fecit? Huius autem desiderij cruciatum solus ille intelligit, qui ardenter Domini dili-
git, qui cum Propheta dicere potest; Quemadmodum desiderat cer *Psal..41.*
uus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. &; Fue-
runt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte, &c. Amor enim (vt
antè diximus) est animorum coniunctio. Vnde sit, vt conquiescere
non possit, cùm ab eo segregatur, quem vnicè amat.

Atque hac præcipuè ratione, fratres, de vestra erga Deum dilec-
tione conjecturam facere poteritis. Vix enim quisquā est, qui si an
Deum diligit rogetur, non se illum toto corde diligere confiteatur.
Cæterū ad amoris veritatem non satis est vnius linguae testimo-
nium, nisi cætera quoq; membra, & opera nostra cum ea conspirēt.

Amoris autem duo præcipua officia esse dicuntur: alterum, libenter
pro re amata labores perpeti: alterum, eius præsentiam fitire, deque
ealibenter loqui, tractare, agere, & cogitare: hoc est, quatenus licet
hoc modo cum illa semper versari. Quę quidem causa viris sanctis
fuit, vt nunquam (quoad fieri posset) à colloquijs diuinis, & oratio-
ne cessarent, nec villa in hoc studio satietae afficerentur. Cùm hæc
igitur sint præcipua verę dilectionis opera, si tu omnem pro Chri-
sto labore detrectas, si Ecclesiæ ieunia, si carnis macerationem re-
fugis, si voluptatum & libidinum tuarum imprium sequeris, teque
ab omni honesto labore subducis; si vix vnuquam cum Deo in ora-
tione loqueris, nec illum intra te loquentem audis; si fastidium tibi
verba Dei pariunt, si sacra lectio nauseam prouocat, si nulla ex diui-
nis rebus caperis voluptate, si nullo videndi Dei desiderio æstuas, si
maximam vitę partem sine beneficiorum ipsius recordatione transfi-
gis; cum nihil, inquam, in te horum videam (quę verę dilectionis in-
dicia sunt) quibus queso argumentis Deum abs te diligiri credam?
Falleris frater, falleris, si amorem verbis iactas, vbi verbis opera non
consentiunt. In hoc igitur, fratres, speculo animæ nostræ faciem
contemplemur, hoc exemplo animæ nostræ statum metientes. Cui
enim nostrum mors est in desiderio, vitaq; in patientia? Quis
huius vitæ fastidio ita laborat, vt supplicium reputet diutiū in
ea detineri? Quis ita mortem optat, ac non potius eam maxi-
mè reformidat? imo verò quām multi sunt sic huius vitæ amo-
re capti, vt si eam illis Dominus æternam concederet, non li-
benter amplectentur, & alteram valere sinerent? Quomodo
ergo Deum diligere credendus est, qui nullo illius videndi de-
siderio

Hiderio tenetur? qui libenter illo perpetuo careret, cuius cor in terra penitus defixum est. O miserandam temporum nostrorum conditionem! o algentia in Dei amore pectora! Sola infelices nos terrenorum cogitatio oblectat, sola dormientes excitat, vigilantes occupat, gradientes comitatur, ad illa solum attenti sumus, in ea sine ullo fastidio. perpetuò versamur, vixque villa cœlestium rerum cogitatio, desiderium, aut cura nos tangit. ¶ Aristotelis sententia est, proprium esse virtutum omniū, & habituum, qui in anima nostra sunt, promptè & suauiter actiones suas exercere; aliter enim neque virtutis, neque habitus nomina merentur. Qui ergo fieri potest, ut verè Deum diligat, veraque sit erga illum charitate incensus, qui cum de Deo, rebusque diuinis aut loquitur, aut cogitat, nulla suauitate, nulla dulcedine oblectatur? ¶ Præterea si proprius cœlestis gratia effectus est, ad eum locum mentem hominis eleuare, vnde ipsa digressa est (est enim fons aquæ saliens in vitam aeternam) quomodo de diuina gratia gloriatur, qui ad cœlestia non aspirat, qui eò non tendit, vnde gratia ipsa defluxit. Vertamus ergo vela fratres, & eò vitae cursum dirigamus, ad quod ab ipso Deo conditi, redempti, & vocati sumus. Qui enim cœli ciues ascripti sumus, cœlestia tractemus, ea in corde & ore versemus, ad ea toto studio contendamus, haec dies nostesque cogitemus, nullumque propter ea laborem recusemus, ut ad illa tandem felici cursu peruenire mereamur.

I N F E S T O S A N C T I I O A N N I S E V A N G E L I S T E Concio tertia, in qua primum de singulari Christi rega Ioannem amore, ac deinde de communi Dei in genus humanum charitate agitur.

T H E. Vedit illum discipulum quem diligebat Iesus, sequentem, qui & recubuit in cena super pectus eius. Ioannis ultimo.

Vm multæ, ac penè innumeræ causæ sint, quæ nos, fratres, ad conditoris nostri amorem, & obedientiam prouocare, & quodammodo cogere videantur, illa nos vel maximè vrget, quæ ex immensa Dei bonitate, benignitate, & plus quam materna erga suos cura & indulgentia colligitur. Dum enim pii homines vel vitas sanctorum Patrum legunt, vel pio-

rum hominum, familiariumque Dei amicorum secreta cognoscunt, animaduertuntque qualem Pater ille celestis suorum curam & prouidentiam gerat, quibus eos gratias suas opibus cumulet, quibus gaudis & consolationibus laetificet, quibus armis, & laborum exercitatione ad certamina communiat, qua luce mentes eorum perfundat, quanta gloria, tam in vita, quam in morte, non illos modò, sed eorum etiam posteros ornet (ut potest qui facit misericordiam in millia his qui diligunt illum) hæc, inquam, onania cum animo & cogitatione diligenter pertractant, in huius tantæ bonitatis, charitatis, & suavitatis amore mirabiliter rapiuntur, & se totos eius obsequio addicere cupiunt: quem non minus pium & benevolum experturi sunt, si eum ardenti studio, & tota mente coluerint. Ad hos namque omnes illa Domini promissio pertinet; Ad ubera portabimini, & super genitiva blandientur vobis. 1sa.66.

Quomodo si cui mater blandiatur, ita ego consolabor vos. Possem equidem plurima huius rei exempla referre, possem in medium producere Moysen, qui facie ad faciem, ut amicus amicum, Dominum alloquebatur. Possem Apostolum Petrum commemorare, cuius vel sola corporis umbra salutem ægris omnibus conferebat. Possem coapostolum eius Paulum, qui raptus in paradisum audijit arcana verba, quæ non licet homini loqui. Possem denique ex recenti memoria nostra Catharinam Senensem afferre, quam admirabili charitate sibi Dei filius desponsauit; quam per se frequenter iauisere, familiariter alloqui, salutaribus præceptis imbuere, singulari splendore illustrare, amantissimis verbis exhalare, & annulo etiam, tanquam firmissimo sponsalium pignore donare, ac tandem sponsæ loco assumere dignatus est. His tamen omnibus prætermisso, unum Ioannem Euangelistam in medium proferam, quem admirandis Seruator noster amoris priuilegijs clarum & insignem reddidits ut ita tandem quicunque pietatis studiosi sunt, aperte videant, quam beneficium Dominum, atque pium parentem colant, & venerentur, & quam eximia atque præclara munera ab immensa illius bonitate atque magniscentia expectare debeant; & improbi contraria lugeant, quod vitio suo tam præclaris Dei beneficijs atque donis, non in altera tantum yma, sed in hac etiam se ipsos priueni atque defraudent. Ut autem hoc argumentum pie & utiliter tractare possimus, cœlestem opem sacratissimæ Virginis interuentu suppliciter imploremus.

A V E M A R I A.

Domi Floruit olim apud Gentiles insignis quidam pictor, qui ubi magno-

gno studio atq; arte absolutissimum Helenæ simulachrum depin-
xisset, sui quoq; ipsius imaginem in eadem tabula non minori arte
ad viuum sic expressit, vt nemo pulcherrimam illam tabulam intue-
retur, quin artificis quoq; effigiem cerneret. Simile quiddam mihi
Euangelista Ioannes in hodierna sancti Euangeli lectione fecisse
videtur. Cum enim in Euangeliō suo absolutissimum vitæ Domini
Saluatoris simulachrum diuinis coloribus expressisset, nobisq; ve-
lut in tabula spectandum proposuisset; in calce tandem pulcherrimi
operis seipsum quoq; hoc est, laudes & ornamenta quibus fuerat ab
ipso Domino affectus, descripsit. Quantum autem ex huius Euangeliō
lectione, ceterisq; colligere licet, hoc in summa deprehendi-
mus, Ioannem quidem in omnibus donis atq; priuilegijs, quæ cetero
Apostolis tributa sunt, nulla in re fuisse inferiorem, in multis ta-
men superiorē & ornatiorē extitisse. Primum enim ex septua-
ginta duobus discipulis, duodecim Dominus elegit, quos & Aposto-
los nominavit: qui (vt Paulus ait) inter omnes Ecclesiæ gradus pri-
cipem locum tenent. In horum autem illustrem & gloriosum nume-
rum (vt hinc illius laudes enumerare incipiamus) cum cooptatum
fuisse scimus. Ad tres deinde Euangelistas, quos idem Dominus re-
xum à se gestarum scriptores esse voluit; quarto loco accessisse, atq;
inter omnes quidem mirabiliter excelluisse non ignoramus. Ex tri-
bus autem Apostolis, quos Dominus ad duo longè diuersa, maxi-
mèque miranda spectacula contuenda elegit, vt videlicet eius facie
in monte quidem Sole splendidiorem, in horto vero pallore mor-
tis, & sanguineo sudore perfusam cernerent, hunc etiam unum ex-
titisse constat. Ex duobus autem quos præmisit ut Pascha sibi mori-
turo pararent, hunc unum fuisse legimus. Harum igitur, siue com-
muniū, siue singularium aliorum Apostolorum laudum particeps
semper fuit Ioannes. Ap multis alijs laudibus, & peculiari gloria i-
ta ipse solus floruit, vt solum, aut parem neminem habuerit. Vnus
enim fuit, qui virgo à Domino electus, virginitatem perpetuò con-
seruauit. Vnus, qui ceteris in passione Domini fugientibus, & eun-
dem vel ab negantibus, vel deserentibus, nunquam ferè destituit, ne
qué frangi aliquo timore potuit, quod minus illi omniū itinerum at-
que laborū indiuidus comes ad crucē vñq; sequeretur, & iuxta illā
ardētissima charitate inflammatuſ aſtaret: eo pr̄ſertim tēpore, quo
omnes eius noti atq; amici (vt ait Euāgelista) alōgē stabāt. Vnus pre-
terea fuit, cui Dñs in cruce pēdēs, mārē Virginē virginī cōmēdauit.
Vnus, qui ſupra pectus Dñi in cœna recubuit, eūdēq; interrogauit;

Domine

8 Domine, quis est qui tradet te? Vnus, qui singularem lumen nominis dignitatē promeruit, ut appellaretur discipulus, quē dīligebat Iesus. Vnus postremō, cuius mors, & tumulus maximē mirabilis extitit: corpus siquidē eius nusquam in terris apparet, sed (ut multi sanctorū Patrum piē testificātur) cū corpore simul & anima in beatas illas immortalitatis oras assumptus est; quo d nulli Apostolorū cōtigisse legimus: corpora enim eorum apud nos adhuc in terris manent, cū animae tamen sempiternis gaudijs in cōculo perfruantur.

¶ Satis quidem constat, inter omnia Dei munera primū esse à Deo diligi: ab eo enim diligi, est eius dilectione dignū fieri. Hoc enim (ut D. Thomas ait) inter diuinā, & humanā dilectionē, atq; electionē difstat, q̄ homines cordati eos diligūt, quos ea dilectione, & electione dignos esse cognoscūt. At omnipotēs Deus, qui vocat ea quæ non sunt, tāquā ea quæ sunt; eo ipso quod alios diligit, vel ad munus aliquod administrādū eligit, ipsa sua dilectione, & cōmissio munere dignissimos efficit. Qua de re sic Picus Miradulanus cū Deo loquēs, ait:

Maior in erratis bonitatis gloria nostris:

Et dare non dignis, res mage digna Deo est.

Quāquam sat digni, si quos dignatur amare;

Qui quos non dignos inuenit, ipse facit.

Sed ut ad institutū redeamus; Christi erga Ioannē dilectio nō cōmūnis, & vulgaris, sed singularis, & rara extitit: quod quidē illius nō ē aperitē declarat. Hoc autē cuius dignitatis & gloriæ sit, aulicorū exēplo discimus. Hi enim ad fores palatij Regē obseruāt, nec ante illius conspectū, nisi iussi, venire audent, & cū magna timoris & reverentiae significatione corā illo assistunt. At si quis singulari apud Regē gratia floruerit, omnes ei honorem dēserunt, illi assurgunt, fores ei semper patent, iniussus Regē adit, omnesq; Regis ministri illi obsequiūt, & inseruiunt. Quam ergo dignitatem & excellentiā inter ceteros regni Proceres, is obtinet, qui vnicē Regi charus est, eādē inter sanctos, & Dei ministros is tenet, qui singulari ab eo amore diliguntur: quo quidē nomine Ioannē hoc loco prācipue cōmendamus.

Rationi autē consentaneum videtur, ut paulō diligentius expendamus, quibus potissimum argumentis singularem erga illum Christus Dominus dilectionē ostenderit. Quatuor autē (ut cetera omittam) prācipuis signis vim amoris, quo amicum prosequimur, declaramus: si videlicet in illum beneficia conserimus; si familiaritatis illi signa exhibemus; si secretorum participem facimus; si postremō

res pretiosas, nobisque valde charas illius fidei committimus. Hæc autem nunc sigillatim in Ioanne consideremus. Principio igitur (quod ad beneficiorum collationem attinet) tantis quidem fuit, atque tam eximijs muneribus ornatus, ut quidquid alijs per partes datum est, totum penè fuerit in vnum illum simul congestum. Apostolus enim, Propheta, Euangelista, Martyr, Confessor, Doctor, Pontifex, & Virgo extitit. Quid ergo amplius in illo desiderare possumus? Si unaquaque harum dignitatum illustrem & gloriosum efficit habentem, qua dignitate & gloria florebit qui omnibus his simul titulis decoratus fulget? Nec omnino martyrij gloria, saltem essentiali (ut vocant) caruisse putandus est: cùm Dominus illi, atque eius

Matth. 20. fratri dixerit; Calicem quidem meum bibetis: & cùm præterea is in Pathmos insulam fuerit relegatus, atque in dolium seruentis olei coniectus. Ut enim D. Cyprianus ait, aliud est martyrium cordi de-

esse, aliud cor deesse martyrio. Quod in Ioannem nullo modo cadit. In seruentis enim olei dolium in eo frigendus, libenti & constanti animo ingressus est. ¶ Secretorum autem euelationem, amicitiæ propriam & peculiarem esse, ex Christi Seruatoris nostri verbis dicimus: ait enim: Iam nō dicam vos seruos: quia seruus nescit quid faciat Dominus eius: vos autem dixi amicos, quia omnia quæcumque audiui à Patre meo, nota feci vobis. Hanc autem amicitiæ dignitatē Dominus eo tempore ostendit, cùm ad Sodomorum euerionē per-

Ioan. 15.

Genes. 18.

geret, & Abraham se comitanti diceret; Num celare potero Abraham quæ gesturus sum? Quod perinde est, ac si diceret: Iieri certè non potest, ut cùm Abraham in amicitiam receperim, non illum quoque secretorum meorum atque consiliorum participem faciam. At Ioanni nostro quæ non arcana detexit? quid non cum illo, tanquam cum amicissimo communicauit? Illi sui ipsius, illi domus atque familiæ, illi denique cœlestis regni secreta aperuit. Quod enim ad eius personam attinet, summum beatissime Trinitatis arcanum, & ineffabilem diuini verbi generationem ita illi ostendit, ut altissimæ huius

Theologie summam vnicoverbo comprehendenterit, cùm Dei filiū, Patris Verbum appellauit. Hæc enim vox mysterij huius rationem mirabili compendio declarat. Quo nomine meritò inter sacros Euagelistas aquilæ comparatur, que oculis non connuentibus splendissimum iustitiæ Solem contemplata est. Aquilæ, inquam, magnarum alarum, quæ in Libanum ascendit, atque inde medullam cedri tulit: hoc est, vñigeniti filij naturam, qui est in sinu Patris, explicauit. Domus etiam, hoc est Ecclesiæ suæ secreta, Angelo tradente, reuelauit,

14 uit, dum in Apocalypsi varios Ecclesiæ successus, persecutiones, & victorias, & prima, media, atque nouissima usque ad Antichristi tempora admirandis figuris & imaginibus ostendit. Regni quoque cœlestis abdita manifestauit, & superne ciuitatis muros, mœnia, plateas portas, & clarissimum eius ornatum atque pulchritudinem oculis conspicendam præbuit. Paulus quidem in paradisum raptus nihil nos aliud docuit, quam audisse se arcana verba, quæ non licet hominiloqui: At Ioanni & videre, & scribere, atque alijs prædicare datum est.

Iam vero si familiaritatis signa veram amicitiam produnt, quod maius familiaritatis signum, quam in sinu Iesu molliter recumbe, ibi; dulci somno perfaci, & proditoris nomine interrogare: quod nec Apostolorum princeps, qui tam audacter Dominum semper allocui consueuerat, percontari ausus est? Sed a quo, quæso, alio fonte tanta Ioanni fiducia, ut hoc a Domino quereret, & supra illius pectus recumberet, nisi a maxima dilectione, qua illum Dominus prosequebatur, oriri potuit? Hec igitur dilectio tot argumentis atque in dictis perspecta, eam fiduciam præstítit, ut in cena supra Domini pectus, velut in mollissimo strato quiesceret. Baptista toto corpore cōtremuit, & sanctum Dei verticem cōtingere minimè audet: columnæ quoq; cœli ad eius nutum pauent: Angeli maiestatem eius perpetuis laudibus reuerentur: Dominationes summa illi reuerentia & obseruantia ministrat: Potestates in illius cōspectu contremiscunt, & Ioannes tamen in eiusdem præpotentis Domini sinu recumbit.

Venio nunc ad quartū familiaritatis indicium, in quo rerū pretiosissimaru & charissimaru commendatio est. Hoc igitur arctissimæ atq; fidelissimæ amicitie munus esse nemo dubitat. Si enim amicū peregrine proficiisci contingat, vxore, liberis, opes, & quidquid tandem charissimum habet, fidei amico credit, atque committit. Inspiciamus igitur quas opes Dominus Iesus Ioanni seruadas cōmiserit, quamq; amanter has veræ amicitiae partes obierit. Is ergo in cruce moriens testamentum condidit, in quo Patri spiritum, Ecclesiæ corpus, latroni paradisum, & vestes militibus, a quibus fuit in crucem sublatus, legauit. Dilectus autem discipulus ibi aderat, quid sibi donaretur expectans. At Christus: Quid tibi, inquit, charissime legabo? Quid, fissimæ laborum, & mortis meæ comes, testamento relinquam? Enim mater adest, qua post coelestem Patrem nihil mihi neque in cœlo neque in terra charius & pretiosius est. Hanc tibi non solum in dominam, reginam, & aduocatam, sed etiam in matrem trado. Quo

Iohann. 19.

nomine nihil arctius, nihil dulcior, nihil amantius. Ecce, inquit, 17
mater tua. Quæ igitur mater mea est, tua quoque sit; ut iam ex
discipulo reddaris frater, quando una mihi tecum & communis
mater est. O summum dilectionis argumentum, o singulare digni-
tatis & gloriæ priuilegium! Quid ad hanc dignitatem amplius ac-
cedere potuit? Quid hac materni nominis appellatione blandius? quid
etiam sublimius, atque diuinius? Non dubito quin, si in supremos il-
los Seraphici ordinis spiritus illa cadere posset inuidia, huic tantæ
Ioannis dignitati inuiderent; quod quam illi reginam ac dominam
venerantur, Ioannes matrem appellat. Sed operæ pretium erit expen-
dere, quibus potissimum meritis Sanctus Euangelista hanc tantam
dignitatem fuerit consequutus.

In maximis quidem Dei donis tutissimum est ad immensam Dei
gratiam omnia referre, ex qua hoc singulare beneficium fluxit. Sed 18
si hominis meritum spectare velimus, ingens certè & eximium meri-
tum fuit, ceteris Apostolis fugientibus, Ioannem neque in Pontifi-
cis domo (in qua Petrus Christum negauit) neque in cruce Domini-
num deseruisse, sed eius lateri adhæsisse, & illius laborum & crucia-
tuum comitem extitisse. Quantu[m] enim hanc constatię virtutem Do-
minus faciat, non obscurè declaravit, cum ad discipulos dixit: Vos
estis qui permaneritis mecum in temptationibus meis. & ego dispono
vobis, sicut disposuit mihi Pater meus regnum, ut edatis, & bibatis
super mensam meam in regno meo. Multas alias discipulorum vir-
tutes commemorare Salvator poterat, quibus & regnum Dei, & co-
leste conuiuium Apostoli promerebantur; sed huius tamen fidelita-
tis præcipue mentionem facit, quod ea sibi gratissima sit. Sic Matha-

Luce. 22.
2. Macha. 2

thias in lib. Machab. morti iam proximus, hoc maxime nomine apud 19
filios suos Abraham commendauit, quod in tribulatione fidelis in-
uentus fuerit, ideoq[ue] amicus Dei appellari, & à Domino audire me-
ruerit; Nunc cognoui quod timeas Dominum. Ob hanc igitur insi-
gnem virtutem, arbitror fidissimo Ioanni tantum hoc donum
fuisse donatum, ut Dei matrem, ipse quoque in matrem haberet.
Quo quidem exemplo perspicere licet fratres, quem illi ap-
pud Dominum locum, & meritum teneant, qui in tribulatio-
ne fideles sunt: hoc est, qui nullis aduersarum rerum fluctibus
ita opprimuntur, ut vel debitam Deo fidem, & pietatem des-
rant, vel de gradu virtutis & constantie depellantur. Pium etiam
fidelium affectum erga Dominicæ passionis beneficium hac sa-
tione vehementer commendari existim. Sicut enim Ioanni iux-
ta crucem

²⁰ ta crucem assistenti, hoc tam præclarum munus à Domino colatum est : ita his qui singularem deuotionis affectum erga Dominicæ passionis mysterium gerunt , menteque & pia consideratione iuxta crucem assistunt , maxima & præclara dona quotidie conferuntur.

Cæteram ut ad hanc beatissimi Ioannis dignitatem redeamus , nemo sibi persuadeat , solum hic filij titulum Ioanni concessum fuisse . Cum enim Dominus nunquam frustra rebus , aut personis nomina imponat ; si Virginem Ioannis matrem , & Ioannem Virginis filium appellauit , affectus vtique , & mores , & animum hac appellatione dignum illi etiam donauit . Virginis itaque præcordijs plusquam maternum in Ioannem amorem impressit : Ioanni autem maximam in Virginem reverentiam cum ardenti charitate & obedientia coniunctam inseuit . Hoc enim ipse Ioannes innuit , cum ait : Ex illa hora accepit eam discipulus in suam . Hoc est , maxima illam reverentia , & inflammatio charitatis studio ex illa hora prosecutus est , seque ad omnia illius obsequia paratisimum obtulit . Quamuis enim non natura , sed gratia filius esset , longè tamen perfectius gratia , quam natura filij munus obiuit .

Cum autem ex Ecclesiasticis constet historijs , cæteris Apostolis per viuuersum orbem dispersis , Ioannem diutiùs in Iudea permansisse , facile certè diuinare possumus , hoc in gratiam Virginis contigisse ; vt scilicet pretiosum illud depositum sibi commissum attentiùs seruaret , & Virginis orbitati se individuum comitem exhiberet : vt sic tandem demandatum sibi filij munus & officium pleniū exequeretur . Hic ego vos fratres appello , quicunque pio affectu , & ardenti studio sacram Virginem , & eius filium Ioannem prosequimini ; cum animis vestris cogitate , cuius felicitatis fuerit , tot annos post Domini in celum ascensum cum illa castissima columba commorari , eius exemplis , & virtutibus instrui , eius doctrina & magisterio imbui , eius denique sanctissima presentia frui : quam magnus ille Dionysius , vbi primū vidit , quandam diuinitatis imaginem se in ea contemplatum fuisse confitetur . O felicem Ioannem , qui post Christum Dominum tales meruit habere magistram ! Quid ab ea non didicit ? quid non impestrauit ? Dubium certè nemini esse potest , quin omnis eorum sermo , Dei & Virginis filium identidem sonaret , eiusque

facta, dicta, miracula, atq; magnificentissima opera perpetuis laudibus decantaret. Quidquid autem ipsa tam longo temporis spatio in priuatis colloquijs à filio audierat, quidquid insigniū eius operum, tam in infantia, quām in adolescentia viderat, totum ab illa fuisse cū dilectissimo Ioanne communicatum, piē certè credendum est. Neq; enim existimare debemus, primum signorum omnium, quæ Christus edidit, extitisse, quod in nuptijs aquam in vinum verterit. Neq; enim illud mater à filio poposcisset, si triginta annorum spatio nullum ab eo signū fieri vidisset. Multa igitur præcessisse apparet, quæ matri hanc petendi fiduciam præbuerunt. Hæc igitur omnia sacra Virgo cum Ioanne communicauit. Quæ autem orationis vis horū colloquiorum suavitatem enarrare queat? Sancta virgo Scholastica cum amantissimo fratre Benedicto de rebus cælestibus differens, tanta suavitate complebatur, vt cùm à fratre impetrare non posset, vt no 24. ētem illam insomnem in diuinis colloquijs traducerent, à Domino id brevi, sed ardentissima oratione impetraverit. Si igitur colloquia ista, tanta erant suavitate atque dulcedine referta, quid de Virginis, & Ioannis suauissimis sermonibus existimandum est, quorum erat tantò maior sanctitas atq; gratia, & tantò dulcior atque recentior operum Christi Domini memoria? Si enim ad vnam Virginis salutationem Ioannes Baptista, eiusque mater Spiritu sancto repletis sunt, quantum tandem tot Virginis verbis vltro citroque collatis, Ioannem commotum atq; inflammatum fuisse credendum est?

Vt igitur ad institutum redeamus, his argumentis fratres, non solum qualem se Christus erga Ioannem gesserit, sed qualis etiam in bonos omnes existat, intelligetis. Quamuis enim hæc propria atque peculiaria sint Ioannis priuilegia, diuina tamen bonitas, innumera alia in thesauris suis recondita dona habet, quibus pios in hac etiam vita ornare, ditare, & miris modis honestare solet: quæ quidem ipso rum animos sic afficiunt, vt cum Propheta exclamare cogātur: Quā bonus Israël Deus ijs, qui recto sunt corde. Sed vt nobis Ioannis exemplo aditus ad hæc cœlestia bona patefiat, proximum est, vt diuini huius erga Ioannem amoris causas inquiramus. Et quidem si de antecedentibus causis agamus, nulla antecedens diuina voluntatis causa, nisi diuina voluntas est: quæ prima rerum omnium causa, & prima veræ bonitatis regula existit. Hanc enim Apostolus insinuauit, cùm ait; Nos sorte vocati sumus secundum propositum eius, qui operatur omnia secundum consilium voluntatis sue. Sic etiam regius Propheta; Saluum (inquit) messe cit,

26 cit; quoniam voluit me. Et alio in loco; In beneplacito tuo exal- Psal. 88.
tabitur cornu nostrum: hoc est, omnis nostra fortitudo atque
felicitas ex diuinæ voluntatis tuæ beneplacito pendet. Si verò de
consequenti Dei voluntate differamus, omnes ferè sancti Patres
testantur, puritatem quæ in Ioanne cluxit, huius dilectionis cau-
sam extitisse. Virgo enim electus à Domino, virginitatem perpe-
tuò conseruauit. Cùm enim similitudo sit amoris conciliatrix, con-
sequens certè erat, ut immaculatus Dominus immaculatum disci-
pulum singulari amoris priuilegio prosequeretur. Id quod Isaías Isai. 56.
lxxii
huius virtutis sectatoribus pollicetur, cùm ait; Hęc dicit Domi-
nus Eunuchis, Qui custodierint sabbatha mea, & elegerint quæ
ego volui; Dabo eis in domo mea locum nominatum, & nomen
melius à filijs & filiabus. Videlis, quibus verbis sermo diuinus aper-
27 tè doceat, singularem quandam in domo Dei gloriam castitatis vir-
tuti propositam esse. Sed quia perpetuæ corporis integratæ super-
bia semper insidiatur, quæ de hac singulari laude hominem efferre
potest; ideo corporis integratæ, cordis humilitate sepienda atque
munienda est. Ait enim Ambros. Virginitatis bonum quām ma-
gnūm video, tantum ei, ne pereat, furem superbiam pertimesco. Ambros.
Necesse igitur est, ut in Ioanne cum perpetua integritate, summam
cordis humilitatem, quę virginitatis custos est, coniunctam semper
& copulatam esse fateamur. Quæ quidem tantò in eo mirabilior
est, quantò vita puritas in eo maior extitit. Et quidem cæteri san-
cti qui non sunt in gratia, ut Apostoli, confirmati, habent quò tu-
morem animi deprimere, & sese submissè gerere possint, cùm ho-
diè quidem sanctitate florent, manè verò quales futuri sint, igno-
28 rent. Quo nomine D. Franciscus laudes sibi ab hominibus tributas
reijcere solebat; Adhuc, inquiens, in eo statu sum, in quo filios
& filias habere possum. Cùm autem Ioannes hoc verè dicere non
posset, colligitur certè, cordis humilitatem in eo mirabiliorem ex-
titisse. Quò magis eorum detestanda superbia est, qui sceleribus
inquinati, animo tamen efferuntur. Horum enim superbia, non
tam superbia, quām insanía nuncupanda est. Quisquis igitur
has Ioannis virtutes pro virili sua fuerit imitatus, is planè, si
non propria Ioannis priuilegia, at certè alia pulcherrima di-
uina gratiæ munera ab illo inexhaustæ bonitatis fonte percipi-
pet.

SECVNDA PARS.

Sed quoniam de singulari Christi in Ioannem dilectione dixi-

Simil.

Lucæ.2.

Seneca.

Prou.1.

mus, consequens est, ut de dilectione eius in nos differamus. Quid enim nobis emolumenti afferet, si Ioannem Domino charissimum fuisse intelligamus, nisi ipsi etiam ab eodem diligamur? Hec enim votorum omnium summa est, ab eo diligi, qui supra omnia est. Huius autem rei cognitio mirum in modum nostrum erga illum amorem excitat, & incendit. Quemadmodum enim ignis nulla re magis quam alio igne accenditur: ita amor nulla re vehementius quam alterno amore excitatur. Hoc item spem nostram mirè alit, atque confirmat. Ad cuius enim præsidium tutius confugiam, quam ad eius, à quo me vehementer diligere existimo; cùm amicorum omnia sint communia, nemoque simul & amare, & deserere soleat? Quid autem (quocunque me fortuna verset atque deuoluat) molestiae quidpiam afferre queat, cùm omnipotenti Deum amatorem, protectorem, defensorem, & vitæ custodem habeam? Hoc igitur non modo scire, sed vel coniecturis colligere, magnam nobis iucunditatis atque lætitiae materiam suppeditat: neque ullum nobis Pascha faustius atque felicius hoc nunciripoterit. Quia vero amor, cùm verbis, tum vel maximè operibus patefieri solet, utriusque rei plurima ex literis sanctis afferre testimonia possem. Sed ne longius à præsenti solennitatis mysterio recedam, satis superque ad hoc erit, summum illud diuinè dignationis beneficium, quod trepidantibus pastoribus hodierna die Angelus nunciauit, cùm dixit; Annuncio vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: quia natus est vobis hodiè Salvator, qui est Christus Dominus in ciuitate David. Quibus verbis (ut ingenuè quod sentio dicam) nescio an in tota sacra pagina inueniri quidquam possit aut iucundius, aut salutarius, quodque maiorem mentibus nostris lætitiam, & amorem in Deum posse afferre. Quod ut intelligatis, sciendum est, duplice potissimum nomine aliquid magnum dici: aut quod re vera natura sua, ingenti etiam animo, magnum esse videtur: aut quod pusilli animo, ob eius exiguitatem & angustiam, magnum esse putatur, cùm tamen re vera parvum sit. Prudenter enim à Seneca dictum est; Multis rebus non ex natura sua, sed ex paruitate nostra magnitudo accedit. Sic rudes & pusilli homines terrenas opes, & inanes honores magnos estimant, quibus quidem, cùm momento temporis velut umbra euanscant, nihil minus quam magnitudinis nomen conuenit. Vnde hos fallaces rerum estimatores Salomon infantiae nomine vituperat, cùm ait; Usque quod parvuli diligitis infantiam, & stulti.

& stulti ea quæ sunt sibi noxia cupient? Quod perinde est, ac si diceret: Visque quod adeò pusillo & infantili animo eritis, vt puerorum more res lubricas & inanes consectemini, easque tanti faciatis, vt dignas existimetis, quas cum magno vestro malo ardentissimè cupiatis. Ut enim pecudibus & iumentis fœnum iucundius *Simil.*
 & gratius quam aurum est: ita isti pecudum more viuentes, fluxa sempiternis, terrena cœlestibus anteponunt. Hæc igitur quæ vulgo fortunæ bona appellantur, paruis quidem animis magna sunt; at in Seneca.
 gens animus nihil magnum reputat, nisi quod re vera tanto nomine dignum esse intelligit. Vnde idem Seneca; Scitote, inquit, præter animum nihil esse mirabile, cui magno, nihil est magnum. Cùm igitur Angelus Domini, hoc est, nobilissima & excellentissima creatura, magnum nobis hodiè gaudium annunciet, necessariò fatendum est, aliquid verè magnum, & multis nominibus splendidum mortalibus nuntiari. Magnum ergò gaudium de magno bene ficio, eximia salute, amplissima gratia, copiosa redēptione, summisque opibus atque cœlestibus donis oriri necesse est. Huius autem diuini munera magnitudo ab ijs duntaxat dignè percipitur, qui cum Apostolo spiritum illum acceperunt, quo illustrati, munerum in se collatorum vim & præstantiam intelligunt; & ardentissimo harum opum desiderio inflammati, ad eas consequendas tota mente rapiuntur. Perspicuum enim illud est, quod à Salomone dicitur: Anima saturata calcabit fauum, & anima esuriens etiam amarū *Prou. 27.*
 pro dulci sumet. Hæc igitur diuina munera ab esurientibus, & sitiensibus, non autem à fastidiosis, & saturis verè magna putantur. Eos verò fastidiosos, & saturos hoc in loco appellamus, de quibus Apostolus ait: Iam saturati estis, iam diuites facti estis; sine nobis regnatis, *1. Cor. 4.* atque utinam regnetis. Quorum quidem in numero reputari poterat is, cui in Apocalypsi dicitur: Dicis, quia Apoca. 3. diues sum, & nullius egeo, cùm tamen sis miser, & miserabilis, pauper, & cœucus, & nudus. Neque illis sanè hoc magnum gaudium nuntiatur, qui apud Esaiam dicunt: Auferte à me viam, *Esa. 30.* declinate à me semitam, cesseret à nobis sanctus Israël. Hi igitur saturati, & terrenarum rerum amore replete, nihil sibi magnum ab Angelo proponi existimant. Quod quidem vel eo solo arguimento declaratur, quod nec Dominum pro tanto beneficio laudent, nec dignas illi gratias agunt, nec ea ratione lætantur, quod Angelus Christi ortum nunc auerit; sed quod festum aduentasse vident, in quo dies noctesque in omni ciapula & intemperantia confusa
 audirebantur.

consumere queant. His enim qui terrena sapiunt, quo modo spiri- 35
tualia, iucunda, & grata esse poterunt? Cui ergo hic fauus dulcis erit?
Cui hoc Angeli nuntium felix, faustum, & verè magnum videbi-
tur? Da mihi sitientem iustitiam; da eternam salutem auidè deside-
rantem; da veras diuinæ gratiæ opes auidissimè cupientem; da ad
vnam Dei amicitiam toto pectore aspirantem; da bonis æternis in-
hiantem; da diuinam opem & misericordiam gemitibus inenarrabi-
libus implorantem; da non minori auiditate fructus dignos pœni-
tentię desiderantem, quām Rachel filios olim desiderabat, cūm viro
Genes. 30. suo diceret; Da mihi liberos, alioquin moriar. Da denique sua, &
aliorum peccata lugentem, & animæ vulnera plangentem, saluta-
riaque medicamenta desiderantem: hunc mihi da, & is planè hu-
ius legationis angelicę gratiam sentiet, & præ iucunditate atque
gaudio se ipse non capiet. Huius enim magni gaudij nomine in- 36
telligit cœlitus nuntiari atque offerri sibi summum malorum om-
nium remedium, vulnerum cunctorum efficacissimum medica-
mentum, omnium piorum desideriorum complementum, & cœ-
lestium donorum & gratiarum largissimum prouentum. Is igitur
huius beneficij magnitudinem inenarrabili gaudio prosequetur.
Neque mirum cuiquam videri debet, eos, qui ita animo affecti
sunt, huius doni amplitudinem sentire; quando ad horum præ-
Isaï. 61. cipiuè salutem Dei filius se venisse testatur, cūm ait se à Patre missum,
vt mederetur contritis corde, & daret eis coronam pro cinere, oleū
gaudij pro luctu, pallium laudis pro spiritu mœroris.

Sed dicet aliquis forsitan; Cum ad omnium hominum salutem
venerit Christus, cur non etiam ad omnes salutis per illum allatae
fructus perueniat? Huic quidem facile respondere possumus. 37
Simil. Quemadmodum enim Adami lapsus ad illos solūm, qui ab il-
lius stirpe sunt generati, ita spectat, vt si quis nouus aliquis ho-
mo à Deo conditus esset, qui ab illo originem non traheret, nec
etiam peccati ab eo commissi contagium traheret: ita contrà ne-
mo redēptionis Christi particeps esse dignè potest, qui spirituali
fidei vigentis vinculo cum illo coniunctus non est. Illū namq; cœle-
stis Pater proposuit propitiatorē, siue (vt D. Aug. legit) propitiato-
riū per fidē in sanguine eius. Hæc igitur viua fides nos illi cōiungit,
hæc filios, & hæreditatis eius participes cōstituit. Quod etiā id Īns
Ioam. 9. testatur, cūm ait: Hæc est voluntas Patris mei qui misit me, vt omnis
qui videt Filiū, & credit in eum, habeat vitam æternam. Quām leto
& alacri pectore verba hæc audiunt, qui de sola fide, multis tamē
sceleribus.

38 sceleribus obscurata & extincta, sibi blandiuntur. Sed ut intelligatis, hanc fidem, vt salutem dare possit, cum charitate copulandam esse, eundem audite Dominum sic ad discipulos dicentem : Ipse Pater *Ioan.16.* amat vos, quia vos me amastis, & credidistis, quia à Deo exiui. Vide-
tis hīc amandi simul, & credendi officia coniuncta. Non satis ergo
est si credas Christo, nisi diligas Christum.

Instabis tamen, & Christum à te diligi persanctè jurabis. Tūc pla-
nē id verum esse fatebor, cūm te ea exequi videro, quæ hunc amo-
rem necessariò consequuntur. Et quæ nam illa sunt, inquies ? Audi
ipsum Dominum dicentem: Si quis diligit me, sermonem meum ser- *Ioan.14.*
uabit. Et iterum: Qui habet mandata mea, & seruat ea, ille est qui di-
ligit me. Et in Canonica sua *Ioannes*, Hæc est, inquit, charitas, si mā-
data eius seruamus. Vide igitur an eius mandata serues, hoc est, an

39 proximū perinde ac te ipsum diligas, an illius miseras ope tua suble-
nare contendas, an eius felicitate tanquam tua lēteris, & malis eius
velut tuis indoleas; an illius contra Deum suscepta flagitia animum
tuum pungant; an denique tot animarum quotidiè pereuntium ia-
ctura sollicitum te reddat. Hoc enim mandatum accepimus à Deo
(vt ait dilectus Christi discipulus) vt qui diligit Deū, diligt & fratrē
suū. Si quis autē (ait idē) viderit fratrē suū necesse habere, & clauserit
viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in illo? Filioli, nō di-
ligamus lingua, sed opere, & veritate. Quod si tu nihil horū preſtas,
sed cōtrā aliorū te incōmoda delectat, & aliena felicitate morderis;
si aliorū fam ē detrahis, si cōtumelij proximum laceras, si omnibus
eū diris deuoues, si dū aut emis, aut vendis, illū fraudare, & aliena ia-
ctura rē tuā augere studes; si impudicos oculos in eius vel vxorē, vel

40 filiā, vel sororē coniūcis, si eius dicta factaq; omnia perpetuō rodis; si
alienū deniq; inuitō Dño retines; nū, cūm tāris sis sceleribus inqui-
natus, proximū tamē à teamari dictabas? Quod si eū nō diligis, quo
modo à te Christū diligī iactas? Qui fieri pōt, vt caput alicuius cor-
poris diligas, cuius mēbra laniare non cessas? Ergo (vt iā dicēdi finē
faciamus) quisquis amoris Chri, quisquis salutis & redēptionis, quā
is hodiē natus attulit in mūdū, particeps esse cupit, ab aliorū iniuria
se cōtineat, omnibusq; hominibus & behē velit, & benignē, cū opus
fuerit, faciat; & ita tandem charitatē perpetuo seftādo, copiosum diui-
næ gratiæ munus in hac vita accipere, in futura vero immensum
gloriæ pondus ab eo consequi merebitur, qui hodiē in terris na-
tus est, vt nos Dei domesticos, & cœlestium virtutum conciues
efficeret.

¶ IN PURIFICATIONE BEA-

tē Virginis Mariæ Concio prima, in qua lectio
Euangelica explanatur.

THE. Ecce homo erat in Hierusalem, cui nomen Si-
meon, & homo iste iustus & timoratus, expectans cō-
solationem Israel. Lucæ. 2.

Exodi. 13.
Leuit. 12.

Exod. 12.

Leui. 2.7.

Deo hodiè venerāda mysteria sub vnius diei solennitate cōprehēdit Ecclesia: alterū quidē, oblationē Domini Saluatoris: alterū verò, beatissimę matris eius purificationē. Vtrumq; autē mysteriū à duplice lege filijs Israël olim lata ortū habuit. Altera enim lege Dns prēcepit, vt primogenita omnia, siue hominū, siue iumentorū sibi offerētur. Quia enim is, vt eos ab AEgyptiaca seruitute liberaret, omnia AEgyptiorū primogenita vna nocte occiderat (qua plaga illata, ab AEgyptiis manumisssi sunt, & à finibus eorū exire cōpulsi) idcirco in huius beneficij memoriā, omnia primogenita filiorū Israël, perpetua sibi lege offerēda prēcepit. Quo argumento agnoscere licet fratres, quātoperè à nobis Dns superiorū suorū memorē animum requirat, quāmq; is partim liberalissimus, partim etiā (si dicere fas est) auidissimus sit. Liberalissimus quidē in beneficijs cōferēdis: auidissimus autē in gratijs exigēdis; nō q̄ ipse laudibus nostris egeat, qui maior est omni laude; sed ne liberalitatis eius manus, ingratī animi viatio constringamus, sed magis veterū memoria beneficiorū, nouorū incremēta mereamur: atq; ita neq; nos à gratijs agēdis, neq; is à conferēdis beneficijs vñquā cesset. Hac ergo legē beatissima Virgo hodiè impleuit, quę promogenitū, & vñgenitū suū eterno Patri suppli-
citer obtulit: quę oblatū postea quinq; siclis, iuxta legis prāscriptū, redemit. Altera verò lex prēcipiebat, vt puerperæ omnes, trāslatio à puerperio suo certo dierū numero, téplū adirēt, & pro emūdatione sua sacrificiū offerrēt: ante quod tépas ex legis institutione immūde cēlebātur, & ab ingressu tépli, cō tactuq; sacrorū omniū (tanquam immūda) arcebātur. Quā hodiè legē beatissima puerpera nostra imple re voluit; quę post quadragesimū à felici suo partu diē, téplū adiit, & pro emūdatione sua, quod lex prēcipiebat, sacrificiū obtulit: par videlicet turturū, aut duos pullos columbarū. Diuites enī matres agnū offerre iubebātur; pauperibus autē hæc awū obletio assignabatur. Qua in re nō est silētio prætercūda beatissimæ Virginis, in opis,

quæ tanta erat, ut ne agnū quidem habuerit, quæ offerret. Si enim habuisset, non dubiū quin propter auaritiam, sumptui minimè percisset. Nā qui serui suscepserat formam, & qui cūm diues esset, probobis egenus factus est, vt illius inopia nos ditaremur; is vtique cetera omnia sui similia elegit, pauperem domū, pauperem familiam, pauperem matrem, pauperem discipulorum scholā, adeò vt unus eorum diceret; Cūm essem apud vos, & egerem, nulli onerosus fui. Ita quæ magnus ille inter Apostolos Paulus, qui in tertium cœlū raptus, magister gentiū, & vas electionis à Deo destinatus erat, vt in eo mirabiles donorum cœlestium thesauros reconderet, quibus vniuersum mundum locupletaret, tāta rerū ad vitæ usum pertinentiū inopia laborabat, vt diceret; Cūm essem apud vos, & egerē. Quibus egebas Paule? Nō vtiq; superuacaneis, quibus nō vtebaris; sed omnino necessarijs. Egebas tunica, pane, domo, & calceo: adeò vt sape inopia cogente, incenatus accuberes, sape tibi deeset quo samen sedares, quo nudū latus tegetes, & quo à te frigoris, & nuditatis iniuriam depelleres. Hoc enim & ipse significasti, cūm dices; In fame, & siti, in ieiunijs multis, in frigore & nuditate. Si ergo egebas, his vtique necessarijs, non superuacuis egebas: vt hinc appareat, quām chara Deo nostro sit humilitas, & humilitati cognata paupertas.

2. Cor. 11.

ibidem.

Sed ad Virginis purificationem redeuntes, libenter quāram; quæ nam te, o purissima Virgo, necessitas ad hanc legem seruandā compulerit? Lex enim non te, sed immundas solum feminas astringit: tu vero, sicut ante partum purissima, ita post partum astris ipsi prior extulisti. Quin & ipsa quoq; lex te vnam non obscurè excipit, cūm ait: Mulier, quæ suscepto lemone peperit &c. Quorsum enim hæc verba addere attinebat, quæ superuacanea videbatur, nisi in hac vna puerā legislator oculos cōiecisset, quæ longè alia ratione cōceptura, & paritura erat? Priusquā huic quæstioni respondeā, liber fratres ingeniu, & morē Dñi Dei nostri paucis aperire. Quis ait Propheta, sicut Dñs Deus noster, qui in altis habitat, & humilia respicit in celo & in terra? Et iterū; Excelsus Dñs, & humilia respicit, alta autē tē à longè cognoscit. Similitudo enim cōciliatrix amoris est. Vnde voluntaria (quemadmodū Sapiēs ait) ad sibi similia cōueniūt: & patres eū paribus (ex veteri prouerbio) facillimè copulantur. Diuersum autē in Deo nostro videmus, qui cūm altus sit, alta à longè cognoscit; & cum humilibus, & simplicibus sermocinatio eius. Quod non imitetur August. merito D. Augustini miratur; Quid est, inquit, hoc fratres? Altus est Deus:

Leuiti. 12.

Psal. 112.

Psal. 137.

Eccl. 27.

August.

est Deus: erigis te, fugit à te; humilias te, venit ad te. ¶ Quām verò & humilitas illi grata, & inuisa superbia sit, dupli vobis argumento aperire conabor. Primus homo, qui sibi, & posteris suis hēreditatem regni cœlestis, & originalis iustitiae, atque immortalitatis dona accēperat, vñico superbia actu (quo Dei similitudinem concupiuit) non solum hēc omnia pulcherrima Dei dona amisit, sed etiā vniuersum genus hominum, hoc est, omnes omnium seculorum homines eterna morte damnauit, tātum vna illa superbia nocere potuit. Rursum quē alter homo, Christus Iesus, dum se vñque ad mortem crucis humiliauit, hoc profundissimā humilitatis opere totius mūdi salutem promeruit. Itaque vnum illud superbie crimen, totum mundū euerit, & vnum item præclarum humilitatis opus euersum extulit, atq; reparauit. Quid igitur maius aut in detestationem superbie, aut in humilitatis commendationem dici potuit? ¶ Addam adhuc aliud non minus illustre harum rerum exemplum. Cūm in ordine creaturarum intellectualium ordo quidam, & gradus sint, necesse est in eo & summam, & infimam creaturam reperiiri. Et in infimo quidem gradu hominem, ac sub eo adhuc feminam in eadem specie collocaamus. Rationalem quippe animam in ordine substantiarum intellectualium, velut materiam primam, puramque potentiam Philosophi esse testantur. Itaque infima in hoc ordine secundum naturam mulier est. Summum autem, Seraphicum ordinem esse, communis Ecclesiae sententia prædicat, in quo spiritus illi beati numerantur, qui cæteris Deo similiores, & propinquiores sunt. In quo quidem ordine (quamvis sint qui dissentiant) primitum tenuisse Luciferum D. Grego. asserit. Mulier ergo in imo, Angelus autem ille in summo loco erat constitutus. Contigit tamen, ut in muliere (hoc est in beata Virgine) humilitas summa reperiatur: in illo verò Angelo summa superbia: quod factum est, ut illa, propter humilitatem, ad summā omnium creaturarum dignitatem proueheretur; hic verò, propter superbiam, ex altissimo cœli cardine in imum barathrum detrudetur. Totum ergo pulcherrimum illum nature ordinem à Deo constitutum, superbia, & humilitas inuerterunt, dum superba creatura ad imū ex summo deiecta est, humilis verò ex imo loco ad summū enecta. Animaduertite igitur quid humilitas, & quid superbia efficiant: quarum altera sic altissimam creaturam deiecit; altera verò sic infimam in sublime extulit. Quid igitur hac tanta rerum mutatione mirabilis? ¶ Addam tamen ego aliquid non minus forsitan mirabile: nimirum, quod cum tam perniciosa fuerit principi Dæmoniorum.

10 niorum superbia sua, tamque salutaris, & gloria fuit beatissime Virginis humilitas sua; habet tamen Virgo paucissimos, qui eius humilitatem sectentur; habet vero Daemon plurimos, qui eius superbiam imitentur. Contra quos D. Bernar. exclamat: Quem sequimini filii Adam? quem sequimini? Nonne videtis Satanam sicut fulgur de celo cadentem? Si ergo ille de tanta sublimitate superbiens cecidit, quomodo tu de tanta vilitate superbiens de imis ascendas? Si hoc igitur ita est, quomodo quæso te tanta superbiae pœna non terret?

11 quomodo tam grande humilitatis præmium ad humilitatem non inuitat? ¶ Fuit in quadam Republica iudex quidam valde diligens, ac seuerus in iudicando, qui hac de causa magnis ab eius Reipublicæ Principe munieribus ornatus fuit: quo factum est, ut multi deinde iudices eius seueritatem, ac diligentiam imitari conati fuerint;

11 quo videlicet similibus præmijs afficerentur: atque ita unius strenui iudicis & præmium, & exemplum, multos deinde habuit similis virtutis, ac fortunæ consortes. Si ergo tam magnis admirandisque munieribus humilitatis virtutem Dominus cumulauit, quomodo hoc tanto humilitatis præmio ad imitationem huius Virginis non accendimur? Quid enim aliud amator humilitatis Dominus faciat, quo ad humilitatis amorem homines alliciat? Si hoc apud nos non valet, quid quæso valiturum est? Si nos atrocissima illa superbiae pœna non terret, quæ pœna territura est? Si tanta illa humilitatis commendatio non inuitat, quid est quod nos iam inuitare possit? ¶ Sed nunc iam propositæ quæstioni respondeamus. Cum ergo beatissima Virgo hanc cœlestem philosophiam adeò probè teneret, semper se ad infima quæque deiiciebat, semper in oculis suis vilis apparebat, &

12 unde cumque huius virtutis exercenda occasionem captabat. Ideo quæ inspecta purificationis lege, quæ tota humilitatis erat, purificans occasionem arripuit, quæ nihil habebat, quod hoc ritu purgari deberet: quando quidem ipsa lex pudoris, atque honoris eius rationem habuit, dum eam à communī cæterarum sc̄minarum lege exemptit.

Sed dico: Quid quæso obesse tibi poterat, o sanctissima Virgo, honor hic ab ipso Deo tibi singulariter impensus? Te enim solam legislator aspiciebat, tu solū honoris curam gerebat quando legem illam tulit. Quid ergo nocere tibi honor potuit (non à te susceptus, sed oblatus) ut eum subterfugeres? At qui verè humilis est, unde cumque honor proficiscatur, semper illum reformidat. Fantum quippe in magnis honoribus periculi est, ut pio semper homini verè timen-

Bernar.

di fiat. Hinc Diuus Bernardus. Quoties in corde carnali, terrenis dignitatibus alto, vlla vel minima scintilla cœlestis amoris accensa videtur, diuinum sine dubio est munus, non hominis virtus. Hæc ille. Quò fit, vt terrenæ dignitatis & honoris sublimitas, vnde cumque veniat, verè timenda sit. Regiam quippe dignitatem Saul à Deo accepit, quæ tamen illi vitio suo postmodum exitio fuit, quando in superbiam, diuinis beneficijs elatus, erexit sibi fornicem triumphalem, & aduersus Dominum debatatus, sacerdotes eius trucidauit. Prosperitatis etiam decus, quod Dauidi, & Salomoni filio contigit, Domini utique beneficio contigit: quo tamen beneficio abutentes, alter, in superbiam elatus, numerari populum iussit: alter (quod dictu etiam horrendum est) dijs alienis aras erexit. Videtis ergo quām periculosis honor sit, etiam cùm à Deo impenditur, nisi quis singulari se modestia, & magna animi submissione stabilitat, & fulciat. Nam & verba Angeli Mariam salutantis, & magnitudinem gratiæ, qua apud Deum pollebat, extollentis, & eam cunctis fœminis beatorem prædicantis, verba Dei erant, quæ per os Angeli Virginis mandabantur: illa tamen cœlestis oraculi honorifica verba excipiens, turbari cœpit, ac timere. Si ergo virgo hæc prætentissima, quæ tam altas in humilitate radices iecerat, honores ipsos, à Deo etiam oblatos, ita refugit atque timet, quid nos facere par est, quos vel leuissima quæque aura vanitatis exagit, qui cùm stipula sicca leuiiores simus, tanto studio nocituros honores atque dignitates ambimus? ¶ Quia in re satis animalium nostrarum ægritudo, & cœcitas appetet, quæ usque adeò & nocitura appetunt, & salutaria quæque fastidiunt. Cùm enim videmus aut pueros, aut foeminas auidissimè terram comedere, & salutares cibos fastidire, intelligimus statim interiora ipsorum pestifero humore esse corrupta; quando re adeò noxia, & ab humana natura aliena delectantur. Cùm ergo videamus homines adeò pestilentes animæ suæ cibos deperire, & salutes, atque proufuturos odisse (hoc est) ita mundi honores appetere, atque humilitatis opera detestari, quis iam dubitare queat, omnia interiora ipsorum esse corrupta? Quantò aliter puritatis, & humilitatis hodiè mater, quæ cùm nihil haberet purificandum, legi tamen purificationis summa le humilitate subiecit.

Luce. I.

Simil.

Same.

¶ Sed iam omissa paulisper Virgine, quæ adeò voluntariæ pauperitatis, & humilitatis studioſa fuit, ad Simeonem veniamus, qui hodiernæ solennitatis non minima portio est. [Ecce, inquit Euā gelista, homo erat in Hierusalem, cui nomen Simeon:] cuius deinde virtutes describit cùm ait: [Et homo iste iustus & timoratus, ex parte consolationis Israel, & spiritus sanctus erat in eo.] excutiamus singula hæc verba. [Iustus, inquit, & timoratus.] Hæc absoluſimma commendatio est. Iustitia enim Hebræorum lingua omnem complectitur virtutem. Timor vero Dei, præterquām quod iustitiae magna pars est, ipsius etiam iustitiae tutissima custodia est. Itaque iustitia est velut theſaurus: timor vero Domini velut clavis, & arca, in qua seruatur theſaurus. Iustitia tanquam vinea est: timor vero velut maceria, quæ vineæ fructus seruat intactos. Vnde ſicut diruta maceria fructus vineæ periclitatur: ita planè virtutum atque donorum coeleſtium fructus, si timoris Domini maceria defuerit, furibus patent. Vnde glossa quædam hoc in loco. Malè (inquit) seruatur iustitia sine timore. ¶ Denique sanctus hic timor velut pondus est, quo mercibus plena nauis non facilè ventorum impetu subuerti potest. Quo tamen destituta, cum maximo & mercium, & ventorum periculo nauigat. Cuius nos periculi Ecclesiasticus admonet, cùm ait; Nisi in timore Domini tenueris te instantem, citò subuertetur domus tua. ¶ Est etiam timor hic velut internus quidam animæ vermis, interiora noſtra depascens, qui nobis ſemper ob oculos ponit & pericula in quibus verſamur, & leges quibus aſtrigimur, & rationem quam reddituri ſumus, & hostes qui nos vndique obſident, & à virtutis arce deiſciunt. His igitur timoris Domini aculeis extimulatus animus, ſomnum à ſe, & ſegnitiem excutiens, & vigilantibus oculis ſaluti ſuę proſpiciens, ſolicite cum Propheta dicit; Super custodiā meā ſtabo, & figam gradum ſuper munitionem, & conſiderabo quid dicatur mihi, & quid repondebo ad arguentem me. Hoc eſt, curis alijs ſuperuacaneis poſt terga relictis, in hanc vnam curam totus incumbam, ut videlicet ſolicite in custodia mei perpetuò vigilem. Propter quod ſtabo; hoc eſt, non iners, atque ſupinus iacebo, ſed erecto animo peruigil durabo; & figā gradum ſuper munitionē; hoc eſt, non ſolum vigilanti, ſed etiā conſtan-
ti, & excelso animo ad omnes hostium incurſus paratus ero, ut nulla
nullo inimicorū impetu de gradu cōſtātiꝝ, atqꝝ virtutis depellar.

Et considerabo item quid dicatur mihi; hoc est, non oscitanter, aut 19
segniter, sed vigilantibus oculis attendam omnia verba Dei, quid mihi præcipiat, quid admoneat, quid promittat, quid minetur, & quid me facere æquum sit. Nec hoc solo contentus, considerabo etiam quid respondebo ad arguentem me: quando videlicet creditorum mihi talentorum, & beneficiorum suorum rationem exacturus est.

Iob. 31.

Quæ planè cura perpetuò animum meum punget, quando ex altera parte tantam diuinorum beneficiorum, ex altera verò tantam male factorum meorum multitudinem considero. Hæc enim cura adeò sanctissimi Iob pectus extimulabat, ut dicerer; Quid faciam cùm sur rexerit ad iudicandum Deus; & cùm quæsierit, quid respondebo illi? En quales curæ, qualesque cogitationes iusti hominis mentem diu noctuque vrgeant, vt si ab eo quæras: Custos quid de nocte, custos quid de nocte (subaudi) specularis? Nihil aliud neque die neque

Isai. 21.

nocte se agere respondeat: scriptum est enim: Vigilia honestatis tibi facit carnes, & cogitatus illius auffert somnum. Hæc enim cura toto pectore suscepta ita iusti hominis mentem occupat, & afficit, vt somnum etiam, & bonam valetudinem interdum quibusdam eripiat. ¶ Harum autem curarum & cogitationum aculeus, timor est, quo à periculis tuti seruamur; vt miro modo, cùm timor, & securitas contraria sint; timor tamen securitatem pariat. Anchora enim virtutis esse dicitur timor cordis. Vbi ergo timor est, ibi securitas est: quia ubi timor, ibi studium, ibi cura, ibi diligentia, & pia sollicitudo, quæ securitatis mater est. Vbi verò timor non est, ibi somnus, & negligenter, & incuria, quæ periculorum omnium materia existit.

Simil.

Nullus enim hostis perniciosior, quam qui contemnitur. Cuius rei euidentissimum exemplum in animantibus appetit. Nam quæ armis, & viribus instructa sunt, timore carent; quoniam suis se viribus tuerentur; quæ vero ijs destituta sunt, vt capreæ, lepores, & cervi; hæc solo metu, & fuga salutem suam tuerentur. Itaque timor illis pro armis est. Homo igitur, qui communis peccati vitio fortissima illa originalis gratia & iustitia arma perdidit, quibus inuicta se firmitate tueretur, ad timoris præsidium cōfugere debet, vt eo salutem suam incolumem seruare queat. Merito ergo in laudibus viri sancti ponitur; [iustus & timoratus.]

Quibus præterea additur, [quod expectaret etiam consolationem Israël.] Ecce alia virtutum coniunctio, neque minus laudanda, neque minus necessaria. Sicut enim conuenienter iustitia iungitur cū timore: ita cum spe timor aptissimè copulatur. Scire autem oportet,

inter

22 inter omnia christiani hominis officia maximè difficile esse, quas dā
inter se coniungere virtutes, quæ specie ipsa secum pugnare viden-
tur. Oportet enim prudentia iungere simplicitatem, iustitia misericordiam, grauitatem suavitatem, humilitati magnanimitatem, man-
suetudini severitatem, zelo diuinæ gloriæ discretionem, ac deniq;
timori spem, Quas virtutes ita copulare, vt altera alteri non officiat,
magnum planè diuinæ gratiæ beneficium est. Summus n. ille rerū
conditor, qui ex contrarijs qualitatibus omnia inferiora corpora
constituit, poterit etiam huinsmodi virtutes in uno eodemque pe-
ctore integras seruare: vt idem videlicet homo & prudentissimus
vt serpens, & simplicissimus vt columba sit, idem iustus atque mi-
sericors; idem grauis & suavis; idem mansuetus & severus (vt quē
admodum D. Greg. ait) & ridens possit timeri, & iratus amari: atq; Gregor.
23 idem etiā spe pariter ac timore suffultus: qualis hic vir sanctus fuis-
se perhibetur, qui timore Dei plenus, in spem communis salutis to-
tus erat intentus.

His etiam addit, quod [*Spiritus sanctus in eo erat.*] Consequens
erat planè, vt Spiritus sancti domicilium esset, qui talibus virtutum
gemmis ornatus erat. Est enim mirabilis quædam, & mutua inter
Deum, puramque mentem cognatio, atque similitudo, qua altera
res cum altera facillimè cohæret, & copulatur. Quod fit, vt quemad
modum lapis naturæ suæ relicitus (nisi aliunde impediatur) sponte
sua tendit in centrum, ibique quiescit; ita mens hominis, vinculis cu-
piditatum per gratiam Dei soluta, sponte sua in Deum, velut in suū
centrum, & ultimum finem tendit, ibique plenissimè quiescit. Rur-
sumque Deus ipse, ubi mentem ita purgatam, & solutam deprehen-
derit, incredibili quodam amore, ac propensione totus in illam, ve-
luti in domiciliū sibi aptum atque destinatum fertur. Vnde quemad
modum ubi in infantis corpisculum in utero matris, membris suis, &
organis distinctum fuerit, statim Deus animam rationalem creat pa-
riter, & infundit: ita rursum ubi anima iusti virtutibus, & gratia, ve-
luti quibusdam spiritualibus organis, ipso Deo cooperante instru-
cta est, in ea Spiritus ille diuinus, imo & tota Trinitas suum consti-
tuit domicilium, ipso eodem Domino testante, qui ait; Si quis dili-
git me, sermonem meum seruabit, & Pater meus diligit eum, & ad
eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Quocirca expo-
sit his sancti viri virtutibus, consequens erat quod subditur: [*Et spi-
ritus sanctus erat in eo.*]

[*Et responsum, inquit, acceperat à Spiritu sancto, non visurum se mor-
tem,*

tem, nisi prius videret Christum Domini.] Quanta autem perfusus fuc-
rit letitia, hac Spiritus sancti promissione, lotus ille nouit, qui respon-
sum dedit. Omnis enim humana facundia impar est ad hoc verbis
explicandum. Neque tamen hoc festum vigilia sua (vt ita dixerimus)
caruisse credendum est. Vix enim Dominus illustria huiusmodi do-
na, nisi paratis antea animis, committit. De beato Dominico patre
nostro legimus, quod arderet, quasi facula, zelo pereuntium. Quo
quidem zelo incensus iugiter a Domino postulabat, vt proximos
suos aliquando a Diaboli potestate eripere, & ad aeternam salutem
iuuare posset. Cumque diu multumque hac oratione diuinis aures
pulsasset, tandem a Domino impetravit, vt autor esset, & institutor
ordinis Praedicatorum, cuius esset peculiare officium lucris anima-
rum intendere. Hoc enim pulcherrimum Dei donum tales exige-
bat in animo donatarij præparationem. Ad hunc ergo modum san-
ctus hic vir diuinæ gloriae, & communis salutis amore incensus, non
poterat non vehementer excruciali, cum tot in mundo mala cerne-
ret. Videbat Diaboli, & peccati regnum omnibus in locis crudelissi-
mam in homines tyrannidem exercere: videbat in toto terrarum or-
be cultum Daemonum vigere, & in exiguo solum Iudeorum angu-
lo Deum superstitione magis, quam religiose a plerisque coli. Itaque
inter gentes pro vero Deo monstra coli; inter Iudeos autem pro ve-
ra religione atque iustitia superstitionem, hypocrisim, auaritiamque
in plerisque dominari. Videbat exiguum iustitiae superesse locum,
iacere & conculari diuina, & sola terrena bona in pretio haberi. Vi-
debat cœlestia regna seris & vectibus adamantinis obserata: contrâ
vero dilatasse infernum animam suam, atque os suum absque ullo
termino, & omne penè genus hominum mergi in profundum. His
ergo curis sancti viri pectus dies nostesque vehementissime dilania-
batur. Intelligebat autem ex diuinis oraculis, tantorum malorum re-
medium in Melsiae aduentu positum esse, atque ex eo salutem om-
nium seculorum pendere. Animaduerterebat etiam eadem Prophetarum
oracula viros pios frequenter ad orandum excitare, vt Saluato-
ris aduentum assiduis precibus postularent. Sicut enim apud Esaiam
legerat; Qui reminiscimini Dominum, ne taceatis; & ne detis silen-
tium ei, donec stabilit, & ponat Hierusalem laudem in terra. Hoc
ergo admonitus oraculo, clamabat iugiter cum ijsdem Prophetis ad
Dominum: Veni Domine, & noli tardare; veni ad liberandum nos
Domine Deus virtutum, & ostende faciem tuam, & salui erimus. His
ergo clamoribus adeò contingenter diuinis aures pulsabat, vt iustus
tandem

I*sa. 5.*I*sa. 62.*P*sal. 79.*

28 tandem tot clamoribus misericordiarum pater, ac tot vocibus meritam gratiam rependere volens, hoc illum promisso consolatus est, [Non visurum se mortem, nisi prius videret Christum Domini.] Quia autem vir sanctus laetitia gestierit, cum hoc a Domino responsum accepit; quid in animo suo senserit; quid respoderit; quas gratias egerit; quo iubilo cordis exultauerit; quo eius amore arserit, qui ita dolorem suum in laetitiam comutauerit, & lachrymas suas atque lamenta adeo clementer inspexerit, non est humanæ virtutis, aut facultatis pro dignitate explicare. Possumus quidem omnes priuata quædam gaudia & familiaria verbis exprimere: ceterum hæc adeo grandia, & sublimia, quæ de rebus magnificentissimis Spiritu sancto operante percipiuntur, quæ vis orationis exponere, aut æquare dicendo possit. Hoc enim gaudium, non de priuato aliquo bono erat, sed de seculorum omnium salute, quam vir sanctus tantopere sitiebat. Porro autem si gaudium ex desiderati boni adēptione consurgit; quod planè tanto maius est, quanto quod desideratur bonum, præstantius atque sublimius existit, quale hoc gaudium suisse credendū est, quod de tanto, & tantopere desiderato bono, Spiritu sancto cooperante, & animam ipsam laetificante, ortum habuit. Hoc fortassis aliquo modo cogitari potest, explicari dignè non potest.

29 Cùm ergo vir sanctus hac vna spe aleretur, deficienteque æratem hac expectatione sustentaret, totusq; adhunc Domini Saluatoris aduentum penderet, quotidie diuinam hanc promissionem expectans, & singulas penè horas, ad momenta computans, tandem hoc ipso die colesti Spiritu admonitus venit in templum: [Et cum inducerent parentes eius puerum Iesum,] accurrat ipse, totusque lachrymis, laetitia, & rubore perfusus, flexis genibus summa reverentia, summoque devotionis & amoris affectu, maiestatem Domini, in paruo latenter corpusculo, reveretur, exosculatur, & adorat: nec adorasse, ac vidisse cōrētus, magnitudine amoris atq; laetitia timore superate, amplecti etiam, & cōtingere, & in vlnas suscipere ausus est. Quid autē hoc amplexu, quid hoc desideratissimo spectaculo senserit, quis verbis cōsequi valeat? Si enim Christus Dñs a Prophetis appellatur, Desideratus cunctis gētibus, & Desideriū colliū ēternorū; si tot reges, & Prophetæ vsq; adeo eius faciē videre, & voces audire eu pierūt; hic, cui & videre, & amplecti, & in vlnis retinere datū est, quo gaudio exultasse, atq; gestisse putādū est? Si Abrahā tot antē annis folā Chri imaginē, & diē eius videns, tantopere gauisus est; quo affectus est gaudio, cui & presentem cernere, & amplecti datum est?

III.

¶ En fratres, quibus delicijs oblectat, & rigat interim Dominus pio-
rum mentes, quam diu plenitudo eius gaudij, quod in patria futu-
rum sperant, differtur. Cuius gaudij magnitudinem vir sanctus no-
uis carminibus, fidem & misericordiam Domini praedicantibus, ce-
lebravit dicens; [Nunc dimittis seruum tuum Domine, secundum verbum
tuum in pace &c]. Eadem penè verba Jacob Patriarcha protulit, cum
dilectissimum filium Ioseph(quem extinctum fleuerat) & supersti-
tem esse, & Agypti principatum tenere cognouit. Irruens enim su-

Genes. 46. per collum eius, & amplexatus, atq; osculatus ait, Iam laetus moriar,
quia vidi faciem tuam, & te superstitem relinquo. Ad huc ergo mo-
dum noster Simeon, qui longè plus Christum, quam Iacob filium di-
ligebat, ait: [Nunc dimittis Domine, seruum tuum in pace.] hoc est, in pa-
co iam & laetitia Domine moriar, quia speciosissimi filij tui faciem 32
vidi, & superstitem eum relinquo, vt vita pariter & morte sua extin-
cto seculo vitam, & salutem afferat. [Quia viderunt oculi mei salutare
tuum.] hoc est, salutem, quam per filium in hunc mundum misisti;
quam etiam appellat [lumen ad revelationem gentium] Quibus verbis
summam totius Euangelij complexus est: vbi & gentium vocatio-
nem, & mundi conuersionem, & fidei, atque religionis per omnes
mundi oras propagandæ dilatationem apertissima oratione vatici-
natus est. Qui igitur Spiritu Dei plenus, haec tam magnifica diuine
pietatis beneficia perspiciebat, & latenter in exiguo corpusculo Dei
sapientiam, potentiam, & seculorum omnium salutem considerabat,
quid faceret? quid animo volueret? quibus splendoribus & gaudijs
mens eius resiceretur?

Cæterum ad hoc cœlestè gaudium, ad hoc Spiritus sancti conui-
vium, ad has spirituales epulas nō solus est initatus Simeon: habet
enim laetitiae, & felicitatis suæ clarissimos comites, nempe beatissimā
Virginem, & sanctum Ioseph. Quorum animum sanctus Euangeli-
sta silentio prætermittendum non putauit, cum ait: Erant autem pa-
ter eius & mater mirantes super his quæ dicebantur de illo. Hec au-
tem admiratio non quidem ex ignorantia (vt in alijs accidere solet)
sed ex rerum maximarum amplitudine manabat. Neque enim sacra
Virgo filij dignitatem, & diuinitatem ignorabat, quam Angelo tra-
dente cognouerat, & quem Spiritu sancto interueniente, im-
maculata conceperat; sed tanta tamen erat eius partus, & my-
sterij magnitudo, vt vix unquam ab huiusmodi admiratione &
stupore cum ineffabili quodam iubilo mens eius vacaret. Que ta- 33
men

34 men hodiè lœtiâ in summam tristitiam commutata est, dum vir
 sanctus, inter eximias Christi laudes, & præconia, eius etiam passio-
 nes commemorauit. Sic enim ait: Ecce positus est hic in ruinam , & Lucæ.2.
 in resurrectionem multorum in Israel, & in signum cui contradice-
 tur: & tuam ipsius animam pertransibit gladius. Quid, ô sancte se-
 nix, facis? cur istis verborum tuorum spiculis tenerimum Virginis
 pectus ante futura carnificum tela fauciasti? Nimirū quoniam hoc
 exemplo mœrentes omnes, varijsque tribulationibus pressos con-
 solari Dominus voluit: ne videlicet despondarent animum, neve se
 miseros, & à Deo derelictos existimarent, cùm varijs calamitatibus
 premerentur: quando quidem multò grauioribus vexata fuerit,
 quæ super omnes creaturas ab ipso dilecta fuit; cuius tamen vita (vt
 ex hoc loco colligere licet) acerbissimi cuiusdam martyrij genus ex-
 tit: quam tamen nūquam ipse ita affligi pateretur, nisi summa que-
 dam dignitas, & utilitas in humili malorum perpessione posita es-
 set. Quo quidem vaticinio tota ferè beatissimæ Virginis vita velut
 martyrium quoddam mentis eius extitit. Ut hac ratione intelliga-
 mus fratres, quanto gratiora sint Deo suspiria, quam gaudia nostra:
 quādō innocētissimæ Virgini, post quadraginta dierum gaudia, reli-
 qua ferè vitæ portio lachrymis, & doloribus, & lamentis destinata
 fuerit. Hac autē laborū & lachrymarū via, Regina mudi ad cœlestē
 regnū processit; hac eadē eius filius; hac eadē Prophetæ, hac Apostoli,
 hac sancti Martyrēs, cæterique Dei amici in cœlum contenderunt.
 Quicumque igitur felicitatis eorum comites esse cupimus, eò cur-
 sum vitæ dirigamus, hac ipsa via gradiamur; vt quò illi peruererūt,
 nos quoque pertingere valeamus. Habemus autem etiam, si exter-
 36 nus impiorum gladius defit, intra nos latè patentem laborum mate-
 riā, in qua exerceri valeamus. Nimirū vt carnem nostram, cum
 varijs, & concupiscentijs cruci Christi affigamus, frænum volupta-
 tibus iniijciamus, superbia, ira, inuidia, atque odij lethalia vene-
 na à moribus nostris repellamus, lubricæ linguæ petulantiam &
 maledicentiam cohibeamus, diligentemque & cogitationibus, &
 sensibus nostris custodiam adhibeamus, & illata ab hominibus dam-
 na, varia que iniurias, & contumelias Dominicæ mansuetudinis
 exemplo leniter, & moderatè feramus: hac enim ratione & Virginis,
 & Christi martyrum imitabimur.

Sed quando Simeonis senis pietatem, & affectum exposui-
 mus, Anna quoque (quæ non modica solennitatis huius pars est)
 seniori nostro iungenda restat: præsertim cùm solennis Ecclesiæ

processio, quæ hodiè celebrata est, eadem super ueniente completa ³⁷ fuerit. Ambo igitur illi interfueré, ambo, inquam, senes, & ætatis prouectæ, ambo sanctitate pares, deuotione similes, castitate æquales, pietate concordes, eodem affectu, & desiderio, eademque spe desideratum cunctis gentibus Saluatorem expectantes, & ante Euangelium, Euangelicæ puritatis ac pietatis primitias dedican tes. His igitur senibus hodierna processio completa est, qua Virgo mater ad templum Domini filium oblatura processit. Quatuor igitur hodiè insignes personæ simul procedunt, quæ nobis omnia

Guerricus. virtutum officia (vt Guerricus ait) ante oculos ponunt. In Anna, quæ ieiunijs, & obsecrationibus nocte ac die seruiebat, ieiunium commendatur & oratio. In Simeone, qui tanto Iesum amplexus est gaudio, pietas & deuotio. In Maria, quæ cùm nihil purificandum haberet, purificationis tamen legem impleuit, humilitas & obediens ³⁸

Gala. 4. In Domino autem Iesu; qui factus ex muliere, factus est sub lege, vt eos qui sub lege erant redimeret; charitas, & misericordia. Hæc sunt, fratres, præcipua virtutum ornamenta, quibus nos gloriosam hanc processionem ornare, & celebrare debemus. Sed & cereos quo

qué hodiè in manibus gestamus. Quid autem aliud cereus accensus, nisi lumen illud ad reuelationem gentium, quod hodiè Simeon cecinit, designat? Quid præterea est lumen in cera, nisi verbum in carne, Deus in homine, virtus in infirmitate, sapientia in infanthia, & plenitudo diuinitatis in carne nostræ mortalitatis? Cerei ergo, siue lucernæ gestatio, fidei professio est. Sed illud tamen aduertite fratres, lucernam hanc non in ore solum, aut in corde; sed in manibus portandam esse, quemadmodum Saluator ait; Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris: quibus videlicet hanc fideli professionem circumferre & ostentare debetis. Hoc enim est fidei lucernam in manibus gestare, operibus ipsis, & vita ordine atque ratione profiteri, quod corde, & ore confitemur; ne videlicet in illorum numero computemur, qui confitentur se nosse Deum, factis autem negant. Nec minus tamen ore, & corde eadem quoque lucerna gestanda est, vt verba omnia, & cogitationes nostras fidei legibus atque doctrina moderemur, neque quidquam extra illius præscriptum moliamur. Quisquis igitur hanc fidei lucernam, primùm quidem in manu, deinde verò in corde atque ore his rationibus portat, is profectò hodiernæ solennitati plenissimè satisfacit, is se in hac processione sacratissimè Virgini, Simeoni, atque Annæ socium adiungit. Demus igitur operam fratres, vt

Ltc. e. 12. 39

quæ ratione profiteri, quod corde, & ore confitemur; ne videlicet in illorum numero computemur, qui confitentur se nosse Deum, factis autem negant. Nec minus tamen ore, & corde eadem quoque lucerna gestanda est, vt verba omnia, & cogitationes nostras fidei legibus atque doctrina moderemur, neque quidquam extra illius præscriptum moliamur. Quisquis igitur hanc fidei lucernam, primùm quidem in manu, deinde verò in corde atque ore his rationibus portat, is profectò hodiernæ solennitati plenissimè satisfacit, is se in hac processione sacratissimè Virgini, Simeoni, atque Annæ socium adiungit. Demus igitur operam fratres, vt

¶ verba nostra; statera ponderemus, vt opera nostra fidei regula moderemur, vt intentionem nostram in unum Deum referamus, non hominibus, non nobis ipsis, non seculo, non denique carni & sanguini obsequi, & seruire curantes; sed vni tantum Seruatori nostro (qui hodiè pro nobis offertur, & redimitur, vt nos offerret Deo, mortificatos quidem carne, vivificatos autem Spiritu) placere studentes, vt illum semper intuentes, illiusque vestigijs insistentes, per ipsum, qui est via, veritas, & vita, ad ipsum tandem peruenire mereamur, qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

IN EODEM FESTO PURIFICAT

tionis Beatissimæ Mariæ Concio secunda; in qua, post breuem Euangelicæ lectionis explanationem, quam felix, & placi-
da piorū, & quam misera improborum sit mors,
beati Simeonis exemplo dif-
seritur.

T H E. Nunc dimittis seruum tuum Domine, secun-
dum verbum tuum in pace. **Lucæ. 2.**

Apienter quidem D. Augustin. illud in prima rerum creatione adnotauit, quod cum Dominus singulas quasque res condidisset, easque bonas esse iudicasset, ubi totam mundi fabricam absoluit, eas, non bonas modò, sed valde bonas esse testatus est: sicut enim Moy-
ses ait; Vedit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona. Bonitas enim quæ in singulis rebus erat, in vniuersis conduplicata euiden-
tiis eminebat. Singularum enim rerum pulchritudo in ordinem redacta (quod in variatum vocum consonantia fieri videmus) ve-
lut concentrum quendam, & harmoniam suauissimam efficit. Quod ergo in mundi creatione conspicitur, hoc multò magis in eius instau-
ratione apparet. Cum enim singula opera quæ Dominus & Salua-
tor noster edidit, admiratione dignissima sint; vniuersa tamen si-
mul considerata, longè & mirabiliora, & pulchriora iudicantur.
Quod quidem ea mysteria, quæ proximis his quadraginta diebus
peracta

peracta sunt, facilè declarant. Primum enim is pro nobis de Virgine homo nasci dignatus est. Deinde cùm diues esset, adeò pro nobis egenus factus est, vt in stabulo nasceretur, & in præsepio poneretur: qua paupertate nihil abiecius, nihil humilius; cùm stabulum & prælepe non hominum, sed iumentorum loca sint. Tum præterea octauo exinde die circuncisus, peccatoris imaginem suscepit; dum peccatorum cauterio innocentissimus agnus insigniri voluit. Sequitur deinde Magorum adoratio & oblatio, quæ tertiodécimo à nativitatis Dominicæ die ab Ecclesia celebratur, in qua recens natus Dominus Gentium conuersionem adumbrari, & salutis æternæ spem mortalibus præberi voluit. Hodiè verò serui formam induit, dum tanquam seruus, & alieni iuris, & offerri in templo, & seruorum more redimi passus est. Hæc nobis tam varia, tamque miranda spectacula, quadraginta die-
rum satis angusta spatia exhibent: in quibus apparet, quanta Dominus auditate, quantaque celeritate redemptionis nostræ opus, adhuc parvulus, aggressus sit. Quamobrem meritò inter nomina quæ ipsi apud Isaiam Deus Pater imponit, illa duo præci-

Isa.8. Et.9

Cantic.2.

Psal. 18.

pue numerantur; Admirabilis; &, Accelera. Verè enim cùm is

in cunctis operibus suis mirabilis sit, in hac tamen celeritate,

qua salutis nostræ negotia procurauit, mirabilior est. Quam quidem in spiritu Sponsa videbat, cùm aduentum eius in mundum, caprearum ac ceruorum cursui similem esse prædicauit.

Eandem verò celeritatem regius Propheta non capræ, aut hin-

nulo ceruorum; sed (quæ inter omnes maxima est) Solis velocitati comparauit. De ipso quippe ait; Exultauit vt gigas ad cur-

rendam viam, à summo celo egressio eius. Inter omnia enim

cœli astra Christus Dominus maximè Soli (à quo bona omnia

in terras manant) comparatur: vnde & Sol iustitie esse dicitur.

Inter ea verò quæ Solis propria sunt, eius celeritas Saluatori nostro

præcipue conuenit; qui non expectata maturiori aetate, ab ipsis

etiam incunabulis salutem nostram operari, & meritorum suorum

nobis opes congerere coepit. Quod si solidis corporibus naturale

esse, ferri deorsum, ex maximo impetu quo feruntur facilè agno-

scimus, quis non Christi in nos amorem, quo in nostram salutem

incumbebat, ex ardore & celeritate, qua se ad illam procuran-

dam tradidit, non intelligat? Quis verò hoc intelligens, non illum

vicissim diligat? non setotum in illius laudes ac præconia effundat?

¶ Quod plura David beneficia à Domino percipiebat, eò sibi ma-

gis.

O. Henr.

E. B. B. B.

6 gis Deum esse laudibus & hymnis prosequendum profitebatur:
Ego enim (inquit) semper sperabo, & adiijciam super omnem laudem Psal. 70.
tuam. Os meum annuntiabit iustitiam tuam, tota die laudem tuam.

Quoniam non cognoui literataram, siue (vt alij verterunt) numerum: hoc est, quia beneficia tua tam multa sunt, vt numerari nequeant, ideo os meum tota die annuntiabit salutem & iustitiam (hoc est) bonitatem & misericordiam erga nos tuam.

7 Sed hodierna tamen oblatio, qua pro nobis Dominus seipsum tanquam seruus Patri offerre dignatus est, non modo ad charitatem hoc tanto beneficio, sed ad humilitatem etiam hoc tam admirabili exemplo nos prouocat: qui in similitudinem hominum factus, & Phili. 2. habitu inuentus vt homo, per omnia ceteris hominibus, extra peccatum, assimilari voluit: ideoque circunciditur vt alij offertur, & redimitur vt alij; baptizatur aliorum more, tributumque Cæsari pendit vt ceteri; atque demum Dominus maiestatis ad infima se usque demittit; cum nos viles homunculi si qua forte in re vel minima alijs superiores sumus, singulares atque primates inter omnes haberi velimus: quod propriè superborum est, qui dignitatis consortem pati nequeunt. Vnde D. Bernard. propheticum illud in eos quadrare dicit: Errauerunt in solitudine in inaquo: superbi eni (inquit) in solitudine errant, quia omnibus in rebus soli & singulares esse volunt; nimirum ceteris omnibus aut nobiliores, aut prudentiores, aut doctiores, aut certè meliores se esse arbitrantes. Talis erat Pharisæus ille, qui sic orabat: Deus gratias ago tibi, quia non sum sicut ceteri hominum &c. Quo in loco (vt idem Bernard. ait) se solum decipit, D. Bernard. Psal. 106.

8 quem solum excipit: cum nihil minus in eum caderet, quam quod sibi ipse tribuebat. Gratias agit, non quia bonus, sed quia solus. Quo modo ergo viles homuncio cristas erigit, qui Dominum maiestatis sic hodiè ad infimam serui formam deiectum videt? Luce. 18. Bernar.

Verum hodiè non in filio solum, sed in matre etiā locupletissimum omnibus proponitur humilitatis exemplum, quæ cum ceteris impuris mulieribus purificari voluit, quæ nihil purificandum habebat. Quid enim in ea non purum esse potuit, quæ Virgo concepit, virgo peperit, virgo quæ permanxit: imò vero quæ ipso conceptu, & partu, purior atque sanctior effecta est? Quid, inquam, mundanum habuit conceptus ille, qui solus potest facere mundum de immundo conceptum semine? quæ fontem ipsum, quo immidi omnes purificantur, edidit, qui hodiè quoque scatet, perpetuòque scaturit in ablucionem peccatoris & mœstruantur. O mater (vit Guerricus. immi-

immaculata, mater intacta; nonne tuæ tibi conscientia es puritatis, quia
 scilicet integratem tuam nec conceptus, nec partus violauit: sed sa-
 cravit? Quare ergo, tanquam muliebre aliquid in concipiendo, vel
 pariendo sis passa, sic mundationis, quæ muliebri promissa est infir-
 mitati, queris remedia? Sic, inquiet illa, decet nos implere omnem iu-
 stitiam, ut quæ summe mater electa sum iustitia, speculum quoque
 sim, & exemplar totius probitatis & iustitiae. Noui ego superbiam
 filiorum Euæ, quæ promptior est ad excusandum, quam ad expur-
 gandum commissa: necessarium arbitror ut vitijs originis antiquæ,
 statim in initijs omnia nouæ generationis occurrant exempla. Ma-
 ter præuaricationis peccauit, & excusauit procaciter: mater redem-
 ptionis non peccet, & satisfaciat humiliter; ut filij hominum, qui de
 matre vetustatis traducunt necessitatem peccandi, de matre saltem
 nouitatis trahant humilitatem purgandi. Hactenus ille. Huius ita-
 que virginæ purgationis causa non illa quidem necessitas, sed pro-
 fundissima intemerata Virginis humilitas extitit: quæ cùm atris
 10 ipsis purior & pulchrior esset, sacrificium tamen & oblationem pro
 peccato non exhorruit. At nos miseri, tot sceleribus contaminati,
 nec scelera nostra agnoscimus, nec scelerum remedia querimus. Ita-
 que cùm pertinaci & rebelli populo dicimus: Absque peccato & in-
 nocens ego sum, propterea auertatur furor tuus à me. Cuitamen
 Dominus respondit. Ecce ego iudicio contendam tecum, èd quod
 dixeris. Non peccavi. Quod perinde est ac si diceret: Etiam ob hoc
 ipsum quod iactas, ob hoc ipsum quod aies, Non peccavi (vt nihil
 esset aliud) te in iudicium vocabo. Animaduersione profectò dignu-
 est, quod cùm iij qui flagitijs omnibus cooperati sunt, nihil verean-
 tur, nihil eos scelerum conscientia mordeat, nec de remedio solliciti
 sint, viri tamen sancti, qui quâm longissimè ab omnibus flagitijs ab-
 stinent, semper in luctu, semper in lachrymis, semper in purificatio-
 nis remedijs exerceantur. Quid hæc sanctissima Virgine purius? Ea
 tamen gemebundas hodiè aues, penitentiae indices, alteram in ho-
 locaustum, alteram offert pro peccato, à quo prorsus immunis tota
 vita fuit.

Hæc duo habemus fratres hodiè humilitatis exempla: alterum qui-
 dé in matre; alterum in filio: in illa, dum se velut immunda purificat;
 in hoc autem, dum velut seruus emptius à matre offertur, & redi-
 mitur. Sed hæc quidem in ipso vitæ ingressu: at in progressu & exi-
 tu quid non tandem fecit, vt nos humiles redderet? Quibus verbis
 hanc virtutem commendavit? quibus exemplis animis nostris insi-
 gndam.

12 sedam curauit: quæ humilibus præmia, quæ superbis supplicia pro-
posuit? ut tota nimis eius vita & doctrina, vix aliud quam quædā
humilitatis disciplina fuisse videatur? Cur ita? Quia nimis sciebat
ipse, humilitatem (ut quidam ex Patribus ait) coeleste quoddam in-
strumētum esse, quod ex abyssō animas in cœlum leuat. Adde etiā,
quod amator hominum id maximè hominibus persuasum esse vo-
luit, quod non ad virtutem modò, sed etiam ad internam animi pa-
cem & quietem præcipue conducebat. Quod quidem humilitate
potissimum fieri eleganter D. Emissus explicat his verbis: Vbi est hu-
militas, ibi requies, ibi tranquillitas, ibi omnis serenitas. Dum enim
ipsa sibi pacata est, etiam si qua tribulatio, si qua tempestas oborta
fuerit, nihil erectum, nihil sublime, nihil oppositum inuenit vbi illi-
dat imperium suum. Si quid itaque ex aduerso irruerit, totum post
se humiliata fronte transmittit. Qualibet tribulatio ab humilitate
mitigatur, ac vincitur: sicut in planis littoribus sine aliquo fragore Simil.
vnda consumitur: aurarum motus, ferociamque ventorum, montium
obiecta suscipiunt, yallium verò subiecta non sentiunt. At verò ècō
trario viè superbiorum plenè sunt offendiculis, plenæ præruptissimis
præcipitijs: quia vbi est superbia, ibi est indignitas, ibi animositas, ibi
labor, ibi tribulatio; vt iam ei ante iudicij diem iusta damnatio tri-
buatur, & improbae quæque mentes in semetipſis habeam pœnam
suam; probabiles & clementatæ in semetipſis inueniant refectionem,
vel remunerationem suam. Hactenus Emissus.

Sed quoniam de humilitate dicere cœpimus, illud quoque adi-
ciendum puto, ut qui ad præstantissimam hanc vittutem aspirant,
non factam, atque fallacem, sed veram humilitatem consequentur. Si
14 cut enim est vera & falsa iustitia; ita quoque vera & falsa humilitas
reperitur. Falsam porrò suis velut coloribus D. Hier. in epistola qua Hieron.in
dā describit his verbis: Factam humilitatem fugiens, illaffectare quæ Epistol.
vera est, quam Christus docuit, in qua non sit superbia inclusa. Mul-
ti enim huius virtutis umbras, veritatem pauci sequuntur. Perfacile
est aliquid habere vestē contemptā, salutare submissius, manus & ge-
nua de osculari, inclinato in terrā capite, oculisq; deiectis humilitate
atq; mansuetudinem polliceri, lenta voce, tenuique sermones infrin-
gere, suspirare citēbris, & ad omne verbum, peccatorem atque mi-
serum clamare: sed si vel leui sermone offensus fuerit, continuo
videbis attollere supercilium, levare cervicem, & delicatum illum-
oris sonum insano clamore repente mutare. Hactenus Hierony. Cu-
ius verbis ad falsam humilitatem dignoscendam, nihil addere opus
est.

Ioan. Clim. est. Verè autem humilitatis rationem atque naturam proposito in signi quodam exemplo Ioannes Climacus appositissimè describit. Resert namque fuisse quandam suo tempore monachum, nomine Isidorum, qui iubente Abbe septem annis ad fores monasterij ex cubauit. A quo cùm idem Climacus quæsisset, quam exercitatione mens eius habuisset cùm ad portam moraretur, ita respondit: Initio hoc existimauit, quod pro peccatis meis essem venditus: vnde cum amaritudine summa & violentia prouoluebar omnium pedibus. Impleueram vix annum, cùm sine mœstre iam atque tristitia id faciebam, mercedem à Deo tolerantiae expectans. Impleto autem rursus alio anno, toto affectu cordis indignum me ipsum existimare ceipi conuersatione monasterij, patrumque aspectu, & cōtubernio, diuinorumque participatione sacramentorum: indignum item qui in alicuius faciem intenderem. Quo circa defixis in terram lumenibus, nec ab oculis discrepante animo, intrantes atque exeentes, vt promarent, deprecabar. Hęc ille. Hunc ergo fratres animum, hunc affectum, has cogitationes sectari studeat quisquis Euangeliæ philosophiæ discipulus esse velit, & incomparabilem humilitatis thesaurum acquirere, & filij Dei, atque beatissimæ matris eius exemplum, quod hodiè nobis propositum est, imitari. Sed iam tempus est, vt paulisper à Virginis humilitate oculos deflectentes, ad Simeonem, qui huius diei festi non minima portio est, transeamus.

[Et ecce (inquit Euangelista) homo erat in Hierusalem; cui nomen si-
meon. Et homo iste iustus & timoratus, expectans consolationem Israel, &
Spiritus sanctus erat in eo.] Exactissimo ordine sancti huius viri lau-
des Euangelista persecutus est. Prius enim dignitatis causas, deinde 17
mi. novissim. losq[ue] Psal. 88.
Isa. 66.
subiicit dignitatem. Quod enim premisit; iustum & timoratum; cau-
sa est propter quam in eo domicilium sibi Spiritus sanctus delegis-
set. Alibi enim legimus; Iustitia & iudicium preparatio sedis tuae:
quia videlicet ubi iustitia & iudicium est, ibi Dei sedes est. Alibi ve-
rò idem ipse Dominus ait; Super quem requiescat spiritus meus, ni-
si super humilem & mansuetum, & trementem ad sermones meos?
Quia ergo sanctus hic vir, iustus & timoratus erat, his utique virtu-
tibus templum Domini effectus erat. Quo in loco illud annotandum
est, quod non ait Propheta, timentem, sed trementem sermones
meos. Plus enim aliquid in tremore, quam in timore esse videtur,
cum ea vis tremoris sit, ut non animus modò, sed corpus etiam ex-
ternis motibus internum animi pauorem exprimat. Quem timore
va: es.

18 **vates regius à Domino petebat**, cum diceret; **Confige timore tuo** *Psal. 118.*
carnes meas: hoc est, non animam modò, sed ipsum etiam corpus ti-
moris tui iaculo transfige; vt me non mens solum, sed ipsum etiam
corpus à maleficio deterreat. Sicut enim cùm contritio vehemens *Simil.*
est, in ipsum quoque corpus exundat (cuius rei lachrymæ indices
sunt) ita cùm timor Domini ingens est, ipsum etiam corpus quatit,
& horrore suo hominem in officio continet. Ad hunc autem timo-
ris gradum nos Propheta vocat, cùm alibi dicit; *Audite verbum Do-*
mini, qui tremitis ad verbum eius. Ea enim est verborum Dei digni-
tas & maiestas, vt is potissimum ea dignè audiat, qui totus audien-*Isai. 66.*
do contremiscit. *Quod fecit sanctus Rex Iosias, qui auditis verbis*
legis Domini, ita perterrefactus est, vt vestimenta sua sciderit, &
Dominum, quid sibi in ea refacto opus esset, sollicitè consuluerit.

19 **Talis ergo timor Spiritui sancto domum parat**; qui iusti animam
ingrediens, & amoris sui in ea ignem accendit, & eundem ipsum ti-
morem, qui illi aditum præbuit, indies sic auger, vt quò quisq; magis
in eius amore profecerit, eò magis hoc timore afficiatur: quia
videlicet quò plus illū diligit, eò diligentius cauet, ne qua in re illū
offendat, quem tam charum habet. *Quo quidem timore ita frequē-*
ter piorum animus quatitur, vt non solum vigilans, sed etiam dor-
miens in putis somnijs hoc metu reluctetur. *Quin etiam si in ipso*
somnio aliquando sibi peccato consensisse videatur, dormit pariter
act tremit, & in lachrymas interdum soluitur, a quibus excitatus, &
somnia quidem illa, non vera crimina esse intelligens, vix conceptas
adhuc lachrymas continet, vixq; gratijs Deo agēdis satiatur, q; eripue-
rit animā eius à morte, oculos eius a lachrymis, pedes eius à lapsu.

20 **Hæc omnia sancti huius timoris officia sunt.** *Quò fit, vt hæc vel pre-*
cipua inter pios & improbos differentia sit: quòd hi quidem, tantu-
m abest vt ad verbum Dei contremiscant, vt ferè nihil magis irrideant
quam si quis propositis aut Euangelij, aut Pauli verbis à maleficio
aliquo eos reuocare contendat. *Hæc enim ad monachos, aut sacer-*
dotes, non ad se, qui in mundo degunt, pertinere putant. Itaque si
eis omnia Christi verba, minas, promissa, beneficia, & mysteria om-
nia ante oculos ponas, quòd eos à præauè cœptis auoces, nihil prorsus
histantis rebus commouentur. Sed animaduertite quæso horum
dementiam. Si quis hoc ipso tempore prætermisis Dei legibus atq;
rationibus, è vanis mundanorum legibus aliquid afferat, quo pro-
ber, illud ipsum quod suadetur, vel ad honorem, & famam, vel ad
Principum gratiam promerendam, vel ad aliquam corporis commo-

Sugio

L ditatem,

Iambia
Oratio A
Augia A
propositi

Ergo x

ditatē consequendā pertinere, protinus colla submittunt, & vincas manus porrigunt, nec vlla alia ratione, aut persuasione eagent. Hęc igitur improborum mens est. Contra verò pīj, mundi legibus, & opinionibus spretis, Dei voces audiunt, eius leges attendunt, & per eas vitam & mores instituunt. Itaque quod nauigantibus Cynosura, quod mundi polus, quod deniq; nauigandi charta, hoc illis Dei lex est; illam semper aspiciunt, illam in consilium adhibent, illius ductū sequuntur: quemadmodum olim filij Israēl per desertum gradientes, nubis & columnā ducatum sequebantur. Nec sola diuinæ legis nuda obedientia contenti, timorem quoque obedientiæ iungunt. Timent enim vehementer, ne vel leuissima in re ipsam Dei legem transgrediantur. Intelligunt enim, qua reverentia, quo metu, quo obsequio, & religione immensa illius maiestatis placita suscipienda atque seruanda sint. In illis ergo qui ita trepidi ad sermones Dei sunt, Spiritus ille cœlestis libentissime requiescit. Quo minus mirandum est, si is in pectore iusti atque timorati Simeonis adeò placide re- quieuerit.

Sed forte quis querat, quoniammodo Spiritus sanctus in anima iusti requiescat, quandoquidem sese ipse per omnes mundi partes insinuat; vt potè qui orbem terrarum virtute & præsentia sua repleat? Respondebit aliquis, id fieri per dona atque charismata sua, quibus intus animam mirabiliter instruit, & exornat, quibusq; eam in oculis suis gratissimam reddit. Est ita plane. Sed adhuc maius aliquid est, quod hac oratione significamus. Non solum enim sua illi, sed seipsum etiam tribuit, sine cuius ductu atque præsentia, cetera omnia eius dona periclitantur. Itaque animæ cœlestibus donis ornatus Spiritus sanctus præsidet, ne quā fiat vt nativa libertate abutatur, & perceptis donis in superbiam efferratur. Hanc autem sententiam scholastici Theologi tueruntur. Discrimen enim esse aiunt inter Spiritus sancti communionem & donorum ipsius; fidelibusque modo Spiritus sancti dona, sed ipsum etiam Spiritum sanctum donari assertunt. Quod etiam docuerunt Athanasius in Epistola ad Serapionem; Ambro. de Spiritu sancto; Aug. 15. de Trinitate. Hanc autem eximiā & præcellentem gratiā, quæ nobis in iustificatione confertur, expressit Christus Dominus cùm ait; Si quis diligit me, sermonem meum seruabit, & Pater meus diligit eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Confirmavit etiam eadē Paulus ad Corinth. cùm ait; Nescitis quia templum Dei estis, & Spiritus Dei habitat in vobis? Per hūc autē diuini Spiritus illapsum præcipue

Athans.

Ambro.

August.

Ioan. 14.

1. Cor. 3.

¶ tibi renouamur: & ab eo crediderim prouenire quæ iusti habent spiritualia dona, aut certè ad illum ordinari. Affert quippe Spiritus sanctus secum sua dona, & templo sua ipse mundat, & decorat; quas quæ sibi despontat animas, his velut monilibus exornat, ut habitaculum in eis habeat non indecorum, nec omnino se indignum.

Hic ergo Spiritus qui in Simeone habitabat, hoc illum pulcherri-
mo dono affecit; quod anxiè consolationem Israëlis expectanti, tot-
quæ animalium ruinas miseranti, & salutem earum fitienti, ac pro
ea Dominum diès noctesque deprecanti, pollicitus est non prius
eum ex hac vita migraturum, quam mundi Saluatorem morta-
litatis nostræ habitu indutum cerneret. O quam verè à Propheta
dictum est; Melius est modicum iusto, super diuitias peccatorum
multas! Psal. 36. unde

¶ Quæ enim mundi opes, atque deliciae, quæ mundi gaudia
cum hoc tanto virtu iusti gaudio comparari possunt? Cōser in vnum
quidquid mundus potest dare, etiam si totum se tibi vni possiden-
dum traderet, quid hæc tanta felicitas ad hanc senis nostri felici-
tatem? quid ad hanc apertissimam diuinæ erga se benevolentiae si-
gnificationem? Quod quidem beneficium sanctus senex quoties
recolebat (recolebat autem semper) non dubium quin toties p̄r
amore Salvatoris sui liqueficeret, totusque in lachrymarum fontes
efflueret. ¶ Duo sunt patrum erga teneros filios munera; alterū, quæ
ad vitæ usum necessaria sunt, suppeditare; alterum, quæ ad eorum iu-
cunditatē & lātitiam pertinent, prouidere. Quæ duo pater ille
celestis, ijs, quos in filios adoptauit, cumulatissimè p̄fstat, dum il-
lis non modò gratiam, & virtutes, quibus spiritualis vita continetur;
sed mirabiles etiam iucunditates, quibus eadem reficitur, & recrea-
tur, exhibet. Simil.

¶ Quæ tales sunt, (vt quemadmodum Théologi defi-
niunt) omnes mundi delicias superent, siue quæ sensu, siue quæ in-
tellectu percipiuntur. Neque enim falso, aut paruo affectu Propheta
dixit; Melior est dies vna in atrij tuis, super millia. Omnis enim hu-
mana felicitas in vnum congesta, vnius diei felicitatem, qua p̄ij ho-
mines fruuntur, æquare non potest. Psal. 83.

Itaque hoc ipso die vir sanctus ab eodem Spiritu admonitus,
venit in templum. [Cumque inducerent puerum Iesum parentes
eius, vt facerent secundum consuetudinem legis pro eo:] ipse non
vidisse solum, & adorasse contentus, [accepit eum in vlnas
suas.] Quo amore id fecerit, qua deuotione, qua reueren-
tia, quibus lachrymis, quo affectu atque gaudio, solus il-
le nobis, qui in eius pectore habitans, miris eum modis effu-
sionibus, ciebat.

ciebat. Quot enim magnalia, atque mysteria Spiritus sancti magis-²⁷
trio percipiebat, tot affectibus pia eius mens excitabatur, rapiebatur,
& accendebatur. Denique presentem ternem, quem tot ante secula
expectabat; Venisti tandem, ait, cunctis gentibus desiderate; veni-
sti captiuorum redemptio, mortuorum vita, peccatorum venia, om-
niumque seculorum salus & laetitia. Gratias tibi ago Domine, gra-
tias tibi ago, quia nos visitare dignatus es oriens ex alto. Implasti
Domine verbum tuum, reddidisti promissum tuum: sicut a Patribus
aceperimus, ita & vidimus. O quam multi reges & Prophetæ deside-
rauerunt te videre, & non viderunt! quod mihi tandem dono tuo
concessum est. Immortales tibi ergo Domine gratias, quantas maxi-
mas animus meus capere potest, pro hoc inenarrabili dono tuo ago.
Letus iam & gaudens ex hac vita discedam; quia vidi faciem tuam,
& te cum hominibus versantem relinquo. Defecerat enim anima-²⁸
mea in salutare tuum, o Domine; defecerant oculi mei in eloquium

Psal. 118. tuum, dicentes, Quando consolaberis me? Factus eram sicut uer in
pruina, frigidus corpore, aridus corde, spiritu marcidus, & totus de-
siderio languidus. Sed quia in verbum tuae promissionis speraui, no-
visurum scilicet me mortem, nisi viderem Christum tuum; quod
speraui, iam video; quod desideraui, iam teneo; quod concupiui,
amplector. [Nunc ergo dimittis Domine seruum tuum in pace.] in abys-
sum iam descendere non formido; quia viderunt oculi mei salutare
tuum, cuius meritis iam iam ab ea liberandus sum. Vadam ergo le-
gatus adpios manes, & felicissimum hoc nuntium ad eos deferam,
optatum scilicet aduentare diem, quo tristia linquunt tartara, & in
lucis & felicitatis regnum transferantur.

[Nunc dimittis seruum tuum Domine.] Non possum ab huius suavissi-²⁹
mi Cantici principio cogitationem auertere. [Nunc, inquit, dimittis
Domine seruum tuum in pace.] Hoc est; haec tenus tanquam vinculus in
huius corporis ergastulo detinebar, mortalitatis meæ pondere grá-
uatus, sed libenter tantam hanc molestiam sustinebam, vt te, prius-
quam è vita migrarem, præsentem cernerem, ex quo uno vota mea
omnia & desideria pendebant. Haec de causa differri mortem, & exi-
lium meum gaudebam, vt vitam cernerem, que nunquam deficit,
lucem, que nunquam extinguitur; viam rectam, que nusquam de-
uiat: illud denique salutare, quod mentes morti obnoxias in vitam
reuocat, atque exiles Adae filios patriæ restituit. Quod si vitam iam
confexi, si corpoream Domini mei faciem oculis visurpaui, si in il-
lius manus & pedes suaquisima oscula fixi, si cœlesti illa misericor-
dia

¶ dicitam diu expectata, in huius templi medio potitus sum, quid est quod in vita manere diutius velim? quid mori extimescam? Nihil iam superest quod desiderare amplius debeam, nisi ut eo perpetuo in cœlis fruar, quem præsentem in terris intueor, & adoro.

¶ id sup
in hoc modo summis suis obli. En fratres, qualis fuerit beatissimi huius senis mors. Vedit Christū Domini, vidit ante mortem, suum & omnium Salvatorem: atque hoc tanto salutis sua pignore suscepit, diem clausit extremū. Quia morte quid iucundius? quid felicius? Talis autem est piorum mors,

cum tamen longè alia sit improborum. De illa enim dicitur: Prelio, Psal. 115. sa in conspectu Domini mors Sanctorum eius, quippe quæ illis ad æternam vitam aditum præbet: de hac verò: Mors peccatorum pessima, vt potè quæ sempiterna mortis ianua est. Hoc interesse Cicero. Psal. 35.

inter senum & adolescentium mortem existimat; quod adolescentes Cicero.

mori sic videntur, vt cum aquæ multitudine vis flammæ opprimitur: senes autem sicut sua sponte nulla exhibita vi consumptus ignis extinguitur: & quemadmodum poma ex arboribus, si cruda sunt, Simil.

vi euelluntur, si matura & cotta, decidunt: sic vitam adolescentibus

vis aufert, senibus maturitas. Hactenus ille. Ego verò discrimen hoc

ad piorum & impiorum mortem conuenientius referri puto. Impij enim ferè moriuntur inviti & repugnantes, vt qui vitæ huius amore

flagrant, atque in ea spes omnes & opes suas repositas habent; & ad

illam dolentes pergunt, in qua (vel ipsa teste conscientia) nihil se re-

posuisse cognoscunt. Dolent itaque grauiter propter ea, quæ dese-

runt, vehementius tamen anguntur propter ea, quæ sibi parata esse

susplicantur. Pij autem ferè more huius senis placida & tranquilla me

re discidunt, & in pace dimittuntur: quia in pace, & iustitia vixerunt:

sic enim legimus; Veniat pax, requiescat in cubili suo qui ambulauit 1 ad 57.

in directione sua. Quicunque ergo in directione hac ambulauerunt,

qui per semitas vitæ ingressi sunt, quod tandem, nisi ad celestis pa-

triæ cubile peruenient? ¶ Hoc est autem quod Ioanni præcipitur,

vt literis ad polteritatis memoriam consignatis mandet; Audiui

(inquit) de cœlo vocem dicentem mihi: Scribe, Beati mortui, qui in

Domino moriuntur. Quamobrem? Quoniam amodo iam dicit Spi-

ritus, ut requiescant à laboribus suis: opera enim illorum sequun-

tur illos. Amodo, inquit. Poena quam enim sanguine suo clausas

ad id usque temporis cœli fôres agnus aperte uit, (qui vitæ & ne-

cis claves habet) minimè iam necesse est mille aut bis mille annos

spudineros manes expectare; sed protinus qui cum fide & pie-

up

Apoca. 14.

tate vixerunt, qui nihil habent quod igne purgandum sit, in illas
 beatissimas oras transferuntur, in quibus à laboribus suis plenissimè
 requiescent. Quare autem hac tanta requie persfruantur? Nimirum
 quia ibi colligent fructus laborum suorum. ibi metent cum letitia,
 quæ cum lachrymis seminârunt. Ideoque lætabuntur coram Domi-
 no, sicut qui lætantur in messe: sicut exultant victores capta præda,
 quando diuidunt spolia. Opera, inquit, illorum sequuntur illos. Oa-
 pera enim velut indiuidui comites sunt, quæ eterna atque indiuidua
 societate hominem comitantur. Apud Romanos in more positū
 erat, ut Imperatores qui se in bellis strenue fortiterque gesissent, &
 prouincias bello subactas Romano imperio addidissent, vibem Ro-
 manam ingrederentur, circumfulsam captiuorum turbam, quam pu-
 gnando ceperant, cæteraque gestorum suorum insignia secum ad
 virtutis memoriam reportantes. Hoc ergo modo pij omnes cole-
 stem Hierusalem, cum ex hac vita decedunt, ingrediuntur, omnia se
 cum virtutum arque gestorum suorum monumenta clarissima refe-
 rentes. Itaque ante ipsoꝫ præcedunt misericordie opera quæ fecerūt;
 ieunia, quibus repugnantem carnis lasciviam subegerunt, plagæ &
 verbera quibus corpus suum attruerunt, itinera quæ pictatis causa
 confecerunt, animæ quas salutaribus monitis & exemplis Christo
 lucrificerunt; illatae iniuriae & contumelie quas propter eum pertu-
 lerunt; ac demum humilitas, charitas, mansuetudo, patientia, & obe-
 dientia, cæteræque virtutes quibus potissimum enituerunt. Deniqꝫ
 quidquid ab eis præclarè in vita gestum est, usquead calicem aquæ
 frigidæ propter Deum in opere rectum, illos subsequetur. Labor
 quippe virtutis abicit; decus verò, meritum, & gloria nunquam
 abitura est. Pro captiuis vero quos Romanorum imperatores secum
 in triumpho ducebant, isti afferunt gloriam triumphati mundi, Da-
 monis, atque carnis suæ: cuius satellites sunt soñificatio, immundi-
 tia, impudicitia, ira, rixæ, contentiones, emulationes, inimicitiae,
 cæteræque huiusmodi pestes, quas infracta virtute subegerunt.
 Quam felices vero tunc labores suos iudicabunt, quos videant
 tantum sibi decoris & gloriæ peperisse, quæ nunquam interru-
 tura sit.

Nec minus tamen impios sua etiam opera consequentur, illos
 que indiuidua societate comitabuntur, & ad tribunal usque superni
 iudicis, non tanquam comites, aut defensores, sed tanquam testes,
 & accusatores procedent. Quale autem agmen hoc futurum est
 (in ijs. præsertim, qui vitam omnipotem in flagitijs consumserunt) in
 quo

36 quo tam mylta scelerata congerentur? Numera mihi, si potes, omnes concupiscentias oculorum; numera omnia furtæ, mendacia, odia, periuria, libidines omnes, & vindictæ cupiditates, maledictæ omnia, omniaque verba obscena, scurrilia, impura, vana, & perniciosa, & numerum arenæ maris superabis. Contemplare, quæso demens, quibus comitibus stipatus ad eum iudicem perges, apud quem, ut nihil latere, ita nihil impunitum relinquere potest. Sed præter hæc omnia, numera quæso detractiones omnes, quibus alienam famam dilacerasti. Quoties in hominum frequentia præcipuam tibi loquendi materiali alieni mores, vita, institutaque suppeditarunt? Quoties nec virginum pudori, nec viduarum fame, nec coniugum honestati, nec sacerdotum honori pepercériss? quoties quæ leui adhuc erant suspitione obscura & inuoluta, tanquam certæ & explorata affirmasti, aut abdita & occulta in vulgus hominum sparsisti? Quid igitur in extremo illo vitæ agone facies? quod te vertes? quid consilij capies, cum tot vallatus criminibus ante hunc iudicem apparebis? Sed forte dices: Sacramentalis confessio peccatorum omnium remedium & medicina est. Quid igitur? An tu satis esse putas confiteri, nisi læsam & violatam famam resarcias? In hoc enim uno crimen ita restitutionis debitor es, ut nō modò cùm falsum, crimen, sed etiam cùm verum dixeris, ad restitutionem tenearis, si proximi fama læsa est. Quo nomine longè plus periculi in hoc uno crimine, quam in multis alijs etiam atrocioribus est. Si enim contumeliosus, vel blasphemus in Deum fueris, sola penitentia & criminis confessione veniam impetrabo; si vero alterū læsi, nisi damnū, quod intuli, resarcia, nulla me confessio, nulla penitentia iuuat. Quare plus etiā periculi in fame, quam in aliarum rerū noctumentis esse video. Ablatam enim pecuniā vel in morte saltē auari quoq; restituunt: erupta vero fama quis restituet, cūtā multi sint qui lacerent. Lacerari enim cā quotidie videmus restituti non videmus. Quomodo igitur ijs, & alijs infinitis propemodū peccatis onus in dilectio illo examine apparebis? Verū enim est quod Apostolus ait: Vnusquisq; onus suum portabit. Quot vero Gal. 7. peccata commisisti, tot supra te onera portabis. Certa narratione didicisti q̄ modò referas. Seruus quidā, cōseruū suū pecunias Dni ferētē in via interfecit, & pecunias sustulit: qui postea à iudice cōprehēsus, suspendio admissi criminis pœnas dedit. Qui paucis post diebus facie horribili inter ardentes flammam globos conseruū quē interemerat, supra tergum baiulans, pio cuidam homini in oratione perseueranti apparuit. Crimen enim illud onus erat, quod misera supra

se anima gestabat, & in eternum gestatura erat. Qualem ergo erit onus illud, in quo tam multa onera congerenda sunt, quos sunt eorum sceleris, qui tota vita sine viro Dei timore cupiditatibus cunctis habent laxauerunt? Sed ait: Latro hora mortis in cruce penitens audi re meruit: Hodie mecum eris in paradyso. Hoc tamen vni latroni cotigisse legimus. Vnde D. Augusti colligit, parum esse huic felicitati fidendum, quae tam rara fuit. Commune vero est, ut mors vita respodat, ut qualis vita præcesserit, talis etiam mors sequitur sit. Pauci enim sunt quibus ea felicitas contingit, quam Ariolus Balaam desiderabat, cum diceret: Moriatur anima mea morte iustorum, & sicut nouissima mea horum similia. Itaque vir avarus & impius cupiebat quidem pessime vivere, & feliciter mori: quod plane multi cupimus, qui Simeonem quidem in morte, Iudah autem in vita volumus imitari. Hoc idem multi fidelium non tam vocem, quam re ipsa proficitur: quod tamen rarissime contingit. Quæ igitur de mentia est, ut singularem vnius felicitatem omnes sibi pollicentur? Quæ insaniam est in tam multorum perditione vnius sibi tantum exemplo salutem polliceri? Si his temporibus, in quibus tam multæ in extremis Oceani simibus opulentæ insule inuenientæ sunt, vna aliqua non minus diues inueniretur, in qua vno aut altero homine excepto, omnes quotquot eod appellissent, propter aeris & cœli inclemenciam varijs langoribus concidissent, quis adeo divitiarum cupidus esset, qui proposito sibi vnius aut alterius hominis exemplo, in eam insulam proficisceretur? Quomodo enim non magis tot mortuorum exemplis, quam vnius incolumente noueretur? Quod si tanta cura temporaria corporis mortein homines reformidant, cum non magis eternum corporis & animæ interitum, æternosque cruciatus, non simili metu perhorrescant?

Sed nunc, fratres, non tam ratione, quam obsecratione hanc causam concludere volo. Vos itaque per vestram rogo obrevisorumque salutem, ut prudenter attendatis, nos omnes, quotquot hic sumus, forassim ante quadragesimum annum ex hac luce migraturos, & ante districti iudicis tribunal astituros. Sexcenta enim millia hominum eduxit Dominus de terra Egypti, exceptis mulieribus & parvulis, qui totidem forsitan fuerunt: qui tam omnes quadragesima annorum spatio, Caleb & Ioseph exceptis, absumpsi sunt. Quid ergo mirum, si nos, qui hactenus viximus, tamquam pauciores illos sumus, ante quadragesimum annum è viuis excedamus? Cum vero ad postremam hanc horam vétu fuerit, cum iam mortis imago ante oculos obuersetur, cum iam

præsen-

Luce. 23.

August.

Numc. 23.

Simil.

42 præsentiu[m] oblieti, futura nobis præsentia esse cœperint: hoc est futura
 mors, futura pœna, futura gloria, futurū iudiciū, futuriq[ue] iudicij irre
 uocabilis sententia, nemo tā perditis moribus est, qui hoc tempore
 non magis diuinis legibus obtemperasse, quām totius orbis imperiū
 posseditis elegerit. Quòd enim mihi mudi imperiū, quod iā desero,
 si supernū iudicem, qui me in gehennam præcipitare potest, infen-
 sum atq[ue] iratū deprehendero? Nemo item est qui non eo tēpore om-
 nia mundi supplicia pertulisse maluisse, quām ynū lethale crimē ad
 versus illū cōmisile; cuius favore & gratia per id tempus tantopere
 egerit, vt pote in cuius arbitrio æterna salus eternaq[ue] vita sita sit. Quā
 ob: ē si hoc ita futurū est, si tātropere cōmissorū dolore eo tēpore tor-
 quēdi sumus, quid supereſt, niſi vt orē obtesterq[ue] vos fratres, vt tales
 nūc esse incipiat, quales tūc fuſſe ardētilsimē cupietis. Quid enim
 43 iustius, quid vtilius, quid prudētius à vobis quisquam expetere pote-
 rit? quod salubrius aut opportunius cōſiliū excogitari, quām vt tales
 modō esse velitis, quales tūc fuſſe tātropere desiderabitis? Hoc enim
 pacto fiet, vt beati Simeonis felicitatem cōsequi possitis, & mortem
 (quæ omniū terribiliū extreμum est) non modō non perhorresce-
 re, sed etiam lātis oculis intueri cum hoc beatissimo sene clamātes:
 [Nunc dimittis seruum tuum Domine, secundum verbum tuum in pace:] vt
 in pace vitam finientes, ad visionem pacis, quæ nunquam fanienda
 est, aspirante Domino peruenire mereamini.

IN EODEM FESTO PVRIFICACIONIS Concio tertia; in qua, post breuem Euangelice lectionis explanationem, primogenitorum offerendorum

lex latius explicatur.

T H E. Sanctifica mihi omne primogenitū, tam de homi-
 nibus, quām de iumentis: mea sunt enim omnia. Exo. 13,

Vit inter omnia diuina beneficia, fratres dilectissimi,
 principem locum redēptionis & salutis nostræ
 myſterium obtineat; ideo singulari denotionis, & gra-
 ti animi affectu, quidquid ad huius beneficij ratio-
 nem pertinet, à nobis celebrandum est. Hodie verò
 salutis nostræ primitias recolimūs, quando videlicet vnigenitus
 Dei filius (cuius sacrificio & oblatione mundus erat expiandus) pro
 nobis Deo Patri offertur, & redimitur. Redimitur autem quinque

L 5 scilicet,

siclis, qui mundum postea quinque sacratissimi corporis sui vulneribus erat redempturus. Hæc enim velut prælibatio quedam redemptionis nostræ fuit, & veluti sacrificium matutinum. Duplex enim sacrificium lex olim instituerat; alterum, quod manœ; alterum, quod vesperi offerendum erat. Vtrumque autem sacrificium pro nobis Saluator noster obtulit: hodiè quidem in presentatione matutinum postmodum vero in passione vespertinum. ¶ Hodiè quoque cum filij oblatione matris purificationem celebramus: quæ cum nihil haberet purificandum, purificari tamen voluit; ut quemadmodum innocens filius in circuncisione suscepit imaginem peccatoris, ita ipsa (quæ mundissima erat) in purificatione immundarum in se feminarum imaginem præse ferret, dum legem purificationis implere non dedita est. Quod quidem (ut de eius humilitate taceamus) duabus potissimum de causis factum esse constat. Altera, quod cum ipsa hodiè primogenitum suum (hoc est, purissimam oblationem) Deo offerre velleret, ipso quoque hoc humilitatis obsequio sanctificari voluit; ut tanto esset eius oblatio gravior, quantum animus offerentis purior erat atque humilior. Hoc enim est quod in muneribus nostris Dominus præcipue requirit. Quæ dare ita D. Gregor. iudicis placare nescit oblatio, nisi ex munditia placeat offerentis. Non enim ex muneribus Abel munera oblata placuerunt. Vnde dicitur: Respxit Dominus ad Abel, & admunera eius. Quamobrem, fratres, hæc curarum nostrarum prima sit, ut metis puritatem diligentissime tueamur, quo omnia opera nostra puritatis auctori grata sint: cui nihil, quamlibet pretiosum, gratum est, nisi ex pura conscientia offeratur. Hæc igitur prior Virgineæ purificationis causa extitit; quæ tamen (ut diximus) purificationis legi astreita non erat. ¶ Altera vero fuit, ne quod offendiculum alijs sacra Virgo præberet, si se à cōmuni purificationis lege subtraheret. Hanc enim vel præcipiam sanctorum curam esse ne cuiquam offendiculo sint, latissimè D. Paulus in Epistola ad Romanos, & in priori ad Corinthios docet: Omnia, inquit, mihi licent, sed non omnia expediunt: omnia mihi licent, sed non omnia ædificant. Hoc autem secundum idem Apostolus præstisso confirmat, ubi ait: Et ego fratres in timore & tremore multo fui apud vos: videlicet (ut Theophilactus hoc in loco interpretatur) sollicitus, ne cuiquam offendiculo essem. Multa enim & viri sancti faciunt, quæ facere non tenentur, & omittunt, quæ facere potuissent; ne hæc eorum libertas infirmis fratribus offenditionis materiam præbeat. Quod quidem hodierna

Gregor.

Genes. 4.

1. Cori. 6.

C. 10.

1. Cor. 2.

Theophili.

hodierna die sanctissima Virgo fecit, quæ cùm astris purior es-
set, purificari tamen cum immundis puerperis voluit; ne alicui
obloquendi ansam præberet. Neque hoc solum alienæ infirmita-
tis, sed nostræ etiam utilitatis causa curandum est. Vult enim sa-
piens, ut curam quisque habeat de bono nomine, meliusque esse,
ait, nomen bonum, quam ingentes opes, & vnguenta pretiosa. Eccle.7.
Ideoque Apostolus Timotheo præscribit, ut non modò castum, 1.Tim.6.
sed irreprehensibilem etiam se ipsum exhibeat, vt per illud quidem
ab omni malo, per hoc verò ab omni specie mali se abstineat, ne
villam contra se rumoris mali occasionem maledicis præbeat:quan-
do quidem (quod ad integritatem nominis attinet) non minus
falsus rumor, quam verus noceat; cùm integritas famæ non tam
in re, quam in opinione hominum sita sit. Quia in re illud admiraz-
6 tione dignum est, quod cùm omnibus in rebus ea aut noxia, aut
salutaria sint, quæ verè hoc sunt, quod dicuntur; quæ verò falsa
sunt, nihil efficiant, cùm nihil sint: apud homines tamen non mi-
nus falsa, quam vera fama nocet. Nec minus vxoris vita pericli-
tatur, cùm falso à viro suo adultera iudicatur, quam cùm verè adul-
tera est. Quot enim pudicas vxores putatis hac de causa à viris in-
teremptas, atque immeritas innocentiae suæ poenas dedisse? Quòd
factum est, ut leges omnes non minus, imo verò multò magis
eos ad restitutionem famæ obligent, qui falso, quam qui verè
alienam famam lacerarunt: quod intelligerent, hac vna in re non
minus mendaciū, quam veritatē nocere. Quo argumento facilè vir
bonus colligere poterit, quantum sibi, non solum ab omni ma-
lo, sed ab omni etiam specie mali cauere debeat; quando non mi-
nus claritas nominis falsis rumoribus quam veris obscuretur. Cuius
rei (vt cætera fileantur) intemerata nos hodie Virginis exemplum
admonet, quæ cùm nihil haberet purificatione dignum, purificari ta-
men voluit, ne villam hominibus obloquendi ansam præberet, si se à
communi purificationis lege subtraheret.

6. I.

Venienti igitur in téplū Virgini occurrit Simeon. Cuius eximiā
sanctitatem Euangelista describit his verbis: [Et homo iste iustus & ti-
moratus, expectans consolationem Israel, & spiritus sanctus erat in eo.]
Qui in hunc usque diem à Domino seruatus erat, ut vitâ mundi, sa-
lutem seculorum, lumen ad reuelationem gentium, salutis nostræ
preiūm, priusquam ex hac vita migraret, oculis cerneret, manibus
contingerebat, brachijs stringeret, complexu soueret, totusque in
eius

eius aspectu afflore liqueficeret. ¶ Cū ergo inducerent puerum Iesum parentes eius, ut facerent, secundum consuetudinem legis pro eo; & ipse, accepit eum in vlnas suas, & benedixit Deum, & dixit: Nunc dimittis seruum tuum Domine, secundum verbum tuum in pace.] Quod perinde est ac si diceret: Ante hac tristis eram, m̄cessus eram, & pro salute mundi anxius & sollicitus eram. Omnia hominum scelera, viscera mea lacabant, & opprobria exprobantium tibi super me cadebant: in luctu & squalore vitam perducebam: zelus enim domus tua & glorie tua peccatus meum laniabat: his autem densissimis tenebris circumfuso, una mihi reliqua spes, & consolatio erat, à qua sola pendebam, sc̄aq; cadentes penè & moribundos artus sustinebam; hempè visurum me ante extremum vitae diem salutem mundi, & vnicum malorum remedium, filium tuum. Implesti iam Domine verbum tuum, consolatus es seruum tuum, & m̄cerores ac lachrymas meas præsentie tuae beneficio in lætitiam commutasti. Nunc ergo, quando id, cuius gratia in hac vita distinebar, assequutus sum, non est cur diutius in ea morari velim. Quam ob rem educ Domine de carcere animam meam, & dimitte seruum tuum in pace. ¶ Non est profectio cur mirari quisquam beat⁹, si huic seni & vita ipsa, & quidquid in vita erat, fastidio fuerit, cūm ipsum vitæ fontem iam vidisset, & complexus fuisset. Qui fixis oculis diu splendorem Solis intuitus est, ubi ab illius conspectu discedens, ad interiora domus sue regreditur, omnia adeò obscura deprehendit, vt splendore Solis oculorum acie occupante penè nihil videat. Quid ergo mirum, si beatus hic senex ubi Solem iustitiae vidit, nihil amplius videre voluerit, & ideo in pace dimitti postulauerit. ¶ Obmutuit Zacharias, Ioannis Baptiste pater, cūm Angelū Domini tot clarissima mysteria proferente audiuīt. 10

Luce. I.

Petrus Rad= Hena.

Prou. 13.

Quamvis enim silentium illud, incredulitatis eius pœna fuerit, myste rior tamen (vt Chrysologus ait) non vacat: Tacet enim (inquit) minima, cūm videt maxima, vocem cūm percipit, vocem amittit. Cūm ergo senex noster eadem mysteria non solum futura audierit, sed præ sentia viderit, quomodo tantæ felicitatis gloria potitus, mortalem vitam sustinere diutius voluisse?

Quamvis autem magna fuerit hodie ha die sancti huius senis lætitia (vt pote qui omnium votorum atque desideriorum suorum compos factus est: Desiderium quippè, vt Salomon ait, si compleatur, deleat animam: & Lignum vitæ, desiderium veniens) longè tamen maior fuit lætitia Virginis, cūm dilectissimi filij gloriam à sanctis hominibus diuina reuelatione agnoscí, & prædicti cari.

cati sicut. Tunc enim summum illud gaudium, quo exultauit spiritus eius de diuini verbi incarnatione, & maternae dignitatis gloria, renouatum est. Vnde D. Aug. huius mysterij consideratione attonitus; *Quis, inquit, o beata mater posset nobis indicate inter huiusmodi obsequia animi tui sensum, cum hinc certiores ex te natum tantilum infantem, illuc attenderes Deum immensum: hinc creatum, illuc creatorum: hinc infirmum, illuc fortissimum: hinc alendum, illuc alentem: hinc non loquentem, illuc angelos docentem?* *Quis, inquam, tui pectoris arcana nobis referare valeat, quibus modis cogitatum ad utramque flectebas, cum unum eundemque Dei filii manibus tenens, hinc adorares ut Dominum, illuc osculareris ut paruum?* *Quis ad tam ineffabile miraculum non obstupescat? Quis non penitus elinguis fiat? Generat puella suum & omnium creatorum, nutrit suum & omnium nutritorem, portat ad templum, suum & omnium rectorem. Quid admirandum spectaculum, ad quod non solidum humana, verum etiam angelica stupescit natura!* Hactenus August.

Ceterum hac ipsa hora superueniens Anna prophetissa, sacri humus mysterij (Spiritu sancto docente) conscientiam se beatissimae Virgini addidit: atque ita omnes, hoc est, duo sancti senes, & Anna, atque Maria cum primogenito suo, a vestibulo templi ad altare usque procedunt, hanc pulcherrimam hostiam Deo Patri oblaturi. Quam quidem processionem sancta hodie pertotum Christianum orbem representat Ecclesia: quæ etiam accensos cereos fidelium manibus gestandos tradit, quibus incarnati verbi mysterium profiteretur. In hoc enim cereo tria sunt; nempè, cera, linum, & flamma; quæ tres substantias, quas in uno Christo confitemur, representant. In cera enim carnem in lino verò, in terra ceram consistente, animam; in splendoribz autem, diuinitatis gloriam, quæ carni, & animæ coniuncta est, accipimus: ideo mosituri accentum cereum manibus tenemus, ut quo tempore lingua fidem Christi profiteri non potest, cereus profiteatur. Quem quidem cereum dum eo tempore manibus tenemus, illud etiam significamus: fidem non modo in intellectu, per cognitionem, sed in manibus etiam, per studiosam operationem, fulgere debere. Cuius rei gratia Dei seruos præcinctis lumbis esse, & lucernas in manibus gestare Dominus in Euangeliō præcipit. Sanctus quoque Simeon non contentus fide Dominum adorasit, in vlnas quoque accepit, ut intelligamus, fidem, quæ in intellectu est, ad operasque progredi debere, ut videlicet sic vitam instituas, quemadmodum illa prescribit, alioqui frustra medici præceptis (noxia à salutaribus

Simil.

Luce.12.

taribus discernentis) fidem habes, nisi & à noxijs abstineas, & salutem.
ribus utaris. Nemo itaque sibi de sola fide blandiatur, nisi fidei obedi-
entiam, hoc est, ea fidei opera iungat, quæ fides di Etat esse facien-
da. Sic enim (vt Apostolus monet) habebimus mysterium fidei in
confidentia pura, hoc est, nō in intellectu solū, per affersum fiduci-

1.Tim.3.

Jacobi. 2.

Simultaneous

Bernar.

Isai. 9.

L11c&.2.

John. 3.

Matth. 3.

taribus discernentis) fidem habes, nisi & à noxijs abstineas, & salutari-
ribus yraris. Nemo itaque sibi de sola fide blandiatur, nisi fidei obe-
dientiam, hoc est, ea fidei opera iungat, quæ fides dictat esse facien-
da. Sic enim (vt Apostolus monet) habebimus mysterium fidei in
conscientia pura, hoc est, nō in intellectu solùm per affensem fidei,
nec in lingua solùm per eius confessionem; sed in conscientia quo-
que per vitæ pūritatem, & piam operationem. Alioqui (vt D. Iacobus
bus ait) quid proderit, si fidem aliquis habeat, opera verò nō habeat;
nunquid poterit fides saluare illum? Sicut enim corpus sine anima
mortuum est, ita fides sine operibus mortua est. Tu credis in filium
Dei? benefacis. Sed aliquid tamen plus quam tu. Dæmones habent:
qui non modo credunt, sed etiam contremiscunt: cùm ipse tamen
Deum non modo non timeas, sed etiam contemnas. Si ergo illi &
credentes, & timentes adhuc Dæmones sunt, quid de diuinæ maiestatis
contemptore iudicadum est? Sed iam ad Virginis oblationem
redeamus.

Hoc ergo solenni piorum hominum comitatu ad altare Virgo sanctissima primogenitum suum oblatura processit, ibi; Deo Patri, vtriusq; hoc est suum, & Patris æterni primogenitum, vtric; dilectissimum, offert pariter, & redimit: offert quidem, vt sit Patris: redimit autem, vt sit noster: oblatione quippe Patris: redemptione, noster est: & ita noster, vt D. Bern. dicat; Totus es Deus meus Domine Iesu, totus es meus: in meos videlicet vsus ita expensus, vt nihil à me sumperis, quod pro salute mea non insumpseris. Hoc etiam innuerit Propheta voluit, cum ait: Parvulus natus est nobis, & filius datus est nobis. Et Angelus etiam ad pastores: Annuncio vobis gaudium magnum; quia, natus est vobis hodiè Salvator &c. Itaque ubique audiatur, & nobis, & vobis; quia haec purissima oblatio tota nostra est, quoniam & à patre data, & à matre redempta est. Pater enim ita dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum daret: mater vero ita nos dilexit, vt pro nostra omnium salute illum hodiè redemerit. Hic

est autem fratres primogenitus ille, quem omnia alia filiorum Israel primogenita adumbrabant; hic ille, in quem vnum cœlestis Pater in tentis oculis aspiciebat, cum eorum primogenita exigeret; que vnu desiderabat, que vnum gratissimum habebat, & propter quem cætera omnia illi grata erant, quæcunq; grata fuerunt. De eo namque ipse ait: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi hene complacui. Et quia unus hic illi gratissimus erat, omnes alios adeò seuerè exigebat, quo niam inter eos unus hic illi offerendus erat. Sicut enim Herodes, pro audire pter

17 præ maximū in Christum oditum, omnes Bethleemiticos infantes occidi iussit, ut hunc unum (quem summè oderat) intet illos occidere. *Mattb. 2.*
 ret ita contra Deus Pater propter summum in Christum amorem, omnia alia primogenita sibi offerri mandauerat, vt vñus hic, quis filius erat gratissimus, illi inter omnes offerretur. ¶ Quamobrem fratres salutare hoc à me consilium capite, si vos ipsos, ac preces vestras Deo gratas esse vultis, vobiscum primogenitum hunc, quoties ad orandum pergitis, deferete, vt à Deo Patre placidis oculis aspiciamini. ¶ Nutrices, quæ filios regum educant, cùm regibus ipsis maximè gratificari, & eorum graues assiduasque molestias lenire volút, parvulos filios in vlnis gestantes ad illos deferunt, quorum aspectu ita oblectantur, vt supercilium, torpumque vultum deponentes, filialis arridere, & regia severitate deposita, cum illis velut repuerascere
 18 incipient, ac leti & iucundi effecti, faciles ad exorandum non modò nutricibus, sed etiam alijs se ipsis præbeant. ¶ Multi passim à nobis & orandi modum, & exquisitas orationes, quæ Deo gratissimæ sint, poscunt: quibus planè respondendum est, nullam orandi rationem Deo esse gratiorem ea, quæ illi primogenitum suum, omnesq; eius & virtutes, & labores suppliciter, atque fidenter offert. Quam rem hodierna beatissimæ Virginis oblatio apertissimè repræsentat. Haec tenuis de Euangelica lectione. Nunc ad proposita thematis verba redeamus.

TRACTATIO THEMATIS. §. II.

¶ In hac autem sacra lectione, duæ potissimum leges proponuntur, quæ diuinæ puritatis & sanctitatis imaginem aptissimè ante oculos ponunt: altera, de puerarum purificatione; altera,
 19 de primogenitorum oblatione. Prior lex puereras omnes, posteaquam enixa fuissent, certo dierum numero immundas esse decernit; & non solum ab ingressu templi, sed etiam ab omni hominum contactu & commercio arcet; ac demum post dies illos sacrificium & oblationem instituit, qua ab immunditia, puerorio contracta, explarentur. Quæ nam hæc immunditia est, quæ possit oculos diuinæ maiestatis offendere? Nullæ enim corporum foras, cùm non adest voluntatis præceptus, diuinæ puritatis oculos offendunt. In partu vero ut non culpa, sed poena; ita non spiritualis, sed corporalis immunditia est. Adde etiam alias huius corporeæ immunditiae leges. Frequentissimè enim vetus illa lex puritatem corporis exigebat: eademque simili ratione corporum foras & immunditias arcebat. Cùm igitur constet hisce rebus

bus Deum nec placati, nec offendit; hoc praecipue captare videbatur, 20
 vt stupidos, & corporeis sensibus addictos homines, his velut rudimentis ad verę puritatis amorem (quæ in animo sua est) induceret. Hac etiam ratione voluit summus ille puritatis amator ostendere, quo amore mentis puritatem prosequetur, quando ipsam quoque puritatis imaginem (quæ corporis puritate constat) tot olim legibus commendauerit. Hoc igitur argumento movebam fratribus, vt quia Dominio diligenter & vehementer cū primis, interni cordis puritati summa cura studemus, nullam in eo impuram cogitationem, vel ad momentum, residere patientes: nec dubium, quin ab eo magnopere diligamur, qui tanto se puritatis amore tenerit, tot legibus declarauit. Cum enim ipse velut quidam puritatis & sinceritatis perennis fons sit, & amoris vel praecipua causa, honestudo existat, quisquis Deo per amorem vniuersi studet, studeat etiam conscientię puritati: atque ita (quod sumus dignitatis, & felicitatis est) *vix* huius. cum Deo spiritus efficietur. Sed hac puerorum lege prætermissa, ad alteram, quam Dominus his verbis tulit, veniamus.

Exod. 13.

Locutus est Dominus ad Moysen, dicens: Sanctifica mihi omne primogenitum quod aperit vulvam in filiis Israel, tam de hominibus, quam de iumentis: mea enim sunt omnia. Omne primogenitum hominis de filiis tuis, pretio redimes. Cumque interrogauerit te filius tuus eras, dicens: Quid est hoc? respondebis ei, In manu fortis eduxit nos Dominus de terra AEgypti, de domo seruitutis. Nam cum induratus esset Pharaon, & nollet nos dimittere, occidit Dominus omne primogenitum in terra AEgypti, à primogenito hominis usque ad primogenitum iumentorum; idcirco immolo Domino omne quod aperit vulvam masculini sexus, & omnia primogenitura filiorum meorum redimo. Et erit quasi signum in manu tua, & quasi appensum quid, ob recordationem, ante oculos tuos, eo quod in manu fortis eduxit vos Dominus de AEgypto.

Hactenus de primogenitorum lege: quæ quidem lex ita iustitiam, & æquitatem Dei, sicut prior illa, puritatem declarat. Quid enim iustus quam diuinorum beneficiorum memorem animum gereret? Qua vero ratione, memoria eorum arctius commendari potuit, quam vt lege perpetua, omnia Deo primogenita consecrarentur, ut cum quotidie maiores natu filij, aut hominum, aut pecorum, aut etiam iumentorum Domino offerrentur, huius tanti beneficij memoria nunquam ex animis elaberetur. Hoc enim est quod ait: Et erit quasi signum in manu tua, & velut appensum quid, ob recordationem;

Exod. 13.

dationem, ante oculos tuos. Itaque semel Dominus filios Israel ab AEgypto liberauit, semel propter eos AEgyptorum primogenita interfecit, & tamen perpetuo grati animi officio beneficium hoc celebrari voluit: non quod ei his laudibus, aut hoc officio aliquid accederet (qui bonorum nostrorum non indiget) sed ut hoc argumento, quam gratus illi animus beneficiorum memor esset, indicaret.

Ex eadem quoque lege facile erit intelligere, quem à nobis Dominus animum requirat, qui nos ut à Diaboli tyrannde vindicaret, non hostium primogenita morte afficeret, sed primogenitum filium acerbissimæ morti tradiderit. Quid enim hoc beneficio maius? Duabus enim de causis rerum pretia augeri solent; siue quia ipsa similitudine pretiosa sunt; siue quia maximè à suis possessoribus estimantur.

Quid autem pretiosius filio Dei? Quid magis ab æterno Patre dilectum? Sic tamen Deus dilexit mundum, ut hunc dilectissimum pri-

Ioan. 3.

mogenitum pro salute mundi daret: sic autem dedit, ut illum in manus impiorum acerbissimis supplicijs & contumelijs excruciantum tradiderit; ut huius primogeniti morte, à Diaboli seruitute eripemur. Quis ergo hoc tanti amoris iaculo non vulneretur? Verè sagit-

Psal. 44.

te tuę Domine acutæ, quibus corda hominum, olim tibi aduersa, charitati tua vulnerasti! Neque immerito idem Dei virginitus sibi apud Prophetam, sagittæ, nomen vendicauit, cum ait: Posuit me si-

Ibai. 49.

cūt sagittam electam, & in pharetra sua abscondit me. Te itaque Pater æternus ad hoc vsq; tempus referauit, ut hoc insigni & electissimo spiculo aduersantium tibi hominum corda amore tui ita sauciat, ut ex inimicis amicissimos reddiderit. Hac eadem charitatis sagitta Sponsa in Cant. se vulneratam esse profitetur, quo vulnere saucia-

ta, conquiescere nullo modo poterat, nec oculis somnum capere, sed per omnes vicos & plateas dilectissimum Sponsum querens, his verbis occurrentes fœminas compellabat: Adiuro vos filię Hierusalem, si inuenieritis dilectum meum, ut nuncietis ei, quia amore lan-

guo. Cumque illæ ab ea dilecti sui signa requirent, Dilectus (inquit illa) meus candidus, & rubicundus, electus ex millibus. Candidus videlicet splendore diuinitatis; rubicundus, cruore passionis: ca-

andidus ex patre; rubicundus ex matre: candidus ex puritate, rubicundus ex amore: candidus, quia verus Deus: rubicundus, quia verus homo. Deum post alias eius laudes enumeratas, tandem subdit: Talis

Cantic. 5. Ibidem.

est dilectus meus, & ipse est amicus meus filię Hierusalem. Quasi dicaret, cum talis tantusque sit quem ego diligo, & ego talis tantillaquam, non despicit tamen vilitatem & abiectionem meam, sed ardentissimo

tissimo me amore complectitur: quare à tali tantoque amatore sic 26
præuenta, quo modo non illum vicissim redamem? quomodo non
illum queram, donec inueniam? quomodo non torta in eius amore
liquefiam? Hoc eodem amore. D. Augu. similiter æstuabat, cùm hu-
ius beneficij iaculo vulneratus dicebat: Eia age Domine, & fac exci-
ta, & reuoca nos: accende, rape, flagra, iam amemus & curramus. Sa-
scio tamen Domine, quantumcunque curram, quantumcunque di-
ligam, nunquam parem huic beneficio gratiam referam. Quo in lo-
co illa. D. Bernardi sententia nos consolatur, qui ait: Etsi quod de beo
rependere non possum, non tamen possum vltra quam possum.

August.

Bernar.

§. III.

Exod. 13. ¶ Sed iam quid sigillatim à nobis Dominus propter hoc beneficium
reposcat, expédamus. Sanctifica mihi, inquit, omne primogenitum
tam de hominibus, quam de iumentis. Quando omnia olim in figu-
ra contingebant, quid hac lege Dominus voluerit ad umbrare, videa-
mus. Inter omnes animi affectus, amor, velut primogenitus est, à
quo cæteri proficiuntur. Ex amore quippe alicuius rei oritur eius
desiderium, cùm abest; letitia, cùm adest; tristitia, cùm ea nobis adi-
mitur; ira, cùm laeditur; timor, cùm pericitatur, atque item de cæ-
ris. Huc ergo primogenitum sibi Dominus consecrari vult, ut quod
pro nobis ille eximio amore gessit, amoris obsequio rependamus.
Totus ergo amor noster ita Deo consecratus est, ut nō modò nihil
supra eū diligamus: sed etiā nihil, nisi propter eum, diligamus. Hoc
est autem summum quod Deus ab homine exigere, & summum itē
quod ab homine præstari possit.

S. Th opus. Quia vero hoc summum inter omnia bona nostra est, explica
quæso Domine, quibus hoc (vt ita dicam) titulis tantum hoc munus 28
à nobis exiges. Multi sunt planè, sed ille omnium primus; quod (si-
cūt ipse ait) omnia primogenita eius sint. Ipse enim amorem condi-
dit, & voluntatem, quæ amaret, & intellectum, qui amorem antece-
deret, & memoriam, quæ rationes amandi recoleret, ac denique to-
tum hominem condidit: quare nob̄ mirum est, si iure suo, quod ipse
de amor. condidit, repetat. Voluntas enim (vt. D. Thom. ait) naturali amore
Dei. plus diligit eum à quo est, quam à quo non est. Quamobrem cùm
ea à Deo profecta sit, plus hoc amore Deum, quam se diligere debet.
Hic igitur primus titulus est, quo Deus creationis iure totum à no-
bis amorem meritò exigit. ¶ Est & alter longè maior, quod videlicet ipse, quos creationis beneficio suos fecerat, redemptionis iure ite-
rum suos fecit. Plus autem est redemptio, quam creasse. Creauit enim

29 verbo, redemit morte. Quare cum is vitam suam propter eorum salutem profuderit, iustum est, ut ipsi quoque vitæ suæ se illi debitorum agnoscant. Quod quidem hoc argumento colligit Apostolus; Si unus, inquit, pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt, & pro omnibus mortuus est Christus, ut & qui viuunt, iam non sibi viuant, sed ei qui pro ipsis mortuus est. Rectè planè Apostolus philosophatur; perinde enim est, ac si diceret: Omnes quidem Adæ filii propter primum illud peccatum ad mortem damnati fuimus: at Christus Dominus misericordia motus, vitam suam (quæ supra omnes omnium vitas pretiosior erat) pro nostris obtulit, qua oblatione nos à mortis debito liberauit. Veruntamen consequens est, ut qui eius beneficio viuunt, vitam suam se illi debere fateantur. Hoc enim *Simil.*
 legibus cautum est, ut cum fideiussor multorum es alienū dissoluit,
 30 & creditori pro omnibus satisfacit, debitores quidem à creditore liberati, fideiussori obnoxij sint. Hic enim non soluendi obligatio, sed persona creditoris commutata est. Quare si omnes fideiussori Christo vitam debemus, consequens est, ut qui viuunt, iam non sibi viuant; sed ei qui pro ipsis mortuus est; hoc est, ut iam nemo ex voto suo, sed ex praescripto Salvatoris sui vitam instituat, sequere totum illius seruituti & obsequio tradat. Exigit itaque huius debiti ratio, ut homo iam iuris sui esse desinat, & in alienam potestatem totus cōcedat, sequere instar holocausti (quod totum in Dei gloriam igne absuebat) Deo offerat: vbi enim amor, ibi totus homo est. Quid mirum autem, si hoc à te Dominus exigit, ut per amorem te illi totum tradas, quando idem se totum ex amore pro te ad mortem tradidit? Cùm Moyseñ Dominus ad liberandos filios Israel in AEGY-
 ptum destinasset, isque segnius munus hoc exequi ccepisset, voluit cum Dominus in itinere occidere. Tulit autem Sephora eius vxor acutissimam petram, & circuncidit filium suum, tetigitque pedes eius, & ait: Sponsus sanguinem tu mihi es. His quidem verbis *Sephō* Exod. 4:
 ra filij sanguinem, pro yiri incolumente effusum, maximi beneficij loco ducens, virum, ut se magis ac magis amaret, inducebat: ac si dice ret: Duplici iam nomine amoris mihi debitor es: primum, quia sponsus; deinde, quia sponsus sanguinem es, quod videlicet te à morte, filij mei sanguine liberaui. Si ergo nouum amoris gradum à viro suo Sephora exigebat, quod illi alieno dolore, alienoque sanguine vitam impartita fuerit, quem obsecro amorem merebitur. qui proprio sanguinete ab eterna morte liberauit, eternamque vitam contulit: Iuste ergo petit, quod pro te ipse pertulit, & quod tibi contu-

lit. Ille animam tuam supra vitam suam dilexit, tu quoque illum supra vitam tuam diligere teneris. Ille nihil saluti tuae antetulit, tu illi nihil anteferre debes; alioqui oius amori minime respondes. Vnde ipse ait: Qui amat patrem, aut matrem plus quam me, non est medi-
32
Math. x. 40. gnus. Et qui amat filium aut filiam plus quam me, non est me dignus. Ille autem ista omnia plus quam Christum amat, qui propter parentum, aut filiorum vitam & incolumentem tuendam, Christi leges violare non veretur. Quod si, quisquis hac de causa aduersum Christum delinquit, non est eo dignus; quomodo digni erunt, qui pro rebus nihili, hoc est, propter vilissimarum rerum cupiditatem, illius leges transgredientur? Tales enim non quidem supra omnia, sed (quod dictu quoque nefas est) infra omnia Deum diligunt; quando nihil adeo vile concupiscunt, quod non eius dilectioni anteferant. Quid verò esse monstruosius, quid magis præpostorum possit,
33
 quam quod Deus, qui diuinitatis ac beneficiorum suorum iure, in summo cordis nostri loco collocandus erat (ut eum videlicet locum haberet in corde, quem habet in mundo) in infimo rerum ordine reponatur? Horret quidem hoc natura, reclamat ratio, indignantur leges, stupet cœlum, terra miratur. O quanto in præstantiori loco te Deus posuit, quam tu illum ponis! Ille quidem te primum supra tergum suum posuit, cum pro te flagellari terga sua passus est. Posuit supra humeros suos, cum supra illos pro te crucem bauilavit, & in ea passus est. Posuit te supra caput suum, cum pro te illud spinarum aculeis vndique transfigi voluit. Posuit denique supra vitam suam, quam pro te obtulit ad mortem. Quomodo ergo, perfide, Deum audes sub pedibus tuis ponere, cum ille te despectissimum vermem supra caput suum collocauerit? Quanto aliter Martyres Christi, qui vitam
34
 suam in imo, Deum verò in summo cardine collocantes, propter illius gloriam, vitam & sanguinem libentissimè profuderunt? Quicunque igitur hos imitantur, hi nimis primogenita hominum (hoc est) quod in homine præstantissimum, & primum est, videlicet summum amorem illi offerunt.

Neque satis ad plenam legis huius observationem est, si primogenita tantum hominum, nisi iumentorum etiam primogenita offramus. Quid hoc est? Constat plane in unoquoque nostrum aliquid esse proprium hominum, aliquid iumentorum. Hinc duplex in homine appetitus existit. Est enim rationalis, est etiam (ut appellant) sensitiuus: atque ita in nobis duplex amor est, alter rationalis, quo ad spiritualia, & honesta rapitur: alter sensitiuus, quo ad carnalia, &
terrena
billij s. M.

35 terrena serimus. Cùm ergo Dominus primogenitum hominis exigit, rationalem amorem postulat: cùm verò iumentorum primogenitum, carnalem etiam à nobis amorem requirit; non quidem ad seruandum, sed ad occidendum atque mactandum: primogenita namque hominum illæsa serabantur, iumentorum verò, nisi ouibus permutarerit, sacerdotali gladio iugulabantur. Cùm ergo iumentorum à nobis primogenita Dominus requirit, hoc præcipit, vt propter eius amorem, omnes impuros amores, & cupiditates, atque libidines diuini verbi gladio resecemus. Ideoque si impudico fortasse amore nostras, iugula illum huius diuini verbi gladio; Omnis fornicator, Ephes. 5. aut immundus, aut avarus non habet hereditatem in regno Christi, & Dei. Si vindictæ cupiditate flagras, adhibe gladium illum; Si non Matth. 6. dimiseritis hominibus peccata eorum, nec Pater vester cœlestis dimitteret vobis peccata vestra. Si carnalium deliciarum amore caperis, adhibe illum; Qui in carne sunt, Deo placere non possunt. Si te avaritia, & inhumanitatis pestis exagitat, memineris scriptum esse; Iu- Iacobi. 2. dicium line misericordia ei, qui non fecerit misericordiam. Si prava iurandi consuetudine teneris, in mentem illud Eccl. reuoca; Vir mul Eccl. 123. tum iurans, replebitur iniquitate, & non recedet à domo eius plaga. Quisquis autem hoc facit, is utique iumentorum suorum primogenita Deo mactat. Quid verò magnum, aut mirabile facis, si propter Deum iugulas primogenitum iumenti tui, cùm pro te Deus morti tradiderit primogenitum suum? Nec verò lex hæc superiori dissimilis, sed maximè coniuncta est. Cùm enim spiritualis & carnalis amor, hoc est, charitas & cupiditas inter se contraria sint, pugnant utique aduersum se, & mutuam sibi iniucem perniciem machinantur. Quare si in te dominatur charitas, seruiet utique cupiditas: si vero regnet cupiditas, non dubium, quin extincta sit charitas. Quid enim sibi vult, quod cùm Dominus in montem Sinai descendisset, Exodi. 19. totus mons fumabat, quoniam èo Dominus in igne descenderat? Quis enim hoc temerè factum credat! Quid verò aliud conuenientius ignis & fumus indicare potuit, quam quod hoc indicio Dominus charitatis & cupiditatis naturam (quæ per ignem & fumum intelligitur) exprimere voluerit? Ignis enim proprium est, ubi in ali- Simil. quam rem incubuerit, humorem sibi aduersantem expellere, unde fumus oritur, quem ab ea re procul pellere nititur. Hęc igitur charitatis natura est, quod perpetuò aduersus cupiditates omnes sibi aduersantes bellum gerit, & ab anima, quam semel obsedit, excutere nititur. Quo indicio fratres, ut cumque de vestro erga Deum amo-

re conjecturam facere poteritis, sit ne legitimus & verus. Quod qui-
dem non tam ex dulci erga Deum affectu, quam ex forti aduersus
carnales affectus pugna dijudicare debetis. Aduersus hanc igitur co-
tinenter bellum gerite, cum hac eternam pugnam capesite, omnes
que aduersus eam diuini spiritus machinas admouete, contra eam
vires inuictas à Domino postulate, ut sic tandem compressa cupid-
tatis libidine, & voluntate propria superata, triumphum de imma-
ni & familiari hoste agentes, celestis tandem glorie palmam perc-
pere mereamini.

I N E O D E M F E S T O P V R I F I C A-
tionis Concio quarta, in qua, post breuem lectionis Euangeli-
ce explanationem, lex purificationis olim à Domi-
no lata explicatur.

T H E. Postquam impleti sunt dies purgationis Mariae
secundum legem Moysi, tulerunt Iesum in Hierusa-
lem parentes eius. **Lucæ. 2.**

S. I quis à pijs hominibus Deique amore incensis quæ-
rat, quid sit, quod in hac vita præcipue in votis ha-
beant, illud asseueranter respondebunt, se nihil ma-
gis quam Dei gratiam, & amicitiam, & omnium pe-
catorum suorum veniam desiderare. Si quis igitur ex
vobis fratres hoc desiderio flagrat, habet planè hodie magnum in
Christi Domini oblatione solatum. Hodie namque Saluator pe-
ccatoribus adiungitur, cum peccatoribus Deo Patri offertur, & pro
peccatoribus redimitur: quòd huius tantæ humilitatis & obedientiæ
merito, eos redēptionis suę participes efficeret. Hoc est enim quod
Apostolus ait: misisse Deum filium suum in similitudinem carnis
peccati, ut de peccato damnaret peccatum: & misisse item eum fa-
ctum ex muliere, & factum sub lege, ut eos qui sub lege erant, re-
dimeret, ut adoptionem filiorum recipieremus. Vtrumque autem
hodie pro nostra salute impletum est, quando innocentissimus Do-
minus paternæ legi subiicitur, & cum peccatoribus, ac pro pecca-
toribus offertur, & redimitur. Hoc igitur peccatores spei solatum
habent, non omnes tamen: sed iij solum, quos scelerum conscienc-
tia

tia terret, quos peccatorum memoria mordet, qui Christo capiti tanquam viua membra, non fidei solum: sed spei & charitatis vinculo coniuncti sunt. Ad hos enim Christus Dominus venit, qui in hoc à Patre missis esse per Prophetam dicitur, ut mederetur *I. sa. 61.* contritis corde, & lugentes consolaretur, daretque eis coronam pro cinere, oleum gaudij pro luctu, pallium laudis pro spiritu sinceroris. ¶ Hoc igitur speci solatium ex primogenitorum oblatione quam hodierna sancti Euangelij lectio initio statim proposuit, capere licet. Sequitur altera lex quæ ad puerarum purificatio nem pertinet: quam quidem fusius excutiemus, si prius tamen sancti Simeonis hystoriam, qui pietate ac deuotione sua huius diei mystrium magna ex parte illustrauit, explicemus. De ipso quippe sanctus Euangelista subdit.

[Et ecce homo erat in Hierusalem, cui nomen Simeon, et homo iste iustus et timoratus, expectans consolationem Israel: et Spiritus sanctus erat in eo.] Quo in loco cum Euangelista timorem cum iustitia viri sancti copulet, non illum timorem accipere debemus, qui est initium iustitiae: sed illum qui per omnes gradus individuus iustitie comes est. Quamuis enim timor Domini siue is quem parit amor, siue culpæ supplicium, Spiritus sancti munus & beneficium sit: multum tamen inter utrumque discrimen est. Ille enim qui à supplicij meru profiscitur, quod magis charitas crescit, eò magis ipse decrescit: ita ut cum perfecta fuerit charitas, hic timor foras pellatur. At contrà timor ille quem parit charitas, adeò crescente illa non decrescit, ut cum illa paribus incrementis sic augeatur, & crescat; ut cum perfecta fuerit charitas, perfectè quoque sanctus hic timor in anima dominetur. Quemadmodum enim qui ardenter alii quem diligit, simili studio atque ardore illi placere desiderat: ita vehementer timet, ne qua in re animum illius offendat: ab eodem quippe fonte & alicui velle placere, & eius offenditionem veteri, manat. Quo quidem timore sanctissima Christi anima tanto ceteris plenior fuit, quanto ardentius Verbum cui erat unita, diligebat. Vnde Isaías cum omnia Spiritus sancti dona Domino Salvatori tribuisset, ubi ad timoris donum ventum est: Replebit *I. sa. 11.* inquit, eum Spiritus timoris Domini. Post Christum vero heatissima Virgo hoc timore plenissima fuit. Quo enim magis Dei amore flagrabat, eò magis ciuius offenditionem vel leuissimam metuebat. Hoc igitur sancto timore beati Simeonis anima mirificè illustrabatur. Alterum vero timorem perfecta eius charitas foras mise-

rat. Hæc igitur prima senis nostri commendatio est.

Sequitur deinde altera, quod expectaret consolationem Israel: quam certè non ab hominibus: sed à Deo mittendam sperabat: ut potè qui non ex terra; sed è cælo, non carnale; sed spiritualem consolationem quærebat. Hoc enim vel præcipuum inter pios improbosque discrimen est, quod iij derelicto fonte aquæ viuæ, querunt cisternas dissipatas: ex quibus terrenam felicitatem, & fallacia mundi gaudia haurire student: illi verò spem, solatium, gaudium, & omnia bona sua in uno Deo posuerunt; ut pote qui mundo mortui, Deo viuant. Hoc autem vtrorumque discrimen regius Propheta describit, cum de improbis cum Deo loquens ait: De absconditis tuis adimpletus est venter eorum; satrati sunt filii, & dimiserunt reliquias suas parvulis suis. Hoc est, spem suam dum viuunt posuerunt in diuitijs: quorum ventres si impleueris diuitijs, & abundare eos feceris liberis, quibus morientes relinquunt diuitias suas, bene secum actum putabant: æternitatis verò nulla cura, nullo desiderio tanguntur. Sed quid vir sanctus, quantò aliter affectus erat? Ego, inquit, in iustitia apparebo conspectui tuo, satiabor cum apparuerit gloria tua. Hoc est ego iustitia, quām inanum diuitiarum studiosior illam vitæ comitem habens, explebor gaudio: cum post mortem apparueris mihi ea specie ac forma, quæ propriè tua est. Idem etiam discrimen illa eiusdem Prophetæ verba designant. Multi dicunt, quis ostendit nobis bona? hoc est, quis nobis præstabit ingentes opes atque diuitias: quibus ab omni miseria liberati, & frumenti, vini, & olei copia abundantes, felicem vitam agamus? Hæc illorum vota, hæc studia, hæc desideria sunt: vix enim felicitatem aliam, quām terrenam & corpoream querunt. Quid verò vir iustus? Ego, inquit, in pace in idipsum dormiam, & requiescam. Cur ita? quibus opibus & auxilijs fretus? Quoniam tu (inquit) Domine singulariter in spe constituesti me. Hoc est, quoniam tu Domine sic animum meum constituesti, ut cæteris rebus tanquam fragilibus & caducis spretis atque contemptis, in una spe miserationis & paternæ prouidentiæ tuæ (quæ bona omnia complectitur) securus habitaret. Ideoque in te uno securus dormio, in te requiesco, in te spes omnes atque opes meas constitutas habeo. Quicunque autem ad hunc felicissimum statum diuino munere peruererunt, non solum omnes humanæ vitæ molestias: sed omnes etiam Diables laqueos euaserunt. Hinc Diuus Fulgentius: Non tenearis,

Psal. 16.

Psal. 16.

Psal. 4.

Ibid.

inquit; nexibus humanae delectationis, & de Diabolo triumphabis. Neque enim antiquus ille hostis alia habet arma, quibus nos impugnet: nec escam aliam, qua nobis laqueos tendat. Senex ergo noster de Diabolo triumpharat, qui non in terra, sed in celo, non ab hominibus, sed a Deo consolationem expectabat.

Sed illud quoque non negligenter prætereundum est, quod vir sanctus non tam sua, quam aliorum commoda quærebat: nec tam de sua, quam de aliorum salute solicitus erat. [Expectabat enim consolationem Israel.] Quo nomine iustitiam eius Diuus Ambrosius commendat. Bene, inquit, iustus: quia non suam, sed Ambro- populi salutem requirebat. Cuius pietatis merito & gratissimum Deo fuisse, & felicissimum hoc responsum à Spiritu sancto tulisse credendum est: videlicet, [non visurum se mortem, nisi videret Christum Domini.] Constat enim similitudinem, amoris esse conciliatricem, nulla autem in re vir pius Deo magis assimilatur, quam cùm ardentissimo amore aliorum salutem curat. Cùm enim Deus propter immensam & infinitam bonitatem suam totus in iuandis, tuendis, & seruandis hominibus positus sit qui omnes vult saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire (cuius rei gratia non modò vnigenitum suum in mundum misit, sed etiam crucis supplicium subire voluit) ille quidem maximè Deo similis est, qui sui quodammodo oblitus, omnes curas & cogitationes suas ad hominum salutem confert. Aquo studio tantum mundi homines absunt, vt sibi soli viuant, sua solum curent, & dum res suas in tuto esse viderint, nihil ad se pertinere putant, si vel celum ruat, vel terra incendio deflagret. At senex noster non tam priuata commoda, quam Israels salutem & consolationem expectabat.

Isigitur hodie ab eodem Spiritu (qui in eius mente habitabat) admonitus, venit in templum, & [cum inducerent puerum Iesum parentes eius, ut facerent secundum consuetudinem legis pro eo, & ipse accipit eum in vlnas suas.] Quis autem verbis consequi possit, quo affectu & ardore beatus hic senex flagravit, cùm suscipiens infantem in vlnas suas, stringeret brachijs suis, & gestiret includere, si posset, in imis visceribus suis? Ipse autem infans suavis & mitis, quo affectu castissimo pij senis pectori insinuabat? quomodo eius illabebatur medullis: quam delectabilem, se implicabat ossibus, Guerricus. inspirabat sensibus? Quo quidem beneficio prorsus liquefiebat in Ser.Pur.

animus eius quasi cera à facie ignis. Amplectere ò beate senex sa- 12
pientiam Dei, & recalescant quæ de novo sensus tui, renouetur
ut aquilæ iuuentus tua, astringe vberibus tuis misericordiam Dei,
& erit seneatus tua in misericordia vberi. Inter vbera, inquit,
Cant. I. mea commorabitur, & cùm i eddidero illum matri suæ, ma-
nebit tamen apud me. Et cùm inter materna vbera contine-
bitur, nihilominus inter vbera mea commorabitur. Latare er-
go iam senior iuste, vide quod præuidebas: discussæ sunt mundi
tenebræ, ambulabunt gentes in lumine isto, plena erit omnis ter-
ra gloria eius.

Sed ignis tamen qui ardebat in corde, foras erumpens, splen-
das verborum scintillas emisit in ore. [Nunc, inquit, dimittis seruum
tuum Domine, secundum verbum tuum in pace. Quia viderunt oculi mei,
Psal. 108. salutare tuum.] Quod perinde est ac si diceret. Defecerat anima 13
Idem. mea in salutare tuum ô Domine, defecerant oculi mei in eloquium
Ibidem. tuum dicentes; quando consolaberis me? Factus eram sicut uter
in pruina, frigidus corpore, aridus corde, spiritu marcidus, &
totus desiderio languidus: sed quia in verbum tuæ promissionis
supersperauit, non visurum scilicet me mortem, nisi viderem Christum
tuum, quod sperauit iam video, quod desiderauit iam teneo,
quod concipiui, amplector. Video Deum Salvatorem meum
in carne mea, & salua facta est anima mea. Quanobrem iam di-
mitte seruum tuum in pace, quando omnium votorum meo-
rum summa completa est, nec quicquam est, cur in vita mane-
re velim. Hactenus de hodiernæ solennitatis historia, nunc pu-
rificationis legem, quæ huic historiæ occasionem dedit, (quo-
niam non vulgaria vitæ documenta continet) excutere inti- 14
piamus.

§. I.

¶ Exigitur olim à Domino lata erat, ut mulier quæ suscepto semi-
ne, masculum peperisset, immunda esset septem diebus: quibus &
à viri thorso, & a communii omnium coetu separata erat. Ijs autem
tres & triginta alij adiiciebantur, in quibus non quidem ab homi-
niu[m] consortio, sed ab ingressu templi, & omnium sacrorum con-
tactu arcebat[ur]: qui omnes quadragenatum numerum conficiunt.
Quibus elapsis, pro emundatione sua agnuta, quæ diues esset,
offerret: par vero turturum, aut duos columbarium pullos, quæ
pauper erat. Hec erat mulieris masculum parentis lex: si vero
feminam

si fœminam peperisset, hic dierum numerus duplicabatur; atque ita quatuordecim diebus (hoc est) duabus hebdomadibus, & octo ac sexaginta diebus (qui omnes conficiunt octoginta dies) immunda censebatur. Quis has Dei leges non miretur? Prima namque fronte imperitis iniustitia speciem referre videtur. Quid enim inupta mulier delinquit, cum parit, ut ei præter acerbissimos partus dolores hæc etiam legis poena infligenda sit? Quod si dicás, haec non partus, sed conceptus culpam fuisse; quæ culpa est matrimonij à Deo instituti legibus deseruire: cum potius crimen sit, si se alteri coniugum à communii toro & consortio subtrahere velit? Præterea, cur hæc legis poena duplicatur in partu filiæ, quando hoc in patientis facultate positum non sit: quæ si in hac re quicquam possit, masculum magis quam fœminam parere voluisti?

Ad peccati quipperationem (vt D. Augustin. ait) adeò vos August.

luntatis consensus est necessarius, ut vbi cunqueis desit, nullus pectorato locus sit. Vtrumque ergo mirum est, & quod poena infligatur parienti, naturæque officio deseruienti: & quod hæc poena in filiæ puerperio magis quam filii duplicetur. Hæc ratio. Originem in primis, ceterosque Patres in eam sententiam adduxit, vt apertissime docerent, in antiquis legibus, præter eum sensum quem verba praeferebant, esse etiam mysticos & latentes sensus: ad quos sit frequenter configendum: vt diuinæ legis æquitas & maiestas, quæ in priori illo sensu minus appareat, in posteriori inueniantur. Cum ergo in ijs legibus quæ ab in exhausto illo totius iustitiae & sapientiae fonte manarunt nihil ron dico in iustum & absurdum: sed ne otiosum quidem esse possit necesse est, vt cum in eis aliquid iudicio nostro absconsum inuenierimus, mentem à literâ ad spiritum attollamus: in quo dignas tali legislatore sententias deprehendamus. Ipsa enim literalis sensus humilitas nobs admöinet, vnde ea relicta, latentia sub eo literæ velamine arcana rimemur. Eos autem qui hoc faciunt, beatos Prophetæ pronuntiat, cum ait: Beati qui scrutantur testimonia ejus: qui Psal. 118. videlicet superficie literæ minimè contenti, interiora eius solicite perscrutantur. Hac igitur promissione excitati, purificationis legem, quæ hodiernæ solennitatis fundamentum est, excutere incipiamus.

Mulier sit, quæ suscepit semine pepererit masculum; imminundar erit septem diebus: hoc est, hebdomada una. Constat plaus ex Euangelicis literis, semen esse verbum Dei: eum vero qui seminat, verbi huius ministrum esse: mulierem autem esse animam

animam fidelem, quæ hoc verbum audit. Itaque cum nos hoc ipso tempore verbum Domini tractamus, quid aliud quām hoc ipsum verbum in corda vestra spargimus? Hoc autem semine suscepimus, quædam animæ masculum filium, quædam feciminam pariunt, quædam verò steriles prorsus & infæcundæ sunt. Anima autem, quæ masculum parit, ea est, quæ ita huius diuini seminis virtute afficitur & fecundatur, ut ad omnia pietatis opera strenuè viriliterque exequenda incitetur: quæ omni à se muliebri inertia & mollitie profligata, erecto & excelso animo accingit fortitudine lumbos suos, roborat brachium suum, & manum suam mittit ad fortia: hoc est, quæ sibi imperat & dominatur, quæ carnem spiritui seruire facit, quæ cupiditatem sub imperio rationis continet, quæ mundi gloriam spernit, quæ Sathanam pedibus suis conterit, quæ Prophetæ pareat consilio dicentis: Expecta Dominum, viriliter age, confortetur cor tuum, & sustine Dominum. Talis inquam anima filium parit, quæ videlicet diuini verbis semine concepto, fortia & virilia opera molitur. Cuius rei (vt cetera prætereamus) clarissima in B. Francisco & Antonio habemus exempla: qui cum templum ingresi, ea Domini verba legi

Prov. 31.

Psal. 26.

Matth. 19.

Rom. 8.

audiuissent: Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & sequere me: hoc cœlestis verbi semine concepto, sic mens eorum fecunda data & affecta fuit, ut nulla interposita mora, pulcherrimum pietatis fructum tanquam masculum fecutum ediderint: dum & mundum & omnia quæ habebant, ipso iam mundo altiores effecti, reliquerunt, & se totos Evangelicæ philosophiae constanti animo tradiderunt. Neque haec solum anima filium parere dicuntur: sed illæ etiam, quæ ita in amore atque timore Domini solidatae sunt, ut cum Apostolo dicere possint:

Quis nos separabit à charitate Christi? Tribulatio, an angustia, an periculum, an gladius? Certus sum quod nec mors, nec vita &c. Talis ergo anima quæ diuino robore septa, hoc ipsum verè dicere potest ea est quæ filium parit. Tales autem masculos Pharaon (id est) principes huius mundi, tanquam sibi regno quæ suo infensos, vehementer odit, & in flumen projicere, & suffocare omni studio atque labore contendit.

Mulier verò, quæ filiam parit, cùm nimirum anima est, quæ cœlestis quidem verbi semen intra se concepit: sed muliebri tenacitudine languens, virtutis opera non viriliter quidem & fortiter, sed remissius operatur, quæ in pietatis operibus exequendis,

dis, magis consuetudine, quam spiritus seruore dicitur: quæ non fortiora & difficiliora virtutum officia (qualis est sui ipsius abnegatio, cupiditatum compressio, carnis mortificatio, laborum perpeſio) sed molliora tantum virtutum opera & faciliora persequitur. Terit enim Ecclesiæ limina, sacras conciones attentius audit, communibus Ecclesiæ precibus & diuinis laudibus frequenter assistit, orat etiam statim temporibus, & ceteras virtutum actiones (quæ non multum operæ atque olei requirunt) exequitur. Hæc igitur est, quæ filiam parit, quæ à lethalibus criminibus abstinere contenta, ardua virtutum opera aggredi laboris metu recusat.

Præter hæc autem duo fœminarum genera sunt quoque fœmine steriles, quæ nec filium pariunt, neque filiam: quæ videlicet quamvis frequentissimè verbi Dei semen intra se concipient, sic tamē animo affectæ & constitutæ sunt, vt nihil magis quotidianis concionibus audiendis commoueantur, quam si nihil prorsus audirent. Sicut enim illorū discipulorū oculi, qui in Emmaus pergebant, diuina virtute tenebantur, ne præsentem Dominum agnoscerent (cuius Luce. 24. tandiu familiaritate vñsi fuerat) ita spirituales horum oculi non Deo, sed Diabolo operante impediuntur, ne admiranda religionis nostræ mysteria, quæ tam ingentes ad virtutem aculeos animis addunt, pro spicere vlo modo velint. Quo sit, vt quomodo nihil intra animæ suæ sinus aut retinent, aut sentiunt: ita etiam nihil boni operis in vita pariant. Si enim ab eis queras, quem fructum ex sacris concionibus toties auditis retulerint, nihil prorsus in tam longo tempore se Christiano homine dignum gessisse fatebūtur. Qui ergo tales sunt, non immerit fœmine steriles appellantur.

¶ Nam nunc expendamus, quid de hoc triplici animarum genere lex statuat. Et quidem anima illa quæ filium parit, hoc est, quæ animose & viriliter in virtute & officio se gerit, immunda esse pronunciatur septem diebus. Cur ita? quid peccauit? quid commeruit? Num præclaræ Sanctorum opera crimen aliquod habent necessario adiunctum, quemadmodum infelices ætatis nostræ heretici sacrilegis vocibus iactant? Nullo modo. Alioqui quomodo sanctus ille Rex in oratione sua dixisset: Obsecro Domine, memento quomodo ambulauerim coram te in veritate, & in corde perfecto, & quod rectum est, in oculis tuis fecerim? Cur ergo hæc ipsa opera expiationis legi subiunguntur, quæ omni sorde & illuie vacant? Quia nimur quæcumque in oculis Dei pura & immaculata sint, in oculis tamen virtuti suspecta

Isai. 38.

Gregor.
Iob. 9.

Ibid.

Pf. duc.

pt. 300.1

Nume. 19.

38. 1. 11

suspecta frequenter esse debent: quoniam (ut D. Greg. ait) bonarum 14
mentium est, ibi timere culpā, ubi culpa non est. An non hoc ipsum
sanctus ille Iob sentiebat, cùm diceret: Et cùm inuocantem me audie-
rit, non credo quod exaudierit vocem meam? Quo etiam spiritu
ductus, qui nullius sibi lethalis criminis conscius erat, tamen aiebat,
Verebar omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti.
Omnia, inquit, (hoc est) non ea solum quae leuis alicuius mali spe-
cieri præferabant: sed ea etiam quae cum pietate & iustitia coniun-
cta erant. Hunc ergo viri sancti affectum in recte factis etiam ge-
runt, ut qui sciant eam esse diuini numinis maiestatem, eamque rur-
sus humane naturę infirmitatem, ut vix credant se, hac tanta imbe-
cillitate oppressos, dignum aliquid tanta illa sublimitate in vita mo-
liri. Itaque cùm aliquod pium opus faciunt, quamvis opus ipsum ex
natura sua rectum sit, vix tamen putant, se illud aut eo animi cona- 25
tu, aut ea alacritate & seruore spiritus, aut ea certe intentionis purita-
te perfecisse, ut non subinde vereantur, ne forte aliqua in re in offici-
o deliquerint: præsertim cùm intelligent non satis esse ad officijs
Integritatem bonum esse quod agunt, nisi ceteræ quoque bo-
ni operis circumstantiae cum ipsa simul operis bonitate conspi-
rent. Quo fit, vt in ipsis recte factis tam longè ab inani gloria
absint, ut magis sibi videantur habere quod lugeant, quam fecis-
se quo gaudeant: magisque cur admissæ in bono opere negligen-
tiae veniam petere, quam cur boni operis præmium poscere de-
beant. Atque hinc fit, vt illis præclarè gesta, non quidem elationis
& inanis gloriæ: sed magis humilitatis & penitentiae materiam præ-
beant. Quod fit, vt totam huius vitæ hebdomadam penitentiae &
expiationis tempus esse credant, eundemque & penitentiae & vite 26
finem esse statuant: & tunc quidem penitendi, cùm viuendi finem
se facturos esse definiant.

Hanc ergo philosophiam verę humilitatis magistram, hæc pu-
risationis lex nos hodie docet: cuius etiam typum in libris Nu-
me. aperte Dominus expressit. Cùm enim lege statuisset, vt cin-
eres combustæ vitulæ in loco mundissimo ad expiationem homi-
num adseruerentur, præcepit item vt sacerdos qui vitulam immo-
lasset, lauaret protinus vestimenta sua, & immundus esset usque ad
vesperam. Rursumque qui immolatam vitulam combusisset,
idem etiam saceret, atque eodem se ritu expiareret. Postremò mun-
dus etiam homo, qui eos cineres in loco mundissimo reponere iu-
bebatur, eidem expiationis legi esset obnoxius. Quæ ratio est,

(a)

7 (ait Flauianus) vt quod⁷ alios sanctificat, quod impūros mundat, Flauianus
hoc ipsum & sacerdotem iussu Domini immolantem, & mini- in Leuit.
strum ignem victimę subiicientem, & mundissimos cineres aspor⁸ cum.
tantem ita coinquinaret, & immundos usque ad vesperam red-
deret? Qui fieri inquam potest, vt quod aspersione sanctificat
immundum, contactu suo contaminet mundum? Nimirum quia
aliud de mundis hominibus Deus, aliud ipsi de se iudicare debent:
nisi mundos se esse credant, sibi que de sua munditie blandian-
tur, hoc ipso innocentiam amittant, quo se innocentes arbitran-
tur. Quod illi Pharisaeo videmus contigisse, qui hoc ipso iustus es-
se desierunt, quod se iustum existimauit. A quo quidem periculo cum
longe abesse pij homines velint, causas semper timendi, atque se
se profundius submittendi querunt. Considerant enim humanum
18 sepe falli iudicium, sepeque in oculis hominum fulgere, quod
diuinis oculis sordeat. Huius rei gratia Apostolus aiebat: Mihi 1. Cor. 4.
autem pro minimo est vt à vobis iudicer, aut ab humano die: sed
neque me ipsum iudico. Nihil enim mihi conscius sum: sed non
in hoc iustificatus sum. Hac etiam de causa innocentissimus Iob. Iob. 9.
Si lotus (inquit,) fuero quasi quis niuis, & fulserint velut mundissi- AuguA
me manus meæ, tamen sordibus intinges me, & abominabuntr
me vestimenta mea. Quare? Nimirum quia meminerat se dixisse Iob. 10.
Nunquid oculi carnei tibi sunt, aut sicut videt homo & tu vides? Luce. 18. 1
Sepe enim (vt Saluator ait) quod hominibus altum est, abominatio
est ante Deum. Talis enim erat ille cui à Domino in Apocalyp. di- Apoca. 3.
citur. Dicis quia diues sum, & nullius egeo, & nescis quia tu es mi-
ser, & miserabilis, pauper, & cæcus, & nudus. Cùm igitur om-
nia hæc viri Sancti probè teneant, meminerintque scriptum esse:
Beatus homo qui semper est pauidus. Et illud item: Non intres in iu Pro. 28.
dicium cum seruo tuo Domine; quia non iustificabitur in conse- Psal. 14.
stu tuo omnis viuens: hæc inquam omnia cogitantes, tantum abest
vt ipsis virtutibus suis efferantur, vt inde magis se submittendi, at-
que deiiciendi materiā sumant. Hinc memoranda illa Guerrici Ab
batis sententia, Utinam fratres mei, utinam eam nos humilitatem ha
beremus in peccatis nostris, quam Sancti habuerunt in virtutibus
suis. Illi enim dum recta facerent, timebant ne quod rectum erat,
non rectè facerent: nos plerumque male gesta partim defendi-
mus & excusamus, partim etiam laudamus. Sic enim ille facie-
bat, apud quem per Hieremiam Dominus ait: Et dixisti, abs-
que peccato, & ianocens ego sum: propterea auertatur furor Hierem. 2.
tuus

Guerricus
in Ser. Pua-
rificat.

tuis à me. Ecce ego iudicio contendam tecum , ed quod dixeris: 30
 Non peccavi. Etrūsum, Confusi sunt; quia abominationem fecerunt. Idem. 6. runti: Quinimō non sunt confusi, & erubescere nescierunt. Ab hoc ergo criminē usque adeò se viri sancti immunes conseruare student, ut quamvis innocentissimè viuant, totam tamen huius vitæ hebdomadā expiationis & pœnitentiae tempus esse statuant, atque hac ratione purificationis legem impleant. Sic D. Hieronymus aspernum vitæ genus in deserto persequens, de se ait. Quotidie gemitus, quotidie lacrymæ, & si quando repugnantem somnus immensus oppressisset, nuda humo vix hærentia ossa collidebam. Hoc igitur modo viri sancti totam penè huius vitæ hebdomadā in luctu, squalore, & lacrymis agere solent.

Hieron. III. §.
 ¶ Quod si hæc lex animæ filium parienti posita est, quid de ea censendum erit, quæ filiam parit? Hoc est, quæ in vita sua remissior & negligentior fuit? Hæc nimirum sciat, duras sibi esse hebdomadas ad pœnitentiam destinatas. Nam & in huius vitæ hebdomada, & in altera expiare debet, quicquid ob remissiorem viuendi rationem in hoc seculo commisit. Nemo autem leue esse putet, quod in altera vita luendum referuatur, cùm D. August. dicat, solam diem purgatorij omnes Sanctorum passiones superare. Ideoque opportune Apostolus fideles admonet, vt diligenter quisque videat, quod supra fideli fundamentum ædificat. Alius enim ædificat aurum & lapides pretiosos: alius lignum, fenum, & stipulam. Quid autem quisque superstruxerit, dies Domini declarabit, qui in igne reuelabitur, & vniuersusque opus quale sit ignis probabit. Itaque ardentissimo illo igne purgandum erit, quidquid ignis materia fuerit, hoc est, quidquid fuerit diuina iustitiae legibus & puritati contrarium.

I. Cor. 3. Ceterum si huic legi obnoxia est anima illa quæ filiam parit, quid de illa censendum est, quæ omnino sterilis est? quæ nec filium parit, nec filiam? hoc est, quæ toties concepto verbi Dei semine, nullum omnino bonum opus nec virili, nec molli animo retulit: sed in perpetua sterilitate ad finem usque vitæ perseverat? Hæc nimirum per legem maledictioni obnoxia est. Sed cui tandem? illi nimirum quam Apostolus protulit, cùm ait: Terra venientem supra se bibens imbre, proferens autem tribulos & spinas ijs à quibus colitur, remproba est, & maledictio proxima; cuius consummatio in combustione. Quibus verbis quid dici acrius, quid formidabilius potest?

Hebr. 6. Quid vero illud ex Euangelio? An non eandem Apostoli maledictionem.

ditionem Dominus confirmavit, cùm vernanti siculneæ maledixit, Matth. 22.
 quod nullum in ea fructum, sed in aia tantum folia reperisset? Hi
 autem sunt qui fidei lumen, qui sacramenta, qui diuinæ eloquia fru-
 stra receperunt; quando his omnibus nihil magis in pietatis & iu-
 stitiae studio profecerunt, quām ethnici, & exleges homines, qui his
 omnibus diuinæ gratiæ instrumētis destituti sunt. Qui autem in hoc
 statu degūt (degūt autem, vt arbitror, permulti) ad curulum mihi
 malorum omnium peruenisse videntur. Hoc enim extremum illud
 supplicium est, quod per Oscam Dominus rebelli & perfido popu-
 lo minatur, cùm ait; Auferat fornicationes suas à facie sua, & adulte-
 ria sua de medio vberum suorum, ne forte expoliem eam nudam,
 & statuam eam secundum diem natiuitatis suæ. Quando autem
 hoc impletur, nisi cùm homo cœlestis gratiæ opibus spoliatus, ita se
 34 se in omnia sceleræ effundit; ita cunctis cupiditatibus, & prauis desi-
 derijs habetas laxat, vt illi faciunt, qui nullum diuini numeri me-
 tum, nullam religionem, nullam certam viuendi legé habent? Quid
 igitur isti sperare poterunt, qui sic vitam sine vlo pietatis cultu trāse-
 gerunt, cùm ita nudi, & steriles, & sine vlo bonorum operum fru-
 ctu ante supernum iudicem statuantur: quem constat, vnicuique se-
 cundum opera sua redditurum? His igitur nulla expiationis poena,
 nec in huius, aut alterius vitæ hebdomada, lege Domini designatur:
 quia tales quādū ita manent, non temporaria expiationis, sed æter-
 næ damnationis poenam sustinere, & sterilitatem hanc non diluere,
 sed luere perpetuò debent.

Horum igitur vitam detestantes, aliorum fecunditatem, qui vel
 filios, vel saltem filias pariunt, imitari studeamus: quibus utrisque hu-
 ius vitæ hebdomoda expiationi, & agenda pœnitentiæ destinata
 est. Hanc ergo dum vita supereft, dum purgationis dies instat, toto
 pectore amplecti studeamus fratres. Satius enim & suauius est (vt Guerricus.
 ait Guerricus Abbas, lachrymarum fonte purgari, quām igne. Qui in Ser.
 enim non fuerint hoc fonte purgati, igne purgari debent: quando
 scilicet iudex ipse, quasi ignis conflans & mundans argentum, pur-
 gabit filios Leui. Nunc Christus aqua diluens; tunc ignis consumens:
 modò sors patens in ablutionem peccatorum & mensuata; tunc
 flamma saeuens, & ignis vorans usque ad medullas animæ. Hoc
 enim igne nihil acerbius, nihil acrius, aut vehementius in hac vita
 potest excogitari. Quod si à me queratis, qua potissimum ratione
 in hac hebdomoda nostra purgari debeamus; ad hoc vobis idem au-
 tor respondet; quod cum multa sint quibus peccatorum maculae in

hac vita diluantur, quatuor tamen præcipua esse quæ huic officio 36
maxime deseruantur ad quæ cætera referuntur: nempe contritionem
cordis, afflictionem corporis, patientiam tribulationis, operaque
pietatis & fidei. Inter quæ quatuor postremum hoc ut facilius &
suauius, ira omnibus in communie propositum est. Ut enim delica-
tis hominibus aliquatenus morem geramus, si lachrymas non ha-
bent, si labores habent, si nesciunt ferre tribulationem, nunquid ex-
clusare poterunt quod Salomon commendat? Per misericordiam
inquiens & fidem purgari peccata?

Prouer. 15. uius? quid fide iucundius? De ille dicitur, Peccata tua eleemosynis
Danie. 4. redime, & iniurias tuas misericordijs pauperum. Et Dominus im-
Luce. 11. Euangelio, Qod superest, date eleemosynam, & ecce omnia mun-
Acto. 13. da sute vobis. De hac Apostoli dicunt, fide hominum corda
purgari. Quanquam in hac Salomonis sententia possit intelligi non 37
fides qua credimus, sed qua credibiles nos exhibemus, dum fidem
Deo & hominibus seruamus, ut quod hic dicitur, Per misericordiam:

Prouer. 16. & fidem purgantur peccata; & paulo post; Misericordia & veritate
redimitur iniurias; eadem sit in diuersitate verborum repetita sen-
tentia. Recte igitur misericordia & veritas, seu fides sociata sunt,
cum in omnibus vijs nostris, nisi misericordia & veritas obuient si-
bi plus augeri quam purgari peccata sit verendum. Sunt enim non-
nulli, qui cum in pauperes, & Ecclesiæ etiam benigni & liberales
sint, in veritatem tamen (hoc est) iustitiae officijs, ad quæ ex divina le-
ge tenentur, in officijs & negligentes sunt. Quorum misericordia
ingrata Deo est, qui obedientiam victimis præfert, & odio habet
rapinam in holocaustum. Vnde scriptum est: Qui offert sacrificium

Eccle. 34. ex substantia pauperis, quasi qui victimat filium in conspectu pa- 38
tris. Cæterum quod Dominus ex eo quod superest eleemosynā

2. Cor. 8. præcipit dati, hoc significare voluit quod Apostolus ait, nempe
ut abundantia nostra aliorum suppleat inopiam. Quæ in re multum
prorsus pepercit infirma & pusilla nostra fidei, qui bona commu-
nia non ex æquo fratribus partiri, sed ex eo quod superest pro-
priæ necessitatib[us] iussit eleemosynam eis impartiri. Esto tamen, si
istud ius ordinata charitatis, quod moderatio Euangelij suas cui-
que necessitates primum exceptit; quis ille est qui recte metiatur ne
celeritates proprias? qui inter æquum & superfluum æquo iudicio di-
scernat? Quam multa sunt quæ libido & vanitas nostra necessaria
esse definir, quæ ab illo sapientissimo & incorrupto iudice (cui hu-
ijs rei iudicium reseruatur) superflua iudicabuntur? Atendamus

nobis

¶ nobis fratres ne de mortibus pauperum fratum nostrorum incipiamus iudicari, si superflue retinemus, aut insumimus nobis vnde vita illorum valeat sustentari.

¶ IIII.

¶ omnes in misericordia misericordiam habent.

¶ Sed quoniam satis hactenus de purificationis tempore & mysterio diximus, sequitur ut sacrificij quoque foeminae purificandæ rationem & significacionem exponamus. Præcipiebat ergo lex hæc dierum numero transacto, ut puerpera pro emundatione sua sacrificium offerret; quæ diues esset, agnum; quæ vero pauper ac tenuis, parturum, aut duos pullos columbarum. Hac etiam oblatione totius Christianæ philosophiæ summa continetur, quæ hoc symbolo duas tantum ad felicitatem vias; alteram innocentia, alteram pœnitentia esse declarat. In agno quippe innocentiam, in parturibus vero & columbis, quæ gemitus semper edunt, pœnitentium lamenta designari notissimum est. Quicunq[ue] ergo cœlestium donorum dantes sunt; hi agnum offerunt, qui videlicet perpetuam in vita innocentiam retinuerunt. At qui hoc præstare nequeunt, sciant se non alia via, quam lamentis, & gemitibus, ac veteris vitæ pœnitentia ad felicitatem esse peruenturos, dicente Domino: Nisi pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis. Quid igitur cunctamini fratres, qui ita innocenciam perdidistis? Quomodo tam anxiè cœlestis vitæ hæreditatem desiderantes, viam, quæ sola ad eam ducit, ingredi recte satis? Cur in aliud tempus differtis, quod quod citius, eo facilius perfere poteritis? Cui modò eam sementem facitis, vnde postea nihil amissum & lachrymas metere possitis? Cur rem tantum momenti in futurum tempestis differtis, cum ignoratis quid superuentura pariat dies? Cur non timeris ne vos futura tempora computantes, cœlestis illa vox intercipiat: Stulte, hac nocte repetenter te animam tuam: ea quæ parasti cuius erunt? Felix plaud & nimium felix, qui lauat manus suas in sanguine peccatoris: hoc est, qui alieno periculo sapit, qui alieni criminis supplicio admonitus, vita innocentiam & puritatē sedari studet, hic enim non hanc Domini exprobrantis vocem, sed nullam potius est auditurus: Euge serue bone & fidelis, quia in pauperrimis aspisti fidelis, intra in gaudium Domini tui. Quo nos perducere dignetur, qui dolorum suorum acerbitate hoc nobis sempiternum gaudium comparauit.

Luce. 13.

2.3.10.11

1.10.8.11

Luce. 12.

Matth. 13.

THE IN FESTO BEATI MATHIAE
Apostoli Concio prima, in qua, post Euangelicæ lectionis enarationem, tria improbaꝝ vitæ onera explicantur, quæ nos ad eius odium ac detestationem maximè incitare debent.

THE. Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Mat. xi.

Sacra præsentis diei solennitas, fratres dilectissimi, Euangelice prædicationis officium maximè commendat. Constat enim præcipuum Apostolorum munus, quo mundum ad fidem conuerterunt, Euangelij prædicationem exitisse. Quæ verò sit huius officij dignitas, multa sanè declarant. Atque illud in primis, quod hoc ipsum Se

Hebre. 3. uatoris nostri munus & officium fuit. Cuius rei gratia Paulus Apostolum eum & Pontificem confessionis nostræ appellare non dubitauit. Quale igitur officium est, ad quod vñigenitus Dei filius in terras à Deo Patre missus est, vt quiloquebatur antea patribus in Prophetis, nobis in filio suo loqueretur? Electio deinde beatissimi Apostoli Mathiae, muneris huius dignitatem satis aperte declarat.

Actto. 1. In qua cum electores essent sanctissimi, & ab omni acceptio[n]is personarum vicio (quod in electionibus maximè dominatur) alienissimi, non tamen iudicio suo tantum tribuerunt, vt electionis huius munus sibi usurparent, sed sibi suisque cōsilijs diffisi, & ad primam illam veritatis regulam fallere & falli nesciam conuersi: Tu, inquiūt, Domine qui corda omnium nosti, ostēde quem elegeris ex his duabus accipere locum ministerij huius, & Apostolatus, de quo prævaricatus est Iudas. Quæretis huius rei causam? ea est officij dignitas & maiestas, cui animarum salus (quæ non corruptibilibus auro & argento, sed pretioso immaculati agni crux redemptæ sunt) credita est.

Quod ergo tanti redemptori suo constitut, quodque inter æternæ præmia aut supplicia constitutum est, an non summo studio & diligentia curandum erit? Ex fine igitur officij facile erit eius dignitatem & necessitatem colligere: qua cognita, mirum non erit, quod viri sanctissimi hoc tantum negotium non sibi sumere, sed Deo cōmittere voluerint. Qua quidem ex re colligere licet fratres, quo affe

q. Pet. 1.

Etū & mente sacris concionibus intercessus debeamus, quarum ministri tanta religione cooptantur. Neque verò S. Apostolus se indignū hac electione præstitit. Nam cum in partitione prouinciarum, Ita dēa ei nutu diuino obtigisset, multos partim doctrinā, partim vita, quam integerimā ageret, partim miris & inusitatis operibus, quae in egrotorum morbis profligandis ederet, ad christianam religionē fidemq; traduxit. Quod cùm Iudæi, quos ad sanam mentem à praua deducere non potuit, acerbè ferrent, eum ad Pontificem pertraxerunt, doctrinamque ac religionem ei vt crimen obijcere cœperunt. Ille magna fiducia, præsentique animo fatus, hoc statim respondisse dicitur, ea quæ ipsi vt probra & crimina obiectarent, non longam desiderare orationem: Christianum enim esse, non criminōsum esse, sed gloriosum. Cumque Pontifex ex eo quæsiuisset, si tempus penitentiae daretur, mutare ne consilium velle? Deus, inquit, prohibeat, vt ne à veritate, quam semel inueni ac secutus sum, aliquando quasi transfuga deficiam. Tum concitati populi furore Pontifex, præter priuatum odium impulsus, eum sententia sua lapidibus primò obruendum, deinde securi feriendum esse pronunciauit. Duo autem testes, quos subornauerant, primi in eum lapides iaculati sunt. Ille verò testimonij causa vt secum sepelirentur, rogauit. Sic beatus Matthias ad Christū migravit. Hic igitur beatissimi Apostoli finis fuit: in quo fidei suæ, integritatis, charitatis, & constantiæ clarissima nobis exempla reliquit. Nunc superest, vt Euangelicam huius diei lectionem, quæ singularem continet doctrinam, explanare incipiamus. Quod vt religiose præstare possimus, cœlestem opem sacratissimæ Virginalis interuentu suppliciter imploremus.

AVE MARIA.

Paulò ante huius sacræ lectionis initium narrat sanctus Lucas Evangelista Dominum misisse discipulos suos ad prædicandum, potestate illis tradita sanandi languores omnes, & Dæmones ex obfessis corporibus pellédi. Discipuli verò peracta Dominica legatione, & re feliciter gesta, reuersi sunt cum magno gaudio ad Dominum dicentes: Domine etiam Dæmonia subiiciuntur nobis in nomine tuo. Quibus ipse, Videbam, inquit, Satanam sicut fulgur de celo cadentem. Quæ Domini verba, vel casum principis huius mundi (qui erat Apostolica prædicatione foras eiuscendus) significare voluit: vel tacitè discipulorum lætitiam compescere, & superbizè periculum exemplo ruinae Dæmonum (qui, quòd coelestibus donis intumuisti,

sent, è cælo deieicti sunt) voluit eis demonstrare. Quamuis enim homo ex infimo elementorum omnium, hoc est, ex limo terræ formatus sit (pisces enim & aues ex aqua, quæ terra nobilior est, conditi fuere) tamen dictu mirum est, quo ardore ad sublimia feratur, seque supra omnia erigi cupiat, perinde atque non ex terra, sed ex ærea, vel lignea materia formatus esset. Verum leuitas hæc, non illi ex materia conditionis, sed ratione cognationis prouenisse videtur. Res fert enim moribus & ingenio primos illos generis sui parentes, qui cæca diuinitatis & sublimitatis cupiditate ducti, in huius ærumno-⁸ se vitæ miseras inciderunt: ideoque non mirum, si in eo eadem illa quæ erat in antiqua dignitate ambitio & superbia maneat. Quo fit ut non in fortuitis modò bonis, sed in naturalibus etiam (quæ aliena esse, & beneficium illi Domini contigisse intelligit) frequenter gloriantur. Vnde enim vel vocis suauitas, vel formæ pulchritudo, vel corporis vires, vel ingenij acumen, nisi ab autore naturæ, & bonorum omnium fonte prodierunt? De histamen rebus, quæ sine suo labore, sola Domini gratia perceperunt, multi inaniter gloriantur, quum tamen in illis nihil habeant, quod suo sibi iure vendicare possint. Sed in his adhuc minor est querela. Longè tamen indignius est, quod non modò in naturalibus, sed etiam in coelestibus & super naturalibus donis gloriatur: quomodo Apostolus quoque reuelationum magnitudine gloriatus fuisset, nisi quotidiano carnis sti mulo fragilitatis suæ admoneretur? ¶ Huic ergo Dominus periculo obuiare volens, gestientibus ob felicem successum discipulis, miserabilem Dæmonis casum proposuit, qui ob hoc tanquam fulgur è cælo deiectus est, quod acceptis à Deo muniberibus fuerit elatus. Illam igitur periculosam rudium adhuc discipulorum lætitiam temperauit, & alteram veræ solidæque lætitiae causam praebuit, cum subdit: Veruntamen in hoc nolite gaudere, quod Spiritus subiiciuntur vobis: gaudete autem quia nomina vestra scripta sunt in celis. Quam quidem sententiam alio quoque loco Dominus confirmavit, cum ait: Nolite timere pusillus grex, quia complacuit Patri vestro dare vobis regnum. Felices, quibus hoc tam ingens bonum ab ore veritatis promissum est. Felices, quibus in hac etiam vita manentibus hoc tantum arcana scire concessum est. Felices iterum atque iterum, quibus in hoc exilio, & calamitosa vita degentibus, spe licuit esse beatis, & in fragili corpore æternæ vitæ primitias degustare. Pusillus quidem grex, sed non pusillus, cui tam magna merces in celis reposita seruabatur. Quid his triste, aut

2. Cor. 12.

Matth. 11.

Luce. 12.

io obscurum tantæ promissionis spe letantibus euenire poterat? Si quis enim omnes omnium mortalium labores in corpore perferret, qui tamen certò sciret, se post breuem lucis huius usuram cum mendico Lazaro choris esse Angelorum inferendum, quid Luce.16.
 illi hæc tanta malorum colluies nocere posset? Rursum, si totius mundi imperio potiretur, qui tamen certò sciret, se exatta breui illa felicitate, cum epulone diuite ad tartarorum supplicia transmittendum (vbi ne guttam quidem aquæ siti enectus, esset percepturus) quomodo hunc felicitas illa sua exhilarare, & immensæ deliciae oblectare possent, cum tanta malorum vis supra caput illius impenderet? Merito ergo discipulis Salvator ait, Gaudete & exultate, quia nomina vestra scripta sunt in celis.

ii Nee ipsis modò exultandum esse hoc nomine suscit, sed ipse etiam post hæc verba exultans in Spiritu sancto ad Patrem ait: [Confiteor tibi Pater Domine cœli & terræ.] Causa autem exultationis huius, salus nostra fuit, quam in prima illa discipulorum legatione præuidit. Hoc ergo nomine Patri gratias agit, quod huius tanti mysterij revelationem sapientibus & prudentibus seculi absconditam, parvulis, hoc est, humilibus, & infimæ notæ hominibus reuelauerit. Cuius rei non aliam causam subdit, nisi hanc, [Ita Pater, quoniam sic placitum fuit ante te.] Neque enim christianus homo in operibus, iudicijs, electionibus que diuinis aliâ causam, quam diuinam voluntatem (quæ prima totius æquitatis regula est) quære re debet. Sicut enim (vt Saluianus ait) plus est Deus quam omnis humana ratio: ita plus apud me valere debet, quod à Deo gubernari cū contra Genita cognosco. Hac enim ratione Christianum hominem contetur til. Saluianus esse, nec ultra curiosius progredi debere D. Athanasius in vita Mag- Athanasi ni Antonij docet. Memorat enim oranti Antonio reuelatum suis duorum ad se monachorum per arida eremi loca venientium, alterum siti confessum, animam efflasse: alterum verd, nisi illi subueniretur, illico moriturū; cui vir sanctus, designato loco, protinus subueniti precepit. Fortasse aliquis (inquit Athanasius) hoc in loco requirat, cur non ante quā alter moreretur, res Antonio declarata sit? Incongruo proorsus (ait) Christianis argumēto vtitur, quia non hoc Antonij, sed Dei iudicium fuit: qui & de moriente quam voluit sententiā tulit, & de sitiēte reuelare dignatus est. Hæc ille. Hanc ergo Philosophiam nos hoc in loco docet æterna Patris Sapientia, cum in hac tanta re non aliam causam, quam Patris voluntatem affert.

Sed quamvis hoc nobis sufficere debeat, non defunt tamen ratio
nes, propter quas summa illa æquitas & sapientia hoc ita esse volue-
rit. Inter quas illa non in postremis habenda est, quod humilita-
tis amator, & superbiae osor Dominus, non solum humilia respicit in
coelo & in terra, sed etiam, quæ vel humilitati confinia sunt, vel
ad humilitatem viam muniunt, placidis oculis contemplatur. Sicut
autem (vt D. Bernardus ait) humiliatio ad humilitatem via est: ita
etiam infima hominum sors atq; conditio humilitati propior est: si-
cuit contra opes, potentia, & secularis sapientia superbiae sunt pro-
piora. Huius enim gratia Apostolus scientiam inflare ait; & diuini-
bus huius seculi præcipit, non sublime sapere: quod hoc vitium (nisi
diligenter caueatur) opulentiae atque seculari sapientiae finitimum
sit. Cuius rei vel indicium, vel figura est, quod toties in literis san-
ctis videmus Deum maximos natu filios & primogenitos repudias-
se, minores autem elegisse. Sic enim (vt ab ipsius mundi exordio exé-
pla repetamus) ex duobus Adæ filijs primogenitum Cain repulit,
& Abelem natu minorē elegit: ex duobus verò Abrahæ filijs Ismaë-
le primogenito repudiato, ad Isaäc translata benedictio est. Ex duo
bus autem Isaäcfilijs, Esau & Iacob, hanc Dominus protulit senten-
tiā, Iacob (natu videlicet minorem) dilexi, Esau autem odio habui.

Gen. 4. Genes. 49. Ex duobus item Ioseph filijs, Manasse & Ephraim, minorem natu,
maiori autem eorum Iacob commutatis manibus ex Dei sententia
prætulit, quamvis hoc Ioseph vtriusq; patr. ægrè admodum tulerit.
In his quidem electionibus fidelis homini pro ratione satis abunde
diuina voluntas esse debet. Sed illud etiam hic animaduertendum
puto, adeò Dominum humilitatis virtute delectari, vt humilitatis ea-
tiām imaginem (quæ in infimiis rebus elucet) honorare quodammodo

Luc. 18. do videatur. Quod non obscurè in Euangelio significauit, cùm pue-
ros ad se allatos blandè recipiens atq; complexás, discipulis illorum
ad se accessum prohibentibus ait: Sinite paruos venire ad me, &
nolite prohibere: talium enim est regnum coelorum. Idem etiam de
virginitatis virtute dicere licet: quam summus ille puritatis amator
ita diligit, vt eius etiam imaginem peculiarem quendam tribui hono-
rem velit, dum in vastatione ciuitatum aliquarum, cùm nulli sexui
vel etati parcere olim præceperit, virginestamen iusserit reseruari:
non quod infidelium foeminarum virginitas Deo grata sit, sed
quod eius quodammodo imaginem gerat. Sic enim, quia summo
illi Christi sacrificio maxime oblectandus atque placandus erat, dū
hoc tamen differebatur, eius imagines & simulachra quædam in pe-
corum

Nume. 31.

16 corum mactatione offerri sibi in lege præcipiebat: quæ tamen non ex natura sua, sed ex offerentium devotione illi grata erat. Has ergo duas potissimum virtutes, humilitatem, & virginitatem (quarum altera præcipitur, altera consulitur) ita Dominus honorat, ut ipsarum quoq; imagines honorare quodammodo videatur. Quo minus mirandum est, si tantus hic humilitatis amator sapientes seculi, seculari scientia inflatos, reliquerit, & rudes pescatores elegerit, ut potè qui à superbia tumor & lögii abessent, & verè humilitati propiores essent.

Humilitatem vero ducem esse ad sapientiam idem Dominus exē
plo suo protinus confirmat, cùm ait, [Discite à me, quia mitis sum & hu
milis corde.] Causam verò cur homines ab eo discere debeant, man
suetudinem & cordis humilitatem esse ait: quoniam qui his virtuti
bus prædicti sunt, diuinæ sapientiæ participes efficiuntur: ideoque di
gni sunt quibus coelestis Philosophiæ magisterium committatur.
Super quem enim requiescit Spiritus illæ Prophetarum & Ecclesiæ
magister, nisi super humiles mentes & mansuetas? Hinc Salomon Prou. 11.
ait, Vbi fuerit superbia, ibi erit contumelia: & vbi humilitas, ibi & sa
pientia. Hinc D. Augustinus, Si à me (inquit) quæsieris, quæ sit certis August.
lîma ad sapientiam via, humilitatem respondebo: & si secundò idem
queras, humilitatem iterum respondebo: & si tertio tandem ac cen
ties idem à me requiras, idem à me responsum feres. Superbos au
tem verè sapientiæ expertes esse, idem Augusti. cæcitatibus exem
plo ostendit cum ait: Tumore meo Domine separabar ab te, & ni
mis inflata facies claudebat oculos meos. Iam verò mansuetos eoz
dem modo à Domino illuminari atque doceri, regius Propheta te
statur, his verbis: Diriget mansuetos in iudicio, docebit mites vias Psal. 24.
18 suas. Si ergo mites & humiles præceptorem & magistrum Deum ha
bent, dignum profectò est, ut quianti magistri discipuli sunt, alio
rum magistri fiant, & ab omnibus audiantur. Quare non immerito
hunc tibi Dominus honorem & officium sumit, cùm ait, [Discite à
me, quia mitis sum & humilis corde.] lib. 2. mag. mod. a. cup. p. 1. id. q.

D. autem Augustinus paulò aliter hunc locum interpretatur: vult August.
enim Dominum mortales omnes ad humilitatis suæ exemplum imi
tandum inuitare. Itaque Dominum inducit hæc verba proferētem,
Discite à me, non mundum fabricare, non cuncta visibilia & inui
sibilia creare, non in ipso mundo mirabilia facere, & mortuos susci
tare, sed quoniam mitis sum & humilis corde. Magnus esse vis, à mi
nimo incipe. Cogitas magnam fabricam construere celitudoinis, de
fundamento prius cogita humilitatis. Hæc autem prima ad veram

celitudinem (hoc est, ad veram animarum requiem & felicitatem) via esse dicitur: altera vero in diuinorum mandatorum obedientia sita est: quod quidem apertissime Dominus in praesenti lectione testatur, cum serentibus legis sua onus requiem promittit. Quam eius sententiam (qua magnum pijs omnibus solatium praebet) sequens sermo latius declarabit.

TRACTATIUS THEMATIS

Venite ad me omnes qui laboratis, et onerati estis et c.

Simil.

Matth. 15.

Aristot.

Simil.

Eccles. 21.

¶ Quemadmodum inter virtutes, quibus anima decoratur, primus ordine locum tenet fides, quae intellectum (a quo omnis actio proficitur) illustrat: ita contra cætitas mentis, vitiorum omnium quibus anima fœdatur, initium est. Intellexu enim cœcuriente (qui humana voluntatis ductor est) quid ab homine rete geri & administrari poterit? Si enim cœcus cæco ducatum praestet, nonne ambo in foueam cadent?

¶ Inter omnes autem mortalium errores, qui varijs & multiplices sunt, ille mihi præcipuus esse videtur, quod virtutis viam asperam & confragosam, à Diabolo decepti, credunt: vitiorum autem amcenam & iucundam. Quæ res facit, vt virtutis & honestatis via relicta, per blanda vitiorum itinera, vt ipsi apparent, gradiantur. Ea enim humani cordis natura est, vt (quemadmodum Aristoteles ait) dulcia & voluptuosa maxime appetat, fugiatque contraria. Vnde illa Rhetorum sententia manauit; Nihil lachryma citius arcere: quod humana mens tristia cuncta, vt naturæ aduersantia, fugiat, & placida atque iucunda, que eandem recreant atque reficiunt, auidissime concupiscat.

Vnde sicut medici aiunt iecur nostrum cibis dulcioribus maxime oblectari, eosque vehementer ad se trahere: ita sanè mens nostra, vt amaris rebus offendit, ita dulcibus ardenter inhiat. Quæ res (vt antea diximus) in causa est, vt virtutem inprobi, tanquam horridam & difficilem, fugiant; virtus vero tanquam dulcia & voluptuaria amplectantur.

¶ Hic igitur mihi, fratres, inter omnes hominum errores valde perniciosus esse videtur, quiq; vnuus virtus, voluptatis nominé, maxime commendet. Aduersus autem hunc errorem frequenter mibi certamen inveniendum est, apertissimisque rationibus ostendendum, verissimum esse quod in Ecclesiastico legimus: Via peccantium complantata est lapidibus, & post hæc inferi, & tenebre, & pœna.

¶ Hoc ipsum autem ea quæ proposui Domini verba satis aperte

19

20

21

¶ pre^dicant. Cūm enim Dominus ait, [Venite ad me omnes qui laboratis,
et onerati estis, & ego reficiam vos:] nonne improborum hominum
curas & labores, & piorum iucunditatem & requiem demonstrat?
Quos enim hoc in loco alios ad se, nisi peccatores, peccatorum suorum
pondere grauatos vocat? Quibus verò refectionis & alleuiatio-
nis opem, nisi ad se confugientibus (hoc est, pīs hominibus) pro-
mittit? An nō hoc ipsum Moyses eisdem penē verbis praeuaricatori
populo communatus est? Quia noluiti, inquit, seruire Domino Deo Deuter. 28
tuo in gaudio, cordisque lætitia propter rerum omnium abundantiam,
seruies inimico tuo, qui ponet iugum ferreum super cervicem
tuam. Ita, quod Saluator onus appellat, Moyses ingumi ferreum vo-
cat; quod ille refectionem, iste gaudium, & rerum omnium abundan-
tiā nuncupat. Hęc duo sanctorum literarum testimonia ab ip-
sis veritatis ore profecta, satis superque esse deberent, ut vulgari ho-
minum errore deposito, diuinorum mandatorum viam, veris deli-
cīs plenam, improborum autem grauissimis oneribus refertam esse
certissimè crederemus. Sed quoniam hęc ipsa generatim dicta mi-
nus nouent, libet in reliqua concionis parte tria potissimum grauissima
improborum onera, quae illos in præsentī vita premunt, paucis
indicare, nempe ipsius peccati malitiam, sceleris conscientiam, dere-
lictionemque diuinam.

Et quidem primum peccati siue odium, siue supplicium breuiter
ad Lucillum Seneca describit, cūm ait; Prima peccati pœna est, pec-
casse. Rursumq; alibi, Sceleris in scelere suppliciū est. Sicut enim ali-
bi idē dixit, fecisse, recte facti mercedē esse: ita nūc sceleris in scelere
suppliciū esse testatur. Ingēs enim scelus est aduersus rationis lumē,
aduersus diuinā legis imperiū, aduersus ipsam naturā præscriptio-
nē deliquisse. Quo nomine D. Thomas quae improbè gerimus pec-
cata cōtra naturā esse testatur, q̄ videlicet aduersus naturā autorem
(cui omnia obtēperant elementa) & aduersus naturā legē, cordibus
nostris diuino lumine impressam, acriter pugnat. Quā eius deformi-
tate gentiles etiā philosophi (quāvis fidei lumine delituti) apertissimè
cognoverūt. Sic enim apud Ciceronē legimus; Si vñ in locum
collata sint omnia mala, cū turpitudinis malo nō erūt cōparāda. Idē
q; rursum, Nobis, inquit, perlausum esse debet, si deos hominesq; ce-
lare possemus, nihil tñ avarē, nihil iniustē, nihil libidinose esse facie-
dū. Et iterū, Sim', ait, ea mēte, quā veritas & ratio præscribit, vt nihil
in vita nobis prēter culpā cauēdū esse putemus. Hactenus ille. Quid
quęlo ab homine ethnico, imo & chīiano dici amplius potuit? Audi-
te tamen

Partitio.

Seneca.

D. Tho.

Cicerō.

Seneca. in Epist. te tamen fratres aliud fortasse maius. Amicum quendam Seneca his verbis ad vitiorum detestationem adhortatur : Vitia cuncta orante mi Lucili persequere sine modo, sine fine; nam illis quoque nec modus est, neque finis: quæ si extrahi nequirit, cor ipsum cum illis reuelendum erat. Hoc dixit homo ethnicus, quem neque æternorum suppliciorum, neque præmiorum fides, sed sola turpitudinis deformitas à vitiorum amore deterrebat. Quid hic Christianus homo dicet, quem cœlestia & terrestria, quem supera & infera, quemque ipse rerum omnium conditor & Dominus expansis in cruce manibus à peccando deterret? Hoc igitur primum peccati onus est, quod quamvis vulgus hominum non agnoscat, sapientum tamen iudicio grauissimum mentis nostræ onus est. Quid enim grauius, quam illum offendere, cui Angeli seruiunt, cui elementa famulantur, à quo cælum & terra pendent, ad cuius ius nutum columnæ cæli contremiscunt, ante cuius conspectum vniuersa mundi machina vix vnius vermiculi instar obtinet: cuius numine regimur, cuius beneficio viuimus, cuius cibis alimur, cuius prouidentia gubernamur, ac postremo sine quo neque esse, nec viuere, nec loco moueri, neque spirare ad momentum possumus: propter cuius gloriam si mille mortes obeundæ essent, nondum illius maiestati & beneficijs esset satis factum. An non igitur hæc tanta sceleris deformitas satis magnum & importabile onus esse credendum est? Misera profectio, imo vero bis mortua illa mens est, quæ huius tam terti facinoris pondus intra se retinens nihil sentit.

Secundum vero onus est, sceleris conscientia, quæ grauiter etiam sceleratos homines, nisi omnem prorsus humanitatem & communem sensum exuerint, premere solet. Sic enim naturæ conditor Deus naturam instituit, ut intra ipsam aculei quidam essent, qui nos semper ad virtutem extimularent, & à turpitudine reuocarent. Hinc Gentiles etiam, quamvis fidei lumine delituti essent quæ eorum scelera coargueret, hic tamen conscientię stimulus naturæ beneficio datus, peccantes accusabar, eosque scelerum conscientia perterrebat. Vnde est illud Poetæ: *Lege Deum stabili semper metus ageat iniquos.* Hinc illa Pythagoræ meritò laudata sententia: Nemini tam audacem esse, quem mala conscientia non faciat timidissimum. Non enim quiescit animus malè sibi conscious, sed ab omni voto pauet. Idemque dicere solebat, virum iniquum plus mali pati afflictum conscientia, quam eum qui corpore castigatur, & ceditur: multæ

48 multò enim grauiora sunt ægroti animi mala, quām corporis morbi. Ab hac autem Pythagoræ schola philosophus quidam prodij, cuius memorabile factum silentio præterire non debo. Hic igitur coemens sibi à furore calceos, neque promptam habens pecuniam, orat ut crastinum expectet diem; quō cùm verisset satisfactus, audit furem iam defunctum. Non faciens igitur mentionem pecuniae; nummos non in uita manu domum gratulabundus de facto iá lucro retulit. Verū cùm sceleris conscientia subinde torqueretur, ariptam pecuniā in futoris domum proiciens ait: Tibi viuit, qui alijs defunctus est. Videtis ergo fratres sine fide etiam solam sceleris conscientiam & horrere peccata, & illorum admissione lacerari? Si igitur sola hæc naturæ scintilla animum hoc modo vexat, quid ea faciet splendore fidei adiuta, quæ menti reprobæ iram Dei, mortem, 49 iudicium, suppliciaque improbis constituta proponit? Nemo enim adeò sceleratus est, qui non Deum esse putet, illiusque se penumero iudicium metuat. Cùm igitur esse numen putat, horret, & tremit, nullaque in sede consistit, cùm sepe animo anxiō atque solicito scelerum pœnas extimescat, ut potè qui certò sciat esse vim diuinam omnia contuentem, & animaduertentem, pœnasque de scelere & improbitate repetentem. Quomodo igitur qui animum suum tot facinorum viceribus consicum gestat, non assidue trepidabit, iram que iusti iudicis formidabit? Est enim mala conscientia comes odiosa, turbulentæ tempestas, animum perpetua iactatione concutiens, assiduisque terroribus obiectis incessanter exagitans. Ut enim Simil. si aliquis transfixus esset venenato telo, quod è corpore euelli non posset, nullum temporis punctum dolore vacuum haberet: sic, ubi iniustitiae mortiferum venenum in viscera penetrat, & in præcordijs hæret, animoque mortiferum vulnus imponit, vix quidquam est quod miserum hominem valeat è summis angoribus, & assidua dolorum acerbitate liberare. Cùm enim totius miserie fontem intra pectus habeat, evenit, ut nunquam vim molestiae à se dimouere possit: sed quocunque pergit, eximio dolore & solitudine conflictetur. Ex quo sit, ut neque domi quietem, neque foris oblectamentum inueniat. Neque enim domus, neque ciuitas, neque celebritas, neque solitudo illis iucunda esse potest, qui gerunt animum vulneribus iniuriantis & iniustitiae consicum. Itaque sicut æger, cuius viscera ardentissima febris viri, nullo modo in latus unum consistere diu posse, sed modò in hanc, modò in illam partem voluitur atque iactetur, neque tamen tot mutationibus quietem, quam querit, inuenit (quoniam

(quoniam intra se inquietudinis sue causam gestat) ita improbi homines vix villa rerum aut locorum mutatione lethale telum, quod intra se ex malorum suorum conscientia gestant, excutere possunt.

¶ Quae quidem res tantum in nobis peccati odium parere deberet, ut quamvis nulla alia sine praemia, siue supplicia nos ab eo deterrent, hoc unum satis superque futurum esset. Hac enim ratione prudenterissima scemina Abigail Davidis furorem in lenitatem vertit, & abi indignissima cæde furentem reuocauit. Cum enim is indignabu-

1. Reg. 25. dus ad enertendam Nabalis domum atque familiam pergeret, illa obuium excipiens, inter alia verba quæ iratum lenire possent, hoc quoque intulit: Malitia domine mihi non inueniatur in te omnibus diebus vita tuae. Cumque fecerit tibi Dominus domino meo omnia bona quæ locutus est de te, & constituerit te ducem super Israel, non erit tibi hoc in singultum, & in scrupulum cordis, quod sanguinem innoxium effuderis, aut ipse te vltus fueris. Quia Iquidem oratione ita concepta Davidis ira deferbi, ut non modò arma deponere coactus sit, sed in prudentissimam mulieris laudes effusus, Benedictus inquit, Dominus Deus Israel, qui misit te hodiè in occursum meum, & benedictum eloquium tuum, & benedicta tu, quæ prohibuisti me hodiè ne irem ad sanguinem, & vlciscerer me manu mea.

2. Tim. 2. Detinque ut breuiter hanc partem finiam, rem certè admiratione dignam commemorabo, quæ interni huius cruciatus certissimam fidem faciat. Epicurus voluptatis assertor, qui summum bonum una voluptate definiuit, cum is neque Dei proutientiam, neque animarum immortalitatem, ac multò minus bonorum praemia, supplicia que malorum agnoscere, cum is omnes ad voluntatem illam suam vias diligentissime excogitasset, virtutem ad hoc in primis sequendam, vitiaque maxime fugienda esse docuit. Quid nouum hoc Epicure? quid tibi cum virtute, qui nul lumen à Deo premium constituum esse fateris? quid tibi cum odio vitiorum, quorum supplicia nulla fornis, quæque magnas interim voluptates parvunt? Certe, ait, quoniam ego omnibus in rebus voluptatem capto; nihil autem virtutis honestate atque decorè voluptuosius, aut iucundius esse cognosco. Ego item omni ratione dolorem, & acerbitudinem voluptati contrariam, tanquam summum malum fugio; nihil autem magis animum quam scelerum conscientia torquet, assiduoque metu exigit. Potest enim, ait, nocenti contingere ut lateat, latendi fiducia non potest. Cuius sententie sensum Seneca sic exponit. Ideo non prodest lateare peccantibus, quia latendi etiam si facultatem habent, fiduciam non

non habent; ideoque à continuo meru, & angore animi, tūti esse nō possunt. An non igitur testimonium hoc, ab ipsa voluptatis officina profectum, satis esse debet, vt intelligamus, quanto sit virtutum, quam vitiorum professio iucundior; cūm hæc assidua conscientiae laceratione animum cruciet, illa verò contrā mentem decoris, & honestatis sui pulchritudine exhilaret? Verissimè enim à Salomone dictum est. Gaudium est iusto facere iustitiam. Et, Secura mens quasi Propt. 21. iuge conuiuim. Perpetuò enī epulatur, qui virtutum & meritorum suorum conscientia pascitur, & oblectatur. Magnum peregrin. Simil. proficiscentis solatiū est, cūm certissimè se rectā ingredi se sit; magna autem cura & solicitudine iter facit, qui se rectum iter reliquise, & per arios saltus, & intia loca ingredi videt. Hoc igitur secūdum improborum hominum, & quidem grauissimum onus est.

¶ Tertium verò ex diissimili prouidentia, quam Deus malorum & honorum gerit, facile colligitur. Ad bonos quippè illa Domini verba pertinent, Ego quasi nutritius Ephraim, portabam eos in brachijs meis. Et illa, Factus sum Iraeli pater, & Ephraim primogenit' meus. Hierem. 31. Ad improbos autem illa referuntur, quæ per Zachariam Dominus ait, Non pascam vos: quod moritur, moriatur: & quod occiditur, occidatur: & reliqui deuorent vniuersquis quæ carnem proximi sui. Quia quidem ratione Apostolus gentiles sine Deo esse dixit in hoc mundo: non quod is rerum humanarum prouidentiam non haberet, sed quod tales se Deus erga improbos gerat, quales se ipsi erga ipsum gerunt; atque vt Deum illi ab avimor & cogitatione sua repellunt, ita ipsi à paterna eius cura & prouidentia repelluntur. **Quod** quidem Azarias Spiritu Dei afflatus, Asa regi ab AEthyopum cæde cum magna gloria redeunti, significauit his verbis: Dominus vobiscum, quia fuistis cum eo. Si quæsieritis Dominum, inuenietis eum: si autem dereliqueritis eum, derelinquet vos. Hæc Dei lex, hæc iustitiae & xequitatis diuinæ regula est. Quæ cùm ita sint, iam nunc expendamus, qualis eorum conditio sit, qui hoc tam salutari præsidio vel instrucci, vel destituti sunt. Est enim vita, quam in hoc fragili corpore degimus, abyssus curarum, continua militia, assidua mentis corporisque iactatio, in qua labor laborem excipit, cura curam trahit, dolor ex dolore necatur; infinitæ curæ, molestia, solicitudines animum peruagantur, eumque

eumque frangunt atque debilitant, & de omni statu deiiciunt. Quid ergo faustum, quid letum in ea vita esse poterit, quem à maternis visceribus, ad terræ usque viscera rot laboribus respersa est? cuius concepcionis culpa, nasci pena, viuere miseria, & mori tormentum est. ¶ Cum igitur tam multis calamitatibus vita referta sit, quid quoque fragilis homuncio in tam turbulentio & procelloso mari à Deo derelictus, eiusque paterna prouidentia destitutus faciet? quod se vertet? quid consilij capiet, qui hoc malorum omnium profugium à se vitio suo alienauit? ¶ At quanto alia piorum fors in calamitate est! Vir enim pius Deum paterna cura sibi consulentem habet, sequitur ut pupillam oculi custodientem, scapulis suis obumbrantem, veritatis suæ scuto regentem, murumque igneum (vt est in Zacharia) se illi in circuitu exhibentem: quemadmodum Dæmon ipse aduersus Iob cum Deo agens testatus est: Nunquid (ait) frustra Iob timet Deum? nunquid non tu vallasti eum, & omnem domum eius? Operibus manuum eius bene dixisti, & possessio eius creuit in terra. Quae vis igitur calamitatum hominem hoc cœlesti praesidio septum, deicere, aut frangere queat? ¶ Adde etiam spiritualia arma, quibus pius homo ad incommoda omnia preferenda, omniaque inimici tela propulsanda instructus est. Fide enim munitur, spe in cœlestia subleuat, charitate incendiatur, fortitudine roboratur, orationis praesidio armatur, clamans cum Propheta, De tribulatione inuocauit Dominum, & exaudiuit me in latitudine Dominus: hoc est, gaudio & laetitia dilatauit cor meum, quod calamitatis pondus angustare ac premere debuisset. His igitur auxilijs adeò vir pius in tribulatione non concidit, vt vehementer etiam Deo custode & protectore laetetur. ¶ At improbus homo huiusmodi praesidijs septus non est, Deum vero contra se iratum & infensem habet, non modò plagas non repellentem, sed etiam inferentem. Cum ergo his omnibus auxilijs destitutus sit, sibi que ipsi reflectus, quibus quoque armis aduersus omnes Diaboli congressus, & sequentis fortunæ tela decertabit? Quod malum igitur tantum comprehendendi cogitatione potest, quod sit cum hac tanta calamitate conferendum? Nam cum homo, impietate prolapsus, illum Dominum (qui omnia potestate infinita complectitur, cuius ope cuncta bella facile depellebat) non modò à se alienauerit, verum etiam acrem sibi aduersarium constituerit, quod nam tandem habere poterit in vita malorum perfugium? ideoque malis omnibus patebit, quia à vita sua custode derelictus est: sic enim olim Dominus Moysi prænunciavit his verbis, Ecce tu dormies cum patribus tuis, & populus iste consur-

Zach. 2.

Iob. 1.

Psal. 117.

¶ consurgetis fornicabitur post Deos alienos, & irritum faciet stetidus Deut. 31.
 quod pepigi cum eo. Et irasceris furor meus contra eum in die illo:
 & derelinquam eum, & abscondam faciem meam ab eo, & erit in
 deuorationem. Inuenient enim etiam omnia mala & afflictiones, ita
 ut dicat in illo die; Verè quia non est Deus mecum, inuenerunt me
 hæc mala. Quod igitur maius veritatis huius testimonium speran-
 dum est, quam ipsorum improborum aperta confessio, qua & ma-
 lorum suorum magnitudinem, & eorum causam (hoc est, ioram Do-
 mini) confitentur?

Hæc ipsa, quæ diximus, breuissima oratione sanctus ille Tobias
 filium suum admonens complexus est; cuius admonitionis hoc exor-
 dium fuit: Memor esto fili quod pauperem vitam gerimus, sed mul-
 ta bona habebimus si timuerimus Dominum. Cum enim pauperis
 vita mentionem fecit, mala ea, quæ superius commemorauimus,
 unico verbo complexus est. Cum vero ait multa bona nos esse habi-
 tueros si timuerimus Dominum, malorum omnium perfugium, &
 celestes piorum opes comprehendit. Quid enim deesse illi poterit,
 cui omnipotens rerum omnium Dominus adest, vt non cum Pro-
 pheta dicere possit; Dominus regit me, & nihil mihi deerit? Deus
 enim, in quo sunt omnia, prijs quidem hominibus sit in omnibus
 omnia: in labore requies, in astute temperies, in fletu solatium, in pau-
 pertate diuitiae, in fame cibus, in siti potus, in nuditate indumentum
 iustitiae, in morbo medicamentum salutis: quemadmodum beata
 Agatha Apostolo Petro curationem offerenti respondit, Medicinam
 carnalem corpori meo nunquam exhibui, sed habeo Dominum Ie-
 sum, qui solo sermone restaurat yniuersa. Videlicet fratribus vtrius
 que vita discrimina, quam sit videlicet piorum vita secura, quantis-
 que contraria malorum fluctibus improborum vita obnoxia.

Quæ cum ita sint, quis adeò mentis inops erit, qui non aperte vi-
 deat, peccatum esse onus illud atque talentum plumbi grauissimum,
 quod Zacharias Propheta vidit: contraria verò iugum Christi esse, vt Zacha. 5..
 idem ait, leuissimum, & iucundissimum? Si enim æterna illa veritas
 legem suam, iugum suaue, & onus leue nominat; si doctrinæ sua pre-
 ceptis & institutis, animæ requiem parari ait; si nos ipse non ad labo-
 rem, sed ad refectionem; non onerando, sed exonerando hoc in
 loco vocat, quis adeò impudens & infidelis erit, qui audeat graue,
 aut acerbum appellare, quod ipsa veritas leue & suaue esse testatur?
 Quis igitur adeò demens, adeoque sibi ipsi infensus erit, qui velit
 magis Diabolo obsequi, iugum feruum super cervices imponenti,

O. æterna-

æternaque supplicia mimitanti, quam Christo, ad suave iugum, & 43
onus leue nos inuitanti, & æterna præmia pollicentis. Quocirca fra-
tres inuitanti Domino aures libenter præbeamus, ipsumque ad se
nos amantissimis vocibus compellantem audiamus; [Vente(ait) ad
me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos.] Qui enim
hanc electis suis refectionem, hanc animarum requiem, has
postremò diuini Spiritus delicias pollicetur in via, non du-
biū, quin multò illis maiores, ac diuturniores repositas ser-
uet in patria.

IN EODEM FESTO BEATI MATHIAE

Concio secunda, in qua vitiorum atque virtutum collatione fa-
cta, aperte monstratur, quantò sit iugum Domini, Diaboli iugo
leuius, & suauius. Vnde colligitur dementia eorum, qui cap-
tandæ iucundioris vitæ gratia, virtutis iter planissimum
deserunt, & per difficilem vitiorum viam
graduentur.

T H E. Iugum meum suave est, & onus meum leue.

Mat. II.

Hodi, fratres, beatissimi Apostoli Mathiae natalem
dieni celebramus, qui ex numero Septuaginta duoru-
discipulorum, duodeno sanctorum Apostolorum cho-
ro diuina electione meruit copulari. Assumpto enim
in cœlum Domino, Petrus, Ecclesie princeps, ab hac
electione Pontificatus sui ministerium ante Spiritus sancti ad-
uentum exorsus est. Exurgens enim in medio fratum (erat au-
tem turba hominum ferè centum viginti) Viri fratres, ait, opor-
tet impleri scripturam, quam locutus est Spiritus sanctus per
os David, de Iuda, qui fuit dux eorum, qui comprehenderunt
Iesum, & cætera quæ sequuntur. Ex quo quidem loco intel-

Aet. I.

Hieron. in Epist. Apoc. 3. ligimus fratres, verum esse quod Diuus Hieronymus ait: Non
queruntur in Christianis initia, sed fines. Paulus malecepit,
sed bene finiuit. Iudæ laudantur exordia, sed finis proditione
damnatur. ¶ Ex hoc item loco intelligimus, qua cura illud
Domini præceptum in Apocalypsi seruare debeamus: Tene
quod

quod tenes, ne alius accipiat coronam tuam; hoc est, quamvis tibi videaris a Deo etiam ad munus aliquod electus, vel in eius gratia constitutus, non ideo te negligenter & oscitantes geras, nec tibi tuta omnia à diuina electione pollicearis, sed cautè & diligenter supra tui custodiam vigila, ut (quemadmodum Petrus Apostolus ait) per bona opera certam facias 2. Pet. 1. vocationem tuam. Nam & Saul à Domino ad regni sedem, & Iudas ad Apostolatus culmen electi sunt, qui tamen huius precepti immemores, quia sollicitè, quod iam tenebant, tenere noluerunt, alijs coronas suas tradiderunt. Saul quidem Dauidi regi, Iudas verò Mathiae Apostolo. Qua de causa Diversus Bernardus in omni statu nos ad continuum vigilemque timorem inuitat his verbis: In veritate didici nihil esse aquæ Bernar. efficax ad gratiam promerendam, retinendam, & recuperandam, quam si omni tempore coram Deo inueniaris non altum sapere, sed timere. Time ergo cum arriserit gratia: time cum abierit, time cum denuo reuersa fuerit: hoc est enim semper esse pauidum. Cum adest, time ne eius occasione in superbiam effesaris. Superbiæ enim spiritus, si impedit non prauolet actionem, tentat intentionem, fugarens, & suadens ut effectum gratiæ arroges tibi. Quod quidem genus superbiæ intolerabile esse non ambigas. Timendum est etiam manente gratia. Quid ergo si abierit & nonne multò magis timendum? plane multò magis: quia ubi deficit gratia, deficit tu. Audi quid dator gratiæ dicat; Sine me nihil potestis facere. Time ergo subtracta Ioan. 15. gratia, tanquam mox casurus. Time, Deo tibi (ut sentis) irato. Time, quia reliquit te custodia tua. Nec dubites in causa esse superbiam, etiam si nihil tibi conscient sis. Superbiæ dico, aut præteritam, aut futuram, si gratia subtraheretur. Habes huius rei euidens argumentum in Apostolo, qui stimulum carnis accepit; non quia extolleretur, sed ne extolleretur. Iam si gratia redierit, multò magis timendum, ne recidiuam patiaris, quod est longè deterius. Hactenus Bernar. Sed iam ad historiam redeamus.

Hic igitur beatissimus Apostolus hodierna die inclito martyrio, sicut cæteri Apostoli, coronatus, victor migravit in celum. Posteaquam enim Iudeæ prouinciam (quæ illi in divisione orbis inter se obtigerat) prædicando lustrasset, multosque Iudaorū ad fidem

conuertisser, apud principes sacerdotum, quod Christi fidem & gloriam constantissime prædicaret, accusatus, lapidationis sententiam tanquam blasphemus accepit. At ille lapidibus obtutus, & securitatem, Romano more, percussus, expansis in ccelum manibus, glorioseque cruento respersus, per martyrij coronam migravit ad regnum: ubi pretiosæ mortis, & laborum suorum meritis perpetuò frui tur. Hactenus de gloriose beati Apostoli exitu; nunc postrema præsentis Euangelij verba, quæ diuinæ legis iugum sua missum esse docent (rem certè fidelibus cunctis gratissimam) explanare incipiamus: prius tamen cœlestem opem sacratissimæ Virginis interuentu suppliciter imploremus.

A V E M A R I A.

Tit. 2.

Iam primum constat, inter omnia diuinæ bonitatis opera summum & maximum extitisse, quod Deus ipse ad homines descendere, terras lustrare, & in crucem tolli, atque acerbissimum mortis supplicium perpeti dignatus sit. Quod si huius tanti operis causam queras, paucis Apostolus responderet, nempe Christum Dominum semetipsum pro nobis tradidisse, ut mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum. Nec hoc solum opus (quod omnem superat admirationem) sed omnia etiam quæ hactenus à Deo facta, dicta, & instituta sunt; leges præscriptæ, opes ostenseæ, terrores illati, bona in fideles magnificentissime collata; supplicia nocentibus & facinorosis acerbissime constituta: hæc, inquam, omnia, in quem aliud finem referuntur, nisi vt repudiatis sceleribus, in iniustitia & sanctitate vivamus? Quæ cum ita sint, non ab re queri solet, quid sit in causa, quod si delictum multi, qui hæc omnia certissimo fidei lumine cognoscunt, virtutis via relictæ, per vitiorum itinera gradiantur.

Ad hoc quidem multi, vitiorum dulcedinem, & voluptatem, virtutum vero asperitatem & iniucunditatem huius tantæ peruersitatis causam esse aiunt. Hanc autem voluptatis illeccram improbi homines adeo esse expetendam censem, vt eam omnibus virtutum meritis, & ornamenti, quamlibet præstantissimis, anteponant. Itaque cum tria bonorum genera Philosophi statuant; honestum, utile, & iucundum; duo priora bona sineulla controuersia ve virtutibus tribuunt, ita vitijs detrahunt (quæ & turpissima, & perniciofissima sunt) iucunditatem tamen & voluptatem vitijs quidem tribuunt, virtutibus admittant. Qua persuasione decepti, & voluptatum falsa opinione deliniti, deserto virtutum cultu, adeo præcipites in vitia feruntur,

¶ ut nullis neque Ecclesiæ vocibus, nec Dei beneficijs, nec promissis, minis, & plagiis ab hoc studio reuocari velint. Qua quidem opinione, Diaboli opera concepta, non sibi ipsis modò perniciem afferunt, sed Dei quoque prouidentiam, & rerum ab eo dispositarum ordinem accusant: quod cum omnia opera ad humanæ vitæ usum, & propagationem necessaria, voluptate quadam, & oblectatione considerit (ne sibi ipsis, atque naturæ suæ homines decessent) vi tutem tam (quæ ad immortalis vitæ gloriam necessaria est) omni suavitate nudauerit, & acerbam, asperam, & inaccessam fecerit: perinde atque virtutem & felicitatem hominibus inuidet. ¶ Cum igitur haec impiæ persuasio tantorum malorum causa sit, non vulgarem hominibus vilitatem afferet, quisquis eam ab ipsorum mentibus reuulsebit, & improborum vitam, acerbissimam, bonorum vero, iucundissimam esse monstrauerit. Hoc est igitur quod in reliqua sermonis huius parte probare constituī. Et quoniam hoc idem argumentum in superiori concione tractauī, nunc alia ingrediar via: ibi enim universè rem demonstravi, nunc sigillatim ad omnia capitalia vitia, virtutesque eis contrarias descendam: quantum in singulis quibusque vitijs cruciatus, & laboris sit; quantumque in virtutibus suauitatis & iucunditatis, apertissima oratione declarabo.

¶ Principio igitur à superbia (quæ vitiorum omnium caput est) exordium capiamus. Ea vero est (vt Theologi definiunt) inordinatus honoris, & propriæ excellentiæ amor; cum homo nulli seruire, nulli obtemperare, nulli subesse, sed omnibus praesesse, & omnes dignitate, & gloria anteire acerrime concupiscit. In hoc autem affectu, (vt ceteros prætermittam) tres maximos cruciatus inuenio. Primum enim, cum haec ipsa homo ardenter exoptet, ac frequenter voti compos effici nequeat, an non vehementer cruciabitur, cum se ijs rebus, quas tantopere concupiscit, frustrari videat? Si enim (vt Salomon ait) desiderium cum compleatur, oblectat animam, consequens est, vt si non compleatur, eandem torqueat, atque conficiat. Cum vero tantus in magnis siti cruciatus sit, vt Dominus in Euangelio gehennæ supplicium ardentissimæ siti comparauerit, quomodo non grauissime cruciabitur, qui honorem, & gloriam audiessimè sitiens, voti cōpos effici non potest? Nec minus tamē cruciabitur, si ea ipsa, ad quæ aspirabat, fuerit adeptus, cum ab eisdem sperare, & cupere maiora didicir. Semper igitur in continua siti, fameque versabitur, semper

Prou. 13.

Seneca.

sibi indigere videbitur, nullisque mens eius honoribus expleri poterit, dum prioribus votis aliquid semper addere festinat. ¶ Ecce hoc quidem primum superbiae tormentum est. Alterum verò est, quod ex inuidia, superbiae comite, proficiscitur. Quia de re ita Seneca ait: Nemo eorum qui in Repub. versantur, quos vincat, sed à quibus vincatur, aspicit; & illis non tam iucundum est multos post se videre, quam iniucundum aliquem ante se. Ideoque idem alibi, Ambitionem nō respicere ait. Quo verbo significare voluit, superbium non respicere quos à tergo relinquat, sed quos ante se, hoc est, sibi prælatos cernat. Ianum olim veteres finixerunt duplices oculos, in fronte, & in occipitio habentem: quos quidem prudentes homines habere debent, quibus & præterita meminerint, & futura prospiciant: superbus autem solos habet anteriores, ut qui non magni estimet quam multos à tergo relinquat, si vel unum ante se viderit. Hac una re virtutur, hac astutus, hunc omnes conatus suos comparat, ut ex præcedente sequentem faciat. Quid enim aliud miserrimos, Cæsarem, atque Pompeium in bella civilia (hoc est, in generis humani perniciē) misit, nisi quoddam neuter alterum ante se videre poterat? Quis autem superbis ab hac inuidiæ peste immunis esse poterit, qui videat summum Dei sacerdotem Aarone, & sororem eius Mariam, prophetæ laude insignem, aduersus mitissimum & innocentissimum fratrem inuidiæ liuore tactos fuisse, propterea quoddam frater ex imperio Domini principatum in populo gereret? Si tabes hæc in fraternis, pijsque visceribus hære re potuit, quid in superborum mentibus efficeret? ¶ Est & aliud commune superborum tormentum, cum aliquis videlicet vel eorum conatibus obsistit, vel ad eandem honoris & laudis gloriam simili auditate contendit. Inter hos quippè nō magis quam inter eiusdem

Prou. 13.
Tullius.

sponsæ procos conuenire potest. Vnde Salomon inter superbos ait semper iurgia esse. Hinc Cicero, Pestis, inquit, maior esse nulla in amicitijs potest, quam in quibusdam honoris certamen, & gloria: ex quo inimicitie maximæ semper inter amicissimos extiterunt. Estque in hoc vitio singulare quiddam, quoddam cum improbi homines, eiusdemque sceleris participes, se mutuo diligent (in ædibus enim Babylonis inuicem sibi respondent vulvae, clamantque pilosus ad pilosum) superbis tamen superbium vehementer odit: vel quoddam eundem uterque honorem ambit, vel quoddam neuter alteri se submittere velit. ¶ Nam verò quam indignè ferunt, si quis eis vel non illico reverenter affurgat, vel minus aliquid honoris impertiat! Exemplo esse poterit superbus ille Aman; qui cum Mardochæum ad fo-

Ester. 3.

res

res palatij sedentem sibi non assurrexisse vidisset, adeò commotus est, vt pro nihilo duxerit in vnum Mardochæum sœuire, quin potius Iudeorum omnium, qui erant in regno Assueri, nationem vno nuntio, atque vno die trucidare constituit. Quo ergo furore illum æstuasse credendum est, qui hoc nouum & inauditum supplicij genus mente tractare, atque definire potuerit? Hæc sunt igitur superbi hominis tormenta, quibus perpetuò illum cruciari necesse est.

A quibus, bone Deus, quam longè vera cordis humilitas abest! *Bernard.*
 Est enim (vt Diuus Bernardus ait) humilitas virtus, qua homo verissima sui cognitione sibi ipsi vilescit. Huius autem Diuus *Ansel.*
 mus septem gradus facit; cuius postremum esse ait, vt non minori
 auditate verè humilis insimum gradum, quam superbus primum
¹⁶ desideret. Cuius rei Palladius insigne memorat beati *Pafuntij* *In historiæ*
 exemplum: qui quoniam in maximo apud suos honore habebatur, *Sanctor.*
 ad ignotas regiones, & longè posita monasteria, dissimulata nomi-
 nis lui claritate profugit, vt ibi, tanquam rudis & nouus mona-
 chus, optatæ humilitatis officijs frueretur. *Quod ita factum est,*
 ibique illum, Deo ita volente, fratres quidam, sterlus ad horto-
 rum cultum humeris portantem inuenierunt, inuentumque magna
 vi ad suum monasterium reuocarunt. Aliud quoque narrat memo-
 rabilius exemplum. Ait enim virginem quandam in aliarum vir- *Vbi supra?*
 ginum monasterio fuisse, quæ tantoperè ignominiarum & oppro-
 briorum desiderio flagrabat, vt insaniam longo tempore simulaue-
 rit, quo derisui, & contemptui omnibus esset, & abiectissima mo-
 nastrerij officia sibi iniungérentur. Cuius cùm admirabilem innocē-
¹⁷ tiam & püritatem quidam ex sanctis Patribus, Domino reuelante,
 cognouisset, & ille acceptis à Deo signis ad eam visendam perrexis-
 set, ipsoque reuelante res tota patetfacta esset, cæteræque virgines
 (quæ illam varijs consumelijs, & iniurijs afficiebant) stupefactæ es-
 sent, illa honorem hunc sibi delatum, molestissimè, & indignissimè
 tulit. Cæterū qui verè humilis est, quamvis nondum eò peruenie-
 rit, vt hoc modo propter Christum ignominiarum calicē bibere cu-
 piat, hoc tamen habet, vt superiores dignitatum gradus non ambiat,
 & quemvis locum, quamlibet insimū, paruitati suæ idoneū iudicet.
 Itaq; ad utramque fortunam sic aptatus est, vt neq; excelsō loco in-
 tumescat, neq; insimo perturbetur; cùm nec hoc quidem se dignum
 iudicet. Est igitur humilis instar quadrati ligni, quod, quocunq; iece *Simil.*
 ris, fida & solida statione consistit. Videntis ergo quam placidum &

Bernar.

Simil.

Simil.

Seneca
in Epist.In oratio-
ne Funebri.

Seneca.

quietum sit humilium pectus, quod nullis iniurijs perturbatur; nul- 18
lis contumelijs vritur, nihilque se indignum pati putat, cum se pro-
pter humilitatem iniurijs omnibus dignum esse arbitretur? Quo no-
mine D. Bern. superborum insaniam miratur, quod tam difficultem
sponte sua prouinciam suscepint. Cum enim, inquit, superbia sem-
per ascendere, humilitas vero descendere nitatur; & descendere qui-
dem facillimum, ascendere vero difficillimum sit; quae dementia, in-
quit, est, deserta placida, ac prona humilitatis via, in abrupta super-
biae præcipitia velle condescendere? Denique sicut arbores in excelsis
montibus consistæ, ventorum omnium flatibus expositæ sunt (a quo
periculo absunt, quæ in ima valle creuerunt) ita superborum men-
tes aduersarum rerum turbinibus semper exagitantur; humiles vero
quietæ, & immotæ manent.

§. II.

¶ Hactenus de superbia, nunca auaritiam excutiamus. Est autem au-
ritia inordinatus pecuniae amor: id est, inexplebilis auri famæ. Hoc
autem vitium, similes atque superbia tortores habet, ne dicam plu-
res. Avarus enim auri sacra fame & siti primum laborat, cum non af-
fequitur quod ardenter concupiscit: nec minus tamen angitur cum
id assequutus est; cum non ideo minorem auri famæ in copia, quam
in inopia patiatur. Quam rem appositissima similitudine Seneca de-
scribit his verbis; Vidiisti aliquando canem, missa à Domino frusta
panis aut carnis aperto ore captantem, quidquid exceptit, protinus
integrum deuorat, & semper ad spem futuri inhiat. Idem euenit no-
bis, quidquid expectantibus fortuna proiecit, id planè sine ulla volu-
ptate demittimus, statim ad rapinam alterius erecti, & attenti. Hinc

D. Greg. Nisse. Quid pecuniae studium? an non, inquit, dolium per- 20
foratum est, toto fundo perfluen? cui si vel totum mare effundas, ea
natura est, ut expleri non possit. Quod si causam queras; cur cæte-
ra desideria cum expleta fuerint, conquiescant, auari autem cupiditas,
nulla copia satiari possit? ad hoc tibi argutè Seneca respondet his
verbis; Neminem pecunia diuitem fecit: imo contrà nulli non mai-
rem sui cupiditatem incussit. Queris quæ sit huius rei causa? Plus in-
cipit habere posse, qui plus habet. Acutè sane huius cupiditatis cau-
sam insigis Philosophus exposuit. Quia ergo diues, ipsis suis op-
ibus fultus, plura consequi potest, efficitur planè, ut quod plura habet,
plura desideret. Procùl enim posita, velut impossibilia, aut difficultia,
minus desiderantur; in ea vero præceps animus incurrit, quæ ad ma-
num, & veluti ante oculos posita sunt. Iam ergo mihi aduersus aya-
mato imp

ros omnes cum eodem Philosopho exclamare licebit. A quo malo liberant diuitiae, si ne hoc quidem admunt, sui nimirum cupiditatem? Famelicus, ubi comedit, famem explevit: sitibundus, ubi potum Inductio. haesit, sitim sedauit; irati animus, ubi de hoste vindictam sumpsit, conquiescit: pecuniae vero cupidus, adepta pecunia, maiorem pecuniae famem patitur; quia videlicet plus habere posse coepit. Quid vero miseram auari seruitutem commemorem? qui dies noctesque in hoc unum incubit, hoc unum captat, ut pecuniarum cumulū augeat? Quid varias eius lites, curas, solicitudines, & mendacia, quibus niti fere debent, qui diuitias augere cupiunt, referam? Iam vero si vel furto, vel fortuna, vel seruorum negligenter aliquid effluxerit, vel negotiatio parum feliciter cesserit, bone Deus, quo angore disrūpitur, quibus curis dilaniatur! Non enim potest non esse rei vehementer amatae, grauis & acerba iactura: adeo, ut non defuerit nostra etate, qui hac ipsa de causa (cum multis etiam opibus circumflueret) manus sibi iniecerit, & laqueo viram finierit.

Hæc sunt igitur auari hominis tormenta. Auaritia autem contra lib. de diff. Epicurum: qui ab his omnibus tormentis immunis, adeo ad benè merendum de alijs propensa est, ut nunquam auarus tantum pecunijs cumulandis, quantum hic elargiendis gaudet. Qua ratione hoc poteris comprobare? Afferam sane locupletissimum huius rei testem, nempe acerrimum voluptatis assertorem Philos. qui (vt memorat Plutarchus) ait, non modò pulchrius esse beneficio alios afficere, quam affici, verum etiam iucundius atque suauius. Nam nullares perinde parit gaudium, ut beneficentia. Quapropter multi sepe pudore suffunduntur, cum beneficium accipiunt: semper autem gaudent, qui beneficium præstant. Hactenus ille. Videlis ergo fratres, testimonio quoque illorum qui in ipsa voluptatis officina versantur, liberalitatij virtutem esse iucundissimam? Sed ad nostra veniamus. Hanc eandem voluptatem Regius Propheta breuiter indicavit, cum ait: Iucundus homo qui misericordet, & commo- Psal. III. dat. Curita iucundus: nempe quia scit verum esse quod Apostolus 2. Cori. 9. ait: Hilarem datorem diligat Deus; qui videlicet tribuit non ex tristitia, aut ex necessitate, sed promptissima voluntate. Scit etiam nihil magis secundum naturam esse, quam naturæ consortem iuuare. Scit (vt Ambros. ait) solam esse misericordiam comitem defunctorum. Scit illam se in morte vocem emissurum, quam Marcum Anton. Seneca. nium, ab Augusto superatum, Seneca protulisse scribit: Hæc habui, lib. de bene quæ dedit: cetera enim quæ hic relinqua, quæ mecum auferre non ficijs.

possum, quomodo illa habeo, quæ velim nolim alij trado? Quis-
quis ergo hæc omnia in imo pectore condita seruat, quomodo non
hilaris esse donando debet? Si gaudium est iusto facere iustitiā, mul-
tò maius gaudium erit facere misericordiam. Videlis ergo fratres,
quanto sit liberalitas avaritia iucundior & hilarior? imo quām illa
tristis, marcida, exanguis, & pallida; quām verò hæc lata, iucunda, hi-
laris, & suavis?

III.

¶ Nam ad luxuriam transeamus, quæ ad eundem modum describi
potest, ut sit immoderatus impuræ commixtionis ardor. Huius au-
tem cruciatus qua oratione describam? Constat enim ex Theologo
rum sententia, nullibi magis communis peccati virus & potentiam,
quām in hoc impuro affectu deseuisse, quo ipsius peccati labes in 25
posteros transmittitur. Hoc autem cùm aliorum innumerabilium,
tum vel maximè Davidis sanctissimi, & Salomonis sapientissimi rui-
næ illæ maximæ & stupendæ declarat, à quo malo, neque illum tam
spectata vité sanctitas, neque hunc tam admiranda sapientiæ clari-
tas immunem integrumque seruarunt: tanta morbi huius vis atque

Prouer. 7. potentia est: de qua idem Salomon ait; Multos enim vulneratos deie-
Ambros. in cit, & fortissimi quique interfecti sunt ab ea. *D.* autem Ambros. in
heamer.

opere sex dierum, diuitem quendam fuisse ait, cui ob grauem oculo-
rum morbum medicis vxoris consortio interdixerunt, alioquin fore
vt protinus lumine orbaretur; qui tamen cupiditatis impotentia vi-
ctus, Vale (inquit) lumen amicum: minus enim molestum illi fuit in
æterna nocte & caligine vitam ducere, quām cupiditatis illius ardo-
re & vehementia cruciari. Quis igitur vel hoc vno argumento cu-
piditatis huius vim & immanitatem non agnoscat? quæ adeò furen-
ter hominum pectora obsedit, vt alios quideam ad insaniam, quosdā
in morbum, nonnullos etiam in mortem impulerit; quam vel vis do-
loris intulit, vel manibus ipsi suis sibi eam concuerunt, dum volu-
ptatibus, quas ardenter exquisierant, potiri nequiuerunt. Si au-
tem adeò istis molestum & acerbum est voluptatibus suis carere,
quot molestissimas curas perpeti illos necesse est, cùm tanta solicu-
dine ab alijs seruetur, quod illi tam ardenter concupiscunt? Quām
multis enim claustris atque repagulis homines huic dedecori ob-
sistere solent? adeò enim indignè læsæ pudicitiae iniuriam fe-
runt, vt ciuitates sæpe & provincias propter vim pudori illatam, ad
solum usque deiecerint, & euerterint. Cum igitur ea sit huius fla-
gitii

27 giti⁹ deformitas, & infamia, cumque tanta severitate de filiabus patres, & de vxoribus adulteris viri supplicium sumant, facile colligitur, quibus tormentis crucientur, qui tantopere quas cupiunt delicias, tot modis impediri, sibi⁹que substrahi vident. Quid igitur desperationis huius cruciatu⁹ molestius, & acerbius? Adolescens quendam seculo suo memorat Pontanus virginis amore ita captum fuisse, ut cum propter singularem virginis pudorem voti compos effici desperasset, iniecto contra eius fenestram laqueo mortem sibi⁹ consciuerit: usque adeò furor hic & nictem homini eripit, & (quod est multò grauius) sempiterne etiam morti addicit. Sed quid ego vnum memoro, cum innumerous penè & viros, & foeminas ex historijs recensere possem, qui simili forte vitam finierunt, mortem magis quam animi cruciatus (quibus ob interdictas cupiditates exagitabant) ferre volentes. Quod si terribilium cunctorum mors esse ultimum dicitur; quale tormentum illud erit, quod ipsa etiam morte acerbius iudicatur? Iam vero si quid turpiter gestum est, & hoc, vel fama, vel suspicio ad aliorum aures detulit, qui estus, quæ odia, quæ cædes, qui fluctus irarum, quæ in animo tempestates excitantur? Constat igitur vi-
 28 tium hoc tantò cæteris acrius impudici hominis pectus lacerari, quanto & cupiditas eius immajor, & concupitæ rei assecutio difficultior est. Quis autem fædissimos corporis morbos, familiae labes, patrimonij iacturam, infamiam dedecus, quæ ex hac impuritate consequi frequenter solent, oratione complecti possit? Si hæc igitur omnia enumerare vellem, multæ sanè chartæ impletæ essent. In his igitur tribus vitijs (quæ hactenus ex-
 29 posuimus) eadem fames atque sitis miseris homines vexat, quam luxuriosus filius à paterna domo discedens pertulit; qui ne siliquis quidem porcorum impleri poterat. Neque enim superbi in honorum studio terminis ullis continentur, nec avari modum pecunia⁹ cupiditati præfiniunt, neque qui voluptatibus dediti sunt, famem, qua laborant, sedare unquam possunt.
 Quæ cum ita sint, quid quoſo castitate iucundius, quæ solo strenuè decertandi labore ab his omnibus molestijs libera, placidissimam, & abi omni curarum æstu solutam vitam homini confert? Neq; verò intolerandus in hoc certamine labor est. Cum enim pudicus homo non minus omnes lasciuiae occasiones, quam ipsam la-
 30 ciuæ pestē fugiat, & impura carnis germina intra pectus suum ad-
 lessere

le scerè non sinat, sed in ipso velut semine sub pullulantia protinus abscindat, & pectoris flammat, cùm primùm serpere incipit, sine vlla mora extinguat, nullam in victoria molestiam patitur: quoniā non cum adulto hoste, sed (vt ita dicam) cum lactente, & inermi con greditur. Quæ cùm ita sit, quis iam dubitare poterit, multò plus es fe in impudicitia, quæ in castitate laboris: quamuis stultis homini bus longè aliud prima fronte videatur?

Simil.

Veniamus ad iram, quæ est vehemens vltionis & vindictæ appeti tio: cui mansuetudo & clementia (charitatis & misericordiæ filia) contraria est. **Quis** est autem adeò rerum humanarum imperitus, qui luce clarius irati hominis perturbationes, furorem, & rabiem se ipsam dilacerantem non videat? contraque lenitatem, placabilitatē, & suavitatem mansueti hominis non agnoscat? Alter enim fonti per lucido, leniterque fluenti; alter procelloso & furenti pelago; naues ad scopulos allidenti, similis est. In illo omnia tranquilla sunt, & placa dia; in hoc concitata, rabida, & turbulētis motibus irrequieta. Hinc illud vulgo iactatum, nempè Iratum à furioso, tempore solūm differ re. D. autem Basilius iratos non furiosis modò, sed ijs qui à Dæmo ne obfessi sunt, similes esse testatur his verbis: Irati nihil prorsus ab ijs qui à Dæmone obfessi tenentur, neque habitu, neque animi affectione differunt. Cùm enim vlciscendi libidine vindictam de aliquo sumere cupiunt, tum ijs sanguis circa cor effervescit, quasi calore ignis agitatus, & ebulliens: at cùm in extrema cute efflorescit, a liam irati speciem demonstrat, familiarem, & notam omnibus. Qua lis verò ea species sit, copiose & eleganter Seneca describit his ver bis: **Flagrant, & micant oculi;** multus ore toto rubor, exextuante ab imis præcordiis, sanguine, labia quatuntur, dentes comprimuntur horrent ac surriguntur capilli, spiritus coactus ac stridens, articulo rum seipso, torquentium sonus, gemitus, mugitusque, & parum explanatis vocibus sermo præruptus, & complosæ sæpius manus, & pulsata humus pedibus, & totum concitum corpus, magnasque iræ minas agens, foeda visu, & horrenda facies deprauatum fe ac intuentum. Nescias vtrum magis detestabile vitium sit, an deformis. Quibusdam (vt ait Sextius) iratis profuit asperisse spe culum: perturbavit illos tanta mutatio sui, veluti in rem pre sentem adducti, non agnoverunt sc. Et quantulum ex vera de formitate imago illa specula repensa reddebat? Animus si ostendit, & si in vlla materia perlucere posset, intuentes non confunderet?

Simil.

Li. I. de Ira.

Sextius
apud Sene.

ab imis præcordiis, sanguine, labia quatuntur, dentes comprimuntur horrent ac surriguntur capilli, spiritus coactus ac stridens, articulo rum seipso, torquentium sonus, gemitus, mugitusque, & parum explanatis vocibus sermo præruptus, & complosæ sæpius manus, & pulsata humus pedibus, & totum concitum corpus, magnasque iræ minas agens, foeda visu, & horrenda facies deprauatum fe ac intuentum. Nescias vtrum magis detestabile vitium sit, an deformis. Quibusdam (vt ait Sextius) iratis profuit asperisse spe culum: perturbavit illos tanta mutatio sui, veluti in rem pre sentem adducti, non agnoverunt sc. Et quantulum ex vera de formitate imago illa specula repensa reddebat? Animus si ostendit, & si in vlla materia perlucere posset, intuentes non confunderet?

33 ater, maculosus, & stuans, & distortus, & tumidus. Nunc quoq; cum tanta deformitas eius sit, per ossa carnesque, & tot impedimenta effluentis, quid si nudus ostenderetur? Hactenus Seneca. ¶ Denique ea est irati hominis rabies & furor, ut saepe, cum de alio supplicium sumere non possit, de se sumat: & contra omnes naturae leges, quo alium furore petere debebat, seipsum petat, sibiique manus afferat. Quocirca argutè idem Seneca, iram ruinis simillimam esse dixit, que vbi supra supra id quod oppressore, franguntur. Plutarchus vero hac ratione lib. de cohaerentia inductus, iram homicidio peioresse ait. Homicida namque aliū bendaira, perire sine suo detrimento vult: at ira non hoc conatur ne quid ipsa patiatur mali, sed ut male etiam habeat, modo funditus perdat aliū. ¶ Quod si ali quando ea felicitas (ut ipsi putant) iratis contingat, ut illatis in alterum iniurijs, aut contumelijs, furorem suum explent, quam gravior paulo post ob patratum scelus (cum furor ille defervuit, & pristinæ serenitati animus redditus est) discruciantur? Alexander ille rerum dominus, & cupiditatum seruus, vbi ira & furore parcitus, Clitum, inter amicos charissimum, interfecisset, seipsum postea sceleris poenitentia ductus, interficere voluit. Iam vero qui hac furia exagitati, manus suas aliena cede cruentarunt, & de hoste supplicium sumperunt, quam longo deinceps tempore, quam multis periculis & laboribus, quot calamitatibus & iacturis suis, suorumque omnium, breuem illam vindictæ voluptatem, Reipublicæ magistratus sceleris victionem expertibus, luere solent. Peregrè enim proficiunt, alieno coelo vti, à suorum complexu diuelli, maximasque opus suarum iacturas perperi necesse est, quod à legum, & iudiciorum severeitate tuti esse valeant. Quid? quod iltis frequenter neque cibis, neque somnis, nec iocus, neque ludus, vel tutus, vel gratis esse potest, cum pericula vindictæ capiti suo ab aduersariis impendere videantur? quæ quamuis nulla sint, ipsa tamen sceleris conscientia, & illata iniuria menti saepe obijcit, & singit. Quantò igitur salicius esset primù illum iræ imperium consilio regere, & exigua mora temporis refrigerare, quam ob hanc adeo breuem & ferinam voluptatem, tam diuturnis & acerbis calamitatibus exagitari?

Neque vero illi, quibus impunè saeuire in alios licet, ab omnipotens peccata immunes sunt: satis enim peccatarum dat, qui viscera suaribido furore prius laniat, quam in alios deseuiat. Quo enim fure 1. Reg. 22. Saulis Regis animus lacerabatur, quod sine villa vera criminis suspicione, septuaginta sacerdotes Domini, vestitos Ephod linea, ante oculos suos stranguli præcepit! Nec hac feritate contentus, sa-

cerdotum ciuitatem, nihil commeritam; ferro vastauit, nulli vel se- 36
xui, vel ordini, vel ætati parcens: quodque immanius est, & boues,
& oves, & camelos, & asinos in ore gladij interfecit. Quo igitur furo
re intus agebatur, qui omnem planè humanitatem exutus, non tam
ferarum, quam Dæmonij crudelitatem hoc scelere imitatus est?
Quid enim atrocius vel ipsi etiam Dæmones designare potuissent?
Sed quid in re apertissima iam dudum moror, cum res ipsa loqua-
tur, iram quidem, Dæmonum furem & rabiem; mansuetudinem
verò, Angelorum lenitatem, & tranquillitatem imitari? Hinc illud
Psal. 36.

Matt. II. Mansueti autem hæreditabunt terram, & delectabuntur
in multitudine pacis. Vnde enim pax, nisi ex lenitate, & mansuetudi-
ne nascitur? In Euangeliō verò Dominus ad lenitatis, & humilita-
tis suæ nos imitationem inuitat, quod hac ratione animabus nostris
requiem (ad quam humana mens semper aspirat) inuenire possi- 37

lib. de cobi mus. Plutarchus verò placabilitatem, & mansuetudinem nulli fami-
benda ira. liarium, atque seruorum perinde gratam esse ait; nulli tam amicam,
& omni molestia carentem, quam ipsis, quibus ea virtus adsit. Om-
nibus enim amabilis & grata, sed multò magis habenti gratissima,
omnique molestia libera est. Hæc de iræ cruciatu, & mansuetudinis
iucunditate.

§.

V.

¶ Nunc ad voracitatis, & gulæ vitium, quod quinto loco inter capi-
talia crimina numeratur (quod voluptarijs hominibus iucundissi-
mum, inter cætera virtutia, creditur) veniamus. Verum ego facile ostendam, multò plus in sobrietate, ac temperantia, quam in gula, & in-
Chrysoft. gluie voluptatis esse. Primum enim, edentium voluptas (vt D. Chry- 38
soft. ait) non tam in eduliorum pretio, quam in edentis fame posita
Prou. 27. est. Quam sententiam Salomon confirmat his verbis; Anima satura-
ta calcabit fauum: anima autem esuriens etiam amarum pro dulci su-
met. Vnde cum quidam Socratem properè ante cœnam deambulan-
tem rogasset cur ita properaret; ille, Paro, inquit, mihi obsonium ad
cœnam. Fames enim illa, sudore & exercitatione comparata, instar
suauiissimi obsonij illi erat, quæ cibos sine arte condiret. Quid vero
Eccl. 23. sobrij & ebrij, temperati & intemperantis discrimina commemore?
In dubium vocari certè non potest quod Ecclesiasticus ait: Vigilia, & cholera, & tortura viro infrunito; somnus sanitatis in homi-
ne parco. Dormiet usque manè, & anima illius cum ipso delecta-
bitur. Et iterum; Quam sufficiens est, inquit, homini crudito vi-

num

39 num exiguūm? & in dormiendo non laborabis ab illo. Hinc nobis quidam vir, parca & philosophica cœna à Platone inuitatus, cùm placide noctem illam, & consequentem etiam diem, stomacho minime lassente, transgisset, & sequenti die eiusdem cœnæ conuiuam obuium excepisset, Vos, inquit, Philosophi altero etiam die conuiuamini: sentiens videlicet, sobrietatem in conuiuijs, duplcatum esse conuiuum: propterea quod cœnæ frugalitas & noctem, & diem consequenter quovis epulo lætiorem efficiat. Nam verò si & sanitatem, quam temperantia efficit, & morbos, quos in glüvies & intemperantia parit, hoc in loco recensere velim, nonne facile apparebit multò esse temperantiam intemperantia suauiorēm? Quid enim aliud multos morbos, nisi multa fercula fecerunt? Quam quidem sententiam eleganter & copiosè Seneca per Sene.li. 11 sequitur his verbis; Medicina quondam paucarum fuit scientia turali. 4 herbarum, quibus sisteretur fluens sanguis, vulnera coirent. Paullatim deinde in hanc peruenit tam multiplicem varietatem. Nec est mirum tunc illam minus negotij habuisse, firmis adhuc, solidisque corporibus, cùm facili cibo, nec per artem, voluptatemque corrupto alerentur. Qui postquam cœpit non ad tollendam, sed ad irritandam famem queri, inventæ sunt mille condituras, quibus auditus excitaretur; & quæ desiderantibus alimenta erant, onera sunt plenis. Inde pallor, & neruorum, vino madentium, tremor; & miserabilior ex cruditatibus, quam ex fame macies. Inde incerti labentium pedes, & semper, qualis in ipsa ebrietate, titubatio. Inde in totam cutem humor admissus, distentusque yenter, dū male assuevit plus capere, quam poterat. Inde suffusio luridæ bilis, & 41 decolor vultus, tabesque in se putrescentium, & retorti digitii articulis obrigescientibus, neruorum sine sensu iacentium torpor, aut palpitationis corporum sine intermissione vibrantium. Innumerabilia præterea febrium genera, aliarum impetu subeuntiū, aliarū tenui peste repentiū, aliarū cū horrore, & multa membrorū quassatione venientiū. Quid alios referā innumerabiles morbos, supplicia luxuriæ? Immunes erant ab istis malis qui nondum se delicijs soluerant, qui sibi imperabant, sibi ministrabant; corpora opere, ac vero labore durabant, aut cursu defatigata, aut venatu, aut tellurem versantia excipiebat illos cibus, qui nisi esfurentibus placere poterat. Itaq; nihil opus erat tā magna medicorū suppellecstile, nec tot ferramentis, atq; pixidib. Simplex erat, ex simplici causa, valetudo; multos morbos multa fercula fecerunt. Haec tenus Seneca. Deniq; (vt paucis rē absoluā) ea est sobrie-

Plutarch^o. sobrietatis atque temperantiae iucunditas, eaque contraria intemperantia, ob stomachi cruditatem, & morbos ex ea consequentes, amaritudo, ut Plutarchus ijs, qui voluptatem libi maxime expetendam per suae rerunt, sobrietatem praecipue ad hoc ipsum amplectendam esse, apertissima ratione demonstrat. Morbi, inquit, non tam multa negotia, nec tot spes, neque tot peregrinationes, nec tam multa exercitia nobis eripiunt, ac perdunt, quam multas admunt voluptates. Vnde sit, ut qui maxime sectantur voluptatem, his minime expediatur corporis sanitatem negligere. Si quidem permulti sunt, quibus aduersa valetudo nequaquam est impedimento quominus Philosophiæ dent operam, aut rem etiam exerceant militarem, aut imperium administrent: at corporis voluptates eiusmodi sunt, ut his in morbo frui nullo modo possint. Videtis ergo fratres, quanto sit sobrietate ebrietate & intemperancia iucundior?

§. VI.

¶ Nam ad inuidiam, & inuidiae aduersam, charitatem, veniamus. Sed in hac comparatione quid multis opus est, cum satis constet, eam esse utriusque habitus huius naturam, ut quod alteri cruciatus, alteri letitiae materiam praebat. Ut enim aliena felicitate torquetur inuidia; ita hac potissimum vera charitas exultat, atque triumphat. Cum enim inuidiae proprium sit de aliena prosperitate cruciari, consequens est, ut quidquid in alijs felicitatis & letitiae fuerit, in uido mœroris, & infelicitatis occasio sit: ut eleganter in inuidorum supplicium

**Sene. in Epi
stol.**

Seneca optare se dicat, oculos eorum per cunctas ciuitates circunferri, quo de omnium hominum felicitatibus tristarentur. An obscurum esse potest, quam misericordia humana pectora inuidiae pestis dilaceret? Hinc clarissimi quique autores, infelissimis atque acerbissimis

Simil.

rebus inuidiae morbum similem esse dixerunt. Diuus quidem Chrysostomo spiritualem animæ tineam illam esse ait. Sicut enim tinea vestimentum; ita inuidiam liuidi hominis viscera exedere. D. autem

Basil.

Basilius ærugini illam, simili ratione comparat. Sicut enim ferri durities, ferrugine absumuntur; ita inuidiæ præcordia, spirituali hac ærugine deteruntur. Plutarchus verò eam, non minus apposito nomi-

Simil.

ne, vlcus animæ appellavit, à quo prurigo semper trititie, & malevolentiae manaret. Socrates autem animæ ferram esse dixit, quæ miserum animæ pectus assiduo cruciati consumit, & conficit. D. porrò

August.

August. hoc vitium Diaboli proprium esse ait, & ab eo in corda hominum immisum. Non enim (ait) Diabolus damnatur, propterea quod adulterium commiserit, aut furtum fecerit, aut rem alienam rapuerit;

¶ rapuerit; sed quia homini stanti lapsus ipse continuo inuidit, & inuidia sua in orbem terrarum mortem intulit. D. verò Chrysost. dete-
riorem adhuc hominis quam Dæmonis inuidiam esse ait: propter-
ea quod Dæmon quidem non Dæmonibus, qui eiusdem naturæ
participes sunt, inuidet; homo verò in nullum magis quam in natu-
ræ suæ consortem inuidiæ liuore defæuit. Quale autem, quam fune-
stum, quam tabificum illud vitium erit, quod à tali fonte manauit.
Quamuis autem (vt D. Greg. ait) per omne vitium quod perpetra-
tur, humano cordi antiqui hostis virus effunditur, in inuidia tamen
tota viscera sua serpens concutit, & imprimendæ malitiae pestem vo-
mit. Quo ergo furore, quo cæstro exagitabuntur ea corda, quæ tam
diro veneno tincta & infecta sunt? Hinc non ineleganter Gregor.

Theologus hoc vitium inter cætera omnia & iniustissimum simul, Nazian.

¶ iustissimum esse ait: illud, quia viros bonos & felices infectatur:
hoc verò, quia autorem suum grauius torquet, quam illum ipsum
cui infestum est; atque ita ipsum de se ipso meritas pœnas sumit. Cu-
ius quidem morbi cruciatus Cypri. in Serm. de zelo & liuore, elegā Cyprī.
tissimè simul & copiosissimè persequitur, ad quem studiosum lecto-
rem remitto. ¶ Ut autem inuidia nihil amarulentius; ita contraria chari-
tate (quæ illi aduersatur) nihil iucundius, nihil blandius, nihil sua-
uius. Charitas enim (vt Apostolus ait) patiens est, benigna est, non 1. Cor. 13.
æmulatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, con-
gaudet autem veritati. In charitate enim (vt D. Aug. ait) aut non la- Augusti.
boratur, aut ipse etiam labor amatur. Itaque tantum abest ut aliquid
amaritudinis in charitate sit, ut ipsa omnium aliarum virtutum ama-
ritudinem (si qua fuerit) suavitatem sua in dulcedinem vertat. Tatum
enim abest ut aliena felicitate offendatur, ut vix illa in re maiori læ-
titia efferatur. Non enim ut aliena, sed ut sua aliorum bona reputat:
ideoque non ut alienis, sed ut suis gaudet. Quæ cùm ita sint, satis ap-
paret, quantum amarulentiae & acerbitatis liuor, quantum verò sua-
vitatis & iucunditatis habeat illi contraria charitas, quæ non suis
modò bonis, sed omnium hominum felicitate lætatur.

§. VII.

¶ Superest vitiorum extremum, accidia, cui spiritualis alacritas, &
devotionis virtus aduersa est. Illius enim est hominem ad omnia
virtutis & pietatis officia morosum, segnem, ac tardum efficere: hu-
ius autem promptum, alacrem, & expeditum reddere. Accidia nam-
que animæ languor, & tristitia est, quæ spiritualia bona non minus
insuauia facit, quam sit ægroto, fastidio laboranti, salutaris cibus.

Vtrique enim, & accidioso, & ægroto, fastidio est quidquid inno-
xium & salutare est. Quo exemplo facilè vtriusque habitus, ratio,
& natura agnoscitur. Sicut enim æger fastidio laborans, nullamque
in edendo voluptatem capiens, usque adeò graui in comedendo
molestia afficitur, ut interdum ne mortis quidem metu induci ad
edendum possit; cùm contrà qui bona valetudine est, magnam in
edendo capiat voluptatem: ita planè qui propter accidiam spiritua-
lia cuncta fastidit, grauem, dum illis vacare compellitur, molestiam
patitur: qui verò deuotionis virtute præditus est, maximam, dum
rebus diuinis operam dat, voluptatem percipit. Vnde est illud; Gau-
dium est iusto facere iustitiam. Quod quidem exemplo suo Prophe-
ta confirmat, cùm ait: In via testimoniorum tuorum delectatus sum,
sicut in omnibus diuitijs. Quod ut clarius perspiciamus, duos nobis
ante oculos fideles proponamus: alterum accidię morbo laborantē, 49
alterum deuotionis virtute vigentem. Huic igitur quęcunq; ad souē
dam atq; nutriendam deuotionem iuuant, nempe ieiunium, silen-
tium, oratio, sacra lectio, sacramentorum perceptio, & solitudo, que
Hieron. in tis, & orationis amica, non dubium quin gratissima sint. Hinc D. Hie-
ronymus, Viderint, ait, quid alij sentiant; vnusquisque enim suo
sensu ducitur. Mihi oppidum, carcer, solitudo, paradiſus est. Ad ean-
dem quoque solitudinem simili studio Magnus ille Antonius mo-
nachus properabat. Is namque, ut D. Athanasius scribit, post clari-
ssima miracula (quae in Alexandria contra Arrianorum perfidiam,
mirantibus & lętantibus populis ediderat) in hoc præcipue letaba-
tur, quod hoc religionis officio functus, ad desideratam solitudi-
nem remearet. Hoc igitur animo, hoc studio bona opera, qui deuo-
tionis spiritu feruent, persequuntur. At qui accidiae morbo laborat 50
quam grauia & onerosa hęc omnia putat! Ieiunia illi molestissima
sunt, insuavis sacra lectio, insuavior oratio, fastidiosus paulò lon-
gior de Deo sermo; solitudo ingrata, quies & silentium molestissi-
mum, sacramentalis verò confessio planè tormentum est. Cum e-
nim redeunte anno confitendi tempus aduenit, quot illam diebus
differt! quam difficile se ad eam præparat! quot moras quotidie ne-
tit! quoties itq; reditq; domū! non dissimilis ægrotis, qui amarum
pharmacum bibituri, horrent, differunt, tergiuersantur, molestissi-
meque sumūt quod necessariō illis ad salutem sumēdum est. Qua-
ex re obiter colligere licet, omnia monasticæ vitæ instituta, si deuo-
tionis suauitate condiantur, esse quidem suauissima; si verò accidiae
morbus monachimentem occupet, esse acerbissima. Quam ob cau-
sam

¶ 1 Nam Apostolus legem non iustis, sed iniustis positam esse ait. Cum *I. Tim. I.* enim lex Domini, iugum, & onus appelletur, hoc quidem nomen apud illos non retinet, qui in lege Domini, velut in omnibus diuitijs oblectantur: retinet autem apud illos, qui propter hunc accidias morbum, onus graue, & iugum ferreum esse arbitrantur.

Quæ cùm ita sint, quis, quæso fratres, hac virtutum & virtutum collatione facta, non luce clarius videat, piorum vitam vt honestissimam, ita & iucundissimam: contrà verò improborum non minùs labiosam, & acerbam, quæ perniciosa, & turpem esse? Nihil enim subterfugimus, nihil intactum reliquimus, sed æqua lance, via simul, & virtutes illis aduersas, in omnium conspectu appendimus; vt quid acerbum, quid suave esset, vtrinque collatione facta apertissimè cerneremus. Quæ cùm ita sint (neque enim negare

¶ 2 rem adeò apertam possumus) quid quæso dementius, quid indignius, quid magis deplorandum, quæ virtutem omnibus diuinis ornamenti cumulatam, rerumque omnium reginam, propter falsam amaritudinis speciem relinquere; & improbitatem, atque iniustiam, quæ malorum omnium origo, & seminarium est, non quidem fallis, sed verissimis laboribus & cruciatibus cinctam amplecti? Vos igitur, fratres, ante quorum oculos vtriusque rei facies propofita est, si haec tenus communis errore delusi, virtutem, vt horridam atque difficilem fugiebatis, iam nunc quæso patefacta veritate, vt suauissimam & iucundissimam (certè vitijs multò iucundiorem) amplecti debetis; ac Dominum ipsum, per Salomonem vobis obuiam prodeuntem, & manum porrigentem, sequæ custodem vitæ, & itineris ducem pollicentem, audite dicentem; Ducam te *Prover. 4.*

¶ 3 per semitas æquitatis, quas cùm ingressus fueris, non arctabuntur gressus tui, & currens non habebis offendiculum. Huic igitur testimonio credamus, & huic voci, non dementis & insani vulgi erroribus fidem habeamus; hunc certissimum vitæ ducem sequamur, qui nos in hoc mari magno & procelloso gradientes, per has clarissimarum virtutum semitas, quas oratione persecuti sumus, felici cursu ad optatum salutis portum, & patriam perducet claritatis æternæ.

THE IN FESTO BEATI THOMAE
Aquinatis Concio prima, in qua de tribus admirandis D. Thomae virtutibus; hoc est, de sapientia, castitate, & humilitate agitur.

THE. Mirabilis Deus in Sanctis suis. Psal. 66.

Ancreuem Prophetæ sententiam, fratres charissimi, in hodierna concione tractandam suscepimus, quæ Deum non modò in ceteris operibus, sed in sanctis suis maximè mirabilem esse testatur. Quod cum de omnibus in commune sanctis verè à Prophetâ dictum sit, de beatissimo tamen patre nostro D. Thoma, propter admirandam eius sapientiam, ceterasque virtutes, singulari quadam ratione dicitur. Ut igitur hoc argumentum utiliter, & religiosè tractare possumus, coelestem opem sacratissimæ Virginis interuentu suppliciter imploremus.

A V E M A R I A.

Duæ sunt præcipuae cause, fratres, propter quas Ecclesia quotidie vitas, & exempla Sanctorum nobis ob oculos ponit: altera, ut per eos clariorem diuinæ bonitatis notitiam adipiscamur: altera, ut ad eorum imitationem tot clarissimarum virtutum exemplis propositis accingamur. A priori igitur illa causa exordium capientes, constat, felicitatis & salutis nostræ initium in Dei cognitione positum esse. Omnis enim homo (ut D. Hieronymus ait) absque conditoris sui cognitione, bellus, non homo existimandus est: Deum vero in hac vita per magnifica ipsius opera cognoscimus. Est enim effectus omnis (ut Philosophi tradunt) participata quedam suæ causæ similitudo: ideoque speciem nobis, & veluti eius simulachrum exhibet. Quem admodum enim ex fructu cognoscitur arbor; & ex fabrica operis opificis ars atque peritia; ita ex effectibus virtus, & præstantia causæ cognoscitur. Cæterum quod effectus nobilior atque præstantior, eo illustriorem causam suam esse declarat. Cum autem inter omnia diuinæ virtutis opera principem locum opera gratia teneant (quæ ad rationalis creaturæ sanctificationem destinata sunt) vix quidquam est, quod in hac vita maiorem nobis diuinæ bonitatis, atque virtutis cognitionem, quam exempla, & opera Sanctorum præbeant. In quibus (ut alia prætereamus) diuinæ bonitatis magnitudinem ita cognoscimus,

Hiero.

Simil.

scimus, ut cum Propheta exclamare cogamur: Quàm bonus Israel
Deus ijs qui recto sunt corde! Hoc est, quàm benignus, quàm misericors,
quàm exorabilis, quàm amabilis pater, quàm pius Dominus,
quàm fidus amicus ijs qui recto sunt corde! Psal. 72.

Nec sola Dei erga pios bonitas & benignitas, sed admiranda quoque eius virtus & potentia hac ratione cognoscitur. Quid enim potentius & mirabilius, quàm ex carne spiritum, ex terreno cœlestem hominem efficere, & impura carné septum, Angelice vitæ puritatē imitari? Rom. 1. Hinc Paulus, Non, inquit, erubesco Euágelium: virtus enim Dei⁷ (sive ut alij verterunt) potentia Dei est in salutem omni credenti. Quod perinde est ac si diceret; Non pudefio cùm Christum crucifixum, Iudæis quidem scandalum, gentibus vero stultitiam, prædico. Quam quidem prædicationem, non ignominiam, sed Euágelium gloriæ Dei magna voce nuncupo. Cur ita? Quia virtus Dei est in salutem omni credenti: hoc est, quia sub illa infirmitatis imagine latet admiranda vis & potentia Dei. Psal. 44. Quam quidem vim Regius Propheta designauit, quando Christum Dominum alloquens ait: Accingere gladio tuo super femur tuum potentissime. Quæ vero potentia hæc? quis hic gladius est? Certè non alias quàm qui hoc in loco à Paulo virtutis & potentiae nomine designatur. AUGUSTI Quod si hæc salutarem vim & potentiam agnoscere velis, in sanctorum Martyrum, Virginum, & Confessorum præclarissima gesta oculos coniice: omnia enim eorum magnifica opera, ineffabilem diuinæ virtutis & gratiæ vim & potentiam prædicant, atque testantur. Atque (ut alia huius rei argumenta prætereamus) quæ nam obsecro illa vis fuit, qua in uictus Christi martyris Vincentius immanissimo Tyranno dixit: Insurge, & toto malignitatis spiritu debacchare. Videbis me Dei virtute plus posse dum torqueor, quæ possis ipse qui torqueas. Quod eius responsum non minus verè quàm animosè dictum fuisse, exitus comprobauit; quando ipse Tyrannus post tam multa & dira tormenta in unum corpus inflicta, cùm eius inexpugnabilem fidem, atque constantiam nullo modo frangere potuisset, tandem ait, Vici sumus. Quæ item vis illa fuit, qua beatissimus Laurentius Tyranno, variatormentorum genera minitanti, subridens dixit, Infelix, has epulas ego semper optauit. Cumq[ue] idem in craticula subiectis prunis affaretur, tam inuicto & alaci animo ardentium flamarum crucatum pertulit, vt vocem illam admiratione dignissimam immiserit; Haec flammæ mihi refrigerium præstant. Sed viros omittamus. Quæ vis illa fuit, quam beatus Cyprianus inter Martyrum laudes commen-

morat, vbi sc̄eminam tortam, viris torquentibus fortiorē esse dicit.
 Quæ vis illa fuit, quæ multarum Virginum pudorem adeò illæsum
 integrumque seruauit, vt ne in longissima quidem vita, non opere,
 non verbo, non vel sola cogitatione hunc virginitatis candorem ali-
 qua labefuscauerit? Quæ vis illa fuit, que multos item sanctorum Pa-
 trum toto vitæ spatio non modò ab hac impuritate, sed ab omni e-
 tiam capitali criminē immunes conseruavit? Quod quidem mu-
 nus beatissimo patri Dominico, Petro martyri, Catharinæ Senensi,
 & diuo Thomæ tributum fuisse (vt alios prætereamus) res eorum ge-
 stæ, & vitæ innocentissimæ acta declarant. Post beati enim Thomæ
 gloriosum exitum F.Reginaldus, fidissimus eius socius, in frequen-
 tissima concione se totius vitæ confessionem audiuisse testatus est,
 neque ullum prorsus in ea lethiferum crimen deprehendisse. Sed
 Sanctos, qui Ecclesiæ laudibus celebrantur, omittamus, & ad pios
 quosque homines transeamus. Quæ vis illa est, quæ facit, vt homo
 carnis fragilitate septus, quæ sponte sua, sola corporeæ & terrena ho-
 na (quæ sensibus usurpare potest) consecutatur, his omnibus spretis
 atque repudiatis, ad sola inuisibilitia (quæ nec oculis cerni, nec mani-
 bus attrectari, nec vlo extero sensu percipi possunt) tota auiditate
 festinat? Quæ vis illa est, quæ in summa rerum omnium egestate, si-
 ne vlo terrenarum rerum splendore, & apparatu, eā piorum animis
 quiete & tranquillitatē tribuit, vt nihil aliud in hac vita desiderent,
 quam quod habent? Quis enim piorū hominū spirituales opes atq;
 delicias, quis firmitatem in eo quod credunt, pacem in eo quod spe-
 rant, gaudium in eo quod amant, iucunditatem in eo quod deside-
 rant, patientiam in eo quod tolerant, robur & alacritatem animi in
 eo quod aggrediuntur, oratione consequi possit? Hæc igitur inter-
 na diuini Spiritus opera atq; non satis mirabilem Dei vim & poten-
 tiā declarant? Hinc D.Aug. in Epist.ad Paulinū (qui de uxoris con-
 sensu secesserat, & mundū relinquens, omnia quæ habere poterat,
 pauperibus erogauerat) Nihil esse, ait, Christianæ charitati dulcius,
 aut iucūdius, quam cum videt homines alacri animo cūctis mudi o-
 pibus, & voluptatibus renūciare: quod diues ille adolescē in Euāge-
 lio facere recusauit, ideoque tristis, auditâ Dñi voce, recessit. In hac
 enim terrenarū rerū abdicatione, quas homines auidissimè cōsectā-
 tur, diuinę potetię virtus maximè cernitur. Verè enim admiratione
 dignū est, humi repētes homines multò se feliciores rerū omnij de-
 spectione, quam earūdē possessione reputare, maioribusq; delicijs
 sibi, nihil habētes, quam si oīa possiderēt. ¶ Quārē facile D.Thome
 exemplo

August.

Luce. 18.

10 exēplo cōprobare licebit, qui tāto paupertatis, & professionis suā amore tenebatur, vt summa vi precū à beatissima Virgine impetrare cōtēderit, ne vnquā professionis suę cōditionē sublimiori aliqua dignitate cōmutaret. Quārē ab eadē beatissima Virgine obtinuit, quę se illi externa specie vīdēdā exhibēs, hoc ei pro magno munere concessit. Hūc quęso mihi animū, fratres, cū Alexātri Magni ambitionē cōferte: qui cū Anaxarchū Philosophū, infinitos alios mūdos esse affirmatē audiūsset, flesse dicitur, qđ ipse vnius tātū imperiū nōdum esset adeptus. Quid igitur hoc animo in tāta rerū opulētia miserius? quid verò illo in tāta paupertate felicius? An nō igitur hēc adeò magnifica diuini Spūs opera eius vim atq; potētiā apertē prēdicat; quę facit, vt homines in paupertate diuinitas, in humilitate gloriā, & in laboribus quietē, atq; lēxitā iriueniāt? An nō igitur verissimē ab Apo-

11 stolo dictū est, Virtutē & potētiā Dei in Euāgeliō prēdicari? Hēc igitur facit, vt huius tātē virtutis autor in Sanctis suis mirabilis esse dicatur: & ita mirabilis, vt lōgē mirabiliō sit in vnius creaturæ sanctifica tione, quā in tota vniuersitatis huius fabrica, & molitione. Quō sit, vt vir iustus, qui plura de Deo suo per ea que facta sunt agnoscit, plu ra etiā per ea que intra se operatur, intelligat. Hinc D. Greg. locū illū beati Iob enarrās; Cūm te cōsumptū putaueris, orieris vt Lucifer: Iu stos (ait) p Luciferū esse accipiēdos; cū ppter alia, tū vel maximē, qđ in iplis cognoscimus Deū, quę nō videmus: quęadmodū p Luciferi ortū proximē vēturū Solē agnoscimus. Quācūm ita sint, meritō sa- nē Ecclesia, res gestas Sanctorū nobis ob oculos ponit, vt per eas in diuinay virtutis, summeq; illius bonitatis cognitione indies pficiam⁹.

12 Est & altera pīj huius instituti causa, qđ hac ratione nos eadē ecclē sia, propostū istot Sanctorū exēplis, ad eorū imitationē accēdere intēdit. Quid em̄ p̄texere possum⁹, quo ab hac imitatione retrahamur, qñ & eiusdē naturę consortes sumus, cūdēq; Dñm colimus, qui sine psonarū acceptiōne, gratiæ suę dona omnibus elargiri paratus est? Fidelis quippē est, & se ipsum negare nō pōt. Magnus em̄ ad pietatē, 2. Timo. 2. & virtutē stimulus bonorū exēpla sunt, quę & virtutis iter mōstrat, & facilē viā multis tritā ostēdūt, & nō sequētes arguūt, atq; pudore suffundūt. Quod quidē sacra illa Ezechielis aīalia nos docēt, quę sese mutuō alis p̄cutere, & ad volādū incitare perhibētur. Vt n. Greg. in- terpretatur, is planē ala sua me p̄cutit, qui exēplo suo me ad bene viue dū p̄uocat. Nec ad bene viuedū modō, sed ad ferēda quoq; huius vi tē incōmoda, & labores, exēpla Sanctorū mīrē adjūvāt. Cū Abdēme lech Āethiops Hieremīā cōnūlēto lacu (in quę Sedechiae Regis ty= Hiere. 38. rannide.

rannide projectus fuerat) demissis finibus extrahere vellet; projectis
 illi simul veteres pannos, & antiqua vestimenta quæ competrue-
 rant, præcepitque ut ijs vestibus, sub vtrisque cubitis applicitis, fu-
 nes deinde subiiceret, ne eius brachia, dum à lacu extraheretur, gra-
 uiter lacerarentur. Quid autem per hos veteres pannos, & antiqua ve-
 stimenta nisi veterum Patrum exempla, & virtutum ornamenta in-
 telligimus? Hæc ergo dum piè & religiose cogitamus, facile eorum
 comparatione incommoda nostra (quæ sunt multò leuiora) sustine-
 mus. Vnde est illud Greg. Facta præcedentium pensemus, & graui
 non sunt quæ toleramus. Hæc igitur exempla pius homo sibi fre-
 quenter ante oculos ponere debet, vt & leuius mundi huius aduersa
 ferat, & (quemadmodum diximus) ad hoc exemplar vitam, & mores
 suos effingat. Hinc D.Basilius; Quemadmodum, inquit, pictores,
 cum imaginem aliquam ad alterius exemplar exprimere volunt, 14
 identidem exemplar ipsum spectantes, illius lineamenta, & colores
 ad viuum referre conantur: ita quisquis se ipsum studet virtutibus
 cunctis perfectum reddere, debet in hoc elaborare, vt quasi ad simu-
 lachra, motu & actione prædicta (vitas dico sanctorum Patrum) sa-
 legnare oculos animi conuertat, vt eorum in se puritatem, & innocētiam
 ad transferre valeat.

Cum igitur hæ sint præcipue causæ, propter quas Ecclesia San-
 ctorum festa celebrat, ideo ad hunc veluti scopum referenda ea sunt,
 quæ de D. Thomæ laudibus in præsenti concione tractabimus.
 Quia verò longum esset omnes eius virtutes recensere, tres ex ijs,
 quæ in eo præcipue esse videntur, attingemus; nempe incompara-
 bilem eius sapientiam, purissimam castitatem, & altissimam humili-
 tam: quibus diligenter inspectis, quām sit Deus in Sanctis suis mi-
 rabilis, facile intelligemus.

§. I.

¶ Ab hac eius ergo incomparabili sapientia exordium capiētes, mul-
 ta in eo deprehendemus singulari quadam admiratione dignissima.
 Inter quæ primum est, eius doctrina dignitas, & excellentia. Cōstat
 enim sine illa controversia, illum inter Scholasticos Ecclesiæ Docto-
 res principem locum obtinere, eosque ita superare, vt matutinus Lu-
 cifer cetera celi sydera splendore suo vincit. Quò sit, vt in omnibus
 sacris Concilijs, quæ post eius mortem celebrata sunt, Patres ea diffi-
 dicent, quæ D.Thomas antea docuerat. Quam rem ipsa. Cōciliorū
 decreta satis indicant, quæ miro modo cum sancti Doctoris doctri-
 na coherent. ¶ Nec solum dignitas, & excellentia, sed veritas etiam &
 sinceritas

16 sýnceritas doctrinæ in eo præcipue commendatur: quod quidem partim diuinæ gratiæ, eius calamū regenti, partim admirandæ ipsius humilitati tribuendum est. Quòd factum est, ut Spiritus ille cœlestis, qui mysteria sua parvulis reuelare solet, tanta parvulurn hunc imbuierit sapientia. Non enim frustra dictum est; Vbi fuerit superbia, *Prou. ii.* ibi & contumelia: & vbi humilitas, ibi & sapientia. ¶ His adde multi plicem doctrinæ varietatem, in qua cæteros omnes plurimū ante-cellit. Alij namque sacri Doctores, vel in exponendis scripturis, vel in hæreticis confutandis, aut hominibus ad pietatem instituendis ferè versantur; ideoque mirum non est, eos in vno aliquo argumen-ti genere excellere, quod solùm sectati sunt: at sanctissimo huic Do-ctori conuenire videtur quod de Salomone dictum est, disputasse videlicet à cedro, quæ est in Libano, vsque ad hyssopum, quæ egredi *Reg. 4.*

17 tur de pariete. Nihil enim fuit de quo Doctor sanctus non disser-ret. A Dialecchia enim exorsus, vniuersam Aristotelis Philosophiā, Naturalem, Moralem, Metaphysicem explanauit; & ita explanauit, *Simil.* vt quemadmodum iij qui corpora secant, vt anatomen addiscant, ita ipse in singulis Philosophi capitibus velut anotomiam exercet, dum minimas etiam eius partes dissecat: quod sine magno certe studio & ingenio fieri non potuit. Iam verò in Theologia quid intactum reli-quit? Commentaria in Magistrum sententiarum edidit; summam Theologię complexus est; contra gentes disputans, miris rationibus fidei nostræ dogmata confirmauit; multa item ex sacris literis volu-mina interpretatus est, & innumera alia opuscula edidit, quæ recen-sere longum esset. Cumq;que inter sacros Doctores, Augustinus, Hie-*Reg. 5.* ronymus, & Chrysostomus eo nomine celebrentur, quod plurima

18 scriperint. D. Thomas hoc nomine superior est: longè enim plura quam quisque eorum scripta reliquit: quod facile voluminum mo-les & numerus declarat. Quæ res eò mirabilior est, quod sancti Do-ctoris vita exiguo annorum numero distincta fuerit, cum cæteri Pa-tres longè diuiniis in vita mäserint. Quid ergo mirabilius quænali hoc tam breuis æui spatio, tam multa & varia didicisse? tam multa legis- seitam multa memoria complexum fuisse? tam multa denique literis consignata posteris tradidisse? An non ergo verò mirabilis Deus in Sanctis suis, qui tā ingētes thesauros in vase fictili portuit collocare?

6. II.

Sed à sapietiæ laude digressi, ad pudicitię gloriæ, quæ puritate sua ad diuinę luctuös radios excipiēdos mentis preparati, tristescamus. In quo virtutis genere illud primo loco sciendum est, ad omnes penè virtu-tes

tes naturā ipsam nos aliqua ratione iuuare, ad solā autē castitatis, & 19
 cōtinētiæ virtutē adeō nō iuuare, vt magna etiā nobis impedimenta
 p̄beat. Ad amorē quippē in Deū ipsa nos inuitat, stimulatq; natu-
 ra, quæ plus caput, quām cetera corporis mēbra, plus totū, quām par-
 tes diligere suader: Deus autē & caput, & totū, & omne totius vniuer-
 sitatis huius bonū est. Iā verò ad eleemosynā & benignitatis officia
 à natura magnopere iuuamur, quæ p̄iū miserationis affectū nobis in
 dedit, & visceribus nostris impressit. Quod facile Samaritanū illius
 exēplo discimus, quē non vera religio, sed misericordiæ affectus ad
 vulnerati hominis curā extimulauit. Vnū illa sentētia manauit; Nihil
 esse tā secūdū naturā, quām iuuare cōsortē naturæ. Ad lenitatis ve-
 rō, & clemētiæ, atq; māsuetudinis officia natura nos ipsa finxit vi-
 detur, quæ & exarmatos, & cjuilis societatis amantes effecit. Ciborū
 verō pārsimoniā, & victus sobrietatē, sanitatis, & vite amor, à natu-
 ra nobis ingeneratus (qui frugalitatis virtute cōparatur) à nobis exi-
 git. Idē penē de quibusdā alijs virtutibus, quæ ad ciuilis vite societa-
 té pertinēt, dici potest: quæ quoniā sunt animi habitus, rationi cōsen-
 tanei, magnopere cū rationalis creature ingenio & natura cohārēt,
 & ab ea aliqua saltē ratione iuuantur. Ceterū castitatis virtus (vt
 antē diximus) tantū abest ve à natura iuinetur, vt ab ea vel maximē in
 sitæ naturæ propēsione & cupiditate impugnetur: adeō vt ex Theo-
 logorū sentētia, nullus inter omnes corruptæ naturæ turbidos mo-
 tuis neq; immanior, neq; violētior existat. Quod facile infinitis pro-
 p̄emodū generishumani ruinis cōfirmare possem. Verissimē enim
 de hac tyrānica passione à Salomone dictū est: Multos enim vulne-
 ratos deiecit, & fortissimi quiq; intersecti sunt ab illa. ¶ Adde aliud
 nō minus formidandū, q; ceteri quidē virtutū habitus breuioris tē-
 poris exercitatione pāratūr. Qui enim initio Quadragesimæ vix fer-
 re ieiunij inēdiā potest, si superata hac difficultate ieiunare perga-
 t, patiç post diēbus, vel nullo, vel exiguo labore inēdiæ molestiā per-
 fert. Lōgē tñ aliter in castitatis virtute accidit. Non desunt enim p̄iū
 homines, qui posteaquā viginti, aut triginta, etiā annos hanc virtutē
 illibatam integrāq; seruarūt, nō minus tā post hoc tā longū spatiū,
 quām ante illud, varijs imaginib; & feedis motibus infestātur. Vnū
 de sicut Philosophi de Rhinocerote, truculētissimo animāte aiunt,

nulla eū tēporis diūturnitate ad homines assūescere, cūm tamē & leo-
 nes, & tigrides breui etiā tēporis spatio & māsuefiāt, & cicurētū: ita
 de indomita libidinis cōcupiscētia dici pōt, vix eā vlo tēpore sedari
 & veluti māsuescēri; prōpterea q; in ipsis p̄æcordijs fixā intra nos &
 permā-

Luce. 10.

Prok. 7.

Simil.

23 pérmanētē causam habéat. Hinc multos Sáctorū legimus diu multū q̄; hac tētatione fuisse infestatos. Taceo stimulū carnis, quo vas ele-
ctionis Paulus post raptū in tertiu cœlū exagitatus est. Taceo nōnul-
los ex Christi Cōfessoribus, qui post cōfessionis gloriā, & eculeos
superatos, ab hoc insidioso & molli vitio superati sunt: quos enim
tormēta vincere minimē potuerūt, libido prostravit. D. Hiero. in ea Hiero.
Epist. quā ad Eustochiū, de virginitate scrūda scripsit, quanta viq̄
impuris cogitationib⁹ impetus fuerit, cōmemorās ait: Scorpionū
tātu socius, & ferarū sepe choris intererā puellarū. Horrebāt faceo mē
bra deformia, & mēs desiderijs cōstribuit. In arido corpore, & ante ho-
minē suū iā carne præmortua, sola libidinū incēdia bulliebat. In Vi-
tis verò sanctorū AEgypti Patrū legimus, sanctissimā virginē Sarrā
annis quatuordecim à spiritu fornicationis laceritā fuisse, quę tamē
hoc tā lōgo spatio nūquā à se abigi hūc fœdū spiritū à Dño postula-
uit, sed cūm tētabatur, fortiūs ieunabat, & orabat attentiūs. Quibus
rationibus inductus, iādudū apud me persuasum habeo, neminē eo
rū qui corpora sua huic virtuti cōseclarunt (sive illi clerici, sive mo-
nachi, sive viduae, & cōtinētes sīnt) posse hanc supernaturalē virtutē
diu integrā inuiolatamq; seruare, nisi multarū aliarū virtutū præsi-
dio septū. Nā & caro extenuāda, & mēs assidue orationis, ac deuotio-
nis adipe impinguāda est, & omnis incēdiorū materia & occasio sub
trahēda. Ad hāc, omnia periculosa cōtubernia fugienda: oculorum
etiā licētia cōprimēda, & malarū cogitationū initia, summa celerita-
te ab animo sunt abigēda, si hāc Angelorū puritatē perpetuō tueri,
& cōseruare volumus. Itaq; vt lapis angularis in summo testudinis Simil.
loco stare nequit, nisi inferiorū lapidū positu fulciatur; ita virtus hēc
integra & illæsa non erit, nisi aliarum accessione fulciatur.

Sed ad D. Thomā redeutes, is planè mirabilē quodā supernæ gra-
tiae dono virtutē hāc in eo gradu (quę heroicū appellāt) habuisse vi-
detur. Quod vt apertiūs intelligatis, tres in virtute à Philosophis, &
Theologis gradus numerantur, infimus, medius, atq; supremus. Et
quidē in infimo, qui cōtinētia nomine designatur, certamina ten-
tationū sunt, & rebelles motus; qui tamē rationis virtute frēnatūr.
Et homo quidē rectē operatur, sed cū labore tamē, & animi conten-
tione. Secūdus verò gradus (qui iā cōmune virtutis nomē meretur)
est, cūm homo virtutis operibus assuetus, rectē operādi habitum ac-
quisiuit: ideoq; prōptē, & delectabiliter operās, facile turbidos earū
motus spiritui subiicit. Tertius autem & summus gradus, virtutes
(quas heroicās, sive purgatiā animi appellāt) cōplectitur. Quarū tēpe-
rantiam

Macro. riantiam atq; fortitudinem Macrobius (D. Thoma referente,) ita de 25
finit: Temperantia purgati animi est, terrenas cupiditates non repre-
mere, sed peccatus obliuisci. Fortitudinis autem est, passiones ignorare,
D. Tho. 12. non vincere. D. verò Tho. & has, & reliquas virtutes cardinales ita
q. 61. ar. 5. definit: Prudentia est, quæ sola diuina intuetur. Temperantia, quæ ter-
renas cupiditates nescit. Fortitudo, quæ passiones ignorat. Iustitia,
quæ cù diuina mente perpetuo fœdere sociata est, eam videlicet imi-
tando. Quas quidem virtutes idē D. Thomas ait esse beatorum, aut
aliquorū perfectissimorum virorum. Castitatem porrò heroicam D.

Clim.

Ioa. Clim. cā demū appellat, qua homo ita à se ipso deficit, & in diu-
næ similitudinis imaginē transit, vt nō magis animo commoueatur
pulcherrimo corpore inspecto, quam si marmoreā statuā cerneret.
Hac autem virtutē in hoc summo gradu D. Thomā singulari Dei mu-
nere habuisse memoratur. Qua verò ratione hoc tantū donū fuerit 26
assequutus, existimo vos frēquēter audiuisse. Cū enim mater eius
& fratres à monasticę vitę proposito illū reuocare conarētur, multis
alijs rationib; frustrā tētatis, hāc nouam excogitarūt, vt speciosam
meretriculā ad illū destinarent, quę blāditijs fcemineis pueri innocē-
tiā violaret, & constātiā emolliret. At is iustissimo indignationis fu-
rore cōmotus, titione ex igne arrepto, illam à se effugauit. Quid autē
posthūc triūphū puer innocentissimus fecerit, animū certè meum
magnopere afficit. Eodē enim titione, quo pro glādio aduersus ca-
stitatis hostē pugnauerat, ceu penicillo quodā v̄sus, Dominicę crū-
cis signum in pariete depinxit (nec enim altare aliud, aut sacras ima-
gines sanctus puer habebat) & flexis genibus ante viuificum illud sa-
lutis nostrę signū oratione susa, suppliciter à Domino in uiolatę ca-
stitatis puritate postulauit. Quid hic faceret summa illā atque im-
mensa bonitas, cū puerū tredecim annos natum adeò pruden-
ter & viriliter decertantem, & de antiqui generis humani hosti triū-
phantem in tam tenera etate vidisset? Quid, inquam, facere debuit
summus ille in nocentię & puritatis amator, nisi quod fecisse memo-
ratur? Duos enim ad illum Angelos destinauit, qui ipsius renes strin-
gētes. In virtutē Dei (inquiunt) te cingimus cingulo castitatis, quod
nūquā dissoluetur. Cuius munieris adeò fuit efficax gratia, vt ex eo
tempore nullum venere & voluptatis stimulum senierit. Quid igitur
hoc dono mirabilius, in carne, non secundum carnem viuere; & an-
te resurrectionis gloriam, resurrectionis primitias degustasse; & in
mortali adhuc corpore constitutum, glorificati corporis naturā re-
serue, & post generis humani lapsum, originalis iustitiae puritatē cor-
pore.

¶ pote in peccatis concepto quodam modo exemplari? Miramur tres illos pueros inter Babylonicas fornacis ignes sine ullo corporum suo Dani. 3. rum incendio perdurasse; non minus certe mirabile est animam intra corpus originis peccato vitiatum adeo puram & incontaminata permanere. An non ergo aperte liquet verum esse quod initio proposuimus, mirabilem esse Deum in Sanctis suis?

§. III.

¶ Quamvis autem virtus hæc in sancto Doctorे admiratione digna fuerit, fortasse mirabilior est quam mox referam. Non enim castitatem modò, sed humilitatem etiam in eodem gradu heroico habuisse narratur. Si enim ad heroicam humilitatem pertinet, non solum superbos motus reprimere, sed nescire, hoc idem in sancti Doctoris laudibus hodiè cecinimus: Omnis diuinę gratię vincens quodvis miraculum, pestiferæ superbiæ nunquam persensit stimulum. Idem etiam amicis familiariter narravit, nunquam se ex Dei gratia propter hominum laudes, aut gloriam sive disputandi, sive legendi, sive scribendi, sive concionandi animo intumuisse, aut inani gloria se extulisse. Et si quis fortasse primus motus rationem anteiret, facile illum, ubi aduertisset, velut manu à se procùl abegisse. Quod quād mirabile in tanto viro fuerit, facilè intelligetis, si prius superbie, & inanis gloriæ natura cognoveritis. Est autē superbia immoderata honoris & gloriæ appetitio. Qui quidē affectus adeo latè patet, ut omnibus ferè actionibus nostris insidiatur. Siue enim loquaris, siue taceas, siue ieunes, siue, ut abstinentia dissimiles, nō ieunes, siue purpura & byssio induaris, siue pánis obsitus sis, siue solus gradiaris, siue famulis stipatus, vnde cunq; pestis hæc ansam arripit inuadendi, vbique nutrimenta inuenit quibus coalescat, & acrius mentem hominis impedit: omne sublime videt, & omnibus rebus excelsis maximè insidiatur. Hinc D. Hieron. Superbia (inquit) natione cœlestis sublimium mentes inhabitat, in cinere frequenter & cilicio recubás. Quò sit, ut quatuor genera rerum huic morbo obnoxia sint. Primū quidem ingentes opes, nobilitas, atque potentia secularis. Cuius rei gratia Apostolus Timotheo scribit; Divitibus huius seculi præcipe non sublime sapere. Secundo vero loco sapientes infestat. Quo nomine idem Apostolus dixit, scientiam inflare: quod tamen non suo, sed hominum virtus contingit, qui bonis sœpe rebus perperam abutuntur. Huius vero rei causa est, quod scientia hominem, quantum rationalis creatura est, maximè perficiat, atque nobilitet. Rogatus enim Socrates, quid ei pulcherrimum inter omnia animantia videretur;

Argua

verba

Hier.

1.Timo. 6.

1.Cor. 8.

deretur; Homō (inquit) scientia ornatus. Cleantes verò homines im
peritos sola forma à bestijs distare prædicabat. Salomon verò aliquid
addidit sublimius; Cognoui (inquit) quod tantum præcederet sapientia
stultitiam, quantum differt lux à tenebris. Quod sit, vt vir doctus,

Eccles. 2. nisi sibi prospiciat, tantò se cæteris hominibus superiorem credat,
quātò eos doctrina, & rerum maximarū cognitione antecellit. Inde
adeò fit, vt sese animo efferat, & rudiores quoq; elato supercilio cō-
tēnat. Tertio verò loco eadem superbia Sanctorū etiam virtutibus
insidiatur, & inanis gloriæ laqueos nequit. Hinc D.Aug. Alia (inquit)
iniquitas in malis operibus exerceatur, vt fiant; superbia verò etiam
bonis operibus insidiatur, vt pereant: quod perinde est ac si diceret;
Aliorum quidem vitiorum est praua opera moliri, superbie verò bo-
na opera inanis gloriæ labē inficere, & maculare. Ceterū inter vir-
tutes ipsas sunt quæ magis à superbie spiritu infestari soleant: inter

August. 32
Ambro. 33
quas præcipue castitas pericitatur; de qua sic Ambrosius ait; Castita-
tis bonum quām magnum video, tantò magis ei ne pereat, furem su-
perbiā pertimesco. Est enim rara virginitatis virtus, & quæ homini-
bus maximè admirationi, ac venerationi sit: quemadmodum contrā
impudicitiae vitium despectui & contemptui. Quod sit, vt qui hac vir-
tute prædictus sit (hoc est, qui nunquam corpus suum corruptionis
huius labē inquinavit) se ipsum interim miretur, & alios, quos in libi-
dinis cœlio voluntari cernit, nonnunquam despiciat. Ex his ergo (quæ
hactenus diximus) colligere licet fratres, quām fuerit in hoc beatissi-
mo patre humilitas admiranda, quæ inter tot superbie incitamenta,
inconcupissa tamen & illibata permanxit. Neque enim generis claritas
illius animum extulit, cùm adeò nobili loco natus esset, vt duæ ma-
tris eius sorores, altera Siciliæ, altera Aragonum Reginæ fuerint. Ne
que rursum admiranda illa doctrina (qua velut lucifer inter omnes
sacros Doctores emicuit) ullam ei elationis occasionem præbuit. Ne
que pulcherrimus virginitatis flos (quo ad Angelicæ vitæ puritatem
accesserat) aliquid eius humilitati detraxit: neque præstantissimarū
aliarum virtutum splendor (quibus tanquam vas auri solidum, orna-
tum omni lapide pretioso effulgit) ullam eum inanis gloriæ labē fusca-
runt. Quid igitur mirabilius, quām tot superbie incitamentis non
modò nunquam extolli, sed ne ullum quidem superbie stimulum
sentire? Nec internam solūm cordis humilitatem, sed externam etiā
non minori cura, studio quæ seruauit. Cuius rei, nisi temporis angu-
stia impedirer, exempla multa commemorarem, sed illud tamen si-
lentio prætereundum non est, quod cùm quidam frater laicus igno-
rante

¶ rante ipsum in itineris socium asciuisset, fratri se socium exhibens, properantem illum sequebatur, non tamen passibus æquis. Cæterū cùm frater ille admonitus à quodam errorem suum agnouisset, veniamque à sanctissimo patre petiuisset, ille (vt erat humilitatis spiritu plenus) placide respondit, sibi nihil prius esse, quam maiorum suorum præceptis obtemperare.

Hæc de sanctissimi Doctoris virtutibus breuiter dicta sunt; nunc finem principio iungamus, in quo admonuimus, in hoc præcipue Sæctorum festa ab Ecclesia celebrari, vt ad clarissimas eorum virtutes imitandas excitaremur. Ex omnibus autem sanctissimi huius patris virtutibus, duas tantum (ne vos præceptorum multitudine onerem) ad imitandum proponam; nempe heroicam illius castitatem, & altissimam humilitatem, superbiam, & inanis gloriae nesciam. Quæ duæ

virtutes inter se nexæ, & colligatae esse debent: quoniam altera alterius fidissima custos est. Vt enim ignis intra cinereum inextinctus cōseruatur, sic splendida castitatis virtus, humilitatis cineri coniuncta, dignitatem & splendorem suum perpetuò retinet. Castitatis autem eximia laus est, quod non mente in solum, sed corpus etiam immaculatum puritatis auctori in holocaustum offert. Ad quod nos Aposto

Sime.

lus inuitat cùm ait, Obsecro vos fratres, vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem. Omne enim peccatum

quocunque fecerit homo (vt idem ait) extra corpus est: qui autem fornicatur, in corpus peccat; illud videlicet turpiter fœdado, & inquinando. Humilitatis autem fructus est, omnes Diaboli laqueos evadere. Hinc cùm Magnus ille Antonius, in oratione positus, vniuersum mundum laqueis sese inuicem connectebus plenum vidisset,

nimioque timore correptus exclamasset; O quis istos effugiet? vocē ē cœlo audiuit, Antoni, humilitas. Hæc enim eximia virtus, superbiam (quæ ruiaarū omniū mater est) expultrix, quod magis suis viribus difidit, magisq; diuinæ miserationis opibus fudit, eō magis Deum sibi patronum ac defensorem efficit, qui ab omnibus hisce laqueis hominem tutum & in columem seruat. Has igitur virtutes, fratres, præcipue colamus, easque ab autore virtutum assiduis precibus & gemitibus impetrare contendamus, vt casto corpore, & mundo atque humili corde ad cœlestem gloriam, humilibus atque puris mentibus promisam, aspirante Domino peruenire valcamus.

Rom. 12.

In

I N E O D E M F E S T O D I V I T H O M A E
Aquinatis Concio secunda, in qua de dono sapientiae (quod
 in D. Thoma præcipue fuit) de que itineribus,
 quibus ad eam peruenire possumus,
 differitur.

T H E. Optavi, & datus est mihi sensus: invocaui, &
 venit in me Spiritus sapientiae. Sapien. 7.

Basilius. Am primùm cōstat, fratres dilectissimi, hoc cōcionan
 di officium (quod adeò frequenter in Ecclesia exerce
 mus) in hoc institutum esse, ut fidelium mentes ad vir
 tutum amorem, & vitorum odium excitemus. Id
 quod non in alijs concionibus modò, sed in ijs etiam,
 quę Sanctorum laudibus dicatae sunt, fieri debere D. Basilius præci
 pit: qui nequaquam huiusmodi conciones encomiorum legibus
 (quas Rhetores tradunt) seruire debere ait. Hi nanque solam eius,
 quem laudant, gloriam, & præclara gesta illustrare dicendo volunt;
 nos autem Sanctorum, quos laudamus, virtutes, non tam ad ipsorum
 gloriam, quam ad vitę nostrę institutionem accommodare debe
 mus. Parum enim nostra refert, si sciamus illos virtutibus cunctis or
 natissimos fuisse, nisi nos pro virili nostra illorum virtutes æmulari
 studeamus. ¶ Quamuis autē Sancti omnes, omni genere virtutum
 cumulati fuerint, alij tamen in alijs magis excelluerunt: vnde illa
 sponsae Christi varietas existit, quę ad eius dexteram sedet in vesti
 tu deaurato, circundata varietate. Cuius vestis typum gerebat tuni
 ea illa polymita, quę non sanctus Patriarcha Iacob, sed cœlestis pa
 ter, Ioseph nostrum vestiri voluit, & ornari. ¶ Quò fit, vt nos quo
 que orationem nostram sic instituere deheamus, vt pro varia digni
 tate, & conditione Sanctorum, varias quoque eorūdem virtutes in
 concionibus nostris vobis imitandas proponamus. Itaque in Apo
 stolis eximiam charitatem, & diuinę glorię, atque humanae salutis
 desiderium commendamus: in Martyribus fidei ardorem, & insupe
 rabilem constantiam attolimus: in sanctis Pontificibus diligentissi
 mam ouium suarum curam, & pastoralis officij sollicititudinē prædi
 camus: in sanctis verò Doctoribus sapientiæ, atque doctrinæ cœle
 stis studium collaudamus: in Virginibus autem illibatam corporis,
 & animi puritatem ad imitandum proponimus. Cū igitur hodie
 na die.

Psal. 44.

Genes. 37.

na die de beatissimo patre nostro D. Thoma Aquinate concionē habere debeamus (qui inter ecclesia Doctores velut clarissimus Lucifer sapientiae dono emicuit) quid in eius laudibus potius, quam hoc ipsum donum prædicabimus? Hac enim de causa sacra lectio, quæ sapientiae laudes continet, in eius hodiè solennitate canitur, ut intelligamus, hoc maximo Dei dono virum sanctissimum decoratum fuisse. De hoc igitur excellentissimo sapientiae dono sermonem hodiè instituere paro, de quo duo mihi dicenda esse video. Partitio.

Pri
mum enim, sapientiae nomine exposito, eius dignitas, & fructus, qui ex ea consequuntur, ac deinde gradus, & virtutes quibus ad eam peruenitur, explicanda sunt. Si autem quæ de hac re dicturus sum, communem hominum fidem, atque captum superare videbuntur, mirari non debetis: quia cùm inter septem Spiritus sancti dona, sapientiae donum summū locum teneat, maxima etiam & altissima esse debent quæ de ipso dici possunt. Huius autē argumenti tractatio cùm alia multa, tūm præcipue hoc præstabit, ut quicunque Deo neglecto amorem suum in fluxis seculi rebus posuerunt, aperte videant, quantas diuinæ gratiæ opes, atque delicias amittant; quibus Dominus familiares amicos suos in hac etiam vita reficere, pascere, & quodam modo beare solet. Quam rem quisquis singulari Dei dono expertus fuerit, non poterit illorū vicem nō vehementer dolere; qui cùm his tantis opibus frui possint, per turbidas Aegypti lacunas, verę felicitatis fonte relicto, miserrimè vagantur. De hac igitur tantare dicturi, cœlestem opem sacratissimæ Virginis interuentu suppliciter imploremus.

A V E M A R I A.

Quoniam de altissimo sapientiæ dono sermo nobis hodiè instituēdus est, quid sapientia sit, ante omnia expediamus. Cūm autem sapientia, cognitio quædam sit, scire oportet, duplēcē esse rerum cognitionem: quædam enim cognoscimus, quia multa dē eis vel legimus, vel audiūmus: quædam vero, quoniam eorum vim, atque naturā experimēto nostro didicimus. Aliter enim partus dolores puerpera sentit quæ illos experta est; aliter quæ hoc solum auditu, aut exteriori electione didicit; aliter etiā paternū erga liberos amorē intelligit qui filios habet, aliter qui nō habet. Cuius rei cōmodissimū exemplū inter clarorū virorū apophthegmata extat. Ferū enim Agesilaū Lacedæmoniorū regem clarissimum, multisq[ue] victorijs illustrē, cū miro esset erga filiolos amore, arundine aliquando pro equo consensu, cum ijsdem similiter ludentibus in secretiore domus loco

Q

lufisse.

Iusisse. Cùmq; familiaris quidam eius amicus repente palatum ingressus, huiusmodi ludum vehementer admiratus esset, ille contrà Obsecro te, inquit, ô amice, ne cuiquam hunc meum ludum detegas, quòd vsque tu filiorum parens effectus eris. Intellexit Rex sapiens, quantò aliter intelligamus quę experimento cognouimus, quām quæ alia ratione didicimus.

Sciendum præterea est, hac dupli cognitione Deum ab homini bus in hac vita cognosci: aut enim legendo, speculando, ac disputando immensam Dei bonitatem, ceterasque eius virtutes, & laudes agnoscimus; atq; hæc ipsa familiariter cum Deo agentes, illumique toto pectore amplectentes in nobis ipsis quodammodo experimur. Hoc autem sit, cùm homo diuinorum donorum communione experitur bonitatem eius: spirituali verò complexu, atque interno méritis osculo, charitatem eius: suauissimo ipsis gustu, dulcedinem & placabilitatem eius: misericordiam suarum reueatione, misericordiam eius: quotidianisq; beneficijs (quæ semper ab eo recipit) largitatem, & beneficentiam eius.

Hæc autem cognitio, quæ Spiritus sancti magisterio paratur, est diuina illa sapientia, quæ inter cetera eius dona principem locum tenet; ad quam alia ordinantur. Sapientiæ verò nomen, à sapore deducitum est; vt sit sapientia, quasi sapida quædam, & suavis scientia. Hius autem sapientiæ opus est, altissima diuinæ bonitatis, & pulchritudinis contemplatio; in qua Theologi felicitatem (quæ in hac vita haberi potest) sitam esse definiunt. In qua quidem contemplatione sancti viri tanta nonnunquam suavitate fruuntur, vt corporis sensus omnem sentiendi facultatem amittant. Qua de re sic D. Bernardus. In hoc genere contemplationis interdum exceditur, & seceditur etiam à corporis sensibus, vt se mens non sentiat, quæ verbum sentit. Hoc autem sit, cùm mens ineffabili Verbi illecta dulcedine, quodammodo se sibi furatur, imò rapitur, atq; elabitur à se ipsa, vt Verbo fruatur. Hactenus Bernardus.

D. Bern. su
per Cant.
serm. 85.

Ad huius autem rei fidem faciendam locupletissimum nobis exemplum D. Thomas exhibit, qui frequenter, dum deuotius oraret, sic à se ipso excedebat, vt omnis proflus motus, & sensus expers fieret. Vnde cum in graui quodam morbo ex medicorū decreto esset cauterio adhibito curandus, ministris præcepit, vt se diutius in oratione persistente obseruarent, atq; eo tempore ferrum illi & ignem adhiberent. Quod cum factū esset, vir sanctus non magis candardis ferrim sensit, quām si mortuum corpus gestaret. Quæ res facile declarat,

10 rat, quanta sit illius diuinæ dulcedinis, & charitatis vis, quæ sic homi
nis animam, atq; omnes eius vires post se trahit, vt in corpore viuo
omnem vitalem sensum, atq; motum extinguat.

Quid vero illud? quantò mirabilius? quod non modò externorū
sensuum vitales actiones diuinæ dulcedinis magnitudine sponatur,
sed corpus interim graue, & ponderosum, magna vi spiritus sese ad
cœlestia subleuantis, cū eodem spiritu in sublime feratur? Ut enim *simil.*
aqua igni admota, vbi eius in se calore concepit, motum quoq; imi-
tatur, & cūm naturā grauis sit, deorsumq; feratur, naturæ tamen suæ
quodammodo obliterata, more ignis sursum agitur: ita nonnūquā Sancto-
rum hominum corpora (vbi eos diuini spiritus vis, per sapientiæ do-
num, ad sublimia eleuat) eius quoq; motū sequuntur, & aduersus om-
nem naturæ vim sursum aguntur. Cum enim sapientia vapor quidam

Sap. 7.

11 sit virtutis Dei, & emanatio quædā claritatis illius sincera, quæ è cœ-
lis ad homines descendit, eorundē etiam mentes, & corpora eō per-
ducere nittitur, vnde ipsa descendit. Quā rem eiusdē D. Thomæ exē-
plo confirmare licet, qui non raro, dū attentiū oraret, à terra eleua-
batur; corpore videlicet mentis in Deum raptæ motū & impetu se-
quente. Quæ res non obscurè declarat, quanta vi mens illa in Deū
ferebatur, quæ terrenū, & graue corpus post se trahebat. Semel autē
in huiusmodi raptu singularis quædam diuinæ visitationis gra-
tia ei contigit. Cum enim Neapoli in Ecclesia diuinę contem-
plationi vacaret, visus est à quodam monacho, à terra, quasi
duobus cubitis, eleuatus. Quam rem cū ille vehementer, vt
par erat, miraretur, audiuit facram crucifixi Domini effigiem,
ad quam vir sanctus conuersus orabat, hanc vocem edentem;

12 Benè scripsisti de me Thoma. Quam ergo percipies pro tuo labore
mercedem? sanctumque virum protinus respondisse; Non aliam
præter te Domine.

Hæc omnia, fratres, eo consilio à me dicta sunt, vt intelligatis, hu-
manę vitę felicitatē non in fluxis huius mundi rebus, hoc est, non in
corporis voluptatibus, non in opibus, atq; diuitijs, nō in honoribus,
& imperio (quibus in rebus seculi homines sita esse arbitratur) sed in
diuinę pulchritudinē contemplatione (quæ à sapientiæ dono profici-
scitur) positam esse. Hæc enim mentem hominis per amorem cum
Deo copulat, hæc diuinę bonitatis, ac felicitatis participē efficit, hæc
desideriorum nostrorum sitim sedat, & in summi illius boni, in quo
sunt omnia bona, cunctis huius vitę delicijs repudiatis, atq; contem-
ptis, suauissimè dormire, & requiescere facit.

§. I.

¶ Atque ut hoc ipsum (quod dicimus) proposito aliquo exéplo
 mentibus vestris altius imprimamus, fingamus esse aliquem homi-
 nem, quem Dominus ex infima fæce vulgi ad summam imperij di-
 gnitatem euexerit, cui etiam omnia, quæ in cæteris mundi Impera-
 toribus maximè illustria fuerunt, hoc est, diuitias Crœsi, potentiam
 Alexandri, gloriam Assueri, felicitatem Octauiani, cæteraque his si
 milia fortunæ munera contulerit. Deinde verò ipsum, elapso certo
 temporis spatio, tota illa opulentia rerum, atque magnificentia pri-
 uet, & ad inopis & mendici inopiam redigat; sic tamen, ut eius men-
 tem hoc diuinæ sapientiæ dono ea mensura repleat, qua vel D. Tho-
 mam, vel quemvis alium Sæctorū impleuit. Exinde verò Dominus
 hoc modo cum ipso agat; Tu quidem, homo, ad coelestis regni glo-
 riam, in quacunque vixeris fortuna, à me iampridem ab omni æterni 14
 tate cooptatus, ac destinatus es: verùm quamdiu in hoc mortali cor-
 pore vixeris, optionem tibi permitto, ut ex duplice hac felicitate, spi-
 rituali videlicet, & corporea, quas expertus es, vtram malueris, eligas,
 à me illico eandem percepturus. Si hoc, inquam, homini in utroque
 statu diu versato Dominus proponat, incunctanter, & absque villa
 hæsitatione respondebit, malle se extrema inopia, atque nuditate cō-
 strictū hac spirituali felicitate frui, quam omnibus huius vitæ op-
 bus circunfluentē, ea destituī. Quis hoc velutrum fratres credat? quis
 non miretur? & tamen hoc esse verum sacra præsentis diei lectio a-
 pertissimè confirmat. Sic enim Sapiens, diuino spiritu actus, de hac
 sapientia dicit. [Præposui illam regnis, & sedibus, & diuitias nihil esse du-
 xi in comparatione illius. Nec comparavi illi lapidem pretiosum: quoniam
 omne aurum in comparatione illius arena est exigua, & tanquam lutum esti-
 mabitur argentum in conspectu illius. Super salutem & speciem dilexi eam,
 & proposui pro luce habere illam: quoniam inextinguibile est lumen illius.] 15
 In his verbis Spiritus sanctus omnia ferè terrenorum bonorum ge-
 nera, quæ vulgus hominum miratur, complexus est: nempe argen-
 tum, aurum, diuitias, lapides pretiosos, sedes, regna, imperia, ac po-
 stremò salutem & pulchritudinem, cæteraque quæ sub his nominis
 bus continentur: quibus omnibus non modò sapientiæ donum an-
 tetulit, sed ex his etiam, quæ commemorauit, argentum, aurum, atq;
 diuitias, arenam exiguum, vile lutum, ac postremò nihil, sapientiæ
 comparatione esse testatus est. Quid igitur hoc testimonio aperi-
 tius? quid illustrius? Quis huic veritati diuinis oraculis confirmatae
 refragari audeat?

Adiçiam

16 Adiçiam & aliud non minus firmum veritatis huius testimonij. Rex enim Salomon vtriusque felicitatis conditionem, quam suprà descripsimus, expertus est. Nam & florentissimum eius regnum extitit, & tot tantisque delitijs abundauit, vt idem ipse de se dixerit; Quis ita vorabit, & delitijs affluet, vt ego? Idemque hoc sapientiae dono illuminatus, internam hanc, & spiritualem felicitatem degustauit. Nec enim Christi & ecclesiæ Sponsæ epithalamium, quod totum flagrantissimo sponsi atque sponsæ amore plenum est, sine magna diuini spiritus dulcedine, & sapientiae dono scribere potuit: quā uis postea miserabili casu atq; ruina ab hac tanta felicitate deciderit. Hic igitur tatus vir, qui vtriusq; felicitatis experimentū cuperat, de interna felicitate (quæ sapientiae dono constat) sic ait; Beatus homo qui inuenit sapientiam, & qui affluit prudentia. Melior est acquisitione Proh. 3.

17 tio eius negotiatione argenti, & auro primo fructus eius, Pretiosior est cunctis opibus, & omnia quæ desiderantur, huic non valent comparari. Quo uno verbo, omnia expetendorum genera complexus est, cum dixit; Omnia quæ desiderantur non valent ei comparari; quibus omnibus sapientiam longo interuallo prætulit. Hoc ipsum autem quod sanctarum literarum testimonia probant, sanctoru quo que Patrum exempla facile confirmant. Quam multi enim Reges & Reginæ, quam multi principes viri, opibus, & mundi gloria florētes fortunis omnibus renunciarunt, vbi hanc cœlestium rerum dignitatem degustare cœperūt. Sed nequaquam à D. Thoma recedamus; qui Romam accersitus, oblatas ei vltro à Pontifice Maximo Ecclesia dignitates, maxima quidem humilitate, sed maxima tamen constantia accipere recusauit. Quis igitur dubitare iam poterit, verum esse quod paulò antè diximus, sanctissimos quoque viros, spirituales opes, atque delicias cunctis mundi opibus, & voluptatibus prælaturos, felioresq; si illis fruantur, in summa etiam inopia, futuros, quam si illis destituti, rerum omnium compotes essent? Quid igitur humano sensui mirabilius, quam hominem, cum extrema inopia, & paupertate conflictantem (quæ vel sola miseriarum omnium semiari est) tanta felicitate, in summa illa nuditate, atq; solitudine frui? Nullæ sunt apud eum opes, non splendidæ mensæ, non familia obsecquens, non vnguenta pretiosa, non vina suavia, non cibi è longinquis regionibus aduecti, non transmarinæ dapes, non domus marmore, atq; auro vestitæ, non aurea & argentea vasæ, non varia diuinitatis domus supellex, non denique amicorum greges ludentium, confabulantium, atq; iocantium, nihil postremò apud hunc hominem.

lætum, atq; iucundum conspicies, nihil non vile ac sordidum, quoti
 diè insuper gemitus, quotidie lachrymæ. Vnde ergo homo hic, sine
 istis externæ felicitatis adminiculis, tanta deliciarum copia fruitur?
 In promptu sanè responsio est, si in Deum, huius tantæ felicitatis
 autorem, oculos coniijciamus. Quis enim nesciat, vnicū illud, & sum
 mum bonum, in quo sunt omnia bona, longè plenius atque felicius
 pij hominis mentē, quām fallacia, lubrica, & momentanea huius mū
 di bona reficere, oblectare, atq; bonis omnibus implere posse? Quā
 multa in ccelo sunt astra, quæ nocti lucem præserunt; sic enim Do-
 minus ad Abraham, Numera, inquit, stellas cceli, si potes; at vnicus
 Sol quantò splendidius quām omnia in vnum collecta sydera mun-
 dum illuminat! imò verò ea omnia, quāmlibet in a numero sint, ante
 eius splendorem prorsus euanelscunt, fulgoremque suum tueri non
 possunt. Hoc igitur exemplo, fratres, internæ felicitatis præstantiam,
 atque causam intelligere licebit. Ab uno enim illo inexhaustæ boni
 tatis fonte cætera bona manant: quæ tamen omnia cùm eo collata,
 bonitatis nomen amittunt, isque vnum mentem hominis infinitis
 partibus vberius, atque copiosius reficere, atq; implere potest. Hæc
 autem fratres, facile declarant, quantus in sapientiæ possessione the-
 saurus sit, quando inchoata felicitas, extremumque expetendorum
 omnium, quæ in hac vita haberi possunt, in eius actione sit positū.
 Quo nomine Sapiens, in sacra huius diei lectione, infinitum thesau-
 rum esse ait. Fateor quidem hæc ipsa omnia, quæ diximus, sublimia
 esse, & quæ communem hominum fidem, atq; virtutem superent;
 quæ tamē dum Sanctissimorum virorum laudes & virtutes prædica-
 mus, transire silentio non possumus. Hæc enim & ipsorum sanctita-
 tem declarant, & diuinæ gratiæ vim, atque magnificentiam cōmen-
 dant, hominesq; minimè desides, veræq; felicitatis appetentes, ad
 has tantas diuinæ gratiæ opes aspirare faciunt.

¶. II.

¶ Existimo, fratres, neminem inter vos esse adeò rerum diuinarum
 negligentem, qui dum hæc audit, felicitatis huius desiderio non ca-
 piatur, & quo in loco tantus hic thesaurus (quem cunctis mudi ope-
 bus anteferri diximus) delitescat, scire cupiat. Nec enim aut passim,
 aut facile tanta res inueniri potest. Hanc autē curā innocentissimus
 ille Iob pronobis suscepit, qui post magnificētissimas sapientiæ lau-
 des, omnia mundi loca lustrauit, vt eius locū inueniret. Vbi enim di-
 xisset, Deū rebus omnibus sua loca designasse (nā & auro, & argēto,
 & ferro, cæterisq; metallis, & pretiosis etiā lapillis sua loca, licet oc-
 culta,

Simil.

Gene. 15.

12 culta, destinavit, & luci, ac tenebris sua tempora distinxit) querit id est sanctus, quo in loco, aut à quibus hæc pretiosa margarita inueniri possit. Sapiëtia, inquit, vbi inuenitur? & quis est locus intelligentie? Nō inuenitur in terra suauiter viuentiū. Abyssus dicit, Nō est in me: & mare loquitur, Nō est mecum. Vnde ergo sapiëtia venit? Abscódita est ab oculis omniū viuetiū, volucres quoq; cœli latet. Per volucres autē cœli, mudi sapiëtes, & summos philosophos intelligit, qui nō modò ea quæ in terra, mariq; nascuntur, sed ea etiā quæ in cœlo sūnt (hoc est, astrorū, & signorū cursus, variasq; eorū cōuerſiones, & affectio-nes) rimātur. Qui tñ omnes, vbi effet vera sapiëtia, quæ homines efficeret beatos, aſtequi nō potuerunt. Post hāc igitur tā longā inquisi-
tionē, breui oratione sapiëtiae locū in solo Deo esse docet. Sic enim ait; Deus intelligit viā eius, & ipſe nouit locū illius. Et dixit homini,
13 Ecce timor Domini, ipsa est sapientia: & recedere à malo, intelligen-
tia. Quibus verbis nō modò sapiëtiae locū designavit, sed viam etiā, AUGUST.
qua ad illā peruenitur, ostēdit. Verè enim initiu sapientiae timor Do-
mini. Similiq; cōſilio cū Salomō hominis felicitatē in Ecclesiaste va-
rijs rationibus indagasset, qua tandē in re ea sita effet, nouissimis his
verbis cōclūſit; Finē loquēdi oēs pariter audiamus: Deū time, & mā-
data eius obserua; hoc est em̄ oīs homo. Quibus verbis totā hominis
felicitatem in timore Domini collocavit, vt pote qui nos in sapien-
tiā possessione constituant.

Prima igitur cura, fratres, ad parandam sapientiam, vitæ puritas,
& innocentia est, sine qua omnis diuinorum rerum commentatio
insuavis est. Scitum est enim illud Augustini; Palato non fano, pœ-
na est panis, qui fano est suavis: & oculis ægris odiosa lux, quæ
24 puris est amabilis. Vnde idem Augustin. Deum appellat, pur-
gatæ mentis sapientiam. Iis enim dulciter sapit, qui purgatum
anima palatum gestant. Quocirca sapienq; studioſus vitæ pu-
ritatem præcipue colere debet: quoniam (vt Sapiens ait) in ma-
levolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpo-
re subdito peccatis.

Proposita verò iam vitæ puritate (quæ totius iustitie, & sapientie
fundamentum est) charitatis studio cùm primis vacare conuenit,
quæ sicut cæterarum virtutum, ita etiam sapientiae vita, & forma
est. Vn̄ duo illa, quæ sapiëtiae nomē cōpletūt, Dei videlicet cogni-
tionē, atq; saporē, charitas subministrat. Quid enim charitate dul-
cius? quid suauius? eius quippe propriū est de dilecti præsentia mirificē
gaudere. Illā p̄terea diuine bonitatis cognitionē, quæ experimē-

- Philip. 1.* magis, quām humano studio discitur, inflammatā in Deum charitas 25
potissimum tribuit. Vnde Apostolus ad Philip. Hoc, inquit, oro, vt
charitas vestra magis ac magis abundet in omni sensu, & in omni
scientia, vt probetis potiora. Quibus verbis non obscurè Apostolus
designauit, spiritualium rerum sensum & cognitionem, quo potio-
August. ra eligimus, & probamus, à charitatis radice deriuari. Hinc D.Augu.
Cant. 5. Qui vult (inquit) cognoscere Deum, amet. Quia de causa adolescētu
lē in lib. Cant. qualis sponsi species & forma sit, ab amantisimā spō
sa querunt; quod intelligerent, neminem apertius huius rei cogni-
tionem traditurum, quām eam, quae ardentiissimo sponsi amore fla-
grabat. In superna item illa hierarchia, Seraphicis spiritibus, qui con-
ditoris sui amore incensi sunt, Cherubini, qui sapientiæ dono excel-
lunt, sunt coniunctissimi. Quo indicio intelligimus, duo hæc diuina
munera, Dei videlicet cognitionem, & amorem, maximè inter se cō 26
iuncta esse. Vnde cùm à beatissimo patre Dominico, mirabiliter de
diuinis rebus differente, quæ situm esset, vbi admirandam illam do-
ctrinam didicisset; ille, In libello, inquit, charitatis. Charitas quippe
excellentissima spiritualis doctrinæ magistra est. Hæc autem cogni-
tio, quæ à charitate proficitur, adeò præstans est, vt omnem aliam
Dei cognitionem, charitate vacantem, nec cognitionis quidem no-
1.Ioan. 4. mine dignam esse Ioannes dicat; sic enim ait; Qui non diligit, non
nouit Deū. Quid enim in causa esse putatis fratres, cur in fidei Sym-
bolo Spiritum sanctū per Prophetas loquutum fuisse profiteamur?
Quamvis enim beatissimæ Trinitatis opera indiuisa sint, loqui ta-
men, & docere magis filio (qui Patris verbum, & sapientia est) quām
Spiritui sancto conuenire videbatur: cùm ad verbum loqui, ad sa-
pientiam autem docere pertineat. Est ita planè. Hac tamen ratione 27
Prophetarum eloquia Spiritu sancto tribuuntur: quoniam Spiritus
sanctus, amor est. Qui quidem amor ad res diuinas intelligendas
Bernar. perspicacissimus, ad explicandas, eloquentissimus est. Si enim D.Ber-
nar. verè dicere potuit, Animæ linguam esse deuotionem; cur non
magis diuinus amor animæ lingua esse dicatur? Nec enim hic amor,
quemadmodum impurus amor, cœcus est (qualē Ethnici Poëta amo-
ris Deū oculis captū singunt) sed oculatissimus est, quemadmodum
propheta dicit; Præceptū Domini lucidum, illuminans oculos. Hęc
Psal. 18. igitur charitas, fratres, præcipua doni sapientiæ causa existit; quoniā,
vt paulò antè diximus, forma, & vita eius est.
Proxima verò sapientiæ causa est flagrantissimum eius desideriū. Fla-
grantissimum, inquam: quoniam ad hoc pigri & inertis hominis de-
sideria

18 sideria nihil iuuent. De his namque scriptum est; Vult, & non vult piger. Cur ita? Quoniam (vt alibi idē Salomon ait) desideria occidūt Prover. 13. pigrum: noluerunt enim quidquam manus eius operari. Ideo igitur Ibid. 21. nolle dicitur, quia operari renuit. Nequaquam igitur huiusmodi languida desideria, sed ardentia, & operosa ad sapientiā viam muniunt. Hinc Sapiēs, Initium, inquit, sapientiē verissima est disciplinæ coa Sap. 6. cupiscentia. Hac enim se hoc donum consequutum fuisse idem Sa- piens in hodierna lectione ostendit, cūm ait, [Optauī, & datus est mihi sensus: inuocauī, & venit in me spiritus sapientiæ.] Eademq; sapientia, Eccl. 24. Transite, inquit, ad me omnes qui cōcupiscitis me, & à generationi- bus meis (hoc est) à fructibus meis adimplemini. Non igitur diuina sapientia opes suas inertibus, sed concupiscentibus, hoc est, ad illas vehementer aspirantibus pollicetur. Hinc Salomon de eadem sapiē 19 differens, Si quæsiēris, inquit, eam quasi pecuniam, & quasi rhe- Prok. 2. sauros effoderis illam, tunc intelliges timorem Domini, & sciētiā Dei inuenies. ¶ Hoc autem desiderium, quod à Spiritu sancto profi- cescit, frustra esse non potest. Nec enim summa illa, & immensa bonitas huiusmodi desideria in piorum mentibus accedit, vt eos cruciet, sed vt ea impleat. Verissimè enim dictum est; Non affliget Prok. 10. Dominus fame animam iusti. Ex hac enim spirituali fame, sancta de- sideria profiscuntur, quæ velut amoenissimi flores sunt, qui sapien- tiē fructum antecedere, atque promittere solent. Hęc autem deside- ria habere nemo poterit, nisi qui eiusdem sapientiē primitias antē gū stauerit; neq; eam quisquā ardenter quēret, nisi eandem prius ali- qua ratione inuenierit. Prius igitur aliquo modo inuenire oportet, vt queras, deinde querere, vt pleniū inuenias.

30 Ex hoc autem desiderio continuum orationis studium nascitur. Cūm enim oratio ad omnia valeat, potissimum tamen ad diuina do- na consequēda, quæ in summa Dei benignitate, & gratia posita sunt, præcipueq; ad sapientiē donum impetrandum maximè necessaria est. Hinc Sapiens initio sacrae huius lectionis vtrumq; simul coniungit, desiderium, videlicet, & orationis studium, cum ait, [Optauī, & datus est mihi sensus: inuocauī, & venit in me spiritus sapientiæ.] Pios namque Dominus in oratione diu perseverantes, miris consolationibus atque delitijs oblectare, eorumque viscera, aqua salutaris sapientiæ rigare, atque fecundare solet. Quod quidem illis prophetica voce pollicetur, cūm ait; Adducam eos in montem sanctum meum, & le- Isai. 56: tificabo eos in domo orationis meæ. Nec saporem modò, sed cogni- tionem etiam diuinarum rerum, quæ ad sapientiam requiritur, ora-

Psala 33. tio præbet. Hinc vates regius, Accedite, inquit, ad Deum, & illumi-
 namini, & facies vestræ non confundentur. Ad Deum verò accedi-
 mus, cùm illum attentiùs oramus; cùm oratio, mentis in Deum ele-
 uatio esse dicatur. Moyses item, Omnes, inquit, Sancti in manu Dei
 sunt; & qui appropinquant pedibus eius, accipient de doctrina il-
 lius. ¶ Cuius rei locupletissimum exemplum vñus D. Thomas exhi-
 bet, qui insignem illam, admirandamque sapientiam studio magis-
 orationis, quām humano ingenio, atque labore se assequutum fuis-
 se charissimo socio fratri Reginaldo secretò reuelauit. Quod secre-
 tum, quamdiu in vita maneret, seruari voluit. Ideoque in more sem-
 per habuit, vt quoties ei legendum, scribendum, vel disputandum
 esset, ad secretum orationis locum priùs confugeret, vt à Deo disce-
 ret, quod homines doceret. Intelligebat enim (quod est à D. Aug. di-
 cillum) Melius interdum oratione solui dubia, quām humana inquisi-
 tione. Qua ex re liquet, virum sanctum non modò sapientię, sed etiā
 scientiæ donum (quod inter Spiritus sancti quoque dona numera-
 tur) orationis studio consequitum fuisse. Ex hoc enim dono admira-
 randa illa doctrina, tot voluminibus tradita, ortum habuit. Qua in
 re nunquam satis mirari possum, quonammodo vir sanctus, inter
 tot scribendi, legendi, docendique officia, temporis spatium ad tam
 sublimem diuinarum rerum contemplationem, qualem antea de-
 scripsimus, habere potuerit. Hæc enim contemplatio totum homi-
 nis studium, otiumque requirit. Quam rem Anachoritarum exem-
 plo discimus, qui in solitudine degentes, dies noctesque in sola diu-
 norum eloquiorum meditatione transigebant. Contrà verò sciétiæ,
 atque doctrinæ studium, plus etiam quām totum hominem exige-
 re videtur: præsertim ei, qui cogitationes suas literis mandare decre-
 uit. Tam multa enim legenda, tractanda, ac disputanda ei sunt, vt vix
 longissima ætas huic rei sufficere videatur. Quæ si huic sanctissimo
 patri (quemadmodum D. Hieronymo, & Augustino) contigisset, nō
 perinde hoc mirum esset. Illud tamen maximè mirabile est, quod
 cùm quinquagesimo anno viuendi finem fecerit, tam multa scrip-
 rit, ad quę legenda, & intelligenda vix longa hominis ætas sufficiat.
 Verūm hanc tantam rem mirari desinet, quisquis aliud in eo lon-
 gè mirabilius fuerit contemplatus. Qui enim fieri potuit, vt vir
 sanctus mentem suam adeò spinosis, atque aridis philosophorum
 disputationibus implicitam, tanta promptitudine ad diuinarum
 rerum contemplationem eleuare potuerit, vt toties in oratione po-
 situs, mentis excessum pateretur! Minus enim hoc mirabile esset,

si etate m.

34 si ætatēm omnem in sola sacrarum literarum explanatione insu-
pisset; sed cū tot, tamque variae, & multiplices, subtilissimæque
quæstiones disputandæ, atque definiendæ essent, cū vniuersam
Aristotelis philosophiam obscurissimis questionibus, & translatio-
nibus implicatam (hoc est, Dialecticam, Physicam, Metaphysicam,
& Moralem philosophiam) explanandam, & minutissimis illis parti-
tionibus illustrandam suscepisset; qui fieri potuit, vt mens tantis dif-
ficultatibus dñepta, tam facile viam ad altissimam illam contempla-
tionem inueniret? Nec enim valde sanctos illos Anachoritas mira-
mur, qui (vt Cassianus memorat) manuarijs operibus intenti, liberā
ab hac exercitatione mentem ad diuina attollebant. Non enim
mens, sed sole manus canistra illa viminea, vel fiscellas iuncu te-
xebant: at scribendi, disputandi, atque legendi studium, non ma-
nuum ministerio, sed mentis vi & acumine tractandum est. Quod

Ioa. Cass.

magis mirari debemus, sanctissimi Doctoris mentem, tot dif-
ficultatibus implicatam, tam facile assurgere potuisse in Deum.
Hæc igitur tanta res (vt verum fatear) me frequenter in stu-
porem, admirationemque diuinæ virtutis abducit. Hæc autem
omnia, fratres, eo consilio tam multis à me dicta sunt, non
solùm vt eximiam sancti Doctoris nostri sanctitatem, atque do-
ctrinam miremini, sed etiam vt animos vestros ad amorem sa-
pientiæ (in qua humanae vitæ felicitas posita est) inflammarem,
viamque vobis ostenderem, qua ad illam esset perueniendum.
Via enim, puritas & innocentia vitæ; via, charitatis studium;
via quoque, ardens illud sapientiæ desiderium (quod paulò an-
tè descripsimus) via item, frequens atque deuota oratio, ab hoc
desiderio profecta, quæ hoc cœleste donum continenter à Do-
mino flagitet. Quod quidem donum magis ardore voluntatis,
quam intellectus acumine; magis dilectione, quam humano stu-
dio; magis lachrymis, quam disputationibus; magis denique orandi
quam legendi officio assequimur. Virtus quippe orationis non ad
hoc solù, sed ad omnia alia, quæ impetrare à Deo cupimus, quam la-
tissimè patet. Quo nomine valde familiaris ea homini Christiano,
non in hoc solù, sed in omni tempore, atque negotio esse debet.

Quod in more fuisse p̄scis illis nascentis Ecclesiæ fidelibus Tertu-
lianu declarat his verbis: Nihil vilitatis, nihil immodestiae cœ-
da nostra admittit. Nō priùs discumbitur, quam oretur. Ita saturan-
tur, vt meminerint per noctem Deum sibi esse orandum. Ita fabu-
lantur, vt qui sciunt Deum cuncta audire præsentem: oratio con-
uiuum

uiuum dirimit. Post mensam, ut quisque potest, Deo canit. Deniq; 37
non tam cœna cœnatur, quām disciplina. His igitur gradiibus, fra-
tres, ad clarissimum sapientiae donum ascenditur: in cuius exercita-
tione inchoatam felicitatem, quæ in hac vita haberi potest, sitam
esse diximus. Faxit autem Christus Dominus, ut vtraque nobis felici-
tas contingat; & inchoata hęc, quę percipitur in via; & consumma-
ta illa, quam fideles omnes speramus in patria.

IN FESTO ANNUNCIATIONIS DOMINICÆ

Concio prima, in qua lectio Euani-
gelica explanatur.

T H E. Quæ cūm audisset, turbata est in sermone eius,
& cogitabat qualis esset ista salutatio. **Lucæ. i.**

Vamuis absolute sex diebus creationis opere requie-
euisse dicatur Dominus die septimo ab omni opere
quod patrauerat (cuius rei gratia Sabbathi religio-
nem Iudæis indixit) nihilominus tamen vera est illa
Saluatoris sententia; Pater meus usque modò opera-
tur, & ego operor. Consummata quippè paucis diebus mundi fabri-
ca, hominum salutem indesinenter operatur, nec ab hoc unquam ope-
re manum subtrahit: adeò maius hominis sanctificatio, quām totius
mundi creacio est. Hanc autem Pater, & Filius, & Spiritus sanctus
semper operantur, dum varijs modis homines ad se trahere, & ecclæ-
stibus donis ornare nunquam intermitunt. Qui tamen modi om-
nes ad duos potissimum referuntur: aut enim beneficijs & muneri-
bus ad se homines allicere; aut recusantes terroribus ac minis à vitijs
reuocare student. Quem quidem morem medici sequi consueve-
runt, quii quos blandis medicamentis sanare non possunt, incisuris
frequenter & igne curant. Hunc autem posterioremodum à diui-
næ bonitatis natura (quæ in iuuandis hominibus maximè cernitur)
alienum esse, Isaías aperte testatur, qui cūm vastationem decem tri-
buū, propter grauiā ipsorum peccata, prænunciasset, tādē subiecit; Ali-
enum opus eius ab eo, peregrinum opus eius ab eo. Verè enim ab in-
finita illa bonitate (quæ sese, atque opes suas in omnia longè, atque
munificè effundit) alienum & peregrinum est, vastare, ac delere,
quos ideo condidit, ut seruaret, & bonis omnibus cumularet;
nisi eorum impietas pijs eius votis obstaret. Hac autem severitate
ytitur, non modò ut sones puniat, sed ut alios etiam iudicij sui
metu

Iohann. 5.

Isai. 28.

metu perterrefactos in officio contincat. Prior autem ille modus, quo beneficijs ad se homines alicere studet, maximè illi proprius, maximèq; hominibus salutaris est. Hac enim ratione immensam eius misericordiam, bonitatem, & paternam charitatem agnoscentes, illum toto corde diligunt, sequique totos illius seruituti, & obsequio plenissime tradunt. Magna enim beneficiorum vis est, quæ non generosa solum hominum corda, sed immanes etiam feras ad benefactoris amorem, & obsequium inducit.

Hac igitur de causa olim Dominus in lege plurima sacrificia, & ceremonias hoc consilio instituit, ut beneficiorum suorum memoriā (ne temporum iniuria intercederet) assiduè renouaret. Ad hoc enim primum circuncisionis sacramentum pertinebat, vt Abrahæ posteri, pæcti illius amantissimi recordarentur, quo illos Deus ex in-

numeris nationibus in peculiarem populū elegerat, seq; illis in Deū, hoc est, in patrem, tutorem, & protectorem obtulerat, terramque pre

regrigationis eorum in hæreditatem illis assignauerat. Hoc autem apertè designauit, cum dixit; Circuncidetur ex vobis omne masculi

Genes. 17.

num, ut sit signum fœderis iater me & vos. Iam verò cum primogenita omnia sibi offerri, & paschalem agnum immolari iussit, quid aliud quam beneficium liberationis ab AEgyptiaca seruitute ijs legibus ad memoriam reuocabat? Sic enim ait, Et erit quasi signum in

Exo. 13.

manu tua, & quasi appensum quid ob recordationem ante oculos tuos, ut lex Domini sit semper in ore tuo. Hic enim præcipuus diuinorū beneficiorū vsus est. Non enim ob id solum data sunt, ut vel ab

instatibus periculis erucemur, vel opulētiores, aut potētiores effice remur, sed ut paternā Deicuram, & prouidentiam agnoscentes, illū

super omnia diligemus, illiusque præceptis, & legibus obtemperemus. ¶ Sunt enim quidam adeò sui amantes, perceptorumque beneficiorum immemores, ut ita diuinis beneficij atque donis afficiantur, ita se totos fruendis illis addicant, ut hoc cupiditatis laqueo irretiti, benefactoris memoriam deponant, & inde obliuionis occasiōnem arripiant, vnde memores, grati, atque officiosi esse debuerant.

Quale quæso esset, si vir aliquis multis maximisque beneficij à Rege auctus, & locupletatus (quod illi esset obstrictior, & ad eius

Simil.

obsequium parator) ipse contrà fruendis his tantis opibus ita se totum dederet, ut regie seruitutis oblitus, vitam omnem in otio atque desidia transigeret, nec præceptis Regijs obtemperaret? Hoc autem faciunt, qui diuitijs, honoribus, & potentia à Deo donati, hisce rebus ita efferuntur, & quodammodo inebriantur, ut omnem benefa-

benefactoris memoriam ab animo excutiant. Quò, quid esse indignius potest? Quisquis autem ita se gerit, non modò diuinæ beneficentiaz, & largitati aditum obstruit, sed ipsa etiam Dei dona, quæ saluti eius feruiebant (velut is qui in portu naufragium facit) in maioris damnationis suæ cumulum vertit. ¶ Hac igitur de causa tot rationibus beneficiorum suorum memoriam à nobis Dominus exigit, ne in tantum hoc ingrati animi scelus incidamus, neve eius beneficijs, & benignitatì aditum obstruamus. Est enim (vt Diuus Bernardus ait) ingratitude ventus vrens, omnia exsiccans fluenta diuinæ gratiæ, ipsumque aresfaciens fontem misericordiæ.

Quæ cùm ita sint, vtroque nomine salutis nostræ autori obstricti sumus; & quòd nos tot beneficijs ornat; & quòd tanta seueritate hanc à nobis beneficiorum suorum memoriam, & gratiæ animi officium requirit. Cùm enim verè amantis sit, beneficijs ornare velle quos amat, ingratus autem animus benignitati huic aditum obstruat, quo amore, ac beneficiendi studio teneri se ostendit, qui tanta cura, omnia beneficiandi impedimenta amouere studet? Perinde enim ac bonis nostris ipse frueretur, & malis premeretur, ita viam beneficijs suis munire, & obstantia quæque amouere curat, quibus ad bene merendum de nobis via intercludi posset. Hunc autem benignitatis affectum singulari quadam ratione erga verè pœnitentes Dominum gestare D. Augustin.

Exod. 13. testatur his verbis; Tardiùs sanè videtur Deo peccatori veniam dare, quæm ipsi peccatori veniam accipere. Sic enim festinat absoluere tormenta compassionis suæ, quasi plus cruciet ipsum compassio miseri, quæm ipsum miserum compassio sui. Hic ergo tantus diuinæ pietatis affectus in causa extitit, vt tot olim sacris, & solennibus ceremonijs Dominus beneficiorum suorum memoriam renowari, & quotannis instaurari voluerit. Vnde post huiusmodi præcepta addit; Custodies huiusmodi cultum statuto tempore à diebus in dies. ¶ Quod quidem exemplum secuta Ecclesia, tam multa singulis annis lacra festa instituit, quæ nobis ante oculos clarissima Domini beneficia subijcerent. Cumque inter ea redemptionis & salutis nostræ beneficium maximè excellat, eius præcipue memoriam pluribus festis instaurat. Omnia enim Domini Saluatoris, atque adeò omnia sacræ Virginis festa quid aliud quæm redemptoris nostræ beneficium nobis ob oculos ponunt? Inter quæ tamen hodierna potissimum solennitas eminet, quæ exordium continet nostra

Simil.

Bernar.

August.

- 5 -

9 nostræ salutis; cuius seriem sanctus Lucas Euanglista his verbis exponit.

§. I.

[¶] Missus est Gabriel Angelus à Deo in ciuitatem Galilee, cui nomen Nazareth, &c.] Quærerit hoc in loco D. Bernar. quò Angelus ingressus sit: Puto, inquit, in secretum pudici cubiculi, ubi illa fortasse, clauso supra se ostio, orabat Patrem in abscondito. Solent Angeli astare orantibus, & delectari in his quos vident leuare puras manus in oratione; holocaustum sanctæ deuotionis gaudent se offerre Deo in odore sua uitatis. Hæc ille. ¶ Ingressus ergo Angelus ad Virginem his eam verbis salutauit: [Ave gratia plena, Dominus tecum: benedicta tu in mulieribus.] Iam primum constat, nusquam Angelos (qui tam sedulò Patribus, & Prophetis apparuere) quenquam ex 10 ipsis hac tam magnifica salutatione honorasse; quæ tamen vni illi seruabantur, quæ hominum, & Angelorum Dominum erat paritura. Ideoque non modò inter mulieres omnes singulari priuilegio insignitam prædicat, sed tanta etiam gratia plenam, quanta Dei matrem ornatam esse decebat. Mensuram enim gratiæ D. Thomas ex propinquitate ad fontem gratiæ sumendam esse ait. Quia verò Christus Dominus fons gratiæ, & Sol iustitiae est (non enim ad mensuram dat Deus Spiritum filio) nihil mirum, si beatissima Virgo plus hausit gratiæ, vt pote quæ cæteris omnibus huic fonti propinquior extitit. Quid enim propinquius filio quam mater? aut in quem filius munera sua largius atque libenter quam in matrem effunderet? Ut enim inter creaturas omnes nihil Dei filius matre sua charius habuit (cum gratia naturam non destruat, sed perficiat) nullam sanè pluribus, & maioribus donis illustrauit. Cum enim diligere sit bene velle, bene autem velle Dei sit etiam benefacere (subest enim illi, cum voluerit, posse: & sermo eius potestate plenus est) quam maximè omnium dilexit, maximis munib[us] exornauit. Inter beata illa supernorū Spirituū agmina illos esse D. Dionys. ait cæteris præstantiores, cœlestibusque donis pleniores, qui Deo propinquiores sunt. Cum ergo nihil Dei filio quam eius mater sit propinquius, quod propinquitas maior, eo gratia eius superior, atque copiosior extitit. Hac ergo mensura, plenitudo gratiæ, quæ Virgini ab Angelo tribuitur, metienda est. ¶ Quia verò gratia virtutum omnium radix est, charitas verò velut huius radicis truncus, cætere autem virtutes velut huius trunci rami sunt;

sunt; ideo ex radicis magnitudine & arboris truncus, & cæteri varia- 11
rum virtutum rami estimandi sunt: inter quas tamen charitas maxi-
mè enituisse putanda est. Cùm enim ea virtutum omnium decor, &
forma, & vita sit, sine qua cæteræ virtutes ad salutem minimè suffi-
ciat, in ea potissimum sacra Virgo excellere debuit. Itaq; quamdiu
in hac vita fuit, tam perfecto se in Deum amore conuerit, & in in-
timum animæ suæ templum se recepit, ut nec seipsum, nec villam rem
creatam, nisi in Deo, & propter Deum diligeret: nec villa item cordi
eius imago illapsa fuerit, quæ purissimæ eius erga Deum dilectioni
impedimenti aliquid afferret. Integro enim, & indissolubili Deum
prosequebatur amore, & in Deo cætera omnia diligebat. Recipie-
bat igitur se cum vniuersis viribus suis in interiorem animæ fundū,
in quo diuina latet imago, atque ibi in templo animæ suæ commora-
batur, trahens, minansque in illud ipsas vires suas omnes, & adorans 13
illic vnicum Deum suum in spiritu, & veritate. Itaque memoria eius
in simplicem lucem erecta, & in unitate spiritus stabilita erat. Intelle-
ctus verò splendidissima quadam claritate perfundebatur, qua cœle-
stia, atque diuina mirabili ratione agnoscebat. Voluntas autem ip-
sius deuotissimo quieti amoris æstu flagrabat, per quem supra crea-
ta omnia rapiebatur. In hac autem mentis eleuatione, supra imagi-
nes rerum omnium posita, diuinum susurrum, siue alloquium, diui-
nasque inspirationes in silentio percipiebat. Quiescebat hic supra
omnia in Deo, & semetipsam per ineffabilis amoris complexum in
vastissima diuinitatis solitudine, atque caligine amitterebat, Deoque
arctissimè copulabatur, unus spiritus cum illo effecta: quæ quidē co-
iunctio omnia alia creata dona, charismata, atq; lumina superabat. Sed
quoniā de Virginis charitate mentionē fecimus, de profundissima 14
eius humilitate (quæ charitatis custos, & comes indiuiduus est) ex
hac eadem lectione pauca proferamus. Sequitur enim,

Bernard.

[Quæ cùm audisset, turbata est in sermone eius.] Solent (ait Bernard.)
virgines, quæ verè virgines sunt, ad omnem viri pauore aspectum,
semper pauidæ, & nunquam esse securæ, & vt caueant timenda, etiā
tuta pertimescere; sciētes se in vasibus fictilibus thesaurum portare pre-
tiosum; & nimis arduum esse angelicè inter homines vivere, & in ter-
ris more celestium conuersari. Ac proinde quidquid nouum subi-
tò fuerit ortum, suspectas habent insidias, totum contra se existimat
machinatum. Hactenus ille. ¶ Verū nos paulò fusiūs huius timo-
ris causam excutiam? Vbi sanct' Euágelista dixit; [Turbata est in ser-
mone eius,] subdit protinus [Et cogitabat qualis esset ista salutatio.] Pasto
res.

res viso Angelo Dominicæ nativitatis nuntio, timuisse perhibentur *Luce. 2.*
 timore magno. Zacharias item, Ioannis Baptisæ pater, Angelo ei à *Luce. 1.*
 dextris altaris incensi apparente, vehementer turbatus est, & timor
 irruit super eum. Daniel verò fulgentis Angeli visione non modò *Dani. 10.*
 turbatus, sed penè exanimatus est. At sanctissima Virgo, quāvis coru-
 scantis Angeli speciem vidisset, & nihilominus ad eius aspectum ex-
 pauiisset, sic tamen honorifica illa Angeli salutatione, laudibusque
 suis turbata fuit, ut illius trepidationis causa sileatur, huius verò sola
 exprimitur. Cæterū vt timoris huius causam exponamus, sciendū
 est, beatissimam Virginem, vt cæteris virtutibus, ita humilitatis gra-
 tia à Deo præcipue decoratam, & insignitam fuisse. Sicut enim qui *Simil.*
 excelsam turrim erigere parant, altissima eius fundamenta iaciunt,
 ne magnitudine superstructe molis ædificium corruiat: ita cùm Do-
 minus hanc sanctissimam Virginem omnium gratiarum munéri-
 bus supra creaturas omnes ornare decreuisset, altissima in ea humili-
 litatis fundamenta iecit, ne tantarum virtutum, atque donorum cœ-
 lestium occasione, vlla ei elationis vel exigua labes obreperet. Quia
 enim hac virtute clarissimus ille Angelus destitutus fuit, è summo
 dignitatis culmine in imum barathrum corrui: quoniam (vt est a-
 pud Ezechielem) eleuauit cor suum in decore suo. Paulo verò stimu-
 lus carnis datus est, ne reuelationum magnitudine extolleretur. Ita-
 que humilitas eius hoc carnis stimulo quodammodo iuuanda fuit,
 qui infirmitatem illi suam, & vitiatæ naturæ morbum quotidiè ante
 oculos poneret. At purissimæ huius Virginis humilitas his stimulis
 non indigebat, quæ propter singularem maternæ dignitatis hono-
 rem omni impuritatib[us] stimulo carere debebat: sed ea tamen humili-
 tate fulcienda erat, quæ altissimam omnium virtutum & gratiarū
 fabricam firmissimè sustinere posset. Cùm ergo hac tanta humilita-
 te donata esset, vt ipsa sibi infimum inter omnes creaturas locum de-
 legisset, an non turbari, atque trepidare debuit, quæ se supra omnes
 foeminas benedictam Angelica voce appellari audiuit, cùm ipsa se
 in infimo cunctarum foeminarum ordine per humilitatis spiritum
 collocasset? Verè enim humili, ac de se humiliter, ac demissè sentien-
 ti, nihil magis aut nouum, aut incredibile est, quām suas laudes audi-
 re, aliudque de se pronunciari, quām quod ipse de se singulis penè
 horis, ac momentis statuit. Nec solum hoc tanquam inopinatum,
 & nouum, sed etiam tanquam valde periculosum exhorret. Sicut
 enim qui diues auri & argenti est, vehementer timet, cùm circa the-
 saurorum suorum apothecas fures circuncursare videt; ita verè hu-
 milis

*Ezecl. 28.**2. Cor. 12.*

milis non minus trepidat, cùm laudes suas audit, quas humilitatis 18
(hoc est, maximi, & incomparabilis thesauri) fures esse cognoscit.

Bernar.

Vbi aliquando B. Bernardum (cùm adolescens adhuc in seculo de-
geret) dormientem impudica fœmina esset adorsa, vt illi violande
castitatis occasionem præberet, pudicus adolescens voce magna cla-
masse dicitur; Latrones, latrones. Cumque ad hanc vocem excita-
ti famuli, iustrata domo, quæsitos latrones minimè reperissent, illum
quæ frustra clamasse contendenter; ille contra; Verè (inquit) latro
affuit, qui irreparabilem castitatis thesaurum furari voluit. Ut ergo
impudica fœmina castitatis, ita humanæ laudes veræ humilitatis in
fidiosi, atque blandi fures sunt. Quid enim blandius, quid suauius,
quæm suas quemque laudes audire? Si enim cùm laudes eorum au-
ditus, quos charos habemus, non veras modò, sed interdum etiam
falsas, voluptatem capimus; quomodo quisque laudes suas molestè 19
ferat, cùm se supra alios charissimum habeat? Quod cùm facit, & se
ipsum decipit, & humilitati aduersatur; cùm iam non in Deo (cuius
bona omnia sunt) sed in se ipso glorietur. Aduersus autem hoc fur-
tum Propheta clamat; Popule meus, qui te beatum dicunt, ipsi te se-
ducunt, & semitas gressuum tuorum dissipant. O quæm delicate est,
fratres, virtus humilitatis, quæ sæpe leuissima vanitatis aura, vel aliū-
de spirata, vel à nobis exorta, extingui solet! Quid enim aliud Phari-
sæus ille in Euangeliō fecit, quæm quod gratias Deo egit, quod his
flagitijs careret, à quibus longissimè aberat, & solita virtutum sua-
rum officia recenseret? & in ipsa tamen gratiarum actione locum in
uenire superbia potuit. Est enim subtilissimus superbiæ fatus: cui
quamuis diligenter aditus omnes obstruas, si vel vna ei rimula pa-
teat, illa intrat, illa penetrat, & incomparabili humilitatis thesauro 20
hominem spoliat. Quocirca hostis hic adeò perniciosus, cente-
nis est oculis obseruandus, & omnis cogitatio, quæ laudis, vel
virtutis, vel existimationis aliquid nobis tribuat, tanquam di-
na pestis, & quædam gehennæ scintilla sine villa mora est à nobis
execienda.

Isa. 13.
Luce. 18.

Quæ cùm ita sint, non mirum, si humillima Virgo audiens
laudibus suis turbatur, ac timeret, quas humilitatis (hoc est, in-
estimabilis thesauri) fures esse sciebat. Vtinam Reges omnes, &
Principes viri, qui tot adulantium greges post se trahunt, vel hoc
vnum ab hac sanctissima Virgine discerent, vt ad laudes suas,
vel Angelico etiam ore prolatas, trepidi semper, pauidiique sub-
fisterent. Hoc certè conitat, humanas laudes instar vini meri esse,
etiam quod

quod Principum mentes inebriat, eosque sibi ipsis eripit, & à verissima sui cognitione abducit. Denique grauissimus Stoicorum Philosophorum Seneca, cùm omnia in opulentorum, atque felicium dominibus esse fateatur, veritatem tamen, pulcherrimum Dei munus, ab eorum auribus quām longissimè abesse testatur. Eius hæc verba ad Liberalem amicum sunt; Monstrabo tibi cuius rei inopia laborant magna fastigia, & quid omnia possidentibus desit. Ille, scilicet, qui verum dicat, & hominem inter mentientes stupentem, ipsaq; consuetudine pro rectis blanda audiendi, ad ignorantiam veri perductum, vindicet à contemptu falsorum. Non vides quemadmodum illos ita præceps agat extincta libertas, & fides in obsequium seruile submissa? dum nemo ex animi sui sententia suaderet, dissuadetque, sed adulatio certamen est, & vnum amicorum omnium officium, vna contencio, quibus blandissimè fallant.

Sed ut eò, vnde digressa est oratio redeat, cùm Angelus trepidationem Virginis intellexisset, metum illi omnem his verbis adimit: [Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiam apud Deum.] Reclè (ait) inuenisti. Ea enim inuenire dicimur, quæ aliud agentes, non tam quæ sita, quām oblata deprehendimus: quomodo Euangelicus ille fossor thesaurum in agro, quem non querebat, inuenit. Quod ideo dicimus, quia maternæ dignitatis gratia à sacra Virgine (ut ita dicā) inuenta est, non quæ sita. Ea enim dignitatis huius magnitudo est, ut potuerit quidem inueniri, non tamen ullis meritis ex æquo dari. Nulla quippè sanctitas adeò eximia, nulla merita, quālibet maxima, esse potuerunt, quibus hanc tantam gloriam vlla creatura ex condigno (ut loquuntur) mereri potuisset. Quod autem merita superat, diuina gratia largitur, quæ plura donare potest, quām iustitia nostra promereri. Sicut enim infinitis partibus misericordia Dei peccata omnia superat, ita eius liberalitas, merita omnia longissimo interuallo vincit: hoc est, sicut infinitis partibus plus est quod Deus ignoscere, quām quod frāgilis homo peccare potest: ita longè plus est quod Dei gratia donare, quām quod iusti hominis labor, & industria mereri potest. Nec enim ea meritis hominum (quæ exigua sunt) alligata semper est, sed ab ineffabili Dei bonitate penderet, quæ immensa est. Reclè ergo Angelus [Inuenisti (ait) gratiam apud Deum:] quia ad eam dignitatis magnitudinem eucta es, quæ merita omnia (ut paulò antè exposuimus) superat, quamque sola diuinæ bonitatis largitas donare potuit. Quid verò hæc tanta gratia continet, exponit protinus cùm ait.

[Ecce concipies in utero, & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum. 24]

Hic erit magnus, & filius altissimi vocabitur, & dabit illi Dominus Deus secundum David patris eius; & regnabit in domo Iacob in æternum.] Hic locus exigit, ut cuiusmodi hoc Christi regnum sit, exponamus. Constat igitur dominum Iacob, & Israëlis, Ecclesiam Christi esse, ex veris Israëlitis (hoc est, ex ijs qui Israëlis fidem se cantur) cōflatam. Si enim Israëlista est, qui genus, hoc est, carnem, & sanguinem ducit ab Israële, quomodo Israëlista non erit, qui spiritum & mentem habet Israëlis? Illum autem Apostolus designauit, cum ait; Videte Israël secundum carnem. Hunc autem Saluator ostendit, cum viso Nathanael, dixit, Ecce verè Israëlista, in quo dolus non est; ille enim carnem, & sanguinem, hic fidem, & spiritū ab Israële sortitur.

I. Cor. 10.

Ioan. 1.

Simil.

Ione. 2.

2. Cor. 3.

Simil.

Quare sicuti magis beati Dominici, vel Francisci filij dicendi sunt, qui eorum spiritum hauserunt, & mores imitantur, (cuiuscunque status, aut ordinis existant) quam qui in eorum solummodo instituta iurarunt, illo rūmque habitu vestiuntur: ita magis Israëlis, aut Abrahæ filij censendi sunt, qui eorum fidem, & pietatem referunt, quam qui ab eis originem ducunt. ¶ Constat item, regnum Christi, de quo Angelus hoc in loco mentionem facit, spirituale, & æternum esse. Huius autem regni proprium est, spiritualibus, atque diuinis opibus homines locupletare, eosque à veris malis eripere, sanctissimisque legibus ad optatum sempiternæ felicitatis finem dirigere.

Quæ omnia nobis Christus Dominus cumulatissime præstítit. Ipse enim nos à veris malis, hoc est, à peccato, gehenna, & inimicitia Dei liberauit; & ita liberauit, ut omnia diuini furoris tela in nos intenta, in se unus exciperet.

Eius enim est illa vox; Omnes gurgites tui, & fluctus tui super me transierunt. Ipse etiam iustissimis legibus vitam nostram regit, ac moderatur: quodque maius est, non scriptis legibus modò (litera enim occidit, spiritus autem vivificat) sed spiritu suo nos in coelum dirigit, & virtus cœlestis monstrat iter, non solum erudiens mentem ad salutem, sed etiam voluntatem ad id, quod salutare est, stimulans & excitans: utrumque enim spiritus Christi officium, & munus est.

Qui enim ouiculam docet, inter varias herbas, salutares eligere, noxiás respuerere; & lupum quidem hostem, canem vero, lupo similem, amare; idem singulari prouidentia pios omnes interno quodam afflatu, vitorum odium, & virtutum amorem illorum, mentibus ingenerat: idemque ipsos, Daemonem horrere, Deum diligere, terrena desplicere, & ad cœlestia semper aspirare docet. Qui enim sit, ut vir pius mille mortes prius subire, quam mortiferum crimen committere pa-

27 re paratus sit, nisi quod hic Spiritus cœlestis tantam illi peccati deformitatem ostendit, tantumque aduersus illud inspirat odium, ut si hinc gehennæ ignem, inde lethale peccatum ante oculos ponas, in ignem magis irruere, quam in huiusmodi peccatum incidere malit. His ergo rationibus Christus Dominus in cœlo residens, Ecclesiam suam ductu atque imperio sempiterno regit, & moderatur. Quos enim semel visibili corporis præsentia reliquit, Spiritus sui dum nunquam deserit: hoc enim nobis solatium, è mundo abiēs, reliquit, cum dixit; Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad *Math. 28.* consummationem seculi. Et alio in loco, Non vos, inquit, relin= *Ioan. 14.* quam orphanos: vado & venio ad vos: hoc est, nunquam vos deram, sed semper inuisam, semper tuebor, semper que vestra sunt, cu= rabo. Ita fit, ut quisque nostrum cum Propheta dicere possit; Ego *Psal. 39.* quidem mendicus sum, & pauper, Dominus solicitus est mei. Quid ergo mihi tali prouidentia tecto vel obesse poterit, vel deesse, nisi ipse mihi desim? Hoc est autem regnum illud quod quotidiè in *Matth. 6.* oratione Dominica ad nos venire precamur: hoc enim à Deo petimus, ut non iam in nobis caro, & sanguis, non cupiditatis tyrannis, non terreni affectus, non propria voluntas, non denique mundus ipse (hoc est, mundi leges, atque iudicia) sed Dei Spiritus in nobis regnum obtineat, & clauum vitæ moderetur, ut ab his impuris, atque scuissimis dominis manumissi, eius solum legibus, & Spiritu dirigatur. Venit enim (ait Bernar.) auaritia, & vendicat in me sibi *Bernar.* dem; iactantia cupiditatem dominari; superbia vult mihi principari; luxuria dicit, Ego regnabo; ambitio, detractio, inuidia, & iracundia certant in me ipso de me ipso, cuius ego potissimum esse debeam. Ve-
 29 ni ergo Domine Iesu, & disperde hostes meos in virtute tua; quia tu es Rex meus, & Deus meus. Hoc est ergo regnum Christi, quod perpetuo mansurum, & Angelus hoc in loco Virgini, & sanctus Daniel, ceterique Prophetæ multis in locis cecinerunt: quia nunquam in Ecclesia piæ mentes deerunt, quæ rebus omnibus seculi contemptis, se totas diuinis legibus, diuinoque Spiritui regendas tradant.

His igitur tam magnis, mirandisque promissis auditis, sacra Virginis id præcipue oculos coniecit, quod prima fronte, quam Deo sacraverat, pudicitiam lacerare videbatur: ideoque ait, [Quomodo fieri istud, quoniam virum non cognosco?] Quæcumque alia virgo hoc cœlesti oraculo, cœlestique nuntio auditio, nihil quereret, nihil hesitaret, nec de iactura pudoris, Deo imperante, sollicita esset; sed

R. 3. magis.

magis de hac singulari felicitate iucunditatem, quam de iactura Virginitatis dolorem caperet: nostra tamen Virgo, ut prudentissima, ita puritatis amantissima, non tam de felicitate sua laeta, quam de iactura pudoris anxia, prudentissime querit, [Quomodo fiet istud; quoniam virum non cognosco?] Quibus verbis nequam se diuinę voluntatis imperio subtrahit, sed tamen propositi sui firmitatem declarat, ut ne hac tam magnifica promissione commota (si id quidem illi per Deum licet) ab eo retrocedere vellet. Quæ quidem tam admiranda Virginis stabilitas, atque constantia, nostram facile arquit leuitatem, & inconstantiam; qui stipula leuiiores, quo quis statu huc & illuc agitat: nec in ijs, quæ quotidie coram Deo proponimus, firmitatem ullam retinemus, sed leuissimis de causis ab intentionis nostrae proposito deducimur. Quò fit, ut quotidiè incipientes, atque discentes, nunquam ad scientiam veritatis perueniamus. Sola enim perseverantia, indefessumque proficiendi studium, hominem ad perfectionis culmen perducit, solaque coronatur. D. autem Bernar. hoc Virginis responsum sic explanat, ut illam dicat non de facto dubitasse, sed modum, & ordinem requisisse. Nec enim querit, an fiat istud, sed quo modo fiet: eius hæc verba sunt;

Bernar. su
per Missus
est.

Cum sciat Dominus meus votum esse ancillę suę non agnoscere virum, quo ordine, qua lege placebit ei, vt fiat istud? Si oportuerit me frangere votum, vt pariam talem filium, & gaudeo de filio, & doleo de proposito. Hactenus ille. Fateor hoc in loco, fratres, sępe me hanc D. Bernar. explanationem in magnam admirationem adduxisse, & inestimabilem Virginis huius puritatem ante oculos posuisse. Quid enim immensa Dei opulentia in hoc genere maius habuit quod huic Virgini conserret? Hac enim maternitatis dignitate, nulla dignior in fœmina aut esse, aut animo singi potest. Audit ergo tēnera puella, humili fabro desponsata, se in Dei omnipotentis matrem, in hominum, Angelorumque Reginam, in mundi, & celorum Dominam eligi: atque (vt vno verbo finiam) in hac tanta cœlestium, atque terrestrium rerum vniuersitate proximum sibi locum, post vnicum Dei filium, assignari. An non ergo æquum esse videbatur, vt hæc tanta dignitas amittendi pudoris (si is forte amittendus esset) memoriam omnem ex eius animo deleteret, quæ tam singulari dignitatis honore pensabatur; præsertim cum adhoc ipsum diuinę voluntatis consensus, & imperium accederet? Hæc planè nostra sententia, hoc iudicium foret: alius tandem animus, alia mens, aliud consilium immaculatæ Virginis extitit.

33 extitit. Tantus enim medullis eius Virginitatis amor infederat, tantumque in hac virtute pulchritudinis, & dignitatis esse iudicabat, tamque ardentis eius dilectione rapiebat, ut ne hac tanta dignitate (qua nulla post sacram Christi humanitatem maior excogitari potest) oblata, moerorem omnem amissi pudoris, si is forsitan (ut dixi) amittendus esset, ab eius animo excutere potuisset. Quam quidem puritatem, atque animi firmitatem adeo diuinæ maiestatis oculis gratam fuisse credo, ut si matris Dei dignitas virtutum meritis obtineri potuisset, huius certè operis merito obtinenda fuisse. ¶ Quo in loco, meritò aduersus impudicos omnes indignari, & exclamare possemus, qui iā estimabilem castitatis thesaurum vilissimi pecudum voluptatibus commutare non verentur. Oiulti mercatores! o detestandum cō-

34 mercium! o cæci, & amentes homines! Certè si non humano sensu, sed pondere sanctuarij (hoc est, diuino iudicio) castitatis dignitatem appenderetis, tanti eam faceretis, quanti hęc prudētissima Virgo fecit; quae cœlesti lumine illustrata, virtutis huius dignitatem, candorem, pulchritudinem, suauissimum odorem, & Angelicam puritatem ita agnouit, ut nullis nec terrenis, nec cœlestibus eam opibus vellet commutare. Tu verò miser, & a mens, vilissimo illam pretio venalem habes; imo & te ipsum, atque animam tuam vendis, & miserę seruituti, & captiuitati, nunquam fortasse dissoluendę addicis. Sic enim legimus; Prerium scortivix est Prou. 6. vnius panis; mulier autem viri pretiosam animam rapit. Rursum Eccl. 7. quę, Inueni (ait idem Salomon) amariorem morte mulierem, quę laqueus venatorum est, & sagena cor eius, vincula sunt manus illius. ¶ Hinc etiam colligere licet, quantum pia mens distat ab ea, quę Dei Spiritu destituta est. Olim quidem Iepthe ducis filia, Iudic. II. quod intacta, & innupta esset moritura, duorum mensium inducias à patre poposcit, ut virginitatem suam in montibus cum sodalibus suis fleret. Itaque se miseram lamentabatur, non quod virginitatem amisisset, sed quod amittendi causam non haberet. De corruptione igitur, quam in futuris nuptijs sperabat, gauisura esset, quę tūc virginitatē deslebat. Atq; hic quidē est animus, hic affectus eorū, qui humano spiritu, & sensu ducuntur: verū qui Dei spiritu aguntur, aut Virginis exemplo incorruptam virginitatem perpetuō seruant, aut male amissam perpetua lamentatione deplorāt.

Quid ergo ad hanc Virginis interrogationem Angelus? [Spiritus (ait) sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obubrabit tibi. Ideoq;

quod ex te nascetur, Sanctum, vocabitur filius Dei.] Cumque exemplo 36
sterilis Elisabeth huius admirandæ veritatis fidem fecisset, beatissima Virgo nihil morata, cœlesti legationi consensum summa cum humilitate præbuit. [Ecce, inquit, ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum.] Quo uno verbo, salutis & redemptio-
nis humanæ opus, cunctis retrò seculis desideratum, hodierna die feliciter ceptum est.

Quid ergo nunc supereft frates, nisi vt finem principio iun-
gentes, cum à diuinorum beneficiorum commemoratione cepe-
rimus, in eam tandem redeamus. Immortales ergo pro hoc tan-
to beneficio, non solùm Virgini, sed multò magis Saluatori no-
stro gratias agamus, & cum Zacharia suauissimum illud canticum
concinnamus; Benedictus Dominus Deus Israel: quia visitauit, &
fecit redemptionem plebis suæ. Quod si hanc tantam animi gra- 37
titudinem sanctus hic sacerdos pro hoc communi beneficio o-
stendit, quid beatissimam Virginem hodiè fecisse credendum est,
quæ tanto maiori communis salutis desiderio flagrabat; quæque
cum maxima sua gloria totius generis humani salutem coniunctam
esse videbat? Quas illa hodiè laudes Deo cecinit? quas pro hoc
tam ineffabili mysterio gratias egit? quo deuotionis, & charita-
tis affectu in Deum exarsit? quo stupore in admirationem tantæ
bonitatis suspensa fuit? Quis autem verbis consequi, vel cogita-
tione complecti poscit, quo affectu, quo iubilo cordis, quo ardo-
re charitatis Canticum illud paulò pôlt cecinit; [Magnificat anima
mea Dominum. Et exultauit spiritus meus in Deo salutari meo:] Quan-
tum quæso beata Virgo Dominum magnificabas, qui tam magna 38
in te fuerat operatus? quantum exultabas in Deo, quæ non vt Deû
modò, sed vt filium, supra omnes filios dilectum, incredibili amo-
re diligebas? Nec enim dignitatis tuæ ignara eras; vt pote quæ ab
Angelo edocta fueras; quam etiam mundo non ignotam fore va-
ticinata es, cum re à cunctis generationibus beatam esse prædicantem
verissimè prædictisti. Quis autem huius vaticinij veritatem
non miretur, cum sponsa humili fabri in angulo Iudeæ posita, id
sibi tribuendum dicat, quod nullis in orbe Regibus, aut Reginis,
imo nulli creature hactenus tributum est? Beatam enim hanc Vir-
ginem vsque hodiè prædicant & fideles, & heretici, & Mahome-
tani item, atque immanissimi etiam Turcæ Mariam prædicant, Marie
laudes resonant, Mariæ dignitatem, & sanctitatem in cœlum tol-
lunt. Generationes igitur omnes, linguis, moribus, legibus, religio-
ne, fide,

Luc. L.

Luc. I.

ne, fide, & capitali odio inter se disidentes, in hoc unum tamen pari mente conspirant: tanto Christus matrem suam honore celebrari voluit. Agamus ergo Redemptori gratias; primùm, quod vitam nobis initio conditionis nostrae donauit; deinde, quod eadem per peccatum amissam restituit; ac postremò, quod vitam suam impendit, quod nostram nobis redderet. Datus ergo mihi & redditus (vt D. Ber *Bernar.*
nar. air) me ipsum totū debeo, & bis debeo. Quid verò pro nobilissima illa Domini mei vita (qua in vitam redditus sum) exoluā? Quid enim sum ego ad Dominum meum? Quantum ergo nefas est, vitā, quam illi tot nominibus debeo, mundi, & carnis, hoc est turpissimum dominorum seruituti addicere, & à diuino imperio subtrahere? Quod autem furtum execrabilius, quam id velle Deo eripere, quod tot ei nominibus debitum est? In hoc enim (vt Apostolus ait) Christus mortuus est, vt viuorum, ac mortuorum dominetur, vt qui *Rom. 14.*
viuunt, iam non sibi viuant, sed ei qui pro ipsis mortuus est. Cuius autem periculi sit, hoc officium, tot nominibus debitum, præstare nolle, idem Apostolus declarat his verbis; Irritam quis faciens legem Moysi, absque ulla miseratione duobus vel tribus testibus moritur. Quantò ergo deteriora mereri putatis supplicia, qui filiū Dei conculcauerit, & sanguinem testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, & Spiritui gratiae contumeliam fecerit? Huius ergo tanti mali vitandi gratia, fratres, diuina nobis quotidie beneficia oculos ponuntur, vt amore tanti Redemptoris incensi, illum ante oculos semper habeamus, illum imis præcordijs infigamus, illum dies noctesque cogitemus, illius præceptis pareamus, illum denique tanquam verum salutis nostrae autorem, & certissimum vitæ ducem sequamur, vt illius vestigijs insistentes, cum eo in cœlesti gloria perpetuò regnare mereamur.

IN EODEM ANNUNCIATIONIS

Dominicæ Festo Concio secunda, in qua lectio Euangelica explanatur.

THE. Ecce concipies in utero, & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum. *Lucæ. i.*

I quis verè latus, & faustus dies mundo hactenus illuxit, hic certè unus est, in quo mala generis humani finem, & bona omnia felicissimum sumpsere principium. Hodie rem adeò mirabilem, & nouam mūdus audiuit, vt eam

R 5

nulla

Iob. 26.

nulla nec hominum, nec Angelorum cogitatio (nisi Deo reuelante) aut sperare, aut credere potuisset; nempe summum illum hominem, & Angelorum Dominum (ad cuius nutum columnæ cœli cōtremiscunt, quem laudant astra matutina, cuius pulchritudinem Sol & Luna mirantur) mortalē hominē, similēque nobis passibilem effectum esse. Quid igitur hoc miraculo maius? quid hoc mysterio sublimius? quid hoc beneficio mirabilius? Sicut enim inter infastos huius mundi dies (qui multi quidem olim fuerunt, & multi adhuc futuri expectantur) nullus funestior illo fuit, in quo callidus serpens primam foeminae decepit, eiisque poculum mortis propinavit: ita inter faustos seculi dies, vix ullus eo felicior extitit, in quo Angelus sacram Virginem Dei iussu conueniens, & illi, & nobis omnibus viæ fructum obtulit. Merito ergo dies hic felicissimus nobis, & celeberrimus esse debet. ¶ Cæterum ea in re, mirè quidem diuinæ sapientie consilium elucet, quod hac potissimum ratione saluti nostræ consuluit, ut quemadmodum foemina ruinæ nostræ causa extitit, ita foemina salutis nostræ ministra esset; ut sicut illa mortis venenum toti mundo porrexit (dum viro obtulit, in quo yniuersum genus hominum erat) ita foemina esset quæ toti mundo vitam largiretur, dum Christum peperit, qui vitæ nostræ autor, & instaurator est. Itaque maledictio, quæ in mundum inuecta fuit per Euam, hodiè sublata est per Mariam. Iam ergo (vt D. Bernard. ait) non habes homo, cur de Deo queri possis, curvè dicas: Mulier quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, & comedì. Hæc enim fuerunt verba malitiaæ ad excusandas excusationes in peccatis, quæ ira

Bernard.

Gene. 3.

Psal. 140.

magis quam misericordiam prouocarent. Sed ne hoc ipsum iactare possis, datur tibi hodiè foemina pro foemina, humiliis pro superba, quæ pro ligno mortis, gustum porrigit vitæ. Muta ergo iniquæ excusationis verbum in vocem gratiarum actionis, & dic: Mulier quam dedisti mihi gratia plenam, dedit mihi de ligno vitæ fructum benedictum, & comedì, & dulce factum est super mel ori meo, quia in ipso viuificasti me. De hoc igitur salutis nostræ beneficio hodiè dicturi, cœlestem opem eiusdem beatissimæ Virginis interuentu suppliciter imploremus.

A V E M A R I A.

¶ Quoniam exordium redēptionis nostræ hodierna die celebramus, liber fratres, Euangelicam lectionem, quæ huius mysterij narrationem continet, Domino aspirante, explanare.

[Missa]

[*Missus est Gabriel Angelus à Deo in ciuitatem Galilee.*] Hanc Angelum non ex infirmis, sed summis illis ordinibus extitisse, non solum D. Bernar. sed multi etiam sanctorum Patrum arbitrantur: quod & ipsius quoque nominis interpretatio, (*interpretatur enim fortitudo Dei*) & legationis dignitas facilè declarant. Nec enim hoc tantū munus, quo salus, & instauratio mundi cōtinebatur, nisi summo alicui nūtio cōmitti debuit; pr̄sertim cūm iuxta Patrū traditionē, inferorum Angelorū sit minora, Archangelorū autem maiora nunciare. Nullum autē nuntiū hoc neq; maius, aut mirabilius, aut mundo salutarius hactenus annunciatum fuerat. ¶ Vnde colligere possumus, & Angelos, & Sāctos itē homines, quō Deo propiores sunt, eō magis quē nostra sunt curare, magisq; nobis omni ratione consulere. Quō enim Deo sunt coniunctiores, eō magis immaensam illius charitatē, benignitatē, & misericordiā referunt. Qua ex re facile mihi persuadeo, sanctissimam Virginē, quæ charitatis virtute Sanctos omnes superauit, in hoc diuinę incarnationis mysterio, non tam de sua dignitate, quām de nostra salute exultasse; nec tam pro beneficio sibi collato, quām pro mūdi redēptione communi Domino gratias egisse. Vnde colligere licet fratres, eos, quos proximorum mala non tāgūt, qui alienis miserijs non commouentur, qui illis, pro facultatibus quisque suis, subuenire negligūt, qui saluis rebus suis, si omnia funditus corruant, nihil ad se pertinere putant, longissimè à christiana charitate, imo à Deo ipso distare; quando & Angeli, & Sancti omnes, quo Deo viciniores, hōc communis salutis, & publicæ utilitatis sunt audiores; cūm diuinitatis natura, bonitas, benignitas, & misericordia sit. Sed ad historiam redeamus.

Hic ergo insignis Angelus à Deo mittitur [*in ciuitatem Galileę, ad Virginem d̄f̄ponsatam viro, cui nomen erat Ioseph.*] Quæ fuit necessitas, vt quē illibata Virgo futura erat (qualē esse Dei matrē decebat) viro despōsata esset? Multe sunt causē, sed illa tamen pr̄cipua, quam D. Ambro. Ambrosius assert; quod hac ratione Dominus genitricis suę honori, & famę consultum esse voluit: ne videlicet sacer ille partus dedecoris & infamiae notam aliquam Virginī, quamvis falsam, inureret. Ita factum est, vt Virginis filius, sicut matris integratatem nascendo nō minuit, sic nec eius gloriam aliqua dedecoris labe asperserit: nec enim in hoc venerat, vt quæ nostra essent minueret, sed vt ea nouis accessionibus aucta cumularet. Hac etiam ratione parūm pr̄vidis & incāutis Virginibus excusatio omnis adempta est, ne hoc leuitatis, & licentię suę solatium habere possent, q; ipsa quoque mater

mater Domini infamata fuisset. Vera enim virginitas non minori penè cura famâ pudoris, quàm pudorem ipsum seruare studet; hoc, ne puritatis amatori displiceat; illud, ne hominum oculos offendat, & alijs exemplo suo, vel obseceni rumoris, vel impudici operis occasionem præbeat. Habet enim illud Apostoli semper ante oculos; 8
Rom. 12. Prouidétes bona, nō solùm corā Deo, sed etiā corā omnib^h hominibus. Quod præceptum cùm ad omnes omnibus in rebus pertineat, tum ad fœminas, & virgines magnopere spectat. Pudica enim fœmina vt corporis castitatem, ita nominis integritatem summa cura tueri debet. Hinc Philosophus quidam rogatus; quæ esset pudica fœmina; sapientissimè respondens, Illa inquit, de qua mentiri fama veretur.

Vbi verò cœlestis nuntius ad Virginem venit, eamque, vt futurā Domini sui matrem, honorificentissimis verbis salutasset, gratia plenam, & super omnes mulieres benedictam appellás, sacra Virgo his nouis titulis, & laudibus adeò delectata non fuit, vt etiam turbaretur, ac trepidaret, & intra se tacita cogitaret, quid noui isti tituli, & laudes sibi vellent; quas illa, vt verè humilis, in se non agnoscebat. Maria namque non minus humilitate, quàm virginitate, cæterisque virtutibus eminebat. Imo verò quò magis cæterarum virtutū amore flagrabat, eò magis humilitatem colebat, quæ & ipsius virginitatis & cæterarum virtutum custos existit. Hinc sancti Patres. afferere nō dubitant, Mariam, virginitate quidem concepisse, humilitate autem placuisse; eiusque humilitatem scalam fuisse (vt D. Augustinus ait) qua Deus ad homines descenderit. ¶ Hac autē virtute diuinus Spiritus mentem eius potissimum exornauit: quia cùm Virgo virginum (hoc est) virginitatis exemplar in Ecclesia constituēda esset, decuit 10 planè illā virtutē in ea maximè elucere, quæ virginitatis comes individualia esse debet; sine qua virginitas adeò nō placet, vt etiā magna rū ruinarū occasio sit. Min^o enim periculi est in humili culpa, quàm in virginitate superba. Superbia enim effecit, vt quinq; illę fatuę virgines ab ipsis cœli foribus repulsæ fuerint, quia (vt D. Chrys. ait) magnum virginitatis cōsiliū seruātes, parvū humilitatis mādatū seruare neglexerūt. Superbia quippè virginitati irsidiatur, quæ & alios cōtēnere, & sibi nimiū tribuere suadet. Quo circa virgines illud Apostoli cōsiliū ante oculos semper habere debent: Qui non manducat, māducantem nō spernat: hoc est, qui in vna aliqua virtute præcellit, nō protinus eos despiciat, qui ea destituti sunt. Fieri enim potest (& id quidem non raro) vt qui in vna aliqua virtute alios vincit,

August.

**Matth. 25.
Chrys.**

Rom. 14.

ii in multis ab alijs supereretur. Quamobrem virginitas, tanquam vallo quodam, humilitate sepienda est, ne per superbiam ruat. Alia enim virtus virtutibus extinguitur, sola autem superbia & inanis gloria est que nisi diligenter prospicias, virtutum aliarum accessione pinguefacat, & quodammodo vires colligat. Eo ipso enim homines supra alios efferuntur, quod multis eos virtutibus antecellant. ¶ Quia ergo virginitas humilitatis presidio sepienda est, Spiritus ille celestis, certissimus virtutum magister, quam virginitatis exemplar in Ecclesia statuebat, perfectissimæ humilitatis exemplum esse voluit. Ideoque non mirum si ea laudes, angelico etiam ore prolatas, audiens, turbatur, ac timeat; quia vere humili nihil magis aut nouum, aut timendum est, quam suas laudes audire.

iii ¶ Sed queret fortasse aliquis, quo nam modo humilis corde sanctissima Virgo esse potuit, quæ peccati omnis expers erat? Cum enim in hoc sita esse humilitas videatur, ut se homo vilissimum peccatorum credat, qui, instar illius Euangelici publicani, ne oculos qui dem ad cœlum leuare audeat, quo modo sacra Virgo peccatricem se crederet, quæ nullius sibi peccati conscia erat? Vera enim, & solida virtus non deceptione, & mendacio (quod fragile fundamentum est) sed veritate niti debet. Ad hoc igitur sciendum est, non solum admissi sceleris conscientiam, sed multo magis paupertatis suæ certissimam cognitionem virtutis huius solidum fundamentum esse: hoc est, ut homo inopiam, & nuditatem suam, inio & nihilum suum aperissimè cognoscat; videatque, se quidem ex se nihil esse, nihil Deo dignum sapere, nec aliquid boni ex se, tanquam ex se cogitare posse; ac denique nihil sibi vel in bonis naturæ, vel gratiæ arrogare, sed omnia Deo, & horum omnium fonti / decesso corde tribuere, ne caliquid, nisi nihilum ipsum suum esse ducere: quidquid vero supra nihilum est, alienum esse. Hoc est, gratuitum Dei donum esse. Haec cordis humilitate ipse quoque angelicæ mentes (que ab omni peccato immunes semper fuerunt) & Sancti omnes, qui in celo semper ita felicitate fruuntur, prædicti sunt: quia quicquid habent, quicquid sunt, clarissimo intuitu Dei esse cognoscunt, & illi tribuunt; illi acceptum ferunt, illi continent pro eo gratias agunt, illi se totos profunda humilitate, & æternâ seruitute submittunt; atque in degrediunt in se humiles, erga Deum vero gratiæ, atque deudri persistunt. Quod quidem Ioan. in Apoca. appositissima imagine representat, Apoca. 4. quibus quatuor & viginti seniores Deo assidentes, ait ante eius thronum

thronum procidisse, & coronas aureas, quibus eorum capita redimic-
ta erant, ante pedes eius proiecisse: hoc ipso opere profitentes, se, &
coronas aureas, & regiam dignitatem, & gloriam ab eo percepisse,
ideoque toto fere illi submittere, & pro hoc tanto munere gratias
agere: quæ omnia veræ humilitatis officia sunt. Hanc ipsam cordis

Matth. ii. humilitatem supra cunctos etiam Angelos retinuit ille, qui ait; Disci-
te à me, quia mitis sum, & humili corde. Non solum enim humili
corporis obsequio, sed interna quoque animi submissione humili
erat; & ita humili, ut quod propior semper Dei Patris Verbo se-
cundum humanitatem erat, clariusque immensum illud lumen vi-
debat, eò etiam clarius vniuersam illam cœlestium donorum, atque
gratiarum opulentiam, quam percepserat, gratis se à Deo Patre rece-
pisse intelligerer; & ab eo se ita pendere videret, ut ipsum quidem
esse, quod sacra illa humanitas sublistebat, non à se, sed à Verbo, cui
vinita erat, mutuatum cognosceret: ita, ut si ab illo dimitteretur, in
nihilum protinus recideret. Quod clarius autem anima illa sanctissi-
ma hęc omnia cognoscet, eò & humilior erat, seque submissius an-
te illius tremenda maiestatis conspectum demittebat. Hoc est enim

Iusti. II. quod vates sanctus significare voluit, cum dixit; Replebit eum Spi-
ritus timoris Domini. Hanc igitur cognitionem secundo loco bea-
tissima Virgo post filium habuit, ideoque supra creaturas omnes hu-
militatis virtute excelluit, quamuis peccati omnis expers fuerit. Satis
enim ad hanc virtutem retinendam erat clarissima illa cognitione, que
quicquid erat, Dei donum esse apertissime nouerat. Quam quidem
cognitionem profunda quædam submissio, mentis deuotio, arden-
tissimus amor, & gratiarum actio consequebatur. Hoc autem cum

Bernard. ex alijs scripture locis, tum præcipue ex visitatione Elisabeth D. Ber-
nard. colligit his verbis: Ventum est ad Elisabeth, & continuò Virgi-
nis gloria singularis eidem per Spiritum revelatur. Denique & mira-
batur personam venientis, dicens, Vnde hoc mihi ut veniat mater

Luce. i. Dñi mei ad me? Commendabat & vocé salutantis, adjicēs, Ut facta
est vox salutationis tuæ in auribus meis, exultauit in gudio infans in
vtero meo. Et beatificabat fidē credētis, Beata, inquiēs, quæ credidi
stī; quoniam perficiētur in te quæ dicta sunt tibi à Dño. Magna quidē
præconia, sed & deuota humilitas, nihil sibi passa retinere, in eū ma-
gis vniuersa refudit, cuius in se beneficia laudabātur. Tu, inquit, ma-
gnificas matrē Dñi, sed magnificat anima mea Dñm. In voce mea fi-
liū tuū perhibes exultasse, sed exultauit spiritus meus in Deo salutari
meo. Beatæ esse dicis, quæ credidisti, sed credulitas, & beatitudinis cau-
muniungi

fa, respe-

la respectus est supernæ pietatis: vt ex hac magis beatam me dicant omnes generationes, quia ancillam humilem, & exiguum respexit Deus. Hactenus Bernard.

Verum his iactis fundamētis, qui nā surculi ex hac humilitatis rā dice nascātur, paucis aperiāmus, quō ad virtutis huius amorē accēda mur. Primum igitur ex hac clarissima paruitatis suā, ac diuinæ gratiæ cognitione oritur cōtēptus, atq; despicientia sui; in qua (vt D. Thos. ait) humilitas ipsa consistit, quæ in volūtate, tanquā in subiecto, sedē habet: ideoq; humilitatē D. Ber. sui ipsius despiciētiā esse ait; que ex Bernar.

verissima sui cognitione proficiscitur. Secundus verò surculus est, dif fidentia sui, ex hac ipsa cognitione procedēs. Qui enim nihil se esse verè cognoscit, quid habet, cur sibi vni citra Dei opē fidere debeat? Tertius, qui hūc sequitur, est, cūm sibi ipsi homo fidere non audeat,

18 quærat deinde, cui tutō fidere possit; cui præsto fides adest, fiduciam illi subministrans, quę diuina misericordia, eiusq; pietate nititur. So lius enim Dei est propria virtute niti, solusq; cui tutō homines fide re posint; cætera quippè humana præsidia, ut instabilia, ita sunt incerta, infida, fragilia, & spes nostras sāpe fallentia. Quartus est, humiliis, & fidelis erga Deū conuersio, & oratio; qua, qui nihil sibi tribuit, nihilq; se per te posse cognoscit, suppliciter, & fidenter opem eius implorat, in quo vno fiduciā suā, certam q; salutis spē repositā habet.

Quintus est, gratiarū actio, & vox laudis. Cū enim pius homo vel ē malis emersit, vel egregiū aliquid molitus est, nō habet cur hoc sibi sumat, qui se nihil esse cognoscit; sed totū hoc vni illi tribuit, à quo est omne datū optimū, & omne donū perfectū; ideoq; deuotissimo affectu se totū in laudes eius effundit, cuius beneficio salutem se reti

9 nuisse cognoscit. Sextus est, non in se, non in creaturis, sed in vno

Deo gloriari, atque lētari, & cum Propheta dicere; Ego autem in Abac. 3.

Domino gaudebo, & exultabo in Deo Iesu meo. Et illud item: For Psal. 117.

titudo mea, & laus mea Dominus, & factus est mihi in salutem. Ad

hoc autem verum & solidum gaudium pios omnes idem Pro-

pheta inuitat, cūm ait; Lētamini in Domino, & exultate iu

fī, & gloriamini omnes recti corde. Quod perinde est, ac

si diceret: Iacent alijs opes suas, nobilitatem, potentiam,

clientelas, corporis vires, ingēnij lumen, cæteraq; vel natu-

ra, vel fortunæ ornamenta; vos verò, qui diuinis beneficijs af-

fecti, & cumulati estis, fragilia hæc, & inania esse reputantes,

opes vestras non in ullis hominum præsidijis, sed in illius benigni-

tate, & gratia collocate, in eo solo gloriāmini, felicesq; vos esse

putate,

Iacob. 1.

Abac. 3.

Psal. 117.

Psal. 71.

putate, quod talem parentem, ac Dominum natum stis. Et quoniam omnia illi debetis, vos quoque totos vicissim illius obsequio tradite, quando ipse quoque totus vester est. Videtis ergo fratres, quam salutares, & frugiferos surculos radix germet humilitatis? Quam non solum his tantis utilitatibus inducti, sed etiam quod ea in beatissima Virgine mirabiliter eluxerit, sectari debetis, quicunque eam vitæ magistrum, & apud filium aduocatam sortiti estis. Hanc porro humilitatem non obscurè ipsa declarauit, cum turbata est, & timuit, ubi se ab Angelo adeò magnificis titulis ornari vidit.

§. II.

Cant. I. ¶ Cum ergo Angelus trepidam Virginem aspexisset, [Netimeas, inquit, Maria: inuenisti enim gratiam apud Deum. Ecce concipes in utero, & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum:] quod quidem Saluatorem sonat. Quid autem tam optabile miseris, tam necessarium perditis, tam utiliter desperatis, quam hoc dulcissimum Iesu, hoc est, Salvatoris nomen? Huius autem nominis suavitatem Sponsa in Canticis degustauerat, cum ait: Oleum effusum nomen tuum. Gustauerat item D. Bernard. qui huius olei suavitatem explicans, inquit; Aridus est omniscibus, si non oleo isto, nomine scilicet Iesu, infundatur: insipidus est, nisi isto sale conditatur. Si scribas, non sapit mihi, nisi legero ibi Iesum: si disputes, aut conferas, non mihi sapit, nisi sonuerit ibi Iesus. Iesus mel in ore, melos in aure, iubilus in corde.

Ambro. Postquam ergo cœlestis nuntius legationis suæ causam diligenter exposuit, sacra Virgo respondet: [Quomodo fieri istud, quoniam viam non cognosco?] Bis iam Angelus perorauerat, nec adhuc Virgo silentium soluerat, sed tacita secum oracula diuina cogitabat. Ecce alius virginitatis, & pudoris comes, silentium: quod quidem D. Ambros. virginibus studiose commendat his verbis; Custodi virgo vias tuas, ut non delinquas in lingua tua: etenim bona loqui, plerunque crimen est virginis. A quo criminis tantum absuit beatissima Virgo, vt inter præcipuas eiuslaudes silentium maximè D. Bern. efficerat his verbis: In omni textu quatuor Evangeliorum, si bene meminimus, non nisi quater Maria loquens auditur. Primo quidem ad Angelum; sed cum sis ipsa semel atque iterum allocutus eam fuisset. Secundo ad Elisabeth; quando vox salutationis eius Ioannem saltare fecit in utero, & ea magnificante Mariam; ipsa magis Dominum magnificare curauit. Tertio ad filium; cum iam esset annorum duodecim, quod ipsa, & pater eius dolentes quæsissent eum. Quartio in nuptijs ad eundem filium, & ministros. Et is quidem sermo certissimus in-

Cant. I.

Bernard.

Ambro.

Beruar.

Luc. I.

Luc. I.

Luc. 2.

Ioan. 2.

23 dex ingénitæ mansuetudinis, & virginalis verecundiæ fuit. Aliorū
 quippe verecundiam, suam reputans, non potuit vini dissimulare
 defectum: vbi sanè increptata à filio, tanquam mitis, & humilis cor-
 de, nec illi respondit, nec tamen desperauit, mīnistros admonens fa-
 cere quod eis diceret. Væ nobis, qui spiritum habemus in naribus,
 qui totum proferimus spiritū, qui iuxta illud Comici, pleni rimarū
 effluimus vndique. Toties denique Maria filium audiuit, non mo-
 dò turbis loquentem in parabolis, sed & discipulis seorsum regni
 Dei mysteria reuelantem; vidit miracula facientem; vidit deinde in-
 cruce pendentem; vidit expirantem; vidit resurgentem; vidit & ascen-
 dentem; sed in his omnibus quoties verecundissimæ Virginis, quo-
 ties pudicissimæ turturis vox memoratur audita? Hactenus Bern. Et
 quidem exemplum hoc satis esse debebat, ut hanc silentij virtutem
 24 (quæ non solum castitatis, sed innocentiae custos est) studiosissimè
 coleremus. Sed quò virtutis huius amor vestris cordibus altius infi-
 gatur, silentio matris, filij quoque silentium adiungamus. Inter cete-
 ra enim virtutum insignia, quæ in hoc venerando incarnationis Do-
 minice mysterio eluent, silétium Christi præcipue miratur Guer-
 ricus Abbas, de quo sic in sacra huius diei solennitate ait; Omnia
 tamen humanarum infirmatum, vel iniuriarum, quas pro nobis
 pertulit diuina dignatio, sicut tempore primam, sic etiam humilitate
 ferè maximam existimo, quod in vtero concipi, in vtero nouem mé-
 sum tempore maiestas illa incircumscripta passa est contineri. Vbi
 enim sic se exinanivit? aut quando ita penitus à semetipso defecisse
 visus est? Tanto tempore nihil illa virtus manifestum operatur? nul-
 lo signo visibili maiestas, quæ clausa latet, proditur? Non sic in cru-
 25 ce visus est infirmus, vbi quod infirmum ipsius fuit, statim appa-
 ruit fortius omnibus hominibus; quando & moriēs glorificat latro-
 nem, & expirans inspirat Ceturionem: quando horarius dolor pa-
 ssionis eius non solum compati facit elementa creaturarum, sed etiā
 contrarias fortitudines subegit æternorum passioni dolorum. In vte-
 ro autē sic est, quasi nō sit, sic omnipotens virtus vacat, quasi nihil
 possit, & Verbum æternū sub silētio se premit. Vobis tū fratres, illud
 silentiū verbū loquitur, vobis clamat, vobis vtique disciplinam silē-
 tij cōmendat. In silentio enim & spe erit fortitudo vestra, sicut Isaías
 promittit; qui cultum iustitiæ silentium esse definiuit. Sic namque
 puer ille conceptus in vtero ad maturitatem partus sub alto & diu-
 turno profecit silentio, sic spiritum hominis disciplina silentij nu-
 trit, format, & roborat, & quanto occultius, tanto tutius & salubrius

incrementum præstat. Nostis fratres, quo modo quietus, & mode-¹⁶
stus spiritus sub silentio roboretur, pinguescat, & floreat; quomodo
è contrario per verba, velut quadam paralyysi dissoluatur, & defluat,
quomodo marcescat, & aridus decidat. Deniq; si in silētio fortitudo

Prouer. 25. non esset, Salomon nequaquā dixisset; Sicut vrbs patēs, & absq; mu-
Simil. rorū ambitu; ita vir qui non potest in loquendo cohibere spiritum
suum. Hactenus Guerricus. Sicut igitur (ne ab hoc exemplo receda-
mus) ciuitas seris, & muris destituta, omnibus iniurijs hostiū exposi-
ta est: ita mens, quæ ori suo custodiā nō adhibet, multis variorū cri-
minū iniurijs lēditur, & sauciatur. Quām multa enim loquentes pas-
sim peccamus, dum vel alijs adulamur, vel mētimur, vel cōvitiamur,
vel alienæ famæ, aut hōnori detrahimus, vel scurrilia, aut turpia, aut
inanis verba iactamus! quibus virtijs & vitā nostram maculamus, &
preciosum temporis thesaurū amittimus, & si quid intra pectus no-
strum deuotionis, aut feruoris latet, loquentes exhaerimus. Recte
enim D. Bernard. aptissimum instrumentū ad euacuandum cor, lin-
guam esse ait. Quare sicut vasorum ora, quibus odoriferæ aquæ cō-
tinentur, diligenter obstruere solemus, ne suavis ille vapor foras ef-
fluat; ita vir pius os suum diligenter obstruere debet., ne charitatis,
& deuotionis feruor nimia loquacitate euanescat. Sed iam ad sacrā
Virginem redcarnus, quæ his verbis Angelo respondit.

[Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?] In ea lege posita
Virgo sanctissima, quæ virginitatem non agnoscebat, & sterilita-
tem damnabat, supra legem, imo supra naturam assurgens, Deo au-
tore votum virginitatis emiserat. Virginitatis quippè virtus supra
humanæ naturæ conditionem posita est, quæ natura ipsa quodam-
modo reclamante, Angelorum puritatem in terris meditatur. Hinc

Ambro. D. Ambros. Superreditur, inquit, virginitas conditionem humanæ
naturæ, per quam homines Angelis assimilantur. Maior tamen est

Hierony. victoria virginum, quam Angelorum. Angelii enim sine carne vi-
uunt: virgines vero in carne triumphant. Sic etiam D. Hiero. Quid,

Sap. 3. inquit, castitate pulchrius, quæ mundum de immundo conceptum
semine, de hoste domesticum, Angelum denique de homine facit?

Ambro. quæ quamuis sterilitati coniuncta sit, felix tamen esse prædicatur
sterilis, & inquinata, quæ nesciuit thorum in delicto; habebit

quippè fructum in respectione animalium sanctorum: tunc enim
nuptiæ quidem terram, sed virginitas implet paradisum. Nemo

tamen huius virtutis predicatione ita afficiatur, vt protinus virginitatis

19 nitatis votum sine maturo consilio emittere audeat. Multa enim (vt idem Ambro. docet) diligenter expendenda sunt, prius quam se homo huic semperiternè puritati deuoueat. Perpetua enim corporis, & animæ puritas, Dei donum, & quidem maximum donum est: sic enim Saluator ait; Non omnes capiunt verbum hoc, sed quibus datum est, qui potest capere, capiat. Ideoque virginitas hominibus nō præcipitur, sed consulitur. Vnde idem Ambros. Integritas corporis expetenda à nobis est, quam ego pro consilio suadeo, non pro imperio præcipio. Sola est enim virginitas, quæ suaderi potest, imperari non potest. ¶ Non ideo tamen quicunque matrimonio alligati sunt animum abijcant, nec se prorsus à virginitatis gloria omnino alienos putent. Castæ enim & sobriæ nuptiæ Abrahæ, Daudis, cæterorumque Patrum virginitatis gloriam æmulantur. Nec minus diffici
30 le D. Aug. esse credit, sobriè semper, & modestè coniugio vti, quam omni semel coniugio renunciasse. Hinc in vitis Patrum legimus, sanctum Macharium, (qui inter eius ætatis monachos celeberrimus habebatur) è cœlo semel vocem audiuisse, quæ illi significaret, nō dum se ad duarum mulierum perfectionem, quæ in proxima ciuitate morabantur, peruenisse. Cumque protinus eò vir sanctus perrexisset, earumque dominum, Deo reuelante, cognouisset, duas inuenit mulieres, quæ duobus fratribus nuptiæ erant; à quibus cum diu multumque rogasset, vt vitæ suæ rationem sibi exponerent; illæ tādem multa vi precum inductæ, dixerunt, se quidem vnde此 annis in eadem domo degentes, in summa semper pace vixisse, & à viris suis frequenter postulasse, vt in castitate viuerent. Quod cum impetrare nō potuissent, cordis tamen sui puritatem, quam solam poterat, Domino obtulisse, summaque semper cura & studio cauisse, ne illum, vlo aut verbo, aut opere offenderent. Quod cum sanctus vir audiuisset, exclamauit, In quoque statu cordis puritatem ita Deo gratam esse, vt interdum etiam monachorum, & virginum sanctitatem superaret. Date ergo operam fratres, vt harum fœminarum puritatem & pacis, atque innocentia studium sectemini; hac enim ratione monachorum, & virginum puritatem si non æquare, certè æmulari poteritis.

¶ II.

¶ Sed vt ad Virginem redeamus, [Quomodo, inquit, fiet istud, quoniam virum non cognoscet? Et respondens Angelus dixit ei, Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi:] hoc est, non humano more, sed cœlesti virtute sacer hic fœtus in lucem edēsus est.

Ea est enim eius dignitas, & maiestas, ut dupli miraculo, & de spiritu sancto concipi, & ex Virgine debeat nasci. Quod si huius tantæ rei modum & rationem, o homo inquiras, D. Aug. tibi respondet his verbis: Si cogitamus Virginem, quæ sine concupiscentia carnis concepit carnem, & sine viro peperit virū; si volumus facti huius quærere rationem, in ipsa inquisitione succumbimus, cum scriptum sit;

Isai. 53. Generationem eius quis enarrabit? Si ratio enim queritur, non erit mirabile; si exemplum exigitur, non erit singulare. Demus Deum aliquid posse, quod nos fateamur inuestigare non posse: in talibus enim tota ratio est potentia facientis. Hactenus Augustinus: qui deinde mysticæ illius virginis miraculum huic simile esse docet his verbis: *August.* *Cat* mihi incredulus Iudeus, quem admodum arida virga fronduit, & floruit, & nuces protulit, & ego dicam illi, quo modo Virgo concepit, & peperit. Sed profectò nec Iudeus virginæ poterit explicare conceptum, nec ego Virginis. Aliud verò non dissimile exemplum D.

D. Maxim. Maximus in Sermone proponit his verbis: An non putas eum nouum puerum in alio Virginis potuisse formare, qui cum primùm conderet hominem, nec semen patris, nec viscera materna quæsivit? Dicit igitur quicunque es supernæ dispensationis arbiter, & discussor, quæ tibi videtur virtus eminentior, partum dedisse Virginis, aut perfectum hominem creasse de terra? Primus enim homo (ut ait Apostolus) de terra, terrenus, secundus homo de cœlo, cœlestis. Si contra naturam esse contendis, quod in mysterio redēptionis nostræ sine viro puella asseritur concepisse; cuius quæsio naturæ est, quod in parēte generis nostri caro sine carne formata est? Quæ ista est ratio, imo quam cœca contentio, ut non credatur Deus hominem facere posse de semina, quem credimus fecisse de puluere? Et si sollicitus perscruteris, præter hunc legitimum humanæ conceptionis usum, tres valde mirabiles nascendi species operatam repieres Trinitatem. Et prima est quidam, quod Adam figuratus ex limo est: secunda, quod mulier formata est de masculo: tertia, quæ et cœlestis est, quod Christus ex Virgine. Quid horum non nouum? quid horum non mirabile? quid horum, nisi fidem sequamur, inquisitio poterit humana complecti?

Quod autem mystico hoc conceptu visitare mundum solum Dei dignatus est filius, nostræ hoc salutis necessitas flagitabat; nimis ut cœlestis tandem generatio repararet, quod natuitas terrena perdidat. Hactenus Maximus. Quid igitur reliquum est, nisi ut sacrum hoc, venerandumque mysterium humiliter magis adorantes, quam curiosè perscrutantes, cum D. Aug. dicamus: Considero conceptum

August.

tuum beata Virgo, & expauesco: intueor partum tuum, & contremisco: adoro filium tuum, & reuiuisco.

Exposita ergo ratione mysterij, nihil morata sacra Virgo, summa animi submissione respondit: [Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum.] Hęc autem responsio summae humilitatis, perfectissimae obedientie, & fidei admiranda extitit. Loge minus erat quod Zacheus Reg. 20 charae, quod Ezechię, quod Gedeoni pranunciatum est; qui tamē omnes, ad infirmę fidei suę solatiū, signa à Dño petierunt. Ceterum Abraham Patriarcha, Deo illi in ætate iam affecta filiu promittenti, fide liter credidit, nec ab eo signū petiuit: quod planè illi in iustitiae laude imputatum est: cuius fidē Paulus in Epistola ad Rom. mirè attollit his verbis: Et non est infirmatus fide, nec considerauit corpus suū emortuū, cū ferè centū esset annorū, nec emortuā vuluā Saræ. In re promissionē etiā Dei non hęstauit diffidentia, sed confortatus est fide, dans gloriā Deo: plenissimè sciēs, quia quęcūq; promisit Deus, potens est & prestare. Quod si has tantas laudes fides Abrahæ mereatur, quibus quęcūq; laudibus sacrę Virginis fides prædicanda est; quę tantò plura, & maiora, atq; omnē vim naturae superantia credidit. Ille enim sterilitatē nouo partu fœcundandā Deo promittente credidit; hęc autē & Virginis partū, & Spiritus sancti conceptū, & Dei, atq; hominis ineffabile sacramentū, Angelo referente, sine vlla habitatione credens, [Ecce, inquit, ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum.] Ideoque ubi primū hoc fidei verbū protulit, ibi statim fide concepit, & ineffabile Dei verbum ē sinu Patris in viscera sua traxit: ibique protinus ima summis, & humana diuinis sociata sunt. Ibi enim (vt Damascenus ait) Deus & homo perfectus, sub exigua Damascen.

tamē carnis materia, quod humilitatis summa fuit, inuentus est. Simul enim caro, simul verbi Dei caro, simul animata caro rationali anima fuit: atq; ita tandem illud effectū est, quod tantò antē Hieremias pronūciauerat: Nouū fecit Dns super terrā, fœmina circundabit virū. Perfectus enim vir Christus Dns in illo tēporis pucto fuit, qui virginis visceribus, sine vlo viri cōsortio, latebat inclusus.

Hęc autē omnia, charissimi, propter nos. Sed quę potissimum fructū ex hac tanta molitione, tātoq; opere captare Dns voluit? Nempe, vt quemadmodū ipse humilitatis nostrae particeps effectus est, ita nos diuinitatis suę participes efficeret. Hoc ergo consilio Deus homo factus est, vt homines Deos faceret factus homo. Ideo hominis naturā sibi inseparabili vnionis sacramento copulauit, vt inseparabili amoris vinculo homo Deo copularetur. Ideo verbū caro fa- Ioan. 1.

L Cor. 6.

Etum est, ut carnalis homo, Deo vnitus, vnuſ cum eo ſpiritus fieret. 38
 Ideo ad terrena noſtra deſcendit, ut nos à terrenis cupiditatibus ab
 ductos, ad cœleſtia traſferret. Hoc autem fieri poſſe incarnationis
 ſuæ argumēto aperitiſſimè declarauit. Si enim Deus humanitati co-
 pulatus, veruſ homo factus eſt, quid mirū ſi Deo coniunctus homo
 in Deū quodammodo transformetur? Longè enim maius eſt, huma-
 nitatis participatione Deū hominem fieri per naturam, quam diu-
 nitatis participatione hominē Deū fieri per gratiam. Non ergo de-
 ſperare iam homo poteſt quod minus eſt, cum factum videat quod
 multò maius atq; mirabilius eſt. Illa igitur ineffabili Verbi Dei vni-
 ne, ſpiritualē hanc vniōne Saluator noster efficere intendebat,
 ſimiſ. quod diuina humanis vno charitatis vinculo colligaret. Quemad-
 modū enim cum duo finitima regna capitali odio diſſident, coniu-
 gio aliquo regiarum vtrinq; perfonarum celebrato, reconciliari ſo-
 lent, corporeaq; nuptiarum vbio, animorum inter ſe diſſidentiū eſt
 cit vniōne ita cum iam olim ab origine mundi cœleſtia & terreftria
 regna mutuis inter ſe odijs diſſiderent, ſacramento nuptiarū Agni
 in antiquam gratiam reuocata ſunt. Diuinitas namq; e cœlo, &
 humanitas aſſumpta de terra, dum indiſſolubili vinculo ſeſderātur, ter-
 rena cœleſtibus, & humana diuinis copularunt. Si igitur, è homo
 Deum ante iratum, & ſeuerum diligere nolebas, quomodo nunc
 naturæ tuae conſortē, & tuorum, propter te, laborum & ærumnarū
 participem non diliges? Si te ab illo furor, & ſeueritas abigebat (que
 tot immiſſis plagijs declarabatur) quomodo nunc tanta charitas, &
 bonitas hoc ineffabili amoris opere declarata, non ad illū reuocabit?
 non ad mutuum amorem alliciet, & incitabit?

Hæc igitur amoris vnio, illius ineffabilis amoris fructus (ut antè 40
 diximus) & finis extitit. Quod ſi nec hac tantæ charitatis exhibiti-
 one commotus es, ſi nondū tantæ ſalutis autori, charitatis nexu col-
 ligatus es, ſi nondum ex carnali ſpiritualis (hoc eſt, iuſtitiæ cultor) ef-
 fectus es; ſi te adhuc terrena bona captiuum & vincitū tenent, cogita
 tibi nec dum Saluatorem adueniſſe, nec dum (quod ad te attinet) car-
 nē aſſumpſiſſe, nec dum tibi hunc iuſtitiæ Solē illuxiſſe, nec dum ad te
 lētum Euangeliſ nuntium perueniſſe. Ideoq; adhuc te in tenebris,
 & cęca nocte eſſe reputa, adhuc in exilio, & dira captiuitate ſub Dia-
 boli potestate degere; adhuc vinculis peccati detineri; adhuc ſub ira,
 & inimicitia Dei manere; ac deniq; honorū omniū, que ex peccato obor-
 ta ſunt (quādū ita perſueras) participē eſſe. Qua conditione, quid
 eſſe

¶ esse miserius, quid indignius, quid lamentabilius potest? Quod si hāc tantam calamitatem modò non sentis, senties planè, quādo, qui modò clementissimus ad te Redemptor venit, severissimus contra te in fine mundi iudex venturus est; cùm te ab agnorum suorum grege *Math. 25.* separatum, h̄c edis adiungat in ignem æternum exturbanum. Tunc enim senties, quid sit anathema esse à Christo, qui modò, cùm hoc ipsum sis, nihil sentis. Quare quæso vos fratres, vt hac tanta inuitantis Domini lenitate commoti, his tantis beneficijs affecti, his tantæ charitatis argumentis prouocati, si amare pigebat, redamare non pīeat; vt hoc illi amoris nodo copulati, eius tandem felicitatis, & gloriæ consortes effici mereamini.

IN EODEM FESTO ANNUNCIATIONIS

Dominicæ Concio tertia; in qua, post explanationem lectio-
nis Euangelicæ, de eximia Christi Domini in genus ho-
minum charitate, & causis eius latè differitur.

*T H E. Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus
altissimi obumbrabit tibi. Lucæ. I.*

VI Moyses Israeliticum populum in partem pro-
missæ terræ intulisset, seque iam morti proximum in-
tellexisset, luculentissimum ad vniuersum cœtum fi-
liorum Israhel sermonem habuit, in quo dō perceptis
à Domino beneficijs, de quæ ipsorum aduersus Deū
ingratitudine, & inobediētia mirabiliter differuit. Itaque inter alia
sic ait; Vos vidistis vniuersa quæ fecit Dominus coram vobis in ter- *Deut. 29.*
ra Ægypti, & signa illa, portentaque ingentia, & nō dedit vobis Do-
minus cor intelligens, & oculos videntes, & aures quæ possent audi-
re usque in præsentem diem. Hanc autem cæcitatem aureus ille vi-
tulus declarat, quem post admiranda illa signa, terra, marique patra-
ta, populus fabricauit; cui & beneficium liberationis ab Ægyptiaca
seruitute acceptum retulit dicens; Hi sunt dij tui Israhel, qui te eduxerunt
de terra Ægypti. Nemo nostrum est, fratres, qui hanc tantam
illius populi cæcitatem, & ingrati animi scelus non miretur. Quid si
nos quoque in eodē criminē, aut etiam grauiori sumus, cuius illos
accusam⁹? Quātò em̄ maius est, omnipotētē & immortalē Deū, mor-
talē naturā afflumere, & verū hominē fieri, quām maria diuidere, mā

na de cœlo pluere; & aquam è silice demittere. Hoc cùm quotidiè audiamus, quotidie in ore versemus, nemo tñ hoc tā ingens mulcū, hāc tantā diuinæ bonitatis dignationē pro dignitate mirat.

Theodore. Theodoreetus in historia religiosa cuiusdā viri sanctissimi (qui in terra deges, cogitatione, & amore totus erat in cœlo) vitā describēs, de ipso ait; q̄ mentē haberet alatam, qua videlicet terram deserens, per nicissimo volatu cœlestia penetrabat. Si quis igitur, fratres, hāc mente haberet, qua in cœlum condescendēs, supernā illam maiestatē, supra omnes Angelorū choros, supra Cherubin, & Seraphin sedentem, & omnia supera atq; infera sempiterno imperio moderantē, mētis oculis usurpare, indeq; se ad abiectissimū stabulū, & vilissimū prēsepe deiiciens, altissimā hanc naturā, humana carne vestitam, & infantili bus iniurijs expositā, contēplaretur; nonne hanc adeo mirabilē dissimiliū naturarū coniunctionē, tantamq; diuinæ bonitatis dignatio-

Aristo. 12. nē attonitus obstupeceret? Aristoteles enim in. 12. primæ Philosofia libro, de prima rerū omniū causa differens, Primum quidē, ait, illā esse actum purū: quo nomine tantā illi dignitatem, sapientiā, potentiam, & bonitatem, & omnes deniq; perfectiones tribuit, vt nulla ei accessio fieri possit, quod omnia hæc in eo summa sint, neq; ullū incrementū pati possint. Addit prēterea ipsam esse vitā, & vitā agere felicissimā; cuius felicitatē in immensa pulchritudinis, & opulentiae suæ contemplatione positam esse testatur. Eam verò esse eius celsitudinem, & puritatem confitetur, vt nihil aliud, nisi se ipsam cogitat, neq; quidquā aliud eius intellectui, nisi sui ipsius, suæque essentiæ contemplationē adēquatum esse: quod videlicet eius intellectus vilesceret, si se ad hæc inferiora cogitāda demitteret. Si igitur insignis hic Philosophus, qui adeo sublimia de diuinę naturę dignitate, & puritate sentiebat, altissimā hanc naturā, sc̄emineis visceribus inclusam, & humana carne vestitā, in vili præsepio iacentē, & reliquo rū infantū more vagientē, vidisset, & firma fide huic veritati credidisset, quid queso faceret, quid diceret, qua admiratione & stupore percussus fuisset? Hoc vtcunq; fortasse intelligi potest, verbis tamen explicari nō potest. Nos igitur fratres, grauius quām Iudei accusandis sumus, qui hoc tanto beneficio in oculis, & aspectu proposito, nihil prorsus cōmouemur, nec amore in tātē salutis autorē exardescimus. Quod circa orād' assiduè nobis idē Dñs est, vt qui ineffabili benignitate sua hoc tātu in nos beneficiū contulit, eadē nobis sensum, & affectū, eius magnitudini respōdentē, largiri dignetur, vt iā cum Apostolo dicere possumus; Nos autē nō spiritū huius mundi accepimus,

mus, sed spiritu qui ex Deo est; ut sciamus quae à Deo donata sunt nobis. Cum autem omnia nobis ab eo donata sint, noctamē beneficiū aliorū omniū initiū, & fundamētū est. Tantū autem nostra refert, eius dignitatē, & amplitudinē agnoscere, ut quod Iudeis Dñs in Euāgeliō dixit, nobis quoq; dictū putare debeamus; Amen dico vobis, nō me videbitis amplius, donec dicatis, Benedictus qui venit in nomine Domini. Quis autem hoc dignè, ut par est, dicit? Nimirū qui cœlesti lumine illustratus, summi huius beneficij amplitudinē agnoscit, & in eo immensas diuinæ bonitatis, charitatis, & misericordie opes cōtéplatur. Quia cōtéplatione permotus, omnes animi sui fibras in tanti beneficij largitorem laxans, ex toto corde ait, Benedictus qui venit in nomine Domini. Ut igitur nos grati animi officio tantum hoc diuinæ misericordiæ opus recolamus, cœlestem opem sacratissimæ Virginis interuentu suppliciter imploremus.

A V E M A R I A.

¶ Quia Dominicæ incarnationis beneficiū hodiè celebramus, quo ordine sacramētū hoc intemeratae Virginis fuerit annunciatū, breui oratione exponam; ut mihi liceat verba in themate proposita (quæ huius mysterij rationē, & originē continent) paulò fusiūs explicare.

[*Missus est Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galilee, &c.*] Hūc Angelū ex superioribus ordinibus esse sancti Patres asserūt. Neq; enim tanti huius sacramenti legatio inferioris ordinis Angelis committēda erat; præsertim cum ad Virginem, futuram Dei matrē, & Angelo rum reginā, mitteretur. Cōstat autem duos esse præcipuos Angelorum ordines; alterū eorū qui ad nos mittuntur, quibusq; salutis nostræ ministerium cōmittitur; alterum verò, eundemq; sublimiore, eorū qui Deo assistere dicuntur. Vtrūq; enim ordinem, ministrantiū vide licet, atq; assistentiū, Daniel Propheta se in spiritu vidisse testatur.

Quamuis autē raro superioris ordinis Angeli ad nos mittatur, omnes tñ mitti testatur Paulus, qui omnes, administratorios spiritus esse ait, qui in ministeriū mittuntur, propter eos qui hæreditatem capiūt salutis. Quia autem omnes alacritate, & prōptitudine Principis sui mādata exequātur, mystica illa Esaiæ visio docet: in qua is vidit Do minū sedētē super soliū excelsum, & eleuatū, cui assistebat duo Seraphici spiritus, senas alas habentes; quarū duabus faciē Dñi, duabus vērō pedes eius tegebant, duabus autē volabat: & clamabat alter ad alterum, Sanctus, sanctus, sanctus Dñs Deus Sabaoth. Per faciē autem, & pedes Dñi, vtramq; Dñi Saluatoris naturā, diuinam scilicet, & humānā intelligimus. Vtriusq; autē nature (quāvis lōgē dispar dignitas

Daniel.7.

Heb.1.

fit) ea tñ sublimitas est, vt ne ipsi quidē Seraphici spiritus cā plenē cognoscere valeat. Hoc est em̄ quod facies, & pedes Dñi velati signi sc̄at. Duarū verò alarū motus, obediētiae prōptitudinē & alacritatē designat, qua mentes illæ beatissimæ Dñi sui iussa persequuntur.

Ex his ergo superioribus Angelis Gabriele Dñs misit ad Virginē, qui priusquā legationis suæ rationē exponeret, honorificentissima hac oratiōe eā salutauit; [Aue gratia plena, Dñs tecū: benedicta tu in mulierib⁹.] Qua oratione humillima Virgo turbata est, q̄ se his adeō magnificis titulis indignā iudicaret. Cogitabat ergo intra se, trepida simul & tacita, qualis esset ista salutatio, nec tñ vllū verbū Angelo salutati respōdit. Quo in loco Virginis silētiū sancti Patres cōmēdare solēt. Est em̄ silētiū virtus virginibus familiaris, & ijs etiā qui perpetuō cū Deo versantur; diuinis enim colloquijs assuēti, humana colloquia dedignātur, nisi cūm vel charitas eos ad hoc, vel necessitas vrget. Qui enim cum Deo cōmerciū habet, assidueq; cū eo versantur, cō molestiūs cū hominibus loquūtur, quō dulciūs cū Deo cōuersantur. Quid enim sibi vult, quod Moyses impeditioris linguae se factū esse ait, ex quo cū Deo sermonem habere cœpit? Certè q̄ mutos, & elingues eos Dñs efficere soleat, cū quibus versari, & quibus ad aures interni hominis loqui incipit. Tales enim initio fieri necesse est, quō virtus eorū coalescat, & firmas in charitate radices iaciāt, nemīa loquacitate, tota velut in fumū euaneat. Ad hoc enim illos Zarcharię patris silētiū inducit, qui mutus effectus est, vt Ioannē, id est, gratiā generaret: vt intelligamus, diuturno silētiō Dei gratiā in hominibus adoleſcere, & cōseruari. Sāctus ille Abbas Pābus, inter veteres Anachoritas celebris, adeō virtutis huius studiosus fuit, vt cū Theophilus Episcopus eū inuisisset, vt aliquod spiritualis vitæ documētū ab eo audiret, vir sanctus, cōsuetū silētiū feruās, nihil ei dixit; & monachis eū incūfantibus, q̄ nullū ædificationis verbū Episcopo dixisset, qui huius rei gratia ad illū venisset, respōdit, Si meo silētiō illum nō ædifico, nō video quomodo verbis ædificare possim. Hūc eundē ferūt, cūm morti proximus esset, dixisse, se lātum ē vita exire, quōd nullū ei verbū vnquā exciderit, cuius ipsum per id tēporis grauiter p̄ceniteret. O verē felix, & beatus, quisquis eo tēpore, hoc de seipso testimoniu ferre posset. Quantū autē hic vir beatus illo tēpore lētabatur, tantum nobis miseris id tēporis lugendū est, qui fortasse nulla frequentiū in re, quām in lingua delinquimus. Cetera enim ferē peccata plus negotij habent, neq; ita ad manū sunt; quod in furto, homicidio, sacrilegio, adulterio, cāterisq; similibus videre licet: at linguae

Exod. 4.

Lucæ. I.

**Pambus
Abbas.**

Ide Abbas.

13 Linguae lapsus in promptu est, nec tantum negotij exigit; cum præ-
sertim lingua adeo versatilis, & lubrica sit. Atque utinam quam faci-
lis est linguae lapsus, tam leue esset quod infligit vulnus. Sed non ita
est, cum Ecclesiasticus dicat: Flagelli plaga liuorem facit, plaga autem *Eccles. 28.*
linguae comminuet ossa. Et, Multi ceciderunt in ore gladij, sed non *Ibidem.*
sic qui interierunt per linguam suam. ¶ Quam latè vero huius peccati
virus pateat, Esaias Propheta, in ea visione (cuius paulò antea me
minimus) declarauit, qui vbi Seraphicos illos spiritus, Domini laudes
prædicantes audiuit, ipse quoque; laudandi Domini desiderio incensus, ve-
hementer angebatur, q[uod] ad diuinam laudes celebrandas mutus & elin-
guis fuisset. Vx, inquit, mihi, quia tacui, hoc est, a tuis, Domine, laudibus *Isai. 6.*
prædicantis cessavi. Sed cur o[mn]i vates sancte cessasti? Ad hoc id est respó-
det: Quoniam, inquit, vir pollutus labijs ego sum, & in medio populi
14 polluta labia habetis ego habitio. Itaque; ex omnibus peccatis, que vel
ipse in vita admiserat, vel populus ipse, cu[m] quo habitabat, nullius om-
nino nisi huius tantum meminit; ut intelligamus, peccatum hoc, quod
est ceteris facilius, eodem latius inter homines dominari. Quod diligen-
tius nobis cauendum est fratres, ne pestis haec, quae totum penè mun-
dum occupauit, nos quoque; inficiat.

Sed ad Angelum redeutes; cum is Virginem turbatam, atque trepidatam
animaduerteret, metum illi adimit his verbis, [Ne timeas Maria, inue-
nisti enim gratiam apud Deum. Ecce concipies in utero, et paries filium.] Hic
sacra Virgo silentium, quod diu tenuerat, soluit, vbi concipiendi, &
parandi mentionem fieri audiuit; q[uod] ea res castissimo eius pudori ad
uersari prima fronte videbatur. Ideoque; interrogat; [Quomodo fiet
istud, quoniam virum non cognosco?] Cui cum Angelus conceptionis
huius auctorē Spum sanctum esse dixisset, & ratione, modumque; huius my-
sterij declarasset, illa protinus sineulla cunctatione respódit; [Ecce an-
cilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum.] Observate queso fratres hoc in lo-
co fidé, magnanimitatē, prudētiā, & obediētiā Virginis. Nihil discu-
tit, nihil rogat, nihil ingreditur, cu[m] tamen multa hoc in loco humanaprudētia
regrere potuisse. An nō in promptu erat, vt ad Angelum diceret; Tu mihi
cocepisti, & partum Spum sancti virtute denūcias; quid ergo spoli⁹, cu[m]
fidei commissa sum, dicet, q[uod] faciet, cu[m] me grauidam viderit? Sic enim Sa-
muel iuss⁹ a Dño Dauidē vngere in Regem, mortis metum illi obiecit, di-
cens; Audiet hoc Saul, & interficiet me. Cum vero Ananias a Dño
mitteretur, vt baptisimi gratiā Paulo impēderet; ille contraria, Domine,
inquit, audiui a multis de viro hoc, quanta mala fecerit Sanctis tuis *I. Reg. 16.*
in Hierusalem. Similem ergo mortis metum, & infamiam obtēdere hoc
in loco *Aet. 9.*

Matth. i.

in loco beatissima Virgo potuisset. Itaq; duo, quæ summa inter homines bona putatur, vita scilicet, & fama; in discrimine vocari videbatur. Quæ quidem metu nō inanē fuisse, res ipsa postmodum declarauit, quādo Ioseph Virginē deserere parabat, nisi prohibitus ab Angelo fuisset. Cūm hēc igitur omnia prudētissima Virgo praeuidisset, nihil tamen hæsitauit, nihil amplius quæsiuit, sed totā se eius prouidentiæ comisit, cuius illi volūtas nūciabatur. Et quidem antea oblata Dei genitricis summa dignitate, cūm arbitrari potuisset, hoc sine pudoris iniuria fieri nō posse, & substituit, & quæsiuit, [Quomo fiet istud &c.] Vbi verò intellexit, hoc ille so pudore suo peragendū esse (quāuis & via eius, & fama, prima frōte periclitari videretur) nihil moratur, nihil amplius requirit: quoniā de pudoris sui integritate secura, nec de vita, nec de fama sollicita erat, quā diuinæ prouidentiæ commisit. Itaq; cœlesti nuncio respondet, [Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum.] Hactenus de Euangelica lectione, nunc thematis sententiam paulo diligentius excutiamus.

TRACTATIO THEMATICIS. §. I.

[Spiritus sanctus superueniet in te &c.] Priusquā verba hēc explanare incipiā fratres, quid mihi propositū sit, & quæ ad vos utilitas ex huius argumēti tractatione peruētura sit, paucis indicabo, quō vos attētores explanationi meae reddā. Iā primū ex Apostolo cōstat, diuinæ legis summā maximo illo dilectionis mādato cōtineri. Cūm autem multa sint quæ nos ad hāc dilectionē in Deū excitare valeat, vix quid quā hoc magis, quām perspecta eius erga nos charitas efficit. Plurimū quidem ad hoc innumera eius beneficia valēt, quibus is carbones ignis cōgesit super caput nostrū; plus tamen eius in nos dilectio vrget, quæ beneficijs prior, & beneficiorū omnīū causa est. Ideo enim beneficia in aliquē cōferimus, quia eū diligimus. Quod fit, vt amor donorū omnīū primū, idēq; maximū esse dicatur. Adde etiā, qđ is, qui alicui benefacit, res suas illi donat: qui autē ex animo diligit, nō modo sua, sed seipsum illi tradit. Quod cū ita sit, efficitur planè, vt nihil nos magis ad charitatē in Deū, quām animaduersa eius in nos exigua charitas excitare valeat: de qua me hodiē dicere, verba in Thematice proposita cōpellunt. Quod quidem argumēti genus, grātissimum vobis fore cōfido. Quod enim maius homini bonū, quām à Deo diligi, contingere potest? Ex hoc enim veluti fonte, cetera eius dona (vt modō diximus) in nos dimānant. Nam & ad vitam ēternam p̄ destinari, & iustificari, & sanctificari, ac postremō ēterna felicitate beari, ab hoc amore proficiuntur.

Huius

19 Huius igitur argumenti occasione quærendum est, cur incarnationis Dominicæ sacramentum Spiritui sancto potissimum in his quæ proposuimus verbis tribuatur, & id etiâ quotidie in fidei Symbolo confiteamur. Constat enim beatissimæ Trinitatis opera esse indiuisa (omnia quippe in ea sunt vnum, vbi non obuiat relationis oppositio) vnde consequens est, totius beatissimæ Trinitatis, Patris scilicet, Filij, ac Spiritus sancti hoc opus extitisse. Cum hoc igitur ita sit, cur opus hoc Spiritui sancto sigillatim tribuitur? Huic igitur questioni uno consensu sancti Patres respondent; huius attributionis causam esse, quod Spiritui sancto inter diuinæ personas, bonitas, & charitas tribuatur. Patri enim, qui est diuinitatis principium, tribuimus potentiam; Filio vero, qui Patris verbum, & conceptus est, sapientiam; Spiritui vero sancto, bonitatem, & amorem: quando quidem ipse essentialiter Patris, & Filij amore est. Quia vero Dominicæ incarnationis opus ab immensa Dei bonitate, & charitate processit (neque enim aut in Deo utilitas villa, aut necessitas, neque in homine villa sanctitas, & iustitia intercessit, quæ Deum ad tantum hoc opus cogeret) ideo Spiritui sancto potissimum hoc opus attributum est, ut intelligeremus, filij Dei incarnationem, non iustitiae nostræ, sed immensæ illius bonitatis, & charitatis opus fuisse. Ut enim D. August. ait, Non illum de cœlo ad terras merita nostra, sed peccata traxerunt. Hinc Apostolus, Commendat, inquit, charitatem suam Rom. 5. Deus in nobis; quoniam cum adhuc peccatores essemus, secundum tempus Christus pro nobis mortuus est. Nec tamen minor Patris, & Filij, quam Spiritus sancti erga genushominum charitas extitit. De Patre quippe Filius ait; Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum Ioan. 3. vnigenitum daret. Et Apostolus, Proprio, inquit, filio suo non percit Deus, sed pro nobis omnibus tradidit illum. De se autem idem Rom. 8. Filius ait, Sicut dilexit me Pater, & ego duxi vos. Idemque primus Ioan. 15. ille homo mysticè designauit, cum ad mulierem dixit; Hoc nunc Gene. 2. os ex ossibus meis, & caro de carne mea. Propter hanc relinquet homo patrem, & matrem, &c. Quo in loco queri potest, cur haec verba viro magis, quam mulieri tribuantur, cum ad eam pertinere potius viderentur? quæ (ut animal est tenerum, molle, & infirmum, multisque miserijs obnoxium, à quibus se ipsa sine viri praesidio explicare vita potest) dicere meritò potuisset, Propter hunc relinquet mulier patrem, & matrem, & adhæredit viro suo. Hoc certè ratione mysterij ita factum esse constat. Hec enim verba Apostolus Christo Domino tribuit, quibus & suam erga Sponsam Ecclesiam, & Ecclesiæ erga

si erga illum charitatem declarat. Quia verò multò magis Christus Ecclesiam , quām Ecclesia Christum diligit ; quemadmodum multò magis parentes diligunt filios, quām ab ipsis diligantur ; ideo nihil mirum, si hæc verba, quæ huius charitatis imaginē exprimunt, viro magis quām mulieri tribuantur.

Quando his igitur testimonij de Patris, & Filij charitate erga homines constat, causam eius modò inquire debemus : quandoquidem humana mens, nisi causis rerum cognitis, non quiescit. Quærī ergo potest, cur prudentissimus ille amator, sapientissimusque rerū estimator tantopere hominem diligat, cùm is hoc tanto amore indignus esse videatur (præsertim cùm prudentis amatoris sit, & res, & personas pro dignitate, non supra, aut infra earum dignitatem amare) cur prudentissimus ille amator, & sapientissimus rerum estimator tantopere hominem diligat, qui hoc tanto amore indignissimus esse videtur ? Hoc est enim quod S. Job miratur, cùm ait, Quid est homo , quia magnificas eum , aut quid apponis erga eum certum ? Itemque regius Propheta, Domine quid est homo, quia innotisti ei, aut filius hominis quia reputas eum ? Homo vanitati similis factus est, &c. Alibi verò non modò vanitati hominem similem facit, sed vniuersam vanitatem illum esse ait. Nec hoc contentus, alio in loco, ipsa vanitatem vniuersum genus humanum proficit.

Iob. 7.

Psal. 143.

Psal. 38.

Psal. 61.

S. mar.

Vt huic igitur quæstiōni respondeamus, de Christi Domini erga Patrem suum dilectione, & causis eius, hoc est, summis in ipsum beneficijs collatis, dicendum p̄tiùs est. Nunc igitur fratres adeste animis, vt omnium operum, & gratiarum, atque mirabilium, quæ vñquam à Deo facta sunt, quæq; in posterum sient, maximum audiat. Principiò igitur cōstat, vbi sanctissima Virgo Angelicæ legationi consensum præbuit, atq; extrema illa verba protulit, [Ecce ancilla

Domini,

25 Domini, fiat mihi secundum verbum tuum;] hæc omnia quæ nunc audie-
tis, in felicissimo eius vtero celebrata fuisse. Primum quidem in eo mo-
mento corpus Christi omnibus membris atque organis distinctum, Spir-
itus sancti virtute formatum est. Deinde, eodem momento sanctissima
eius anima creata, & corpori unita fuit. Quod enim in ceteris infan-
tibus, qui communè lege concipiuntur, quadragesimo ab eorum co-
ceptione die fit, hic eodem momento factum est: atque ita Christus
Dominus, verus, & perfectus homo ibidem extitit. Nunc quid sacre
eius humanitati donatum fuerit, audite.

Primum enim ea unigenito filio Dei in eadem persona sic unita
fuit, ut in utraque natura, una tamen persona, unumque esse, nempe
divinum, consisteret. Quemadmodum enim anima suum esse cor-
pori communicat; sic Verbum Dei suum ipsius esse ita sacræ hu-
manitati communicavit, ut ea non per proprium esse, sed per di-
vinum sibi præstitum subsisteret. Quia vero in utraque natura
idem esse divinum erat, consequens fuit, ut quæ Dei erant
propria, humanæ naturæ, & quæ erant humanæ naturæ, Deo
adscriberentur. Hæc autem à Theologis gratia unionis appellatur:
qua nihil maius, ne per divinam quidem potentiam concedi
potest. Nulla enim maior dignitas, quam divini esse commu-
nio. ¶ Post hoc autem summum donum, sequitur aliud maxi-
mè mirabile, videlicet, quod eadem Christi anima, aperta facie diuinam
essentiam viderit, sique in ipsa superiori portione beata exti-
terit, & ita beata, ut (quod ad essentialē beatitudinis gloriam attinet)
quam modò habet beatitudinem in cœlo, eandem habuerit in
Virginitate vtero. ¶ Post infinitam autem illam unionis gratiam, ea

27 etiam quæ hominem Deo gratum facit, (ex qua virtutes omnes, om-
niaque Spiritus sancti dona oriuntur, tanta plenitudine ei donata fuit, ut
nulla maior de lege, ne per divinam quidem potentiam dari cuiquam possit.
In eius quippe anima, tanquam in propria sede, Spiritus sanctus
cum omnium donorum suorum plenitudine requieuit. Qua-
de re sic Esai. Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radi- Isa. ii.
ce eius ascenderet: & requiescat super eum Spiritus Domini &c. Chri-
stum Dominum, & virginem, & florem appellat. Virginem, propter im-
mensam eius fortitudinem, & regiam potestatem: Florem autem, pro-
pter incomparabilem eius speciem, & pulchritudinem, suaufi-
sumque virtutum omnium odorem. Quia de causa ipse se in Cant. Cant. 2.
hoc nomine appellauit, cum dixit: Ego flos capi, & liliū coualliu. In
hoc ergo amoenissimo flore Spūsanctus placidissimè quieuit; quia
nihil

nihil ibi quod sibi aduersaretur, inuenit. ¶ Hæc porrò gratia tanta fuit, ut non sibi tantum, sed omnibus etiam Adæ posteris sufficeret ad salutem, si eius beneficio vti vellent. Quæ à Theologis, gratia capitatis, appellatur; & infinita esse dicitur: quia si infiniti essent homines (quod humanæ naturæ non repugnat) ijs omnibus abundè sufficeret. Hinc Ioannes Baptista, De plenitudine, inquit, eius nos omnes accepimus. Quo nomine Christus Dominus, Sol iustitiae appellatur: quia vt Sol splendore suo vniuersum mundum illuminat: ita is iustitiam, & gratiam in iustos omnes meritis & virtute sua effundit. Cùm enim hanc gratiam percepit, nequaquam sibi vni referauit, sed omnibus eam in commune proposuit. Illi enim multò magis quām beato Iob illa eius verba conueniunt; Si comedì buccellā meam solus, & alienus non comedit ex ea. Itaque Sancti omnes, qui ab exordio nascentis mundi ad finem vsque erunt, hoc iustitiae Solle sanctitatem, & gratiam percepérunt. Hoc enim primæ mulieris fabrica (quæ ex viri costa formata est) designat. Quid enim in causa fuit, quod humani generis conditor, qui primum hominem ex limo terræ plasmavit, noluerit ex eadem materia, sed ex costa viris omninam procreare? Quis verò hoc mysterio vacare credat? Quid autem commodius hoc symbolo significari nobis potuit, quām Ecclesiæ, Sponsæ Christi, virtus, & fortitudo: quæ non aliunde, quām à Christo Domino (cuius primus ille homo figuram gerebat) in ea deriuata est. ¶ Quid tunc præterea? Post hanc admirandam diuinorum gratiarum opulentiam sequuntur aliæ gratie, quæ gratis datae nuncupantur: qualis est gratia sanitatum, miraculorum, linguarum, scientiarum, & Prophetie donum, ceteraque similes: quæ omnes plenissima atque largissima manu in sanctissimam illam animam effusæ sunt. His namque gemmis, atque pretiosissimis margaritis ornari decebat sacram illam humanitatem, quam Dei Filius ad diuinitatis suæ consortiū assumpserat. Vbi enim diuina bonitas hanc sibi Sponsoram copulare decreuit, talem vtiique formare debuit, quæ nullum dedecus diuinæ personæ inureret, quod talem sibi naturam tam arte vinculo copulasset. Qua de causa quidquid erat in thesauris diuinis reconditum, sineulla mensura huic animæ sanctissime codem temporis momento concessum fuit. Quin & illud etiam his omnibus adjiciendum est, quod vbi primùm hanc animam sanctissimam Deus creauit, & his tantis muneribus adornauit, sibiique in unitate personæ coniunxit, omniaibus beatissimis spiritibus præcepit, vt ante illâ procumbentes, tanquam legitimâ Domini sui Sponsoram adorarent.

Ioan. I.

Malac. 4.

Iob. 31.

Gene. 2.

Supra.

rent. Hoc enim Apostolus testatur cum ait, Et cum iterum introducit primogenitum in orbem terræ, dicit, Et adorent eum omnes Heb. I. Angeli Dei.

Audistis, fratres, admiranda dona, quæ sacræ illi humanitati ho-
dierna die in felicissimo Virginis vtero collata sunt. Nunc illud ex-
pendite, quod hæc omnia ex sola immensa Dei liberalitate, & gra-
tia, ante omne meritum, eodem temporis momento donata sunt.
Simul enim perfectè formata caro, simul anima creata, simul Verbo
Dei unita, simul omnibus donis, & gratijs, quas audistis, ante omne
meritum dotata, illustrata, atque ornata fuit. Qua de causa D. Aug. August.
significatissimo nomine, Christum Dominum diuinæ gratiæ exē
plar appellat. Ut enim ludimagistri, qui scribendi artem profiten-
tur, quanta possunt dexteritate elegantissimos characteres effingūt,
eosque populo spectados proponunt, ut artis suæ peritiæ ostentent:
ita omnipotens illa bonitas absolutissimum liberalitatis, & gratiæ,
atq; magnificenciam suæ exēplar in Christi humanitate constituit, in
quam hæc tanta gratiarum omnium opulentia, ex sola sua largitate,
ante omne meritum effusa est: ut hoc argumento & homines, & An-
geli immensam communis Domini magnificentiæ agnoscerent, il-
lumque propter hanc tantam liberalitatis gloriam laudarent, & sibi
ipsis gratularentur, quod Dominum tam immensa benignitate præ-
ditum coletent, à quo magnificissima laborum suorum præmia
expectarent.

§. II.

¶ Verum dicet aliquis; Quorsum hæc tam longa narratio, cum tu de
Christi erga genus hominum charitate te dictum professus sis?
¶ Non sum, fratres, propositi mei immemor: hoc ipsum enim hacte-
tenus egi, ut iam videbitis. Quæro enim à vobis, cum hæc sanctissi-
ma Christi anima, vbi primùm cōdita est, vidisset se ante omne me-
ritum Verbo Dei unitam, & ad diuinæ existentiæ communionem
eleuatā, & his tantis omniū diuinarū gratiarū opibus locupletatā,
& ab omnibus Angelicis spiritibus adoratam; quo, quæso, amoris
igne, quo dilectionis intendio, quo mentis ardore tantæ felicitatis,
& gloriæ autorem diligeret? Est ne quisquā vel hominū, vel Ange-
lorum, qui hoc aut verbis exprimere, aut cogitatione comprehendere
re possit? Verè enim ab Apostolo dictum est, Charitatē Christi om- Ephe. 3.
nem scientiā, hoc est, omnem etiam Angelorum cognitionem su-
pereminere. ¶ Vbi autem tanta vis charitatis extitit, quantum ex ea
charitate desiderium manauit parendi, obsequendi, & quavis in re
T grati-

gratificandi illi, qui se ad tantę celitudoinis gloriam euexerit. Hoc 34
1. M. H. etiam omnem dicendi, atque etiam cogitandi vim longe superat.
 His aliud nunc adiiciamus. Vbi anima illa beatissima Patris æterni
 voluntatem(ipso tradente)cognouisset,& ab eo in mandatis acce-
 pisset,vt perditum mundum instauraret,vt humanum genus à Dia
 boli potestate eriperet,& pro communi humanę naturę debito sa-
 tisfaceret,ac postremo vt tanta charitate homines (quorum illum
 caput,pastorem,ac Regem constituebat)diligeret,vt pro illis capi,
 vinciri,colaphis & alapis cædi,flagris verberari,& in crucem agi su-
 stineret;qua,quęso, is animi promptitudine,qua alacritate hoc Pa-
 tris mandatum amplexus est,qua dilectione homines prosequutus,
 quos ei Pater æternus quam commendatissimos,& charissimos esse
 voluit. ¶ Itaq; simili ratione se mihi cœlestis Pater cum Christo, at-
2. J. 1. 1. que Christus ipse cum Petro Apostolo gessisse videtur. Vbi enim 35
 ter ab eo quæsisset; Petre amas me; subiunxit,Pasce oves meas : hoc
 est, si me,ò Petre,toto corde diligis, si mei amore flagras,mibiq; ob-
 sequi ardenter expetis, nulla magis in re gratificari mihi poteris,
 quam si vigilantisima cura,& studio pascas oves meas. Ad hunc er-
 go modum cum cœlestis Pater ardentissimam Christi charitatem,
 summumq; sibi obsequendi desiderium vidisset,qua in re hoc pre-
 stare posset, illi declarauit:nempè, vt salutis humanę procurationē
 suscipieret,& pastoralem ouium suarum curam gereret; & ita illas di-
 ligeret,vt pro illis mori non dubitaret. Vbi igitur amantissimus fi-
 lius hanc amantissimi Patris voluntatem intellexit, quo,quęso, amo-
 ris, quo charitatis ardore homines prosequutus fuerit , quæ mens,
 quis intellectus,quis Angelus pro dignitate concipere voleat? Cum
 ingentes ferri globi,sulphureo puluere acti,in materiam duram , & 36
 impenetrabilem iaciuntur,quo maiori impetu ferantur,hoc violen-
 tiū in contrariam partem reflectuntur. Ad hunc ergo modum vbi
 flagrantissima Christi charitas, quæ in Patrem rectā ferebatur , ad
 nos redire iussa est,quò maiori impetu rapiebatur in Patrem , hoc
 maiori vi,atque ardore ad diligendos homines reflexa est. Hoc au-
 tem ardore incensus, exulta uit vt gigas ad currendam viam,hoc est,
 ad omnes mortalitatis nostræ labores,quos illi cœlestis Pater iniun-
3. Psal. 18. xerat,alacriter perferendos. Quam Christi charitatem Apostolus
2. ad Co. 5. considerans, se ab ea vim pati pronunciabat,dicens,Charitas Chri-
 sti vrget nos:hoc est,vim quodammodo cordibus nostris infert, ut
 illum ad mortem vsque diligamus, à quo tantopere dilecti fuimus.
 Ex hoc autem dilectionis igne, ardentissima illa eius verba prodi-
 runt;

37 runt; Baptismo habeo baptizari, & quomodo coarctor usque dum *Luc. 12.*
perficiatur? Tanto enim ardore fundendi sanguinis sui, quo erat
aspergendum, tenebatur, ut rei tantopere concupitè dilatio, instar
supplicij cuiusdam illi esset.

Ex his ergo quæ hactenus diximus fratres, intelligere poterimus,
vnde tanta illa erga homines Christi charitas manaret. Nec enim ea
ex hominum dignitate, sed ex immensa Christi Domini in Patrem
charitate nata est, sicut ipse aperte in Euangelio testatur, cum instant
te sacratissimæ passionis tempore dixit; Venit princeps mundi hu- *Ioan. 14.*
ius, & in me non habet quidquam: sed vt cognoscat mundus quia
diligo Patrem; & sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio: hoc est,
venit Diabolus, qui huius mundi princeps esse dicitur, ut mihi satel
litum suorum opera vitam eripiat, quam iure eripere non poterat,
38 cum in me nihil suum agnoscat. Cur igitur morior? Quia diligo Pa-
trem, & quia mandatum hoc accepera Patre meo. Ex perfectissima
igitur obedientia, & ardentissima in Patrem charitate Dei filius ho-
mines dilexit; & ita dilexit, ut tanta alacritate, ac deuotione pro eo-
rum salute se omnibus passionis suæ ludibrijs, atque tormentis obie-
cerit, quantam nulla vis dicendi explicare, nulla creata mens conci-
pere pro dignitate queat. Hoc est enim quod Apostolus insinuauit,
cum dixit; Qui proposito sibi gaudio, sustinuit crucem confusione *Heb. 12.*
contempta. Vis enim gaudij, quod ex hac tanta charitate, & obedi-
entia oriebatur, effecit, ut omnes corporis, & animæ suæ cruciatus li-
bentissime exciperet.

Sed quando iam charitatis erga nos Christi originem vidimus,
pater næ quoque charitatis rationem breuiter expendamus. Sicut
39 Christi erga nos dilectio ex dilectione in Patrem; ita contrà Patris
erga nos dilectio ex immensa in Filium charitate nascitur. Astrolo-
gorū sententia est, ex vario syderū inter se positu, & aspectu, varios *Simil.*
in huius inferioris mundi corporibus effectus oriri. Sic igitur, dum se
Pater, & Filius mutuo respiciunt, flagratisimus hic in homines amor
excitat. Filius quippe ex Patris imperio nos diligit, & causam nostrā
apud illum agit: Pater vero cœlestis Filium videt pro nobis in cruce patiē-
tē, & causam nostrā apud ipsum agit, seq; ipsum pro salute nostra
immolat, nos in gratiā, & amicitiā recipit, scelerib; q; nostris, ppitiat
tur. Hic est enim mystic⁹ ille arcus in nubibus cœli positus, quæ cœle- *Genes. 9.*
stis Pater intuēs, placatur, seq; à seueritate ad misericordiā flectit. Vi-
detis ergo ex hoc mutuo Patris & Filii aspectu, & eorundem in nos a-
morē, & oēs diuinæ gratiæ opes, & magnificèstissima dona p̄ficiuntur.

Sed ne quis, dum has diuinæ erga nos dilectionis causas assignat,
mus, circulari argumentatione nitu calumnietur, sciat is primum, hu-
ius tantæ dilectionis, tantiæque beneficij vim ad immensam diuinæ
bonitatis & charitatis opulentiam esse reuocandam. Ex hac enim
summum illud maximumque diuinorum donorum manauit, quo
Deus Pater ita dilexit mundum, ut filium suum vnigenitum daret.

Rom. 8, Quo vno tam magnifico dono, cætera deinde omnia (ut Aposto-
lus ait) nobis simul cum illo donauit. Is igitur tantam illam in Chri-
sto charitatem incendit, is nobis talem sacerdotem, regem, aduoca-
tum, mediatorem, redemptorem, & propitiatorem habere voluit,
per quem nobis propitius fieret, omnesque in nos gratiæ, & miseri-
cordiæ suæ opes effunderet. Cæterum si huius diuini consilij cau-
sam quæras, ea nimurum est, quod summus ille rerum omnium Do-
minus, omnia opera, sua misericordia simul & iustitia (ut ita dixe-
rim) condire, & illustrare solet. Quam rem in hoc clarissimo huma-
næ redēptionis opere præcipue captavit, in quo summa eius misé-
ricordia cum summa iustitia coniuncta cernitur. Summa enim mi-
sericordia fuit, quod nobis vnigenitum filium suum dedit: summa
verò iustitia, quod nos propter infinita filij merita placidis oculis
intuetur, & maximis beneficijs afficit.

§. III.

¶ Superest aliud in hoc incarnationis Dominicæ sacramento non
negligenter considerandum. In eo namque diuinæ sapientiæ consi-
lium mirabiliter elucet. Cum enim christianæ philosophiæ summam
Apostolus in charitate sitam esse docuerit, illud prius salutis nostræ
autor curare debuit, ut algentia hominum pectora hoc cœlesti igne
inflammaret. Quid autem nos ad hunc amorem vehementius incē-
dere poterat, quam hoc ipsum Dominicæ incarnationis opus, quod
totum (ut iam ostendimus) ex immenso diuinæ bonitatis amore pro-
fectum est; quo humanis diuina copulata sunt; quo altissimus ille
caelitum Imperator humana carne vestiri, nobisque per omnia, abs
que peccato, similis fieri dignatus est: ut quos tam dissimilis, &
dispar naturarum conditio disiungebat, earundem communio copu-
laret. Excitat ergo primum nos ad redamandum tantus hic amor
ostensus, tam aperta diuinæ bonitatis in hoc ipso opere declaratio,
tantum nobis beneficium impensum, ac postremo (quod caput
est) tanta inter Deum, & hominem coniunctio, & similitudo.

Quantam porro similitudo hæc atque coniunctio ad amorem
conciliandum vim habeat, proposito aptissimo (ut mihi quidem vi-
detur)

43 detur) exemplo vobis explicare tētabo. Refert Plutarchus, Alexan- Plutar. de
rum illum Magnum, vbi victo Dario, amplissimo Persarum regno Alexan.
potitus esset, vt subactos bello Persas, sibi, Macedonibusque suis cō
ciliaret (quò paribus animis, ac studijs in fide victoris permanerēt)
centum virgines ex Persis elegisse, easque sub vno aureo tentorio
centum Macedonibus in matrimonium collocasse; vt hac sanguinis
communione, & communi filiorum procreatione, omnes in vnum
quodam modo populum sub vnius Regis imperio coalescerent, &
conspirarent. Nec his contentus (quò maior intercederet inter Prin
cipem, & populos sibi subditos similitudo) idem Persarum cultu in
specto, miscellaneum quoddam gestamen, ex Persico, Macedonio
que habitu, instituit; hac videlicet ratione honore vesti habito, eo
rum, quos armis obtinuerat, animos sibi concilians, quò magis in fi
44 de permanerent, & Macedones sibi imperantes, non vt hostes odio
sed vt conciues amore prosequerentur. Belluas captantes homines
ceruorum sibi tergora oboluunt; plumatisque tuniculis amiciunt
tur qui ad aucupia exeunt: at magnus ille Rex gentes indomitas fe
rarū in modum mansuētiens, vernaculis eas vestibus, assuetisque
viuendi institutis demulxit, placidioresque reddidit. Hæc omnia ex
Plutarcho: qui hoc exemplo grauiter aduersus Xerxem, eorundem
Persarum Regem, commouet; quòd is, animaduertens Europam
& Asiam interiecto Hellespontico mari diuisas, decreuisset multis
in vnum ratibus lignisque coniunctis pontem extruere, qui vtram
que hanc mundi partem coniungeret. Quantò verò prudentius Alex
ander, qui nationes inter se dissidentes, non ratibus & lignis, sed
amore legitimo, castisque coniugij, & liberorum procreatione co
45 pulauit. Hoc igitur exemplo fratres (vt antè diximus) diuinæ sapien
tiæ consilium intelligere licebit: quæ dum humanam naturam sibi
desponsauit, nos omnes in illa sibi copulauit, & sempiterno amoris
vinculo deuinxit. Quo etiam opere communem sibi & nobis mor
talitatis vestem aptauit: vt si iam altissimum Deum, tanquam à nat
ura nostra alienum, amare pigebat, modò iam similem nobis factum,
& humanitatis nostræ habitu vestitum, amare non pigeat; & sic ama
re, vt quemadmodum is amore nostri deuinctus, non sanguini, non
vitæ, non vlli rei pepercit, vt salutem nostram constitueret; ita nos
sich huic tantæ dilectioni vicem reddere curemus, vt cum Aposto
lo, non tribulatio, non angustia, non famæ, non nuditas, non pe
riculum, non gladius, non denique res vlla vel tam acerba, vel
tam grata, & pretiosa sit, quæ nos ab eius dilectione valeat fe
Rom. 8. 11. d. H.

parare; à qua tunc separamur, cùm in aliquod lethale peccatum ⁴⁶ incidimus: quod à nobis idem Dominus clementer auertere dignetur, qui cum Patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat in secula seculorum. Amen.

IN FESTO APOSTOLORVM

Philippi & Iacobi Concio prima, in qua prior pars Euangelicæ lectionis explanatur.

T H E. In domo Patris mei mansiones multæ sunt:
si quò minus, dixissim vobis; Quia vado parare vobis
locum. Ioan. 14.

Hodierna sancti Euāgelij lectio, dilectissimi, pars quædam est consolatori sermonis, quem Dominus prius eius diei quam pateretur, ad discipulos habuit; in quo illos de dilectissimi magistri abscessu mcerētes multis rationibus consolatur, & spiritualis doctrinæ præceptis ad futura certamina, quæ illos manebat, munit, & armat; quorū nonnulla in sacra huius diei lectio ne continentur: quam vt salubriter, & religiose explanare possimus, cœlestem opem sacratissimæ Virginis intercessione suppliciter imploremus.

A V E M A R I A.

Sunt inter christianas virtutes nonnullæ adeò præstantes, vt non solum per se ipsæ vtiles, & salutares sint, sed alias etiam virtutes ad actiones, & officia sua vehementer acuant. Inter quas tres illæ virtutes, quæ à Theologis, Theologicæ, hoc est, diuinæ appellantur; nempe, fides, spes, & charitas, principem locum tenent. Has autem virtutes cùm primis sectari debet, quisquis ad omnium aliarum virtutum laudem, ac dignitatem aspirat. Sed prætermissa nunc spe, & charitate, insignem fideli dignitatem, & utilitatem inspiciamus. Constat enim, fidem virtutum omnium radicem, & fundamentum esse. Sine fide quippè impossibile est placere Deo. Si autem radicis nomen verè in fidem cadit, consequens est, vt quemadmodum arbores, quæ altius in terra radices iaciunt, sublimius se se attollunt, & vberiores fructus proferunt: ita planè viua fides, quod firmius in mente nostra fundata, & radicata fuerit, hoc maiores iustitiae, atq; virtutum

tū omniū prouentū fundet. Quāuis autē fides clarissimū Dei donū sit, & ab eo in fideliū mētes deriuetur, nihilo minus tamē multis ac miris argumētis, & testimonij illustratur, maioraq; recipit incremēta, per quæ iustus homo ex fide in fidē (vt Apostoli verbis vtar) quo Rom. 2. tidie proficit. Cūm enim vtrūq; lumē, naturæ scilicet, & gratiæ, ab eo dē autore profiscatur, adeò alterū alteri minimē aduersatur, vt etiā alterum altero cumuletur. Vt ergo corpora nostra nō solū hausto cibo & potu interius calefiunt, sed exterius etiam applicitis vestibus calorē concipiunt: ita fides non solū interno diuini Spiritus lumen, sed externo etiam, hoc est, miraculorum, & diuinorum opérum testimonio, eodem Spiritu cooperante, rōboratur, & confirmatur. Quò fit, vt quāuis ea quæ fides prædicat, supra omnē rationis humanae facultatem posita sint, nos tamē non temerē, sed maximis rationibus, & argumentis inducti cum magna ratione credimus. Cūm sint autem innumera testimonia, & argumenta, quibus fidei veritas cōprobatur, vnum dumtaxat ex tam multis, quod ex hodierna sancti Euangelij lectione colligitur, in medium afferam.

Adhoc igitur sciendum est, ea, quæ in sacra huius diei lectione cōtinentur, Dominum ea ipsa nocte, qua erat in manus impiorum tradendus (vt paulò antē diximus) inter discipulos perorasse. Non ignorabat autem is, quæ hostiū suorum illo die consilia essent, quæ infidiae, qui armorum apparatus, quæ supplicia contra ipsum parentur. Nam & Iudæ proditionem prænunciauit, & illi accelerare ea quæ tunc moliebatur, admonuit, & trinam Petri negationem ante galli cantū, & discipulorum fugam, & scandalū quod ea nocte passuū essent, & imminens sibi mortis supplicium eo ipso die apertissimè prædictit, quod səpē etiā aliās ante passionē denūciarat. Si ergo Dñs is fuisset, quē Iudæ prædicabāt, quē & malefactorē, & gentis illius subuersorē, & blasphemū esse clamabāt (vptote qui cūm homo esset, diuinitatis sibi gloriā intoleranda superbia arrogaret) si, inquā, talis fuisset, quid quælo facturus erat eo die, quo se atrocissimis hostibus tradēdū, & immanissimo crucis supplicio afficiendū sciebat? Quid, inquā, tū esset factur⁹, nisi quod malefici homines solēt, cūm ad necis supplicium à Praefectis vrbium queruntur? Fuga enim celerima sibi consulunt, omnes latebras exquirant, omnes vrbis angulos lustrant, si quem forte aptū ad latendum inueniant. Sunt qui se vel in cisternis, vel in tumulis inter mortuorum cadavera condunt: sunt qui se præcipites vel ex tectis, vel fenestrī exturbant, si alia via sibi ad fugam aditus non pateat: sunt etiam

qui ad Indos vsque, hoc est, ad extremos mundi fines, vxore, liberis-
que charissimis relictis, fugiant, si alia ratione mortis periculum vi-
tare nequeant: denique nullum nō mouent lapidem, nulla siue cor-
poris, siue rerum suarum incommoda recusant, tantisper dum vita
incolumem seruent. Iam vero qua trepidatione & consternatione
exagitantur, qua celeritate hūc & illūc consilij inopes discurrent, vt
aliquam salutis, & vita conseruandæ rationem inueniant! Hæc igit-
tur malefici homines. Sed quid ego maledicos dico? cum etiam san-
& tissimi qui que viri, quo tempore vel ab infidelibus, vel ab heretis-
cis ad necem quererentur, desertas & inuias solitudines peterent, vt
à morte etiam gloria eriperentur. Sic enim S. Blasius ad Argeum
montem aufugit, qui tamen ab Agricolai præsidis militibus, in eo
monte venantibus, deprehensus est. Quid vero magnus ille Athanasius?
quas non mundi oras peragratuit, vt Arrianorum gladios
effugeret? Qui etiam (quod incredibile dictu est) sex annos cotinuos
in siccacisterna sine Solis aspectu latuit.

Nunc in Dominum Saluatorem oculos coniijciamus: ea ipsa no-
ste, quæ sciebat se ad mortis supplicium quærendum, cum discipu-
lis cœnauit, & Pascha cum illis religiosissimè celebrauit, pretiosissi-
mi corporis, & sanguinis sui sacramentum instituit; quodq; omnem
superat admirationem, (vt humilitatis virtutem exemplo suo com-
mendatissimam redderet) discipulorum pedes lauit: quodq; nō mi-
nus mirabile est, longissimum ad eos sermonem habuit; quo illos &
ad mutuam dilectionem, & laborum patiētiam, & omnia virtutum
officia instruxit, & multis, maximisque rationibus eos de abscessu
suo mœrentes, atque trepidantes consolatus est. Nec hoc contetus,
in eo sermone pro illis orationem ad Patrem fudit, vt eius patroci-
nio adiuti, quod ipse verbis docuerat, illi moribus, & vita prestarēt.
Qui ergo sic se hoc tempore gerebat, qui hac tanta pace, & tranquil-
litate animi hæc pietatis officia exercebat, quo die hostes eius hastas
poliebant, gladios acuebant, faces accendebant, & exercitum ad se
capiendum comparabant, quonam modo is esse poterat, quem Tu-
dçi maleficum, subuersorem, & blasphemum esse clamabant? Si enim
is esset, haud dubiū quin illo tépore ea faceret, quæ ijsolēt, quib; pre-
sens mortis periculū imminet. Quis igitur adeo pertinax, & amens
erit, qui hac ratione dignitatē, & innocētiā Dñi, & hostiū suorū cœ-
citatē nō agnoscat? Quis huic tā firmo fidei nostræ argumento refrā-
gari queat? Nec dissimile huius veritatis, & innocētiæ argumentū
est, summū illud eiufde Dñi, inter tot accusantiū calūrias, atq; mon-
dacia,

dacia, silentiū. Quis enim reus, cùm de capitis periculo agitur, & à falsis testibus ante iudicē accusatur, silentiū seruat? quis non clamoribus omnia cōplet? quis non iuramētis iterū atq; iterū repetitis, innocentia suā tuetur? quis deniq; non cœlū, terramq; hoc tēpore per mīscet? quis non Dei atq; hominū fidē aduersus tantū nefas implorat? Si hoc ipsum nocentes quoq; faciunt, quid innocentes facturos putamus! At Dñs tantū inter tot falsa crimina silentiū tenuit, vt Præses ipse vehementer admiratus, ad illū dixerit : Mihi non loqueris? *Ioan.19.*
 Nescis quia potestatē habeo crucifigere te, & potestatē habeo dimittere te? Quis igitur vel hoc vno indicio & fidei nostræ veritatem, & Christi Dñi dignitatē non agnoscat? Sunt quidem grauissimā, & innumera penè argumenta, quibus catholicæ fidei veritas comprobatur, è quibus tamen hoc vnum in medium afferre volui, quod ex hodierna sancti Euangelij lectione desumitur, vt vel hac vna ratione radix fidei mentibus nostris altius impressa, vberiores virtutum, atque iustitiae fructus gerinet. Sed iam ad Euangelicam lectionem propiū accedamus.

§. I.

Ait ergo Dominus discipulis; [Non turbetur cor vestrum.] Triplici *Ioan.14.* de causa discipulorū animi turbati erant. Primū, q̄ dilectissimū magistrum, cuius gratia omnia reliquerant, à se discedere intelligebat; vt non possent filij sponsi, ablato sponso, non lugere. Deinde, q̄ auerterant, vnu ex ipsis in tantum nefas prolapsurū, vt magistrum hostibus proderet. Quamuis enim huius tam terti facinoris sibi consciū non essent, suæ tamen infirmitatis memores, pro se quisque tantum illud nefas formidabat. Itaq; (vt Matthæus Euangelista refert) constituti valde cooperunt singuli dicere, Nunquid ego sum Domine? Postremò illos etiam grauiter angebat, quod audierant, Petrum, qui velut columna erat inter eos, ter Dominū esse negaturum, ipsosque ea nocte graue scandalum passuros. Hanc igitur discipulorum trepidationem Dominus adimere intendit, cùm ait, [Non turbetur cor vestrum.] Quo in loco diligenter obseruandum esse ait Rupertus Abbas, quod non dixerit, Ne turbemini: quando quidem paulò antē dixerat, ipsos ea nocte scandalum passuros, ipsumq; Dominum relikturos. Ergo quod ait, [Non turbetur cor vestrum.] idem est ac si dixisset, non deficiat fides vestra. Quoniam, inquit, Satanás expetiuit vos, vt cribraret sicut triticum; & tanta trituræ vis erit, vt disperganimi omnes, & me solum relinquatis. Hoc vnum ergo restat persuadere, vt corporaliter dispersi, saltē corde imperturbato permaneant.

tis mecum in temptationibus meis. Hoc enim est quod ego rogaui pro te Petre, ut dum voce negas, saltet in corde fides tua non deficiat; & de hoc ipso quod offendis in verbo, aliquando conuersus confirmes fratres tuos. ¶ Itaque non turbetur cor vestrum, sed credentes in Deum, credite & in me, neque temptationum mearum euētu turbati, errasse vos arbitremini in eo quod haec tenus credidistis in me. Credite, inquam, in me. Et si nunc ingruentis asperitas hyemis extrinsecus virentia confessionis vestrae folia deterit, ac dispergit, viuat saltet intrinsecus radix bonae arboris, ut postquam haec hyems transferit, postquam hic imber abierit, & recesserit, de radice credulitatis, quæ viget in corde ad iustitiam, resfrescat oris confessio ad salutem. Haec tenus Rupertus.

Sed expendamus, quæ Dominus salutis præsidia discipulis proponat, ut illis metum adjimat. Certè talia, ut illis muniti, etiam si cœlum concideret, & terra incendio deflagraret, nihil esset cur trepidare atque turbari deberent. [*Creditis, inquit, in Deum, & in me credite.*] hoc est, sicut fidem atque spem vestram in una Deo repositam habetis, ita in me etiam reponite; mihi fidite, me tutorem, defensorem, ac patronum, & salutis vindicem agnoscite: nihil enim minus in me diuinitatis, ac potestatis quam in Patre est. Cum autem tot mœc erga vos dilectionis argumenta habeatis, quæ tanta calamitas esse potest, quæ vos, me protegente, de gradu virtutis, & constantiae depellere queat? An non in Esaia legistis, Iuxta est qui iustificat me: quis contradicet mihi? stemus simul: *Quis est aduersarius meus?* accedat ad me. Ecce Dominus Deus auxiliator meus; quis est qui condemnet me? Huius ergo Domini patrocinio munita, nihil est cur vel cunctorum hominum, vel inferorum etiam vim & potentiam timeatis. Hæc est autem vel maxima piorum hominum in calamitate felicitas, quod in rerum omnium Domini tutela securi latent. Quia de causa ipsos Prophetæ ad lætitiam adhortatur

Psal. 31.

cum ait, *Lætamini in Domino & exultate iusti, & gloriamini omnes recti corde.* Meritò non in se, aut humanis præsidijis, sed in Deo lætari monet; quod videlicet Deum habeant tutorem, protectorem, autorem felicitatis, vindicem libertatis, atque postremò fidissimum parentem, qui non minorem illorum quam parentes filiorum curam & prouidentiam gerat. Hoc igitur primum Dominus discipulis præsidium, atque solatium proponit.

Ioan. 14:

Sequitur aliud. [*In domo Patris mei mansiones multæ sunt: si quo minus;*] *hoc est, alioqui, vel si secus esset;* *Dixissem vobis, Quia vado par-*

23 rare vobis locum.] Hac oratione Dominus profectionem suam adeo
rum salutem pertinere ait, quod ad parandum eis locum proficisci
retur. Quocirca non modo illis minimè trepidandum, sed summo
pere etiam latandum esse. Sed paulò diligentius hæc Domini verba
excutiamus, quibus de cœlestis gloriæ præmio differit. Præmium
autem, quod essentiale vocant, in aperta immensæ illius pulchritu-
dinis contemplatione, & dilectione consistit. Hac enim in re non so-
lum hominum, sed Angelorum etiam felicitas posita est. Quamvis

D.Thom.

enim (vt. D. Thom. ait) naturæ conditione longè inferiores sint
homines Angelis, in beatitudinis tamè dignitate pares sunt.
Nec enim aliud est quod homines, quam quod Angelos beatos
efficit. Imo si beatitudinis obiectum spectare velis, non est aliud
quod Deum, & quod hominem beatum facit. Neque enim alia Dei

16 beatitudo est, quam se videre, & se ipso frui; eademque ho-
minis, suo tamen gradu, beatitudo est. Hoc est enim illud Do-
mini sui gaudium, in quod fidelis seruus intrare præcipitur. Sum-
mus siquidem ille bonorum omnium largitor, non aliam si-
bi, aliam fidelibus seruis beatitudinem proposuit, sed quod si-
bi diuinitatis iure conuenit, in illos per adoptionis gratiam
contulit. In illius ergo amplexu, & contemplatione felices

erimus, in illo summo gaudio explebimus, in illo volubilis &
inquieta desideriorum nostrorum rota conquiescet: quia ni-
hil ultra habebit quod desiderare possit, cum in illo summo
& infinito bono, bonorum omnium summam deprehendat.

Hoc enim bono Propheta se beandum profitebatur, cum dice-
ret, Satiabor cum apparuerit gloria tua: siue, ut aliud vertit, Satietas Psal. 16.

17 lœtiarum est cum vultu tuo. Hic est autem denarius ille diurnus,
qui Dominicæ vineæ operarijs in Euangeliō promissus est. Denar Math. 20:
rius autem complexu suo omnem continet numerum; ut hac ratio-
ne intelligamus, bonorum omnium summam in hoc sempiternae felici-
tatis præmio contineri.

Hoc cum ita sit, cur Saluator ait, [In domo Patris mei Ioan. 14:
mansio[n]es multæ sunt;] hoc est, multiplices felicitatis & gloriæ
gradus; cum tamen vnum sit beatitudinis obiectum, vnuſque o-
perarijs omnibus denarius, ut modo diximus, fuerit promis-
sus? Huic quæstiōni Diuus Thomas respondet, cœlestem illam S.Thom.
beatitudinem, & vnam, & multiplicem, diuersis quidem ra-
tionibus esse. Primum quidem vna est omnibus, qui eundem
Dominum rete[n]ta facie contemplantur. Omnes enim cœlestem
illum

illum Regem in decore suo vident ; quamuis solus ipse immensam pulchritudinis suæ magnitudinem comprehendat. Omnis deinde eadem æternitatis mensura hæc ipsa gloria distribuitur. Sciunt enim se in Dei gratia, & amicitia ita esse confirmatos, vt nulla vñquam temporis diurnitate ab illa casuri sint. Postremò ita inter se mutua charitate deuincti sunt, vt propria singulorum gaudia omnibus communia sint. Si enim materna charitas facit, vt dignitas & gloria quæ filio obtigit, non minus ipsam, quam filium attingat; quid flagrantissima illa beatorum charitas faciet, quæ multis partibus omnem naturæ dilectionem superat? Quòd fit, vt cum infinitus propè sit numerus beatorum, infinita propè sint gaudia singulorum. Quos autem ad virtutem aculeos hæc tanta spes, tantaque felicitas nobis addere deberet, quibus hec tanta gloria proposita est! His ergo rationibus felicitas illa, vna eademque esse dicitur: nihilo 19 minus tamen (vt hoc in loco Saluator ait) multiplex, maximèque varia est: quia non omnes eadem mensura diuinæ pulchritudinis speciem contemplantur, nec illa eadem pari mensura fruuntur. Cum enim in diuinæ pulchritudinis contemplatione, atque fruitione sanctarum animarum felicitas posita sit, quicunque cordis puritatem in hac vita maximè coluerunt, sequè ipsos à terrenarum rerum contagione, & amore puros, integrosque seruarunt, hi planè longè clarius diuinam illam speciem contemplabuntur. Vnde Saluator, Beati, inquit, mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Quicunque etiam flagrantiori charitate Deum in hac vita dilexerunt, feruentio resque, & alacriores in eius obsequio fuerunt, hi planè maiori voluntate atque gaudio affipientur, cum illum ipsum aperta facie videat, quem adhuc velatum tantopere in hac vita dilexerunt. Ex his autem 20 illud efficitur, vt quemadmodum ex eodem fonte alias maiorem, aliis minorem aquæ mensuram, pro vasis magnitudine, refert; ita beatæ illæ mentes, pro meritorum dignitate, & maiorem, vel minorem felicitatis gloriam ex inexhausto illo immensæ pulchritudinis fonte haurient. Hoc est ergo quod cœlestis magister insinuauit, cum in domo Patris sui mansiones multas esse dixit: quia videlicet diuersa sunt merita viuentium, diuersa dona gratiarum, quæ vobis, & illis distributa, vel distribuenda sunt. Itaque sicut alia claritas Solis, alia Lunæ, atque alia stellarum; stella quoque differt à stella in claritate; sic & ipsæ mansiones multæ sunt, & in gloria differunt; veruntamen omnes in firmamento immortalitatis, & incorruptionis stabilitæ sunt.

Ceterum

Matth. 5.

Simil.

I. Cor. 15.

Ceterum ne discipuli hanc tantam gloriam quam diutissimo temporis spatio differendam putarent, adiunxit protinus, se eò proficiisci, ut eas illis mansiones pararet. [Et si abiero, inquit, et preparauero vobis locum, iterum veniam, et accipiam vos ad me ipsum, ut ubi ego sum, et vos sitis:] ut videlicet ubi fuerit corpus, ibi congregentur & aquile, ubi caput, ibi membra; ubi magister, ibi discipuli; ubi deniq; Spodus, ibi etiam filij sponsi. Quod autem dicit. [Iterum veniam, et accipiam vos ad me ipsum,] hoc in fine vita Apostolorum, atque adeo piorum hominum accipiendum est, quo tempore illos Dominus ad felicitatis suae confortium rapiet. Nec in morte tantum, sed ante mortem etiam spiritualiter eos inuisere solet. Hoc enim Sponsa in Cant. insinuat cum ait, Dilectus meus descendit in hortum suum ad areolam aromatum, ut pascatur in hortis, & lilia colligat. Hic autem hortus, Ecclesia est: areola vero aromatum, piorum hominum cœtus, qui variarum virtutum fragrantia, Christi bonus odor sunt. Harum autem virtutum suavitate cœlestis Sponsus mirificè pascitur, & oblectatur. Præcipue vero lilia colligere dicitur, (quæ candore suo, & pudicitæ, & virginitatis puritatem designant) ut hac ratione eximiam illam dilectionem agnoscamus, qua summus ille puritas fons erga huiusmodi animas afficitur.

Cant. 6.

§. II.

¶ Verum hoc in loco non negligenda quæstio obiicitur, quæ in reliqua concionis parte tractanda est. Quid enim sibi vult quod Salvator ait, se in hoc proficiisci, ut locum discipulis inter cœlestes illas mansiones pararet. Haec namque mansiones ab eterno iam diuinæ prædestinationis decreto electis omnibus paratae sunt; & quam quisque felicitatis mensuram sit percepturus, iam olim à Deo constitutum est. Est ita fateor: sed qui in his mansionibus collocandi sunt, non sunt adhuc parati. Has namque mansiones non impuris hominibus, sed iustis, sed Dei amicis, atque adeo filijs charissimis, (qui adoptionis iure in paterni patrimonij possessione collocandi sunt) Pater æternus destinauit. At omnes posteri Adei, impuri, & in peccato conceperimus, sicut Esaias ait; Et facti sumus in mundo omnes nos, & *Isai. 64.* omnes iustitiae nostræ quasi pannus menstruatus: omnes item inimici Dei, omnes naturâ nascimur filii iræ, omnes ferè multis criminibus alligati, & sempiterne mortis rei effecti sumus. Quocirca necesse est, impedimenta hæc, quæ hominibus cœlestis regni aditum intercludunt, amouere, ut digni efficiantur qui in illas mansiones admittiendi sint. Hoc est igitur quod nunc se Dominus facturum pollicetur,

Judea

Judea

Judea

Ephe. 2.

licetur, cùm se ad parádum nobis locum proficisci ait: perinde enim 24
est ac si diceret; Ad crucem modò atque passionem propter vestram
salutem constituendam pergo, per quam commune generis huma-
ni debitū sanguinis mei oblatione dissoluā, per quā peccata mudi
expiabo, per quā vos Patri meo recōciliabo, & ex iræ filijs, Dei ami-
cos, & filios, atq; cœlestis patrimonij hæredes efficiam; & per quā de-
niique gratiam, & Spiritum sanctum vobis impetrabo, qui intra vos
manens, diuinæ puritatis, & sanctitatis participes efficiat; & sic tan-
dem ad illas mansiones, quæ iam olim paratae sunt, vos præparet, &
illis dignos reddat. Hac ergo ratione vado parare vobis locum. Qua
ex re, charitatis erga nos Christi magnitudinem agnoscere licet, qui
tanto suo incommodo nos ad illas mansiones parauit. Morte quip
pe sua nobis immortalitatem contulit; doloribus suis sempiternæ
felicitatis gaudium nobis promeruit; ignominioso crucis supplicio 25
immortalem nobis gloriam comparauit; & omnia in corpore suo
diuinæ iustitiae tela excipiens, nos cum Patre, à quo dissidebamus,
in gratiam restituit; ac postremò pretioso sanguinis sui cruore pecca-
torum nostrorum chirographum, quod erat nobis contrarium, de-
leuit: atque ita deum impedimenta omnia, quæ nobis aditum in
æternas illas mansiones intercludebant, mortis suæ sacrificio sustu-
lit. Hoc est autem summum illud beneficiū, quod Ioannes in Apoc.

Apoca. I.

Simil.

Gal. 2.

de Domino Saluatore loquens, suauissimis his verbis exposuit; Qui
dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo. Quamuis
autem hoc sumnum diuinæ pietatis beneficium latissimè ad om-
nes pateat, vnuſquisque tamen fidelium singulariter sibi impensum
existimare debet. Ut enim Solis lumen, quod omnia illuminat, non
minus vnicuique lucet, quam si eum solum illuminaret; ita Domini 26
ce passionis sacrificium, quod pro omnibus oblatum est, non minus
vnicuique prodest, quam si pro eo solum oblatum esset. Hoc enim
animo Apostolus huius beneficij gratiam sibi applicabat, cùm de
Domino Saluatore diceret; Qui dilexit me, & tradidit semetipsum
pro me: hoc est, tanta me charitate dilexit, vt cùm ego morti adiudi-
catus essem, ipse se medium obiecerit, & mortem, quam peccata mea
merebantur, ipse, qui nihil morte dignum admiserat, pertulerit. Qui
ergo fieri potest, vt nō illum redarem, qui tanto me amore dilexit?

Vt ergo quisque nostrum, fratres, Pauli exemplo hoc grati animi
obsequium Redemptori exhibeat, oculos in sublime tollat, & pen-
dentis in cruce Domini imaginem pio cordis affectu conteplans,
sic cum illo agat; Quis te, quæso Domine, ferreis clavis in hoc ligno
con-

17 confixit? quæ noxa tua? quod scelus tuum? quæ flagitia? quæ rapine
tua fuerunt, propter quas inter maleficos homines appendereris, &
quasi sceleratus poenas dares? Tu fons puritatis, tu agnus ille inno-
centissimus, in quo nulla erat macula, qui iniquitatem non fecisti,
neque dolus inuentus est in ore tuo. Omnes nos quasi oves errau-
mus, vñusquisq; in viam suam declinavit. Nemo nostrum dicere po-
test, Mundum est cor meū, purus sum à peccato. Tu solus sine pecca-
to, tu solus sanctus, innocēs, impollutus, segregatus à peccatoribus,
& excelsior cœlis fact⁹. Huic interrogationi respōdere Dñs poterit;
Nō mea iniquitas, sed tua, me huic patibulo affixit; superbia tua me
sic humiliavit; avaritia tua sic spoliauit; lasciuia tua in tot me dolo-
res coniecit; & inobedientia tua, manus meas, & pedes clavis in lig-
no confixit. Vidi enim homines ob primi parentis inobedientiam

18 à paradiſo expulſos, eosdemq; ob priuata cuiusq; scelera ad sempiternam mortem damnatos. Vidi nullum esse inter eos virum à pec-
cati, & mortis debito liberum, qui secundūm diuinæ iustitiae leges
pro omnibus satisfacere posset. Solus autem ego hoc poteram, quia
solus inter mortuos à peccati debito liber eram. Cum ergo animad-
uerterem, miseris homines diuinæ iustitiae decreto ad sempiternā
mortem damnatos, vsque adeò miserandam eorum vicem dolui, vt
salutis ipsorum gratia me in hoc tantum dolorum & cruciatuum pe-
lagus sponte coniecerim, vt quæ non rapui, exoluere. Hæc, & mul-
ta alia in cruce positus respondere Dominus posset. Quæ cùm dice-
ret, an non mentes nostras hac tanta amoris significatione liqueface-
ret? Si enim bonitatis, & charitatis, & beneficiorum magnitudo, fer-
rea etiam corda ad amorem excitant, quæ maior diuinæ bonitatis

19 declaratio, quæ ardenter charitatis exhibito, quod maius diuinæ
misericordie beneficium, quam quod in Christi morte, & passione
conspicitur? Cùm bello ciuili (vt Seneca refert) nobilis quidam vir Seneca.
ad. 112.
ad necem quereretur, fidissimus quidam eius famulus, qui eximio
Domini sui amore flagrabat, vestes eius induit, & anulos digitis ap-
tauit, seque intrepidum pro Domino morti obtulit. Quid hic queso
Dñs famuli morte seruatus, tantoq; deuinctus beneficio facere de-
beret? quo affectu tātu illud fidei, & dilectionis opus recoleret? qua
benevolētia demortui liberos, si qui fortè supercessent, prosequeret?
Si igit̄ hūc erga seruū Dñs animū gereret, quē summis beneficijs in
sui amore pelleixerat, quid nos facere, quid sentire, quo affectu atq;
ardore liquefieri par est, cùm maiestatis Dñm pro seruādis nobis ad
mortem se obtulisse videamus? Ille enim seruus, hic rerum omniū
. ad. 101
Dominus;

Dominus ille beneficis astrictus, hic non modò nullis nostris meritis obligatus, sed multis etiam iniurijs affectus ; ille temporariam vitam breui tempotis spatio definitam morte sua Domino contulit, hic sempernam nobis vitam dedit, & à semperna morte liberavit. Quæ ergo beneficij ad beneficium comparatio ? Ut enim alia præteream, tantum hoc beneficium beneficio præstat, quantum diuinæ maiestatis dignitas seruili conditione præstantior est. Si ergo beneficium illud flagrantissimam seruati Domini charitatem, & sempernam memoriam merebatur, quid queso fratres à nobis hoc salutis nostræ beneficium suo sibi iure vendicat, quod infinitis partibus præcellit ? Qua ergo charitate tantam Dei nostræ charitatem prosequi? qua dilectione tantas diuinæ bonitatis opes diligere? quas gratias pro tam ineffabili diuinæ clementiæ beneficio agere? quibus laudibus hoc tantum misericordiæ opus prædicare? qua deuotione clemetissimi huius Seruatoris obsequio, & seruituti nos addici par est? Quid enim illi non debeamus, qui vitam illam, quæ rerum omnium conditarum dignitatem infinitis partibus vincit, in vita nostræ remedium contulit ? Quod si me totum, vitamque meam illi tradidero, quid sum ego ad Dominum meum ? O quantus se nobis hic lugendi campus aperiebat, si illos in iudicium vocaremus, qui nulla huius tanti beneficij memoria tanguntur qui tantum abest ut villam tanto amatori amoris vicem rependant, vt etiam continuis sceleribus eius maiestatem violent, & (quod in ipsis est) totum Dominice redēptionis sacramentum euentant, cūm se illo indignos sceleribus suis faciunt.

Sed fortasse aliquis dicat, Fateor me multum Redemptori deberem, qui tantam in me salutem contulit ; sed propter susceptam proximam mortem, & cruciatum quid illi debo, qui cūm Deus es et, ab omnino doloris sensu immunis erat ? Ut enim in Abrahæ sacrificio aries iugulatus est, Isaac autem mortis periculum evasit, ita in Christi sacrificio sacra illa humanitas passa fuit, diuinitatis autem maiestas ille permanens. Est ita planè. Sed quantum queso vnigenito Dei filio debes, qui dilectissimam illam humanitatem, quam sibi indissolubili vinculo despousuerat, cuique esse suum contulerat, pro conseruanda vita tua ad mortis supplicium obtulit ? Hoc autem quale sit, propensis exemplis declarabo. Huius enim dilectionis magnitudinem ex ea dilectione, qua anima nostra corporis sui vitam diligit, coniungere poteritis : quæ nimirum tanta est, vt Demon apud Iob, rebus omnibus, liberisque sancti viri amissis, dixerit, Pellem pro pelle, & cuncta

Simil.

Gene. 22.

Iob. 2.

33 cuncta quæ homo habet, dabit pro anima sua; hoc est, pro vita sua. Cuius quidem dilectionis causa est, quia (ut modò diximus) anima suum ipsius esse atque vitam corpori tribuit. Neq; enim corpus à se sed ab anima vitam habet: ideo sublata anima, corpus in cadaver, atq; adeò in sterquiliniū transit. Inde sit, vt anima, quæ suum ipsius esse corpori tribuit, illud vehementer diligit. Hoc autem exemplo, quo amore Dei filius sacram illā humanitatē diligit, perspicere licet: is namq; suum ipsius esse, hoc est diuinum esse humanitati inexplicabili ratione tribuit, quamuis nullo modo eius forma sit. Hanc ergo adeò dilectam Sponsam salutis humanæ gratia in dolorum atq; tormentorum omnium torrentem conieciſſe, quantæ quæſo dignationis, quantæ pietatis, & misericordiæ fuit! Adiçiam alterum hu-
ius rei exemplum, quò res fiat dilucidior. Ferunt maleſicum quendā Simil.

34 hominem nullis tormentorum generibus ad commissi criminis cōfessionem adigi potuisse. Iudex autem prudentissimus excogitato nouo consilio, parvulum eius filium ante patris conspectum atrociter verberari iussit. Quo cruciatu ita patris viscera laniata sunt, vt admissum scelus aperta voce confiteretur. Quo indicio colligimus, quantū nos eorum, quos charissimos habemus, cruciatus torqueat; quando quidem apud hunc hominem plus dilecti corporis dolor, quam proprij cruciatus valuit. Quod ideo dixi, vt hac ratione intelligatis fratres, quantum salutis nostræ autori debeamus, qui dilectis simam, & purissimam illam humanitatem immanissimis hostibus cruciandam, illudendam, conspuendam, verberandam, crucifigendam, & mille modis excarnificandam incredibili pietate, & misericordia tradidit, etiam si altissimam illam diuinitatis substantiam nullus dolor attigerit.

35 Quid est autem quod hoc summaum redemptionis nostræ beneficium à nobis præcipue exigit? Certè vt huic tantæ erga nos diuine charitati vicem rependamus, & charitatem alterna charitate compēsemus: neque enim alia re pleniùs amor, quam amore compensatur. Si ergo Dominus maior dilectione animarum nostrarum salutem, quam corporis sui vitam prosequutus est, efficitur planè, vt nos illum supra vitam nostram, supraquæ omnia, quæ in vita charissima sunt, diligere debeamus, eaquæ omnia prius, quam eius gratiam, & amicitiam interire patiamur. Hac enim ratione nos illum supra omnia diligere comprobabimus. Deinde illud etiam à nobis exigitur, vt quando ille propter peccatum è cordibus nostris eliminandum dirissima supplicia subire non recusauit, nos quoque nulla ne-

que incommoda, neque supplicia recusemus, ne id admittamus, quod is tam immani odio execratus est. ¶ Postremò, quoniam vera dilectio in laboribus ob dilecti gratiam perferendis maximè comprobatur (hac enim ratione suam erga nos dilectionē Salvator p̄cipue declarauit) nostra quoque erga illum charitas nullo modo cōquiescat, donec variorum laborum, & calamitatum insuperabili patientia comprobetur. Hæc igitur tanta diuinæ erga nos charitatis dignatio efficit, vt Sancti viri multò magis cruciatus, & mortem propter Christi gloriam, quam alij diuturnam vitam desiderarint. Sic enim beatus pater Dominicus flagrantissimo ardore nō solùm mortem, sed omnium etiam membrorum dilacerationem propter Christi gloriam sitiebat: sic sanctus Laurentius craticulas, & ignes, tanquam suauissimas epulas exoptabat. Sciebant enim hanc solam esse dignam mortis Christi compensationem, cùm sanguis sanguine p̄saretur. Quid verò Apostolos memorem, qui ibant gaudentes à conspectu concilij, quod digni habiti essent pro nomine Iesu contumeliam pati? Quia de causa Dominus, qui eorum desiderium, & martyrij gloriam probè norat, noluit eos neque hac tanta gloria, neque desideratissima martyrij corona fraudare. Omnes enim Apostoli, uno Ioanne excepto, qui ex feruenti olei dolio in columis evasit, scalam sibi in cœlum per varias cruces, & mortes erexerunt. Hac autem regia, & Apostolica via Philippus & Iacobus hodiè cœlestē aulam, martyrij sanguine laureati, gratulantibus cœlestis curiæ ciuibus simul ingressi sunt. Quorū breuiter & fætissimæ vitæ cursum, & mortis exitum attingam. ¶ Philippus igitur, in partitione prouinciarum, Scythiam sortitus est, in qua cùm annos ferè viginti Christianæ religionis institutis animos populi imbuisset, innumerabilemque multitudinem à falso cultu ad verum traduxisset, à nonnullis, qui à religione nostra abhorreabant, comprehensus est primū; deinde ad statuā Martis ductus, vt ei diuinum honorem, & cultum tribueret. Eò vt ventum est, draco in usitatæ magnitudinis ex basi statuæ eruptiſſe dicitur, Pontificisque filium, qui ignem ad sacrificium ministrabat, duosque Tribunos, qui prouinciae præerant, quorum satellites Philippum comprehendens habebant, certo quodam impetu vulnerrasse, multosque flatu oris in grauem morbum p̄cipitasse. Philippus autem, qui omnia lamentationum, gemitum, morborumque plena cerneret, omnibus tum exposuit, si consilium ipsius sequi vellent, fore vt non solūm iij, qui draconis flatu in morbum incidissent, conualeſcerent, verū etiam iij qui iam extincti essent, ab inf

Acto. 5.

ris

19 ris excitarentur. Quin etiam se Dei sui nomine draconem , qui eis
 tam pestifer esset, fugaturum promisit. Omnes cum tum orare, vt
 consilium daret, quo quām primum vterentur, enixē cōperunt. Ille
 Martis statuam deiiciendam esse dixit, & in eius loco iesu Christi
 crucem figendam, quam ipsi venerarentur, & colerent. Cumq; ægri
 sibi vires deesse clamarent, & ostenderent lachrymis, se, si posset,
 quām primum deiecturos statuam, Philippus draconis Christi nomi-
 ne vt eō abiret, vbi nocere nemini posset, imperauit : atque ita eius
 iussu inde abiit. Tum autem & Pontificis filium, & duos Tribunos,
 quos paulò antē dixi, ab inferis excitauit, & omnes qui flatu draconis
 in morbum inciderant, curauit. Quo factum est, vt omnes qui
 anteā Philippo infesti erant, p̄cūniteret scelerum suorum, ipsi que
 eum vt Deum in hominis specie & figura adorarent. Ipse autem an-
 40 num ibi præterea commoratus est, totumque illud tempus in tradē-
 dis, docendisque religionis nostræ mysterijs, institutisque consum-
 psit. Eius itaque opera innumerabes homines ad Christi cultū & re-
 ligionem traducti, baptizatique sunt. Institutis autem eorum homi-
 num ordinibus, & gradibus, qui rem diuinam procurarent, delecto-
 que Pontifice, multisque templis ædificatis, ipse oraculo diuino ad-
 monitus, in Asiam reuersus est. Ibi in vrbe Hieropoli sectam Ebio-
 nitarum (qui Dei Filium veram hominis naturam ex Maria
 Virgine sumpsisse negabant) euertisse, ac sustulisse, eorumque
 inuidia, & scelere in crucem actus, & lapidibus obrutus esse
 dicitur. Hæc de glorioso Philippi agone. ¶ Iacobus autem po-
 stequam Hieropolymorum Ecclesiam summa cum laude re-
 xisset, rogatus à Iudæis, vt in die Paschæ , quum plurima
 41 turba conuenire solebat, ex loco sublimi ad populum con-
 cionaretur, & à cultu Iesu, quem per errorem multi seque-
 rentur, oratione, & autoritate sua populares auerteret, pin-
 nam templi concendit. Vbi magna Iudæorum, Gentilium-
 que astante multitudine, à scribis & Phariseis, quid ipsi de Chri-
 sto videretur, alta voce rogatus, respondit, Quid me interrogatis de
 filio hominis? Ecce ipse sedet in cœlo à dextris summæ virtutis: &
 ipse venturus est in nubibus cœli. Quo sermone auditio, scribæ &
 Pharisei conclamat, Proh, iustus etiā errauit. Ascenderūtq; , & præ-
 cipitauerunt eū, & lapidibus obruere cōperunt. Ille verò cōuersus,
 & super genua procumbens, quę illi ob assiduum orandi usum in
 camelorum speciem occalluerant, pro ipsis orabat, donec pertica
 fullonis.

fullonis capite comminuto, spiritum emisit. Hoc ergo supplicij genere duo hi sanctissimi Apostoli Christi gloriam sanguine suo illustrarunt, clarissimaque nobis fidei, constantiae, charitatis, & inuitae patientiae exempla reliquerunt, per quæ nos, ceu per gradus quosdam, ad cœlestem gloriam, quam illi sanguine suo mercati sunt, sine sanguine etiam, aspirante diuina gratia, peruenire poterimus.

IN EODEM FESTO APOSTOLORVM
**Philippi & Iacobi Concio secunda, in qua lectio
 Euangelica explanatur.**

**T H E. Ego sum via, veritas, & vita. Nemo venit
 ad Patrem, nisi per me. Ioan. 14.**

Gal. I. Odiè, fratres dilectissimi, duplicatā duorum insigniū Apostolorum, Philippi & Iacobi gloriam sub vna solennitatis lætitia celebramus. Et quidem de Philippo in sacra huius diei lectione, & saepè alias in Euangelicis literis mentio fit. De Iacobo autem, qui frater Domini dictus est, & Lucas in Actis Apostolorum, & Paulus in Epistola Galatas, & Corint. mentionem facit. Alium, inquit, Apostolorū vidi neminem, nisi Iacobum fratrem Domini. Frater autem Domini appellatus est, quod eius esset consobrinus, vt pote Mariae Cleophae, sororis beatissimæ Virginis Mariæ, filius. Cuius fœminę singularis pietas in hoc elucet, & quod iuxta crucem Domini cum pīfsuma Virgine astitit (sic enim Ioannes ait; Stabat autem iuxta crucem Iesu mater eius, & soror matris eius, Maria Cleophae, & Maria Magdalene) & quod quatuor sanctissimorum filiorum mater extitit, nē pè Iacobi huius, Simonis, & Thaddæi (qui alio nomine Iudas appellatur) atque Iosephi. Hæc verò sancta sc̄mina in Euangelicis literis, modò Maria Cleophae, scilicet filia, modò Maria Iacobi, scilicet mater, & Maria Iacobi & Iosephi, scilicet mater appellatur, quæ ex Alphœ viro, quatuor has cœlestes propagines suscepit: quarum tres, hoc est, Iacobum, Simonem, & Thaddæum, Dominus ad Apostoli ci munieris dignitatem extulit: quartam verò, nē pè Iosephum, in discipulorum ordinem cooptauit. Hodie nra verò sancti Euangelij lectio, de solo (vt dixi) Philippo mentionem facit. Admonitos autem fratribus in huius concionis initio velim, sacræ huius lectionis scri

ptorem

Ioan. 19.

ptorem esse Ioannem Euangelistam; qui & aquilæ, & discipuli, quæ diligebat Iesum, nomine designatur. Hic autem dilectissimus discipulus hoc præcipuè inter alios Euangelicæ historiæ scriptores suscepit, vt algentia hominum pectora diuini amoris igne inflammaret. Ad hoc autem amoris huius causas, hoc est, clarissima diuinæ charitatis beneficia in genus hominum collata ante oculos ponit. Quod singulari quadam ratione in sacra huius diei lectione facit; cuius quot sunt verba, tot penè sunt signa amoris incitamenta. Idem tamen vt aquila regia, adeò sese supra nubes attollit, & inter nubila condit, vt non raro caligantem mentis nostræ aciem effugiat. Quod in hac etiam lectione animaduertere licet; quando quæ in ea Dominus disseruit, neque Thomas Apostolus, neque Philippus assequi potuerunt. Qua de causa Dominus Philippi, atque aliorum discipulorum tarditatem corripuit dicens; [Tanto tempore vobiscum sum, & non cognovistis me.] Quæ cùm ita sint, apertè liquet, nos diuinæ gratiæ lumine in præsenti concione indigere, vt hanc cœlestē aquilam in sublime volantem, altissimaque Christi mysteria docenter consequi valeamus. Quod vt præstare possimus, cœlestem opem sacratissimæ Virginis intercessione suppliciter imploremus.

A V E M A R I A.

IN hodierna sancti Euangeliæ lectione discipulos Dominus de abscessu suo, & futurorum laborum, atque persecutionum, quæ illos manebant, prædictione turbatos, multis rationibus consolatur. Ait igitur, [Non turbetur cor vestrum.] Cur ita? quam mihi spem salutis Domine ostendis, cùm tu me deferas, & tot mala mihi impendentia prænuncies? [Creditis, inquit, in Deum, et in me credite.] hoc est, quod vobis de Dei Patris benignitate promittitis, de me quoque pollicezri potestis. In illo fidem, & spem omnem salutis repositam habetis; in me quoque, qui eiusdem cum Patre naturæ, eiusdemque diuinitatis sum, reponite. His ergo duobus adeò firmis præsidij muniti, nihil est quod turbari, aut trepidare debeat; sed cur potius cum Prophetæ dicatis; Dominus illuminatio mea, & salus mea, quem timebo? Dominus protector vitæ meæ, à quo trepidabo? & quod Esaias ait; Ecce, Deus Saluator meus, fiducialiter agam, & non timebo. Me ergo salutis vestræ defensore, atque patrono, quid vobis formidandum est? [Non ergo turbetur cor vestrum, neq; formidet.] Auditis, quia ego dixi vobis, Vado, & venio ad vos: hoc est, nunquam vos derelinquam, semper inuisam; absensque corpore, spiritu, atque fa-

uore præsens semper adero. Hoc igitur primum vobis solatum
atque præsidium propono.

Deinde aliud adiungo; quod hic meus discessus ad salutem veram destinatus est: [in domo quippe Patris mei mansiones multe sunt:] hoc est, diversa virtutum, atque iustitiae in celo præmia, variaeque piorum laborum mercedes electis omnibus jam inde ab omni eternitate constituta sunt; in quas ramen mansiones nullus iustorum hominum admittendus est, nisi in illas ego omnium primus introducar; qui eas omnibus sanguinis mei pretio comparare debeo.

Psal. 141.

Vnde est illud Prophetæ, Me expectant iusti, donec retribuas mihi. Quod cum ita sit, nequaquam moleste discessum meum ferre debetis, quando is ed spectat, ut locum vobis inter cœlestes illas mansiones parem: [Et si abiiero, inquit, & preparauero vobis locum, iterum veniam, & accipiam vos ad me ipsum, ut ubi sum ego, & vos sitis.] Itaque

Ioan. 14.

meus hic ad horam discessus sempiternal mecum societate (quam nulla vñquam vis poterit dissoluere) compescandus est. Neque ullus vos error ab hac tanta spacio dejiciat: [Nam & quod ego vado scitis, & viam scitis.] Magnus enim ad felicitatem gradus est, & in quo sit vera felicitas, & quo ad illam itinere perueniatur, agnoscere: quod virum quem vos minimè latet. Vtrumque enim Dominus illos non raro docuerat, cum se ad Patrem, vnde in hunc mundum venerat, tunc regredi nunciasset. Via autem quā ad Patrem perueniuntur, & mors Christi, & diuinorum mandatorum obedientia est; quam saepè Dominus discipulis exposuerat, ideoque ait, [Et quod vado scitis, & viam scitis.]

Ad hæc, Thomas (qui nondum cœlesti Spiritu hausto, hanc Philosophiam satis percipiebat, sed de aliquo corporeo loco, atque itinere Dominum loqui existimabat) [Domine, inquit, nescimus quod vadis: & quomodo possimus viam scire?] Quia enim Dominus paulò ante Petro dixerat, Quod ego vado, non potes me sequi modò, sequearis autem postea: discipuli nihil his Domini verbis, nisi corporeum locum intelligebant; ideoque Thomas, suo, & illorum nomine roget, [Domine, nescimus quod vadis: & quomodo possimus viam scire?]

Equidem in tota hac sacra lectione ita mihi se cum discipulis gelissé. Dominus atque cum Samaritana videretur. Cum enim is de spirituali aquæ dignitate atque natura, hoc est, de diuini Spiritus gratia philosopharetur, carnalis mulier, quæ nihil spirituale nouerat, de materiali aqua illum semper loqui arbitrabatur: sic ergo cùm in hac sacra lectione Dominus de transitu per mortem suam

suam ad Patrem loqueretur (quo nobis iter in colum aperiebat) rudes adhuc discipuli nihil horum assequentes, sola corpora loca, & itinera cogitabant. Quia in re diuinæ sapientiæ dignatio mirabiliter elucet, quæ ita se ad ima nostra demisit, ut cum rudibus discipulis, qui vix eius mentem assequebantur, adeò blan-
 dè atque familiariter loqueretur: quod certè nemo sapientum hu-
 ius seculi facere voluisse. Perstat igitur Dominus in Philosophia
 sua, Thomamque de corporeo itinere, & via interrogante, ad spi-
 ritualem sensum renocat dicens, [Ego sum via, veritas, & vita. Ne-
 mo venit ad Patrem, nisi per me.] Faxit autem idem Dominus, qui hæc
 aurea verba sanctissimo ore suo protulit, ut illorum nobis hodiè
 sensum aperire dignetur. Video enim his pauculis verbis totius Euā
 gelicæ Philosophiæ summam contineri. Itaque cùm Thomas &
 de via, & de viæ termino interrogaret, Dominus vtrumque do-
 cet, cùm se ipsum illi ostendit, qui simul & via, & viæ terminus
 est. Quia enim in ipso duplē naturam confitemur, & adora-
 mus, humanam scilicet, ac diuinam: per illam quidem via, per
 hanc autem viæ terminus est. Terminus quippe humanorum de-
 sideriorum est, primam illam veritatem agnoscere, quæ omnem
 in se complectitur scientiam, & veritatem; & ad sempiternam
 illam vitam peruenire, quæ mortis, & morborum nescia, om-
 nem in se viæ iucunditatem continet. Cùm enim hūc perue-
 net homo, nequaquam ultra progedierit: quia nihil erit quod
 amplius desiderare queat. Recidè ergo Salvator vtrumque in se
 uno demonstrat, cùm ait, [Ego sum via, veritas, & vita.] Quod
 quemadmodum D. Augustin. ait) perinde est atque si cum ho-
 mine agens, diceret, Quâ vis ire? [Ego sum via.] Quò vis ire?
 [Ego sum veritas.] Vbi vis permanere? [Ego sum vita.] Itaque
 (ut Diuus Hilarius ait) nequaquam in erratica ducit ille, qui Hilar.
 est via: nec illudit per falsa, qui est veritas; neque in mortis
 relinquit errore, qui est vita. Hac ratione Salvator omnibus
 omnia factus est. Sic enim quidam hunc locum interpretan-
 tur: Ego sum via incipientium, veritas proficientium, vita per-
 fectorum. Ego sum via dicens. Ducam, inquit, te per semitas
 equitatis. Veritas dicens: Vobis, inquit, timentibus Deum, orie-
 tur Sol iustitiae. Vita pascens: Ingredientur enim oves, & egre-
 dientur, & pascua inuenient. Ego sum via vitæ, veritas doctrine,
 vita salutis æternæ. Ego sum via in exemplo, veritas in promisso,
 vita in præmio.

Sed nunc viae termino prætermisso, de via differamus, de qua
 Dominus adiecit, [Nemo venit ad Patrem, nisi per me :] quia videlicet
 ego sum via, quâ ad Patrem peruenitur. Hoc in loco diligenter in-
 quirendum nobis est, qua ratione Christus Dominus via ad Patrem
 esse dicatur. Necesse est enim, ut qui ad vitam tendimus, viam, quâ
 ad illam peruenitur, probè tenemus. Rectè enim dicitur, Melius
 esse per viam claudis etiam pedibus ingredi, quam extra viam cele-
 riter currere. Quod enim quisque celerius extra viam currit, hoc ma-
 gis à via deerrat, atque declinat. Ideoque Propheta sollicitè hanc re-
 ctam viam querendam esse monet, cum ait; State super vias, & in-
 terrogate quæ sit via bona, & ambulate in ea. Quod èdiligenitus
 curandum est, quod occultiora in hac via nobis ab antiquo hoste of-
 fendicula tenduntur.

Ierem. 6.

Psal. 141.

Qua de re Propheta queritur cum ait; In via
 hac qua ambulabam, absconderunt superbi laqueum mihi. Ne igi-
 tur in re tanti momenti fallamur, sciendum est, diuinam sapientiam,
 quæ homini, Diaboli inuidia, lapsus opem ferre decreuit, cum mul-
 tis hoc rationibus efficere potuisse, hanc commodissimam iudicas-
 se; ut quia unius hominis superbia, & inobedientia exitium attule-
 rat mundo, summa unius Dei & hominis humilitas, & obedientia
 (quæ usque ad mortem crucis progressa est,) salutem conferret mu-
 do. Hæc autem tanta unigeniti filij Dei humilitas, & obedientia
 usque adeò æterno Patri grata fuit, ut furorem omnem & indigna-
 tionem, quam aduersus prævaricatorem hominem, eiusque proge-
 niem conceperat, penitus remitteret; & iram in lenitatem ita com-
 mutaret, ut ex inimicis amicos, & ex iræ filijs, adoptionis filios effice-
 ret: & quos à terrestri paradiso expulerat, ad cœlestis regni sedes
 euocaret. Atque ut omnes nouum hunc hominem salutis nostræ
 autorem, & libertatis vindicem agnoscerent, & salutem suam illi ac-
 ceptam ferrent, hoc etiam decreuit, ut salutis, & iustificationis no-
 stræ beneficium à fide in sanguine eius sumeret initium; quo pro-
 fiteremur, nos quidem non operum nostrorum merito, sed propter
 illius gratiam, & sacrificij meritum gratis iustificari. Vnde Aposto-
 lus, Iustificati, inquit, gratis per gratiam ipsius, per redemtionem

Rom. 3.

quæ est in Christo Iesu, quem proposuit Deus propitiatorem per
 fidem in sanguine illius. Fidem autem primo loco Apostolus po-
 suit: partim ut Christi sanguinem (quo à peccatorum cordibus
 abluti sumus) debito honore afficeret: partim, quia fides in Chri-
 stum, prima radix, & origo est nostræ iustificationis. Ex eius quip-
 pè lumine, atque magisterio (nisi nostro vitio, & arbitrij liber-

tate

tate impediatur) cetera omnia , quæ ad iustificationem sunt necessaria , oriuntur. Dum enim ea nos docet ; Christum se ipsum pro sceleribus nostris expiandis in sacrificium obtulisse , nosque pretioso sanguinis sui cruore lauisse , & à Diaboli captiuitate redemisse , atque omnium meritorum , & laborum suorum participes effecisse , pios omnes motus , qui ad iustificationem requiruntur , animis nostris ingenerat , nisi nos per uicacia & prauitatem nostra rebelles huic diuino lumini simus. Quæ cum ita sint , quis talibus virtutum meritis sultus , spem salutis abijciat ? quis talem redemptorem , atque propitiatorem non flagrantissima charitate diligit ? quis scelera sua , quibus immensam illius maiestatem toties violauit , nō amarissimè defleat ? quis ea firmissimo atque constanti animo vitare cum vita etiam periculo non studeat ? His igitur (ut ita dixerim) condimentis , quæ fides non impedita secum affert , iustificationis gratiam fidelis homo consequitur ; qua ex ira filio , Dei amicus & filius , & regni eius hæres instituitur. Fides igitur non sola (ne quis vestrum de sola sibi informi fide blandiatur) sed his virtutibus adiuta iustitiam & salutem parit. Ut enim sunt inter cibos *simil.* aliqui per se quidem ytiles , qui certe tamen condimentis appariendi sunt , ut grati & suaves edentibus fiant : ita fides , vel informis etiam , inter Dei dona numeratur ; quæ tamen spei , charitatis , & penitentiae virtutibus , seu condimentis quibusdam perficienda , & veluti conienda est , ut & nobis salutaris , & Deo gravissima fiat .

¶ I.

¶ His ita constitutis , facile quisque vestrum intelliget fratres , quæ ratione Christus Dominus via esse dicatur. Hęc enim fides , quam descripsimus , aditus est quo per iustitiam ad Patris æterni gratiam , & gloriam peruenimus. Quod quidem Christus Dominus nō dissimili metaphora significauit , cum dixit , Ego sum ostium : per me *Iohann.10.* si quis introierit , saluabitur , & ingredietur , & egredietur , & paucia inueniet . ¶ Neque verò hac de causa solum , quæ præcipua est , Christus Dominus via esse dicitur , sed multis etiam alijs. Primum enim via dicitur ad Patrem ; quia ipse nobis Patris sui cognitionem præbuit , sicut ipse ait ; Pater , manifestauis nomen tuum *Iohann.17.* hominibus. Hoc autem fecit , cum immensas paternæ bonitatis , charitatis , misericordiaæ , atque iustitiae opes , parum antea mundo cognitas , summo incarnationis & passionis suæ beneficio mortalibus conspicendas , & veluti manibus contrectandas pre-

buit. ¶ Deinde via est; qui patris leges, & præcepta, quibus itur in cœlum, planissimè nobis exposuit. Quo nomine illum Prophætæ doctorem iustitiae atque præceptorem nuncupant: sic enim Esaias ait; Et erunt oculi tui videntes præceptorem tuum, & aures tuæ audient vocem post tergum monentis; Hæc est via, ambulate in ea, & non declinetis neque ad dexteram, neque ad sinistram. ¶ Nec modò verbis, sed multò magis clarissimarum virtutum exemplis nos hanc viam docuit. Recens quippè natus, dum in stabulo ponitur, in præsepio reclinatur, & octauo die circunciditur, & Herodianas insidias patitur, ac postremò dum se in passione omnibus telis & iniurijs atrocissimorū hostium obtulit, altissimæ humilitatis, flagrantissimæ charitatis, perfectissimæ patiæ, & plenissimæ obediæ, ceterarū quæ virtutum omnium locupletissima exempla nobis ad imitandum proposuit; quibus planissimam nobis in cœlum viam muniuit. Itaque qui tanquam doctor iustitiae à tergo viam salutis demonstrabat, modò tanquam dux in cœlum, & gregis dominici pastor ante oves suas vadit, & virtutum suarum exemplis, quæ illum sequantur, ostendit. ¶ Ad hæc, via quoque in cœlum est, cum nouæ legis sacramenta instituit, quibus non modò natura ægra sanatur, sed magna etiam virtute robatur, ut inoffenso pede, & infatigabili virtute hæc via incedat, nec ullis hostis antiqui machinis ab ea declinare cogatur. Haec enim de causa Esaias in aduentu Domini, præaua, hoc est obliqua in recta, & aspera in vias planas conmutanda esse prædixit: quoniam virtus gratiæ, quæ per sacramenta confertur, planam nobis atque expeditam in cœlum viam munit. His igitur rationibus Christus Dominus via in cœlum esse dicitur: quoniam humanæ salutis amator non una ratione solum, sed his omnibus nobis ad semperiternam felicitatem, in qua bonorum omnium summa constituta est, manum porrigit, & opitulatur.

I. 31. 40.

Quo quidem nomine appositissimè per scalam, quam Iacob in somnis vidit (quæ terra innixa, multis gradibus cœlum, in quo Deus erat, attingebat) adumbratus fuit. Quia enim sanctus ille Patriarcha percepta patris benedictione, diuinæ promissionis hæres effectus erat, (quæ mundi Saluatorem, in quo gentes omnes essent benedicendæ, ex eius stirpe propagandum promiserat) voluit Dominus hac imagine, qualis Saluator ille futurus esset, ostendere. Reuera enim ille ut via regia, & ostium ouium, ita scala est, per quam à terra ad cœlum, imo ad ipsum usque Deum scalæ innixum ascendimus. Diuersi autem huius scalæ gradus omnia hæc adiumenta, que

Gene. 28.

suprà

Quo quidem nomine appositissimè per scalam, quam Iacob in somnis vidit (quæ terra innixa, multis gradibus cœlum, in quo Deus erat, attingebat) adumbratus fuit. Quia enim sanctus ille Patriarcha percepta patris benedictione, diuinæ promissionis hæres effectus erat, (quæ mundi Saluatorem, in quo gentes omnes essent benedicendæ, ex eius stirpe propagandum promiserat) voluit Dominus hac imagine, qualis Saluator ille futurus esset, ostendere. Reuera enim ille ut via regia, & ostium ouium, ita scala est, per quam à terra ad cœlum, imo ad ipsum usque Deum scalæ innixum ascendimus. Diuersi autem huius scalæ gradus omnia hæc adiumenta, que

21 suprà memorauimus (quibus nos Christus Dominus ad hoc iter conficiendum adiuuat) rectissimè intelliguntur. Meritò autem tum scalæ, tum viæ nomine designatur. Habet enim vtraque initium atque terminum: & initium quidem in nobis, terminus verò ad quem tendimus, in Deo est. Vtrumque autem Christo Domino apertissimè conuenit: quia cùm verus homo sit, initium est huius viæ: quia verò Deus & summum bonum, eiusdem viæ terminus existit. Hinc Diuus Agnus. Ambula, inquit, per hominem, & peruenies ad Deum. Nulli igitur commodius viæ, & scalæ nomen, quam Deo & homini conuenire potuit.

§. II.

¶ Hęc autem tria nomina, fratres, quę metaphoricę Christo Domino tribuuntur (quibus illam viam, ostium, & scalam appellamus) plurimum nobis ad pleniorē eius cognitionē conferunt: pleniū tamen hoc præstabit proprij eius nominis interpretatio, quę à nobis hoc in loco excludienda est. Quem autem fructum hęc cognitio pariat, idem Dominus ad Patrem loquens declarat his verbis; Hęc Ioan. 17:
est autem vita eterna, vt cognoscant te solum verum Deum, & quę misisti Iesum Christum. Hęc autem cognition, quę bipartita esse videtur, simplex est. Cogniro enim filio, qui est eiusdem cum Patre substantiæ, protinus & Pater ipse cognoscitur. Vnde in presenti electione Saluator ad Philippum ait, [Philippe, qui videt me, videt & Patrem.] Qua ex re liquet, in perfecta Filij cognitione vitam eternam considerere; quando in ea Pater etiam cognoscitur; si tamen ea cognitione sit, quam Ioannes desinuit, cùm dixit, Qui non diligit, non nutrit Deum. Ut igitur hoc modo Christum Dominum cognoscamus, eius ego vobis imaginem, & velut ideam quandam ponere ante oculos volo, quę vobis totum Christi mysterium, & officium unico velut intuitu representet, ut scire liceat, quibus illū oculis aspicere debeat.

Hoc autem (vt dixi) proprij eius nominis interpretatio efficit. Ea quippe nomina, quę prudenti consilio rebus imponuntur, ad earum naturam cognoscendam lucis plurimum afferunt. Vnde nomina, quę primus ille homo ante lapsum cunctis animalibus imposuit, eorundem naturam maximè declarabant: hoc enim illa Genesis verba insinuant; Omne quod vocavit Adam animę viventi, ipsum est nomen eius. Nomen videlicet, quod eius rei, cui inditum est, naturam, ingeniumque declarat. ¶ At proprium

Genes. 2.

simil.

prium Iesu nomen summo diuinæ sapientiæ consilio Angelo nun
 ciante illi impositum fuit: Iesus autem, Saluatorem sonat. Saluatoris autem appellatio non tam dignitatis, quæm officij nomen est: qualia sunt ea nomina, quæ ad aliqua officia, siue artes exercendas hominibus imposita sunt; vt pictoris, scriptoris, & sculæptoris, & his similia. Quemadmodum igitur artifices illi, qui vivætum sibi his officijs exercendis parant, continentēter illis incumbunt (totos enim se his operibus destinarunt) ita Christus Dominus, qui Salvatoris nomen, & officium sortitus est, se quoque totum, atque omnem vitam suam ad salutem hominum destinavit; quos omni ratione ad hoc iuuare nunquam in vita destituit. Hoc enim (vt paulò antè diximus) præstítit & meritis, & doctrinis, & clarissimis virtutum suarum exemplis, & sacramentorum, quæ salutem nostram continent, medicamentis; ac præcipue acerbissimis illis quos pro nobis in passione sua pertulit doloribus: quando per illos non modò peccatorum nostrorum debita dissoluti, sed carbones etiam ignis supra caput nostrum congesserit, quibus charitas in illum nostra magis accenderetur. Nec in passione solùm, sed post passionem etiam à mortuis resurgens, hanc eandem solicitudinem & curam ostendit. Eo enim ipso die, quo fuit à mortuis excitatus, primum quidem (vt Euangelistæ tradunt) Maria Magdalene apparet: deinde pijs in via mulieribus, quæ pedes eius tenuerunt; tum Simoni Petro, qui negationis suæ crimen amarè fleuerat: exinde duobus discipulis in Emmaus pergentibus; ac postremò Apostolis omnibus, absente Thoma, in vnum congregatis. Quis igitur in hac Domini solicitudine, qua huc ac illuc circumcursans dispersas oves requirebat, easq; in fidere resurrectionis confirmare volebat, nō aper te diligentissimi pastoris, & clementissimi Salvatoris officium agnoscat? Nec solùm eo tempore, quo inter homines versatus est, verum etiam postequam mundum reliquit, & ad Patris dexteram sedet, hoc idem officium nunquam intermittit, sicut ipse in præsenti Euangeliō testatur, cùm ait: [Amen dico vobis, qui credit in me, opera que ego facio, & ipse faciet, ex maiora horum faciet: quia ego ad Patrem vado: & quodcumq; petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam:] hoc est, ego causam vestram apud Patrem agam, & quod in nomine meo petieritis, impetrabo. Quo quidem officio se ad finem usque mundi usurum, Apostolis pollicitus est. Ab illis quippè discedens, hoc sumum eis solatium reliquit, Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usq; ad consummationem seculi. Nobiscum autem esse, est nobis.

Matth. 28. mutiq

17 est, nobis omni tempore adesse, nobis omni ratione prodesse; quæ nostra sunt curare, & pro salute nostra apud Patrem intercedere. Tunc autem (vt Paulus ait) huius officij finis erit, cum tradiderit regnum Deo Patri: hoc est, cum salutis humanæ constituendæ officiū sibi à cœlesti Patre delegatum plenissimè absoluērit, tunc electorū omnium regnum, opera sua partum, & amplificatum, eidem Patri tradet. His ergo rationibus fratres, Iesus noster Saluatoris officium, nascens, viuens, moriens, à mortuis resurgens, in cœlum ascendens, & ad Patris dexteram sedens, perpetuò exerceat.

Sed cùm inter Saluatoris huius officium, & artificum illorum, quos suprà memorauimus, multa sint discrimina, hoc vel maximū est; quod illi operam tantum suam, & diurnum, nocturnumve labo rem artibus suis exercendis impendunt: at Iesus noster, non opera tantum & studio, sed sanguine etiam, & acerbissima nece, immansimilq; sanctissimi corporis sui cruciatibus salutem nostrā operatus est. Quod quidem beneficium tantum est, vt plus illi propter salutis nostræ (vt ita dixerim) expensas, quam propter salutem nobis traditam debeamus. Salutem enim dare diuinæ bonitatis opus est; tormenta autem perferre, à diuinæ naturæ conditione alienissimum est.

Est & aliud non minus obseruandum discriminem. Artifices namque illi, victus parandi gratia, (sine quo vitam tueri non possunt) operibus suis instant: at Iesus noster nullum ex tot laboribus (quod ad gratiæ, & beatitudinis incrementum pertinet) fructum, aut emolummentum retulit, cum eius neque gratiæ, neque beatitudini accessio vlla fieri posset. Quid igitur, inquires, illum ad hanc tam arduā, totq; laboribus plenam prouinciam impulit? Ad hoc respódemus, duos in Christo Domino grauissimos aculeos, qui illum ad tantum opus vrgent, exitisse: quorum alter humanam, alter diuinam eius naturam attingit. Ut homō enim, commissum sibi à Patre Saluatoris officium tanto studio atque diligentia prosequiutus est, quanta eius erga Patrem charitas, & obedientia, & paternæ gloriæ desiderium extitit. Hoc autem quale, quantumque sit, nulla neque hominum, neque Angelorum mens pro dignitate, non dico verbis consequi, sed ne cogitatione quidem comprehendere poterit. Quatenus vero Deus est, immensæ bonitatis sua stimulis ad hoc ipsum opus vehementissimè incitat. In omnibus quippe diuinis operibus non aliam maiorem causam, quam immensam eius bonitatem requirere debemus. Bonitate sua (vt Plato quoque dixit) mundum condidit, bonitate alit, moderatur, atque gubernat; bonitate bona omnia,

omnia³⁰, imo valde bona fecit, bonitate peccata nostra, & iniūrias numini suo illatas patienter tolerat, & in eos beneficia conferit, quorum sacrilego sēpe ore, & impijs factis violatur: ac postremō (quod omnia superat) & bonitate mundum per passionem suam redemit, & perpetuam eorum, quos redemit, curam gerit. Non igitur aliam huius tantæ benignitatis, & officij causam indagemus. Ut enim à niue frigus, ab igne calor, à Sole lumen oritur: ita, ac multò etiam magis à perenni illo bonitatis fonte omnia bonitatis opera, & officia manāt. Neq; enim bonitas in illo, vt in rebus ab eo conditis qualitas, & accidens, sed eadem ipsa bonitatis essentia atq; substantia est. Quò sit, vt inter externa diuinitatis opera, nullum magis naturale, magisque illius proprium sit, quām sese in omnia diffundere, de omnibus bene mereri, omnia ad similitudinem suam, pro cuiusque naturæ captu, trahere, & ad bonitatis suæ communionem prouehere. Hæc igitur immensa bonitas facit, vt Christus Dominus Saluatoris officium nunquam intermitat, quò nos immensæ bonitatis suæ participes efficiat. Illa ergo bonitas, quæ illum impulit vt nos gratuitò conderet, impulit etiam vt gratuitò redimeret: & quæ fecit vt in nos conferret bona naturæ, fecit vt conferret etiam bona gratiæ: & quæ fecit vt ex nihilo aliquid essemus, fecit vt à peccato ad gratiam surgeremus. Nō igitur aliam huius tanti beneficij causam, quām eius bonitatem requiramus.

Tit. 3. In quo quidem beneficio quatuor inuenire licet adèò singularia, vt nulla accessione fieri maiora possint. Si enim quid nobis Saluator opera sua contulerit, inspicias, vitam æternam, & diuinæ beatitudinis participationem esse deprehendes; quæ summa hominis felicitas est. Si verò beneficij pretium, & ve-luti expensas attendas, sanguis, & vita filij Dei est: qua vi-ta, quid esse maius, quid sublimius potest? Si autem huius tantæ donationis causam expendas, Apostolus tibi respondet, Non ex operibus iustitiæ quæ fecimus nos, sed secundum misericordiam suam; hoc est, per viscera misericordiæ suæ saluös nos fecit. Neque enim illum de cœlo ad terram merita nostra, sed peccata traxerunt. Si verò donantis, & morientis dignitatem consideres, is vtiique unicus Dei filius, candor lucis æternæ, & splendor est paternæ gloriæ, quo nihil cogitari maius potest. Quisquis igitur Christi imaginem, & veluti ideam quandam (vt ante diximus) animo comprehensam tenere cu-simmo pit.

33 pit, has quatuor summi huius beneficii circumstantias cum animo suo piè & religiosè cogitet; vt sciat, quibus Salvatorem suum oculis aspicere, & quo erga illum amoris igne accendi debeat.

Quid igitur ex his conficitur? Primum quidem, vt intelligamus quantum nos Salvator diligt, quantoque salutis nostræ desiderio flagret, qui tot rationibus, tantoque suo incommodo nos ad hanc salutem parandam adiuuat. Quasi enim ipse felix esse non posset, nisi nos felicitatis suæ confortes efficeret, ita nos ad hanc felicitatem parandam modis omnibus adiuuat. ¶ Deinde ex hoc etiam apparet, qua dilectione, quo affectu, quo mentis ardore hunc salutis nostræ autorem, præceptorem, vitæ ducem, animarum medicum, & apud Patrem aduocatum obseruare, colere, venerari, atque diligere debeamus; qui tot rationibus charitatis erga nos suę magnitudinem ostendit, vt nostram erga se vehementius excitaret. Hanc enim præcipuum tot beneficiorum causam extitisse Esaias testatus est, qui vbi hæc adeò magnifica Domini beneficia enumerasset, eorumdem causam subiécit dicens; Zelus Domini exercitum faciet hoc. Zeli autem nomine vates sanctus diuini erga nos amoris magnitudinem, & (vt ita dixerim) impatiens designauit, quæ nequaquam amoris erga se nostri consortem ex æquo patitur. Totum enim amorem ab eo exigit, propter cuius gratiam se totum impendit. Quæ illi causa extitit, vt nequic alicui summorum Angelorum, aut etiam Sanctorum hominum redemptionis humanæ officium committeret; ne 33 mors noster inter conditorem Deum, & redemptorem hominem, vel Angelum diuidetur, sed totus in uno eo collocaretur. Quod cùm ita sit, quanta quæso illorum cæcitas, atque dementia est, qui amorem suum in res adeò infra Dei atque Angelorum dignitatem positas, collocare non verentur? Quæ enim maior dementia est, quam amorem nostrum ad res inanissimas, atque vilissimas abijcere, quem summus ille rerum omnium Dominus, iustissimus quererum æstimator tanti fecerit, vt non dubitauerit vitæ suæ pretio, & acerbissimi cruciatus illum emere, & ad se trahere? Quisquis autem hoc cum animo sua attentius reputauerit, & quibus in rebus seculi homines amorem suum collocent, expenderent, non poterit eos aut insignis stultitia, aut singularis improbitatis non accusare. Si enim hoc diuina

L

II

III

Isai. 37.

folioqA

næ

ne charitatis argumento amoris sui dignitatem estimare nesciunt, 35
amentissimi sunt; si vero sciunt, & nihilominus illum, Deo negle-
cto, in res vanissimas conferunt, improbisimi existunt. Quam ta-
men Philosophiam usque adeo perdit homines non assequuntur,
ut de Deo etiam querantur, quod omnem nostrum amorem sibi
vni vendicet: cum tamen hoc illos magis ad eius amorem excitare
debuisset, cum hoc maximum diuinæ erga se dilectionis argumen-
tum sit. Quod planè quisque experimento suo doctus intelligere
facile poterit; qui quod magis aliquem diligit, eò vehementius erga
se alterius amorem flagitat, & molestius hoc sibi negari sustinet.

I.I.

Neque verò hæc eadem Philosophia minus ad spem in Christū,
quam ad eius nos amorem excitat. Neque enim parua dona ab eo
sperare debemus, qui cum multum possit, multum etiam diligit;
cum amicorum omnia sint communia. Quis igitur cum Christum 37
orat, non magnam im petrandi fiduciam concipiat; quando illi &
paternæ obedientiae exequendæ, & immensa bonitatis suæ exercé-
dæ occasionem exhibet. Si enim artifices iij, quorum paulò ante me-
tionem fecimus, gaudent cum exercendi officijs sui materiam illis
præbemus: quanto ergo magis Seruator noster gaudeat, cum nos
suis ad eum pro tuenda salute precibus, exercendi officijs sui occa-
sionem damus.

III.

Tum illud etiam sequitur, ut hoc exemplo intelligamus, quo stu-
dio atque diligentia salutis nostræ opus curare debeamus; quando
propter illam vnicus Dei filius (cuius felicitati nihil aut salute no-
stra accedere, aut interitu decadere poterat) tantopere laboravit,
tam multa sustinuit, tam multa molitus est. Indignissimum quip-
pe est, ut minus nos salus nostra quam ipsum aliena moueat: indig- 38
nissimum, ut pro nobis nos negligamus, quod ille non pro se, sed
pro nobis tanto studio atque labore curauit. Iam igitur ex hoc loco
digressi, ad sequentia veniamus.

¶ Addit deinde Dominus, [Si cognouissetis me, & Patrem meum utiq;
cognouissetis: Et amodū cognoscetis eum, & vidistis eum.] Hac oratione
Dominus (quod paulò ante dixerat) nempe se viam esse ad Patrem,
neminemque ad Patrem, nisi per ipsum venire; confirmat planè,
cum subdit; [Si me cognouissetis, & Patrem meum utiq; cognouissetis:]
& sic intelligitis, quo nam modo ego via sim ad Patrem agnoscen-
dum, quando me cognito, cognoscitur etiam Pater. Hoc laudem ita
esse, clarissima illa duo Seruatoris nomina probant. Is namque **et**
Apostolus.

39 Apostolus ait) imago Dei inuisibilis, idemque Verbum Patris est. Coloss. i.

Nihil autem rectius alicuius rei cognitionem, quam eius imago prebet; neque quidquam aliud latentem animi nostri sensum commodius quam verbum indicat. Sunt enim (vt Aristoteles ait) ea quae sunt in voce, earum quae sunt in anima passionum notae. Cum ergo Dei filius perfectissima Dei Patris imago sit (ut potest qui eiusdem licet cum Patre substantiae) idemque eius Verbum, quo Pater aeternus se totum explicauit, efficitur planè quod Saluator ait, [Si me cognouissetis, & Patrem meum utique cognouissetis.] Sed bono animo estote, [amo dò enim agnoscetis eum.] Cum videlicet Spiritus sanctus mentes vestras celesti sapientia imbuat, plenissimamque diuinitatis cognitionem præbeat. [Et vidistis eum.] Quia videlicet cum me vidistis, illū in me videre potuistis.

40 Ad hæc Philippus, [Domine (inquit) ostende nobis Patrem, & sufficit nobis.] Simili ignorance ac tarditate Philippus, qua Thomas, nihil nisi corporeum, corporeisque oculis videndum cogitabat. Hoc enim perinde est ac si diceret: Te quidem magister ac Domine Christe fili Dei viui, te, inquam, iam vidimus, & agnouimus; dilexi mus, & confessi sumus, & beatos esse fatemur oculos nostros, quia te videre potuerunt; iam nihil supereft, nisi vt Patrem ostendas. Nam de te sufficit nobis. Hac ergo petitione Philippus ignorantiam suam facilè demonstrat, qui inuisibilem Patrem eadem specie qua filium videri posse arbitrabatur. Quare eius tarditatem Dominus corripit his verbis, [Tanto tempore vobiscum sum, & non cognouisti me: Philippe qui videt me, videt & Patrem. Quomodo tu dicis, ostende nobis Patrem? Non credis, quia ego in Patre, & Pater in me est? Verba quae ego loquor vobis, à me ipso non loquor: Pater autem in me manens, ipse facit opera.] His quidem verbis Dominus se esse eiusdem cum Patre substantiae, aduersus sacrilegiam Arrij impietatem, apertissime declarat. Deinde discipulos docet, eam cognitionem, quae de Patre haberi in hac vita sollet, (quando nequaquam illum per speciem, sed per eius opera cognoscimus) iam dudum illos habuisse, cum Filij opera vidissent. Itaque ait: [Verba quae ego loquor vobis, à me ipso non loquor. Pater autem in me manens, ipse facit opera.] Quod perinde est, ac si diceret: Tanta inter me & Patrem meum unitas est, vt verba quae ego loquor, ipsius quoque verbas sint: & insignia miraculorum opera quae ego facio, ipse in me, & per me exequatur. Quocirca si me ex verbis, & operibus meis iam pridem cognouisti, & Patrem meum utique cognouisti; cum hæc ipsa verba quae audistis, &

opera quæ vidistis, non minus Patris quam mea sunt. [Idcōque qui vi= 42
det me, videt & Patrem.]

Hic autem locus singularem quandam, maximèque notandum Philosophiam continet. Ex his namque Domini verbis illud etiam sequitur, quod si cœlestis Pater humana carne indutus in mundo venisset, sic in omni vita atq; Christus Dominus se gessisset; eodemque modo & stabulum, & presepe humile ad nativitatis locū delegisset: sic Herodis insidias fuga in Aegyptum evasisset: sic ad Ioannis baptismata cum publicanis & peccatoribus abluendus venisset. Si de adultera muliere iudicium ab eo quereretur, eadem lenitate & clementia respondisset. Si Samaritani, aut Dæmoniaci conuicti petitus fuisset, eadem mansuetudine has insignes contumelias pertulisset. Si discipulos de primatu contendentes animaduertisset, eodem humilitatis exemplo inanem illam ambitionem corripiisset, eorum se pedibus submittens, eosq; diuinis manibus suis abluens atque deterges. Quid plura? Eadē etiā charitate, humilitate, propter generis humani salutē constituendā, se hostibus vinciendū, conspuendū, flagellandū, atq; in crucem agendum trāderet: & pro ipsis carnificibus simili charitate preces funderet. Quisquis igitur ex nobis, fratres, ex Christi Dñi operibus se illum iam cognoscere arbitratur, & eius Patrem cum Philippo ostendi sibi desiderat, non aliā de eo imaginē & ideam atq; devnigenito filio eius in animo suo effingat. Quod ideo dixi, ne quis humano errore delusus, səuiorem Patrem quam Filium existimet; cùm eadem in utroque lenitas, eadem pietas, & misericordia sit. Vnde quemadmodum uterque Ioānes Christum agni nomine designat, ut miram eius lenitatem, innocentiam, & mansuetudinem declarat: ita quoque Patrem appellasset, si is humam carnem induisset. Hæc autem consideratio spem nostram in Deum Patrem mirè roborat, & alit, nostramque erga illum dilectionem vehementer accendit, dum omnia quæ nos ad eius unicum filium, cundemque salutis nostræ autorem amandum excitat, in Patre etiam esse consideramus. In quibus enim est una eademque natura, eadem quoq; opera, eandēq; charitatē, lenitatē, & misericordiā esse confitēdū est. Quod quidē Saluator ipse intelligere nos voluit, cùm ad Philippum dixit: [Philippe, qui videt me, videt & Patrem.]

Atq; ut rei huius fidem faceret, indissolubile argumētū ex diuinis operib^o atq; miraculis attulit, [Alioqui (ait) propter opera ipsa credite:] quæ cùm solius Dei opera sint, Deus habet huius fidei autore ac testē; qui ut naturā vniuersam omnipotēti virtute cōdidit, ita eadē pro arbi-

arbitrato suo variè versat, ac voluit. Cuius tāta potentia est, vt (quod est longē mirabilius) eandē facultatē in se creditibus conferat. Itaque ait, [Amen, amen dico vobis, Qui credit in me, opera quae ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet.] Huius autē sentētia veritatē Petrus Apostolus ostendit, qui sola corporis umbra, omnia morborum genera depellebat; quod de Domino Saluatorē nō legimus. Idēq; vno **Autor.** sermone, hominū quinq; millia ad Christi fidē traduxit, eosq; sic in **Aet. 4.** stituit, vt rebus omnibus distractis, earū pretium Apostolorū pedibus substernerēt; cūm hoc tamē Christus Dominus diuini adolescēti non persuaserit. Quod si dixeris, mūdi creationē solius Dei opus esse, nec Apostolis conuenire; maius tamē aliquid eis collatū est, vi delicit peccata remittere, & Spiritus sancti gratiam (qua homines iustificantur) manuū impositione conferre. Hoc autem excellentius opus esse, illud argumento est, quod cœlum & terra inter res corporreas numerantur, cūm tamē impij iustificatio inter spiritualia opera computetur, ad quæ corporea cuncta referuntur. Sed incidit tamen hīc ex D. Tho. dubitatio, quod cœli nomine, cœlestes etiā virtutes, **S.Tho.** hoc est, Angelii intelliguntur, qui ab omni corpore mole secreti sunt. Num ergo maiora facit qui cooperatur Christo ad impij iustificationē, quā qui Angelos creat? Hāc planè dubitationē **D.Aug.** dis **August.** soluere nō est ausus: itaq; ait, Iudicet qui pōt, vtrūm mai⁹ sit, iustos creare Angelos, quām impios homines iustificare. Certē si æqualis est vtrūq; potētia, hoc maioris est misericordiæ. Quo argumento, quicūq; se à peccato ad iustitiā, probabili saltē cōiectura, vocatos arbitratur, intelligere poterūt, quātū huius tātē salutis auctori debent, qui nihil minus fecit, cūm eos à peccato ad gratiam trāstulit; quām cœlum & terram condidit:

Sed cur humanæ infirmitati hæc tāta virt⁹, atq; potētia cōferenda sit, subdit Saluator causam, cū ait, [Quia ego ad Patrē vado. Et quodcuq; petieritis Patrē in nomine meo, hoc faciā.] Hec est igit̄ gratiarū, atq; bonoru omniū, quę in nos cōserūtur, causa, q̄ aduocatū habem⁹ apud Patrē Iesum Christū iustū, qui sacratissimę humanitatis suę atq; vulnē **I.Ioan. 2.** rū ostēsione semper pro nobis aduocat, eius meritis, & interpellatione hæc tanta cœlestiū donorū inūdatio in nos dimanat. Itaq; que **Simil.** sicut monachorum ordines Cardinalem aliquę in Romana curia protectorem habent, qui eorum causam apud Pontificem Maximū agit: ita cœlestis Pater vnicū Filium suum hominibus in protectorē dedit, vt salutis humanæ sollicitam perpetuō curam gerat. Inde adeo sit, vt preces, quas in eius nomine ad Patrē fundimus, ipse illas fau-

re suo prosequatur; quemadmodum is hoc in loco pollicetur, cùm 48
ait, [Si quid petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam:] hoc est, ego
quod petieritis, à Patre meo impetrabo.

Hæc autem certissima impletandi spes in causa fuit, vt Apo-
stoli etiam, qui & in gratia confirmati erant, & plenitudinem Spi-
ritus acceperant, orandi officium nunquam intermitterent, vt mai-
ra adhuc gratiæ incrementa perciperent. Cuius rei gratia alendorū
pauperum, ac viduarum curam à se repulerunt, & selectissimis ho-
minibus demandarunt, ne ipsi vñquam ab orandi, & docendi offi-
cio feriarentur. Non est, inquit, æquum nos derelinquere verbū
Dei, & ministrare mensis. Considerate ergo, fratres, viros ex vobis
bonitatem testimonij septem, plenos Spiritu sancto & sapientia, quos con-
stituamus super hoc opus. Nos verò orationi, & ministerio verbi in-
stantes erimus. In quo quidem officio D. Iacobus (cuius hodiè fe- 49.
stum celebramus) assiduus erat. Nec hac solùm orandi virtute, sed

Egesippus. multis alijs plurimùm commendatur. De eo enim Egesippus, vici-
nus Apostolorum temporibus, hæc scribit: Iacobus hic ex vtero ma-
tris suæ sanctus fuit, vino nunquam usus est, neque vlla alia potionē
quæ ebrios reddit, nec animalium carnibus vñquam vesci voluit;
ferro & nouacula nunquam rasum est caput eius; oleo corpus nun-
quam perfudit, aut vnxit. Ei vni in templum interius (quod Sancta
sanctorum dicitur) ingredi licebat; neque enim lanceis, sed tantum li-
neis vestibus vtebatur. Solus in templum venire solitus erat, ibique
diu genibus humi hærentibus Deum vt populo suo propitius esset
orabat, in eoque tam diu persistit, vt genua eius quasi callo quodam
obduruerint. Itaque ex hac opinione, quam de incredibili eius ab-
stinentia, & sanctitate omnes habebant, Iusti cognomen inuenit. 50

I. Cor. 15. Quæ quidem opinio adeò celebris erat, vt Iosephus, qui à nostra di-
sciplina abhorruit, ob indignam eius necem, causam datā fuisse Hiero-
solymitanæ oppugnationi, atque adeò euersioni, & cladi scripse-
rit; idque sapientissimum quemque atque optimum iudicasse. Tan-
tum apud homines sanctitatis eius & innocentiae fama valuit. Est &
alia eius magnifica laus, cuius Paulus in priori ad Corinthios Epi-
stola meminit: ait enim, Christum, cùm excitatus esset ab inferis, Ia-
cobo se ostendisse. Quod quemadmodum gestum sit, Hierony-
mus in Euangeliō, quod Hebræorum dicitur, quodque ipse, vt ait,
ex Hebræo in Græcum & Latinum sermonem cōuertit, se reperi-
se memorat. Iurauerat ipse, vt Euangeliū illud exponit, nūquā se ci-
bum esse capturum ex ea hora qua cruci Christus suffixus fuerat,

si quoad excitatū eum à mortuis cerneret. Itaque Christus, qui quāto ille sui desiderio moueretur, cōsideraret, venit ad eum, instrūctaque mēsa panē ei porrexit, admonēs eum vt ederet, quod ipse ab inferis excitat⁹ esset. Hic igitur diuin⁹ Apostolus, poste aquā Hierosolymitana Ecclesiam triginta annis sanctissimè rexisset, tandem propter Christi confessionem ē pinna tēpli crudeliter præcipitatus, & pertica fallois percussus, gloria morte occubuit. Philippus vero, poste aquā viginta annis in Scythia prædicasset, innumerabilemq; hominū multitudinem ad Christi fidē traduxisset, ab Ebionitis crucifixus, & lapidibus obrutusest. Vt rōque autē exemplo monemur fratres, per varios labores aditū nobis in regnū cœlorum patefieri. Hac enim via Apostoli, hac Prophetæ, hac sancti Martyres, hac postrem d. Sanctus sanctorum processit, exemplum nobis relinquens ut vestigijs eius insistamus, ipsumq; in hac vita sequamur, si alteram consequi, in ea que diuina illius præsentia frui volumus.

TIN FESTO INVENTIONIS

sanctæ Crucis Concio prima; in qua, post breuem Euangelicæ

lectionis explanationem, de Dominicæ crucis beneficijs

agitur; ad quod verba in themate proposita

latius explanantur.

T H E. Arcum meum ponam in nubibus cœli, &

erit signum foederis inter me & inter terram.

Genes. 9.

Hec verba loquitus est ad Noe Dominus post diluvium, quorum ego mysterium in præsenti concione explicandum suscepi; quod ea summum quoddam Dominicæ crucis beneficium (cuius hodiè inventiō nem celebramus) maximè declarat; prius tamē quām hoc attingam, Euangelica lectio breuiter explananda est. Ut autem hoc pie, & religiose, & pro tantarum rerum dignitate præstare valamus, cœlestem opem sacratissimæ Virginis interuentu suppliciter imploremus.

A V E M A R I A.

Hodierna sancti Euangelij lectio, dilectissimi, instar Dialogi cu-

iusdam est, inter quædā Pharisæorū p̄incipē, ac Dominū Saluatorē, in quo vtilissima quædā quæstio (cuius ad nos cognitio maximè pertinet) tractatur: nēpe, quid nobis factō opus sit, quò sempiternā vitā atq; salutē cōsequi valeamus. Initio tamē disputationis princeps hic breui oratione Domini benevolentia captare incipit his verbis, [Rabbi, scimus quia à Deo venisti magister: nemo. n. potest hæc signa facere quæ tu facis, nisi fuerit D̄o cū eo.] Erat hic planè princeps, quāuis Pharisæus, à Pharisæorū vitijs, liuore scilicet, avaritia, & ambitione immunitis: ideoq; piorū amator Dñs illius mentē hac luce collustrauit, vt ex clarissimis Christi miraculis fidē in eū conciperet. Quāuis. n. miracula fidei veritatē plenissimè cōfirmēt, quia tamē fides Dei donū est, necesse est vt cū ipsis miraculis diuinī Spiritus virtus mētē hominis ad credēdū excitet. Quām multa. n. miracula in Ægypto Pharao, quām multa Iudæi à Christo Dño edita viderūt? qui & quatriduani Lazari, & ipsius etiā Domini resurrectionē sepulchri custodibus a pertissimè illā confitētibus agnouerūt; qui tamē his, atq; innumeris alijs Domini signis inspectis, in perfidia sua obstinatis animis perstiterūt. Hinc Saluator, Si signa, inquit, in eis non fecissem, quæ nemo alius fecit, peccatū nō haberēt: nūc autē excusationē non habent de peccato suo. Quid minus miradū est fratres, si multi quotidianis cōcionibus audiendis nihil proficiant; quādo infelices isti nec magnificis illis Domini signis (quæ multō maiore vim quām nostra verba habēt) in fide profecerūt. Faxit autē Christus, ne tales simili cordis obstinatione & cætitate laborēt.

Sed ad institutū redēutes, princeps hic à diuina gratia iā preuentus, illud à Domino quæsisse videtur, quod pius quidā adolescēs ab eo quæsiuit his verbis, Magister bone, quid faciēdo vitā æternā possidebo? Ex Dominica quippè respōsione hoc illū quæsisse apparet: subdit. n. Dominus, [Amē, amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit denuo, nō potest videre regnū Dei:] Quod perinde est, ac si diceret, Tu quidē altissimā, maximēq; salutarem Theologiā assequi cupis: scire enim desideras, quid tibi factō opus sit, vt ad cœlestē regnū peruenire, cū D̄o regnare, inter Angelorū choros versari, cœlesti mēlæ accubere, Angelorū pane vesci, ac postremō diuinæ felicitatis cōfors fieri valeas. Hoc est planè extremū omniū expetēdorū; hoc bonorū omniū maximū, hic vltimus humanæ vitæ finis, ad quē homines à Deo cōditi sunt. Quæris igitur id, quod inquisitione dignissimū, maximēq; necessariū est. Sed nō perinde facile est quod obtinere concupiscis. Nec; n. est ad astra mollis è terris via. Illa enim ciuitas estaurū mundum,

Ioan. 3.

Ioan. 15.

dum, simile vitro mūdo, nihilque in ea intrat coquinatum, & immundum. Ad tātam ergo dignitatem oportet vt homo similis Deo fiat in vita, qui similis ei fieri cupit in gloria. Hæc enim animi præparatio atque dispositio ad hanc tantam dignitatem necessaria est. Videlicet, n. pretiosissimas gemmas annulis aureis, nō ferreis, aut æneis *Simil.* insculpi: sic pretiosissima illa cœlestis gloriæ gemma nequaquam ferreas, & impuras, sed aureas (vt ita dixerim) atque ab omni terrena fæce purgatas mentes requirit. Felicitas. n. & gloria Angelorum, puritatem quoque in hominibus requirit Angelorum. Quid enim magis absonum, aut præposteriorum, quam vita pecudum, & gloria Angelorum? hoc est, velle in hoc seculo pecudum more, vitam ducere, & in futuro seculo Angelorum gloria frui?

Hoc est igitur quod Saluator significauit, cùm ait, [Amen, amen dico tibi, Nisi quis natus fuerit denuo, nō potest videre regnum Dci.] Quod perinde est, ac si diceret; Tantam mentis puritatem cœlestis illa gloria desiderat, tantumque à communi perditorum hominum vita pīj 7 hominis vita distare debet, vt non modò aliorum, sed sui etiam dissimilis esse debeat. Aliud enim vitæ genus, alia mens, alias animus, alia desideria, alia consilia, alia gaudia, alia de rebus iudicia atque de creta, alia totius vitæ destinatio ab homine peccatis assueto exiguntur; ac postremò tanta esse debet eius vitæ mutatio, vt qui illum ante nouerant, dicere possint, Hic homo nequaquam ille est, qui ante fuerat. Ille enim prior homo superbus, ambitiosus, libidinosus, avarus, prodigus, detractor, maledicus, & intemperans erat: nunc contraria, humilis, mansuetus, placabilis, religiosus, bonorum amicus, benignus in pauperes, atque virtutum studiosus est; adeòque in aliū virum mutatus, vt vix agnoscas eundem esse. Hanc ergo tantam vitæ mutationem Dominus designauit, cùm hominem deuo oportere nasci dixit. Usque adeò enim humana natura per commune peccatum à prima illa originis suæ puritate degenerauit, vt nisi diuini Spiritus virtute renquetur, ad cœlestis regni gloriam capessendam minimè idonea sit.

Hoc autem est quod cœlestis magister significauit, cùm protinus subiecit, [Quod natum est ex carne, caro est; et quod natum est ex spiritu, sp̄ritus est.] Quo in loco cùm Dominus carnem à spiritu distinguat, carnis nomine significare voluit, quicquid diuino Spiritu vacuum est. Sensus ergo est: quod ab homine solum est, quod Spiritu Dei destitutum est, quod carnis propagatione generatum est, nequaquam supra naturæ suæ conditionem.

assurgere potest. Quomodo ergo natura humana, cœlesti Spiritu 9
destituta, nihilque nisi humanum in se continens, ad cœlestem vi-
tam, & diuinam felicitatem assurgere valeat? Necesse enim est, vt ca-
ro intra fines carnis, & humanitas intra humanitatis fines sese conti-
neat, nec cancellos, naturæ lege circundatos, transgredietur. Cœte-
rū quod ex Spiritu feliciter renatum est, quod in nouam vitam
nouo spiritu animatum est, quod intra se diuinum semen, & numé
continet, quid mirum si ad spiritualem atque diuinam vitam aspira-
re possit?

Sed dicetis forsitan; Nonne intra hominem spiritus later, qui vt à
carnis natura alienus est, ita supra carnis naturam attolli poterit, &
spiritualem homini vitam conferre? Latet planè: verùm hic spiritus
carni immersus, in carnis quodammodo naturam degenerauit. Cor
pus enim quod corrumpitur, aggrauat animam: & terrena inhabi-
tatio deprimit sensum multa cogitantem. Qualis autem caro nostra
post peccati lapsum relicta sit, Apostolus expressit, cùm ait; Scio
enim quod non habitat in me, hoc est, in carne mea, bonum. Qua-
lis igitur spiritus noster erit huic carni implicitus atque immerge-
sus? Quod igitur huic tanto malo remedium adhiberi poterit? Nō aliud
certè quam quod Salvator designauit, cùm nos denud nasci oportet
re dixit: hoc est, vt vetus homo moriatur, & nouus pro illo resur-
get, non iam vt antea carnis, sed spiritualis, qui fit aptus reg-
no Dei.

Est & alia mutationis huius causa, nempe altissima illa cœlestis
gloriæ dignitas, ad quam homo præparari in hac vita debet. Con-
stat enim ex Philosophorum doctrina, ea quæ ad aliquem finem
destinata sunt, eiusdem ordinis, atque dignitatis esse debere, cuius
finis est ad quem destinantur. Quo circa cùm finis supra naturæ
conditionem positus sit, illa etiam quæ huic fini consequendo pro-
posita sunt, eiusdem ordinis esse debent. Cùm ergo regni Dei no-
mine, beatarum mentium felicitatem intelligamus, quæ in aperta di-
uinæ pulchritudinis visione consistit, quæque omnem naturæ fa-
cultatem superat, consequens est, vt quisquis huius tantæ felicitatis
particeps esse cupit, non humanam, sed diuinam quodammodo vi-
tam vivere debeat, vt qui Deo similis futurus est in gloria, similis
etiam sit in vita puritate, atque sanctimonia. Hoc est enim quod
Ioannes Euangelista in Epistol. sua significauit, cùm ait; Charissi-
mi, nunc filii Dei sumus, sed nondum apparuit quid erimus. Sci-
mus autem quoniam cùm apparuerit, similes erimus, quia vide-
bimus

12 bimūs eum sicuti est. Hoc est igitur regnum Dei , hæc summa illa felicitas ad quam omnes aspiramus. Qua ratione autem se pius homo ad hanc tantam felicitatem preparare debeat, declarat protinus idem Ioannes, cùm ait; Omnis qui habet hanc spem , sanctificat se, sicut ille sanctus est; ut videlicet illum imitari studeat in vita, cui similis fieri cupit in gloria: sic enim inter se rerum fines & initia consentient. Hanc ergo tantam vitæ mutationem Saluator designauit, cùm ait; oportere hominem nasci denuò; hoc est, cùm is qui seculo seruiebat, se regno celorum dignum exhibere cupit, adeò sui dissimilis esse debet , vt non idem qui antè fuerat , sed nō uis quidam homo denuo natus esse videatur. Hoc enim nascendi verbum designat.

13 Territus autem hac responsione Nicodemus, ait; [Quomodo potest homo nasci, cùm sit senex? Nunquid potest in ventrem matris sue iterato introire & renasci ?] Cui Dominus rationem exponit, qua hæc tanta vitæ mutatione fieri debeat. Non enim humanis viribus, sed regenerationis lauacro, & Spiritus sancti virtute, qui in eo operatur, peragenda est: hoc est enim quod ait; [Amen dico tibi, quia nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, nō potest introire in regnum Dei.] Hoc igitur cœlesti Spiritu hausto, idoneus fiet qui in cœlesti regnum cooptari mercatur. Subditque protinus causam: [Quod natum est ex carne, caro est; & quod natum est ex Spiritu, spiritus est.] Quod perinde est ac si diceret: Effectus omnis , cause suæ conditionem sequitur. Sic enim ex bona arbore fructus bonus; ex mala verò malus nascitur. Sic etiam ex perito opifice perfectum opus, ex imperito imperfectum proficisciatur. Sic ex nobili patre, nobilis filius , ex ignobili autem ignobilis. Ad hunc ergo modum quod ex carne nascitur, caro est, neque supra carnis naturam assurgere potest; quod verò cœlesti spiritu hausto in nouam creaturam animatum est, cœlestem & spiritualem vitam degere potest. Ideoque cœlesti regno aptum est. Quo circa mirari non debes, si tu , qui ad hoc regnum aspiras, hoc cœlesti spiritu animari, eiusque virtute denuo renasci debeas.

14 Pleniorem huius loci explicatio-
ritus vim, neq; hanc tantam vitæ mutationem satis percipiebat, ap-
positissimo aëris exemplo vtrumque illi Dominus exponit, his ver- nem inue-
bis; [spiritus ubi vult spirat, & vocem eius audis, &c.] Hoc in loco spiritus concio-
natus nomine D. Chrysost. cæteriq; interpretes Græci, non Spiritum ne prima
sanctum, sed aërem, & ventum (cui Spiritus sanctus comparatur) com- Pétecostes.
modifi-

modissime intelligūt. Est igitur sensus: quē ad modū spirāte **vehemē** 15
tiori aura, effectū quidē eius videmus (cūm arborū fragorē vēto agi
tante percipiāmus) ipsum tñ aērē minimē videmus: ita qui per verā
penitentiā ad Deū conuersi, cōlestē hūc spiritū hauserunt, &
per eum renati, & in nouā vitā animati sunt, moueri se vehemen-
ter ad insolita virtutum officia sentiunt, nec tamen à quo ita mouē-
tur, satis intelligunt: quia videlicet nequaquā in seipsis, hoc est, in hu-
manæ nature facultate vident cur ita moueantur. Cūm enim tam
breui temporis spatio hanc tantam intra se affectuum suorum muta-
tionem videant, non possunt non vehementer admirari, & secum
hoc modo philosophari: Ego idē sum, qui antea erā, idem corpus,
eadem anima, eadem caro & sanguis; vnde ergo hēc tāta cordis mei,
tamque subita mutatio, vt quæ perpetuō mihi tota vita placuerunt,
modò displiceant, eaq; tanquam oolidū sterquilinium detester: quæ 16
verò mihi nauseam mouebant, modò tota auiditate diligam, atque
complectar! Sentio igitur intra me hos nouos atque insolitos animi
motus, à superioris vitæ meæ affectibus longè diuersos.

Percipit autem is hanc animi & affectuum suorum commutatio-
nem, causam tamen eius intra se minimē deprehendit. Coniicit ille
quidem hunc diuini Spiritus intra se commorantis motum esse, nō
tamen hoc affirmare auder, cūm nemo certò sciat, vtrum odio, vel
amore dignus sit. Quemadmodum ergo aēris effectum videmus,
ipsum tamen non videmus: ita qui sic ad Dominum conuersus est,
& diuini Spiritus virtute renatus, hos intra se motus videt, causam
verò intra se non videt; nec an à Spiritu sancto interius habitante
sint, certò scire, ac diffinire potest. Sed ne longius ab Euangelica hi-
storia recedamus, Nicodemum ipsum diligentius contemplēmur. 17
Hic enim venit ad Iesum nocte; humano quippè timore correptus,
veritusque hominum iudicia venit ad eum nocte, ne videlicet quis-
quam vllum se cū eo commercium habuisse intelligeret. Et quidem
hoc metu laborauit, quo tēpore clarissima miraculorū Dñi fama per
omniū ora volitabat. Vnde quidā illū Eliā, quidā Hieremiā, nōnulli
Christū, aut aliquē ex veteribus Prophetis esse prædicabāt. Quo tē-
pore minimē ingloriū illi fuisset, Christi discipulū appellari. Verū
qui adeò imbecillus, & meticulosus per id tēporis fuit, incōparabilē
animi firmitatē atq; cōstātiā paulò pōst demōstrauit. Cūm em̄ Dñs
Iudaici senat̄, atq; omniū principū & sacerdotū autoritate, ac totius
etiā populi clamoribus ad ignominiosissimū mortis suppliciū dāna-
tus esset, & inter latrones, tanquā eorū princeps, crucifixus, & (quod
sumnum

*Eccles. 9.
Simil.*

18 sumū ignominie genus fuit) indignior vita, & cōmune luce, quam Barrabbas homicida, & publicæ pacis perturbator iudicat: (quo tempore princeps Apostolorū Petrus dedecori atq; ignominiae sibi esse putauit, discipulū se eius esse cōsideri) Nicodemus hic, qui ad cū nocte venerat, in publicū prodiēs, seq; vel discipulū, vel amicū eius professus, sacratissimū Dñi corpus linteis, & aromatibus condīuit, & in tumulo reposuit, extremosq; illi honores summa deuotione persoluit. Quis igitur in hoc opere tātā in eodē homine cordis mutationē nō miretur, nō apertē videat, hoc opus aliūde quam ab humana virtute pfectū? Sic igitur pius homo diuini Spiritū intra se motū videt, eius tñ causam (vt modò explicauimus) nō agnoscit. Hoc autē exemplo Dñs & Nicodemo, & omnibus qui difficile esse putāt denuo nasci, & in nouā creaturā transformari, metū atq; terrorē adimit, cūm 19 hāc tantā vitæ mutationē non sola hominis virtute, sed Spiritus sancti ope & beneficio fieri doceat; qui omnia in electis operatur. Hac enim de causa, vbi Apostolus dixisset, se plus omnibus laborasse, ad iecit protinus; Non ego autē solus, sed gratia Dei mecum.

Quāuis autē cœlestis magister satis apertē hāc doctrinā tradidisset, Pharisæus tñ externis legis ceremonijs assuetus, nouæ legis gratiā, & mysteriū minimē sequebatur: ideoq; rogat, [Quomodo possunt hēc fieri? Cui Dominus: Tu es, inquit, magister in Israēl, & hēc ignoras? Amen, amen dico tibi, quia quod scimus loquimur, & quod vidimus, testamur, & testimonium nostrū non accipitis. Si terrena dixi vobis, & nō creditis, quomodo si dixerō vobis cœlestia, creditis?] Terrena appellat moralis vitæ præcepta, ad quorū cognitionē Philosophi rationis beneficio, & naturę lumine pūnerūt. Quē tñ cū Dñs populo explicaret, 20 & inter cetera crimina, avaritiā grauiter accusaret, à Pharisæis irridebatur. Rectē igitur ait, Si terrena hēc, hoc est, moralis vitæ præcepta nō percipitis, quomodo cœlestia dogmata, & occulta diuini Spiritū opera percipietis, quæ nemo tradere perfectē potest, nisi qui à cœlesti sede in hunc mundum demissus est? Hoc est enim quod ait, Nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo, &c.

In fine autē adiungit Dñs quod ad plenā gratiæ doctrinā deerat, nēpē, qua ratione illā fidelis homo assequi possit. Hoc autē proposi ta serpentis ænei figura declarat, vt suo loco dicemus. Ut enim filij eiusdem fī Israel dum in deserto in hunc serpentem aspicerent, salutem conse- quebantur: ita nos cūm Dei filium in cruce suspensum, pījs fidei, & Simil. charitatis oculis contemplamur, salutem, & Spiritus sancti gratiam, qua cœlestem vitam agere possumus, consequimur. Hactenus de

1 Cor. 15:

de Euangelica lectione, nunc eam sententiam, quam initio propositum suimus, excludamus.

TRACTATIO THEMATIS. §. I.

¶ Quamuis in hac concione de Dominicæ crucis beneficijs differendum sit, nemo tamen sibi persuadeat, nos ea omnia verbis consequi posse: tā multa enim sunt, ut prius quidem astra cœli, quām ea quisquam enumerare queat. Hoc tamen in vniuersum dici potest, omnia quē Deus ad salutem hominum ab exordio mundi ad hoc usq; tempus operatus est, quāque ad finem usque operabitur, huic arbori virtutē esse tribuenda. Ut enim Philosophi docent, effectus omnes non solum principi cause, sed eius etiam instrumento, quo illa uisa est, merito assignantur. Vnde cum Deus Optim. Max. à Philosophis primus rerum omnium motor atque moderator esse dicatur, primum tamen mobile, hoc est, primus cœlestium orbium, qui perenni motu suo cæteros secum orbes quotidiè rapit, rerum omnium, quæ in hoc inferiori mundo procreantur, causa etiam esse dicitur, quod illius principis cause instrumentum sit. Ad hunc ergo modum Deum dicimus primam omnium donorum atque gratiarum causam, hoc est, primum fontem, & originem, & velut Oceanum quandam esse. Omne enim datum optimum, & omne donum perfectum de sursum est, descendens à patre lumen. Huius autem principis cause duplex instrumentum est; alterum coniunctum; alterum separatum. Et coniunctum quidem est sacra Christi humanitas, Dei verbo vnta. Separatum verò, Dominicæ crucis vexillum, in quo Christus triumphauit, & mortem morte superauit. Quod fit, ut quicquid diuinitas & humanitas Christi Domini in salutis nostræ opere per passionem crucis effecerunt, ipsi etiam adorandæ crucis ligno tribuamus, quādo per mortem in ligno oppetitā, & mors mortua, & vita redditā, & mala omnia sublata, & bona oīa restituta sunt.

Inter haec autem tam varia & multiplicia Dominicæ crucis beneficia, vnum duntaxat, quod multa alia ambitu suo claudit, explicare est animus. Illud verò est, quod huic viuificę crucis ligno debemus, stare mundū, qui iam altera inundatione, propter innumera hominū peccata, submersus atq; absorptus fuisset, nisi huius sacriligni virtus obstitisset. Quā remirabiliter ratione Dominus post illud communione diluuiū (quod vniuersum mundū exhaustus, atq; absumpsis) voluit adumbrare. Vbi enim diluuij aquæ cessauerūt, & solita mundo facies atque serenitas redditā est, AEdificauit Noe altare Domino, & tollens de cunctis pecoribus & volucribus mundis, ob-

Iac. I.

Genit. 8.

tulit.

14 tūlit holocaustum super altare. Odoratusque est Dominus odorem
 suavitatis, & ait ad eum: Nequaquam vltra maledicā terrae propter
 hominem, nec vltra percutiam omnem animam viuentem sicut fe-
 ci. Et paulo post: Dicitque Deus: Hoc est signum fœderis, quod do
 inter me & vos, & ad omnem animam viuentem quæ est vobiscum
 in generationes sempiternas. Arcum meum ponam in nubibus cœ-
 li, & erit signum fœderis inter me & inter terram. Cumque obduxer-
 o nubibus cælum, apparebit arcus meus in nubibus, & recordabor
 fœderis mei, quod pepigi vobiscum: & non erunt vltra aquæ diluij
 ad delendam vniuersam carnem. Eritque arcus meus in nubibus, &
 videbo illum, & recordabor fœderis sempiterni, quod pactum est
 inter Deum, & omnem animam viuentem. Hec autem verba (quan-
 tum coniectura colligere possum) magnam plenisque vestrum ad-
 mirationis materiam incussisse puto; quam etiam mihi non raro at-
 tulerunt. Admirationis vero causas hoc in loco referam. Primum
 enim, quæ tanta virtus, quod tantum meritum pondus in pecudum &
 volucrum strage, vel etiam in affectu & religione alienum sanguinem
 litantis erat, ut huius sacrificij merito, vniuerso mundo, hoc est,
 omnibus omnium seculorum hominibus, quamuis essent sceleratissimi,
 Deus parceret; cum diuina punitas non pecudum sanguine, sed
 pietate, & iustitia oblectetur; neque maxima præmia, nisi maximarum
 virtutum actionibus prebeat! Hac enim mensura multiplicem sobolem
 Abrahæ pollicitus fuit, quod is non pecudes, sed dilectissimum
 filium manibus suis immolare parabat. Sed multò magis mihi admi-
 rationis materiam fœderis huius signum affert, nempe, cœlestis ar-
 cus, qui non tam arcus, quam deceptio, & ludificatio existit oculo-
 rum. Ut enim rubeo vitro oculis apposito, omnia rubea videntur, Simil.
 quæ tamen rubea non sunt: ita arcus ille ijs coloribustinctus appa-
 ret, quorum tamen nullum habet; quia nihil est. Nec minus me tam
 multiplex huius verbi repetitio in admirationem adducit. Quoties
 enim idem verbum Dominus repetit & inculcat? Erit, inquit, arcus Genes. 9.
 meus in nubibus. Et, Apparebit arcus meus in nubibus. Et, Ponam
 arcum meum in nubibus. Et, Eritque arcus meus in nubibus, & vi-
 debo illum. Iam, vero quid necesse erat hoc signum intercedere, ut
 Deus recordaretur? Numquid in illum promissionis suæ, aut ullius
 omnino rei obliuio cadere potest? An non eius æternitas, instantis
 nomine significatur? Ut enim in instanti nulla diuisio, nihil prius,
 aut posterius à Philosophis esse dicitur ita in æternitate omnia si-
 mul Deo presentia, nihilque aut præteritum, aut futurum est. Quor-
Quibus sum

sum ergo æterna illa Sapientia his signis promissi sui admōnēnda erat. Hæc sunt, fratres, quæ magnam vnicuique nostrum admiratio nem incutere meritò debet. Ut igitur hoc mysterium in lucem eruere incipiamus, pauca quædam à nobis è Philosophorum scholis prælibanda sunt.

330 Primùm enim constat ex Philosophia, quatuor esse genera causarum, quæ ad omne opus necessariò requiruntur: inter quas, finem primi loco ponunt, eāq; causam causarū appellat; propterea quod efficientem causam ad agendum moueat; efficiens verò materialia appetat, & formam inducit. Deinde etiam ex eadem Philosophia constat, omne agens agere propter finem, atque eò magis, quod & agens sapientius, & opus quod molitur, præstantius est: Deo autem, qui mundi huius, hoc est, nobilissimi operis autor, atque opifex est, nihil cogitari potest sapientius. Cum igitur non ab æterno, sed in tempore, & nec multis ab hinc annis hunc mundum creauerit, quarendum est, quem sibi finem tantus hic artifex in tam magnifici operis molitione præfixerit. Nefas enim, atque adeo furor est, dicere, frustra illum ac temerè hoc tam nobile opus edidisse, & tam diu sustentasse. Quis igitur hic finis extitit? quid illum ad tantum opus, tamque multiplex, & varium, ac mirabile fabricandum impulit? Si enim ne passerculi quidem, cum nidos struunt, & filios educant, nihil nisi proposito sibi fine agunt; quem summa illa Sapientia sibi finem constituit, cum tam pulchrum & magnificum opus condidit?

Arist. 12. Hanc quæstionem Aristoteles in. 12. primæ Philosophiæ, hoc **Metaphy.** est, naturalis theologiæ libro tractauit: qui posteaquam grauissimis rationibus ostendisset, vnum esse totius vniuersitatis huius principiæ ac moderatorem Deum, primamque causarum omnium causam, à 29.

qua, & cœlum, & terram omnium natura pendéret, de huius tanti operis fine, quem sibi artifex Deus proposuerit, disputauit. Quærit enim, an ipsius mundi ordo atque pulchritudo, finis sit propter quæ mundus conditus fuerit? Cui quidem quæstioni, mirabilis sapientia responderet; nequaquam mundi ordinem, & mirabilem ornatum, sed ipsum qui mundo præsidet, ultimum huius tanti operis finem esse.

Simpl. Ut enim, inquit, in militari exercitu, non ipse exercitus ordo & pulchritudo, sed Imperatoris gloria, & obsequium, qui exercitum congregavit, finis est: sic in magno vniuersitatis huius exercitu nequaquam ipsius ornatus, atque ordo, sed cōditoris gloria extremus finis est. Quæ quidem ethnici hominis sententia idem prædicat, quod Salomon ait: Omnia propter semetipsum operatus est Dominus.

Quid

30 Quid est autem propter semetipsum? Certe propter sui nominis gloriam; hoc est, ut homines pulcherrimum hoc & mirabile opificium considerantes, immensam opificis sui potentiam, sapientiam, prouidentiam, bonitatem, & maiestatem agnoscentes, illius gloriam prædicarent, illius sapientiam mirarentur, illius immensam potentiam vererentur, illius bonitatem diligenter, & in eius contemplatione, & amore felicitatem suam collocarent.

Quia vero in hunc finem omnia condidit, summo eadem artificio elaborauit, ut perfectio operis, summam artificis perfectionem declararet, hominesque ad eius cultum & venerationem excitaret. Harum enim rerum cōsideratione Galenus, Medicorum princeps, *Gale. de vñ part.* inductus, quandam religionis, atque diuini cultus rationem cognovit, atque his memorabilibus verbis expressit: Ego dum haec scribo, 31 conditoris nostri verum hymnum compono: existimoque in eo veram esse pietatem, non taurorum hecatombas ei plurimas sacrificari, & casias, aliaque sexcenta vnguenta suffumigari: sed si nouerim ipse primus, deinde & alijs exposuerim, quæ nam sit ipsius sapientia, quæ virtus, quæ bonitas. Quod enim cultu conueniente exornarit omnia, nullique bona inuiderit, id perfectissimæ bonitatis specimen esse statuo: & hac quidem ratione eius bonitas hymnis nobis est celebrada. Hoc autem omne inuenisse, quo pacto omnia potissimum adornaretur, sūmæ sapietie est; effecisse autem omnia quæ voluit, virtutis est inuicte. Haec tenus Galen, qui quāvis Ethnicus, idē ferè mihi dixisse videtur, quod per Prophetā Dñs ait; Misericordia volui, & nō *Osee. 3.* sacrificium; & scientiam Dei magis quam holocaustum: hoc est, ea diuini numinis cognitio, quæ verum eius cultum atque venerationem parit, multò gratior Deo est, quam quodvis pecudum sacrificium, & holocaustum; eodem Domino testante, qui reiectis huiusmodi sacrificijs ait, Sacrificiū laudis honorificabit me.

Hic igitur finis est, propter quem summus ille artifex hanc rerum vniuersitatem mirabili artificio condidit, nec minus mirabili ordine regit, & moderatur. Ob hoc enim ventos, & pluuias, & nubes, & glacies, & imbre temporaneos, atque serotinos, & matutinum rorem statim temporib⁹ ex alto demittit. Ob hoc dies, & noctes, & varia labentis anni tempora æquis partibus diuisit: quæ serendis, maturandis, atque colligendis frugibus aptissimè accommodantur. Ob hoc ipsum Solis & Lunæ vias, & astrorum cursus, mirabiliterque in multiplici conuersione constantiam (vnde omnia procreantur) dirigit, & moderatur.

Si igitur in hunc finem hæc opera, diuina Sapientia molita est, ea demque perpetuo gubernat, frustra igitur viuunt homines, frustra his beneficijs vtuntur, qui huic finis oblii, se totos cumulandis opibus, terrenisque curis atque cupiditatibus dediderunt. Quos ego non alio exemplo, quam ethnici hominis, castigare, atque pude

Senec. in Epist. facere volo. Seneca enim, vbi de conditarum rerum dignitate, & mirabili ratione differuerisset, tandem ait, Nisi ad hec admireret, non fuerat operæ pretium dasci. Quid enim erat cur in numero viuentium me possum esse gauderem? An ut cibos & potionis percolarem? ut hoc corpus casurum, ac fluidum, periturumque nisi subinde impletatur, sarcirem? & viuerem ægri minister? ut mortem timerem, cui omnes nascimur? Detrahe hoc inestimabile bonum, non est vita tanti, ut sudem, ut aestuem. O quam contempta res est homo, nisi supra humana se erexerit! Hactenus Seneca. Quis igitur cum ethnicum hominem, hoc modo philosophantem audit, non erubescat, cum multorum Christianorum mores considerat, qui tam longè ab hoc officio, & instituto absunt? Quis enim hunc finem considerat? quis ad hoc se natum putat? quis sic vitam instituit, ut huius rei gratia in hunc mundum missus esse videatur? Hinc intelligetis verum esse quod à Propheta dictum est: Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus: hoc est, cum homo in hunc finem nobilissimum à Deo conditus esset, ut magnifica eius opera contemplaretur, eundemque propter percepta beneficia meritis laudibus prosequeretur, huius finis oblitus, pecudum more torus terræ affixus, sola terrena curat, sola captat, sola sitit, diuinisque beneficiary fruens, non magis oculos in benefactorem attollit, quam pecudes, quæ victu, & pastu cœlitus prouiso vtentes, conditorem & altorem suum non agnoscunt.

Psal. 48. quod à Propheta dictum est: Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus: hoc est, cum homo in hunc finem nobilissimum à Deo conditus esset, ut magnifica eius opera contemplaretur, eundemque propter percepta beneficia meritis laudibus prosequeretur, huius finis oblitus, pecudum more torus terræ affixus, sola terrena curat, sola captat, sola sitit, diuinisque beneficiary fruens, non magis oculos in benefactorem attollit, quam pecudes, quæ victu, & pastu cœlitus prouiso vtentes, conditorem & altorem suum non agnoscunt.

S. II.

¶ Ad institutum ergo redeuntes, cum princeps ille mundi Deus in hunc finem, quem oratione descripsimus, hunc mundum condidit, consequens est, ut si homines ab hoc fine deficiant, Deique cultum, & gloriam negligant, & conditis rebus non ad conditoris gloriam, sed ad luxum & superbiam abutantur, nulla subsit causa, cur mundus stare, aut permanere debeat. Sublato enim fine, non est cur ea, quæ eius finis gratia constituta sunt, durare, aut permanere debent. Nec enim minus indecorum Deo est, homines sic à suo fine deuiantes conseruare, quam ad talem finem cōdere: cum nihil aliud sit conseruare, quam ea quæ condita sunt, perpetuo procreare; & quod

6; quod semel fecit, semper facere. Hac ergo de causa recens conditum mundum delere constituit, quod omnis videlicet caro corrupisset viam suam, & à suo fine deuiasset. Hoc enim illa verba significant: Pénituit eum quod hominem creasset super terram. Quo loquendi Genes. 6. genere se pénitentium hominum morem imitari significauit, quos pénitente solet, cum frustra se opus aliquod suscepisse vident: quo tempore vel coeptum opus destituunt, vel quod iam fecerant, demoliuntur. Sic paucis antehac diebus, aquariam molam, quæ magnos Simil. domino suo prouentus afferebat, flumine alium sibi alueum, alias quæ sibi ripas faciente, diruit. Cum enim multa vi, multisque sumptibus fluminis venam ad priorem alueum reuocare minimè posuisset, neque casa illa, in qua mola collocata erat, in alium usum exstructa esset, solo protinus æquata est. Ad hunc ergo modum cùm 37 æterna illa, Sapientia genus hominum à fine suo deflexisse animaduertisset, nulla causa suberat cur diutius mundum feruare, aut regere debuisse. Vnde ait, Delebo hominem quem creaui, à facie ter Genes. 6. ræ, ab homine usque ad animantia, à reptili usque ad volucres cœli: pénitent enim me fecisse eos. Itaq; tot vrbes, tot nationes & regna, tot opes atque diuitias una alluione deleuit; neque ex hac multis pluri rerum via iuuentate, nisi quod una caperet arca, permanere voluit. Sic Elias tribus annis atque mensibus oratione sua cœlum clausit, ut homines, qui Deum non colebāt, fame atque inedia consumarentur; nec villa pereuntium multitudine flectebatur. Sciebat enim eos frustre viuere, qui autorem vitæ non colerent, & indignum esse, ut imbres & pluiae, hoc est, creaturæ Dei, Dei contemptoribus deseruerentur. Hoc exemplo fratres (ut alia prætermittam) peccati malitiam, & deformitatem, & summum, quo Deus illud prosequitur, odium intelligere licebit, cùm videatis illum misericordiarum patrē, tam dira & stupenda clade supplicium de improbis sumprosse, neq; tot infantibus, tot animantibus, tot opibus, tot denique nationibus & regnis pepercisse. Hoc enim argumento nos Petrus Apostolus ad diuinæ iustitiae timorem, & acerbissimum peccati odium adhortatur, cùm ait: Deum originali mundo, id est, recenter à se condito, 1. Pet. 2. propter peccata hominum parcere noluisse: sed quidquid antea in terra condiderat, aquis inundantibus obruisse. Neque enim erat, cur homines à Deo conditi viuerent, qui à fine, propter quem conditi erant, impie & sceleratè deflexerant.

Existimabit aliquis fortasse, fratres, me instituti mei oblitum. Nō sum planè, sed per has ambages ad illud iam tandem perueratum est:

Quæsitum enim erat, cur Dominus illud Noe sacrificium tam grā-
tum habuisset, vt propter illud perpetuam mūdo incolumitatem &
salutem promisisset, atque huius tantæ rei arcum in nubibus cœli
positum esse in signum dixisset? Ad hoc igitur respondemus, nullo
modo illud sacrificium tanti apud diuinam æquitatem fuisse, vt se-
culorum omnium salutem in illius merito constitueret: neque ar-
cum item, qui oculorum ludificatione fit, signum illud esse, cuius cō-
spectu summus ille mundi arbiter à seueritate ad gratiam flectere-
tur. Sed illo tamē Noe sacrificio, cuius odore Dominus captus fuī-
se dicitur, summum illud Seruatoris nostri sacrificium adumbrabat,
quo is pro generis humani salute æterno Patri se obtulit in odorem
suavitatis. In craticula quippè crucis, charitatis igne crematus, fiauis-
simus ex se virtutum omnium odorem effudit. Idemque in cruce
suspenſus, totque liuoribus, & vulneribus tinctus, arcus est in nubi-
bus cœli positus, cuius conspectu cœlestis Pater placatus fuit, sem-
perque placabitur. Ipse namque est propitiatio pro peccatis nostris,
non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi. Atque
hac ratione Dominus arcum illum cœlestem huius scederis symbo-
lum esse dixit, vt cùm hic arcus (vt antè diximus) nihil esset, ea res
mentem nostram ad aliquid maius atque diuinius intelligendum at-
tolleret. Hoc enim consilio diuina sapientia frequenter in lege, re-
bus, & ceremonijs, quæ nihil ad pietatem agere videntur, virut; vt
rerum humilitas intellectum nostrum ad aliquid sublimius, & diuina
maiestate dignius inuestigandum excitaret. Ideoque nihil mirum,
si hæc tam multiplex fictitij arcus repetitio, nos ad salutis, &
redēptionis nostræ autorē, in eo arcu cōtēplādū veluti manu ducit.

His ita expositis, facile intelligetis, nihil mirum esse, si propter 41
hoc immaculatum Christi sacrificium, quod illo veteri figurabatur,
perpetuam mūdo salutem, & incolumitatem Dominus policeatur.
Cur ita? Quia nimirum passionis & crucis eius merito sic placatus
fuit, vt non modò erratis hominum verè penitentium veniam con-
cesserit, sed gratiam quoque, & Spiritum sanctum, atque omnia do-
na sua in eos propter eiusdem filij merita effundere perpetuò decre-
uerit. Quò tandem fiet, vt pietas & iustitia semper in mundo vigeat,
nullaque diuinæ æquitati causa subsit, cur mundum iterum propter
hominum peccata abolere debeat. Cum ergo Dominus se non am-
plius vniuerso mundo aquas immissurum promisisset, intelligebat
vtiq; quid promitteret, & qua de causa promitteret: quia sciebat, filij
sui meritis religionem & iustitiam inter homines perpetuò regnati-
ram;

¶ ram; quia vigente, causa nulla erat cur mundus dentio abolendus es-
set. Hoc autem ita futurum esse, omnis Prophetarum chorus conso-
na voce testatur. Hinc Esaias post narratam Dominicæ passionis hi-
storiæ, eius protinus fructum explicat, dicens; Si posuerit pro pec-
cato animam suam, videbit semen longænum, & voluntas Domini
in manu eius dirigetur. Longænum, ait, quod videlicet perpetuo in
mundo duraturum sit: quod quidem alibi confirmat, cum ait; Super folium David, & super regnum eius sedebit, ut cōfirmet illud, & cor-
roboret in iudicio & iustitia admodò & usque in sempiternum. Is. ai. 53.
Idem. 9.

Quæ cum ita sint, facile ex his intelligetis fratres, crucis myste-
rio deberi, quod mūdus perpetua stabilitate maneat, & nos in eo ma-
neamus: neque oportet nos Babylonis turrim superuacaneo labore
extruere, vt ab aquarū inundatione seruemur, cum iam per Christi
crucē omnis futuri diluuij trepidatio adēpta sit. ¶ Intelligetis etiā, iu-
stitiā & pietatiē eiuldē crucis merito in mūdo nunquā defuturā, ne
illa subsit diuinæ iustitiæ causa, propter quā mundū aquis absu-
re velit. Quia enim (vt Esaias vaticinatus est) per Christū in mundo Is. ai. 10.
iustitia inūdatura erat, ideo nulla erit causa, cur mūdus aquarū inun-
datione intereat. ¶ Intelligetis etiā, omnia gratiarū dona, omnia Spi-
ritus sancti charismata propter crucifixi Domini meritum, & gra-
tiam in nos conferri. Ille nobis primam gratiam, qua à peccato furgi-
mus, promeruit: ille nos à peccato, à morte, & à gehena liberauit. Ita
que si à peccato surgimus, illius merito surgimus: si iustitiam
ad finem usque retinemus, illius merito retinemus: si hostis an-
tiqui tentationes superamus, illius merito superamus: si bonum
aliquid opus molimur, illius merito molimur: si pio desiderio
accendimur, illius merito accendimur: si nec aduersarum rerum
fulminibus quatimur, nec secundis attollimur, eius utique meri-
tū & beneficiū est. Hæc crux Apostolos mūdi victores effecit, Mar-
tyres in prælio roborauit, Cōfessores cōstellib⁹ præceptis instruxit,
Doctores illuminauit, Virginū puritatē cōstituit, Monachorū cho-
ris deserta impleuit, pereutiē mūdū instaurauit, idola Gentium cōmi-
nuit, Dēmonū tépla atq; aras euertit, iustitiā & religionē exulem, &
penè extinctam in vitam reuocauit. Hæc parvorum sapiētia, lumē
in tenebris sedentium, fortitudo certantium, corona triumphantiū,
christianorum Philosophia, & aduersus ignita Diaboli tela impene
trabile scutum. Verū hæc omnia Dominicæ crucis benefi-
cia persequi, infiniti operis esset: satis nobis sit, in illa malorum
omnium depulsionem, & bonorum omnium summam esse cōstitu-

45
tam. Hæc Deum hominibus conciliauit, Spiritum sanctum è cœlo demisit, infatiabilem homicidam ligauit, cœlum aperuit, Angelorum ruinas instaurauit, & homines, qui iumentis insipientibus similes effecti erant, ad imaginem Dei reformauit. Hæc igitur tam multa beneficia nobis Christus Dominus in cruce pendens contulit.

Nūc ad vos fratres. Si hæc tā multa, & magnifica beneficia Christus Dominus sine ullo suo labore in nos gratis cōculisset, quid quēso dignum illi pro tot tantisque muneribus rependeremus? Nihil certe tanta benignitate dignum in humana facultate inueniri potest. Si ergo ad hoc impares sumus, etiam si mille mortes propter tantorum donorum largitorem oppeteremus, quid erit, si labores, & dolores, quibus hanc tantam salutem nobis promeruit, expendamus? Hoc enim nomine Sponsa in Cant. in illius amorem rapiebatur, cūm diceret; Botrus Cypri dilectus meus mihi. Quid autē hoc 46 nomine, nisi crucis torcular, & vinum in eo expressum voluit designare? Ex botro quippè vinum nisi in torculari non exprimitur. Quē res Salvatori nostro maximē conuenit, qui in torculari crucis dolorum pondere pressus, cœlestē nobis vinum propinavit: vinum, inquam, quod lætitiat cor hominis, quod vires animæ roborat, quod charitatem incendit, quod mentem sobria ebrietate inebriat, & à sensibus corporis abalienatam in Deum transfert. Quid igitur superest fratres, nisi ut immortales gratias Redemptori nostro agamus, qui tam multis doloribus hoc nobis salutis, & suavitatis poculum propinavit; quo refecti, & confirmati, ad illud tandem vinum nouum hauriendum perueniamus, quod electis omnibus per eundem Christum propinatur in patria.

IN E O D E M F E S T O I N V E N T I O N I S
sanctæ Crucis Concio secunda, in qua duplex viuifici ligni frustus explicatur: alter dulcis, alter amarus; quorum altero ad patientiam laborum, altero ad charitatem, fiduciam, & animi tranquillitatem inducimur, & excitamur.

T H E. *Dixi, Ascendam palmarum, & apprehendam fructus eius. Cant. 7.*

 Am primum constat, fratres charissimi, palma nomine pretiosum Dominicæ crucis lignum, cuius hodiè inventionem celebramus, commodissimè designari. Palma enim triumphi, atque victoriae insigne est. In ligno autē crucis

crucis Saluator noster communem generis humani hostem debel-
lavit; per mortem quippe destruxit eum, qui mortis habebat impe-
rium, & clarissimum de illo triumphum duxit, nosque omnes ab
eius tyrannide liberatos, diuinis muniberibus cumulauit. In hanc igi-
tur arborem fidelis Sponsa, hoc est, pia mens ascendere nititur, &
fructus eius carpere, quibus se pascat, atque reficiat. Sunt autem adeo
multiplices, & varij huius arboris fructus, ut vix vlla oratione enu-
merari valeant. Qui tamen omnes ad duos potissimum referuntur;
quorum alter amarus, alter adeo dulcis est, ut dulcedine sua prioris
amaritudinem temperet, atque minuat. Crux enim nos ad crucem,
& labores exemplo suo hortatur; eademque, dum immensam Serua-
toris nostri bonitatem, charitatem, & potentiam declarat, spe, & cha-
ritatem in nobis accendit; atque ita demum sub huius arboris um-
bra dulciter obdormire, & requiescere facit, & cum eadem Sponsa
dicere, Sub umbra eius quem desideraueram, sed, & fructus eius dul-
cis gutturi meo. De hoc igitur duplici vitalis ligni fructu in presenti
concone dicturi, cœlestem opem sacratissimæ Virginis interuenient
suppliciter imploremus.

AVE MARIA.

Priusquam eaque proposuimus, tractare incipiamus, quemadmo-
dum hodie crux Dominica reperta sit, & quid nobis eius inuictio in-
sinuet, paucis aperiendum est. Ad hoc igitur illud in primis statua-
mus, quod quemadmodum multæ sunt mansiones in cœlo, ita quo-
que itinera multa sunt, quibus ad illas mansiones peruenit. Alij e-
nem per viam obedientiæ incedunt; per quam omnes monastice vi-
te professores ingrediuntur. Hanc autem obediëtiâ Ioan. Clim. appelle-
lat confectum dormiendo iter. Verus enim obediens, qui à ma-
iorum suorum præscriptis nulla in re discedit, non habet, cur vel
de rebus agendis, vel de ratione reddenda sollicitus esse debeat, cùm
is non examinare quæ sibi præcipiuntur, sed exequi teneatur,
reddendæ rationis curam in eum reiçiens, qui sibi præpositus est,
Deique vices in terra gerit. Alij autem per viam patientiæ ingre-
diuntur; quæ sanctus Iob, & Martyres omnes ingressi sunt; quâ-
que incedunt, qui varijs morbis, & calamitatibus conflictan-
tur, & vxores etiam quæ viros habent intractabiles, quorum
tamen ipsæ mores propter Deum humiliter, & patienter ferunt,
patientiæ suæ sacrificium Domino quotidie immolantes. Alij per
paupertatis iter gradiuntur; per quod beatus Pater Franciscus, ve-

rus paupertatis amator, & Lazarus quoque mendicus ingressus est.
er quod etiam ingrediuntur, qui inopiam, & egestatem leniter &
blande ferunt, gratias Domino pro paupertate sua agentes, cœle-
stiumque diuitiarum spe, cum sancto illo Tobia, paupertatis labo-
rem mitigantes. Alij cum Martha, Christi hospita, misericordiae ope-
ribus incumbunt; quibus in extremo illo examine æternæ vitæ pre-
mium constitutum esse sciunt. Alij verò cum eius sorore Maria, om-
nibus huius vitæ curis relictis, & mundo ipso superiores quodam-
modo facti, supra mundum mente & cogitatione eleuantur, & diu-
na dies noctesque tractare nunquam intermittunt. Sunt & alia mul-
ta itinera, que referre longum esset; quorum nullum, quamdiu in
hoc corpore versamur, periculo suo vacat: sic enim scriptum est; In

Psal. 141. via hac qua ambulabam, absconderunt superbi laqueum mihi. Ea

Psal. 63. verò subtilitate, & arte superbi isti, nempè Dæmones, superbiæ au-

tores, hos laqueos parauerunt, ut de ipsis iterum dicatur; Narrau-
erunt ut absconderent laqueos; dixerunt, Quis videbit eos? O quām
multos arbitror his laqueis irretitos teneri, qui tamen nesciunt se
esse illaqueatos, cum maximè sint! Non enim temere Salomon ait;

Prou. 16. Est via quæ videtur homini recta, & nouissima eius ducunt ad mor-
tem. Quocirca orandus semper nobis cum eodem Propheta Deus

Psal. 18. est, Ab occultis meis munda me Domine. Inter has tamen multi-
plices vias, regia quidem, maximèque tuta in cœlum via, vera
cordis, & corporis humilitas, animique demissio est. Ut enim

Bernar. Diuus Bernardus ait, ex alijs virtutibus superbia capit incremen-

Epist. 42. tum; à sola autem humilitate eius superba tyrannis repellitur.

Hanc autem viam Saluator nobis exemplo commonstravit, qui

Phili. 2. humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mor-

tem autem crucis: propter quod Deus exaltauit illum, & dona-

uit illi nomen, quod est super omne nomen. Quo nomine Pe-

1. Petri. 5. trus Apostolus ad huius nos virtutis amorem hortatur cum ait,

Humiliamini sub potenti manu Dei, ut vos exaltet in tempore

visitacionis.

Quorūm hæc in festo sanctæ crucis? Nimirum ut intelligatis fra-

tres, crucis suæ gloriam Dominum eadem qua ipse via, quoque om-

nes electi ingressi sunt, procedere voluisse, ut quemadmodum is, &

membra eius per humilitatis viam ad celitudinis gloriam perue-

nerunt, ita etiam crucis suæ vexillum, ex summa abiectionis ig-

nominia, ad summum gloriæ fastigium deuenire voluerit. Eius

autem humilitas, & abiectionis prima fuit, quod erat latronum &

facinorō-

8 facinorosorum hominum extremum & abiectissimum supplicium.
 Secunda verò , quod ab universo orbe impugnata , & execrata
 fuit. Tertia verò , quod Adriani Romani Imperatoris iussu in
 vilissimo loco fuerit defossa. Cùm is enim , anno post Salvato-
 rem natum centesimo & quadragesimo , Hierosolymorum
 urbem ex ædificari præcepisset , animaduertens in Calvario mon-
 te Dominum fuisse crucifixum , volensque omne Dominicæ
 passionis monumentum , tanquam perfidus , & idolorum cul-
 tor , aboleri Christi crucem , & latronum , qui cum illo pepen-
 derant , & clavos in eodem loco defodi iussit , & ruderibus im-
 pleri , & in eodem loco Veneris simulacrum erigi , vt si quis
 fidelium in eo loco crucem adoraret , non crucem , sed Ve-
 netem adorare videretur. In sepulchro autem Domini , Iouis
 statuam collocauit , & in Bethlehemito prælepi , Adonidis,
 hoc est , Amalij Veneris simulacrum substitui iussit , cuius mor-
 tem apud Ezechielem perfidæ Hebreorum fœminæ lamen - Exech.8.
 tabantur. Hac ratione omnia salutis nostræ monumenta im-
 pius Cæsar se funditus abolitum credidit. Sed non est poten-
 tia , non est sapientia , non est consilium contra Dominum.
 Anno enim salutis nostræ . 218. imperante Constantino Mag-
 gno , crucis gloria patescere cœpit. Cum enim idem Constan-
 tinus , adhuc paganus , cum Maxentio tyranno militaribus co-
 pijs instructissimo congressurus esset , deque belli exitu trepi-
 daret , vidit circa meridiem Sole declinante , crucis signum in
 celo coruscans , his literis inscriptum: In hoc vince. Cum au-
 tem tempis & de signo , & de inscriptione incertus esset , eadem no-
 te Christus Dominus illi apparetis , & signum quod viderat
 ostendens , præcepit , ut eo signo omnia militaria vexilla in-
 signiret , quo victoriā de hostib⁹ reportaret. Cum autem
 in eo prælio viator eualesset , & Christianorum illud esse sig-
 num intellexisset , ipse quidem primus Romaporum Impera-
 torum maiestatem Domini Salvatoris cognovit , & honorauit ,
 & eius Ecclesiam infinitis propè muneribus & ornamentiis
 auxit. ¶ Post aliquid tempus , Helena , insigni pietate ,
 & religione fœmina , & Imperatoris mater , nocturno
 visu admonita Hierosolymam petijt , vt Dominicam cru-
 cem , ex qua salus humana peperisset , inquireret. Qua de
 re sic Ditus Ambrosius ait; Venit ergo Helena , cœpit reu- Ambros.
 fere loca sancta , insudit ei Spiritus ut lignum crucis require-

ret: accessit ad Golgotham, & ait; Ecce locus pugnæ, vbi est victoria? Quæro vel vexillum salutis, & non ihuenio. Ego, inquit, in regnis, & crux Domini in puluere? Ego in aulis, & in ruinis Christi triumphus? Ille adhuc latet, & latet palma vita æterna? Quomodo me redemptam arbitrabor, si redemptio ipsa non cernitur? Video quid egeris Diabole, vt gladius, quo peremptus es, obstrueretur. Sed Isaac obstructos ab alienigenis puteos eruderauit, nec latèr aquam passus est. Tollatur igitur ruina, vt vita appareat, promatur gladius quo veri Goliae caput est amputatum: aperiatur humus, vt salus fulgeat. Quid egisti Diabole, vt absconderes lignum, nisi vt iterum vincereris? Vicit te Maria, quæ genuit triumphatorem, quæ sine imminutione virginitatis edidit eum, qui crucifixus vincet te, & mortuus subiugaret. Vinceris & hodiè, vt mulier tuas insidias deprehendat. Illa quasi sancta Dominum generatum docuit, ego resuscitatum. Illa fecit, vt Deus inter homines videretur, ego ad remedium peccatorum diuinum de ruinis eleuabo, vexillum. Hancenius Ambros. In hac igitur pia inquisitione miracula non defuerunt, quibus Dominus pretiosum crucis suæ vexillum & prodidit, & honorauit. Helena igitur voti compos effecta, partem crucis, & clavos tres ad filium detulit, partem magnificentissimo templo in eodem loco extructo ibide reliquit thecis argenteis inclusam. Reliquit etiam (vt auctor est Rufinus presbyter) hoc indicium religiosi animi Regina venerabilis. Virgines enim, quas ibi reperit Deo sacras, iuuit ad prandium, & tanta eas deuotione curauit, vt indignum crederet si famularum vterentur officijs. Ipsa enim manibus suis, famulæ habitu succincta, cibum apposuit, posculum porrexit, aquam manibus infudit, & Regina orbis, ac magister imperij, famularum Christi se famulam deputauit. Et haec quidem Hierosolymis gesta. Haec fuit igitur, fratres, prima Dominicæ crucis gloria, qua à sterquilinio (in quo sub execrandæ Veneris simulacro condita erat) in sacrum & venerandum locum reposita fuit.

Sequutus deinde alia eius gloria, quod per totum orbem fuerit praedicata, & ab omni mortalium genere in summo pretio & honore habita. A supplicijs latronum transiit ad frontes Imperatorum: & quæ antea probro erat hominibus, nunc summum honori esse ccepit. Quin & hunc ei Dominus honorem contulit, vt eadem adoratio ne, qua ipse, qui in illa pependit, adoratur, ipsa quoque adoretur.

Rufinus.

Phili.

Iordanus.

14 Quidquid enim honoris illi tribuitur, crucifixu in ea Dominus dei-
putatur. Itaque maiori illam honorem, quam sacram & interemeratam
Virginem honoramus. Virginem quippe eam reverentiam exhibe-
mus, quam Theologi hyperduliam appellant; que superior ea est,
qua Sanctos honoramus, que ab eisdem dulia nuncupatur: Domini-
nica vero cruci eam adorationem exhibemus, quam latriam appelle-
lant; quae soli Deo, non ulli rei creatae debetur. Supra hunc autem
honorem nullus excogitari maior potest. ¶ Ex hoc autem summo
honore alius deinde huius simili sequitur, nempe, ut quidquid Deo
minus Iesu in cruce pendens secisse dicatur, quidquid in genuso ho-
minum beneficiorum contulerit, eius etiam sacratissimae crucis, in
qua id operatus est, merito scribatur. Hinc D. Augu. Crux, inquit, Angust. Landa!
de erroribus nos liberauit, sedentes in tenebris & umbra mortis
illuminauit; haec nos Deo reconciliavit, ex alienis domesticos; ex
longinquis proximos, de peregrinis reddidit cives. Haec est inimici-
tia tempestatio, pacis firmamentum, omnium deinde bonorum
thesaurus. Hactenus ille.

Nec his honoribus contentus Dominus, qui perpetuo cum se-
culo durabunt) post seculum etiam extremum illi adjicet honor.
Tunc enim (ut idem Dominus ait) apparebit signum filii hominis
in celo; hoc est, pretiosum crucis vexillum (quod cunctis astris
splendidius fulgebit) videlicet ad piorum solatiuin, & improbo-
rum damnationem, & cruciatum; quando illi quidem salutis sua
precium, isti vero damnationis suę in dicuum in eo prospicient. Di-
gnum profecto erat, ut quoniam crux Christi clavis esse dicitur eccl;
clavis autem in ipso sepe ostio relinquunt, ut ibidem perpetuo
16 collocaretur, & ad maiorem beatorum gloriam ibidem perpetuo
cerneretur. Decebat etiam ad Dominici triumphi sempiternae glo-
riae, atque memoriam, ut sacram hoc signum, tanquam gladius,
quo princeps huius mundi iugulatus est, in sublimi hoc loco repa-
neretur. Cuius regi imaginem Golia gladius exhibit, qui in sacro lo-
co post Ephod legitur fluisse collocatus. Ephod autem ornamen-
tum erat sacrum, quo sacerdotes in ministerio templi vrebantur
post quod tamen gladius ille appensus fuit. Cur ita? An non gladius
ille execrabilis, (ut pote gentilis hominis) à sacro loco repellendus
erat? Erat planè. Verum quia eo gladio perfidi hostis (qui Deipio-
pulum insectabatur) caput amputatum est, non in inferno ad huius
triumphi memoriam in eius templo collocatur. Ad hunc ergo mo-
dum, quamuis Christi Domini crux execranda olim differat (ut pote
201121)

Matth. 24.

201121

Psal. 62.

201121

¶. 2. 201121

201121

201121

201121

201121

201121

201121

201121

201121

201121

201121

201121

201121

201121

201121

latronum, & facinorosorum hominum supplicium) quia tamen per eam Imperator noster clarissimum de hoste antiquo triumphum tulit, & eius detestabile caput continxit, ad perpetuum huius victoriae monumentum in celo cum summo honore reponitur.

2. Cor. 12.

I. Cor. 2.

peccatum

Guerricus.

Roman.

Exod. 14.

V. 29 A.

minutus

sup autem

9.

sup autem

10.

sup autem

11.

sup autem

12.

sup autem

13.

Hec ad Dominice crucis gloriam breviter dicta sunt. Nunc, quid ex hoc mysterio ad institutionem vita nostrae haurire debeamus, explicandum est. Frustra enim crucis Christi gloriam celebramus, si virtutum & meritorum eius expertes relinquimus. Si enim Paulus, qui in tertium celum raptus fuit, nihil se nisi Christum crucifixum scire arbitrabatur, magna certe philosophandi materia in cruce prius mentibus propria fuit. Nos ergo pro ingeniali nostri tenacitate hoc modo in ea philosophari incipiamus. Princípio igitur hoc crucis mysterii dicere videamus, ut quo modo crux ipsa primum quidem ab omnibus despacta, & impugnata, postea super celos exaltata fuit, & ab omnibus honorata, & ipse idem Dominus, qui in ea pependit, per humilitatem, & acerbitatem passionis, exaltationem & gloriam sui nominis est consequutus: ita nos hac eadem humilitatis, & patientie via ad sempiternam felicitatis gloriam tendere studemus, ut sicut ille non pro se, sed pro nobis, ita nos non pro ipsis, sed pro nobis eisdem vestigij in statim. Recte enim Guerricus eius Domnum habuit proprie mos in cruce animam ponere voluisse, ut redemptori sacramentum iustificationis fieret exemplum. Vbi Moyles secundus defensio inter Deum, populumque percussit, & ad foederis confirmationem obijmas immolauit, sanguinis carum patrem fudit super altare, partem vero super populum, sanguine videlicet cephaliere aspergunt. Sanguinem autem illum Dominicum sanguinis rupum gasuisse credens ratio declarat: neque enim percutuimus Christi sanguis pro peccatis nostris effusus Deum conciliat, & foederat hominibus. Hic igitur sanguis super altare Dei, atq; super populum fatus, & Deum placat, & homines obligat. Deum quidem placat morto, & sacrificio; homines autem obligat singulari beneficio 9. & exemplo; ut sicut ille persanguinem introiuit in sancta, ita nos quoque persanguinem in eadem introire contendamus; & sicut ille nos trahit in ore deinceps pro nobis sanguinem fudit, ita nos in eius obsequiis (slopus fuerit) vel sanguinem fundamus, vel certe carnem nostram cum vitis, & concupiscentijs crucifigamus. Hec omnia soledigna retributio, cum sanguis sanguine compensatur. Hic igitur fratres,

Y

20 fratres, primus huius salutiferi ligni fructus est, quem amarum quidem initio diximus; Sed instabitis modo. Qui fieri poteris ut hunc fructum quis carpere, atque edere possit, aduersus quem tota natura vis pugnare videtur, quæ dulcia & suauia ubique captat, acerba vero semper & amara refugit, ac reformidat. Medicis quidem solent amara pharmaca aut melle, aut saccaro condire, aut etiam auro regere: nos ergo medicorum more multiplici dulcedime hunc amarum crucis & patientiae fructum delcorabitius.

21 Primum enim, laborum quos Christi gratia patimur, dignitas atque sublimitas nos ad eorum amorem incitare debet. Omnes namque hi labores à Christi cruce gloriam & dignitatem trahunt. Quid enim quæso Dominicani crucem tantopere honorauit (quæ

antea flagitosorum supplicium erat) nisi quod in ea Christus Dominus passus est, eamque sacratissimi corporis sui contactu nobilitavit? Hoc enim beatus Andreas Apostolus confessus est; qui patratam sibi crux à longe conspiciens, O, inquit, beata crux quæ decorem & pulchritudinem de membris Domini recepisti: accipe me ab hominibus, & reddere me magistro meo, vt per te me recipiat, qui per te me redemit. Et quidem antea timorem humanum habuisti, nunc autem pro voto susciperis: hoc est, antè quam in te vita pendebet, merito homines supplicij tui cruciatum horrebant, ubi autem sacratissimi corporis tactu sanctificata & consecrata es, iam non est cur te quisquam horrere, sed cur magis reuereri, adorare, & amplecti debeat. Si ergo tanta reuerentia lignum crucis veneramur, quod sacrum Christi Do-

22 mini corpus tetigit, cur non etiam hæc omnia corporis incommoda honorabimus, quæ non corpus modo, sed cœus quoque animam contigerunt? Eius est enim illa vox, Saluum mescat Deus, quoniam intrauerunt aquæ usque ad animam meam. Aquarum autem nomine, dolorum impetus intelligit, qui multò acerbius piissimam eius animam quam corpus cruciavit. Quomodo ergo non summam venerationem merebitur, quod ad ipsam usque animam Christi penetravit? Sicut ergo crux, quæ mortalibus antea probro erat, postquam vita in ea peperit, honori esse cœpit: ita lachrymæ, dolores, inopia, ceteraque corporis incommoda, quæ ille pertulit, ab eo diuinis honoribus affecta sunt. Quis igitur indignum sibi esse putet, pati, quod ipse unigenitus Dei filius, & splendor paternæ gloriae perpetuus est, & ex eo calice bibere,

Psal. 68.

quo

quod ille libit, eodemque modo à mundo tractari, quo ille tractatus est, eisdemque doloribus affici, quibus ille affectus est. Si magna gloria est sequi Dominum, quid esse homini gloriiosius potest, quam eundem Dominum sequi, & in eare potissimum sequi, quæ in illo maximè gloria & prædicanda extitit? Fuit olim Phocion Atheniæs, vir iustitiæ opinione celebris, inuidia tamen & odio perditorum hominum, magno iudicium scelere ad mortem innocè damnatus. Ex his autem qui cum eo erant morituri, quidam, nomine Thudippus, complorabat sortem suam: quem ita consolatus est Phocion, Non tibi, inquit, Thudippe satîs est cù Phocione mori? Quòd si tantum valuit autoritas Phocionis, ut mori cum eo gloriostum putaretur; quid de illis existimandum est, qui ipsius Regis gloriae mortem imitantur! Hocigitur primum, & maximum laborum & dolorum nostrorum solatium est, quod Christum imitamus, quod ei similes esse cœlum, quod eius nuptiali 24 veste (quæ nimis dolorum patientia extitit) ornamus. Non poterit enim is non diligere quos sui similes viderit, cum similitudo sit amoris conciliatrix.

III. *La prima legge della dinamica del moto*

Est & aliud solatium ab hoc eodem fonte dimâns, quod han
Apostolus regiam viam esse dicit quâ itur in eccliam. Si enim inqûis.

Apoteles regnum nostrum dicit, quod ait in cœlum. Igitur, inquit, complatatis facti erimus similitudini mortis eius; simul & resurrectio nis erimus. Et mox; Si mortui sumus cum Christo, credimus quia simul etiam vivemus cum eo. Vnde cum Iacobus & Ioannes fratres regnandi gloriam ambirent. Dominus illos ad eius regni & gloriae

iter reuocavit, cum ab eis quæfuit; Potestis bibere calicem quemque bibitumus sum? Quia quidem interrogatione illud admonere vos

luit, quod quemadmodum ipse, qui caput, & dux noster est, per ignominiam passionis ad regni gloriam peruenit; ita eodem itinere eius essent membra processura, ut si non illam ipsam Christi crucem, certè suam quisque à Deo sibi impositam port-

taret. *Vnde ipse in Apocal. ait, Qui vicerit, possidebit hæc, si-
cut ego vici, & sedi cum Patre meo.* Hinc in eadem Apocalypsi

Ioannes ante thronum electos omnes ex omnibus tribubus & linguis astare vidit, qui omnes albis vestibus amicti, palmas in manibus gestabant; quod quidem triumphi atque victorie insigne est. Ad hanc verò palmam & victoriam nisi per labores & certamina non venitur. Ideo quenon sine Dei consilio regius crucis titulus

26 Ius supra Christi Domini caput in cruce figitur; ut hoc symbolo ad moneremur, per crucem ad regnum, per bellum ad pacem, per ignominiam ad gloriam, per patientiam ad coronam, & per labores ad requiem, per dolores ad sempiterna gaudia, ac postremò per humanarum rerum contemptum ad imperuestigabiles Christi diuitias esse veniendum. Hac igitur tanta laborum proposita mercede, quis nō lucrum putabit varijs propter Christum vexari laboribus? Hinc. D. Basilius tristium naturam post Christi crucem immutatam esse ait. Eius haec verba sunt. Primum quidem Sanctorum mors planeta in Ser. Bar laam.
 Etu ac lachrymis cohonestabatur: nunc verò morientibus Sanctis exultamus. Tristum namque post crucem Domini immutata est natura: iam non amplius Sanctorum obitus lamentationibus prose quimur, sed tripudijs diuinis circum ipsorum sepulchra veluti choreas ducimus. Somnus autem iustis est mors: imo magis migratio ad vitam meliorem. Ideoque Martyres exultant dum trucidantur. Nam desiderium felicioris vite, iugulationis dolorem extinguit, & emortuum reddit. Pericula non respicit martyr, coronas respicit; plaga non horret, sed præmia numerat. Non videt lictores infernè flagellantes, sed angelos supernè lætos hominibus acclamantes imaginatur. Non spectat ad temporalia pericula, sed ad præmiorum æternitatem. Haec tenus D. Basilius. Hac ipsa autem via caput Martyrum Christus Dominus, & nominis, & corporis sui gloriam affecit^o est. Hoc est enim quod Propheta canit; De torrente in via babit, pro Psal. 109.
 pterea exaltauit caput. Nomine autem torrentis, quod incitatissimo cursu ferri solet, vates sanctus vsus est, ad significadum vim, & magnitudinem erythrinarum, quas ad extremum usque spiritum innocētissimus agnus pro nobis exhausit. Qui enim omnia peccata omnium mortaliū pro suis assumpsit, eorumque peinas pertulit, is necesse fuit ut tales ac tantos dolores & cruciatus sustineret, quales & quantos nemo unquam neque verbis assequi, neque animo possit comprehendere. Subiungit autem Christum propterea sublatum caput, quoniam præuidebat, illum per has ærumnas & acerbitates ad potentiam & regnum sempiternum esse peruenturum.

Est & mira alia huius virtutis utilitas, nec minoris facienda. Quisquis enim eō perductus est, ut his rationibus inductus, spiritu lis crucis amator existat, is facile virtutum omnium compos efficetur. Cum enim virtus circa difficultas opera versetur, solusque nos ab eius cultu & amore difficultatis labor deterreat, qui eō perductus est, ut ob crucifixi Domini sui amorem adeo non refugiat labores,

ut libenter etiam amplectatur, si planè non habet quid eum à virtutis studio remorari possit. Quam rem facili exemplo commonstrobo. Aiunt Philosophi, elementa ea facilè inter se transmutari, quæ altera solum qualitate dissideant, altera conueniant. Quod in aere videre licet, qui vbi igni proximus fuerit, leui flatu in flammam ignem permutatur. Simili ergo modo virtus, qua parte rationi consentanea, & amica est, facilè cum homine, hoc est, cum creatura rationali conuenit; quatenus verò circa difficultia opera (ut antè diximus) versatur, corruptæ carnis affectibus repugnat, quæ sponte sua laborem refugit, & voluptatem captat. Vbi autem spiritualis crucis amor hoc affectu carnis superato, hanc difficultatem non horret, sed etiam libenter propter Deum amplectitur, nihil intercedit quod hominem à virtutis complexu & amore deterreat. Quocirca diligentissimè homini ad virtutum decus aspiranti entendum est, ut hanc sibi crucem amore devincent, & velut dilectissimam sponsam sibi adjungat. Sic enim fiet, ut minimo negotio ad virtutum omnium fastigium perueniat: quæ res votis omnibus extenda est. Hoc autem argumento apparet, in quo periculo versentur, qui in omni vita voluptatem vbiq[ue] captare student, qui vitam in otio transigunt, qui vnde cumque varia corporis oblectamenta conquirunt, qui ludis, iocis, fabulis, & rumoribus audiendis, & futile loquacitate omne tempus insumunt, omnemque honestum laborem, tanquam vitæ scopulum declinant. Hi enim quo modo virtutem amplecti poterunt, quæ honestis semper studijs atque laboribus adiuncta est? Rectè enim à Philosophis dictum est; In regno voluptratis virtuti non esse locum. Hoc est autem illud genus hominum, quod Apostolus lamentatur cum ait; Multi enim ambulant, quos sepe dicebam vobis (nunc autem & flens dico) inimicos crucis Christi: quorum finis interitus, quorum Deus venter est, & gloria in confusionem eorum, qui terrena sapiunt. Crucis autem inimicos non eos intelligit, qui sacram Dominice crucis effigiem detestantur, sed qui hanc ipsam adorantes, spiritualem Christi crucem, hoc est, carnis & cupiditatum suarum interitum refugint. Hos igitur crucis Christi inimicos appellat, qui corpoream crucem venerantes, spiritualem detestantur; quiq[ue] nō minori odio spirituale crucem, quam infideles corpoream prosequuntur. In quanto ergo hi salutis periculo degat, satis abunde Apostoli lachrymæ declarant, quos sola huius periculi cogitatio, dum haec scriberet, exprimebat. Hoc enim aperte docet, cum ait, Nunc autem & flens dico.

Haec

Hęc sunt igitur, fratres, solatia, quibus spiritualis crucis acerbitatem lenire poteritis. Si enim ea Dominicæ crucis dignitatem, & gloriam participat, si Christo Domino similes facit, si regia in cœlū via est, si maximum diuinæ gratiæ, & charitatis, & perfectæ virtutis argumētum, si facilem nobis ad virtutes omnes viam munit, si postremō natura ipsa, & mundo, malisque omnibus superiores, & Deo proximos homines facit, cur non hanc crucem libenter amplectamur, ut tantorum bonorum compotes simus? Cur non cum Euangelico illo mercatore, inuenta hac pretiosa margarita, omnia pro ea adipiscenda libenter offeremus? Cur non cum Diuo Andrea Apostolo dicamus, Quia semper amator tuus fui, & desiderauī amplecti te o bona crux?

§. III.

¶ Haec tenus, fratres, priorem vitalis ligni fructum, acerbū illum quidem, sed multis tamen modis dulcoratum, vobis proposuimus, nunc dulcē offeramus. Ad quē percipiendum non dubito vos esse multō paratiōres. Carterū quemadmodum Dominica crux ipsa sua specie atque imagine patientiam nobis prædicat & commēdat: ita spem in Deum, & amorem ingenerat, dum mirabilem crucifixi Domini in genū hominum charitatem ostendit, quæ summum nobis saudorem, protectionem, paternam curam, & prouidentiam pollicetur, sub qua (vt initio dicebamus) dulciter obdormire, & requiescere poterimus. Quid igitur aliud Christi crux, quid clavi, quid spinae, quid alapæ, quid verbera, quid plagæ, quid denique mors ipsa, nisi summam erga genus hominum charitatem prædicant? Vera enim est illa sententia; Aduersis probatur amor, pénis examinatur dilectio. Vnde consequens est, ut quod maiora quis propter amicum incommoda, acerbioresque dolores fuerit perpessus, hoc maiorem veræ dilectionis significationē præbeat. Cum vero constet, cruciatus, quos salutis nostræ gratia Christus Dominus pertulit, omnes' alios vitæ huius cruciatus superasse, etiā si omnes in unū iungerētur, liquidō constat, eius erga nos dilectionē, omnē alia longissimo interuallo post se reliquisse. Mitto nūc cruciatus quos in anima pertulit, corpus solū in cruce pédē inspiciamus. Quid in eo à planta pedis usq; ad verticē non vulneribus sauciū, plagiis liuidū, sanguine deformatū cernimus? Quid autē amāti animæ, & oculos habēti, quibus patibulo affixū Dominū contēplatur, hoc est spectaculo suauius? quid autē tot corporis eius vulnera sunt, nisi tot ora, tot voces, & clamores qui nobis eius charitatem prædicat? Quid? nisi eiusdem amoris certissima pignora? Quid? nisi purissimum speculum,

Psal. 44.

lum, in quo ardorem charitatis interius latentem cernimus? Quid? nisi acutissimè illæ amoris sagittæ, de quibus scriptum est; Sagittæ tuæ acutæ (populi sub te) cadent in corda inimicorum regis: quibus ex inimicis amicos fecisti? quid postremò nisi patentes fenestræ sunt, per quas vis amoris eius ostenditur? Patent enim, ait Bernard. viscera per vulnera. Vnde enim patuisset, quod tu Domine multus sis in misericordia, multus in charitate, multus in bonitate? Ad redēptionis quippè nostræ munus vel vna pretiosi sanguinis tui gutta sufficere posset, vt pro totius mudi sceleribus satisfaceres. Sed quod ad satisfactionem satis erat, ad declarandam charitatis, & bonitatis tuæ magnitudinem satis non erat: ideoque tam multa pati voluisti, vt tot bonitatis, & dilectionis tuæ testes, atque obsides haberemus, quoi in corpore tuo vulnera numeramus. His igitur duobus, ceu iaculis atque sagittis corda nostra configere voluisti; bonitatis, videlicet, & charitatis tuæ ostensione; vt plusquam ferreus esse incipiat, qui tantam bonitatem non exosculetur, tanta charitate non incenditur. Quid? quod ipsa etiam pendentis in cruce Domini imago (vt D. August. ait) ad amorem nos excitare videtur: sic enim ait; Caput habet inclinatum ad osculandum, cor apertum ad diligendum, brachia extensa ad amplexandum, totum corpus expositum ad redendum. Denique pedes ligno affixi, quid aliud nobis innuunt, nisi stabilem & immotum esse né quod à nobis fugere vsquam possit? Perctus vero apertum, aditum nobis ad illius ingressum patere testatur. Sanguis verò & vita pro nobis profusa, quid aliud indicat, quam nihil in eo esse, quod non paratus sit nobis impendere? Quis igitur se ab huius ignis calore defendet? Quis hoc igne, quem Dominus mittere in terram venit, non ardeat? Cæteris enim beneficijs Domini nus nos ad sui amorem pellexit, hoc autem penè vim intulit. Quod Apostolus designauit, cum ait; Charitas Christi vrget nos. Hoc enim immenso charitatis suæ ardore, vim quodammodo mentibus nostris infert, vt nemo se iam possit ab eius calore abscondere. Idem etiam Sponsa in Cant. indicauit, cum Sponsum ait ordinasse in ea charitatem, Charitatis autem ordo exigit, vt quod summum & super omnia est, amore summo supra omnia diligatur. Vnde alia lectio habet; Cuius vexillum erga me charitas: quæ quidem lectio mirè ad hunc locum facit. Hoc enim significare videtur, quod quemadmodum in bello milites vexillum militare sequuntur, nec ab eo oculos desflectunt: ita Sponsa pro vexillo immensam hanc Sponsi dilectionem habebat, quæ illam ad se rapiebat, quæ sibi semper adhuc hæc.

August.

Phine

2. Cor. 5.

Cant. 2.

Phineas
S. Tho.

38 h̄erere faciebat, quæque nunquam ab eius contemplatione animū abesse patiebatur, quæ denique agebat, vt ab omnibus alijs curam, cogitationem, & amorem auertens, in hanc vnam suspenſa, de vna illa charitate loqueretur, illam vnam ſemper cogitaret. Vt enim magnes occulta quadam vi ferrum poſt ſe trahit; ita immēſum hoc diuine charitatis opus purgatas mentes vehementi quodam impulſu poſt ſe rapit. Sic S. Bonauentura, vbi ſe totum in ſacra Christi vul D. Bonaventuræ.
nera mersiffet, in illis ſe perpetuò habitare, nec ab illis egredi, neque quidquam niſi ſanguinem ſe videre poſſe teſtatur.

Ex his liquere puto, fratres, quām dulcis ex ſalutifera crucis arbo re fructus carpatur. Quid enim amore dulcius? quid charitate iucū dius? quid in hac vita ſpeſi virtute ſuauius? Hęc enim ſacra arbor inter alios multiplices fructus, ſpem, atque amorem præcipue profert. Si enim ea tantam nobis potentiam, tantam Domini charitatē oſten dit, quid non ab eo ſperare potero, qui adeo potētem, adeoque ami cū & beneuolum ſe nobis in cruce declarauit? Si potens ſolūm eſſet, nec tamen amicus, dubitare quidem de eius voluntate, non de potentia potuifsem: ſi verò amicus, & tamen infirmus, & impotens eſſet, de facultate dubitarem. At cū idem mihi & potentissimum, & amicissimum ſeſe apertissimis argumentis demonstrauit, quomo do non ſpem, & amorem meum; quomo do non omnem meam curam & ſolicitudinem in illum reponam? Si ille me non quārentē quāſiuit, quomo do quārentem repudiabit? Si is tot me beneficijs vitæ ſuæ diſpendio affecit, quomo do, cū iam ab omnibus labori bus im munis ſit, mei curam abijciet? Qui mihi quod ſummum erat, vitam & ſanguinem donauit, quomo do minora negabit? Dubitas, D. Vime
40 inquit August. an tibi neget bona ſua, qui non dignatus eſt propter te recipere mala tua? Si (vt Apoſtolus ait) proprio filio ſuo coe leſtis Pater non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum, quo modo nō cum illo nobis omnia donauit? Quid igitur, o miseri mor tales, per terrenas opes ſine vlo fructu vagaini? quid quietem, & firmitatem in rebus fragilibus, & irrequietis quārebitis? cur veræ felicitatis & ſalutis fonte relieto, fāculentis /Egypti lacunis ſitum veſtrā extinguere pergitis? Quare, inquit Propheta, appenditis argentiū non in panibus, & labore ſuorum non in ſaturitate? Felix qui ab hoc communi mortalium errore liber, ſpesque omnes in creaturis fallaces eſſe intelligens, ſpes omnes ſuas, curas, & cogitationes in crucis præſidio conſtituit. Quisquis enim hūc peruenit, hic plane Dominicam cruelem cum Helena inuictiſſe putandus eſt. In ea nam

que laborum solatium, infirmitatis remedium, virtutis exemplum, amoris incitamentum, spei refugium, & malorum omnium leuamē um inueniet. Hac enim de causa Dominus crucem suam inueniri voluit, vt hoc amoris sui testimonium, & virtutis trophæum corporis etiam oculis ad sempiternam eius memoriam, atque salutem nostram in terris cōspiceretur. Quid ergo supereft fratres, nisi vt cum Sponsa hanc palmam constendamus, vt hos ex ea mirabiles fructus carpere possimus. Ascendimus autem non corpore, sed spiritu; non pedibus, sed sanctis cogitationibus, & affectibus. Quod faciunt, qui bus de more est quotidie se ipsos intra se colligere, & ineffabile Do minicæ passionis beneficium, ceu animalia munda, pio corde rumi nare. Hi namque fructibus his cum magna iucunditate in praesenti vita pascuntur, vbiorem eorum fructum in sempiterna illa cum beatis mentibus percepturi.

I N E O D E M F E S T O S A N C T A E C R V .
cis Concio tertia, in qua verba in themate proposita fusiūs ex planantur: vbi etiam occasione verbicredendi, de fide viua & mortua paulò copiosius differitur.

T H E . Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto: ita exaltari oportet filium hominis, ut omnis qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam æternam. Ioan. 3.

Simil.

bonam
dñs.

 I quando regia sponsa ab amantissimo sponso longe abest, neque eius sibi videndi copia sit, magnum existimat solatium, si illius effigies ad viuum expressa sibi ante oculos proponatur, vt in imagine saltēm contempletur, quem corām cernere non potest. Non aliter cūm Deus Pater ab æterno Unigenitum suum cūm humana natura indissolubili matrimonij vinculo copulare decreuerit, & in hoc felicissimo coniugio generis humani salutem constituisset, quamdiu coniugij tempus differebatur, dilectissimi filii sui imaginem, & salutem, per eundem Ecclesiæ Sponsæ suæ conseruandam, miris, multisque modis repræsentandam curauit; vt hac saltēm

saltem ratione ipsa exhilarata, & confirmata, confidentius in spem salutis assurgeret. Vnde Apostolus, omnia in figura, huius videlicet tanti mysterij, prioris seculi hominibus contigisse ait. Inter has autem figuras, ea, quæ à nobis de serpente æneo proposita est, maximum mysterium continere videtur: mirabili namque ratione, quo nam modo Dominicæ crucis beneficium consequi valeamus, exponit. Hoc igitur tantum mysterium in præsenti concione explicatur, cœlestem opem sacratissimæ Virginis interuentu suppliciter imploremus.

A V E M A R I A.

¶ Ex sacra præsentis Euangelij lectione, fratres charissimi, hęc nouissima verba, quæ à me proposita sunt, ad huius diei festum præcipue pertinent: quæ quidem adeò fœcunda videntur, vt non exigui operis sit, omnia quæ in eis latent mysteria uno sermone comprehendere. Quod vt commodius efficere possumus, tractanda nobis in primis illa questio est; Cur videlicet, cùm Christi Domini passio ad totius generis humani salutem constituendam fatis superque fuerit, tam pauci sint, qui hanc salutem consequantur? Constat enim verum esse quod ipsa veritas ait, arctam esse viam: quæ ducit ad vitam, & paucos ingredi per eam; latam autem quæ ad perditio- nem ducat, & per eam multos incedere. Christum autem Dominū non pro his tantum qui seruantur, sed pro omnibus se ipsum in sacrificium obtulisse testatur in epistola sua Ioannès, cùm ait, ipsum propitiationem fuisse pro peccatis nostris; nec pro nostris tantum, sed etiam pro totius mundi. Paulus quoque pro omnibus mortuum fuisse Christum ait, vt qui viuunt, iam non sibi viuāt, sed ei qui pro ipsis mortaus est: idemq; Apostolus ait, efficaciorē nobis ad salutē fuisse Christi gratiā, quām ad perniciem primi parentis culpā. Non enim, inquit, sicut delictū, ita & donū: ubi enim abundauit delictū, superabundauit & gratia. Multò enim magis grata Christi Domini obedientia superno patri fuit, quām ingrata extitit primi hominis inobedientia. Si ergo propter illā inobedientiā tā multi peccatores constituti sunt, cur nō plures per Christū in iustitiæ possessione reponantur; præsertim cùm ea fuerit dignitas & efficacia sanguinis Christi, quæ diuinitati erat vnota, vt vel vna eius gutta totū mūdū, imo innumerabiles mūdos redimere, atq; seruare potuisset? Quid igitur causa est quod tam pauci seruentur? Huic questioni sapienter admodū D. Aug. respōdet his verbis; Poculum salutis nostrę, quod ex diuina humanaque natura cōfectum est, quamvis ex se habeat vt omnibus

1. Cor. 10.

Matth. 7.

1. Ioan. 2.

2. Cor. 5.

Rom. 5.

August.

proficit, non tamen prodest, nisi bibatur. Quibus verbis significare voluit, efficacissimum quidem malorum nostrorum medicamentum Christi Domini passionem extitisse. Ut autem medicamenta omnia, quamlibet salubria sint, nihil opis ægrotantibus præbent, nisi sumantur: ita planè hoc salutis humanæ poculum ad sanandos omnium morbos sufficientissimum est; nemini tamen est salutare, nisi ei, qui illud ebiberit. Quid autem est bibere, nisi illud ad se trahere, sibique vniire, vnumque quodammodo cum illo fieri? Hoc enim & cibi, & potus proprium est, in corpus, & substantiam aliti permutari, & vnum cum illo effici. Quisquis ergo Christi particeps esse cupit, vnum cum illo per fidem, & amorem effici debet. Quem admodum enim caput vim suam non in absissa, atque separata membra, sed in ea quæ sibi coniuncta, atque unita sunt, influit: ita generis humani caput, Christus Dominus, nisi in membra charitatis glutino sibi copulata meritum & gratiam suam non effundit. Quid enim in causa esse putatis, cur primi parentis peccatum in totam eius posteritatem deriuetur, (omnes enim in illo peccauimus, & eo labente lapsi sumus) nisi quia ille principium, & veluti radix totius generis humani extitit: ideoque radicis vitium in omnes eius propagines derivatum est. Inde adeò sit, ut si quem modò Deus hominem, vel ex limo terræ, sicut primum illum, vel aliunde creasset, qui nullo affinitatis vinculo cum eo coniunctus esset, non minus ab eius culpæ communione, quam ab affinitatis vinculo immunis esset. Sicut ergo hæc corporeavno in causa est, ut parentis primi labes, posteros omnes inficiat; ita spiritualis vno cum Christo capite necessaria est, ut eius meritum, & gratia in spiritualia ipsius membra transmittatur. Quæ deficiente, nulla subestratio, cur aliquis Christi particeps fieri debeat. Hanc autem spiritualem cum Christo capite unionem (ut modò diximus) fides efficit; non quæcunque, sed quæ charitatis igne incensa, atque inflammata est. Quamrem Dominus his, quæ à nobis proposita sunt, verbis apollitissima figura explicauit, cum ait; [Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto: ita exaltari oportet filium hominis, ut omnis qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam æternam.] O quam magnum hacten breui oratione sacramentum nobis propositum est! Hic enim animaduertere licet, humani generis salutem in Christi aspectu positam esse, cum vel illum cœlestis Pater aspicit, ut nostri misereatur; vel ipsum nos aspicimus, ut eius misericordiam consequamur.

Sed quoniam in his Domini verbis serpentis ænei mentio fit,
cinq. & 3. eius

eius nobis historia primùm exponenda est. Filii Israhel n̄ deserto, iti
 neris tædio fatigati, aduersus Deum ac Mose ienit bloqui cœperunt, Num. 21. 1.
 quod ipsis ab Aegypto in illam solitudinem adduxissent.
 Quo quidem scelere ita Dominus offensus fuit, ut ignitos serpen-
 tes in illos immitteret, qui venenato morbo eos penerent, qui optimi
 ducis sui vitam mordebat; ut quemadmodum Aegypti adjutus in- Simil.
 terempti fuerant, qui aquis infantes Hebreorum interfecerant, ita
 isti serpentum mortibus perirent, qui viri sanctissimi vitam mo- . 1. 10. 11.
 bant; & à serpentibus penerentur, qui serpentum malitiam seculabam-
 tur. Ait namque Salomon; Sicut mordent serpentes in silentio, sic Eccle. 10.
 qui fratri suo occulte detrahit. Quod si haec eadem pena Domini
 detractores hoc tempore puniret, omnia serpentibus repletentur, ut
 venenata lingua, serpentum veneno atque mortu interirent. Sed
 ad historiam redeentes: cum presentissimum illud periculum ad
 penitentiam populum prouocasset, & veniam atq; salutem à Moy-
 se postulasset, ait ad illum Dominus; Fac serpitem æneum, & pone
 eum pro signo: qui percussus aspicerit eum, vivet. Fecit ergo Moy-
 ses serpentem æneum, & posuit eum pro signo: quem cum percussi
 aspicerent, sanabantur. . 1. 10. 11.
 Quis hic non miretur? quis, quālibet quā-
 dis, atque hebes, non mysterium aliquod in his Domini verbis lace-
 re intelligat? Quid agis Domine? quod medicamentum vulneratis
 adhibes? Nonne facilius erat serpentes abigere, qui serpentes immi-
 seras; quemadmodum antea ranas in paludes, & locustas in mare rē-
 legasti? Quod si serpentes manere volebas, ut earum metu detrahē-
 tum linguas comprimeres, quid sibi vult hoc remedij genus, hoc
 est, æneus serpens in edito loco positus? Vnde huius serpenti ex vi- Apoc. 9. 1.
 tus? Non certè ex æris materia, non ex eius forma, & figura. Iam ve-
 rò aspectus in æneum serpentem quid ad sanitatem conferet? Omī-
 ra Dei sapientia, quæ cum mysteria sua celare vult, ita celat, ut
 prodat! Cū enim infinita sit eius sapientia, nihilque temere, aut
 frustra, sed summo consilio atque ratione omnia opera sua molinat,
 haci ipsa rerum inconcinnitate (quæ in diuinam lapientiam cade- . 1. 10. 11.
 re nullo modo potest) nos ad sublimius aliquid inuestiga adum ex-
 citat. Quid igitur hoc est? Nimirum sicut pri veros serpentes, veros
 peccatores intelligimus; ita per imaginem serpentis, peccatores, nō
 quideam verum, sed apparentem accipimus. Quis verò aliis peccati
 omnis expers, & peccatoris imaginem gerens, nisi Christus Domi- . 1. 10. 11.
 nus inter latrones patibulo affixus? qui (vt Esaias ait) cum impijs de Isa. 53.
 putatus est: de quo tam ea paulo ante dixerat, quod dñeque pecca-
 tum

Ibidem. ¹¹¹ tum fecerit, neque dolus fuerit in ore eius. Hic igitur peccati omnis expers, à peccato nos omnes liberat. Omnes enim nos quasi oves errauimus, vñusquisque in viam suam deelinuit, & Dominus posuit in eo iniquitates omnium nostrum. Hic ergo serpens, non verus, sed apparenſ, contra venena serpetū singulare refugiu, & medicamentum est.

Sed qua ratione serpens hic nos à mortui serpentum liberat?

Numer. 21. Qui percussus (inquit) aspergerit eum, sanabitur. Hæc certè figura, non tam figura, quām apertissimum vaticinium, quod crucis virtutem prædicat, existimanda est. Quid enim aliud significare commode poterit, nisi hoc ipsum significet? Quid sit autem serpente aspicere, idem Dominus aperit insinuant, cùm post hæc verba subiunxit; [Vt omnis qui credit in ipsum, non percat, sed habeat vitam æternam.] Aspicere ergo, est credere, & Christi fidē profiteri: quem vi-

Rom. 5. delicet propositus Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius. Quām alaci, et libenti animo hanc salutis rationem excipient, qui de sola sibi fide, eaque mortua blandiuntur? Sic enim salutem suam in tuto positam arbitrabuntur, cùm his fidei oculis Christum aspiciant, eumq̄ue suum, ac mundi Salvatorem inconcussa fide profiteantur. Verum nolite fratres etrare. Cūmenim fidem dico, non in ortuam, sed viuam fidem intelligo; de qua scriptum est; Iustus autem meus ex fide viuit: quem locum D. Bernar. breuiter explanans Iustus (inquit), ex fide viuit, vtique si viuat & ipsa; aliter quo modo vitam dabit, si mortua est?

⁶ bne. Sed quia de mortua, & vita fide sermo incidit, (quæ frequenter in concionibus nominare solemus, & de fidei ratione tam multa hoc nostro seculo disputantur) non alienum fuerit hoc in loco, quid vtraque sit, aperire. Fides ergo mortua, est quidem vera fides, à Spiritu sancto fideliū mentibus infusa, quæ nisi per haereticum, aut apostasiam à fide non amittitur, quāmlibet multa lethalia crimina quis admiserit. Ut enim euersa, atque diruta domo, eius adhuc fundamenta manent; ita amissa per peccatum gratia, & structura virtutū quæ ex ipso manant, fidei tamen, & spei fundamenta perstant. Dicitur tamen fides hæc mortua, quia nihil vitale in homine operatur, vt pote quæ in solo intellectu residens, nullos in voluntate charitatis, & religionis igniculos, & motus excitat. Est enim tanquam lucerna sub modio, quæ licet accensa sit, minimè tamen lucem præfert; quoniam obiectu corporis impeditur quod minus splendor suum in proximis

Simil.

Simil.

14 proximum sibi aërem effundat. Quod ergo in lucerna modius, hoc
 in fide lethale peccatum agit, quod charitatem ab anima pellit, qua
 fides viuificanda, atque perficienda erat. Hæc igitur mortua fides
 est. Contrà verò viua esse dicitur, quæ non solum mètem illuminat,
 sed consentientes etiam sibi motus, & affectus excitat in voluntate,
 ut pro ratione earum rerum quas intelligit, &c. credit, tales quoque
 affectus in voluntate accendat: quibus interdum ad diuini numinis
 amorem, aliquando ad salutarem metum; semper autem ad diuinorum
 præceptorum obedientiam incitat. Itaque sicut is qui ad citharam, *Simil.*
 vel ad organa canit, varie vocé ad instrumenti sonum flectit, ut hæc
 duo sibi mutuo consona modulatione respondeant: ita fides viua
 hoc potissimum efficit, ut duæ principes animæ nostræ vires, nem
 pè intellectus, & voluntas, ita sibi mutuo respondeant, ut pro ratio
 ne eorum quæ per fidem concipit intellectus, voluntas moueat, &
 afficiatur. Subiçiamus exemplum. Proponit fides intellectui ex
 tremum illumini Symboli fidei articulum; Qui bona egerunt, ibunt in
 vitam æternam; qui verò mala, in ignem æternum. Explicat autem
 hanc breuem sententiam viua fides hoc modo. Qui fidem cum pie
 tate coluerint, ad felicissimam illam vitam peruenient, in qua regna
 bit vita sine morte, salus sine ægritudine, lætitia sine mero, opulē
 tia sine indigentia, felicitas sine miseria, ac omne denique bonum
 sine vilius mali contagio: in qua postremò pauper homūcio, qui nūc
 humi repetit, ad diuinæ beatitudinis & gloriæ consortium quod om
 nia superat vota rapietur. Contrà verò qui vitijs, & prauis cupidita
 tibus inquinatus fuerit, duo mala omnium grauissima incurrit; nā
 & ab huius felicitatis communione excludetur, & in gehen
 na ignem coniçetur, sicut Ioannes ait; Foris canes & venefici,
 & impudici, & homicidiæ, & idolis seruientes, & omnis qui
 amat, aut facit mendacium: hoc est, omnes hi & ab hac semi
 pterna felicitatis gloria cadent; & foris, hoc est, in tenebras
 exteriōtes detrudentur. Cum ergo humanus intellectus fidei il
 luminatus, hæc voluntati proponit; voluntas verò partim de
 siderio tantæ felicitatis incensa, partim tantorum suppliciorum
 metu perterrita, & bona agere, & à malis abstinere omni studio
 atque labore confendit, tunī planè à fide viua agitur, & con
 citatur. Hæc est ligata fides quæ iustus viuit, quæ hominem iusti
 ficat, quam Apoitolus à nobis exigit, quam diuinæ literæ ubique
 prædicant, quæ nos Christo copulat, quæ Christū Dñm in cordibus
 nostris habitare facit; ac postremò quæ (vt Ioannes ait) vincit mūdū; *1. Ioan. 5.*
piugnitzo

Apoc. 22

J. A. R.

nece mundum modo, sed vires etiam, atque potentiam inferorum. 17
 Vbi Sampson capillis suis ornatus erat, hominibus cunctis erat va-
 lentinus, vbi vero fraudulentæ vxoris dolo capillos amissit, vires etiā
 omnes amissit, & infirmus, aliorum hominum more, effectus est. Ad
 hanc ergo modum fides nostra vbi pijs, & inflammati motibus, &
 affectibus, velut capillis ab ea prodeuntibus, instructa & ornata fue-
 rit, omnibus mundi, atque gehennæ viribus superior est: si vero his
 destituta sit (quod non raro vitio nostro evenit) infirmitas, & telis
 omnibus expositum, & (quod ad mores attinet) similem aliorum
 hominum, qui fide destituti sunt, relinquit. Quorū enim fideles sunt,
 qui licet veram fidem habeant, nihilo melius quam Ethnici, & exle-
 ges homines vivant? Sic enim peierant, sic detrahunt, sic rapiunt, sic
 omnia, quæ viderint, concupiscunt, sic denique in omnia flagitorū
 genera sine ullo doloris sensu, & sine ullo diuini numinis metu ra- 18
 piuntur, ac si prorsus fide carerent. Et hī tamen omnes fidem habēt,
 sed, ut ita dixerim, more Sampsonis, autoniam: hoc est, pijs motibus,
 & affectibus vacuam. Quod typice olim Dominus in lege prohibe-
 re videbatur, cum primogenitum ouis, qui Deo erat consecrandus,

bene
boni
pro
in
sig

Deut. 15. tondri veterabat. Constat enim, ouis nomine, fidelem quemque de-
 signari, cuius ouis primogenitus, fides est: quoniam in spirituali vir-
 tutum subole, prima omnium natura est fides. Hunc ergo primoge-
 nitum ne tondamus, sed cum vellere suo Deo offeramus. Vellus
 autem à fide prōdiens, virtutes omnes sunt, quæ cum fide consen-
 tiunt, ad quas nos ipsa fides inclinat, dum æternas, & infinita bona
 pijs, & æterna item supplicia improbis, & flagitiosis constituta esse
 profitetur. Hunc vero primogenitum tondent, qui sola informi si-
 de contenti, omnes fidei fructus, ac germina abscondunt, & ita quod 19
 verbis prædicant, moribus impugnant, dum confitentur se nosse
 Deum, factis autem negant. *lo 301.* *tit. 1.*

simile
ad
tit. 1.

Sed hī tamen non levius insurgit questio; quā fieri possit, ne
 qui hīc firmissimā fide tenent, sese in omnia flagitia, siue ullo diu-
 ni numinis metu precipites agant? Ad hoc igitur respondemus, par-
 tum humana malitia, partim fronde antiqui serpentis id fieri; qui ea
 quæ Deus ad salutē hominū instituit, ipse ad eorū perniciē inuertere
 conatur. Sicut igitur ille Babylonicus, in quā iussu regis impij, tres pueri
 colecti sunt, veris vijs ignis erati, cuius tamē actio Dei virtute impo-
 dita fuit, aucti Dei confessores, Dei creatura sequret. Sicut ergo
 tunc Deus naturalē ignis actionem propter electos suos in igne
 suspendit: ita contra Dæmonios pios fidei motus in filijs dissidentias
 extinguit;

extinguit; vt aliter iudicent, & aliter afficiantur; & ita demum fidei quam habent actionem, virtutemque suspendat; ne homines vel dum horreda improborum supplicia audiunt, metu concuriantur: vel contra, cum magnifica, & admiranda Dei beneficia confitentur, in eius amorem rapiantur. Vtrumque enim animi motum, siue timoris, siue amoris, fidei lumen in pectore nostro (nisi Diaboli astu, & vitio nostro impediretur) ingeneraret. Non est ergo haec fides, quae hominem Christi participem facit, sed ea, quam hactenus descripsimus.

¶. I.

Vt hoc autem apertius intelligamus, fidei vigentis officium erga Christi crucem explicemus. Fides igitur velut digito Christum Dominum in cruce pendente ostendens, idem unicuique nostrum dicere videtur, quod olim Ioannes Baptistus Christum Dominum intuitus dixit; Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Quod per Ioannem. 1. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 797. 798. 799. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 897. 898. 899. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 997. 998. 999. 999. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1029. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1039. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1059. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1069. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1079. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1089. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1097. 1098. 1099. 1099. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1129. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1139. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1149. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1159. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1169. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1179. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1189. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1197. 1198. 1199. 1199. 1200. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1209. 1209. 1210. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1218. 1219. 1219. 1220. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1229. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1239. 1239. 1240. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1248. 1249. 1249. 1250. 1251. 1252. 1253. 1254. 1255. 1256. 1257. 1258. 1259. 1259. 1260. 1261. 1262. 1263. 1264. 1265. 1266. 1267. 1268. 1269. 1269. 1270. 1271. 1272. 1273. 1274. 1275. 1276. 1277. 1278. 1279. 1279. 1280. 1281. 1282. 1283. 1284. 1285. 1286. 1287. 1288. 1289. 1289. 1290. 1291. 1292. 1293. 1294. 1295. 1296. 1297. 1297. 1298. 1299. 1299. 1300. 1301. 1302. 1303. 1304. 1305. 1306. 1307. 1308. 1309. 1309. 1310. 1311. 1312. 1313. 1314. 1315. 1316. 1317. 1318. 1319. 1319. 1320. 1321. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1328. 1329. 1329. 1330. 1331. 1332. 1333. 1334. 1335. 1336. 1337. 1338. 1339. 1339. 1340. 1341. 1342. 1343. 1344. 1345. 1346. 1347. 1348. 1349. 1349. 1350. 1351. 1352. 1353. 1354. 1355. 1356. 1357. 1358. 1359. 1359. 1360. 1361. 1362. 1363. 1364. 1365. 1366. 1367. 1368. 1369. 1369. 1370. 1371. 1372. 1373. 1374. 1375. 1376. 1377. 1378. 1379. 1379. 1380. 1381. 1382. 1383. 1384. 1385. 1386. 1387. 1388. 1389. 1389. 1390. 1391. 1392. 1393. 1394. 1395. 1396. 1397. 1397. 1398. 1399. 1399. 1400. 1401. 1402. 1403. 1404. 1405. 1406. 1407. 1408. 1409. 1409. 1410. 1411. 1412. 1413. 1414. 1415. 1416. 1417. 1418. 1419. 1419. 1420. 1421. 1422. 1423. 1424. 1425. 1426. 1427. 1428. 1429. 1429. 1430. 1431. 1432. 1433. 1434. 1435. 1436. 1437. 1438. 1439. 1439. 1440. 1441. 1442. 1443. 1444. 1445. 1446. 1447. 1448. 1449. 1449. 1450. 1451. 1452. 1453. 1454. 1455. 1456. 1457. 1458. 1459. 1459. 1460. 1461. 1462. 1463. 1464. 1465. 1466. 1467. 1468. 1469. 1469. 1470. 1471. 1472. 1473. 1474. 1475. 1476. 1477. 1478. 1479. 1479. 1480. 1481. 1482. 1483. 1484. 1485. 1486. 1487. 1488. 1489. 1489. 1490. 1491. 1492. 1493. 1494. 1495. 1496. 1497. 1497. 1498. 1499. 1499. 1500. 1501. 1502. 1503. 1504. 1505. 1506. 1507. 1508. 1509. 1509. 1510. 1511. 1512. 1513. 1514. 1515. 1516. 1517. 1518. 1519. 1519. 1520. 1521. 1522. 1523. 1524. 1525. 1526. 1527. 1528. 1529. 1529. 1530. 1531. 1532. 1533. 1534. 1535. 1536. 1537. 1538. 1539. 1539. 1540. 1541. 1542. 1543. 1544. 1545. 1546. 1547. 1548. 1549. 1549. 1550. 1551. 1552. 1553. 1554. 1555. 1556. 1557. 1558. 1559. 1559. 1560. 1561. 1562. 1563. 1564. 1565. 1566. 1567. 1568. 1569. 1569. 1570. 1571. 1572. 1573. 1574. 1575. 1576. 1577. 1578. 1579. 1579. 1580. 1581. 1582. 1583. 1584. 1585. 1586. 1587. 1588. 1589. 1589. 1590. 1591. 1592. 1593. 1594. 1595. 1596. 1597. 1597. 1598. 1599. 1599. 1600. 1601. 1602. 1603. 1604. 1605. 1606. 1607. 1608. 1609. 1609. 1610. 1611. 1612. 1613. 1614. 1615. 1616. 1617. 1618. 1619. 1619. 1620. 1621. 1622. 1623. 1624. 1625. 1626. 1627. 1628. 1629. 1629. 1630. 1631. 1632. 1633. 1634. 1635. 1636. 1637. 1638. 1639. 1639. 1640. 1641. 1642. 1643. 1644. 1645. 1646. 1647. 1648. 1649. 1649. 1650. 1651. 1652. 1653. 1654. 1655. 1656. 1657. 1658. 1659. 1659. 1660. 1661. 1662. 1663. 1664. 1665. 1666. 1667. 1668. 1669. 1669. 1670. 1671. 1672. 1673. 1674. 1675. 1676. 1677. 1678. 1679. 1679. 1680. 1681. 1682. 1683. 1684. 1685. 1686. 1687. 1688. 1689. 1689. 1690. 1691. 1692. 1693. 1694. 1695. 1696. 1697. 1697. 1698. 1699. 1699. 1700. 1701. 1702. 1703. 1704. 1705. 1706. 1707. 1708. 1709. 1709. 1710. 1711. 1712. 1713. 1714. 1715. 1716. 1717. 1718. 1719. 1719. 1720. 1721. 1722. 1723. 1724. 1725. 1726. 1727. 1728. 1729. 1729. 1730. 1731. 1732. 1733. 1734. 1735. 1736. 1737. 1738. 1739. 1739. 1740. 1741. 1742. 1743. 1744. 1745. 1746. 1747. 1748. 1749. 1749. 1750. 1751. 1752. 1753. 1754. 1755. 1756. 1757. 1758. 1759. 1759. 1760. 1761. 1762. 1763. 1764. 1765. 1766. 1767. 1768. 1769. 1769. 1770. 1771. 1772. 1773. 1774. 1775. 1776. 1777. 1778. 1779. 1779. 1780. 1781. 1782. 1783. 1784. 1785. 1786. 1787. 1788. 1789. 1789. 1790. 1791. 1792. 1793. 1794. 1795. 1796. 1797. 1797. 1798. 1799. 1799. 1800. 1801. 1802. 1803. 1804. 1805. 1806. 1807. 1808. 1809. 1809. 1810. 1811. 1812. 1813. 1814. 1815. 1816. 1817. 1818. 1819. 1819. 1820. 1821. 1822. 1823. 1824. 1825. 1826. 1827. 1828. 1829. 1829. 1830. 1831. 1832. 1833. 1834. 1835. 1836. 1837. 1838. 1839. 1839. 1840. 1841. 1842. 1843. 1844. 1845. 1846. 1847. 1848. 1849. 1849. 1850. 1851. 1852. 1853. 1854. 1855. 1856. 1857. 1858. 1859. 1859. 1860. 1861. 1862. 1863. 1864. 1865. 1866. 1867. 1868. 1869. 1869. 1870. 1871. 1872. 1873. 1874. 1875. 1876. 1877. 1878. 1879. 1879. 1880. 1881. 1882. 1883. 1884. 1885. 1886. 1887. 1888. 1889. 1889. 1890. 1891. 1892. 1893. 1894. 1895. 1896. 1897. 1897. 1898. 1899. 1899. 1900. 1901. 1902. 1903. 1904. 1905. 1906. 1907. 1908. 1909. 1909. 1910. 1911. 1912. 1913. 1914. 1915. 1916. 1917. 1918. 1919. 1919. 1920. 1921. 1922. 1923. 1924. 1925. 1926. 1927. 1928. 1929. 1929. 1930. 1931. 1932. 1933. 1934. 1935. 1936. 1937. 1938. 1939. 1939. 1940. 1941. 1942. 1943. 1944. 1945. 1946. 1947. 1948. 1949. 1949. 1950. 1951. 1952. 1953. 1954. 1955. 1956. 1957. 1958. 1959. 1959. 1960. 1961. 1962. 1963. 1964. 1965. 1966. 1967. 1968. 1969. 1969. 1970. 1971. 1972. 1973. 1974. 1975. 1976. 1977. 1978. 1979. 1979. 1980. 1981. 1982. 1983. 1984. 1985. 1986. 1987. 1988. 1989. 1989. 1990. 1991. 1992. 1993. 1994. 1995. 1996. 1997. 1997. 1998. 1999. 1999. 2000. 2001. 2002. 2003. 2004. 2005. 2006. 2007. 2008. 2009. 2009. 2010. 2011. 2012. 2013. 2014. 2015. 2016. 2017. 2018. 2019. 2019. 2020. 2021. 2022. 2023. 2024. 2025. 2026. 2027. 2028. 2029. 2029. 2030. 2031. 2032. 2033. 2034. 2035. 2036. 2037. 2038. 2039. 2039

sit. quem quidem affectum atque animum cognitione illa peperit, 23
 qua sponsum suum seruo nunciante cognouit. Quod ergo seruos
 Abrahæ fecit, hoc in nobis quotidie fides facit, quæ voluntati, tan-
 quam Rebeccæ, Christum Dominum velut digito indicans. Hic, in-
 quis, ô fidelis anima, est Sponsus tuus, qui sibi naturam humanam
 in unitate personæ indissolubili vinculo copulauit: hic est verus
 Isaac, qui pro salute tua in ara crucis immolatus est: hic itē rex tuus,
 qui te spiritu suo regit, ac dirigit, & à sempiterno generis humani
 hoste defendit: hic pastor tuus, qui te & pane Angelorum, & doctri-
 nae suæ paulo quotidie reficit, & alit: hic medicus tuus, qui sacra-
 mentorū, & gratiæ suæ medicamentis sanat omnes languores tuos:
 hic pater tuus, qui te longè felicius in cruce regenerauit, quam prior
 ille in paradyso genuit: hic denique assertor est, & vindicta libertatis
 tuæ, qui te à malorum omnium fonte, hoc est, à peccato, & carnis ty-

Rom. 6.

rannide per crucem suam liberauit. Apostolo testante, qui ait: Ve-
 tis homo noster simul crucifixus est, ut destruantur corpus peccati,
 vt vlt̄rā non seruamus peccato. Sed ne hæc quidē nomina, & plura
 alia, quæ longum esset recensere, satis eius in nos charitatem, & mag-
 nifica beneficia declarant. Est quidem ille pater, sed ita pater, vt cùm
 ego iam morti destinatus essem, ipse pro me mortis suppliciū subie-
 rit, vt ego in vita retinerer. Est quidem ille liberator, atque redem-
 ptor meus, sed me tamen ita liberauit, vt cùm ego perpetuō ad trire
 mes damnatus, & ferro vincitus essem, ipse in tritemm̄ descendenter,
 & pedes siuos non vinculis, sed ferreis clavis figi passus sit, vt ab hac
 ego sententia liberarer. Denique cùm ego in fauicibus leonis rugie-
 tis iam deuorandus essem, ipse se pro me rugientileoni escam
 præbituit, vt ab eius ego fauicibus eriperer. Num ergo pater aliquis
 tot se periculis, & cruciatibus propter amantissimi filij vitam ex-
 posuit? Quibus igitur oculis talē patrem nos aspicere par est fratres?

Si ergo tot amandi rationes fides nobis prædicat, sinamus hæ-
 cantam lucem vlt̄rius progredi, & ad finium usque voluntatis per-
 meare, vt tot diligendi causis vlt̄ritas nostra pari dilectione respon-
 deat. Si enim vnumquodque horum beneficiorum partem amo-
 ris nostri suo sibi iure vendicat, quid omnia in vnum collecta fa-
 cere par est? Canonicæ leges hæc ratione potissimum matrimonia
 inter consanguineos prohibent, nē concupiscentiæ ardor, qui per-
 se fatis inter coniuges accensus est, consanguinitatis accessione ma-
 gis accendatur. Itaque quod plures amandi rationes in vnam perso-
 nam coeunt, eò maior dilectionis flamma solet excitari. Cùm er-
 go tot

Phine.

26 go tot amandi causæ in uno Salvatore nostro ita cōspirent, atque consentiant, ut nulla amandi ratio sit quæ non in illum plenissimè cadat, consequens profectò erat, ut vniuersas amoris nostri fibras in illum prounderemus, quò huic summo iustitiae debito aliqua saltem ex parte responderemus. Hunc igitur animum, hunc amorem, hunc fidei vigentis motum ad salutem nostram requiri satis aperte Dominus monstravit, cum maiorum nostrorum remedium in mystici serpentis, hoc est, in Christi Domini crucifixi aspectu constituit.

§. III.

¶ Nunc, fratres, quid ex his, quæ hactenus dicta sunt, ad vitæ nostræ institutionem colligi possit, inspiciamus. Principiò igitur illud consequens est, ut eum, qui tam magnifica in nos munera contulit, tota mente, totisque viribus diligamus, illum semper intueamur, illius laudes, & gloriam, & magnificentiam ubique decantemus, illi præ tanto hoc salutis nostræ beneficio immortales gratias agamus, illius nos obsequio, & imperio sempiterna seruitute addicamus, & (quod caput est) in uno illo spes omnes, opesque nostras repositas habeamus. Hoc autem tacito quodam magisterio nobis prædicat illa crux, illi clavi, illa spinarum corona, ac totum illud Dominicæ passionis mysterium. In medio quidem paradisi olim plantauerat Deus lignum vitæ: at modò in Ecclesiæ paradiso lignum spei in cruce Christi conseuit. Quamuis enim pretiosum hoc lignum omnes virtutum, & gratiarum fructus germinet, tamen singulari quadam ratione salutarem spem, atque fiduciam in piorum mentibus profert. In ligno quippe crucis, tum Dei virtus, & potentia, tum flagrantissima in genus hominum charitas mirabiliter eluent. Potètia quidem, quoniam Dominus illa tanta infirmitate atque ignominia crucis, totam mundi potentiam stravit, & Diaboli regnum (quod latissimè patebat) euertit, & ad se omnia traxit, sicut ipse ait; Ego si exaltatus fuero à terra, omnia trahā ad me ipsum. At verò diuinæ bonitatis & charitatis erga homines magnitudo sic in cruce declarata est, vt ipse Dominus dixerit; Maiorem hac dilectionem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Si igitur Dominica crux tam evidenti argumento probat, atque testatur, eum, qui in illa pendet, tum potentissimum, tum etiam mihi amicissimum esse, quid ego sub tali protectore metuere, quid non ab illo sperare, quid non mihi de eius immensa potentia; & charitate polliceri potero? A quibus enim beneficia in alios manare solent,

Ioh. 12.

Ioh. 15.

solent, nisi ab his, qui & possunt, & volunt beneficijs alios afficeret.
 Vbi igitur tanta potentia, tantaque in nos charitas elucet, cur diffi-
 cile, cur dubitare, cur trepidare, cur angi & solitus esse debeam, si
 me totum humili ac fidenti corde illius tutelē atque providentia
 commisero? Quid enim (ait Fulgentius) in eo deesse potest, in quo
 & omnipotens misericordia, & omnipotentia misericors est? Quis-
 quis igitur hanc spem, & dilectionem ex crucis mysterio concepit,
 is planè altissimam crucis Philosophiam assequutus est; idemque
 Dominicam crucem cum Helena sancta inuenit: hoc est enim spiri-
 tualiter crucem Domini inuenire. Parum enim profuerit salutare
 crucis lignum inuenire, nisi crucis mysterium, & philosophiam si-
 mul inueniamus, quae in hac spe, & dilectione constituta est. Ad
 has autem virtutes ex crucis mysterio hauriendas, ipsa etiam cruci-
 fixi Domini species (ut quidam ex Patribus ait) nos omnes erudit.
 Cum is enim brachia sua in cruce aperta, atque expansa praefert, an
 non immensa charitatis suæ latitudinem nobis ostendit, à qua ne
 ipsos quidem carnifices suos exclusi, pro quibus ad Patrem orauit?
 Cum verò manus, pedesque clavis in ligno constrictos tenet, satis
 indicat, nos ibidem patienter ad poenitentiam expectare, nec à no-
 bis usquam au fugere velle. Quod verò sacratissimum pectus suum
 ferro aperiri voluit, quid aliud significat, nisi quod facilem nobis
 aditum in præcordia sua patefecerit, ut ibidem dilectissima eius vi-
 scera contemplemur, & in eo ab omnibus huius vitæ periculis tun-
 conseruemur? Iam verò quod totum pro nobis sanguinem fudit,
 quod mortem pertulit, quid aliud designat, quam quod nobis & se
 ipsum, & vitam suam impendere cupiat? Hac igitur ratione cruci-
 xi Domini species, nostram in illum spem mirabiliter erigit, &
 accedit.

Cæterum si haec tanta spes parum certa & firma esset, nutare vi-
 que infirmitas nostra, & hesitare potuisset. Quam tamen hæfatio-
 nem Dominus sustulit, cùm per Prophetam dixit; Iuravit Dominus
 & non poenitebit eum; Tu es sacerdos in æternum secundum
 ordinem Melchisedech. Satis quidem ad spei nostræ firmitatem
 erat diuina promissio, etiam si iure iurando firmata non esset. Quid
 igitur cùm ea iuramento firmata est? Quæ ergo tam imbecil-
 la, & nutabunda spes erit, quæ hoc duplici firmitatis vinculo
 munita languescat? Cur autem Christum Dominum Sacerdo-
 tem esse ait secundum ordinem Melchisedech? Quia nimis
 Rex simul, & Sacerdos erat: quod maximè Christo Domino coue-
 nit.

Sal. 109.

*Quæ facias
in die Iudicii*

nit, qui & Rex, & Sacerdos noster est. Quid igitur ex his conficitur? Certè ut intelligamus, & regia, & sacerdotalia beneficia nobis à Christo sperāda esse. Ad Regem autem spectat, magnifica in populares suos munera conserre: ad Sacerdotem verò, preces pro populo suo ad Deum fundere, & commissorum veniam, & salutarem in necessitatibus opem impetrare. Hæc igitur duo præstantissima officia Christus Dominus in Ecclesia exercet, dum magnifica in nos beneficia confert, & pro nobis apud Patrem sine intermissione aduocat, & vulnerum suorum ostensione causam nostram apud illum agit. Vtrumque autem hoc munus & officium, pretiosum crucis lignum nobis apertissimè repræsentat. Crux enim velut imperij Christi sceptrum & insigne est, quod regiam eius potētiam (qua mundum imperio suo subiugavit) declarat: & crux item ara illa est, in qua summus hic Sacerdos se ipsum æterno Patri pro nobis obtulit in sacrificium. Qua ex re liquet, in cruce Dominum hæc duo summæ dignitatis officia, Regis videlicet, & Sacerdotis, singulari quadam ratione exercuisse.

Hoc est igitur, fratres, quod Dominicæ crucis mysterium nobis tacendo prædicat. Illa nobis mirabilem Christi potentiam, illa flagrantem eius in homines charitatem, illa eius regnum, illa sacerdotium apertissimis argumentis declarat. Hæc autem omnia & dilectionem à nobis exigunt, & spem nostram roborant, atque confirmant. Hæc enim singula salutem, hæc firma præsidia, hæc cœlestes opes nobis pollicentur. Quanta ergo illorum insania est, qui hoc bonorum omnium fonte relicto (vnde salutarem aquam, quæ eorum sitim extingueret, haurire possent) per turbidas Ægypti lacunas miserrimè vagantur, ut sitim expleant? O miseri mortales, quod cœci & amentes pergitis? Cur, cum tanto vestro labore, infidum atque fallacem mundum insano amore diligitis? cur fugientem sequimini? cur ferientem amplectimini? cur denique toties mentienti, & spes vestras deludenti fidem habetis? Rectè sanè contra vos D. Ber^{nard}. Bene. M^{on}dus, inquit, clamat, deficiam: caro clamat, inficiam: Dæmon clamat, decipiā: Christus clamat, reficiam; & tamen ea est mentis nostræ cœxitas, & amentia, ut Christo, nos ad se amatiissimis verbis inuitante, relicto, deficientem mundum, carnem inficiantem, ac Daemonem decipientem sequamur. Quantus quæso ille mundi amor est, qui ne tot quidem eius plagis atque repulsis extingui potest!

Verū dicet fortasse aliquis; Tu in Christo mihi & bona omnia, & ma-

& malorum omnium remedia polliceris: at ego multos eius cultores
 video varijs calamitatibus afflitos, maximaque inopia, & egestate
 oppressos. Huic quæstioni Diuus Basilius respondet, dum tristiu-
 turam per Christi Domini passionem commutatam esse afferit. Po-
 ste aquam enim summus ille rerum omnium Dominus pro salute
 nostra calicem hausit passionis, & labores, atque dolores in corpo-
 re suo consecravit, ac nobilitavit, & per illos iter omnibus in cælum
 patere docuit, tu ne apud pios omnes id effecit, vt in mœroribus læ-
 titiam, in laboribus solatium, in paupertate diutias, & in ignomi-
 nia gloriam, & honorem inuenirent. An non hoc ipsum satis aperte
 illa Apostoli verba testantur? In omnibus tribulationem patimur,
 sed non angustiamur: aporiamur, sed non destituimur: perfecutionem
 patimur, sed non derelinquimur: humiliamur, sed non confundimur:
 deiijcimur, sed non perimus. Vnde autem hæc tata virtus, nisi ex crucis
 Christi virtute manauit? Ideoq; meritò idē Apostol⁹ in ea gloriatur,
 q; per illā & mundū sibi, & se mundo mortuum esse prædicabat. Ut
 enim mundus mortuorum corporibus nocere non potest, etiam si
 mille in ea iacula contorqueat; ita nihil in Apostolum poterat: quia
 crucis Dominicæ virtus impenetrabilem ipsum omnibus mundi te-
 lis effecerat. Qui enim in plagiis, vinculis, & carceribus adeò non an-
 gebatur, vt in ipsis etiam, tanquam in regijs triumphis, gloriaretur,
 an non eō iam deuenerat, vt superior mundo factus, omnibus eius
 telis minimè laderetur? Hoc autem vel maximè crucis Christi virtu-
 tem illustriorem facit, quandoquidem longè maius, atque excelle-
 lentiū est malis mundi non lədi, quam ab eisdem liberari. Hoc
 enim Reges terræ aliquando præstare possunt; illud autem solius di-
 uinæ potentiae gratuitum & supernaturale munus est.

§. IIII.

Hoc igitur primum est, fratres, quod ex mysterio Dominicæ cru-
 cis colligere licet. Est & aliud non minus ad salutem nostram neces-
 sarium, quod ex ijs, quæ à nobis paulò antè dicta sunt, intelligimus.
 Diximus enim, medicinam eorum qui à serpentibus infestabantur,
 in serpentis ænei aspectu positam fuisse. Hoc autem mysticè nobis
 innuit, omnium malorum nostrorum medicamentum in crucifixi
 Domini contemplatione consistere. Quò fit, vt quisquis mentis
 suæ oculos diutius in hac contemplatione defixerit, non modò
 commissorum veniam, sed etiam gratiarum, atque cœlestium do-
 norum incrementa sit à Domino percepturus. Est enim pretiosum
 crucis lignum vitæ arbor, quod in medio paradisi, hoc est, in Ec-
 clesia

¶ clesia sua Dōminus plantauit : in medio, inquam, non in angulo; quoniam ad omnes omnium ordinum homines virtus eius latissime patet. Voluit enim diuina sapientia, ut quoniam inobedientie ligno mors irrepserat in mundum, obedientiae ligno vita reuocaretur in mundum. Quod quidem Sponsus in Cant. ad Sponsam declarauit, cum dixit; Sub arbore malo suscitaui te, ibi corrupta est mater tua. Mater enim omnium viuentium Eua, dum vetusta arboris fructum degustauit, inobedientia sua, & se, & totam generis humani massam corruptit. Quocirca ego contraria via ingrediens, dum per obedientiam in arbore crucis pendeo, vitam tibi, quam amiseras, contuli. Ut illud igitur lignum mortis, ita hoc lignum vitae meritò appellatur: ex quo planè ad illos copiosior cœlestis vitae gratia manat, qui per studium, amor rem, deuotionem, & assiduum summi huius beneficij recordationem illi propiores, & coniunctiores sunt. Si enim crux Christi donorum omnium fons & origo est, sequitur planè, eos, qui propriùs ad hunc fontem accesserint, vberiùs ex eo potaturos, vberioremque gratiarum omnium copiam percepturos. Ad illum porro accedimus, non passibus corporis, sed affectibus mentis; hoc est, fide, spe, charitate, deuotione, compassione, & grati animi obsequio pendentem in cruce Dominum contemplantes. Quod faciunt, quicumque quotidiano hoc studio Dominicæ passionis beneficium meditantur.

Constat præterea, quod quemadmodum (vt D. Bernard. ait) in Bernard. gratitudo est ventus vrens, exiccans fluenta diuinæ gratiæ: ita contra gratitudo, omnium gratiarum venas aperit. Dignus enim est ut nouis beneficijs cumuletur, qui veteribus gratus inuenitur. Quem affectum usque adeò à nobis in passione sua Dominus requirit, vt ad eius memoriam excitandam, sacramentorum omnium maximum, videlicet Eucharistiam instituerit. Hæc, inquit, quotiescumque feceritis, in mei memoriam facietis. Hunc autem memoris, & grati animi affectum exhibemus, cum quotidie statim horis, atque temporibus, eius piæ considerationi vacamus. Qui sic igitur huic summo beneficio gratus est, an non est æquum ut præ cæteris eius particeps efficiatur? Luc.22:

Postremò, piè credendum est, eum qui in hoc studio ad finem usque vitæ perseverauerit, singulare aliquod auxilium in tremenda illa mortis hora (quæ nos omnes præstolatur) à Domino esse percepturum. Cum enim Dominus dixerit, eadem mensura qua

alios

alios metimus, nos esse remetiendos; consentaneum est, vt ei, qui ⁴¹
tota vita morienti Domino in cruce deuotus astitit, idem ipse Do-
minus in eius quoque morte præsenti ope assit, protegat; con-
soletur, in spem salutis erigat, atque confirmet, à sempiterno gene-
ris humani hoste defendat, & ad cœleste tandem regnum, quod ille
sanguinis sui pretio mercatus est, felici cursu perducat.

IN CONCIONES BEATISSI- mæ Virginis Catharinæ Senensis

ad Lectorem.

P R A E F A T I O .

SVNT, amice lector, adeò miranda quæ de beatæ virginis Catharine gestis, miraculis, atque virtutibus referuntur, ut ijs, qui incomparabilem Dei erga suos charitatem minus per spectam habent, incredibilia forsitan videri possint. Quo circa priusquam de his dicere incipiam, quanto sit, quæ de ea di-
cuntur, fides habenda, & cur habenda sit, explicare necessarium duxi.

Primum quidem res gestas huius virginis multi literis mandauerunt, sed omnes ferè scripta sua ex Reuerendi P. F. Raymundi historia hauserunt: qui cum sacra virginis confessarius esset, ea quæ scripsit, partim ex ipsius virginis ore audiuit, partim ipse testibus oculis vidit, partim etiam ab alijs fide dignissimis accepit. Fuit autem hic vir ex literis, ex vita integritate, ex singulari prudentia adeò celebris, ut totius Prædicatorij ordinis (que summa apud nos dignitas est) Generalis Magister creatus fuerit. Hic igitur vir adeò insignis, iureverando confirmat, se nihil in ea historia dicturum, cuius testimoniū, ex rationem, qua id sibi compertum fuerit, non afferat.

Scripsit etiam nonnulla de huius virginis virtutibus R. P. Stephanus Senensis, Prior Carthusie Ticinensis, qui antequam hoc vitæ institutum profiteretur, familiaris admodum huic virgini, ex amanuensis eius fuit, omniumq; iti-
nerum eius comes individuus. Qui etiam solenni iuramento eorum quæ scri-
bit, quorumq; oculatus testis extitit, fidem facit.

Quanquam autem horum duorum insignium virorum testimonia iurci-
rando confirmata, ad faciendam fidem satis essent, maiorem tamen adhuc fi-
dem facit Pij Pontificis Max. bulla, qua sacra virgo in Sanctarum Virginum
catalogum relata fuit: in qua omnia ferè, que de ea in eius vita referuntur,
Apostolica autoritate confirmata sunt. Ab eo namq; Fredericus Romanorum
Imperator,

3 Imperator, Senensis ciuitas, ac Venetiarum Dux suis precibus, ut hanc virginem
 nem (ob singulares eius virtutes, quae in processibus summa autoritate con-
 scriptis continebantur) in Sanctorum catalogum referret, postularunt. Quo Verba sunt
 rum precibus, inquit Pius Papa in eo diplomate, non statim annuimus, sed pro Pij Pape
 veteri consuetudine fratribus nostris Sanctæ Ecclesie Romanae Cardinali- 11.
 bus, vni Episcopo, alteri Presbytero, reliquo Diacono viuæ vocis oraculo cō-
 misimus; ut habitis processibus de vita, & moribus ipsius beatæ Catharinæ,
 deg̃; miraculis eius, sive in vita, sive post mortem patratis, & de reliquis ad ca-
 nonizationem necessarijs diligenter inquirerent, nobisq; in secreto consisto-
 rio, ut moris est, fidelem relationem facerent. Commissarij autem per annum;
 & ultra, donec ex Mantua Romanam redijssemus, rem discutentes, inuentis
 processibus antiquis apud Venetos & altos, habitis, examinatisq; de nouo te-
 stibus, & summa cum diligentia cunctis ponderatis; cū seorsum inter Car-
 dinales tantum, omniumq; quæ inuenierant, veracem nobis relationem feci-
 sent; ac deinde per aduocatum ea quæ nobis exposuerant, in publico consisto-
 rio denū recitari curassent; postremò conuocatis in aula nostra Rome vni-
 uersis, qui tunc erant in curia Ecclesiarum Praesulibus, aſſistentibus nobis Car-
 dinalibus, iterum commissarij præfati, per organum venerabilis fratris nostri
 Gulielmi Episcopi Portuensis, natione Gallici, qui primus eorum erat, rur-
 sus cuncta quæ inuenierant, & ritè probata videbantur, coram explicauerūt.
 Ex quorum relatione, quæ amplissima fuit, hæc summam accepimus, quæ ve-
 ra, comperta, cognita, & explorata sunt. Virgo Catharina ex ciuitate Senen-
 si oriunda, mediocribus orta parentibus, prius Deo ſe dedicauit, quam Deū
 posset per etatem cognoscere. Sex annos nata, ut Domino seruiret, eremum
 concipiuit: & urbe egressa, in cauerna quadam, loco solitario, delituit, quam
 uis iubente ſpiritu paululum demorata, domum redierit. Angelicam saluta-
 tionem edocta, quoties paternæ domus scalam ascendit, toties per singulos
 gradus flexo geniculo beatissimam Virginem matrem Domini salutauit. Et
 anno maior, virginitatem suam consecrauit Christo, quem in sua maiestate fe-
 dentem mirabili uisione contemplata est, & arcana celestis aulae vidit, quæ
 non potest effari lingua mortalis. Mundanas delicias à ſe omnes abdicauit: ora-
 tioni totam ſe dedit; corpusculum ſuum ieiunijs, ac verberibus afflixit; co-
 quales puellas, ut idem facerent, & docuit, & persuasit. Pubes effecta, ſeſſis
 crinibus, mortale coniugium recuſauit, conuicia, & maledicta hominum ſpre-
 uit. Beati Dominici habitum (quem foemina gestant de penitentia nuncupa-
 te) extorſit potius quam impetravit. Ancillare officiū in paterna domo exer-
 cit: nihil magis cupiens quam vilis apud homines, & abiecta videri. Pauperi-
 bus Christi (nam id pater ſibi indulſerat) larga manu ſubuenit: agrotantibus
 summa diligentia ministravit. Diabolicas tentationes, & aſſiduas malignan-
 tium.

tium spirituum pugnas, patientie clypeo, & fidei galea superauit. Incarceratos, & oppressos, quibus valuit modis, consolata est. Nullum ab ea verbum non religiosum, non sacrum excidit. Omnis sermo eius de moribus fuit, & de religione, de pietate, de contemptu mundi, & amore Dei, & proximi, deq; cœlesti patria. Nemo ad eandem accessit, qui non doctior, meliorque abierit. Doctrina eius infusa, non acquisita fuit. Prius magistra visa est, quam discipula: quippe quæ sacrarum literarum professoribus, ipsiisque magnarum ecclesiistarum Episcopis difficillimas de diuinitate quæstiones proponeribus, prudentissime respondit, adeoque satisfecit, ut tanquam agnos mansuetos remiserit, quos tanquam lupos, & leones ferocientes acceperat. Quorum nonnulli diuinam in virginem sapientiam admirati, distributis mox inter Christi pauperes quas possidebant substantijs, accepta Domini cruce, vitam deinde euangelicam egerunt. Summa huius virginis abstinentia fuit, & mirabilis vita austерitas. Nam cum vini, & carnium usum prorsus abieciisset, neque pulmentarijs vilibus ueteretur, ad extreum eodem deducta est, ut nec legummina ederet, nec pane vesceretur, nisi cœlesti, quem verus Christianus in Sacramento sumit altaris. Inuenta est aliquando a die Cinerum usque in Pentecosten ieunium produxisse, sola Eucharistie communione contenta. Per annos circiter octo minimo herbarum succo, eoque parum retento, & Communione sacra sustentata est. Ad cibum, quasi ad supplicium pergebat: ad Communionem altaris (quæ illi ferè quotidiana fuit) quasi ad cœlestes nuptias inuitata esset, summa cum alacritate proficicebatur. Clicio sub ueste utebatur, quo carnem macerabat; nullæ illi plumæ, nulla puluinaria erant. Lectum sibi ex asseribus constraintum, atque in eo iacens breuisimum somnum accipiebat. Raro enim ultra duas horas interdiu noctuque dormiebat: reliquum omne tempus vigilando, orando, prædicando, opera misericordie agendo contriuuit. Spinosis chordulis carnei suam macerauit: dolore capitis penitus assidue torquebatur; aestuabat febribus, nec illarum cruciati carebat. Luctabatur quam frequentissime cum Demonibus, multisque illorum molestijs voxabantur; sed aiebat cum Apostolo, Cum infirmor, tunc fortior sum. Nec enim in tantis laboribus deficiebat, nec charitatis opera negligebat. Assistebat missis indigna fermentibus, arguebat peccatores, blandissimis verbis ad poenitentiam reuocabat, præcepta salutis omnibus leta dabant. Quid sectandum, quid fugiendum esset alacri vultu ostendebat: dissidentes summo studio componebat: multa extinxit odia, & mortales sedauit inimicitias. Pro pace Florentinorum, qui cum Ecclesia dissidebant, & interdicto suppositi erant ecclesiastico, Apenninum, & Alpes transire, atque usque in Auinionem ad Gregorium XI. Pontificem Max. antecessorem nostrum profici sci non dubitauit. Cui uotum suum de potenda urbe Romain occulto factum, sibi soli, ac Deo notum, se se

sese diuinus cognouisse monstrauit. Fuit enim in ea spiritus prophetiae; multa predixit antequam fierent, & occultissima reuelauit. Rapietur sepe a spiritu, & in aere suspensa diuinis contemplationibus pascebatur; adeo extra se acta, ut expuncta, percussaque, nihil omnino sentiret. Id est frequenter sibi continebat, cum diuinissima reficeretur Eucharistia. Magnum, & sanctum erat in plebis Catharine nomen: undeque ad eam egroti, & malignis vexati spiritibus deducebantur, & multi curabantur. Languoribus in Christi nomine imperabat; & Demones cogebat ab obsessis abire corporibus. Propter quas res duobus Romanis Pontificibus, Gregorio (cuius paulo ante meminimus) & Urbano V I. acceptissima fuit; adeo, ut legationibus eorum fungeretur, multisq; & magnis spiritualibus gratijs ab eis donaretur. Eadem, cum vita agoneniam peregrisset, anno etatis sue tertio circiter ac trigesimo, in urbe Roma diem suum clausit. De cuius anima in cœlum assumptione, & gloriisareceptione, stupende, & admirabiles reuelationes factæ reperiuntur apud eas personas, que virginem dilexere. Maxime vero apud eius confessorem Raymundum Capuanum, sacre Theologie Magistrum, qui postea Generalis totius ordinis Prædicatorum pater, Magister, & Rector effectus est. Is namque cum Genua ageret, ea nocte qua virgo migravit, hora matutina, intra dormitorium apud imaginem matris Domini eam contemplabatur miro splendore fulgenti, & verba ad se consolatoria dicentem. Corpus aliquandiu scruatum, deinde in Ecclesia fratrum Prædicatorum (que de Miseria dicitur) Romæ conditum est, non sine maxima populi deuotione, ac reverentia. Cuius tactu plerique, egroti salutem consecuti sunt: adeo ut nonnullis saluti fuerit ea tetigisse, que sacrae virginis membra tetigere. Postea quoque virgo ipsa iam cœlo recepta, vota supplicantium benigne audiuit, & ut a sposo & Domino suo Christo Salvatore exaudirentur, curauit. Multi enim ex diuersis aegritudinibus curati sunt, qui audita beata Catharine gloriissima fama, eius patrocinium subito petiuerunt. Propterea Venetijs (ubi nunquam virgo ipsa fuerat) & multis in locis nomen eius cum veneratione repertum est, & vota ei plurima sunt. Hæc, & alia quam plurima cum venerabilis idem Episcopus Portuensis in conuentu Cardinalium, & Præsulum exposuisset, & liquido probata esse affirmasset; rogati sigillatum omnes cum Cardinales, tunz Presules, qui plurimi assuerunt, sententiam dicere; eundorum suffragijs beata virgo digna cœlo & astris declaranda visa est: nec quisquam fuit, qui non magnopere canonizationem eius faciendam probauerit. Hactenus diplomatica verba. Hoc igitur Apostolice sedis testimonium satis cuique esse debet, ad eorum, que dicturi sumus, fidem faciendam. Quamuis ea de re nonnulla postmodum referemus, ut omnem beatitudinem materiali timido auditori, minusque in spiritualibus negotijs experio, admamus: quoniam non mutato in

Cæterum diligenter mihi huius virginis vitam contemplanti, apparet, omnia quæ de ea literis mandata sunt, ad duo præcipue capita referri posse: aut enim præclaras eius virtutes, & officia continent; aut singulares gratias, & priuilegia, que in illam cœlestis sponsus contulit, explicant. Ex utriusq; autem rei narratione colligere licet, qualis sacra virgo erga Sponsum suum extiterit, qualisq; rursus cœlestis sponsus erga eam fucrit. Quæ tamen sic accipienda sunt, ut nequaquam alterum ab altero secernamus. Nec enim minus Dei dona sunt, que virgo ob sponsi sui amorem fecit, ac pertulit, quam dona quæ ab eo recepit. Verum nos docendi gratia alterum ab altero, quatenus licuerit, secernere curabimus. Due igitur priores conciones, eximias virginis nostræ virtutes; duæ verò posteriores, singularia, verèq; miranda Dei dona explicabunt. In quibus tamen multa penè ad verbum ex vita eius historia, rudiori sermone (ut in ea continebantur) transcripsimus, studiosi lectoris iudicio, quid in illis præcipue annotare, & ponderare debeat, relinquentes. Sed inter hec tamen immensa Dei bonitas, & charitas, quam ergæcas mentes ostendit, que se totas illius amori, & obsequio plenissime tradiderunt, cum primis mihi obseruanda esse videtur. Huius enim rei consideratio ad tantæ bonitatis, & charitatis amorem nos vehementer excitabit. Illud certè de me fateri possum, cum multa de diuine bonitatis, & charitatis amplitudine ubiq; legerim, nihil tamen (post ineffabile Dominicæ incarnationis mysterium) legisse, quod maiorem mihi diuine bonitatis, & charitatis significacionem præbuerit, quam huius virginis res gestæ, & singularia priuilegia, que illi à Domino concessa sunt. Erunt fortasse alia, que magis alios moveant, quæq; ad hoc efficiendum potentiores sint; mihi autem pro captus, & in genio meo, hoc euénisse negare non possum.

T IN FESTO BEATISSIMAE Virginis Catharinæ Senensis Concio prima in qua sanctæ hu- ius Virginis glorioſa initia, varijs pro Christo suscepti labores atque certamina explicantur.

T H E. Simile est regnum cœlorum grano simapis.
Matth.13.

Citismiam, fratres charissimi, regni cœlorum nomine, non ipsum modò cœlorum regnum, sed omnia etiam quæ ad hoc regnum pertinent, designari. Hæc autem in loco, regni cœlorum nomine prælens Ecclesia significatur; quæ grano

grano sinapis duplice ratione comparatur: altera, quod à paruis initij ad maxima incrementa peruererit (quod in grano sinapis animaduertere licet: quod in terram iactum, in latam arborem surgit) altera, quod quemadmodum cùm hoc sinapis granum teritur, & contunditur, tunc vel maximè vim, & acrimoniam suam demōstrat. Quæ quidem proprietas non minus quam prior illa in Ecclesiam cadit; quæ tunc vel maximè virtutem, & fortitudinem suam ostendit, cùm varijs tyrānorū cruciatibus & tormentis pressa, & veluti contusa fuit. Cuius rei imaginem in filijs Israel, Pharaonis tyrannide oppresi, cernere licet: qui quod magis opprimebantur, eò magis crescebant, & augebātur. Vt rōque autem nomine hēc grani sinapis similitudo beatissimæ Virginis Catharinæ (quæ non minima huius Ecclesie pars est) hodiè accōmodatur; quoniam humili, & obscurō loco nata, ad altissimam sanctitatis dignitatem Domini beneficio euecta fuit: & quoniam multis modis tum à Demone impedita, tum à scipia ieiunijs, vigilijs, orationibus, & verberibus grauissimè macerata, inestimabilem virtutis & sanctitatis odorem dedit. Et quidē priorem illam similitudinem in sequenti concione; posteriorem verò hanc in prēsentī tractabimus.

Prius tamen pium auditorem admonitum velim, me in hoc sermone aliam dicendi rationem, quam quæ & mihi, & cæteris concionatoribus in vsu est, sectatum fuisse: non tam enim concionatoris, quam historici officium suscepit. Si enim singulis virginis virtutibus amplificandis paulò diutius (sicut in alijs concionibus, quæ de Sanctis haberis solent) immorer, maxima pars virtutum, & clarissimorū operum eius silentio tegeretur, auditoresque maximarum, atque utilissimarum rerum cognitione (quod nulla ratione ferendum erat) fraudarentur. Nos igitur gesta quidem simplici oratione narrabimus: vestrum autem erit singula quæque iustis ponderibus librare, & vestris moribus accommodare.

Ab eius igitur infantia initium capientes; virgo sanctissima quinque tantum annos nata, mentem suam ad diuina attollere cœpit. Si quidem salutationem edocta Angelicam, illam crebrò repebat, & ccelitus permota, ccepit per singulos paternæ domus gradus, cùm ascendendo, tum descendendo ad singulos singulas flexis geniculis Virginis matri salutationes promere, & in eius pijs studijs magis ac magis proficere. Hoc exemplo pī parentes discant filios suos in ipsa adhuc infantia diuinis p̄ceptis imbuere, ut cum materno lacte pietatem simul fugere incipiāt. Vnde D. Hiero. matrem Epiſt. Hierony. in A. a. 3. monet,

monet, vt in cunis etiam filias alleluia decatate doceat. Nulla enim ætas, quælibet tenera sit, cœlesti disciplinæ perdiscendæ immatura est.

Paulò autem plus ætate progressa, ad seruandam virginem puritatem vehementer aspirabat: cognouitque, Deo reuelante, beatissimam Dei genitricem omnium primam nuncupasse perpetuæ virginitatis votum. Itaque anno ætatis septimo, non ut septennis puella, sed vt plane grandæua, maturè ac diu de eiusmodi præstanto voto secum deliberauit, assidue rogans matrem Domini, Virginum, & Angelorum Reginam, vt à Domino ipsi impetraret gratiam id faciendi, quod esset illi gratius, & suæ saluti conducibilius. Atque interim augescebat in ea quotidie seruor a moris diuini, & desideriū puritatis Angelorum. Vnde intelligens quid Domino placeret, quādam die secretum petijt locum, & flexis humi genibus sic precata est beatissimam matrem Christi; O Virgo sacratissima, quæ prima inter sc̄minas perpetuam Domino virginitatem vouiisti, qui te voluit esse matrem vnici filij sui; obsecro benignitatem tuam, vt non attentis meritis meis digneris mihi Sponsum dare filium tuum, quæ totis animæ visceribus concupisco: & ego promitto & illi, & tibi, quæ nullum vñquam admittam sponsum, sed virginem me illi perpetuā conseruabo. Ita septem nata annos, Christo sponso suo immortali suam dedicauit virginitatem.

Quia verò virginum est, carmen illud ore atque opere cœlesti sponso decantare; Regnum mundi, & omnem ornatum seculi contempli propter amorem Domini mei Iesu Christi; capillos in primis, qui præcipiuſ ſc̄minarum ornatus, quodam Dominicano patre ſuadente ſibi ipſa ad cutem vñque abſcidit. Quod vbi Lapa mater vidit, clamare, & tremere aduersus filiam cœpit, quod elegantissimos capillos perditos cerneret. Clamore autem matris permoti maritus & filiae accurrunt, cognitaque cauſa grauiter commouentur. Inde porrò alterum virginis ortum est certamen, priori acrius; sed Deo bene iuuante, victoria cessit virginis, & ipſa quoque impedimenta ſalutis, & casti propositi eius versa ſunt ei in instrumenta virtutis, & profectus ſpiritualis adiumenta. Iam palam parentes & dictis, & factis eam perſequabantur, iactabantque in eam conuicia, & minas intentabant, ita dicentes: Putasne vilissima, quod defectis crinibus à noſtra té poſſis voluntate ſubducere? rumpan-
tur licet illa tibi, marito copulaberis. Simul etiam omni ſecreto loco illi interdixerunt, & ſeruitijs domus eam perpetuò voluerunt.

runt occupari, ne posset se Christo sponso suo coniungere, & pre-
cibus vacare. Atque ut intelligeret se planè haberi contemptui, amo-
ta ancilla culinaria, eius sordida officia illi demandarunt. Cogebat-
tur itaque mitis & verecunda puella audire quotidiana impro-
pria, verborum iniurias, & multiplicem sui ferre contemptum. Vole-
bant autem parentes, & germani eius his rationibus eam frangere,
& ad sibi consentiendum impellere; quod iuuenem quendam inue-
nissent, cuius genus, & familia eis pergrata esset. Ex hac autem pa-
rentum, & fratrum infestatione liquido appetit, verum esse quod
Saluator ait, Inimicos hominis esse domesticos eius. His enim tan-
quam valentioribus instrumentis pestilens ille serpens ut solet ad
piorum constantiam euertendam. Sic prima illa fœmina, cuncto-
rum viuentium mater, primum parentem illaqueauit. Sic beati-
lob, sanctissimumque Tobiae vxores subornauit, ut viros suos ad im-
patientiam, & sacrilegam in Deum blasphemiam incitarent. Aduer-
sus autem hanc teneram virginem non unum aliquem, sed totam
parentum, & filiorum familiam concitatuit. Quid igitur hic faceret
innocens puella, secreto orationis atque contemplationis suæ cu-
biculo priuata, totque externis occupationibus, & familiæ seruitio
impedita, quæ animum variè distrahunt, atque dispergiunt, neque
vnam, quod solum est necessarium, in silentio quærere sinunt?
Cùm enim præcipua aduersus antiquum hostem arma in as-
duis precibus posita sint (iuxta illam Domini sententiam, Vigila-
te, & orate ne intretis in temptationem) quid hæc virgo faceret, cui
& orationis loco, & orandi spatijs interdictum erat? Sed non est Pro. 21.
scientia, non est sapientia, non est consilium contra Dominum.
10 Virulentus enim draco, cuius machinationibus ista fiebant, qui-
bus rebus se sperauit virginem eversurum, ijs ipsis magis eius a-
nimum, Domino iuuante. confirmauit. Nam nihil his omnibus
permota, docente eam Spiritu Dei, intra se ipsam sibi fabricauit cō-
clauē, siue secretam cellulam, vnde nūquam vellet cuiuscumq; rei cau-
sa egredi. Ita factum est, ut quæ haec tenus usq; illa externa cellula nō-
nunquam fuisset egressa foras, iam deinceps perpetuò maneret secū-
in cellula animi sui, quā illi etipere nemo posset: planèq; cœlesti vi-
ctoria triūphauit de Diabolo, in interiori homine (ybi Christ' habi-
tat per fidē in cordibus nostris) sibi cōstruēs spirituale domiciliū. So-
lebat illa postea crebrò admonere Raymundū patrē, cùm negotijs
externis penè obtutum videret, ut sibi tale, nō manu factū in suo pe-
ctore fabricaret domicilium, nec inde vñquam euagaretur. Ibi
A a 4 enim,
Matth. 10.
Genes. 2.
Tob. 2.
Tob. 21.
Matt. 26.
Pro. 21.
Eph. 3.

Apoc. 3.

enim, vt diximus, per fidem Christus habitat in nobis, ibi regnum
 Dei intra nos est, ibi non quam non praesto est ille qui dicit; Ecce
 ego sto ad ostium, & pulso: si quis audierit vocem meam, & aperue-
 rit mihi ianuam, intrabo ad illum, & coenabo cum illo, & ipse me-
 cum. Hoc ergo suauissimo hospite contenta, & freta sacra virgo, vi-
 cit Diabolum, & omnes machinas eius. Docebat ille eam intus vias
 & rationes mirabiles externa omnia superandi. Fingebat animo fa-
 cra virgo, patrem suum repræsentare Christum Iesum; matrem
 suam, sanctissimam Christi genitricem; cæteros de familia, Aposto-
 los, & discipulos Saluatoris. Hac imaginatione fortiter concepta, id
 assecuta est, vt omnibus illis, cum omnium admiratione, hilariter,
 & officiose in seruiret: tum etiam, vt illis seruiendo, semper cogita-
 ret de Sponso suo Christo, cui se ea omnia officia praestare crede-
 bat: sicque factum est, vt dum in culina versaretur, semper esset in-
 tra sancta sanctorum; seruiensque ad mensam recumbentibus, ani-
 mum suum mirè pasceret contemplanda praesentia Saluatoris. Ex
 hac autem virginis victoria liquido apparet, quanta sit diuinæ gra-
 tie vis, & potentia; qua qui fuerit armatus, facile omnes Diaboli ma-
 chinas, Deo se protegente, superabit. Nec minus etiam apparet ve-

1. Cor. 10. rum esse quod Apostolus dixit, fidem esse Deum, qui faciat etiam
 in piorum temptationibus prouentum, vt eas possint viriliter sustine-
 re. Quod in hac virgine cernere licet; qua quod acris tentabatur, ed
 maioribus diuinæ gratiae praesidijs ad victoriam muniebatur.

Constat autem ad virginis pudoris virtutem conseruandam,
 carnis macerationem cum primis esse necessariam. Vbi enim magis
 quam inter carnis delicias carnis integritas periclitatur? Hinc Apo-

stolus, Vidua, inquit, quæ in delicijs est, vivens mortua est. Vnde 13

2. Timo. 5. etiam magnus ille spiritualis vita magister Climacus, eum, qui satu-
 ro corpore castitatem se putat seruaturum, appositissima compara-
 tione ei similem ait, qui projecto pane canem à se abigere conatur.

104. Clim. 4. Quantum autem hæc sancta virgo carnem suam domuerit, cum co-
 tinuis etiam morbis vrgetur, vix credibile est. Primum enim cu-
 iusvis generis coctos cibos, præter panem, paulatim sibi subtrahe-
 bat, & intra breue tempus ed suum adegit corpusculum, vt pane, &
 crudis herbis esset contentum. Anno etatis vigesimo, aut circiter,
 etiam pane abstinuit, nihil præter crudas herbas sibi permittens. Po-
 stremo, non vsu, neque natura, sed diuino miraculo ed usque perue-
 nit, vt licet corpusculum eius multis morbis esset obnoxium, & labo-
 res fulciperet intolerabiles, non tamen in ea consumeretur humor
 simil.

14 ille, quem radicalem vocant, nec stomachus concoquendi fungetur, aut fungi posset officio, nec vires corporeæ ob cibi & potus defectum trangerentur; ita ut tota ipsius vita miraculum esset; quod etiam Medici farebantur. Quas autem persequutiones, & cruciatus propter huiusmodi inediā sustinuerit, suo loco referemus. Le^tat^um autem ipsa sibi parauit ex tabulis ligneis, nihil quicquam alterius rei addens. In eo, vel sedens meditabatur, vel prostrata orabat, suoque tempore nullis distractis vestibus somnum capiebat. Volens verò initari sanctum Patrem Dominicum, multo tempore quotidie ter se cœdebat catena ferrea, singulis viciis ad sesquihoram, sanguine ab humeris in pedes manante, ut sanguinem pro sanguine redderet suo Redemptori. At Lapa mater has carnis macerationes indignissimè ferens, vi eam secum pertrahebat ad lectuni suum.

15 Illa verò slexis genibus, ut matrem deliniret, offerebat se promptā ad communem utrique lectum. Posita ergo in extrema lectuli parte, ubi matrem dormire senserat, ad solitas preces, & vigilias redibat & clām duo ligna subiiciebat, ut in illis iacens, nihil de duritate lecti mutaret.

16 Flagravit autem sancta virgo magno Dominicū habitus & religionis desiderio. At desiderium animæ eius tribuit ei Dominus, & Psal. 20. voluntate labiorum eius non fraudauit eam. Postquam autem noue militiæ, vel professionis genus complexa est, dicebat sibi ipsi, Ecce iam religiosum vitæ institutum suscepisti, ad eius prescriptum viua oportet, & quidē multò aliter, quam feceris hactenus. Habitū tuū, ater, & candidus, te admonet; illud, ut mundo sis mortua; hoc ut maximè studeas puritati.

¶ Nam ad cœlestis Sponsi magisteria veniamus. Hæ enim tanta virtute puritate innocentissima virgo nitens, diuinæ lucis radios tanto clarius in animæ sue speculo excipiebat, quanto speculum ipsum defecatius, atque ab omni terrena face purius erat. Cuius autem felicitatis sit, tali ut magisterio, Regius Propheta declarat, cum ait; Beatus homo quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum. Hec igitur sancta virgo puritatis sua merito Christum habere meruit p̄ceptorem, à quo varia documenta, que ad hanc vitam sanctissimè degendam pertineant, accepit. E quibus nostra tantum, pio cuique maximè necessaria, referemus.

Principio igitur sapientissimus ille architectus, qui Virtutum, atq; cœlestis honoris fabricam in virginis mente altissime effigie decreue-
Glossa

rat, firmissima prius humilitatis fundamenta iecit; ne miraculorum, at
 q; reuelationū cœlestiū magnitudine, humanū aliquid virginis ani-
 mus pateretur, tantòq; periculosis rueret, quantò altius ascéderet.
 Iraq; in ipso diuinariū visionum initio Christus Dominus apparuit
 oranti, dixitq; Si nosti, filia, quis ego sum, & quæ tu sis, beata eris. E-
 go enim sum qui sum; tu es, quæ non es. Hac cognitione freta, facile
 omnes conteres laqueos inimici. Verè enim totius christianæ Philo-
 sophiæ summa in hac dupli cognitione, sui, Deique sita est: neque
 quicquā illi deesse poterit, qui harum duarū rerum cognitionē imis-
 viscerib⁹ in fixerit. Qui enim se ipsum probè cognoverit, intelliget,
 se, ex se nihil esse, sed infinita Dei virtute, cùm prorsus non esset, es-
 sendi beneficium accepisse. Qui quoniā ex nihilo factus est, ita spō-
 te sua ad nihilū tendit; & in nihilū prorsus recideret, nisi eius virtute
 conseruaretur, à quo accepit, vt esset. Viroq; igitur modo à Deo pē-
 det; quoniam & ab ipso est, & per ipsum existit. Iam verò cùm pecca-
 tum quoq; minus adhuc sit, quām nihil, (à quo, nisi Dei virtute, im-
 munis prorsus esse nemo potest) iam hac de causa minus adhuc se
 putat esse, quām nihil. Peccatum enim per se cōmitit; opus verò Deo
 grātū sine illius ope edere non valer, sicut ipse ait; Sine me nihil po-
 testis facere. Quisquis igitur huius sententia veritatē intimis animi
 sensibus inclusam tenuerit, quonā modo aut superbire, aut inaniter
 de alieno gloriari, aut in se, aut in fragili hominis creatura spē pone-
 re, aut inferiorē contemnere, aut superiori inuidere poterit; cùm se
 nihil ex se esse penitus, cognitum & exploratum habeat? Quomodo
 item se non facilè coniēnat, qui certò sciat, sibi non aliud quām nihil
 lū, & peccatum (quod est nihilo deterius) tribuere posse? ¶ Quia ve-
 rò cognitionē hęc, si aliud animus non fulciatur, desperationē fragili
 homini incuteret, additur altera huius Philosophiæ pars, quæ Dei
 cognitionē cōmēdat, ex qua salutarē fiduciā, & castū Dñi timorē, &
 reverentiā concipere fragilis homo poterit. Omnes enim creaturæ
 (a quibus ne ipsas quidē beatas mentes excipimus) à conditore pen-
 dēt; quia ab ipso sunt, & ab ipso cōseruantur: solus autē rerū omniū
 cōditor à nemine pēdet; quia nemine habet superiorē, à quo esse ac-
 ceperit. Solus ergo ipse ingenitus, immutabilis, incorruptibilis; solus
 eternitatis, atq; honorū omniū possessor est. Cūm ergo creatura na-
 turali prop̄essione & esse, & feliciter esse sitiēter appetat; neutrū autē
 à se, sed à benignissimo, & liberalissimo conditore accipere posset;
 (qui, quāvis honorū nostrorū nō egeat, vehemēter tñ nos beare cu-
 pi; vt pote, qui in hoc hominē cōdidit, vt beatitudinis suæ consorte
 efficeret)

20 efficeret) protinus ad illū cōuertitur, illū tota mēte diligit, illi subjici
tur, illius se totū obsequio tradit, per quē æternę felicitatis, atq; bo-
norū omniū cōpotē fore sperat. Cūm enim in mēte reuocat, ipsum
esse, qui mortis, & vitæ claves habeat, quiq; vbi occiderit corpus, a= Apoc. I:
nimā mittere potest in gehennā, incipit etiā illius maiestatē vereri,
iudiciū metuere, & irā formidare, timetq; ne qua in re tremende il-
lius maiestatis oculos offendat, in cuius manu tantarum rerū momē
ta posita esse cognoscit. Videlis ergo, fratres, quām salutares fructus
ex hac duplice philosophia consequantur; qua homo Deum quidē
esse, se verò prorsus non esse cognoscit?

Hac igitur humilitatis doctrina sancta virgo erudita, modis om-
nibus se demittere, & velut in quādā humilitatis abyssum mergere
nitebatur. Et quia (vt D. Ber. ait) humiliatio ad humilitatem via est; Bernar.
21 prudēs virgo nō animi solum, sed corporis etiā humilitatē studiosis
simē sectabatur. Occupabat enim se seruilibus actionibus, exercebat
hilariter ancillæ officia, verrēdo q̄des, lauādo coquinet viēsilia, & id
genius abiecta seruitia usurpādo; maximē cūm ancilla malē valeret:
quo tēpore duplicabat sibi eiusmodi officia, seruiēs ancillæ ægrotati-
ti, & eius loco reliquæ familiæ. Interim nihil de perpetuo precandi
studio, & pœnitētia remittebat, neq; ab æterni Spōli castis amplexi-
bus recedebat. Versa enim propemodū ei in naturā videbatur incre-
dibilis quādā habilitas & próptitudo mēte suā cū Christo cōiūgen-
di, etiā quouis loco, & tēpore: nec ab hac felicissima cōiūctione ne-
gotijs externis impediebat, semp & vbiq; sursum tēdēs ad cœlestia.

Aliud quoque singulare documentum ab eodem cœlesti Docto-
re accepit. Oranti enim illi apparenſ dixit, Filia, cogita de me, & ego
22 continenter cogitabo de te. Ex hac autem saluberrima institutione
sacra virgo solebat hoc modo philosophari: Quandoquidē per fa-
cru baptismā Deo dicati sumus, nulla in re nos sollicitos esse de-
bere de nobis, sed solitudinem omnem eō conferre, vt placea-
mus ei, cui nos dicauimus. Itaq; si vidisset suos timere periculum ali-
quod, dicebat illis, Quid ita vos de vobis estis solliciti? Permitte vos
diuinæ prouidentię, quæ semper habet in vos defixos oculos, perpe-
tuāq; salutis vestræ curā gerit. Et de hac quidē Dei prouidentia tan-
tā sacra virgo fiduciam conceperat, posteaquam audiuīt Dominum
dicentem, Ego cogitabo continenter de te; vt nunquam satiari pos-
set de eo loquendo. Ex hac item fiducia illud etiam euenit, vt quic-
quid sancta virgo à Deo postularet, nullo negotio impetraret: qđ ex
eius vita apertissimè constat, in qua tam multa (quæ humano iudi-
cio

cio impossibilia videbantur) fusis ad sponsum precibus impetravit. 23

Marc. 11.

Quo argumento magnificam illam Domini pr^{om}issionē re ipsa nobis patefecit, cūm dixit; Quicquid orantes petitis, credite quia accipietis, & fiet vobis. Perinde enim atq; Christum Dñm gestaret in sanguinu, ita ad illū confugiens, s^epē vim quodāmodo illi faciebat, seuerissimā ei^a iustitiā admisericordiā flectēs. Hęc autē fiducia de diuina prouidentia, & misericordia concepta, cūm alia multa, tū illud p̄cē pūe pio homini p̄fstat, vt in quauis tē peccate, atq; procella, placidā & tranquillā vitam agat, q̄ omnipotētē Deū, eundemq; amantissem patrem, sui curā gerere, & pro se sollicitū esse intelligat. Hinc illę toties repetitæ Prophetæ voces; Ambulabā in latitudine, quia mandata tua exquisui. Et, Eduxit me in latitudinē; saluum me fecit, quoniam voluit me. Et, Stauisti in loco spatiose pedes meos. Hac autē latitudinis voce sanctus Propheta ab omni cordis angustia, & 24 afflictione, diuine protectionis, & prouidentiæ beneficio se immūnem suisse confitetur.

Psal. 118.

Psal. 17.

Psal. 30.

Tertium quoque documentum duobus his Magister coelestis ad iunxit. Cūm enim antiquus hostis virginē quotidie in pietatis studio proficiēt, machinis omnibus adhibitis labefactare nitetur; contrā verō ipsa à sponso suo vires & robur inuictum assidue postularet; ille ei apparenſ. Si velis, inquit, vincere hostem, crucem pro refrigerio accipe, & amara pro dulcibus sume. At illa nequaquam surda aure eam Christi doctrinam accepit, sed vīque adē apud se statuit afflictionibus delectari, vt nihil in hac vita tantum ei refrigerij, & solatij afferret, quantum afflictiones, & cruceſ; sine quibus (vt ipsa aiebat) vita hęc ei fuisset molestissima: propter eas autem libenter cerebat beatitudinis dilationem, non ignorans, illam afflictionibus non parum augeri. Sed vbi satis eam Christus communierat, permisit Dæmonibus eam tentare, si quid ab illa possent obtinere. Adeſte nunc quæſo animis fratres, mirandum certamen spectaturi. Videbitis enim totā inferiorū, & Dæmonum potentiam omnibus & machinis, & viribus aduersus tenerrimam puellam dimicatē, ipsam quæ ope Christi subnixam, de tota Dæmonum caterua noua arte glorioſe triumphantem.

Primum igitur scelerum ministri à rebus venereis virginī suggerendis capiunt initium. Immittunt turpes cogitationes castissimo pectori, adhibent illusiones, & phantasmata dormienti; imo etiam corpora ex aëre sumpta, oculis & auribus vigilantis ingerunt. Faciuntque multa, quæ sine horrore dici non queant. Illa è diuino catena

16 so catena ferrea flagellat corpus suum, fundit sanguinem; adiicit per multum ad priores vigilias, ita ut somno penè omni renunciasse videretur. Non cessant autem hostes, cum ingenti multitudo aparent; primò quasi blandè adulantur, hortantur ne se ipsam interficiat tanta vita asperitate. Iuuenis es, inquiunt, fac quod alia faciunt fœminæ: nubas viro, & augeas humanum genus. Proponunt exempla Saræ, Rebeccæ, Liæ, Rachelis. Ne facile credamus hereticis, quādo ipsi nobis scripturas diuinās ad confirmādām impictatem suam proferunt: faciunt enim hoc etiam Dæmones. Quid (aiunt ipsi virginis) hæc sibi vult vita singularis, in qua tamen perseverare non poteris? At quicquid illi blaterarent, sancta virgo nihil penitus respondens, orabat. Cum autem perseverantiae desperationem ei vellent iniucere, hoc respondit procacibus illis; Ego non meis, sed Domini nostri Iesu Christi viribus nitor; nec ullum aliud ab ea verbum extorquere potuerunt. Solebatque ea familiaribus suis inculcare, ne tentati in disputationem cum Dæmonibus ingredierentur. Cum enim, inquit, sint versuti, & longa fallendi exercitatione instructissimi, facile sibi victoriā promittunt, si possint cum homine miscere sermonem. Itaque haud secus casta anima se ab illis mox debet auertere, & ad Christum Sponsum suum configurare, quām solet ab adultero pudica matrona. Vbi autem sensit Dæmon hac via nihil se posse proficere, alia aggressus est. Repræsentabat ei formas virorum, & mulierum turpissimè inter seculi concubantium, & nefandos sermones iactantium, ipsamque ad turpia petulantissimè invitantium: cogebaturque hec etiam oculis, & auribus clausis videre, & audire. Accedebat ad cumulum misericordie, pīssimi sponsi absentia (ut ipsi viet debatur) nec visibiliter, nec inuisibiliter opem ferentis, aut consolantis. At illa nihilominus sine intermissione & carne adligebat, & precibus tota incumbebat. Atque in hoc pectorerum de se omnibus, diuinę gratię sensibili suauitate destitutis, exemplum præbuit, ne solita sua exercitia propterea remittant, sed augeant potius. Dicebat autem sancta virgo sibi ipsi; Tu ne, vilissima, ullis te consolationibus dignam putas? Ita ne iam tuorum oblitas es peccatorum? An non sat is est tibi, si possis vel damnationem æternam evadere, etiam si hastenbras, & molestias ad supremum vitium vita diem perferrere oporteat? An vero Christo propter eius consolationes seruire voluisti, & non è potius ut in æternum illo fruaris? Nihil igitur de solitis remittas studijs, quin addas potius aliquid. His sanctæ humilitatis tellis superbū illum Goliath prosternebat Christi virgo. Durante autem

autem hac tentatione, plus solito hærebatur in Ecclesia. Nam illic in se 29 stabatur quidem, sed non perinde atque in cellula sua: quam quo-
ties esset ingræssa, miram illuc vidit Dæmonum multitudinem, tur-
pisimos sermones & actus ipsi ingerentium. Non cessabat autem
clamare ad Dominum, donec non nihil sedaretur illa tæpestas. Ia
multos dies hæc durauerat infestatio. Et ecce quodam die illustrata
diuinitus, ccepit hilariter seipsum offerte Domino, parata ad ex-
crandas illas Dæmonum infestationes perferendas, quamdiu ipsi vi-
sum esset. Tum vero Dæmon quidam procax, & improbus ait ad eam:
Nunquam ab hac tui infestatione cessabimus, donec consenties no-
bis. Mox illa securè respondit, Mihi non solum has, sed etiam alias
molestias pro nomine Salvatoris perpeti, iucundum & delecta-
bile est, quamdiu eius visum fuerit maiestati. His dictis, totus
ille Dæmonum cœtus instar sumi pudefactus euanuit, & ingens 30
lux cœlitus illapsa est cubiculo, & in ea luce Christus crucifixus
ei apparuit, dicens, Filia mea Catharina, vides que ego tua cau-
sa percessus sim? non igitur dubites tu quoque propter me aliquid
perpeti.

Deinde sub alia specie magis propinquans, blandè ei gratulaba-
tur de triumpho iam obteto. At illa, Vbi, inquit, fuisti mi Domine,
cum esset cor meum tot spurcitij diuexatum? Et ille, In corde tuo,
inquit. Rursus virgo. Et qui fieri potuit, bone Iesu, ut tu in illo essem
corde, quod tot obrutum erat impurissimis cogitationibus? Respon-
dit Dominus, Cogitationes illæ quid in tuo efficiebant animo? gau-
dium ne, an miserorem? Imo vero, inquit illa, sumnum doloré. Hoc
igitur Christus ait, ego mea præsentia efficiebam; quia si defituta
fuisses, illis spurcitij delestanta essem. Ia vero cum eas profigare vels
les, nec posses, inde miseror oriebatur; sed me autore & effectore, qui
eram intus in corde tuo, & tuebar illud, Interim extrinsecus te sine
oppugnari, quantum videbatur tibi expedire. Sed quando illustrata
radio lucis meæ te ipsum sponte obtulisti ad tolerandas eas infe-
stationes, mox eas abscedere iussi: nequæ enim pennis, sed volūtate
pœnas fortiter perferentis ego delector. Tu autem filia mea, quan-
do non tua, sed mea virtute certasti viriliter, maiorem à me gratiam
consequeris, & deinceps crebrius atque familiarius me ipsum ti-
bi exhibebos. His dictis, visio disparuit, relata in animo virginis
suavitatem incredibili, maximè quod eam Christus filiam suam
vocasset.

Clarissima quidem hæc cum principib[us] tenebrarum fuere certamina sequuntur tamen alia non minora, quæ cum ijs hominibus suscepit, qui sacram virginem partim quidem irridebant, partim etiam priuatim, ac publicè infamabant: in quibus illa vincens in bono malum, clarissima nobis dilectionis erga inimicos exempla reliquit. Ex multis autem huius rei argumentis, ea paucis referam, de quibus in bulla, qua sacra virgo in Diuos relata est, breuiter mentio fit. Frater Gabriel Ordinis Minorum, eiusdemque ordinis Provincialis, sacræ Theologiæ Doctor celeberrimus, simul & frater Ioannes Senensis, Augustinianus, eiusdemque Theologiæ professor, communis consilio ad virginem venientes, eam, propositis difficultimis Theologiæ questionibus, pudefacere, & irridere decreuerunt. His ergo propositis sacra virgo magna cum reverentia respondit, tantaq[ue] dicendi vi & gratia de mundi contemptu apud illos disseruit, ut ipsi contraria pudesfacti, subito ad Dominum conuersi fuerint. Et quidem prior ille se humili ante virginem prostrauit, multoque lacrymarum imbre fuso, clave cellæ suæ prehensa, Si quis, inquit, eorum qui hic adestris, in cellam meam proficiisci vult, hanc accipiat clauem, & quicquid in ea inuenierit, pauperibus largiatur. Parent mandato duo Senenses ciues, qui tunc aderant, & ornatisissimam Patris huius non tam cellam, quam regiam aulam ingrediuntur, quæ speciosis ornamentis, culeitra etiam serica, & pretiosis cortinis lectum ambientibus instructa erat. Hæc igitur omnia, ceteraque utensilia, quæ non minoris pretij erant, pauperibus eiusdem monasterij fratribus distribuerunt. Venerandus autem hic magister tanta se deinde humilitate inter fratres suos gessit, ut in Florentino conuentu, monachis in mensa recumbentibus, cum iunioribus fratribus humiliiter seruiret. Alter autem Augustinianus eodem temporis momento ad Dominum conuersus, relicts omnibus, ad finem usque vitæ Christi virginem, ubiunque esset, aut quo cunque pergeret, sequitus sanctissimam vitam egit. Sic etiam frater Lazarinus Pisanus, predicatoris rarissimus, lectorq[ue] doctissimus, adeo huic virgini insensus erat, ut non modo priuatim, sed in publicis etiam concionibus illi acerbè detraheret. Quid multis? Huius virginis precibus atque doctrina, relicts omnibus quæ habebat, in nouu hominem mutatus est, multorumque animas doctrina sua lucefecit, sanctissimeque vitam finiuit: quāvis

multas

I*sa. 60.*

multas fratrum suorum irrisiones perpessus fuerit, qui eum contumelie causa Catharinaton appellabant. Quo exemplo simile quidam animaduertere licet, quod olim de Apostolo Paulo, ad Christi fidem conuerso, fideles dictabant: *Quia qui persequebatur nos aliquando, nunc fidem prædicat, quam aliquando oppugnabat: nec minus impletum cernimus quod de Domino Saluatore scriptum est; Venient ad te, qui detrahebant tibi, & adorabunt vestigia pedum tuorum.* M^urum autem non est, si amantisimus Sponsus sponsam suam dignitatis, & gloriæ suæ participem efficere dignatus est.

His addam maiora alia cum ipso Deo certamina. Sancta quippe virgo homines salutaris doctrinæ monitis, & exemplis vicit: omnipotentem autem Deum seruentissimis precibus superauit. Oratio enim pietati coniuncta vincit quodammodo invincibilem, & superat omnipotentem. Qui enim nullis armis, nullaque potentia frangi potest, prijs amicorum suorum precibus, & lachrymis cedit. Lappa, virginis mater, simplex quidem mulier fuit, sed parum tamen diuinarum rerum studio addicta, domesticisque curis nimis implicata; quæ tandem in lethalem morbum incidens, sine confessionis sacramento mortua est. Sed virgo sanctissima cum lachrymis oculos ad cœlum letans, dixit Domino, se ab eo loco nunquam discessuram, donec ei matrem restitueret viuam. Hæc eius verba fœminæ stantes audierunt, nec ausæ fuere corpus exanime mandare sepulturæ, donec viderent, quem exiūm sanctæ virginis preces, cuius eximiā sanctitatem noverant, essent habituræ. Orabat igitur seruentissimè cum multis lachrymis, quibus tantum potuit, ut defunctam matrem ad vitam reuocaret; quæ etiam in vita diutissimè post hoc mansit. Quanta ergo huius orationis virtus exitit, quæ cadaver extinctum ad vitam, & impenitentem animam ab ipsis inferorum fauibus in hanc lucem potuit reuocare! Quanta vero clementissimi Redemptoris erga suos charitas, quanta benignitas, quæ anima lata sententia ad sempiterna supplicia iustissimè damnatam ad vitam reuocauit, & penitentiae spatha longiora concessit! Hoc nos, qui in corpore manemus, minoris fortasse facimus: at quanti hoc beneficium sacerdent, qui ad eadem supplicia irreuocabili sententia delinati sunt! Quid isti sacerdent, si talem pro se deprecatorum apud supernum iudicem haberent?

Sed aliud huic non admodum dissimile certamen referamus. De matre enim huius virginis diximus, nunc de patre dicamus; ut his exemplis parentes discant, quantum ad suam ipsorum salutem religiosam.

38 religiosa soboles, religioseque educata conferat. Appropinquabat tempus, quo decreuerat Deus virginis patrem ex hac luce euocare. Cecepit igitur ex morbo decumbere, moxque filia pro salute patris Christum deprecari sed, vt audiuit adesse eius vitæ terminum, rogauit obnixè Dominum, vt sine peccatis purgatorijs illum ad se recipere. Sed hac in re diuina iustitia diu difficilem se præbuit, quod non esset is sine maculis, quas excoqui ad purum oporteret. At tandem vicit sancta virgo; sed ita vicit, vt peccatas parentis ipsa in se recipere. Obiit ergo vir purus: & vt certò constaret eum rectâ migrasse in cœlum, eodem punto temporis, quo ille abiit è corpore, virginem sanctam iliaci dolores inuaserunt, ijsque laborauit sine intermissione usque ad supremum vitæ diem. Veiū illa non hos dumtaxat, sed etiam quoscumque alios cruciatus, & molestias, non modò patienter, sed etiam hilariter ferebat, sciens se ijs perferendis ad perfectiorem Dei visionem præparari. Hoc exemplum, fratres, non solum ad patientiæ virtutem (quæ maximi apud Deum meriti est), nec ad orationis commendationem modò (quæ tâta in vim ad eius misericordiâ impetrandâ habet) sed ad salutarem quoque diuine se ueritatis, & iustitiae metum vos inducere debet; cum hoc in loco videatis, ne flagrantissimis quidem dilectissimæ sponsæ precibus, & lachrymis, iisque pro p̄ijssimo parente fuisis, adduci cœlestem sponsum potuisse, vt debitas purgatorijs peccatas, diuinæ iustitiae decreto taxatis, remitteret, nisi eas virgo sanctissima in se, nō ad horam quidem, sed tota vita luendas susciperet; quæ illi in stanignis purgatorijs fuerunt. Non enim abitor vos latere, quamuis id experti non sitis, quām acres dolores hic morbus iliacus fecum afferat. Quid igitur nos facere par est, qui talem post mortem aduocatam, talēmque fidem in forem ne quaquam habituri sumus; cum tamē multa nobiscum debita ex hac vitæ relaturi simus, quæ purgatorijs igne (qui acerbissimus est) dissoluenda sunt?

Magna quidem duo hæc cum Deo certamina extiteré. Adiiciā aliud, quod partim cum Deo, partim cum hominibus suscepturnum est. Fuit Senis quædam foror de penitentia S. Dominici, Palineinā nomine. hæc incredibili odio, & inuidia stimulata, nec nomen sanctæ virginis audire quidē sustinebat. Obiret stabat ei priuatum, & publicum, nec obrectationibus & maledictis poterat satiare. Cernēs id sancta virgo, humilitate & mansuetudine eius animū pacare nitebatur, sed frustra. Confugit igitur ad Dominum, & pro illa misera singulares ei preces obtulit. Audiuit autem Dominus ipheges eius, sed

prius exercuit iudicium, percussitque Palmerinam graui morbo. 41
 At nihilo illa melior effecta, sed exacerbata magis, infensiore se virgini ostendit. Rursus ergo studuit humilitatis, & mansuetudinis officijs, eam emollire. Seruebat illi modis omnibus, quibus poterat, blandisque verbis, & obsequijs eam consolabatur. Sed saxo durior nihil mouebatur tanta humanitate, & benevolētia; immo verò ex suis ædibus eam iussit furibunda expelli. At iustus iudex tantum odium cernens, ita eam percussit, ut repente viribus omnibus destituta, ad inferos properare videretur. Quod ubi cognovit sancta virgo, mox in suum se cubiculum recepit, eoque clauso, crebro & instantissimè rogabat Dominum, ne sui occasione illa anima periret. Ostendit autem illi Dominus miseriam, & periculum infelicitis illius animæ; dixitque, iustitiam suam ferre non posse, quin tam pertinax odium puniretur. Tum virgo mente & corpore se humili prostravit, dixitq; ad Dominum, se nullo pacto de eo loco surrecturam, donec Palmerinæ misereretur. Iā tres dies & noctes illa misera iacuerat in agone, & supremū trahebat spiritum, nec tamē mori poterat: nam toto hoc spatio perseverabat sancta virgo in precibus: & tandem lachrymis vicit, & expugnauit inuictum & insuperabilem, ita vt adamantino illico pectori gratiam suam inspiraret, qua agnosceret culpam suam, eaque se admisisse doleret. Id postquam Domino reuelante sancta virgo didicit, mox ad illam accurrit: quæ vt eam vidit, quibus poterat signis gaudium, & erga illam reverentiam ostendit, cùm prius eam nec videre quidem posset; sicque perceptis sacramētis cum magna cordis contritione migravit à corpore. Cuius animam vedit sancta virgo in tanto decore & pulchritudine, vt nullis possit verbis ex primis cum tamen nondum esset in gloria visionis diuinæ. Quād multa sunt in hac historia, fratres, in quibus pia mēs philosophari, quād multa quæ hinc colligere poterit? Primum enim hic animaduertere licet, quanta sit liuoris, & inuidia pestis, quæ sic liuidi hominis mentem transuersam agit, sic exagitat, sic lacerat, & conficit, sic alienæ virtutis gloria contabescere facit. Ut enim lippientes oculi ad clarissimum Solis iubar obtenebrantur, & læduntur: ita inuidi hominis animus alienæ virtutis claritate excæcatur, & discruciatur. Qua ex re liquet, hoc vitium non esse horum proprium (quorum est humanitate, & beneficentia gaudere) sed eorum, qui exuta humanitate illius mores induerunt, cuius inuidia mors introiuit in orbem terrarum. ¶ Contrà verò etiam hic videre licet, quād amabilis, & pulchra sit charitatis species, quæ in huius sanctæ virginis

Simil.

Cap. 2.

B d B

44 ginis officijs mirabiliter elucet, que tot iniurijs affecta, tot probris lacesita, tot maledictis concisa, nec indignata, nec turbata, nec aliqua in re aduersus vipeream illam linguam commota fuit; quin potius quò magis misera illa furere, & insanire pergebat, hòc magis sancta virgo illius vicem dolebat, maioribusque illam officijs prosequebatur, ardentioresq; pro illa preces ad Dominum fundebat. Recolebat enim animo illud eiusdem Domini consilium; Benefacite his qui oderunt vos, & orate pro persequenti- Matt.5.
bus, & calumniantibus vos: meminerat & illud, quod verissimè est à D. Gregorio dictum; Veram, scilicet, iustitiam habere compas sionem, falsam autem indignationem. Itaque virgo sancta non sua opprobria, sed illius perdite mulieris damna; non suam infamiam, sed illius culpam; nō illata conuitia, sed lethalia illius vulnera atten debat; quæ magis sibi compassionis; quām indignationis materiam præbebant. Prudenter enim intelligebat, nihil sibi maledicta illa nocere; maledicenti autem exitium miserandum afferre.

45 Si hanc nobis mentem Dominus immitteret, quoties ab alijs aut maledictis, aut iniurijs infestamur; intelligeremus profectò, longè grauius sibi maledicos, & iniurios homines quām nobis noce-re; magisque nos eorum maledicentia ad compassionem, quām ad indignationem flecti, & excitari debere. Hoc eodem exemplo dicimus, quanta sit orationis vis, quæ iustissimam omnipotentis Dei iram auertere potuit, quæ vibratum penè gladium è manibus eius eripuit, quæ maximum eius furorē in placidissimā lenitatē conuerit, & quæ postremò animam ex ipsis penè inferorum faucibus arreptam, Angelorum choris inferuit, & atra nocte obsecuriorē Sole

46 & Luna plendidiorem reddidit. Quo in loco illud est obseruatio-ne dignissimū, q; sancta virgo pro remittēdis Iacobo patri purgatorijs pœnis Dñm deprecās, sic exaudita est, vt ipsa pro patre pœnas luēret: pro hac autē fœmina, sempiterno supplicio digna, preces fundes, citra vllā pœnē præscriptionē exaudita, sempiternā illi salutem impetravit. Cuius rei illud in causa fuisse arbitror, q; vsq; adeò inex hausto illi bonitatis, & misericordiæ fonti preces pro inimicis (quas ipse nobis indixit) ardenter effusa, grata sint, vt non modò velit eas in magni meriti cumulū cedere deprecanti, sed ad remissionē inter dum quoq; criminis prodesse nocenti. Hinc D. Gregorius ait; Con ditoris auribus illa maximè oratio commendatur, qua pro inimicis in Moral. quoque intercedere nitimur. Hanc igitur virginis patientiam, fratre, hunc flagrantissimum charitatis ardorem, hunc infractum (libido)

ad iniurias animum, hunc erga inimicos miserationis affectū, hanc 47
pro eisdem orationis instantiam, hoc postremō bene faciendi stu-
dium sectari studeamus, vt cœlestis parentis germani filij simus, qui
Matt. 5. Solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos
& iniustos. Si enim hac ratione fuerimus filij, erimus etiam & hære-
Rom. 8. des; hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi; cui est gloria, &
imperium in secula seculorum. Amen.

I N E O D E M F E S T O S A N C T A E C A-
tharinæ Senensis Concio secunda; in qua varia sacræ virginis
huius virtutes, ac præcipue insignia eius misericordiaæ
opera referuntur.

T H E. *Simile est regnum cœlorum grano sinapis,*
quod minimum quidem est omnibus oleribus, & fit
arbor. **Matth. 13.**

Coloss. 1. **Dani. 2.** Is Domini Saluatoris verbis mira Ecclesiæ fecunditas insinuat, que à patuis initijs in ingentem arbo-
rem excrevit, & ramos suos in vniuersum orbē terra-
rum latissimè propagavit. Christi namque Euange-
lium, Pauli etiam ætate (vt ipse ait) in omni creatura,
que sub cœlo est, fuerat prædicatum. Quam Ecclesiæ fecunditatem
sub alia similitudine lapis ille apud Danielē designat, qui absis-
sus de monte sine manibus, crevit in montem magnum, & impletuit
terram. Hæc autem exigui grani similitudo hac de causa Catharinæ
virgini hodiè in Evangelica lectione tribuitur, quod ea, quamvis
humilis, & paupercula mulier fuerit, diuinæ tamen gratiæ benefi-
cio, non solum ad summum dignitatis, & sanctitatis gradum fue-
rit eucta, sed huius etiam Ecclesiasticæ fecunditatis non modica
pars fuerit: vt pote quæ maximam perditorum hominum multitudi-
nem, partim precibus suis, partim clarissimarum virtutum exéplis,
partim etiam singulari doctrina ad veram pœnitentiam traduxerit,
vt suo loco referemus. ¶ Quæ res cō mirabilior est, quod magis nu-
I. Timo. 2. liebris sexus huic officio repugnat, cùm Apostolus mulierē in Ec-
I. Cor. 14. clesia adeò non docere, vt nec loqui etiam permittat. Omnipotens
I. Cor. 1. tamen ille rerum omnium Dominus (qui in operibus suis semper
est mirabilis, quique infirma mundi eligit, vt fortia quæque con-
fundat)

fundat) huius foeminae opera ad hoc munus vti voluit , vt potentia eius tanid estet illustrior, quanto instrumentum, quo vtebatur, fragilis erat, & infirmius. Sic enim olim ex piscatoribus Apostolos, ex publicanis Euangelistas, ex pastoribus & Reges, & Prophetas creauit. Hec sūt em opera , omnipotētis Dei virtute, & maiestate digna, qui rebus infirmis & abiectis ad res adeō illustres & magnificas vti solet. Hinc Apostolus, Habemus, inquit, thesaurum hunc in vasis fistilibus, vt sublimitas sit virtutis Dei, & non ex nobis. Quo minus mirandum est, si idem Dominus huius sancte virginis opera tot perditorum hominum animas ad verā pietatem, & iustitiam traducere, tot miracula edere, totque adeō magnifica opera patrare voluerit, vt eius gloria ex instrumenti fragilitate appareret. illustrior. De hoc igitur hodiē clarissimo diuinæ virtutis opere dicturi , coelestem opem, sacratissimæ Virginis & matris interuentu, suppliciter imploremus.

2. Cor. 4.

A V E M A R I A.

Neminem vestrum ignorare arbitror , fratres , omnium diuinorum legum finem in charitatis virtute positum esse , Apostolo testante, qui ait; Finis præcepti charitas, de corde puro, & consciē 1. Timot. 10. tia bona, & fide non ficta. Nec finem modò legis, sed summum etiā diuinæ legis veluti compendium eadem virtute contineri idem Apostolus testatur, cum ait , Plenitudo legis est dilectio. Dilectionis Rom. 13. autem nomine duas actiones, quæ ab eadem radice deriuantur, comprehendimus. Charitas enim unicus habitus est, a quo duæ actiones, & veluti rami, nempe dilectio Dei, & proximi , proficiuntur. Ex priori autem dilectione posterior nascitur. Ut enim mater quæ filium diligit, eius quoque famulos, & agros, & quicquid ad filium pertinet, eodem amoris affectu diligit; ita qui maximè Deum diligit, maximè etiā & seruos, & filios, & corporis eius membra diligit. Quod etiam argumentum retrò valet, vt qui plurimum hos ipsos propter Deum diligat, plurimum etiam Deum diligere comprobetur. Hinc Gregor. D. Greg. Tunc mirabiliter ad altum charitas surgit, cum ad ima proximorum se misericorditer inclinat; & quo benignius descendit ad ima, eo valentiùs recurrit ad summa. In hac autē duplice dilectione Saluator uniuersam legem, & Prophetas pendere ait.

Matth. 22.

Hæ autem duæ charitatis laudes satis esse deberent, vt ad eius nos, amorem, studiumque incenderent. Sed est aliud non minus suspiciendum; nempe, tantam esse eius vim atque potentiam , vt per eam omnia mundi aduersa perferre, omnem diuinæ legis difficulta-

B b 3. tem.

Cant. 8.

tem vincere, omnesque Diaboli, atque carnis nostræ machinas superare facile possumus. Quam tamen eius vim & efficaciam mortalium nemo intelligere perfectè potest, nisi qui eam experientio suo didicerit. Hoc autem modo Sponsa in Canti. didicerat, quæ ait; Fortis est ut mors dilectio, dura ut infernus, siue ut sepulchrum, emulatio. Ut enim à morte, & sepultura, mortis comite, liberari nemo potest, (quod videlicet mors omnia vincat) sic etiam perfecta dilectio insuperabilis est. Quam deinde ardentissimo igni comparat, dicens, Lampades eius lampades ignis atque flamarum.

Ibidem.

Simil.

Ibidem.

Rom. 8.

Quid igitur? An non ignis ab aqua facile extinguitur? Extinguitur planè vulgaris iste ignis: at dilectionis ignis, instar naphthæ, adeò inundantium calamitatum aquis non extinguitur, ut magis etiam accendatur. Quod quidem eadem Sponsa indicat, cum protinus subdit: Aquæ multæ non poterunt extinguere charitatem, & flumina non operient eam. Huius porro vaticinij veritatem innumera Martyrum exempla declarant, quos à fidei constantia nec portæ inferi, nec totius orbis Monarchæ, nec vlli seculi turbines, & procellæ, nec omnia Diaboli arte quæsita supplicia dimouere potuerunt. Eandem autem vim Apostolus mira verborum magnificentia amplificat, cum ait; Quis nos separabit à charitate Christi? Tribulatio, an angustia, an famæ, an nuditas, an periculum, an gladius? Certus sum, quod neque mors, neque vita, &c. Quibus verbis Apostolus charitatem, non morti parem, sed ipsa etiam morte, atque rebus omnibus, inferis & superis, potentiores esse docet.

Quamvis autem hanc tantam charitatis vim Martyrum exempla præcipue declarant, eandem tamen in sanctorum Confessorum, & Virginum certaminibus cernere licet. Quod facile sanctissimæ virginis Catharinæ exemplo demonstrabimus; quæ charitatis huius igne incensa, immensos labores, propter dilectissimi sponsi sui amorem, pertulit: ex quibus nonnullas in praesenti concione referemus.

De charitatis igitur operibus huius virginis in praesenti concione præcipue dicturus, prætereo nunc vitæ eius initia, in quibus domi clausa, continuis precibus, sanctisque meditationibus dies noctesque sineulla intermissione vacabat, & iejunis, verberibus, atque omniratione innocentissimam carnem suam macerabat. Vbi autem diu in his exercitijs versata fuit, ætateque iam adoleuerat, charitatis, & misericordiæ operibus incumbere decreuit; vt pote quæ non ignoraret, salutiferi ligni proprium esse, fructum suum dare in tempore suo

Psal. I.

9 suo. Quam rem ipsa quoque nos natura docet, quae recens platas *Simil.*
 arbores diu infugiferas esse patitur, ut hoc tempore vires, & robur
 colligant, & ad iustum proceritatem perueniant, quo postea matu-
 ros germinare fructus valeant. Ad hunc ergo modum sancta vir-
 go, quae diu sibi soli vacauerat, maturo iam tempore pietatis, & mise-
 ricordiae fructus proferre coepit. Logum autem esset recensere, quo
 charitatis, & misericordiae affectu sancta virgo, velut apis argumen-
 tosa, egentibus subueniebat, afflitos consolabatur, in carcere posi-
 tos visitabat, & grauissimis morbis laborantibus seruiebat. Quia ve-
 ro temporis inopia constricti, omnia charitatis eius officia referre
 non possumus, duo eius opera insignia, ex quibus cetera intelligi po-
 terunt, comemorabo.

§. I.

10

¶ Senis fuit mulier quedam inops, & egrota, Theca nomine. Ea co-
 gente penuria, nosocomium petijt, sed adeo tenue, ut vix suppedita-
 ret ipsi necessaria. Ad cumulum miserię accessit lepra, que totum
 eius corpus occupauit; iamque vitabatur ab omnibus propter con-
 tagionis periculum, cogitabantque eam vrbe ejcere. Id vbi sancta
 virgo presensit, mirabili feroce properauit ad eam, & non modò
 res necessarias, sed etiam suum ministerium usque ad obitum illi
 obtulit. Itaque quotidie manè & vesperi illam visitabat, parabat ne-
 cessaria, Christumque in ea contemplans, accuratè, & reuerenter ei
 inferuiebat. ¶ Ex ipsis autem sacre virginis beneficijs illa mulier su-
 perbie & ingratitudinis pestem contraxit; & quod sancta virgo pro
 solo Christi amore faciebat, illa coepit pro debito exigere, addere

11 conuicia, & contumelias, irasci, & irridere si non flatim omnia fe-
 cisset ad ipsius votum, vel si aliquando tardius venisset. Sed ijs ni-
 hil irritata sancta virgo, studebat iracundiam blandis verbis, & sedu-
 lis officijs delinire, haud aliter atque propriam parentem eam tra-
 ctans, ita vt etiam improba mulier admiraretur. Durauit autem hoc
 diu, nec quidquam solita humanitatis propterea omisit Sponsa
 Christi. Multi mirabantur, sed Lapa mater eius valde molestè fe-
 rebat, timens ne lepra inficeretur. Illam quoque virgo placabat, &
 pergebat in officio charitatis. ¶ Ecce autem, ut ex hoste glorioius
 triumpharet, permittente Deo, & Diabolo efficiente, manus san-
 ctæ virginis lepra inuasit. Quod illa nihil morata, mallebat toto cor-
 pore leprosa effici, quam coeptum charitatis ministerium deserere.
 Paulò post excessit è viuis mulier leprosa, virgine illi in ex-

tremis astante, & eam efficacissimè confirmante. Eius corpus horridum sancta virgo diligentissimè abluit, induit, & suis manibus sepelivuit. Post sepulturam autem ita omnis lepra à virginis manibus euanuit, vt etiam elegantiores quam antea viderentur. Quid in hoc opere mirari prius debemus fratres? an hoc tam sedulum charitatis officium? an virginis patientiam, quæ tot probris, atque contumelias ab illa vetula passa est? an adeò mirabilem in cœpto semel pietatis opere perseverantiam, à quo illam nec horrendæ lepræ metus, nec matris indignatio, nec ingratus vetulæ animus auocare potuerunt? an potius ineffabilem Domini misericordiam, qui adeò insigni miraculo, ubi sancta virgo officio suo functa est, eam à lepræ contagio liberauit? Hæc omnia nobis & miranda certè, & imitanda proponuntur: sed in his omnibus suspicenda in primis Domini prouidentia est, qui varijs calamitatibus seruos suos exercet, & probat; & quos probatos, & fideles inuenerit, diuinis muneribus, atque fauoribus mirabiliter exornat.

Sed ad aliud multò mirabilius misericordiæ opus veniamus; quod et si ad aures vestras iam peruenierit, dignum tamen mihi videtur quod nunquam non in ore habeatur: non ob hoc solum ut eximiâ virginis huius sanctitatem, & misericordiæ viscera agnoscamus, sed multò magis ut inhumanitatis, & duriæ nostræ magnitudinem eius comparatione intelligamus. Quædam S. Dominici soror (quæ Andream vocabant) cancri morbo laborabat in pectore, illud valde deuastante. Tantus autem ex eo vulnere exhalabat foetor, vt nemo, nisi obstructis naribus, posset ad eam propius accedere. Inde siebat, vt vix villa scemina esset, quæ ei vellet ministrare. Audiens hoc virgo Christi, intelligensq; eam sibi derelictam, mox eam adiit, & iucunda facie suum ei seruitum, donec curaretur, obtulit. Valde hoc miserè illi gratum fuit, maximè cum se cerneret omni penè ope destitutam. Seruuit igitur iuuacula seni viduæ: & licet incresceret foetor abominabilis, nihil omisit eorum quæ essent ægrotæ impendēda. A stabat ei assidue, vulnus, nequaquam obstructis naribus, detegebat, abstergebat, abluebat, paniculis obligabat; nullum interim horrorem, nullum tædium præ se ferens, sed hilari animo, & iucunda facie omnia efficiens; etiam ipsa ægropa obstupescente ad tātam iuuanculæ constantiam, & charitatem. Vedit igitur hæc, & inuidit coluber tortuosus, & vt impediret, summam nauauit operam.

Adeste nunc quæso animis fratres, mirabile quoddam certamen inter puellam, atq; generis humani hostē spectaturi; in quo omnes Diaboli

15 Diaboli machinas, & dolos, omnemq; penè inferorū potentiam ab una infirma puella superatā videbitis. Quo argumento, diuinæ gratiæ & charitatis vim, vbi pleniū pīj hominis mentē obsedit, animad uertere licebit. Cūm autem voluntatem tantæ virginis mouere nō posset (quippè in Christo fundatam) quodā die, eādem vulnus dete gente, fœtore intolerabili stomachum eius propè euertit, ita vt ad vomitum propenderet. At sancta virgo sibi ipsi irata, sic alloqueba *Primum* tur corpus suum; Ita ne abominaris tu sororem tuam Christi sanguis *certamen.* ne redemptam, cūm possis in eundem, vel etiam deteriore morbum incidere? Viuit Dominus, nō feres hoc impunè: simulq; facie in pectus ægrotæ inclinans, os, & nares horrendo illi vulneri applicuit; sicque permansit, donec sentiret se spiritui carnem calcitrātem subdidisse, & illam nauseam extinxisse. Vident autem hoc ægrotam fœmina, exclamauit, Cessa, cessa, charissima filia, nolite ipsam tam immanni putore corrumpere. ¶ *Victus ergo Dæmon, abscessit: nec cessauit tamen tentare vias omnes.* Et quia virginem sacram vincere non poterat, ad ægram se vertit, in eiusq; pectore primò tædium *Secundum* erga sanctę virginis ministeria, deinde verò etiam odium excitauit. *certamen.* Immisit verò in animam eius nefarias suspiciones, vt putaret castissimam virginem, quoties ipsi non adesset, obsecrari a cibis alicubi occupari. At sancta virgo nihil absterrita, in illa infirma anu Christum Sponsum suum cogitans, solita hilaritate ei seruire perrexit, irridentis Diabolum, cuius machinis videbat isthuc effici in animo laborantis vetula. ¶ Ille verò sanctis eius operibus magis prouocatus, eò perduxit ægrotam, vt iam in apertam virginis innocentissimæ infamiam, Diabolo instigante, prorumperet. ¶ Peruenit is ru-

16 mor tandem ad sorores, ex quibus seniores ægrotam adeunt, & ex ea sciscitantur, num vera sint, quæ dixerit. Illa fallaciter asseuerat vera esse. Prouocatæ, & nimium credulæ sorores exprobrat sanctæ virginis tantum scelus. Illa verò patienter respondit, Verè dominæ, & sorores meæ, ego gratia Iesu Christi virgo sum: idque sæpe repetens, nihil contra illâ caluniaticem protulit. Quamuis autē nō posset non dolere tā turpis infamia, nihil tñ de prislinis officijs intermit, seruiēs illi miserè accuratissimè. ¶ Postea autē rē totā cū multis lachrymis retulit ad Christū Sponsum suū, qui ei apparuit, habens in dextera manu coronā aureā miri decoris, in sinistra spineā, dixitque ei, vt eligeret vtrā mallet. At illa, quæ iā pridē omnē volūtati suā in Dei voluntatē transfuderat, Ego, inquit, Dñe, cupio in hac vita semper tuæ passioni cōformari, & peccatas omnes refrigerij loco ample-

17

At simulq; è sinistra Saluatoris spineā coronā feruenter arripiens, 18
vi multa impressit in caput suū, illud vndiq; spinis compungens, ita
vt post eā visionem capit is dolores sentiret. ¶ Tū verò Dñs iussit eā
permanere in ministerio illius ægrotæ, promisitque se maligni Dæ
monis calumnias in ipsius caput retorsurum, plenamque ei de illo
victoriam præbiturum. Fuit ea non parua sanctæ virginis consola
tio. ¶ At mater eius Lapa, vbi percepit sinistros illos de filia rumo
res, quamuis de eius esset puritate certissima, vehementer tamen ad

Tertium certamen. uersus Andream illam commota, acerbè nimjūm ad filiam ait, An
non səpiùs prohibui ne illi vetulæ seruires? En qualem tibi refun
dit mercedem. Fiebat hoc quoque artificio Satang, vt sanctum illud
ministerium impediret. At sancta virgo, flexis coram matre geni
bus, eam optimis rationibus flexit, & leniuit. Deinde se contulit ad
ægram, tantaque ei alacritate seruuit, vt illa planè iam superata in se 19
ipsam descenderet, videretq; facinus suum, valdeque animo cōpon
geretur. Interim visionem quandam vedit admirandam. Cūm ali
quando eius cubiculum virgo sancta intraret, circa lectum suum
vidit diffundi lucem inæstimabilis amœnitatis, & dulcedinis, ita vt
omnium miseriarum suarum penitus obliuisceretur. Nesciens autē
eius lucis causam, vedit vultum sanctæ virginis quandam angelicā
maiestatem præ se ferentem, ipsamque eo lumine, tanquam tegmine
quodam, vndiq; circundatā. Inde creuit in animo eius dolor, q; tam
excellentem virginem spurco ore contaminasset. Paulò pōst disces
sit ea lux, & ægra multū eiulans, veniam petijt à sancta virgine. At
illa eā amplexans, blandissimè consolabatur, culpā omnē conferens
in tartareū Dæmonem. Porrò sicut antē sceleratè detraxerat sacræ
virgini, ita postea mirificè eā etiā cū multis lachrymis prædicauit, & 20
præclarum sanctitatis eius testimonium dixit, referens etiam visio
nem, quam diximus, & inæstimabilem suavitatem, atq; spiritualem
consolationem quam tunc perceperat. Creuit inde fama sanctissi
mæ virginis, & serpēs inuidus omni conatu suo frustratus est. ¶ Sed

Quartum certamen. iterū redijt ad faciendū periculū, si eā frangere posset stomachi euer
sione. Nā cūm sacra virgo illud abominable vulnus rursus aperuisse
set, vt ablueret, intolerabilis fætor, Dæmonē id efficiēte, immodiā
eius stomacho nauseā attulit. Sed illa in suū corpus sancta quadā ira
cūdīa incitata, Viuit, inquit, altissimus, quia hoc ipsum, quod usque
ad eō perhorrescis, intra tua viscera cōdetur: statimq; illius horrédi
vulneris ablutionē, & faniē in scutellā collectā, seorsum abscedēs, to
tā ebibit; moxq; nausea illius tētatio omnis sopita est: & ipsa postea
fassa

21 fassa est patri Raymundo, nūquam se tā suauē cibū, vel potū in omni vita hausisse. Hæc sunt reuera admirāda, & apud cordatos auditores indubitata signa rarae virtutis, & eximiæ sanctitatis. ¶ Apparuit autē ei Christus nocte sequenti, posteaquam tā præclarè Diabolū, naturamq; propriā debellasset, & eam ad sacratissimū vulnus lateris sui admouens, ineffabili & inexplicabili potu admirabiliter refecit: vnde tātā gratiæ abūdātia in eius mēte diffusa est, vt etiā in corp' redūdarit, nec deinceps vnquā more solito cibū acceperit, sed neque potuerit accipere: quod certissimo fuit argumento, eā visionem minime dubiam fuisse. §. II.

Certaminis
triūphus.

¶ Cæterum hæc misericordiæ opera ad corporis præcipuè obsequium spectant. Ad maiora veniamus, quæ ad animæ salutem pertinent; quæ tantò sunt præstantiora, quantò anima mortali corporis 22 natura præstantior est. Quamuis autem muliebris sexus ad hoc minus idoneus sit, ille tamen, qui (vt initio diximus) infirma mundi eligit, vt fortia quæq; cōfundat, (quique vnius viduæ mulieris opera Holophernis caput amputauit, & castra fudit Assyriorū) hoc adeò fragili mulieris vasculo ad animarū salutē vi voluit; quāuis sancta virgo ab hoc officio, propter sexus conditionē, se humiliiter excusaret. Quia verò diuinæ sapientiæ propriū est, dignos operū suorū ministros eligere, aut etiā facere, qua ratione hāc virginē ad hoc opus instruxerit, expēdamus. Apostolos enim, quos in Euangelijs, atq; no uæ legis præcones instituit, Spiritu sancto repleuit, & linguarū omnium facultate donauit. Paulum verò (quem supra cæteros laborare 1. Cor. 15. voluit) in paradisum etiā rapuit, vt tanta pietatis & iustitiæ mercede 2. Cor. 12. inspecta, ardentissimo studio ad eam promerendam homines incita 23 ret, nullumque propter hoc laborem, quāilibet intolerabilem, recusaret. Quod ipse quidem se præstitisse confitetur, cùm dixit; Omnia sustineo propter electos, vt & ipsi salutem consequantur. 2. Tim. 2.

1. Cor. 1. Iudith. 13.

Principiò igitur, cùm hæc sancta virgo in puellari adhuc ætate cōstituta, votū iā virginitatis emisset, incredibili salutis animarū desiderio, Spiritu sancto cooperāte, flagravit. Vnde peculiariter illos amabat sanctos, qui animabus lucrādis operā nauassent: intellexitq; diuinitus beatissimū patrē Dominicū, zelo fidei, & salutis animarū incensum, Ordinē fratrū Prædicatorum instituisse. Quæ res in eius animo tantā erga illum ordinem reuerentiā excitauit, vt si quos videisset fratres sancti Dominici suas ædes transeuntes, illorum obseruaret vestigia, eaq; illis abscedētibus, humiliiter ac deuotè exoscula retur. Porrò creuit in eius pectore ingens desiderium illius instituti

etiamq; 18

tuti complectendi, ut posset cum fratribus saluti animarum incum-²⁴
bere: sed sexu id non permittente cogitabat sanctam Euphrosynā
hac in parte imitari, & instar illius fingere se masculum, atque pro-
cul in regionibus signotis se adiūgere fratribus Dominicanis. ¶ Hoc
autem fraternalē salutis desiderium in matura iam ætate auxit anima-
rum sanctorum pulchritudine mirabiliter ei ostensa. Orante enim
sancta virgine, ut dignaretur sibi Dominus hanc præstare gratiam,
ut posset videre elegantiam animarum omnium cum ipsa versan-
tium, & ad ipsam venientium, ut tanto magis accenderetur ad curā-
dam earum salutem; Dominus eam exaudiuit, atque ex eo tempore,
quoties aliqui ad eam venissent, magis ad eorum animas, quam ad
corpora intenta erat, ita ut saepe non aduerteret corpora: nec quis-
quam ferè postea ad eam accessit, cuius animæ statum non perui-
deret; dicebatq; patri Raymundo, O pater mi, si vidisses animæ pul-²⁵
chritudinem, non dubito quin pro illius salute libens centies mor-
tem oppeteres.

Addam his aliud longè mirabilius, eius dono concessum, qui in
cunctis operibus suis & mirabilis, & incomprehensibilis est. In ma-
turiōri ætate ex multa gratiarum affluentia ita cor virginis diuino
est amore inflamatū, ut planè decūberet, nec posset surgere è lecto.
Omnis autem hic languor ab amore proficiscebatur. ¶ Petebat illa
tunc ardentissimè à Domino, qui ei saepissimè apparebat, ut digna-
retur ipsam tollere ex hac vita: sed cùm sentiret id Dominum nolle,
rogauit, ut quamdiu eam vellet esse in corpore, dolorum, quos ipse
in hac vita pertulisset, participem facere dignaretur. Id verò præsti-
tite ei Deus, eaq; egregiè afflixit, ut solet charissimos filios suos. Por-
rò cù incremēto afflictionū cordis, & corporis, multis modis etiam
au&t; est amor Christi: cuius tāta demū vis fuit, ut cor virginis à sum-²⁶
mo vsq; deorsum crepuerit, ruptisq; vitalibus venis, sola vi diuini a-
moris, spiritū reddiderit. Hoc autē tāta diuini amoris vi eueniē po-
tuisse, nemini esse debet incredibile, qui sciat, id interdū accidisse, ut
quidā vel tristissimo, vel lētissimo etiā nūtio accepto animā efflaue-
rint. Mceroris em magnitudine cōstricto corde, aut immodica etiā
letitia dilatato, naturale eius tēperamētū, & vitā cū eo simul amise-
rūt. Quod ergo terrenorū affectuūvis facit, quid mirū, si diuini amo-
ris virtus plenisimè in cor hominis effusa, idē efficiat? Huius autem
rei complures fuēre testes, qui ibidem affuēre; idemq; ipsa virgo te-
stata est, animā videlicet à corpore disiunctam fuisse, vidisseq; secre-
ta Dei, quę nullis possint verbis enarrari: vidisse gloriam Sætorum,

& pœnas.

27 & pœnas peccatorum, tam apud inferos, quæ in locis purgatorijs prorsus inexplicabiles: quarum minima tanta sit, vt si eam viderent homines, decies potius mortem essent oppediti, quæ illam vellent perpeti vel vno die. Durauit autem hæc animæ à corpore separatio ad horas quatuor, tandemque voluit Dominus vt ad corpus denuo rediret, & ea quæ vidisset, hominibus patesceret, pro illorumque salute laboraret: sicque reddita est vita, non absque summo dolore, quod ab illa luce ad has tenebras, & vitam miseram redire oportet: cui ubi se sensit restitutam, tribus diebus & noctibus fleuit conti nenter. ¶ Et ne quisquam putet res vatas nos referre, nouerit, eo té pore, quo sancta virgo animam efflauit, quatuor ei affuisse fratres Dominicanos: defunctam autem penè omnes vicinas vidisse, & vtriusque sexus notos permultos. Ex fratribus autem quatuor, unus

28 Ioannes cùm vidisset eam spiritum reddidisse, incredibili dolore percitus, in tantos prorupit eiulatus, vt rupta arteria multum sanguinem vomeret, idq; tam crebrò, vt de eius vita desperaretur. Tú verò F. Thomas, sanctæ virginis confessarius, cum ingenti fide di xit fratri Ioanni, Scio hanc virginem magni esse meriti apud Domi num: admoue igitur sacras manus eius huic horrendo vulneri tuo, & haud dubiè curaberis. Fecit hoc ille coram omnibus, & repente sa natus est. ¶ Hoc igitur diuino lumine sancta virgo irradiata, tanto ardore animarum salutem sitiebat, vt instar Apostoli Pauli anathe ma pro fratribus fieri optaret. Sic enim quidā eam in ecstasi positā ad Dominum orantem audierunt: Mi Domine, quo nam modo fer repotero, vt qui ad imaginem tuam formati sunt, in æternum pe reant? An non in maiorem glorię tuę cumulum cederet, vt salua charitate, ego sola perirem, corporisque mei obiectu aditum ad inferos obstruerem, omnique gehennæ tormenta perforrem, quæ ut tot animalium millia à beatitudinis tuae consortio excluderentur? Huic autem petitioni (vt ipsa postea confessario suo reuelauit) Dominus respondit, nullo modo fieri posse vt charitati locus apud inferos esset. Tantam enim charitatis vim atque potentiam esse, vt magis ipsa gehennæ flamas extingueret, quam ab eis ipsa lediposset. Hæc autem sanctæ virginis petitio satis declarat, quo ardore illa animalium salutem sitiret: & quo animi æstu atq; dolore earum mor tem lamentaretur. Hanc igitur mentem, hunc affectum humanæ salutis amator Dominus illi immisit, vt tantò ardentius animalium saluti vacaret, quanto flagrantiori salutis earum desiderio astubabat.

Rom. 9:

29 An non in maiorem glorię tuę cumulum cederet, vt salua charitate, ego sola perirem, corporisque mei obiectu aditum ad inferos obstruerem, omnique gehennæ tormenta perforrem, quæ ut tot animalium millia à beatitudinis tuae consortio excluderentur? Huic autem petitioni (vt ipsa postea confessario suo reuelauit) Dominus respondit, nullo modo fieri posse vt charitati locus apud inferos esset. Tantam enim charitatis vim atque potentiam esse, vt magis ipsa gehennæ flamas extingueret, quam ab eis ipsa lediposset. Hæc autem sanctæ virginis petitio satis declarat, quo ardore illa animalium salutem sitiret: & quo animi æstu atq; dolore earum mor tem lamentaretur. Hanc igitur mentem, hunc affectum humanæ salutis amator Dominus illi immisit, vt tantò ardentius animalium saluti vacaret, quanto flagrantiori salutis earum desiderio astubabat.

oissibus

Quantus

Quantus autem animarum fructus inde fuerit consequutus, 30
 eius vita scriptor Raymūdus exponit his verbis: Quis narrare sufficiat, quot sceleratos homines ab ipsis inferoru faucibus extraxerit; quot obstinatos ad sui cognitionem adduxerit; quot mundo huic deditos, ad eius contemptu induxerit; quot varijs diuexatos temptationibus è Satana laqueis liberauerit; quot cœlitus vocatos per virtutu iter deduxerit? Si cuncta corporis mei membra verteretur in linguis, nequaquam tantu huc animarū fructum explicare possent. Vidi ego nonūquā vel mille, & eò amplius vtriusq; sexus homines ad eam videndam, & audiendam confluere, soloq; eius aspectu ita ob sua malefacta animo cōpunctos, vt lugentes properarent ad confessarios (de quorū numero ipse eram) qui cū ingenti contritione peccata sua confessi sunt: & id crebri contigit. Quam ob causam Gregorius, eius nominis undecimus Romanus Pontifex, mihi, & duabus socijs eam dedit absoluendi facultatem, quam Episcopi habent. Et certè multi venerunt ad nos iamanibus implicati facinoribus, qui vel nunquā fuerant confessi, vel nūquā pœnitentiae sacramentū ritè perceperant. Itaq; non raro vñq; ad vespertinas preces ieuni per mansimus, nec tamen audire potuimus omnes confiteri volētes: sed virgo sancta sine intermissione orabat, & ita victrix, capti præda, exultabat in Domino.

Quid igitur ex his, quæ hactenus dicta sunt, sequitur fratres? Multa sane, quæ prudens atq; pius auditor ex hac nuda narratione elicere poterit. Sed illud in primis, vt intelligat, quo ardore humanae salutis autor, animarū, quas ipse sanguinis sui pretio redemit, salutē fitiat; qui hanc virginem tot modis instruxit, vt animas, è fauibus Draconis ereptas, autori suo restitueret. Deinde hoc eodē argumen to facile quisq; intelligere poterit, quāta cura & studio animæ suæ salutem curare debeat, cùm videat hanc virginem (vbi piorū gloriā, & damnatorū pœnas inspexisset) vñq; ad eodē salutis earum desiderio exarsisse, vt corporis sui obiectu inferoru ostiū obstrui concupierit, idque à Dño ardenter postulauerit, ne quis fideliū eò descenderet. Quo ergo studio suæ quisq; salutis curam agere debet, qui hanc virginem cernat alienæ salutis gratia gehennæ tormenta (salua tamen charitate) propter eam perpeti voluisse? Ex his etiam colligere licet, quām grati Deo sint, qui pro sua quisque facultate, & vita conditione, errantes ad veritatis viam reuocare, & stantes confirmare contendunt: quāmque contrà inuisi ei sint, qui coram cœcis offendula ponunt; hoc est, qui prauis exemplis, & consilijs, qui blandis adulatio-

33 adulatio[n]ib[us], fallaci[bus]que & subdolis promissis, infirmas proximorum mentes ad flagitia inducere conantur. Tales enim, vt Satanae ministri, & cooperatores, vt Christi hostes, & Antichristi membra, eos sequentur in p[er]ennis, quorum vestigia in vita sequuti sunt.

Postremo, ex his quæ de virginis laudibus, clarissimisque virtutibus dicta sunt, admirandam diuinæ gratiæ potentiam, atque virtutem animaduertere licet: cuius vi Catharina virgo singularem hanc, incomparabilemque sanctitatem adepta est: quæ tanto est mirabilior, quanto ea pluribus paternæ domus impedimentis magis premebatur. Si enim aut in monasterio virginum Deo dicatarum vitam ageret, aut priuatis parietibus inclusa tecum sola habitaret, secumque viueret (quod vitæ genus nonnullæ feme[n]æ se[ctat]æ sunt) non adeò mirum esset, eam ad hunc adeò sublimem sanctitatis gra-

34 dum peruenisse: at in propria ciuitate, in paterna domo, ea[que] paterni officij negotijs exposita degentem, & inter parentes ipsos, virginem ab intentionis, & abstinentiæ suæ proposito ad laxiorem vitam reuocantes, agentem; inter pestrepentes famulos, atque germanas, & inter vicinos ac notos (quibus paternæ domus ostium semper patebat) potuisse sic vitam instituere, sic carnis macerationi, diuinarumque rerum contemplationi se totam dies noctesque impendere, quasi longissimo interuallo ab his omnibus abesset, & solitariam in deserto vitam ageret: hoc verò omnem superat admiracionem, mirabilemque diuinæ gratiæ potentiam declarat. Hæc autem res, fratres, partim cordiam nostram arguit, qui hoc tanto diuino munere (quod omnibus in promptu positum est) vti nolumus; partim causam improborum apud supernū iudicem (qui in omnes fideles gratiæ suæ opes effundere paratus est) inexcusabilem reddit; partim pios in instituta pietate confirmat, & currentibus calcar addit, cum hoc tantum diuinæ gratiæ munus sibi quoque propositū esse intelligent; quo instructi, & diuinis præceptis obtemperare, & mundi gloriam spernere, & carnem spiritui subiucere, & serpentis antiqui dolos, & insidias euadere possint. His enim monstris superatis, omnibus pietatis, & iustitiæ cultoribus ad semper eternam beatitudinem mentium felicitatem aditus patet.

IN EODEM FESTO S A N C T A E C A,
tharinæ Senensis Concio tertia; in qua admiranda priuilegia, &
beneficia, quæ in hanc sanctissimam virginem Christus
Dominus contulit (quibus immensas bonitatis sue
opes declarauit) referuntur.

T H E. *Quàm bonus Isräel Deus his qui reEto sunt
corde! Psal.72.*

 AEC Prophetæ verba, quæ nunc proposui, fratres, pa-
rum fortasse beatissimæ virginis Catharinæ die festo
accommodata videbuntur, sed paulò post tamē, cūm
singularia priuilegia, & beneficia, quæ in eam Christus
Dominus contulit, exposuerimus (quibus immensas
bonitatis, & charitatis suæ diuitias, non in ea solum, sed in omnibus
etiam qui simili cordis rectitudine, & puritate præditi sunt, declara-
uit) facilè videbitis ea non temerè huic sanctissimæ virgini accom-
modata fuisse. De hac igitur ineffabili Dei nostri bonitate, qua & in
electis omnibus, & in hac præcipue sanctissima virgine usus est, ser-
monem hodiè instituere decreui; vt hoc exemplo fideles intelligat,
quid de tanta bonitate sibi polliceri, atque sperare posint, si simili
cordis puritate, & rectitudine fuerint exornati. Ut autem hoc ar-
gumenti genus pro dignitate tractare possimus, cœlestem opem,
sacratissime Virginis matris interuentu, suppliciter imploremus.

A V E M A R I A.

¶ Cum sint, fratres charissimi, infinitæ propemodum causæ, quæ nos
ad communis Domini cultum, & amorem incendant, nulla sanè ef-
ficacior, & potentior est, quam quæ immensa & infinita eius bonita-
te continetur. Quamuis enim qui nondum eam experiundo cogno-
uerunt, magis aut cœlestis præmij spe, aut gehennæ metu (vigente
adhuc in illis amoris proprij vi) ad hoc excirentur; tamen ubi iam
in virtutis officio progressi, quandam eius gustum, atque suauita-
tem percepérunt, multò magis hac vna re, quam quibusvis alijs ad
eius amorem impelluntur, ita vt dicere iam cum Apostolo quodā-
modo possint; Et si cognouiimus Christum secundum carnem, sed
nunc iam non nouimus. Tales enim magis huius bonitatis intuitu,
quam præmij spe, aut poenæ metu aguntur. Hinc eleganter D. Bern.
2. Cor. 5.
Bernard. Verus, inquit, amor de spe vires non sumit, & tamen disidentia
damna.

damna non sentit. Quibus verbis vir sanctus ostendit, eos qui plurimū in Dei amore profecerunt, usque adē immensæ bonitatis eius pulchritudine captos esse, ut vel ea solū ipsos ad omnia pietatis, & religionis officia sic incendant, ut etiam si nulla eis constituta esset merces, nihil tamē de solito pietatis, & deuotionis obsequio remitterent. Ut enim, teste Ioanne, perfecta charitas forasmittit*1. Ioan. 4.*
 morem; (eum videlicet, qui p̄cēnā metu homines in officio contineat) ita simili ratione lucri cupiditatem excludit: quia qui D̄eum perfecto amore diligunt, non spe, aut metu, sed immensæ illius bonitatis amore ducuntur. Sui enim amore à se (quatenus in hac vita licet) abdicato, non se ipsos, sed immensam diuinæ bonitatis pulchritudinem contemplantes, quidquid illi ingratum est, summo odio detestantur; & quidquid gratum & placitum est, flagrantissima charitate prosequuntur. Nec ideo tamen iij mercede carent; quoniam à mercedis intuitu oculos auertūt; imo verò quod minus in mercedē oculos intendunt, eō maiori mercede donantur: quia purius, atque sanctius Domino boni operis sacrificium offerunt. Hinc idē Bern. *Bernar.*
 Charitas, inquit, mercenaria non est, & tamen sine mercede non est. ¶ Neque verò cuiquam aut mirum, aut incredibile videatur, hoc animo, ac mente sanctissimos viros fuisse, cùm in ethnicis etiā Philosophis quandam huius rei umbram videre liceat: sic enim apud Ciceronem legimus; Nobis persuasum esse debet, si Deos, hominesque celare possimus, nihil tamen auarè, nihil iniuste, nihil libidinose esse faciendum. Honesta enim bonis, non occulta queruntur. Si hoc igitur tanto odio ethnicī homines peccatum, ob eam solū deformitatē, quæ in ipso est, prosequuntur, tantoque amore honestatem diligunt, quid eos facere par est, qui singulari diuini spiritus luce, & beneficio incomprehensas diuinæ bonitatis opes contemplantur; & earum intra se velut quasdam primitias percepérunt? Cùm autem omnia quæ ccelo, terra, marique continentur, clarissimis naturæ vocibus immensam diuinæ bonitatis gloriā prædicens, atque testentur, res tamen gestæ Sanctorum, & vita innocētissimè acta, & clarissima dona illis à diuina largitate concessa, hoc ipsum maximè declarant. Si quis enim Sacerdotum vitas attentiū legerit, inueniet planè tantam huius bonitatis significatiōnem, tantas diuine benignitatis, & gratiæ opes, tot illis & viuis, & vita functis, ac posterris etiam eorum honores exhibitos, ut tantæ bonitatis, & benignitatis magnitudine stupefactus clamare cū Propheta cogatur, *Quād bonus Istrāl Deus his qui recto sunt corde!* *Psal. 72.*

Quod si cui nimis longum videtur per Sanctorum vitas oculos circumducere, breve hoc illi compendium commonstrabimus. In una Catharinam Senensem oculos intendat, in quam tam praeclara dona, & beneficia cœlestis sponsus contulit, tantamque in eius mente excolenda, & virtutibus cunctis exornanda bonitatis & charitatis suæ significationem dedit, ut hoc uno exemplo eruditus, in maximum immensæ bonitatis huius admirationem stuporemque adducatur.

Sed quoniam adeò noua, & insolita sunt que in hac virginе Dominus operatus est, ne cui tantarum rerum nouitas fidem adimat, meminisse debet, non semper uno eodemque modo autorem gratiae Deum, gratiae suæ opes Sanctis suis dispensare solitum fuisse. Ad infinitam quippe sapientiam, & magnificentiam eius pertinet, ut multis varijsque modis suam erga fideles amicos suos gratia, & cha-

Theodo. in ritatem ostendat. Recte enim Theodoretus, Quemadmodum, in bistro, reliquit, noui reges nouis imaginibus, & figuris monetam insculpi ætagio. Similiter sua præcipiunt (quod sit, ut multorum Regum sibi inuicem succedentium maximè variæ imagines, atque monetæ sint) ita sempiternus ille seculorum Rex, pro varijs ætatibus varia sanctitatis genera esse voluit, variaque gratiae suæ dona atque munera Sanctis suis im partitus est: quod facile exempla sequentia declarabunt. Quid enim quæso mirabilius, magisque nouum (ut ab hoc antiquissimo exemplo ordiar) quam summa illa Domini cum Moysè familiaritas, per

Exod. 33. quam non semel atque iterum, sed quoties vir sanctus volebat, facie ad faciem, velut amicus cum amico, cum Deo loquebatur? Nec minus nouum illud, quod in monte positus, quadraginta diebus sine cibo, sine potu, sine somno cum eodem Domino, solo diuinæ suavitatis colloquio atque conuicturefectus permanxit. Quid magis nouum, aut insolitum, quam Pauli raptus in tertium cœlum, cui & Deum videre, & ineffabilia arcana contemplari datum est, & in illo itinere datum, quo ad deuastandam Ecclesiam proficisebatur? Dathan &

Exod. 34. Abironem viuos terra deglutiuit, & ad inferos transmisit, quod aduersus Moysem, Dei famulum, rebelles extiterint. Paulus autem, qui furiosus inuectus, toto pectore Dei filium persequebatur, non ad inferos cum illis detruditur, sed in paradisum rapitur, & ad diuinæ visionis gloriam eleuatur. Quis igitur inter mortales hoc aut sperare, aut suspicari potuisset? Quid magis nouum, quam quod Apostolo Petro concessum est; cuius vel sola corporis umbra, quos cunque morbos attigisset, depellebat? Iam vero quis non beatissi-

Att. 5.

me

10 mæ Mariæ Magdalena vitam miretur, quæ in Marsilia rupe tribus ac triginta annis sine cibo potuque permanxit, septiesque in die Angelicis manibus in altum sublata, eorundem Angelorum choros diuinæ laudes concinantes audiebat? Atque ut ad inferioris ætatis exempla veniam; quid mirabilius, minusque consuetum, quām beati Simeonis Stilitis vita, quam Theodoreus, *Theodor.*
 insignis autor, in historia religiosa scripsit: cuius etiam oculatus testis, & sancti viri amicus extitit? Is igitur octo & viginti annis in columna, sex & triginta cubitis à terra eleuata, omnem cœli, & aëris inclem tam, & intemperiem sustinens, sine vlo tegumento transegit: quodque mirabilius est, totidem annis, toto quadragesimæ tempore iejunus, sine vlo cibo atque potu permanxit. Hac autem adeò noua, & insolita viuendi ratione vniuersum orbem in tantæ rei admirationem impulit, & ad nouum illud spectaculum videndum excitauit: cùmq; omnes, qui varijs morbis infecti essent, sanitatis beneficium ab eo perciperent, non corpore solum, sed mente etiam sanabantur: & infideles etiam, atque barbaræ nationes, tantæ rei consideratione stupefactæ, pristino errore repudiato, ad Christi fidem conuertebantur. Ad hæc, quis non miretur nouum illud viuendi genus, quod beatus Alexius, Spiritu sancto instigante, elegit; qui decem & octo annis in paternæ domus angulo vitam egit, multas & graues seruorum suorum iniurias perferens: quem nec patris gemitus, nec matris lachrymæ, nec amantisimæ sponsæ solitudo, nec paternæ domus opulentia (quam coram aspiciebat) tam longo spatio flectere potuerunt, vt extrema illam mendicitatem atque inopiam cum paternæ domus opulentia commutaret? Cuius ergo virtutis fuit, tam paratas ac promptas paternæ domus opes sponte sua tamdiu repudiasse? Nec hoc loco magnum illud diuinæ gratiæ opus silentio prætereundum est, quo beatissima Catharina Martyr, annos nata decem & octo, quinquaginta summos Philosophos, ex diversis mundi regionibus aduectos, vna disputatione sic ad Christi fidem conuertit, vt pro ea mori non dubitarint. Quis igitur non videat, omnia hæc exempla, quæ breuiter attigimus, noua esse, & præter communem diuinæ gratiæ cursum ordinemque à diuina Sapientia mirabiliter excogitata? Hac enim ratione diuinæ sapientiæ atque bonitatis opes magis eluent; quæ iampridem inuentis minimè contenta, alia atque alia quo-

tidie gratiarum genera ad sui nominis, & sanctorum suorum gloria
excitare potest.

His exemplis, fratres, arbitror vos his quæ dicturi sumus (quamuis prima fronte incredibilia videantur) fidem adhibituros. Quod ut libentius faciat, hoc vno exemplo, quid de huius virginis excel lencia vobis iudicandum sit, breuiter indicare curabo. Paulus Apo stolus in. i. ad Timotheum Epistola se in exemplar diuinę patientię & misericordia datu mundo fuisse ait, ut in eo primū ostenderet Christus Iesus omnem patientiam, ad informationem eorum qui credituri essent. Verè enim hac adē stupenda Pauli conuersione Christus Dominus, quo usque diuina misericordia pertingeret, non obscurè declarauit, quando immanissimum Ecclesiæ persequu torem, nullis præcedentibus meritis, imo verò summum suppliciū exigentibus, ad tantam subitè extulit dignitatē, non modò ut Apostolus ex truculentissimo hoste fieret, sed in paradisum raptus, arca na illa, atq; ineffabilia mysteria contéplaretur. Quāta ergo illa misericordia fuit, quæ hucusque peruenit? Certè post ineffabilia Dominicæ incarnationis & eucharistiæ mysteria, in quibus misericordia suæ viscera testatissima esse mundo Deus voluit, non video maius diuinæ miserationis argumentum, quām quod in hac Pauli conuersione declaratum est. Ut ergo Christus Dominus misericordia suę in Paulo; ita in hac virgine charitatis, & amicitiæ, qua Sanctos suos prosequitur, exemplar constitutum esse voluit. Quemadmodum enim Iudimagistri, qui scribendi formam pueris tradere volunt, elegantissima literarum exemplaria in loco vrbis edito suspendere solent, ut eorum in hac arte peritia omnibus addiscere volentibus conspicua fiat: ita summus ille animarum sanctorum amator, quibus eas oculis intueatur, qua charitate diligat, quibus fauoribus prosequatur, qualem earum curam, & prouidentiam gerat, quibus eas & in vita, & in morte honoribus afficiat, quibus eas delicijs, in hoc etiā exilio agentes, recreet, atque reficiat, admirandis beneficijs in hanc virginem collatis voluit declarare, ut eius videlicet exemplo pīj omnes, quid sibi ab hoc fidissimo animarū sponso polliceri, atque sperare possent, intelligerent.

¶ His ita constitutis, nunc virginis laudes, imo verò stupenda Christi munera explicare incipiamus: vestrum autem erit ea iustis ponderibus librare, ne si nos in his amplificandis fuerimus immerati, temporis inopia multa scitu dignissima præterreamus. Igitur postea

16. quām virgo sanctissima ab ineunte aetate ieunijs, vigilijs, orationibus, & arctissima silentij custodia, & severissima corporis sui castigatione, ceterisque sanctis exercitijs, & misericordiæ operibus dignum se cœlesti Sponso habitaculum preparasset, & cor suum ab omni terreno affectu purum & integrum conseruasset, & carnem item suam ab omni impuræ labis contagione defæcatam, velut spirituale tympanum, in quo laudaret Dominum, effecisset, non distulit cœlestis Sponsus castum sibi domicilium in eius anima diligere, eamque sibi sponsam arctissimo charitatis vinculo copulare.

Quemadmodum autem in arboribus ante fructus procedere flores solent; ita ante cœlestia dona, eorum donorum ardentia desideria antegredi solent. Immisit ergo Dominus in mentem eius flagrantissimum hoc desiderium perueniendi ad perfectum fidei gratum. Itaque cum Apostolis orabat, Domine adauge mihi fidem, L^{uc.} 17. eamque adeò in me perfice, ut nulla possit aduersantium hostium vi concuti, vel prosterni. Cumque saepè oranti illi, saepè etiam responderet Dominus, Desponsabo te mihi in fide: tandem pri- O^{see.} 1. die eius diei, quo solenne ieunium quadragesimæ incipitur (quo tempore seculi homines ventri, & gulæ se toros addicunt, atq; omnes intemperantibz habenas laxant) illa se in cubiculum suum includens, ardenter epam, quam diximus, fidei perfectionem à Domino postulabat. Et quia verissime à Propheta dictum est; De- Psal. 36. lectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui; tandem oranti illi, & promissa à Domino fidei sponsalia instanter atque suppliciter postulanti, ecce fidelis in promissis suis Christus Dominus ad virginem venit, ut eam sibi in fide, quam postulauerat, desponderet. Ut autem tanti Principis sponsalia solenni ritu celebrarentur, testesque tanto festo digni adessent, beatissimam Virginem matrem, dilectissimumque discipulum Ioannem, & Paulum Apostolum, cum beatissimo Patre Dominico secum duxit, quos deinceps pone sequebatur egregius. Psalterium in manibus gestans, cantuque dulcissimo nouam Christi sponsam cœlesti melodia exhilarans. Tunc autem beatissima virgo Maria, noxua sponsæ dexteram prendens, eamque versus filium dirigens, inenarrabili quadam gratia à dulcissimo filio postulabat, ut pulcherrimam illam virginem in fide sibi desponsaret. Tunc idem filius letissimo vultu Catharinæ dexteram apprehendens, aureum annulum, quatuor pretiosissimis margaritis, & fulgentissimo

adamante adoratum; in annularem virginis digitum immittens;
Ego, inquit, creator, & Saluator tuus te mihi in fide despoh-
deo; quæ quidem fides ab hac horâ immota permanebit, donec
in cœlesti thalamo mihi pœfctissimè coniungaris, vbi hæc spon-
salia cœlestibus nuptijs perficienda, & consummanda erunt, vbi
immensam pulchritudinem meam facie ad faciem contemplabe-
ris, eaque perpetuò frueris. His dictis, cœlestis sponsus, & glo-
riosus ille Sanctorum chorus abscessit, virginem relinquens tan-
tagætia completam, quantam nulla humana facundia poterit
explicare.

lxxiiij His igitur sponsalijs tanta solennitate celebratis, quid iam in-
credible de hac virgine prædicari poterit, quæ unicum Dei fu-
lum, & omnipotentem Deum, in dilectissimum sponsum habe-
re meruit; cum legitimæ matrimonij ca lex sit, ut sponsi opes, &

lxxviii facultates, & regia dignitas, mutuusque amor triquetæ communia-
sint? Itaque post hæc cœpit Christus cum ea tam familiariter ver-
sari, tamque frequenter illi apparet, ut propè fidem vincere vi-
deatur; sed illis, qui non dum gustarunt, quam suavis & benig-
nus sit Dominus Iesus. Manebat etiam diutius solito cum illa, &

interdum beatissimam matrem suam secum adducebat, & alios Sâ-
cos: sed ut plurimum solus ad eam veniebat, loquens cum ea ami-
cissime, idque adeo, ut non raro cum illa pariter dicet et Psalmos,

lxxix ambulans cum ea huc atque illuc in cellula. Hæc fortassis quibus-
dam videbuntur incredibilia, sed meminerint, quam familiariter
idem ipse Dominus olim in terris ultra triginta annos, etiam cum
impijs & peccatoribus, vixerit: meminerint quæ ex eius persona di-
cantur in Proverbijs Salomonis; Delicia meæ, esse cum filiis homi-
num: quaquam negari non potest, eximium, & re vera singulare
fuisse, quod hac in parte huic à Deo singulatiter dilecta virginis pre-
statum fuit. Hæc igitur prima virginis dignitas.

Sequitur alia præcedenti consentanea gratia; nec minus ta-
men mirabilis: Quadam die vehementissimi amoris vulnere vir-
go sauciata, instanter à Domino petebat, ut à se cor suum, & om-
nem propriam voluntatem radicitus euelleret, ut omnibus in rebus,
sive lœvis, sive tristibus, sine vita tergiversatione se illi ob-
sequentem, atque mōrigeram præberet. Videbat pri autem illi
sic oranti in visione, Christus, & latus eius sinistrum ei
perire, ablatoque corde recedere. Et reuera non potuit illa a-
liud sentire, quam se corda substitam. Cum id autem dice-
ret

22 ret suo confessario, ille deridebat eam. Durauit hoc aliquot dies,
& ecce illa ex facello Ecclesiae Dominicanorum Senensis quadam
die exire volente, cum multa luce apparuit ei Dominus, ferens in
manu cor quoddam rubicundum, & illustre, propiusque accedens,
illud in sinistrum virginis latus imposuit, dicens; En, filia mea char-
rissima, habes pro corde tuo, cor meum; clausisque latus eius. Sed
ne putaretur hoc inane phantasma esse, illo in loco cicatrix
permansit, quam socie eius se vidisse semper testata sunt. Hinc
factum est, ut quoties sancta virgo cor suum Domino com-
mendaret, non cor meum, sed cor tuum tibi Domine commen-
do, diceret.

Quid autem ex hac adeo stupenda cordis mutatione fuerit
consequutum, facile quisque poterit diuihare. Non enim rerum
33 omnium conditor hac mirabili ratione tamdiu apud se cor illius
retinere voluit, his ut illum ardenter amore, & gratiarum
omnium affluentia repleret. Cuius rei eadem sancta virgo certis-
simus testis est, quae incredibilem charitatis ardorem in corde suo
sentiebat. Ex hoc autem ardore, dicebat illa confessario suo, existit
quædam in anima mea renouatio puritatis, & humilitatis, ita
ut videar mihi rediisse ad etatem quatuor vel quinque anno-
rum: tantus quoque inde in me accenditur amor fraternalis, ut
non solum libenter, sed etiam hilariter pro quoque proximo
velim mortem oppetere. Et haec quidem sancta virgo, non ni-
si confessario suo clam dicebat; ceteros, quantum poterat, ce-
labat.

Quamuis autem ea quæ diximus, maximè miranda sint, mirabi-
34 lius tamen est quod modo referam. Testatur enim obseruandus Pa-
ter Raymundus, sacram se communionem P̄is in ecclesia S. Chri-
stiniæ virginis præbuisse; cumque more suo diu mansisset in ecclasi,
ipsum cum alijs expectasse donec ad se rediret: subitoque ipsis cer-
nentibus corpusculum eius, quod iacebat prostratum, se erexisse pau-
lisper in genua, sicque brachia extendisse, facie rutilante, diuque ita
permansisse, sed planè rigidum, & oculis clausis: tandem, perinde ac si lethali fuisse confectum vulnere, repente decidisse, &
paulò post ipsam sibi fuisse restitutam. Deinde autem secretò
indicasse eam ipsi fide dignissimo Patri Raymundo, Domi-
num Iesum Christum sub illo raptu, modo admirabilis ipsius
corpori quinque vulnera impresuisse. Itaque eidem Patri ait, Ve-
rissimè scias Pater me propter immensam Domini mei misericor-
diam

diam eius stigmata in corpore meo perceperisse. Vidi enim Dominū 25
 meum splendidissima luce amictū supra ancillam suam descendere.
 Cum autem anima mea in eius occursu ardenter festinaret, corpus
 ipsum subito in sublime extulit. Protinus autem ex ipsis Domini
 mei vulneribus quinque sanguinolenti radij emanantes, duo ver-
 sus manus meas, totidemque versus pedes, quintus autem in dex-
 trum latus recta linea in cor meum directus est. Intellexi autē quid
 sibi hoc mysterium vellet; & non quidem externa, sed interna
 mentis voce clamare cœpi: Ah Deus meus, nulla obsecro in corpo-
 re meo externa huius beneficij signa permaneant. Vix autem verba
 finieram, & ecce sanguinolentitradij in splendidissimam lucem com-
 mutati sunt; quos sub hac forma in corpus meum excepti. His audi-
 tis, Tu (inquit Raymundus) filia, in istis corporis locis dolorem sen-
 sis? Tantum, inquit illa, pater dolorem sentio, ut nisi magno Dei mi-
 raculo diu in vita manere non possim. His dictis, sancta virgo do-
 mum delata, ad extremum spiritū deduci videbatur. Ego igitur (in-
 quirit Raymundus) & socij de eius vita desperantes, eandem, ut mor-
 tuam, amarissimis lachrymis lamentabamur, ut pote qui ea extincta
 piissimam nos matrem, atque magistram amisselugebamus. Cum
 autem paulò post ad se reuersa esset, deprecari illam cœpimus, ut ip-
 sa à sposo suo, propter filios quos in turbulentō hoc pelago sine
 gubernaculo relinquebat, vitæ inducias postularerit. Cum igitur his
 verbis, multisque lachrymis hoc ab illa peteremus, Ego, inquit illa,
 iam pridem omnem meam voluntatem in Domini mei voluntate
 repositam habeo, nec ab hoc proposito vlla ratione discedere po-
 téro: vos autem Dominum deprecamini, ut suam ipse in me expletat
 voluntatem. Nam quod ad me attinet, ego propter eius amorem &
 mori, & viuere ex æquo parata sum. Cum igitur omnes magna vi-
 precum diuinæ misericordiæ viscera pulsaremus, victus tandem mi-
 sericordiæ parens, sequenti sabbatho non solum acerbissimos,
 quos virgo patiebatur dolores, sustulit, sed eos contraria iucun-
 dissimam letitiam commutauit. Nemo autem molestè ferre de-
 bet, quod huic sanctissimæ virginis sacra Domini stigmata conce-
 damus; neque quisquam alicuius Sancti dignitati dedecus inferri
 putet, quod eandem Dominus gratiam alteri concesserit. Neque
 enim Ioannis Baptista (qui in matris vtero Spiritu sancto pli-
 nus fuit) dignitatem minuit; quod Hieremias etiam priusquam
 in lucem ederetur, sanctificatus esse dicatur. Neque enim par est
 certis finibus Domini misericordiam ita circunseribere, ut quæ
 semel

28 semel alicui Sanctorum contulit, nulli deinceps impartiri debeat, cùm liberalissima eius manus (quālibet multa largiatur) minui, & abbreviari non possit. Hoc ipsum enim Pius Papa, 2, in hymno aperte testatur his verbis; Quem latet virtus, facinusque clarum, quo nequit dici sanctius per orbem, vulnerum formam miserata Christi, exprimis ipsa. Pius Papa. II.

Cur autem Dominus voluerit summi beneficij loco & vulnerum suorum stigmata, & acerbissimos dolores amicis suis conferre, illud in causa esse puto, quod hac ratione incomparabilem charitatis suæ magnitudinem illis voluerit declarare. Summus enim ille dolor, quem in corporibus suis experiebantur, summum Christi dolorem, summumque amorem (à quo dolor ille proficisci cebatur) non obscurè declarabat. Quod magis autem hanc tantam

29 vim amoris presentiunt, hoc magis in tanti Redemptoris amore inflammantur. ¶ Hac item ratione Sanctos suos honore summo affecit; quando eos non modò in alijs rebus, sed in ea potissimum, quæ maximæ sibi gloriæ fuit (nempe in passionis acerbitate) similes efficere voluit. Quo honore, quid gloriosius? quid mirabilius? Hoc ipsum tamen animaduertere debent, qui varijs calamitatibus, aut morbis, aut inopia premuntur, nempe Dominum electissimis amicis dolores acerbissimos summi beneficij loco prebuisse, ne tales animum despondeant, cùm se varijs laboribus oppressos videant. Quamuis enim hi stigmata Domini membris expressa non ferant, Apostolus tamen labores omnes, quos propter Christum Dominum libenter, aut etiam patienter ferimus (quales Apostolus ubique tolerabat) non dubitauit hoc nomine appellare, cùm dixit; De cætero nemo mihi molestus fit: ego enim Galat. vlt. stigmata Domini mei in corpore meo porto. Cuius autem meritum sit voluntaria hæc laborum perpessio, id, quod modò subiçiam, sat aperte declarabit.

¶ Meminisse debetis fratres, me vobis initio concionis dixisse, mula huic virgini priuilegia præter visitatum ordinem cursumque diuinę gratiæ concessa fuisse: addam autem nouum & inusitatum aliud, quod in maiorem vos admirationem rapiat, quodque, nisi in eo diplomatice, quo sancta virgo in Diuos relata est, continetur, referre forsitan dubitarem. Id verò est: hanc virginem ab initio quadragesimæ ad festum usque Pentecostes (quod trium ob

ferè mēnsium spatiū continet) solo sacratissimæ Eucharistie cibō
victitasse. Quod si hoc mirum vobis videtur, addam aliud longè mi-
rabilius (quod eodem etiam diplomate continetur) nemp̄ octo an-
norum spatio, simili modo, sine ullo terreno cibo eam permanis-
se, nisi quod propter vitandā multorum offensionem, succum her-
barum coctarum deuorabat, quod tamen protinus vomitu, non si-
ne graui dolore, ejiciebat, stomacho nullam prorsus concoquendi
cibū vim retinente.

Quid autem cœlestis sponsus sibi voluerit, cùm hoc adeò
insolito priuilegio spōsam suam donare voluerit, solus ipse scit,
qui hoc instituit; nobis autem diuinare licet, multis de causis hoc il-
lum decreuisse. Primum, ne sancta virgo sumendi cibi occasione à
contemplationis studio aliquamdiu reuocaretur. Deinde, ne vlla
terrenæ rei voluntate, quæ interepulas, sanctis etiā hominibus
infidiali solet, caperetur. Exinde, quod hac ratione continuam pati-
entiae materiam (vt mox videbimus) virginis suppeditauit. Postremo
quod hoc nouo miraculo inestimabilem Eucharistie virtutem ho-
minibus testatam esse voluit, qua non solum interni hominis, sed
externi etiā vitam ea contineri docuit. Ex ipsa enim sacrofan-
ta Eucharistia tanta cœlestium consolationum copia in eius mem-
tem dimanabat, vt alimento corporeo stomachus non modò non
indigeret, sed neque sine graui tormento illud posset percipere:
quod si vim sibi facere vellet, cibum stomacho recusanti ingeren-
do, patiebatur durissimè, nec tamen sequebatur concoctio, sed
rursus per os violenter cibus omnis rejciebatur. Multa propter
hoc propè incredibile Dei donum passa est sancta virgo, ab ipsis
etiā domesticis, vt initio non nisi tentatio, & impostura Dia-
boli putaretur. Erat per id tempus eius confessarius Thomas Do-
mihicanus, isque suspicatus eam illudi ab Angelo Satana,
transfigurante se in Angelum lucis, cogebat eam quotidie ci-
bum capere. Dicente autem sancta virgine, se re ipsa experiri
melius se valere cùm cibo omni abstineret; porrò eo sumpto,
se langueret, & debilitari; ille perseverabat infidentia. Itaque
vt se veram sanctæ obedientiæ filiam declararet, totis viribus co-
nata est facere, quod ille iubebat: sed in tantum corpus om-
ne defecit, ut parum abesset à morte. Tum illi ad se accersito-
ait; Nonne pater ieunio mihi interdices, si meillo confici &
enecari videres? Illo respondentē, se planè interdicturum; sub-
intulit virgo, Cū ergo iam expertus sis, me sumen-
do.

do cibo in præsens mortis discrimen adduci, cur non etiam prohibes ne cibum accipiam? Hic ille vietus, cernensque certa mortis indicia in virgine, respondit, Fac sicut Christi spiritus te docebit: video enim illum in te grandia operari. Nemo neque dicendo, neque scribendo possit consequi, quantum persessa sit etiam à familiaribus propter eiusmodi rara Dei dona; quæ cùm illi capere non possent, carpere malebant & lacerare, quam admirari & venerari. Murmurabant, obtrectabant, morabant: ipsum etiam Thomam confessarium eò adigebant intuitum, ut eam reprehenderet. Hinc incredibiles in animo religiosæ virginis angustiæ nascebantur. Non enim illa aut præcepta sui confessarij negligere, aut proximis præbere offendiculum audebat. Solum ei solatum supererat in orationis refusione.

¶ Flebat coram Domino, & rogabat, ut suam voluntatem dignaretur tum alijs, tum in primis Thomæ confessario indicare. Et sæpe audiebat eam Dominus, & effecit ut confessarius sententiam mutaret. Vbi autem ad omnium notitiam pervenit, eam nullo cibo corporeo, nullo nisi aquæ frigidæ potuisti, omnes penè in eam commoti sunt & religiosi, & seculares; iactabanturque multa in illam temerè, impellente liuido Santana.

¶ Porro autem sancta virgo interrogata ab alijs, cur non instans ad liorum cibo vesceretur; miribili humilitate Dei eximiā gratiam, quasi ultionem peccatorum suorum interpretari solebat, ita respondens: Deus propter peccata mea raro quodam morbo me percussit, ita, ut quamvis libentissime velim edere, non possim.

¶ tamen. Quæso, precamini illum pro me, ut det veniam peccatis meis, quæ sunt causa malorum omnium quæ patior. Ecce unde suppeditabat non vulgaris fæse efferendi materia, inde sancta virgo occasionem cepit de se vilius sentiendi. Cæterum ut omnem infirmis scandali ansiā præipereret, statuit quotidie semel cum alijs ad mensam accedere, & modis omnibus periculum facere, num posset cibum corpori ingerere: sed reuera ipse sumendi cibi conatus, nedum sumptio ipsa, tantum eius corpori tormentum, & molestiam afferebat, vt etiam crudelissimus quisq; non posset non ei ex animo condolere, si coram esset intuitus. Nam quidquid ingerebat corpori, aut per os reijci necesse erat, aut atrociter in ea discribierat, & penè totius corporis inflationes efficiebat. Et quamvis nihil eorum quæ dentibus terebat, præter succum solum in stomachum

chum dilaberetur (nam crassam omnem substantiam expuebat) 37
 & caueri vix poterat quin aliquid succi deglutiret, tum etiam ob
 refrigerandas fauces, & guttur, libenter aquam forbillaret; atta-
 men quicquid hoc pacto sumplisset, cogebatur quotidie violen-
 ter ex imo stomacho exhaustire, sceniculi, aut alterius herbæ vir-
 gula per os ad stomachum usque depresso: quæ res ei summos pa-
 riebat cruciatus. Atque hac viuendi ratione uia est usque ad mor-
 tem, propter eos qui eius ieiunio offendebantur. Cum autem re-
 uerendus pater Raymundus cerneret quandoque eiusmodi car-
 nificinam, quam sancta virgo subibat, ne infirmis esset scandalo,
 miseratus eius vicem, hortabatur ne ita se crudeliter affligeret, sed
 potius murmurare sineret, quos ita libereret; illa subridens, lata re-
 spondit; Præstat ne, Pater, me hoc momentaneo tempore luere
 peccas peccatorum meorum, quam dare peccas sempiternas? Mur- 38
 muratores isti valde mihi utiles sunt; quia illorum causa ego pen-
 do creatori meo supplicia temporaria, cum debeam æterna. An
 verò par est diuinæ me iustitiae subducere? Minime sanè. Magni
 beneficij loco ego pono, cum iustitia exercetur in me in hac vi-
 ta. Ad hæc nihil habebat pater ille quod responderet: sed qui hæc
 audit, nisi planè truncus sit, facile animaduertet, ad quam subli-
 mem perfectionis gradum hæc virgo Christi perducta fuerit. Et so-
 lebat illa, itura ad mensam, dicere sociabus, Eamus ad sumenda
 iusta supplicia de hac miserrima peccatrice. Ita nimur illa ex om-
 nibus tum Dæmonum infestationibus, tum hominum persecutio-
 nibus aliquid ad sua lucra, & spiritales profectus adjiciebat: est
 que hæc eius valde memorabilis sententia; Si quis recte sciret uti
 gratia Dei, ex omnibus, quæ ipsi eueniunt, posset aliquid capere 39
 emolumenti.

Nunc igitur ad vos fratres. Finem principio iungamus. His vir-
 gini sanctissimæ priuilegijs à Domino concessis, facile intelligere
 potuistis, quantæ sint diuinæ bonitatis opes, quam mira ac pla-
 ne stupenda erga suos charitas, quos tam magnis mirisque bene-
 ficijs atque muneribus cumulat, & ornat. Hæc igitur causa (vt ni-
 hil esset aliud) ad eius nos amorem sic inflammare deberet, vt si
 mille mortes propter illius gloriam obeundæ nobis essent, libenter
 essent amplectendæ. Hæc item nos ad spem in eius benignitate &
 misericordia collocandam excitare debet; cuius præsidio fre-
 ti, non solum in omnibus calamitatibus (quibus hæc vita refra-
 ga est) sed in periculis irigo mortis tempore (in quo de tota
 æternitate.

4o æternitate ferenda sententia est) animum relumere, & fiduciam cōcipere possimus. Hac enim spe confirmatus D. Ambrosius, in mortis limine constitutus, cū ab eo quidam sancti sacerdotes postularent, vt propter aliorum salutem longioris vitæ inducias à Domino peteret, respondit, Non sic inter vos vixi, vt me vixisse pœnitentiat: nec mori timeo, quia bonum habemus Dominum. Felix planè qui hoc verè dicere potuit: & nos quoque felices, si immensa huius bonitatis amore incensi sic vitam instituamus, vt in extremo illo mortis agone, qui necessariò nobis subeūdus est, idē dicere valeamus. Quę quidem spes, facibus præsertim amoris inflammata, quandoquidem non pudefacit, nos rectā(nisi quid prius purgatorio igne luendum sit) ad sempiternæ felicitatis, & diuinæ visionis gloriam(quaæ bonorum omnium summa in continet) felici cursu perducet.

IN EODEM FESTO BEATAE CATHARINÆ Senensis Concio quarta, in qua variae S. Virginis virtutes, & eximia priuilegia, atque miracula referuntur, quibus immensa Dei bonitas, & charitas erga Sanctos suos aperte cognoscitur; cuius cognitio ad eius nos amorem vehementer accendit. Est autem idem argumentum, quod superioris concionis; quam uis aliæ hic virginis virtutes, priuilegia, & dona gratiæ referantur.

T H E. *Quam magna multitudo dulcedinis tuae Domine, quam abscondisti timentibus te!* Psal. 30.

H N his quaæ proposui verbis, dilectissimi, dulcedinis nomine diuinam bonitatem intelligi debere testis est D. Hierony. Hierony. qui, vbi cunque vulgata editio, dulcedinis verbo vtitur, ipse ad hebraicam veritatem, bonitatem, veritatem: sic hoc in loco, *Quam magna, inquit, bonitas tua Domine, quam abscondisti &c.* sic alibi; Domine præuenisti eum in benedictionibus bonitatis; vbi nos legimus, dulcedinis: sic & alijs in locis. In his ergo quaæ proposui verbis, dulcedinis nomine diuinam bonitatem intelligo; ad quam, quaæ dicturus hodiè de beata virgine Catharina sum, vos referre omnia vellem. Hanc enim bonitatem singularia virginis huius priuilegia, atque miracula maximè testantur, atque ad eius nos amorem magnopere incendunt, qui totius vitæ Christianæ

stianæ finis est, ad quem omnia, quæ dicimus, referre debemus, nisi officio nostro abuti velimus.

Sunt tamen quidam, qui in Sæctorum diebus festis, non miracula, sed eorum virtutes & præclara facta prædicanda esse dicant: propterea quod hæc nos vel ad eorum imitationem inducunt, vel certè tarditatem, & socordiam nostram arguunt, qui tam longo interuallo ab eorum imitatione distamus. At miraculorum commemorationis magis ad Sanctorum gloriam declarandam, quam ad vitam nostrâ instituendam pertinere videtur. Cæterum, si in miraculis Sanctorum philosophari sciamus, non minus ea nos ad Dei amore, & pietatis studiū, quam eorum virtutes excitare poterunt. Si enim perspecta diuinæ bonitatis, & charitatis magnitudo, (qua Sanctos suos prosequitur) ad eius nos amorem vehementer incedit, quantum, quæso, miracula immensam Dei erga suos bonitatem, & charitatis viscera prædicant atque testantur? Quid enim sunt miracula, nisi certissima diuinitatis testimonia, & clarissimæ voces, quibus Dominus eorum laudes, & gloriam testatissimam mundo esse cupit; ut mortales omnes summis honoribus eos afficerent, qui dum in viuis agerent, solam Dei laudem, & gloriam quaesierunt? Quibus enim facultatem patrandi miracula contulit, eos planè ad diuinitatis suæ consortium extulit. Cùm n. omnipotentiæ diuinæ proprium sit, miracula edere (lo lus enim qui stabiles naturæ leges fixit, eas quocunque voluerit, silete potest) efficitur sane, ut eos, quibus faciendi miracula potestatem contulit, omnipotentiæ, & gloriæ suæ quodammodo participes effecerit. Quam quidem potestatem non ipsis solum dum viuerent, sed oīsibus etiam, ac cineribus eorum (quod passim cernimus) contulit. Nec cineribus solum, sed frustulis quoque vestimentorum eorum eadē potestatem donauit. Quis enim se à diuinæ bonitatis laude contineat, cùm videat insanabiles morbos, hoc est, inviolabiles naturæ leges semicinctijs Pauli, & Sudarijs, quib' nariū sordes emungebat, cedere, & eorū dignitatem reuereri? Quodq; omnē superat admirationem, ijs etiam rebus, quæ Sanctorum cadauerat attigerunt, similem potestatem concedere sæpe solet. Hoc autē (vt aliorum Sæctorum exempla silentio præteream) Catharinæ nostræ contulit. Ut em in eo diplomate, quo sancta virgo in Divos relata est, legimus, multis ea saluti fuere, quæ sacrū eius corpus attigerunt. Inter quos fœmina quedā graui morbo oppressa, cum propter astutum multitudinē ad sacrū eius corpus, antequā humaretur, accedere non posset, linteolū astatibus dedit, quo virginis corpus tangerent: quod

quod vbi recepit, capitiq; admouit, perfectam cōfestim sanitatē est adepta. Quāta ergo diuinę bonitatis significatio est, sic bonos honoreare! Quātus etiā virtutis amor, talibus cā præmijs afficere & commēdare! Quanta deniq; erga Sanctos suos Dñi charitas, quādo sumum illud imperiū, & potestatē, quā ipse diuinitatis iure supra omnes conditę naturę leges habet, nō modō ipsiſ contulit, sed eorum etiā ossibus, & cineribus; nec his modō, sed eorum sudariolis & semi cinctijs (quodq; ijs omnibus mirabilius est) ijs etiam rebus, quæ eorum ossa, & cineres attigerunt! Expēndite nunc quæſo, quibus eos in ccelo honoribus afficit, qui tantū sudariolis huiusmodi honorem cōtulit. Si igitur nihil est quod mentes nostras magis ad dilectionē inflammet, quām eximia bonitatis species in oculis, & aspectu proposita, quid quæſo nos magis in conditoris nostri amorem accendere debeat, quām immensa eius bonitas his clarissimis argumentis declarata? Quid præterea nos ad virtutis amorem excitare magis potest, quām quod eam videmus tantis ab altissimo rerum omniū Dominō præmijs honorari? Hęc autem, fratres, eo à me consilio dicta sunt, vt quoniā nōnulla B. Catharinę virginis miracula mihi hodiē recitāda sunt, intelligatis, quo nā modo in ijs philosophadū sit. Non enim hoc agimus, vt virginis huius eximiā sanctitatē agnoscamus, sed vt immensa Dei nostri bonitate, & in suos charitate his argumentis perspecta, in eius amore magis accendamur. Ad hoc enim nos dī. Psal. Ix. uinus vates inuitat, cūm in Sanctis suis laudare Dominum iubet. Quod vt nos piē, & religiosē præstare possimus, cœlestem opem, sacratissimę Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

A V E M A R I A.

¶ Cūm omnia christiane fidei dogmata (quæ ab inexhausto diuinę sapientię fonte manarūt) omnē humanae intelligentię vim superēt, tūm nihil est quod minus à nobis cōprehendi posſit, quām immēla illa bonitas, & charitas, quām erga Sanctos, & electos suos Dñs ostendit; & summū illud odiū, quo & impiū, & impietatē ei⁹ detestat̄. Cuius rei cū multa, & maxima sint argumēta, tū nullū maius est, quām incarnationis & passionis Dñicę sacramētū. Si enim queras, qua de causa immēla illa maiestas (qui⁹ lucē habitat inaccessibile) carnē sumere, & se ad abieciissimū crucis suppliciū d̄mittere dignata sit, Apostol⁹ tibi respōdet, cūait; Dedit semetipſū p. nobis, vt nos redime Tit. 2: ret ab omni iniqtate, & mūdaret sibi populū acceptabilē, sectatorē honorū operū; nihil cogitari mai⁹ Dei filio pōt. Is autē dedit semetipſū, hoc est, vitā suā acerbissimę & ignominiosissimę morti obtulit, vt pec-

vt peccatum ē mundo eliminaret, & iustitiam, ac pietatem stabili-
ret: atque hac ratione declarauit, quām immani odio impium, & im-
pietatem eius detestaretur, & quo dilectionis affectu pium, & pieta-
tem eius amplectetur. Idem etiam illa eiusdem Apostoli verba te-
stantur, quibus viros ad vxorum suarum dilectionem hortatur, his
Ephes. 5. verbis: Viri, diligite vxores vestras, sicut Christus dilexit Ecclesiam,
& tradidit semetipsum pro ea, vt exhiberet ipse sibi gloriosam Ec-
clesiam, non habentē maculā, aut rugam. Ruga, quæ in senibus car-
ne & sanguine destitutis inuenitur, delicta insinuat, quæ vocamus
omissionis: macula vero, quæ deformitate sua corpus dehonestat,
peccata designat commissionis. Significat ergo Apostolus, tam acer-
bo odio omnis generis lethalia peccata Christum Dominum prose-
cutum fuisse, tantoque amore animæ pulchritudinem (quæ his de-
formitatibus vacaret, quæque cunctis virtutum coloribus ornata lo-
esser) dilexisse, vt non dubitauerit vitam, & sanguinem in cruce pro-
fundere, vt hoc spirituali sanguinis sui purpurisso animarum pul-
chritudinem decoraret. Quemadmodum ergo sanctus patriarcha

Simil.
Genes. 29. Iacob, vbi Rachelis pulchritudinem contemplatus est, libenter an-
norum septem labores perferre voluit (quin etiam videbantur illi
anni pauci præ amoris magnitudine) sic noster Iacob, iustissimus ve-
ræ pulchritudinis æstimator, tanto eius amore captus fuit, vt non
solum quam pertulit crucem, sed multò etiam acerbiorem subire pa-
ratus fuerit, vt animas nostras hac spirituali pulchritudine décora-
ret. In huius autem rei argumentum, quid Dominus Catharinæ Se-
nensi dixerit, hoc in loco referam. Cùm enim sancta virgo magna
vi precum cuidam fœminæ, animo & corpore ægrotanti, peccato-
rum veniam impetrasset, vidissetque sancta virgo eius animam post
mortem inæstimabili decore fulgentem, dixit Dominus ad virgi-
nem, Quis non omnem meritò perferat laborem, vt possit lucrari
tanta pulchritudinis creaturam? Si ego tanto animarum amore ca-
ptus fui, vt pro illis redimendis homo fieri, & sanguinem fundere
voluerim, quanto magis vos debetis in eam curam incumbere, ne
pereant tam speciosæ creature?

Iean. 15. Huius autem charitatis magnitudinem Dominus declarauit,
cūm ad discipulos dixit, Sicut dilexit me Pater, & ego dilexi vos.
Quia enim alia ratione magis huius dilectionis suæ magnitudinem
patefacere potuit, quām cūm eam immensè illi dilectioni, qua Pater
æternus vnigenitum suum diligit, comparavit? Quamuis enim mul-
tum inter utramque dilectionem interfit, magna tamen eius laus &
commen-

12 commendatio est, quod cum immensa illa dilectione comparetur. Hoc est igitur primum diuinæ dilectionis argumentum, quod ex diuinæ dilectionis sacramento sumitur.

Est aliud, quod tum ex diuinarum promissionum, tum ex beneficiorum (quæ in Sanctos suos Dominus contulit) magnitudine colligitur: quorum illud sacræ literæ; hoc Sanctorum historiæ vbiq; prædicant. Ut enim amor, quo nos Deum diligimus, autore Gregorio, *Greg.* otiosus non est (operatur enim magna vbi est) ita, ac multo etiam minus Dei erga nos amor otiosus esse potest, sed amplissimis promissis, & beneficijs declaratur. Qualis enim illa promissio est; Nec

1. Cor. 2.

oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt quæ præparauit Deus diligentibus sc! Et quidem hæc promissio ad futuram præcipue vitam spectare videtur. Sunt alia ad hæc etiam vitam

3 pertinentes, quæ inæstimabilem diuinæ erga pios charitatis significationem præbent. Quid enim illa promissione maius; Si manseritis in me, & verba mea in vobis manserint, quodcunque volueritis, petetis, & fiet vobis? Magna quidem hæc promissio; sed illa tamen adhuc maior, Amen dico vobis, qui credit in me, opera quæ ego fa-

Ioh. 14.

cio, & ipse faciet, & maiora horum faciet: quia ego ad Patrem vado: & quodcunque petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam. His verbis nihil planè humanae auaritiae relictum est, quod vterius tendere posset. Iam vero quoties idem Dominus petitionum nostrarum vim, & efficaciam, quæ quicquid petierimus, impetreremus, promittit?

Tunc, inquit, inuocabis, & Dominus exaudiet: clamabis, & dicet, Ecce adsum. Et quasi hoc parum esset, adeò se promptum atque paratum ad suorum vota implenda pollicetur, ut alibi per eundem Prophetam *Ezai. 58.*

14 dicit, Et si que, antequam clament ad me, exaudiem eos, adhuc ipsis loquentibus ego audiam.

Ceterum inter magnificentissima Dei missa, paterna illa cura, & prouidentia, quam piorum gerit, præcipue numeratur; quæ flagrantissimam erga illos charitatem, & bonitatem ostendit. Qualis

Zach. 2.

enim illa prouidentia est, quæ ait, Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei! Qualis & illa, Angelis suis mandauit de te, ut custodiant te in omnibus vijs tuis. In manibus portabunt te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum! Qualis & illa, quæ viro iusto promittitur, Cum ceciderit, non collidetur: quia Dominus supponit manum suam *Psal. 90.* Quid illud, quod Saluator ipse discipulis in Euangeliō ait, omnes

Matth. 10.

corum capillos à Deo esse numeratos?

In Quæ sit autem harum promissionum dignitas, & maiestas, ne-

2000. 3.

Dd

mo

Prou. 8.

mo planè assequi poterit, nisi qui earum in se vim fuerit expertus: vel certè qui in vitiis Sanctorum earundem promissionum veritatē diligenter fuerit contemplatus. Nulla enim ratione melius hæc tam ampla, & magnifica promissa, quām in his fauoribus, & beneficijs, quibus Sanctos suos Dominus ornare dignatus est, intelliguntur. Quocirca Sanctorum vitæ harum promissionum velut interpretes quidam & commentarij sunt. In illis enim longè clariū Dei dona videmus, quæ in literis sanctis promissa legimus. Sumamus, exempli gratia, suauissima illa increatæ sapientiæ verba, quibus ait, Delicias suas esse cum filijs hominum. Quis nostrū, quales hæc deliciae sint, & quousque pertingant, assequi plenè potest? At quisquis legerit, quām mirabiliter, quibusque testibus Christus Dominus Catharinam nostram, interueniente piissima genitrice sua, sibi desponsauerit, & dato annulo subarrhauerit, & cotidie deinde ab ea extraxerit, & apud se triduo retinuerit, ac postrem tam familiariter cum sacra virgine versatus fuerit, ut in cellula sua deambulans Davidicos cum ea Psalmos recitaret, is planè intelliget, quales illæ deliciae sint, & quousque tandem perueniant; ideoque non temerè à nobis dictum esse iudicabit, Sanctorum vitas esse clarissima diuinarum promissionum commentaria. Quamuis autem multa ex his talia sint, quæ communem hominum fidem superare videntur; si quis tamen in summum illud redēptionis, & amoris opus (de quo superius meminimus) oculos conciijciat, facile videbit, longè minus esse quicquid benefiorum in Sanctos suos Dominus contulit, quām quod pro illis perpeti dignatus est. Quid enim propter eos non faciet, qui vt eos sanctitatis gratia decoraret, capi, ligari, colaphis & alapis cædi, sputis illini, flagellis verberari, irrisio purpura vestiri, spinis coronari, arundine percuti, crucem fractis humeris bainulare, & in ea tandem inter maleficos crucifigi passus est? Quid ergo pro suis nō faciet, qui hæc omnia in eorum gratiam pertulit? Quo modo nunc manus contrahet à muneribus largiendis, qui vt ea largiretur, manus clavis cōfigi passus est? Quid negabit, cùm dando nihil amittit, qui vt daret, vitam ipsam amittere non dubitavit?

Hæc ideo à me tam multis dicta sunt fratres, partim vt summanam hanc piorum dignitatem, & gloriam vobis ante oculos ponerem, quò vos ad eius amorem inflammarem; partim vt credibilia vobis facerem, quæ de hac sanctissima virgine Catharina litteris prodita sunt, quæ multis alioqui incredibilia videntur. Nam

18 & eius confessarij, qui ipsius innocentissimam vitam, & incorruptos mores proprius contemplabantur, saepe propter rerum magnitudinem, & nouitatem, de ipsarum veritate & fide dubitabant. Quia de re quid venerabili eius confessario Raymundo acciderit, idem ipse declarauit. Ait enim, se initio, cum venisset ad eius familiaritatem, multis modis de incredulitate suis tentatum, diu que quadam fluctuatione iactatum, num ea, quae virgo referebat, a bono, vel malo spiritu proficiserentur. Orabat autem anxie Dominum, qui nec fallere potest, nec falli, ut ab ipso dirigeretur. Interim subito ei venit in mentem, si sanctæ virginis precibus obtineret a Domino insolitam quandam, & quam nonnunquam esset expertus ob admissa peccata contritionem, id ipsum fore signum euidentissimum, a Spiritu sancto omnia illius facta profici: ne-

19 mo enim nisi a Spiritu sancto hunc habere dolorem potest. Itaque accessit ad virginem, & eam impensè rogauit, ut sibi a Domino impetraret veniam peccatorum. Illa hilariter respondit, se id libentissime facturam. Addente autem Raymundo, se non posse frui quiete, nisi eius veniam ac remissionis certum obtineret signum, nempe magnam quandam & insolitam contritionem. Mox sacra virgo annuit se eam illi impetraturam. Abiit is deinde domum, & altera die morbo laborans decubuit. Eodem tempore etiam sancta virgo febribus afflita decubebat, aitque ad sociam, Eamus visum patrem Raymundum, quia male habet. Illa respondent, non esse necesse, & si maximè foret, se peius illo valere: mox præter morem celeriter cum socia abiit ad illum, aitque illi, Quid habes pater? Ille vero præ debilitate ægre quipiam loqui poterat, sed tamen adhibita vi ait, Cur domina hic venisti? peius tibi est, quam mihi. Illa incipiente suo more loqui de Deo, & nostra ingratitudine, non nihil confortatus Raymudus assedit, nihil iam me mor hesterne petitionis suæ, aut sponsonis virginis: cumq; illa loqui pergeret, oblata est menti Rayundi quædā insolita consideratio peccatorum suorum, & quam esset eorum causa sine dubio reus mortis; è diuerso autem subiit eius metem cognitio bonitatis dignæ, quæ eum gratuita bonitate ab ea morte liberaret; ipsamq; mortem in vitam, & ignominiam commutarer in gloriam. Sub hac contemplatione ille præ multo cordis dolore tantam vim lachrymarum effudit, in eumque rugitum prorupit, ut timeret etiam cor ipsum & pectus disruptumiri. Id ut vidit sacra virgo, quæ ea sola causa venerat, conticuit, ut ille vberim fleret, & singultiret.

Interim Raymundo renouata est memoria petitionis suæ, & pro-
missionis virginis, vertensque se ad eam, dixit, Est ne hæc bullæ quæ
heri petui? (bullam enim vocauerat certum signum obtentæ venie) illa respondit, Ipsa est: addiditque ut memor esset gratiæ Dei, & ab
scessit, illo spei atque læticiae pleno. Hæc igitur hoc in loco referre,
fratres, volui, ad eorum fidem faciendam, quæ de hac virgine san-
ctissima partim in alijs concionibus dicta sunt, partim in hac
etiam dicentur.

¶ Atque ut ab eius familiari cum Deo consuetudine exordium ca-
piamus; tota eius vita perpetua quædam oratio fuit. Duas enim ho-
ras noctu & interdiu somno dabat, reliquas diuinis colloquijs, & o-
rationis studio impendebat: in qua miris delicijs, spiritualiisque gau-
dio cum spuso suo ita fruebatur, ut ipsa confessario suo secreto dia-
xerit; Tantum gaudium obtinet cor meum, ut vehementer admirer,
posse animam meam diu in corpore durare: addebatque, Tan-
tum in corde meo ardorem sentio, ut hic corporeus ignis frigere mi-
hi magis, quam vovere videatur. Denique tanta huius gaudij, & ar-
doris vis erat, ut frequentissime omnem illi sentiendi vim adime-
ret. Cuius gloriæ humani generis hostis inuidens, saepè mortem illi
hac occasione machinatus est. Accidit enim sanctam virginem quan-
doque sedere ad multas prunias, & veru cum carnibus aspergendas ver-
fare. Interim cogitabat illa de Sponso Christo, cuius amore intusar-
debat, & ecclasiæ passa non amplius mouere se potuit. Vedit hoc Ly-
sa, vxor fratris eius, & intelligens quid pateretur, cecepit ipsa versare
veru, ac deinde omnia alia eius officia exequi. Duravit autem ea ec-
clasiæ diu, donec iam omnes cubitum iuissent. Lysa autem vigilare
decreuit, ut eius rei finem videret: egressaque post longam moram,
ut exploraret, num sibi esset reddita, vedit toto corpore eam in pri-
nas corruisse. Exclamauit ergo ciuilans, Heu, Catharina platiæ est
combusta: accurrensque velociter, & ab igne eam extrahens, inuen-
it neque corpus, neque vestes illa ex parte lefas ab igne, imo nec
odorem ignis extare in illis: cum tamen aliquot horis in illo igne ia-
cuisse crederetur. Solebat autem tartareus Demon, nimis acerbè fer-
rens lucra animarum quæ per eam in diuersis regionibus crebrè sie-
bant, saepè eam multis aspectibus, Deoque permittente, toto cor-
pore iactare in ignem. Cunctis vero ciuilibus illa subridens, pror-
sus illæsa exibat ab igne, dicens, Nolite timere: mala catcha hoc se-
cit: sic enim appellabat Diabolum.

Illud

24 Illud verò in hac virginē mirabilius, quod nō modò p̄e amo-
ris & gaudij magnitudine omnem sentiendi vsum amittebat, sed
interdum etiam vi spiritus sacrum eius corpus à terra eleuatum, in
aére pendulum manebat. Quam rem non vulgari aliquo testimo-
nio, sed ipsius diplomatis, quo virgo in Diuos relata est, constat:
sic enim in eo legimus: Rapiebatur saepe sancta virgo à spiritu, & in
aére suspensa diuinis contemplationibus pascebatur; adeò extra se
acta, vt expuncta, percussaque nihil omnino sentiret: idque frequen-
tissimè illi contingebat, cùm diuinissima reficeretur Eucharistia. Ha-
ctenus diplomatis verba.

¶ Quia verò sancta virgo hunc cœlestem cibum audissimè freque-
tabat, multos passa est obrectatores, qui indignum esse dicta-
rent, mulierculam adeò frequenter ad sacram Eucharistiam acce-
dere. Veruntamen Reuerendus P. Raymundus, scens eius fer-
uens desiderium, pro viribus dabat operam, vt illa tanto bono,
quoties vellet, frueretur. Quando autem mens eius eiusmodi in-
flammabatur ardore, dicere consueuerat patri Raymundo, Pater, ego
esurio: propter Deum porrige mihi cibum animæ meæ. Hac etiam
ex causa Gregorius xi, Romanus Pontifex in eius gratiam Pótificio
diplomate permisit ei, vt posset apud se habere aliquem quotidie,
qui eam absoluere, & sacrofanciam Eucharistiam ministraret: imo
etiam vt liceret ei altare portatile habere, sicque posset ubique Mis-
sam audire, & illud eximium sacramentum sumere. Narrat autem idē
pater Raymundus, sacram virginem sibi hora tertiarum ab itinere
quodam reuertenti dixisse; O si scires pater, quantum ego nunc esu-
rio: ipsum autem facile intellexisse quid ipsa velleret, sed excusasse se à
sacrificando, tum temporis importunitate, tum itineris defatigatio-
ne. Ea verò iterum dicente, se vehementer esurire, accessisse ipsum
ad sacrificandum illa præsente: cumque illi sub finem esset præbitu-
rus Eucharistiam, faciem illius instar Angelicæ splenduisse: tum ve-
rò se mente ita dixisse, Veni Domine ad sponsam tuam: moxque sa-
cram hostiam, priusquam eam cōtingeret, ad ipsam vtrò accessisse
spatio latitudinis digitorum trium, & eò amplius. Quid igitur hac di-
uina benignitate mirabilius? Quantum puritatis amator in illud pu-
rissimum pectus ingredi cupiebat, qui non modò tantum sui deside-
rium in illo excitauit, sed ipse per se ex sacerdotis manibus ad illud
ire properabat!

¶ Alio quodam tempore sancta virgo magno tenebatur sa-
crae communionis desiderio, sed nimis afflita iliacis, alijsque do-
loribus,

loribus, misit ad patrem Raymundum sociam suam, quæ rogareret, ut differret non nihil Missæ celebrationem. Ille libens annuit: sed morbis se non remittentibus, iterum misit sociam, quæ diceret se non posse præ doloribus sacram communionem percipere. Interim nihilominus, Raymundo nesciente, ipsa venit ad templum vbi ille sacrificium offerebat, & se in extrema ferè templi parte reponens, preces feruentes ad Christum fudit, ut sicut ipse sacræ communionis desiderio eam affecisset, ita etiam per se ipsum illud perficere dignaretur. Pergit Raymundus longo ab ipsa interuallo offerre sacrificium: vbi autem ventum est ad sacram hostiam frangendam, quædam pars, magnitudine ferè vnius fabæ, diligenter aduertente Raymundo, exiliij ultra calicem in corporale, sed eam ille nulla ratione, cum diu multumque pollea quæsisset, inuenire potuit. Quamobrem valde anxius tandem ad sanctam virginem peruenit, & ab illa didicit, eam particulam ex ipsis Christi iacrosanctis manibus fese percepsisse. Quid hoc in loco prius mirari debeam, fratres, prorsus ignoro: an immensam illam Domini Salvatoris benignitatem, qui hac tam noua & insolitarione se ipse suis manibus ipsosæ suæ tradere, & sacramenti sui minister effici dignatus est; (cum præsertim non deesset sacerdos, qui illud ministraret) an tantam illam virginis de eius immensa bonitate fiduciam (ne audaciam dicam) quæ hanc nouam communionis gratiam petere ausa est? Quantum ergo sancta virgo sibi de diuina bonitate pollicebatur! quos diuinæ familiaritatis, & suavitatis obsides intra se receperat, quæ hoc tantum ab ea petere non dubitauit! Quid indulgentius, imo verò quid audacius creatura à creatore suo poterat postulare? Verùm hoc tantum munus ad immensam Dei bonitatem, atq; suavitatem reuocandū est, quæ hanc virginis mentem immisit, vt fidenter ab ipso tantum hoc donum postularet. Qui enim fieri poterat, vt mens humana hanc tantam de summo illo rerum omniū conditore fiduciam, nisi ab ipso præuenta, & excitata, conciperet? Summus ergo ille puritatis, & sanctitatis amator hac mirabili ratione incomparabilem erga puras & simplices inentes bonitatem, atq; dulcedinem voluit demonstrare; quæ tanta est, vt nulla ratione cōprehendi, ac multò minus vlla oratione possit explicari. Ingenuè fateor tarditatem & infantiam meā: nulla enim verba prorsus inuenio, qui bus hanc tantam diuinæ bonitatis, & charitatis dulcedinē patefacere valeā. Quicquid enim lingua profert, aut calamis scribit, lögē minus est quam quod cogitatione animus cōprehendit. In rebus quidem

30 dēhumanis cūm videmus homines ob flagrātissimū alicuius creaturæ amorē propè ad infanīā redigi, dicere solemus, eos veneficijs & philtro esse de mēte deductos; atq; ita vim amoris, quo infaniūt, explicamus. At cūm nefas sit tale aliquid de immēta illa bonitate cogitare, quā tñ vidēmus incōparabili dilectioni, mirisque fauoribus pu-
ras suorū mentes prosequi, nihil habemus quod dicere valeamus, nī si q̄ ille, qui infinitè bonus, imo ipfissima infinita bonitas est, inestimabili amore castas mētes prosequatur, quas bonitatis & sanctitatis suę imagine, ipsius manu perpolitas & decoratas cernit: seipsum em̄ in illis diligit. Quam dilectionis vim (vt initio diximus) acerbissimæ mortis supplicio declarauit: quo minus mirādū est, si manib⁹ suis Ca-
tharinę spōsę seipsum præbuit, qui sanctissimas man⁹ suas p̄ illa clavis cōfigi passus est. Quis igitur cum hæc audit non cum Propheta Psal. 36.
31 clamet, Quām magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscōdisti rimentibus te!

Quanta verò luce, quo spūs gaudio, quo charitatis ardore sanctæ virginis mēs cōpleretur, cū sacerā sumeret Eucharistiā, ccelesti q; spōso per huius sacramēti virtutē cōiūgeretur, illud argumēto est, quod (quēadmodū paulò antè diximus) vbi eā accepisset, ecstasim mētis, duabus, & interdū tribus horis patiebatur. Ecstasim autē Theologi fieri dicūt, cū mēs adeò potēter diuinis reb⁹ intēta est, ad cōq; in Dēū suspēsa, vt oēs inferiorū viriū actiones ab officijs suis feriētūr, & cef-
sent; adeò, vt nec vegetādi corporis, aut mouēdi, aut etiā sentiēdi vis suis officijs fungatur, & neq; adhibitū etiā ferrū, aut ignē sentiat. Ve-
rū vt hoc ipsum, quāta sit illa amoris vis, qua mēs in Dēū absorbetur,
declarat; ita cōtrà quāta sit illa diuinę pulchritudinis, bonitatis, & sua
32 uitatis im mētis appetit: quę ad oē potēter superiores animæ vires
post se rapit, vt inferiores omnib⁹ his officijs destituātur, quib⁹ à na-
tura donatē sūt. Vtrūq; em̄ hac vna cōiectura vtcūq; colligere licet,
& fruētis animę iucūditatē, & diuinę pulchritudinis, & bonitatis ma-
gnitudinem; quę tāta vi post se mēte trahit, vt naturae suae oblita, in
Dēū quo dammodo trāsferatur. ¶ Quia veò animales homines ea-
quę sunt spūs Dei nō affeūt, varijs modis (dū sic virgo rapere-
tur) eam afflictabant. Nam & quibus cura claudendi Ecclesiæ fores
commissa erat, vi eam ab Ecclesia expeltebant, socijs eam velut
exanime corpus deferentibus & sub dio extra Ecclesiam sub-
Sole frequenter expectantibus donec sancta virgo ad se rediret. Nec defuit sceleratus quidam homo, qui impressis in vir-
ginem calcibus, dum ecstasim pateretur, atrociter in eam desœui-

ret: qui tamen hoc non impunè tulit, Christo sponsæ suæ iniuriam vindicante. Paucis enim post diebus miserrimus homo laqueo sibi vitam eripuit. 33

§. II.

Ex hac autem virginis charitate, tanta virtus puritas & innocentia in ea orta est, ut R. P. F. Stephanus Carthusiensis Prior, qui virginis amanuensis extitit, & longo tempore cum ea versatus fuit, post alia clarissima eius præconia, iureiurando confirmet, se nullum otiosum verbum tam longo temporis spatio ab ea prolatum audiuisse. Sed quoniam sine aliquo leui lapsu hæc tam periculose virtus spatio (que tota tentatio esse dicitur) transfigi non possunt, quibus gemitibus, ac lamentis, quo doloris aculeo virgo sauciata fuerit, si quid tale ei obtigisset, hoc exemplo intelligi poterit. Quodam die festo Conuersionis sancti Pauli, quem virgo sancta vehementer 34 amabat, tam sublimiter spiritus eius in Deum raptus fuit, ut tres integras dies & noctes immota manserit, nullisque corporis sensibus via fuerit. Tandem redditus sibi, videbatur quasi dormitare, nec tamen dormire penitus: adeò ægre spiritus ab illa cœlesti visione ad hanc vitam redibat. Cum autem ea sic haberet, venerut ad eam duo patres Dominicani, sciscitabanturque, num vellet cum ipsis ire ad inuisendum quedam insignem virum in eremo degétem, Illa quasi dormitans respondit se velle. Sed simul atque id protulit, tanta ei iniecta religio est, tamque acerbis conscientiae dolor (quod non esset ex animo loqua, sed quasi iocosum dixisset mendacium) ut pre dolore animi tres dies atq[ue] noctes sine intermissione tenuissimam illam culpam luxerit, in quam illam Deus cadere permisit, ne reuelationis illius magnitudine extolleretur. Nam re vera sub hac triduana ecstasi ea viderat, quæ nullis possent verbis explicari. Quæret fortasse aliquis, cur hæc sancta virgo, imo cur Sancti omnes, leuissimos lapsus (qualis hic extitit) tam acerbo luctu lamentabantur, cum præsternit humana natura, etiā in viris sanctissimis, his labeculis carere non possit. Ad quod planè respondemus, viros sanctissimos non tam culparum pondus, quam diuinorum beneficiorum magnitudinem attendere solitos. Cum enim tot se diuinis beneficijs velut obrutos animaduerteret, quod plura debebant, hoc se arctioribus vinculis ad benefactoris sui obsequium, & amorem astrictos intelligebant: ideo que si qua in re, vel leuissima, tam benignissimi, atque indulgentissimi parentis oculos offendissent, acutissimi doloris gladio sauciantur. Magnus ergo amor, & beneficiorum magnitudo, ma-

gui

36 gni huius doloris causa erat. Hoc attendant, qui pluribus a Domino beneficijs præuenti, atque ornati sunt: aliter enim hi, alter alij dolere debent, qui minora receperunt, si quando fortè lapsi sunt. Quid nos ad hæc dicemus fratres, qui tot flagitijs & sceleribus inquinati, (quibus tremendam illam maiestatem nobis infensam reddidimus) non tamen tot admissis criminibus, vlo doloris sensu tangimur, nullas lachrymas fundimus; qui tamen quævis vel leuissima rerum terrenarum iactura discruciamur, ac rumpimur? Vnde quæso tantus illic stupor, tantus verò hic dolor? Non est difficile huiusrei causam diuinare. Necesse est enim, vt quæ cum amore possidemus, cum dolore amittamus. Hic igitur dolor facilè declarat, quantò ardentiùs terrenum puluerem, quām summum illud & infinitum bonum diligamus. Quod, quid esse in-

37 dignius, quid iniustius, quid execrabilius potest? Fulminat contra hos diuinæ maiestatis contemptores Apostolus, cùm ait; Si quis non amat Dominum Iesum, sit anathema maranatha. At hæc sancta virgo, quæ eximio Christi amore flagrabat, grauissimo cruciabatur dolore, cùm vel leuissima in re se illum offendisse putabat, propter cuius amorem mille mortes perpeti parata erat. Gladius igitur amoris, vim illam doloris vehementer acuebat. Multum enim doluit, quæ multum dilexit: nos quia non diligimus, non dolemus.

Ex eodem autem charitatis fonte, & familiariter cum Deo amicitia, diuinorum secretorum communionem oriri Saluator in Evangelio docet, cùm ad discipulos ait, Iam non dicam vos seruos: quia seruus nescit quid faciat dominus eius. Vos autem dixi amicos; quia omnia quæcunque audiui à Patre meo, nota feci vobis. Hoc enim veræ amicitiae proprium est, vt nihil amicus ab amico vellet habere se iunctum. Hanc autem gratiam tanta plenitudine huic virgini puritatis amator Dominus contulit, vt cogitationum arcana, & secreta diuina, & futura multa (quæ tum ad priuatas personas, tum ad totam Ecclesiam pertinebant) cum ea velut amicus cum amico, quo familiariter vtitur, communicare soleret. Nihil enim amico dulcius, atque iucundius, quām amico coiuere, & dulces cum eo miscere sermones, & pectoris sui arcana illi patefacere: hoc enim est velut intra pectus suum illud admittere. Quia in re nescio quid prius mirari debea; an quod immensa illa maiestas sic se ad homines demittere dignetur, vt qui Seraphicis spiritibus se mirabilem prebet, adeò se familiarem humili cuidam fœmi

næ exhibeat; an quod humilis scemina ad tantum dignitatis gradum euecta fuerit, vt tam familiariter cum rerum omnium Domino, quasi cum dilectissimo sponso versaretur, & ab ipso omnibus in rebus erudiretur? Cuius cum multa afferte exempla possem (quæ plures conciones desiderarent) vnum solummodo proferam, quod in Pij Papæ. II. diplomate superius citato continetur his verbis: Pro pace Florentinorum, qui cum Ecclesia dissidebant, & interdicto suppositi erant ecclesiastico, Apenninum, & Alpes transire, atque vique in Auinionem ad Gregorium undecimum Pontificem Maximum antecessorem nostrum proficisci non dubitauit. Cui yotum suum de petenda vrbe Roma in occulto factum, sibi soli, ac Deo notum, sepe diuinitus cognouisse monstrauit. Fuit enim in ea spiritus Prophetiae: multa prædixit antequam fierent, & occultissima reuelauit. Quid vero illud, quod ab hoc cœlesti præceptore erudita, non modo futura prædixit, & occulta cordium patefecit, sed mirabiliter etiam sapientia donata fuit; qua & libros, & epistolas mirabili doctrina resertas composuit: quodque omnem superat admirationem, mulier omnis generis disciplinarum ignara, sepe duobus, sepe tribus, interdum etiam quatuor scriptoribus epistolas sine vlla cunctatione dictabat. Erat quippe lingua eius calamus scribæ velociter scribentis, Patrisque cœlestis Spiritus, qui in purissima eius mente sibi domiciliū elegerat, in ea loquebatur.

Psal:44:

Nec minus illud mirabile, quod ab eodem magistro legendi facultatem diuinitus accepit. Cum enim literarum ignara Davidicos Psalmos recitare concupisset, & à quadam socia alphahetum sibi describi postulasset, atque dies aliquot huic studio impendif-
feret, nec posset tamen, propter altissimam illam mentis in Deum eleuationem, plenam docenti mentem præbere, frustraque secum laborem sumere intelligeret, minori compendio hanc legendi fa-
cultatem adipisci voluit. Sponsi namque sui charitate freta, deoque eius benignitate, & familiari amicitia certa, ad illum configit, & hanc legendi gratiam petiit. Qui sponsæ voluntati annuens, sine vlla mora contulit quod postulauit. Stupebat ad eam rem pater Raymundus, videlicet eam expeditissime legere, quam nec syllabatim quidem antea pronunciare, ne dum literas nouisse sciret. An nō igitur hæc adeo magnifica Dei dona, quæ in puras mentes nihil aliud quam ipsum sitientes confert, nos clamare cōpellent, Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te! Hæc

42 te! Hęc enim nō ideo dicimus, vt Sāctorū dignitatē & gloriā agno scamus, sed vt immensam Dei bonitatē & charitatē, qua pios prose quitur, perspectissimā habeamus, atq; in tātē bonitatis amorē rapia mur, quā nō minus nobis (si pię illum coluerimus) quām præteriti temporis Sanctis exposita est, quando personarum acceptio in illū cadere non potest.

III.

Sed quoniā inter singularia Sāctorū priuilegia vim orationū & efficaciā præcipue numerauimus, de hac etiā nonnihil breuiter perstringemus, si prius tā illud admohuerimus, perfectā orationē, quae ccelos penetrat, quā diuinæ misericordiæ aures puliat, quę nunquā vacua recedit, quę postremò vincit inuincibilē, & omnipotētē ligat, eā esse, quę nō sterilis, & iejuna, sed quę fide, spe, charitate, & bonorū operū societate fœcunda est. Hęc em̄ ideo vacua nō recedit, quia

43 bonis operibꝫ plena ad misericordię fontē accedit. Talis fuit beatissi mē huiꝫ virginis oratio, quā à dilectissimo Spōsō, quicquid voluit, si ue in morbis depellendis, siue in quibusuis alijs rebus, imperauit. Quodq; mirabilius est, non solum orando, sed morbis etiam impe- rando, eos ab egrotantiū corporibus depellebat. Ut vera enim ac le- gitima omnipotentis Dei sponsa, sponsi sui in hac parte potestatem referebat; quemadmodum sequentia exempla testantur.

Anno salutis. 1374. plus minus, pestis inguinaria vastauit Senas. Accidit autē vt virū venerabilē, Matthæū nomine, qui domui sancte Marię de misericordia præerat, ea pestis corriperet, & iā Medic⁹ insignis de eius vita prop̄ desperaret. Perlatū est hoc ad sanctā Virginē (quā Matthæus ob eius sanctitatē impensè amabat) & festina ad illū accessit, & priusquā ad eum appropinquaret, eminus clamauit:

44 Surge domine Matthæe, surge: nō est iā tempus in lecto molliter cu bādi. Vix illa verba cōpleuerat, & momento téporis, pestis, & aposte ma, dolorq; omnis ita euānēre, vt ijs nunquā Matthæus laborasse videretur: lāetusq; & alacer electo consurgens, paulò pōst cum Pa tre Raymundo, non ægrotorum, sed fortium hominū solidos cibos ederet. Cuius præclari miraculi permulti testes fuēre.

Per id aurē tépus, quo illa pestis grassabatur Senis, pater Raymунdus fidissimā nauabat operā cūctis, quibꝫ adesse pōterat; nec vllos si bi vitādos putabat, licet morbus ille & aérē, & corpora aliorū sua cōtagione inficeret: animabat verò etiā illū sancta virgo: sed quia solus prop̄ erat in tā magna vrbe, vix vllū aut cibi, aut somni capien di habebat spatiū: tot ad eū pestis laborantium nuntij confluēbāt. Sed dū solus ferē, vt dixi, in tā sancto opere esset occupatus, ipse quo

que

que sensit se apostemate pestifero affectum : accedebat etiam 45 febris , & dolor capitis , vt solet in eo morbo . Tum verò , vt potuit , cum socio iuit ad ædes sanctæ virginis : quam cum non inuenisset , in quodam se reposuit lectulo , donec illa veniret . Venit illa , admouet manus suas Raymundi capiti , flexisque genibus orat Do minum , & inter orandum videt Raymundus , vt saepe aliàs , eam mentis excessum pati . Cùm ergo sic ad dimidiam ferè horam per mansisset , sensit Raymundus ex corporis sui extremis partibus tanquam violenter quippiam extrahi , sensimque se melius habere , adeò vt antequam sacra virgo sibi esset restituta , planè curatum se experiretur : interim cibo sumpto , voluit vt paulisper quiesceret . Quieuit ille , surrexit paulò post ita in columis , ac si nihil mali passus esset , rediitque ad pristinos labores .

F. Bartholomæus Dominici , socius Raymundi patris . , eadem 46 peste & acriùs , & diutius oppressus , sanctæ virginis precibus itidem restitutus est .

Aderant autem virginī duo piissimi adolescentes , patria Senenses , ambo amanuenses eius ; quorum alter Nerius , alter Stephanus vocabatur . Ex ijs Nerius postea solitariam , & propè anachoreticam duxit vitam : Stephanus , iubente sub mortem sancta virgine , cùm nihil minus cogitaret (vt ipse de se scribit) quam de monastico suscipiendo habitu , Carthusianus factus est celebris , & valde religiosus . Cùm autem esset sancta virgo Genuæ , Nerius horribili correptus est ægritudine , & pre nimio dolore viscerum miserabiles edebat voces , & eiulatus , reptabatque manibus , & pedibus de lectulo in lectulum , tanquam aliquod leuamentum perpetuis illis cruciatibus reperturus . Indicantur hæc sanctæ virginis illa iubet acciri medicos . Veniunt duo medici , fiunt omnia quæ illi prescribunt : sed miser ille non modò nihilo melius , sed peius etiam habere cœpit , ita vt medici eius vita spem omnem abijcent . Quod cùm Stephanus audiuerit , ad virginem sanctam se confert , eius pedibus lachrymabundus aduoluitur , orat , ne sinat sociū suum in peregrino solo miserabiliter ex hac vita migrare . At illa , Cur sic , inquit , doles fili , si Deo visum est fratrem tuum ad suum regnum euocare ? Stephanus perseverat in precibus suis , dicit se nihil ambigere , quin si velit , posse Nerio salutem obtinere . Tum illa , non ferens hominis summā afflictionem , Vbi cras , inquit , me ad sacram communionē abire cōspexeris , reduc mihi isthuc in memoriam , & ego offerā Deo preces : tu verò rogabis Dñm ut illas admittat . Abi Stephanus

48 Stephanus fiducia plenus, & altera luce virginis ad Missam eunti inculcat preces suas. Percepit ea sacram Eucharistiam, & more solito extra se raptus est: ubi autem ad se rediit, Stephanum illic expectantem subridens ira alloquitur, Dominus nobis restituit Nerium. Stephanus celeriter abiit ad Nerium, eumque in Domino consolatur. Deinde paulatim remittitur morbi acerbitas, & Nerius totus reuelascit. Ecce autem Stephanus, qui ei ministraverat egrotanti, ex multis corporis & animi molestijs, quas eius causa pertulerat, febres acres cum vomitu, & intolerabili capitum dolore patitur: & quia omnibus praecipue charus erat, omnes sanctae virginis socij ei decubentia assistunt. Sed virgo sacra non ferens eius afflictionem, ad decubentem accedens, Præcipio, inquit, tibi in virtute sanctæ obedientiae, ut has febres deinceps minimè patiaris. Abscessit febris, & Stephanus totus surrexit in columis. Hoc ita ferè recitat pater Raymundus, & ipse quoque Stephanus in Epistola ad F. Thomam Domini-canum, quam scripsit, cum esset Prior Carthusæ Ticinensis. Quis igitur cum tam magnifica Dei opera in hac virginе contemplatur, non admirabundus illa Prophetæ verba repeatat, Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timenti bus telo.

Sed longè tamen mirabilius est quod modò subijcam. Senis duo flagitosi latrones capti, atrocissimis supplicijs addicti sunt propter facinorum immanitatem. Iam ducebantur ad mortem, & curribus impositi, ignitis fuscinulis discerpebantur. Nemo autem illos vlla ratione adducere potuit, ut saluti suæ confessionis sacramento, consulerent: quin potius (quod dictu quoque horribile est) in Deum voces blasphemias palam iactabant. Eo autem tempore erat sancta virginis apud Alexiam sociam & discipulam suam, cuius ædes præteribant misericordi illi. Vbi autem id sensit Alexia, celeriter indicat sanctæ virginis: illa se totam confert ad deprecandam clementiam Salvatoris pro salute desperatorum: cumque vidisset per fenestram ingentem turbam dæmonum, qui obstinatos illos miserè exagitabat, imperat à Domino, ut possit spiritu illis se adiungere, & cum eis ad portam usque proficiisci. Ut autem eam viderunt dæmones, palam clamitabant, Si non cessaueris, dæmoniacam te efficiemus. Illa contemnens minas præcaces, persistit in precibus. Vbi ad portam urbis ventum est, ecce clementissimus Salvator apparet obstinatis illis totus vulneribus confectus, & sanguine madidus, inuitat ad penitentiam, promittit veniam. Illi mox mutati, instanter petunt sacerdotem,

Psal. 36.

tem, peccata sua valde dolenter confitentur: facta confessione, blasphemiae mutantur in laudes Dei, dignos se etiam majoribus tormentis fatentur. Stupent omnes repentinam illam confessionem: carnifex quoque mitescunt, nec audent noua imprimere stigmata, dum vident tantam eorum pietatem ac religionem. Denique illi ad mortem haud secus atque ad epulas festinant, spe bona freti, se per supplicia momentanea citius venturos ad gaudia sempiterna. Quod multò etiam magis mirandum est, quām si horum extincta corpora ad vitam essent reuocata. Quis igitur in hoc opere immensam Dei nostri misericordiam, bonitatem, placabilitatem, & in suos charitatem non miretur, non obstupescat, non summis laudibus, & præconijs efferat? Homines maleficijs, & facinoribus adeò insignes, qui tam immani & atroci suppicio per leges plectebantur, quique adeò in malo obstinati erant, adeòque in ipsam etiam diuinitatis gloriam contumeliosi, atque blasphemati, ut in ipso mortis agone constituti, sacrilegas & execrandas in Deum voces iactarent, à quibus nec gehennæ memoria, quæ illos iam iam velut hiante ore erat exceptura, reuocabat; vna sola, eaque breuissima virginis oratione ex ipsis inferni faucibus, atque adeò ex ipso Draconis ore erepti sunt: idque tam nouo & stupendo miraculo, ut idem ipse iudex, qui penè iam damnationis in eos sententiam tulerat, in misericordiam ita flecteretur, ut severissima iudicis imagine posita, iterum pro illis in crucem quodammodo agi, & in ea se specie illis ostendere dignatus fuerit, & blasphemias atque sacrilegas eorum voces in veræ penitentiæ lamentationes, & lachrymas commutauerit. Quid igitur hic dicemus? Quid, queso, hoc aliud fuit, quām cœlestis regni claves (quæ vni Petro concessæ sunt) huic virgini quodammodo tradidisse; ut quod ille facit autoritate, & imperio, mulier faceret orationis suffragio? Quis igitur hoc argumento immensam (vt diximus) Dei nostri bonitatem, & in suos dilectionem non miretur, non obstupescat, non adoret? quæ sic illis adest, sic pijs eorum se desiderijs & voluntati accommodat, sic eorum preces & vota exaudit, vt non solùm eos felicitatis & gloriæ suæ consortes efficere dignetur, verùm infames etiam & facinorosos homines, (nullis iustitiæ atque pietatis operibus in anteacta vita commendatos) vñica eorum prece ad electorum suorum gloriam perducat: & quod Sancti viri totius vitæ laboribus promeritis sunt, istis momento temporis sine ullo suo labore concedat. Quid his amplius humana cupiditas optare potest? Quanta ergo virtutis &

§4 tis & sanctitatis dignitas est, quam Dominus tam magnificis beneficijs illustrat & ornat? Quanta rursus orationis virtus, & potentia, per quam hæc tanta mirabilia patruntur? Hoc enim exemplo intelligimus, verissimè à Prophetā dictum esse, Prop̄ est Dominus omnibus inuocantib⁹ eum; omnibus inuocantib⁹ eum in veritate. Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet, & saluos faciet eos: nec eos solum, sed illos etiam frequenter, pro quibus ipsi preces fundunt. Cùm autem mirabilem hanc orationis vim, & efficaciam prædicamus, immensam Domini bonitatem, & misericordiam commendamus: cuius tanta benignitas, & charitas erga suos est, ut facile eorum precibus, quoque illi voluerint, flectatur, & à seueritate ad gratiam ducatur. Si enim is implacabilis, & inexorabilis esset, non erat cur tantopere virtutis huius dignitatem, & potentiam commendaremus: at immensa eius bonitas, & placabilitas facit, ut oratio, quæ cum illo misericordiarum parente agit, eiusque opem & auxilium implorat, adeò sit orantibus utilis, & salutaris. Quę cùm ita sint fratres, quid reliquum est, nisi ut perspecta virtutis dignitate, quam tantis Dominus miraculis, & honoribus commendat, eam rebus omnibus anteferamus: similique ratione immensa Dei nostri bonitate, & charitate erga suos cognita, ipsam flagrantissima dilectione prosequamur, ac de illorum numero esse studeamus, quos Dominus tantis donis ac muneribus cumulat: & (quod caput est) summo amore complectamur, qui summum bonum est; ideoque summo & infinito amore (si is per nos præstari posset) dignissimus. Cùm enim humana voluntas sic à conditore suo instituta sit, ut nihil nisi aut quod bonum est, aut quod boni speciem referat, amare possit; quid quæso dignius, quid iustius, quid salutarius, quid iucundius, quid magis secundum naturam, quam summum illud & infinitum bonum (cui fruendo facti atque formati sumus) toto affectu, totis viribus, totaque mente diligere, & in illius obsequiu, quam ipse contulit vitam, viresque omnes, & opes expendere?

Sic enim fiet, ut quise toto illius obsequio in hac mortali vita tradiderint, eundem ipsum laborum suorum præmium atque mercedem, in semper piterna illa vita percipient.

IN

THE IN NATIVITATE SANCTI IOANNIS
Baptistæ Concio prima, in qua lectio Euangeli-
ca explanatur.

THE H E. Erit magnus coram Domino: vinum & sice-
ram non bibet. *Lucæ. i.*

Odiè, dilectissimi, Ecclesia præcursoris Domini nata
lem diem festis laudibus, & communi populorum
alacritate & lætitia celebrat:natalem, inquam, diem,
non quo ad immortalitatem, melioris vitæ conditio-
ne natus est, sed quo ex utero matris in hanc ærum-
nosam vitam editus est. Quapropter inquisitione dignum esse vide-
tur, cur Ecclesia maiori solennitate diem hunc celebret, quo Ioan-
nes in hanc vitam, infinitis penè miserijs, curisque refertam, est na-
tus, quām illum, in quo per gloriosam mortem ad immortalem &
beatam vitam felicissimè est renatus: præsertim cùm Ecclesia in fe-
stis Sanctorum non dies, quibus in hanc vitam ingressi sunt, sed qui
bus in alteram demigrarunt, solenniter honorare solitus sit, eosque
natales eorum appellare. Ad hoc igitur respondemus, Ecclesiam in
Ioannis festo non illud inspexisse, quod illi commoditis, & glorio-
sius fuit, sed quod vniuerso orbi salutarius, & iucundius erat. At
Ioannis nativitas, Christi nativitatem, cuius ipse præcursor erat,
mundo nunciauit; quo nuntio nihil mundo faustius, atque felicius
poterat nunciari. Hac igitur de causa (vt B. Maximus ait) reclissimè
toto hodiè orbe Christi Ecclesia Ioannis primordia letissima festi-
vitate concelebrat, qui æterna mortalibus adesse gaudia stupendi
mundo testis fidelissimus reuelauit. Quid enim salutarius, aut iucū-
dius annunciarī mundo potuit, quām quod is conspecto Domino
Saluatore dixit, Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi? Quā
ergo deuotione eius festum celebrare par est, qui agni cœlestis ad-
uentum (vt idem Maximus ait) post sacram Virginem & primus ag-
nouit, & solus ostendit. Hoc enim uno verbo malorum omnium re-
medium, & bonorum omnium cumulum mundo allatum esse testa-
tus est. Per peccatum enim & mala omnia in mundum importata, &
omnia gratiæ bona sublatæ sunt: vnde Esaias, Iniquitates, inquit, ve-
stræ diuiserunt inter vos, & Deum vestrum, & peccata vestra absco-
derunt faciem eius à vobis ne exaudiret. Peccata regnum cœleste
claudunt,

*Maximus
in Serm.*

Ican. i.

Idem.

Esa. 59.

4 claudunt, & gehennam peccantibus aperiunt. Peccata diuinum nū
 men nobis infestum reddunt; mentem fauidant, vitam inquinant,
 in seruitutem adducunt, & leti Dei filijs, & hæreditibüs, Dæmonum
 filios constitutunt. Quid ergo iucundius mundū nunciari potuit,
 quād aduenisse agnū milium sine peccato, qui tolleret peccata mū
 di? Nec sola hac vode nunciavit, sed etiam nasciturum Dominū Pro
 pheticī spiritus illuminatione præuidit. Usque adeò enim in eo sin
 gularis præfussit elec̄tio, ut antea mereretur annunciare Dominū
 quād nascendi caperet initium, vellinguam, qua emuniciare posset,
 acciperet. Intra materna quippè adhuc viscera conclusis, adesse Sal
 uatorem mudi quia necdum sermōne poterat, propheticō gaudio
 reuelauit. Hoc igitur gaudium, futurum mundi gaudium de eius na
 tiuitate, & legatione prælufuit. Ideoquē non temerē Angelus Domi
 ni ad Zachariam ait, multos in natuitate Ioannis gauifuros. Quam
 uis autem cū etiā mortales, non fideles modò, sed infideles etiā, hoc
 est, Turce, & Mahometani, hodiè communi alacritate gaudeat, non
 tamē omnes ea lētitia gaudent, quam Angelus insinuauit. Qui igi
 tur ita gaudent? Illi nimurū, qui peccatum, summum malum esse
 statuunt; qui peccatum morte peius oderunt; qui peccati horrōre &
 deformitatem agnoscent; qui, si quando (quæ est humana infirmi
 tas) in peccatum labātur, ita anguntur, & miserent, vt cum Propheta Psal. 37.
 dicere possint, Miser faciūs sum, & curūatus sum, usque in finem, to
 ta die contristatus ingrediebar. Et Rugebam agemitu cordis mei.
 Et Lauabo per singulārē ostēs leđū meū, lachrymis meis stratū
 meum, rigabo. Qui ergo tanta cordis amaritudine, tantoq̄tē lachry
 marum imbre peccata dēflent, vt penē oculorum lumen amittant,
 6 qua animi alacritate, quo plausū hoc felicissimum Ioannis nuntium
 excipient; Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi? Tales iug. 1.
 tur hoc felici nūntio p̄r lētitia gestire sibi vidēturi, quod ad sit iam
 cœlestis medicus, qui lethalia eorum vulnera sanet. At qui bibunt, Job. 13. 2.
 quasi aquam, iniquitatem, qui lētantur cū māle fecerint, & exul
 tant in rebus p̄fissimis, qui omnia peccatorum vulnera contemnunt,
 & pro nihil dicunt, quid habent si tales esse pergent, cur hoc p̄
 ceptio lētari debeant? Liquidō ergo constat, non omnes hoc Ange
 ligatio affici. Ideoquē prudenter Angelus nō omnes, sed multos
 dixit futūros huīs sancta lētitia participes. Vb̄ nos iugit, frātēs,
 in horū nūmero cōputari mereamur; qui vt peccati morbum
 agnoscent, ita de peccati remedio gādēnt; cœlestē opem, sacra
 tissimā Virginis interuentu, suppliciter imploremus. orū in m̄t̄ 19.
 mulq̄

A V E M A R I A.

Mala. 3. Inter omnes præcursoris laudes non postrema illa est, quod Prophetas, quod Angelos, quod Euangelistas, quod ipsum Dominum habere meruerit laudarem. Prophetæ illum appellant Angelum;

Matth. 11. Angeli magnum coram Domino prædicant; Christus Dominus maximum inter natos mulierum testatur; Euangelistæ verò gesta eius, & mirabilem vitæ sanctitatem sacris literis commendarunt. Neque enim inferiores meritorum suorum præcones, quam ipsos virtutum Domini scriptores habuit; quos diuina dispensatio sic inspirauit, ut cum gestis Domini Salvatoris, gesta quoque præcursoris Euangeliæ autoritate comprobarent. Ajunt medici, pulmonem in corpore animalis instar flabelli cuiusdam esse, quod nimium cordis calorem temperet, atque refrigeret, ne eius magnitudine suffocetur: quod beneficium, naturæ autore sic disponente, cor ita remunerat, ut non venatum sanguine, quo cætera membra sustentantur, sed arteriali, qui in ipso corde sinu concoquitur, alat, atque sustenteret, ut videlicet regio cibo, regi proximus minister alatur. Simile quiddam fecisse Dominus videtur, cum sacros Euangeliastas, quibus virtutum suarum historiam scribendam commisit, virtutum quoque Ioannis scriptores esse voluit. Quid autem de illo scripserint, iam nunc experebimur incipiamus.

Luce. 1. Fuit, inquit, in diebus Herodis regis Iudeæ sacerdos quidam nomine Zacharias, de vice Abia, & uxor illius de filiis Aaron. Erant autem ambo in sancti ante Deum, intercedentes in omnibus misericordiis, & iustificationibus Domini sine querela. Hæc prima præcursoris laus, à iustis parentibus esse prognata. Adulterine namque platiationes non dabunt radices altas, nec stabile fundamentum collocabunt. Ab iniquo enim thoro semen exterminabitur. Felix itaque Joannes parentum meritis, sed felicior suis:

Ouidius Nam genus, & proauros (vitæ illæ ait) & qua nos fecimus ipsi,
13. Mat. Mix ea nostra puto.

Sed non alienum erit paulisper in huius sacræ lectionis exordio subsistere. Expendamus igitur primo loco, quod ait; [Erant autem ambo iusti ante Deum.] Magna plane sanctitatis commendatio, iustos esse ante Deum: iustos, videlicet, ante illum, de quo scriptum est; Spiritu pôderator est Dñs. Iustos ante illum, qui est discretor cogitationum, & intentionum cordis, qui solus incorrupta lance verâ ac falsam iustitiam discernere potest. Est enim via, quæ videtur hominirecta, & nouissima eius ducit ad mortem. Quocirca Paulus aiebat, Mihi autem pro minimo est vobis iudicer, aut ab humano die, sed neque me ipsum

10 ipsum iudico. Et mox, Itaq; nolite ante tēpū iudicare, quoadusq;
veniat Dñs, qui illuminabit abscondita tenebrarū, & manifestabit cō
filia cordiū, & tūc laus erit vnicuiq; à Deo. Ante huius ergo incorru
pti iudicis cōspectū cōiuges isti iusti erāt. Nō erāt autē hoc modo iu
sti illi, quibus Dñs ait, Vos estis qui iustificatis vos corā hominibus;
Deus autē nouit corda vestra: quia quod hominibus altū est, abomi
natio est ante Deū. Nec hoc modo Phariseus ille iustus erat, quāuis
sibi esse videre, qui orās aiebat; Deus, gratias ago tibi, quia non sum sicut
ceteri hominū, raptore, adulteri, & iniusti. Oēs isti ante Deū iu
sti nō erāt: quia quāuis aliqua iustitię opera ederēt, nō tñ Dei, sed sui
amore inducti ea faciebāt. Nec em̄ Dñs quid homines faciāt, sed qua
mēte, quo affēctu faciāt, p̄cipuè animaduertere solet. Qua de cau
sa per Zachariā populo suo improperat, q̄ religionis opera, quę ali
quādo edebat, nō ad Dei gloriā, sed ad suā cupiditatē referebat. Cū
ieiunaretis, inquit, & plāgeretis in quinto & septimo per hos septua
ginta annos, nūquid ieuniū ieiunastis mihi? & cū comedistis, & bibi
stis (qñ videlicet festa v̄a celebrabatis) nūquid nō vobis comedistis
& bibistis? Improperat ergo illis Dñs, q̄ recte nō recte faciebant, q̄
bona opera nō ad Dei gloriā, sed ad suā cōmoditatē referebāt. Mult
os autē hoc eodē morbo apud nos laborare arbitror. Amor em̄ sui
vehemēter oīa ad suā cōmoditatē trahere inititur. Multi vel honoris
cupiditate, vel ignominię metu inducti pudicitia seruat: multi auto
ritatis, & dignitatis p̄textu, diuino missarū sacrificio quotidie inter
funt: multi in Paschate Ecclesiā sacramēta, vi magis coacti, quā spō
re accedit. Multi in officijs, & magistratibus quos administrat, à me
lesficio abstinent, nō vt Dñm promereātur, sed vt ad maiores promo
ueātur. At sancti isti cōiuges iusti ante Deū erāt, quia illud Apostoli
p̄ceptū implere satagebāt; Omnia vestra in charitate fiant. Quod
quidē verbū idē exposuit, cūm ait, Siue comeditis, siue bibitis, siue
quid aliud facitis, omnia in Dei gloriā facite. Sicut igitur nihil erat
in Salomonis tēplo, quod non auro tegeretur; ita nihil in spirituali
Deitēplo, hoc est, in viri iusti anima ēsse deberet, quod nō charita
tis auro vestiretur. Bona quippē operatāto maioris meriti ēsse perhi
bētur, quanto purius & sincerius ad Dei gloriā m̄ conferuntur.
Addit etiam Euangelista, [Incedentes in omnibus mandatis, ex iusti
ficationibus Domini siue querela.] Arbitror nō nihil inter has duas vo
ces, mādata, & iustificationes, discriminis ēsse. Quāuis em̄ oēs diuinę
leges his hominib⁹ designetur (quia em̄ à Dño p̄cipiūtur, mādata;
q̄a verò hominē iustificat, iustificationes appellatur) iustificationis
Ecc 2 tamen

Luc.16.

Luc.18.

Zach.7.

dani.2

Ez.10.2

1.Cor.16.

1.Cor.10.

Ez.10.3

8.C.1

tamen nomen ea præcipue mandata mihi significat. videtur, quæ
 præterquam quod mandata diuisa sunt, ad aliorum etiam manda-
 torum obedientiam plurimam adiuuant. Exempli gratia. Mandatum
 Domini est, ut sacramenta statim temporibus percipiamus; at sacra-
 mentorum perceptio non solum obedientiam continet, sed etiam
 ad parandam, & retinendam iustitiam plurimum iuuat; quando per
 ea ecclæstis virtus, & gratia dignæ suscipientibus tribuitur. Oratio
 quoq; virtus est in sacris literis plurimam commendata; quæ si pie,
 & religiose fiat, devotionis gratiam promeretur, quæ ad omnia vir-
 tutis & religionis officia stimulos & calcar addit. Idem etiæ illis eue-
 nit, qui sacris lectionibus, & concionib; deuotè & humiliter audiē-
 dis operam dant: hæc enim mentem muniant, & armant, intellectu
 cœlesti lumine complent, & pios in anima motus & affectus excitat.

Quocirca merito has similesque virtutes iustificationis homine ap-
 pellamus, quod vehementer nos ad iustitiam, ceteraque virtutum
 officia adiarent. Quæ idcirco me dicta sunt fratres, ut huiusmodi vir-
 tutes comprehendatis vos vobis redderem, sine quarum præsidio iu-
 stitia cultus periclitari solet. Sunt inter aues, ac præcipue inter perdi-
 ces, quædam quibus aucupes ut solent, ut earum cantu alias illaqueare
 possint: quæ quidem duplice nomine in pretio habentur; & quod
 ad vescendum aptæ sint; & quod earum ministro alias captent. Si
 mile quiddam in virtutum aucupio inuenire licet; quarum illæ qui-
 dem plurimi facienda sunt, quæ nos ad alias adipiscendas plurimū
 iuuant. Inter has autem principem sibi locum védicat charitas, quæ
 patiens est, benigna est, quæ non emulatur, non cogitat malum, quæ

omnia sustinet, omnia credit, omnia sperat: quam hoc ipso nomine
 virtutibus cunctis anteponimus. H̄i ergo B. Ioannis parentes vrasq;
 virtutes studiofissime colebant, incidentes in omnibus mandatis &
 iustificationibus Domini sine querela.

Nec hoc quidem postremum verbum, [sine querela,] otiosum pu-
 to. Sic enim beati isti vitam suam instituebant, ut non solum ante
 Deum, sed ante homines etiam iusti essent; prouidentes scilicet iba-
 na non solum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus: il-
 lud videlicet diligenter curantes, ne cui verbo, aut facto offendici
 culo esse possent: hoc est enim quod Paulus ad Rōm. & Corin. mag-

Rom.14. na vi orationis commendat, Bonum est, inquit, non manducare car-
 nes, & non bibere vinum, neq; in quo frater tuus scandalizatur. Et
 rursus, Si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnes
 in eternum, ne fratrem meum scandalizem. Nemo ergo nostru

lo
 nomen

16 lo conscientia sua testimonio contentus sit: oportet enim habere bonum testimoniū & ab his qui foris sunt, ne cuiquam offensionis occasionem præbeamus, ne illud Apostoli contra nos obijci possit; Sic autem peccantes in fratres, & percutientes conscientiam infirmam, in Christum peccatis. Non potuit Apostolus hoc peccati genus magis augere, quā vt fratri offendiculū ad Christi Domini offensionē referret. Ob hoc autē fortis illa mulier, quam Salomon in fine Proverbiorū omnibus virtutū numeris ornatam describit, inter cætera laudum eius insignia hoc quoque adiecit; Quæsivit lanā & Pro.31. linum, & operata est cōsilio manuum suarū. Ex lino quidē interior vestis, quæ carni adhæret; ex lana verò exterior texi solet, quæ corpus tegat. Hac autē metaphora insinuare Salomon voluit, hanc sanctā fœminā interni cultus, qui in animo latet, & externi, qui huminis oculis patet, se diligētem curā habuisse; illud, quod placeret Deo, hoc, vt homines non offendēret. Quo nomine insignis illa vidua Iudith in literis sanctis commendatur, quæ sic omnem offendiculi materiam vitabat, vt non esset qui de ea loqueretur malūm verbū. Talis autem horum beatorum coniugum erat vita, qui in omnibus mandatis Dñi sine querela incedebant. Addit deinde Euāgelistā;

[Et non erat illis filius, eo quod esset Elisabeth sterilis, & ambo processissent in diebus suis.] Inquisitione dignum est, cur Dominus, qui ex his parentibus processari Ioannem definierat, infœcundos esse voluerit: nec id in his solum, sed in multis alijs quæri meritò potest. Sic enim Abrahæ filiū Isaac, & huius filiū Iacob, & huius item Ioseph (qui inter sanctos Patriarchas maximè illustres extiteré) ex sterilibus parentibus nasci voluit. Quid verò Samuel fidelis Prophetā Domini? quid Sampson? quodq; maius est, quid beatissima mater Dei? an non horum quoque parentes infœcundi erant? Quo igitur consilio Dominus hoc ita decrevit? Multæ sunt causæ, sed illa tamen præcipua est, quod cum electos suos Dominus insigni aliquo munere afficere vult, eo tempore, atq; eo modo, afficit, quo apertè liqueat, diuinum illud beneficium, non humanum opus extitisse. Ita fit, vt collata dignitas, & gratia, non superbiendi, aut inaniter seferendi, sed magis Dñm laudandi, & gratias agendi, ipsumq; benefactorē impensiū diligendi materiā illis præbeat. Duplicata enim gratia est sic beneficia cōferrere, vt benefactorē, pro eo atq; meretur, debito honore prosequaris. Quod autē hoc ipsum Dñs in muneribus suis captare soleat, vñico Gedeonis exēplo comprobabimus: cuius copias Dñs (quæ triginta & duo millia hominū continebant) paulatim ad

Iudi.7.

eam paucitatē redigi mādauit, vt ex tā numeroſo exercitu trecenti 19
ſolū milites relinquerentur, quibus ſtipatus Gedeon innumerabi-
les hoſtiū copias fudit, atq; fugauit. Cur autē hoc voluerit, aperte ei-
dē duci exposuit, cūm ait, Multus tecum eſt populus, nec tradetur
Madiā in manus eius; ne glorietur cōtra me Israēl, & dicat, Meis ma-
nibus liberatus sum. Hac igitur de cauſa, quibus Dñs beneficia ſua
non ad ruinā, ſed ad ſalutē cōfert, eo tēpore, atq; eodē modo cōfert,
quō homines perceptis beneficijs in ſe quidē humiles, Deo verō de
uoti, & grati exiſtant. O ſi quicunq; diuites, nobiles, & potentes nati
ſunt, cuius beneficio tales nati fuerint, agnoverent, nō vtiq; animis
efferrentur, non inſoleſcerent, nō iſfimos quoſq; diſpicerent, non
in luxū, & fastū, pauperibus eroganda, conſumerent, ſed in horū bo-
norū largitorem fideles, & grati, in alios autem benigni, & liberales
exiſterent: intelligentes, ſe non tā dominos, quām diſpensatores di- 20
uinorum donorum eſſe; nec ſoli ſibi, ſed alijs etiam eadem percep-
iſſe. Felices profectō quibus vtrumq; Dominus donauit: infelices
verō quibus hoc datum non eſt, quibus diuina dona & beneficia in
malum ſuum vitio ſuo verfa ſunt. Sequitur deinde.

[Factum eſt autē cūm ſacerdotio fungeretur Zacharias in ordine viciſ ſue, ſorte exiſt̄ ut incenſum poneret ſuper altare.] Sciendum hoc in loco
eſt, in tabernaculo Domini, extra velū (quo ſancta ſanctorū tegebā-
tur) altare aureū ex præcepto Domini cōſtitutū fuiffe: à dextra verō
Ieuaq; altaris huius, candelabrum aureū, & mēſam, quæ propositio-
ni panes cōtinebat. In hoc autē altari bis in die ſoli ſacerdotes thus Do-
mino, ſiue thymiana adolebāt. Semel autē in anno, ſeptimo mēſe,
in die, qui expiationiſ vocabatur (quo videlicet Iſraeliti ci populi
peccata expiabāt) ſolus ſummuſ ſacerdos, vel qui eius vices ger-
ret, ingrediebatur, vt pro peccatis populi Dominiū precaretur. Quo
tēpore nequaquā populo licebat in atrijs tēpli orare (quod alijs tñ
temporibus licebat) ideoque hoc in loco dicitur, populum foris ad
orandum ſtare. Cūm ergo Zacharias vices ſummi ſacerdotis gerens,
in ſancta ſanctorū eſſet ingressus, [apparuit ei Angelus Gabriel, ſtans
à dextris altaris incenſi.] Ex qua quidem figura, & loco facileliquet,
in humana ſpecie Angelum apparuiffe. Stare enim, & à dextris ſta-
re, ad humani corporis figuram perteinent. Eius verō conſpectu ve-
hementer ſacerdos perterrefactus eſt. Sic etiam paſtores illi, quibus
Domini natuuitas ab Angelo nunciata eſt, timuiffe dicuntur timore
magno. Hoc eodem modo Daniel Angelici fulgoris conſpectu ſic
exanimatus eſt, vt in terram corruens, respirare vix poſſet: vſque
ad eō

Leui.23.

Luca.2.
Dan.10.

22 adeò Angelicæ dignitatis sublimitas humanæ naturæ conditionem superat. Iubet tamen illum Angelus Domini bono esse animo , dicens, [Ne timeas Zacharia, quoniam exaudita est oratio tua, & Elisabeth uxor tua pariet tibi filium.] Nemo putet hoc in loco Zachariam pro impetranda sobole orationem Domino fudisse : quandoquidem publicus minister publicam illo expiationis die populi causa agebat. Quod cum alij interpretes, tum Euseb. Emisst. testatur his verbis; Nunquid credendum est, quod in templo tanti populi sacerdos hoc petierit, ut filius nasceretur? Nunquid credendum est, quod sexeniuuentutis vota præsumpserit? Nunquid credendum est, quod pro hoc tantopere inuigilarit publici intercessoris oratio, ut intermissis suorum necessitatibus donari sibi à Deo posceret desperatum nomen parentis, & alienæ munus ætatis? Non ita est, sed dum ille sollicitus pro salute populi supplicat, promissus est ei talis filius, per quem populus saluaretur. In tantum verò pro suscipiendo filionon orauit, ut hoc fieri posse Angelo promittentio non crederet. ¶ Addit deinde Angelus nascituri filij nomen, [Et habebit, inquit, nomen Ioannes:] quod interpretatur donum Dei, & gratia. Cur tanta Deo nominis electorum suorum cura fuit? Certè vt hac ratione & donorum suorum magnitudinem declararet, & donorum memoria commendareret: ut si quando humana illis obliuio obreperet, ipsa nominis appellatio, & parentes, & filios ad recolendam Domini beneficentiam inuitaret, atq; ita magis in benefactoris dilectione proficerent, majoribusq; donis digni haberentur.

Incipit deinde cœlestis legatus nascituri filij laudes explicare. [Erit, inquit, magnus coram Domino, vinum & siceram non bibet.] Alij coram hominibus, alijs coram Domino magni esse perhibentur: horum autem vera magnitudo, illorum verò, si priori conseratur, magna non est. Hæc enim magnitudo constat in genti patrimonio, ampli domo, magna familia, splendida mensa, molli strato, cæterisque corporis delicijs: at verò coram Deo magnitudo diuersaratione in horum omnium contemplatione, cœlestiuq; bonoru possessione consistit. Talis erat Ioannis magnitudo, qui his omnibus fortunæ opibus destitutus, deserto pro domo, solitudine pro familia, cilicio pro vestibus, & locustis, melleq; sylvestri pro varijs ciborū delicis vtebatur. Nullus ibi iocus, nullus antè paratus cibus, nullus ibi famulus, nihil prorsus eorū quib; humana vita alitur, & recreatur. Ad ea quippe vir sanctus parsimonia redactus erat, ut quomodo terra pecori bus alimēta sine ullo cultu, & arte præstat, ita & illi præstaret: & qui

in vita similis erat Angelis, in victu & vita cultu se ipsum mirabili quadam parsimonia ad vilitatem pecorum deiijceret. Nam locusta, de quibus hic sermo est, herbarum radices esse à multis creduntur, quæ nec ignis vsu, nec vlla cōditura egent. Qui autē hoc tā vili cultu, & victu vtūtūr, magni quidē illi, non tamē apud homines, sed apud Deū sunt. Cuius autem virtutis sit hoc modo vicitare, breuiter ex Hiero. ad Eustochi.

vno D. Hiero. verbo colligere licet, qui ad Eustochiū scribens, de se ipso sic ait; Cūm post multos annos, domo, parentibus, sorore, cognatis, & (quod his est difficilius) consuetudine lautioris cibi propter regna cœlorū me castrasse, Hierosolymā militaturus perrexi. Quē locū vbi legiſsem, demiratus sum, virū sanctū difficilius sibi esse dixisse, à cultioris cibi cōsuetudine abstinere, quām omnia quæ in mūdo charissima hábeantur, domū, parētes, fororem, cognatos, & natale solum reliquise. Verūm hoc nemini mirū videri debet: quoniam aliud est semel in vita his omnibus renūciasse, aliud singulis per omnē vitā diebus criticē abstinentiæ ferre, & corpori delicias suas audiſsimè exquirenti, pro dulcibus epulis amara fercula ministare.

Queret autem quis, cur Ioannes, qui Spiritu sancto plenus, & in gratia confirmatus, lethaliter peccare non poterat, innocentissimum corpus suum tanta asperitate macerauerit? Nec de illo solūm, sed de omnibus fere Sanctis, ac præcipue de anachoritis illis idē quæri meritò potest. Si quis enim Sanctorum historias, atque illorū præcipue, quas Palladius & Theodoreetus literis consignarunt, attentiūs legerit, vix aliud in eis quām mirabiles abstinentias, & continuum orandi studium deprehendet. Huius rei cūm multas alio in loco causas assignauerim, duas modò afferam, quæ mihi præcipue fuisse videntur. Quarum altera est, quod hac ratione viri Sancti omnium peccatorum occasiones velut vno iictu abscindere volebant. Cōstat enim ex Apostoli sententia, malorum omnium radicem esse cupiditatem. Dum enim terrenas opes aut parare, aut augere, aut ab iniuria tueri volumus, dum aut alijs ipsi hac de causa negotium exhibemus, vel nobis alij exhibent, fieri vix potest ut non frequenter multis criminibus irretiamur. Cūm igitur viri sancti hoc malorum omnium seminarium vitare decreuissent, vili cultu, & modico cibo, eo quæ parabili contenti erant, ne occasione lautiora quærendi, in huiusmodi laqueos inciderent. Qua in re canes è Nilo bibentes imitati esse videtur, quos ferunt currentes aquam paulatim attingere magis quām bibere: ne videlicet, si aliquam in bibēdo moram fecerint, à crocodilis, ceterisque serpentibus, qui in eo flumine abundant, dilacerentur.

Palladius
Theodor.

1.Tim.6.

Simil.

Ad hunc

28 Adhunc ergo modum viri Sancti humanæ vitæ subsidia parcissimè ex venenato huius mundi flamine carpebant, ne si pleniùs eo sese ingurgitare vellent, commertium cum eo habere cogerentur, & lethali serpentum morsu, qui in eo plurimi degunt, sauciarentur. Hæc igitur prior huius tantæ asperitatis causa extitit. ¶ Ut autem alteram intelligere faciliùs possitis, scire oportet ex D. Dionys. sententia, Dionys. hunc in rebus ordinem à Deo sapientissimè fuisse præfixū, vt quod summum est in aliquo rerum genere, id quod est in superiori gene re infimum attingeret; quòd rerum conditarum series, & veluti catena, hoc mutuo nexo continuaretur, & inter se cohæreret. Hunc autem ordinem videmus inter elementa mundi seruari: inferiora nāque elementa superiorum naturam altera qualitate attingunt. Idem autem in alijs rerum generibus animaduertere licet. At in proposi-
 29 to nostro Sanctorum hominum mentes, beatissillis mentibus, que in celo resident, vitæ puritate, ac moribus proximi esse studēt; ideo que obnixè dant operam, quantum humanæ imbecillitatī fas est, vt supernarum mentium aliqua saltē ex parte perfectionem attingat, earumq; & in vita puritatem, & in officio assiduitatem, & perseuerantiam imitentur. Supernarum autem mentium officium est (quoniam corpore carent) omnibus corporeis functionibus, & officijs relictis, solius conditoris amori, & contemplationi inhærente, nec unquam ab hoc opere feriari: hoc est enim quod Ioānes ait, eas requie die ac nocte non habere, dicentes, Sāctus, sanctus, sanctus Dominus Deus Sabaoth. Requiem autē ab hoc officio non habere, est omnē ipsarū requiem, & felicitatē in hoc uno positam esse. Ad hanc ergo adeò sublimem gloriam Sancti viri eodem spiritu acti aspirabant, in
 30 hoc unum neruos omnes intendebant, vt fixam mentis aciem in uno Deo semper haberent, nec ab eo, quatenus fieri posset, oculos usquam deflecterent. Hoc igitur omnibus viris Sanctis propositum est, vt omne tempus, quo de Deo non cogitant, vel diuina præcepta non exequuntur, reputent se perdidisse. Quia vero in corpore agentes, corporeis necessitatibus subjiciuntur, dant operam, quantum possunt, vt corporis necessitatibus non seruant, sed prouideant; non delicijs illud foueant, sed sobrie alant; non quid eius cupiditas, sed quid arctissima necessitas exigat considerantes. Vnde quemadmodum Mathematici dicunt, sphæricum corpus in individuo punto planum corpus attingere: ita ipsis ve- simil. lut in punto terram, atque terrena bona contingunt, vt protinus à terrenis curis liberi atque soluti in sublimia ferantur. Itaque simil.
Apoc. 4.

aquilarum naturam imitantur, quæ semper in sublime volant, nec ad terram deprimuntur, nisi cùm fame virginentur; quam cum exploruerint, protinus supera loca repetunt. Talis fuit beatus Franciscus, paupertatis exemplar atque magister, qui penè nudus in hoc seculo vixit. Tales omnes antiqui eremiti patres; tales filii Prophetarum qui (vt D.Hiero. ait) veteris testamenti monachi fuerunt. Hi namque turbis urbium derelictis, & prope fluenta Iordanis casulas ædificantes, in polenta, & herbis agrestibus vicitibant. Talis denique Prophetarum maximus, & anachoritarum velut antistes Ioannes Baptista fuit: qui vt cæteris dignitate superior, ita in victu, & cultu parcior extitit. Quæ quidem virtus tanto in illo fuit mirabilior, quanto mens eius diuinis muneribus erat plenior. Sciuit enim

Euseb. Emiss. (vt Euseb. Emiss. ait) quod non sufficeret eligentis gratia, nisi inuigilaret collaborantis industria: sanctificatus quidem est, nec tamen de sola Dei dilectione securus, agonibus iejuniorum, & laboribus abstinentiae, atque iustitiae diuina in se vota seruare contendit. Hactenus ille. Quid ad hæc dicemus fratres, qui tant opere ab hoc spiritu, & gratia distamus? qui non in solitudine, vt Ioannes, sed in medio laqueorum positi sumus, & tamen sic vitam instituimus, vt omnes curas & cogitationes nostras ad terrena bona, & cultum corporis conferamus? Quanto aliter viri Sancti, de quibus scriptum est; In paucis vexati, in multis benè disponentur? At contrà periculum est, ne nobis accidat, vt in paucis oblectati, huius vitæ usuram, & voluptatem pœnarum æternitate commutemus. Hoc enim illa

Sapien. 3.

Luc. e. 6.

Iaco. 5.

Saluatoris verba cōminantur? Væ vobis diuitibus, qui habetis hæc consolationem vestrā. Et illa item Iacobi Apostoli; Agite nunc diuites, plorate, vulentes in miserijs vestris, quæ aduenient vobis. Diuitiae vestræ putrefactæ sunt, & vestimenta vestra à tineis comepta sunt: aurum & argentum vestrum æruginauit: & ærugo eorum erit vobis in testimonium, & manducabit carnes vestras sicut ignis. Thesaurizastis vobis iram in nouissimis diebus. Epulati estis super terram, & in luxurijs enutristis corda vestra.

Sed ad finem properantes, cùm hanc abstinentię laudē, multasq; alias Zachariæ Angelus enūciasset, ille tatarū rerū magnitudine stupefactus, hæsitare de Angelica promissione cœpit. Quam is culpā nouē mensium silentio castigauit: quod tamē in filij nativitate solutū est. Tunc enim laxatū est vinculū lingue eius, & loquebatur bene dicens Deū. Qua exre diuinæ misericordiæ lenitatem D. Ambro. colligitis verbis; Vide quā bonus Deus, & facilis indulgere peccatis.

Ambro.

34 catis. Nō solum ablata restituit, sed etiā nō sperata cōcēdit. Nemo ergo diffidat, nemo veterū cōscius delictorū, præmia diuina desperet. Nouit Dñs mutare sententiam, si tu noueris emendare delictum.

Quia verò Zacharias sacerdos, sacerdotij, & legis veteris typū gerit, nō sine mysterio is ante Ioānis nativitatē mutus, in Ioānis verò, id est, gratiæ nativitate eloquē factus est. Hac enim imagine intelligimus, legē ante Ioānis aduentū elinguē, & mutam, hoc est, obscurā, & inaccessam fuisse; quæ tñ post eius aduentū in Euangelij luce patefacta est. Eius autem obscuritatē Isaías declarat his verbis; Erit Ef. 29.
omnis visio quasi verba libri signati, quæ cùm dederint scienti literas, dicent, Lege istū: & respondebit, Non possum; signatus est enim. Et dabitur liber nescienti literas, diceturq; ei, Lege, & respondebit, Nescio literas. Hac enim de causa Apostolus super corda Iudeorum 2. Cor. 5.

35 velamen positū esse ait: quia videlicet lex illis obducta, quoniā elinguis, & muta erat. Quid enim in lege, & Prophetis Christi morte & passione apertius? At tantū abest ut hoc Iudæi inteligerent, ut dice rent, Nos audiuimus ex lege, quia Christus manet in æternū. Quid item tam multis in locis apertius, quām Gentium vocatio prædicta fuerat? At cùm fidēles, qui ex circuncisione crediderant, Spiritus sancti gratiam in nationes effusam viderunt, obstupuisse perhibentur, quod in nationes Spiritus sancti gratia effusa esset, quæ res ab eorum cogitatione longissime aberat. Muta enim illis erat eo tempore lex, quæ deinceps in manifestatione gratiæ loqui cœpit. Quia enim legis, & Prophetarum vaticinia per Christum impletas sunt, ipsa rerum adimpletio, vaticiniorum manifestatio fuit. Quid verò abstrusa legis figuræ, atque umbræ? An non ipsæ quoque adueniente corpore, & veritate patefactæ sunt? Vbi enim innocentissimi agni sanguine & sacrificio à Diaboli seruitute & potestate mūdus est liberatus, & peccata hominum expiata, tunc aperte fideles intellecerunt, quid sibi omnia illa veteris legis sacrificia, effususque per eorum sanguis designaret.

Sed operæ pretium erit animaduertere, quid nam muta olim lex nunc aperte loquatur. Certè vix aliud, quām quod idem Zacharias in Cantico suo declarauit, cùm dixit; Benedictus Dñs Deus Israël, quia visitauit, & fecit redemptionem plebis suæ. Vbiique enim lex summu Christi Seruatoris nostri beneficium loquitur, Christū prædicat, Christum resonat, quem omnia sacramenta, sacrificia, & ceremoniæ veteris legis varijs modis adumbrabant. Cùm enim humani generis redemptio omnium diuinorum beneficiorum maxi-

maximum sit; voluit illud cœlestis Pater in omnibus fere san-
ctorum literarum paginis adumbrari, ne vñquam tanti beneficij me-
moria animis nostris elaberetur. Si enim idem Dominus liberatio-
Exod. 13. nē ab AEgyptiaca seruitute Iudeorum animis adēō infixam esse
voluit, vt diceret, Erit hoc quasi signum in manu tua, & quasi appen-
sum quid ob recordationem ante oculos tuos; quid pro liberatione
à Diaboli potestate, & æterna captiuitate à nobis exiget? Hoc estima-
xi vtcunque potest, verbis explicari non potest. Hæc ergo tanta Ser-
uatoris nostri charitas, fratres, tanta bonitas, & misericordia, tantæ
que salutis exhibitio acerrimos nobis stimulos addere debet, vt tan-
tæ salutis autorem colamus, illum veneremur, illius laudes perpetuò
decantemus, illius gloriam ardentissimè sitiamus, illum toto pecto-
re, totisque viribus diligamus, ad illiusque dilectionem omnes ho-
mines incendere studeamus; vt hac pietate, & religione summi hu-
ius beneficij memoriam recolentes, eiusdem beneficij fructum, hoc
est, cœlestis hæreditatis patrimonium percipere mereamur.

IN EODEM FESTO BEATI IOANNIS

Baptistæ Concio secunda; in qua, post Euangelicæ lectio-
nis enarrationem, quinque præcipue Ioannis vir-
tutes, & laudes explicantur.

T H E. Erit magnus coram Domino. **Lucæ 1.**

Guerricus.

Hoc discrimen inter Ioannis Baptistæ prædicationem
& nostram Guerricus Abbas esse testatur; quod nos 39
quidem perfectius loquimur, quam viuimus: ille ve-
rò multò perfectius viuebat, quam loquebatur, quā-
uis perfectissimè loqueretur. Nos quippe frequenter
de perfectionis virtute loquimur, cùm simus ipsi imperfecti; ille con-
tra, qui perfectissimus erat, ad humanæ se infirmitatis captum ac-
commodans, non quæ ipse faciebat, sed quæ infirmi auditores susti-
nere poterant, edocebat. Militibus ergo ad eius doctrinam consue-
tibus aiebat; Neminē cōcutiatis, neq; calumniā faciatis, & estote cō-
tentī stipendijs vel tris. Turbis autē ad eum venientibus, Qui habet, in
quit, duas tunicas, det nō habēti; & qui habet escas, similiter faciat.
Itaque iustitiæ, & misericordiæ operibus salutē hominū definiebat,
alijs ab iniuria deterrens, alijs misericordiam commédas. Sic igitur
summus.

Luc. 3.

Ibidem.

summus ille vir ^{se} infirmis aptabat. Idem in Paulo exemplum habemus; qui se eadem de causa infirmis tanquam infirmum exhibere curabat: idemque alibi, siue, inquit, mente excedimus Deo, siue subiecti sumus, vobis hoc est; si quando humanae naturae fines, diuino spiritu elati, transcendimus, hoc, solo Deo teste, ad eius gloriam facimus: siue ab hoc culmine ad humanae infirmitatis mestram nos accommodamus, hoc ad vestram salutem agimus. ¶ Hec est fratres regulæ, quæ cunctis concionatoribus seruandæ proponitur: quam nos tamen in hodierna concione non usquequaq; seruare possumus. Cum enim suscepti officij ratio, & præsentis diei solennitas à nobis exigat, ut altissimas beati Ioannis virtutes prædicare debeamus, necessariò faciendum est, ut multa dicamus, quæ facultatis nostræ mensuram longè superent. Ea verò dicemus, non ut sciatis Ioānem suis

3 se sanctissimum (quid enim ad me pertinet, si, cum ipse perditè vi uam, illum fuisse sanctissimum credam) sed ut vos ad virtutum eius imitationem (quatenus cuique licet) accèndam. Hac enim de causa nobis Ecclesia Sanctorum festa proponit; non modò ut illos sanctissimos fuisse sciamus, sed ut præcipuas eorum virtutes imitari studeamus, cum idem nobis omnibus sit Dominus, qui neminem à se excludit, nullique gratiæ suæ opem denegat, paratus omnibus dare, si non desit qui suppliciter velit petere. Quod si ad singularem Ioannis sanctitatem nemo nostrum peruenturus sit, satis erit, ut quemadmodum quidam Ciceronis saltem umbram in dicendo assequi cupiebant, sic nos, si non solidam & expressam Ioannis virtutem, at eius umbram & effigiem aliqua ex parte referamus. Nam & qui pueros scribere, & formare literas docent, absolutissima illis literarum

4 exæpla proponunt: quæ si illitalia reddere nequeunt, ad illa tamè exprimenda, quantum per etatem licet, aspirent. Magna ergo & exæcta exempla nobis ad imitandum præponere debemus: quoniam (ut recte Fabius dixit) altius ibunt qui ad summa nitetur, quam qui præsumpta desperatione, quod velint, euadendi, protinus circa ima substiterunt. Ut igitur hoc affectu atque animo sanctissimi hujus præcursoris virtutes tractare possimus, cœlestem opem, sacratissimæ Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

¶ Primo loco lectio sancti Euangeli breuiter explananda est, quod postea in commemorandis beatissimi Ioannis virtutibus longiores esse valeamus, s[ic] Elisabeth (inquit Euangælista) impletum est tempus parvandi. ¶ Cum hi beati cedriuges, Elisabeth & Zacharias, in confilio triusque

vtriusq; legis, veteris scilicet, ac nouę vixerint, nihil mirū, si vterque simil. nobis aliquid vtriusq; termini repräsentent. Hęc enim earū rerū natura est, quę in medio aliarū constitutę sunt. Sic enim aurora, quę in ter diem & nocte media est, partē quidē diurnę lucis, partem verò te nebrarū & noctis continet. Elisabeth ergo dū sterilis est, veterē legē designat; dum verò Ioannē, id est gratiā parit, Euangelice ybertatis gratiā repräsentat. Sterilis enim erat lex, quæ literam occidentē, non spiritum viuificantem habebat: ideoq; (vt Apostolus ait) neminem ad perfectum adduxit. Non dū enim de Spiritu sancto plenius cōcē perat, vt spirituales filios pareret; siquidem nondum erat spiritus datus, quia Iesus nondum erat glorificatus. Grauida tamen Christo erat, quia legibus, & sacrificijs, varijsq; figuris intra se Christū Dominum inclusum tenebat. Hanc tamen sterilem legem adueniens Christus Dōminus nouo partu fœcundauit, eiusq; sterilitatem in fecunditatem commutauit. Ille enim qui in nuptijs aquam mutauit in vinum (quod significare voluit, se aduentu suo frigidam legis literam in spirituale diuinę gratię vinum commutaturum) is etiam vbi aduentu suo fecunditatem sterili fœminę concessit, sterilem legis literam in Euangeliū gratiam transtulit. ¶ Nec mysterio vacat, quod sancta fœmina, cum le partui vicinam esse videret, intra dominus suę penetralia delitescens, siebat, Quia sic fecit mihi Dōminus in diebus, in quibus respexit austerre opprobrium meum inter homines. Quibus verbis sterilitatis infamiam, quę eo tempore probro datur, singulari Dei beneficio à se ablatam gratulabatur. Quae quidem res mirè quadrat in legem, cuius Dominus opprobrium aduentus sui beneficio sustulit. Imperiti enim & infideles homines, multa, quae varijs sacrificijs, & legalibus ceremonijs lex præcipiebat, superstitionis magis quam religionis speciem referre dictabant. Quod (vt alia prætermitteam) exemplo sacrificij, quod leprosis indicebatur, confirmabant. In eo namq; duo passeris offerendi erant; quorum alter in vase fictili erat immolandus, eiusq; sanguine leprosus hyssopo (quę ligno cedrino, coccoq; bis tincto alligari debet) aspergētus, alter verò ad volandum liberè dimittendus. At si in hoc sacrificio duplē Christi Domini naturam consideres (quarum altera ab omni passione, & morte libera; altera in cruce immolata, pretioso sanguinis sui cruore mudi lepram sustulit) an non tribus legis illius opprobrium, redemptionis humanę sacramentum videbitur? Quid verò illa ligni cedrini cū hyssopo cōiunctio (quę cocco bis tincto ligabatur, nisi altissimę diuinitatis cum sacra humanitate yunctione designat?

Heb. 7.

Iohann. 2.

Lnc. 2.

Levi. 14.

Signat^s quam ardens atque incensa diuinæ gloriæ, & humānæ salutis charitas (quæ coco illo bistrin^{to} adumbrabatur) effecit. Talis enim hyssopus, hoc est, Dei filius, humana carne circundatus, peccatorum omnium lepram emundat. Ideoq^{ue} Regius Propheta hac se hyssop^o aspergi postulabat, vt post atram peccati nigredinem hiue candior appareret. Quid igitur hoc mysterio gloriosius; quod tamen sub humili legis litera latitaba^t? Hoc est igitur illud legis opprobriū, quod aduentu suo Christus sustulit. Sed ad historiā redeamus.

Psal. 50.

[Et audierunt (ait Euangelista) vicini & cognati eius, quia magnificauit Dominus misericordiam suam cum illa, & congratulabantur ei.] Apertè homines hunc partum diuinæ misericordiæ tribuebant, quia in eo duplex fecunditatis impedimentum, senectutis videlicet, ac sterilitatis, diuina virtute sublatum est. Atq; hac potissimum de causa in desperata parentum ætate Ioannem Dominus & concipi, & nasci voluit, vt liquidò homines eam sobolem non humanae virtutis, sed diuinæ gratiæ beneficiū esse agnoscerent: atq; hoc argumento & Deo in rebus etiam desperatis fidere, & beneficijs eius grati esse addiscerent. Qua de re sic Rauenas: Sterilitas senectute exaggeratur extrema; & ab spe generandi totum subducitur quicquid est corporis & naturæ: & ne vel cogitatio sobolis vlla remaneret, ad id peruentum est temporis, & ætatis, quo, transacto calore vitali, mortale frigus sterilis iam viscera posidebat: vt genitor ipse cognosceret, inde iā per hominem non posse nasci hominem, vnde abscesserant res humanae. Sic, sic fratres, duris hominū præcordijs credulitas asseritur, & inferitur fides, & tunc totum diuinum creditur, cùm fuerit nihil humum. Hactenus Rauenas. Sequitur deinde. [Et factum est in die octauio venerunt circumcidere puerum, & vocabant eum nomine patris sui Zachariam. Et respondens mater eius, ait, Nequaquam, sed vocabitur Ioannes. Et dixerunt ad illam, Quia nemo est in cognitione tua qui vocetur hoc nomine.] Verè ita est, quia cùm Ioannis nomen, gratiam significet, quamuis multi essent qui hoc nomine vocarentur, pauci tamen erant in quos nominis huius ratio cadebat, donec ille veniret, de cuius plenitudine omnes acciperent gratiam pro gratia: hoc est, propter singularem aduentus sui gratiam, ipsi quoque gratiam acciperent, que illos Deo gratos efficeret. Hanc autem de Ioannis nomine controversiam Zacharias pater diremit, qui rogatus filij nomen, postulatis pugilariibus, cum piæ vxoris voluntate consentiens, scripsit, Ioannes est nomen eius.

Rauenas.

d. 10. 11.

ad 10. 11.

Impos.

[Imposito ergo à patre nomine, si apertum est illic os eius, et lingua eius, & loquebatur benedicens Deum. Quibus verbis benedicebat? Benedictus ait, Dominus Deus Israël: quia visitauit, & fecit redemptionem plebis sue.] Dūm ergo Ioannes nascitur, diuturnum patris silentium soluit: nec soluitur modo, sed etiam Prophetico spiritu loquentis predictus impletur. Ut enim utero matris inclusus, gaudio suo matrem & Spiritu sancto impletus: ita cum in lucem fuit editus, patrem eodem Spiritu replevit. Quod spiritu actus, pulcherrimum illud carmen egidit, quo humanæ redēptionis beneficium celebravit. Sic enim ait, [Benedictus Dominus Deus Israël: quia visitauit, & fecit redēptionem plebis sue.] Quia in re non parua admiratione dignum est, quod cum sanctus hic sacerdos tam nouis, atque miris à Deo beneficijs, tali praetito filio, fuerit ornatus, sic tamen summi huius beneficij magnitudine stupescens est, ut eorum omnium quodammodo oblitus, hoc solum prædicet, hoc decantet, hoc miris in ccelum laudibus efferaat, & pro hoc uno denotissimas Domino gratias agat. Et quidem amissam loquendi facultatem recepit, spiritu sancto, & Prophetico lumine repletus fuit; Euangelij arcanum, & incarnationis Dominicæ sacramentum, spiritu docente, cognovit, ac cecinit; filium desideratissimum, tot titulis insignem, recepit; nec filium modo, sed Prophetam, & plus quam Prophetam, sterilitatis macula è domo sua, cunctis admirantibus, & gaudentibus, delecta; & tamen tot beneficiorum, quae illius ahinum mirè exhilarare, atque afficere poterant, velut oblitus, pro hoc ineffabili communis salutis beneficio gratias agit, dicens,

[Benedictus Dominus Deus Israël: quia visitauit, & fecit redēptionem plebis sue.] Visitauit enim nos apprens in carne Dominus, & Iesus à se récedentes ineffabili benignitate quæsiuit. Visitauit quasi medicus ægrotos, qui ut inueteratum superbia nostræ morbum sanaret, nouum nobis stupenda humilitatis suæ exemplum, velut antidotum salutare adhibuit. Fecit verò redēptionem plebis sue, qui venundatos homines sub peccato, & antiqui hostis seruiti addicatos, oblato sanguinis sui pretio redemit. Vnde opportunè nos horatur Apostolus, dicens, Empti estis pretio magno; glorificate, & portate Deum in corpore vestro. Plebem autem suam appellat, non utique quam veniens plebem suam reperit, sed quam visitando, & redimendo suam fecit. Vultis enim audire qualē eam inuenierit, qualēque reddiderit? Hoc nos idem Zacharias in huius Cantici fine docet, [Visitauit inquiens, nos Dominus Oriens ex alto. Illuminare his.

14 [bis qui in tenebris, & in umbra mortis sedent, ad dirigendos pedes nostros in viam pacis.] Inuenit ergo nos sedentes in tenebris, & in umbra mortis; hoc est, longa peccatorum, & ignorantiae nocte, depresso s, atque hostis antiqui fraude circumuentos, & infinitis propè errorum tenebris, & obscura caligine circunsus. At verò splendidissimus ille iustitia Sol, discussis errorum tenebris, veritatis cognitione animos nostros imbuit, & doctrinæ suæ luce certum nobis iter in beatas illas æternitatis oras aperuit. [Erexit præterea cornu salutis nobis, in domo David pueri sui:] quia humanae salutis autorem, atque propugnatores ex Davidis familia suscitauit, quia oracula omnia Prophetarum impleuit; quia iuramentum, quod mirat ad Abraham patrem nostrum, feliciter, & clementer prestat, in cuius semine vniuersas cognationes terræ seruandas promisit. Quam eius promissionem, velut in luce iam Euagelij positus, apertissime declaravit, cum dixit, *E*vt sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati, seruiamus illius in sanctitate, & iustitia eorum ipso, omnibus diebus nostris.] Quod perinde est acfridiceret, iam non est cur Diaboli mundi, aut carnis, potentissimum hostium nostrorum metu à Dei seruitute abducatur, cum ea gratia plenitudo per Christum omnibus proposita sit, ut per eam tota inimicorum nostrorum vis & potentia comprimatur. Iam vero quod in fine Cantici, nati pueri mentionem facit, nō silihi hoc nomine gratylatur, quod noua prole fuerit auctus, sed quod videlicet huius tanti mysterij natus, & præcolumbus esset. Usque adeo enim huius tanti beneficij fulgor mentis eius oculos perstrinxerat, ut omnia alia, quamlibet maxima beneficia, obsecura ei & exigua viderentur. Et quidem nisi incredulitatem eius sanctus Euangelista amissa vocis causam fuisse docuisse, meritò existimare possemus, stuporem tanti mysterij mutum eum & elinguem reddidisse.

Ex hac gratiarum actione colligitur, quidam oratione sua misericordias à Domino postulauerit, cum illi Angelus dixit, Ne timeas Zacharia, quoniam exaudita est oratio tua. Pro eo igitur nunc gratias agit, quod eius oratio esse exaudita. Cum ergo nō pro nato filio, sed pro mundo redemptio gratias agat, consequens est, illum ante non profili habuitate, sed pro mundi redempzione processit ad Dominum suum diffide. Hoc autem aperte dicit Petrus Chrysostomus, *P*lataone Chrysost. sacerdos tantum, sic est populi, sic vniuersitatis oblitus, ut de concep-
tū veterana coiugis de partu desperata fieri si cogaret, vt sibi soli legatus omnium tunc adesseret, ut aduocatus omnium pro se singula-
riter oraret, vt tantum pontificatus officium intra domesticas apta-

ret curas, inter familiares clauderet, & occuparet angustias, & incen-
sum totius plebis in solum desiderium proprij pignoris addiceret ve-
teranus antistes, ac tali desiderio grandæus, & ipsum tempus iam
respiciens ad partum succenderetur intempestiu[m] Absit, fratres,
absit ut hoc de sancto Zacharia fidelis anima suspicetur. Et quidem
Angelus in hoc fuisse refert totius supplicationis effectum, dicens,
Exaudita est deprecatio tua: & vxor tua Elisabeth pariet tibifilium.
Si Angelus ad petitam respondit, Sacerdos pro solo pignore supplia-
cauit: si pro omnibus egit supplicatio sacerdotis, cur Angelus de so-
lo pignore retulit imperata? Quid tenemus, quid diu suspendimus
animos auditorum? Quam non sibi soli, sed omnibus affuerit iste ve-
nerandus antistes; quam responderit Angelus vniuersis, appetat ex
officio Ioannis, qui in hoc destinatus à Deo est, ut esset vox Christi,
ad Christum sua reseruatus ad tempora, esset præco iudicis præsen-
tiam clamaturus, esset penitentia populos Christi vocaturus ad ve-
niam; quam sacerdos ergo iste iam nisi nescius, iam sibi mortuus, ex-
traneus coniugi, soboli iam negatus, egerit omnibus, omnibus impe-
trarit, mox Angelo referente discamus. Et multi, inquit, in nativitate
eius gaudebunt. Non est vnigenitus, qui est cunctorum creatus
ad gaudium. Hactenus Rauen.

¶ Quid igitur ex his sequitur fratres, nisi vt nos quoque, quorum
gratia hæc mysteria celebrantur, tam magnificis diuinæ pietatis be-
neficij donati, cum eodem Zacharia immortales tantorum donorū
largitor gratias agamus, dicentes; [Benedictus Dominus Deus Israël:
quia visitauit, & fecit redemptionem plebis sue.] Hæc breuiter de Euan-
gelica lectione, nunc ad eximias præcursoris laudes, & virtutes ve-
niamus.

Cum inter cetera laudum insignia, in quibus beatissimus præcur-
sor eluxit, hæc etiam numeretur, quod Ioannis nomen illi in dictum
fuerit (quod gratiam significat, & diuinæ gratiæ magnitudinæ, quæ
in illum conferenda erat, declarat) ab ipso gratiæ nomine exordien-
dum nobis est, vt qua ratione hoc illi splendidissimum nomen conue-
niat, explicemus. Duplex esse genus gratiæ Theologi definiunt: altera
operatæ, altera cooperantæ: hoc est, altera, qua Deus nos ob immē-
sam bonitatæ suæ ante omne meritum gratuitè præuenit (qualis est eo-
rum gratia, qui in utero sanctificantur) altera, qua ab eo excitati, & ad
iusti, nos cum illo, & ille nobiscum operatur. Cum autem Ioannes gratia no-
mè obtineat, utroq[ue]; gratiæ genere mirum in modu[m] excelluit. Nam &
magna

20 magna atque miranda illi dona ante omne meritum collata sunt; & magna atque miranda idem diuina gratia adiutus, operatus est. De priori genere gratiae in praecedenti concione differuimus, cum magnifica dona, quae a Deo percepit (quibus Christi Domini similitudinem in vita sua expresit) enumerauimus. Nunc de secundo gratiae genere nonnulla dicamus; hoc est, de virtutibus, in quibus beatissimus Ioannes, cooperante Dei gratia, potissimum emicuit.

Inter quas prima se nobis eius solitudo offert; quae tantum in eo mirabilior extitit, quanto per etatem imbecillior ad eremiticae vitae labores perferendos erat: sic enim Lucas de illo refert: Puer autem crescebat, & confortabatur spiritu, & erat in desertis usque in diem ostensionis suae in Israe. Puer igitur in tenera adhuc etate constitutus, eremiticam vitam agebat. Quae res, quam sit admiratione digna, ex illa D. Hiero. sententia colligi potest, qui ad Rusticum monachum de hoc vita genere scribens, ait; De ludo monasteriorum volumus huiusmodi egredi milites, quos dura eremi rudimenta non frangant, qui specimen conuersationis multo tempore dederint, qui omnium fuerint minimi. Si igitur hoc vita genus non tyronibus, sed veterani militibus conuenit, qua admiratione dignum est, parvulum Ioan- nem hoc vita genus elegisse, illudque perpetuo retinuisse? Miramur Paulum primum eremitam, & Hilarionem; quorum ille sedecim annos natus, iste quindecim, eremiticam vitam elegerunt: quanto vero mirabilius est, puerulum adhuc teneris sub annis hanc viuendi rationem elegisse? Adde etiam, quod natura hominem (quem infermum, nudum, & rerum omnium inopem genuit) quo eius inopiae prouideret, animal politicum & sociale fecit, ut multorum artibus & officijs, quod inopi naturae deerat, suppleretur. Quidquid enim opificum est in magna ciuitate, vni ferre homini necessarium est. Quod autem vel sexus, vel etas est infirmior, hoc plurius rerum adminiculis fulcienda, atque sustinenda est. Quia ergo ratione sanctus hic puer in tanta infirmitate teneraque etate deserti solitudine, atque inopia perfere potuit? Sed operae pretium erit huius imaginem vobis ob oculos ponere. Si quis in deserto erras, puerum hunc in vasta illa eremi solitudine inuenisset, an non mirabundus illum interrogasset, Quis te, sancte puer, hunc aduexit? quid hic agis? quid moliris? Ceteri pueri in etate ista aut preceptoribus operantur, aut cum cotoibernalibus in platea ludunt, aut in aliquo officio domi, rurive exercentur. Tu ergo sancte puer, qui in hoc squalenti deserto, sine praceptor, sine literarum studio, sine coe-uis pueris versaris, quid hic negotij geris? quomodo vita haec, rerum

omniū indigā, ferre potes? vbi habitas? vbi cubas? vbi ab iniurijs, & 23
in delētia cœli defenderis? vnde tibi cibum, vnde vestē, vnde reliqua
ad vsum vitæ necessaria paras? Quæ nam hęc est professio, & religio
quā profiteris? Cur tam rigidū vitæ propositū arripiūsti? quod sce-
lus tuum? quæ crimina in tam tenerā ætate admittere potuisti, quæ
tam aspera vitæ institutione luenda sint? Ad hęc quid ille respon-
dere potuisset, nisi se à Spiritu sancto in illam solitudinem adue-
ctū, illius ductū sponte sequitum fuisse? Nec mirum esse, puerum in
deserto solitariam vitam agere, qui in visceribus matris delitescens,
autorem suum diligere, colere, & venerari iam pridem coepisset.

Inquisitione autem dignum est, cur Spiritus sanctus, qui huius
beati pueri mentem sibi in domicilium, viuumque templum, antè
etiam quam nascere iur, elegerat, voluerit illum non modò in hac
ætate, sed nota etiam vita in eremo commorari. Multæ sunt huius 24
diuini consilij causa, sed illa non pastrema est, quam huius diei hym-
nus, laudibus eius dicatus, memorat: quid videlicet ea ætate mundū
fugerit, ne leui saltu maculare vitam famine posset. Sancti enim vi-
ri maxima cura, leuisima etiam peccata vitare conantur: partim
quid ex salvatoris doctrina sciant, de omni etiam verbo otioso red-
dendam esse ratione: partim etiam, quid delicatissima sit piorum ho-
minum mēns, quæ vel minimi etiam delictis perturbatur, atque ita
minus apta atque idonea diuinis illuminationibus percipiens effi-
citur. Est enim iusti viri anima in sua purissimi speculi, quod lenissi-
mo etiam puluere, atque oris etiam anhelitu ita feedatur, & obscura-
tur, ut nec aspicientis faciem reddat, nec luci obiectum splendorem
emittat. Quocirca viri in hissumeno studio mētem suam ab omnī ter-
rena facis contagio puram, illibata mōques ruate contendit, quid ad 25
diuina contemplanda aptior, puriorque sit. Constat autem solitudi-
nem ad vitæ puritatem, & innocentiam consequendam plurimum
iuuare. Ferè enim peccata omnia aditum sibi in animā nostrā per
sensuum sensistras patet in alia enim per oculos, alia per aures,
alia per alios corporis sensus ad nos ingrediuntur, unde est illa Pro-
phetæ querimonia; Intravit mors per fenestras nostras, ingressa est
domos nostras. Per oculorum enim sensistras in Davidis animam in-
gressa est mors, dum alienam uxorem vidit, & concupivit. Hoc igit-
tur summu[m] oculorum périculum. Ecclesiasticus animaduertēs, di-
cere non dubitauit, Ne quis oculo quid creatum est? Hinc in vitis

Simil.

Hiere. 9.

Ecccl. 31.

Sanctorum legimus, pius quendam sacerdorem oculis captum ad
cuiusdam Sancti tumulum multis precibus contendisse, ut illi viden-
di fa-

26 di facultatē restitueret. Quod cūm impetrasset, Missamq; de more celebrasset, vbi postea videndi periculum expertus esset, saluti magis animæ, quām corporis, & interno magis lumini, quām externo prospiciens, ab eodem Sancto pristinæ cætitatis remedium petijt, & impetravit. Ab huius igitur sensus periculo, imo & à multis alijs liber est, quisquis in solitudine vitam agit. Nihil enim ibi est quod cū periculo videre, vel audire, vel etiā loq̄ poscit. Quis autē ea, quæ per lingua delinquimus, enumerare valeat, cūm illā Iacobus Apostolus vniuersitatem iniquitatis appelleat? Ab hac ergo malorum collusione tutus est qui in solitudine viuit. Quā ex re liquet, puritatis, & innocentiae altricem atque custodem esse solitudinem. Ideoquē nō frustra solitudinem Hieremias Propheta commendabat, cūm dicebat, Bonum est viro cūm portauerit iugum ab adolescentia sua: sede Thren. 3.

27 bit solitarius, & tacebit. Quod quidem consilium idem sanctus vates se sequutum fuisse testatur, cūm ad Dominum ait, Sede bā folus; quia comminatione replesti me. Quod si hanc commoditatem ad benē viuendum captabat, qui Spiritu sancto plenus, & cœlestibus armis instructus erat, quid de nobis sperandum est, qui his p̄fidijs destituti, inter tot laqueos versamur, vt Propheta dicat, Pluet super peccatores laqueos? Quām multos enim laqueos esse intelligebat, Psal. 10. quos pluuiæ guttis comparabat. Quod si fortè quis dicat, se hos laqueos minime cernere, hoc planè argumento laqueorum istorum vim atque subtilitatem agnoscet, quod frequenter illis induitus, neque illos videat, neque se ab illis expedire queat. Non enim illos Vulcanus struxit, qui à Poëtis singitur subtilissimum rete, quod etiam oculorum aciem fuderet, fabricasse: sed illitamen artifices extixerunt, de quibus scriptum est, Narrauerunt, vt absconderent laqueos: dixerunt, quis videbit eos? Quocirca quisquis ab his laqueis explicari optat, quamuis cum Ioanne solitudinem deserti nō adear, vrbium tamen solitudinem, quantum illi fas sit, amet, & querat. Fugiat s̄pē publicum, fugiat celebritatem, fugiatque p̄cipue conuentus maledicorum, & prauorum hominum (corrūpunt enim bonos mores colloquia praua) secum habitet, secū viuat, secum & cum Deo loquatur, si à tot laqueis liber esse desiderat. Hęc igitur prima Ioannis virtus & excellentia fuit.

Sequitur alia, nemp̄ admiranda vita asperitas, & carnis maceratio. Erat enim (vt ait Euangelista) vestitus pilis camelorum, & zona pellicea circa lumbos eius, & locustas, & mel sylvestre edebat. Hanc autem virtus, cultusque rationē Dominus in Euangelio com-

sup

Ff 3

menda-

Matth. 3.

Luc. 7.

mendauit, cùm ait, Quid existis in desertum videre? hominē mol- 29
libus vestitum? Ecce, qui mollibus vestiuntur, in domibus régum
sunt. Hocigitur vitæ cultu sanctus vir ad finem usque vitæ in deser-
to perseverauit. Quod si quæras, quomodo fragilis natura carnis
tamen diu potuerit in hoc vitæ genere durare; ad hoc respondemus, cō-
tinua paracleti spiritus solatia, mirasque orationis, diuinæque conté-
plationis delicias, seculi hominibus incognitas, hoc facile p̄stare
potuisse. Hæ namque tantò sunt maiores, quantò vita ipsa asperior
est. Hinc D. Hierony. posteaquam in Episto. ad Eustochium orandi
studium, & certamina sua, acerrimosque cum Dæmone conflictus
commemorasset, tandem subdit; Sicubi aspera montium, concava
vallium, rupium prærupta cernebam, ibi meæ orationis locus. Et, vt
mihi testis est Dóminus, post multas lachrymas, post cœlo inhæren-
tes oculos, s̄pē mihi videbar agminibus interesse Angelorum, & le 30
tus gaudensque cantabam, Pōlt te in odorem vnguentorum tuorū
curremus. Quis igitur non libenter eremi solitudinem perferret, si
se ita choris Angelorum sociatum frequenter cerneret? Si ergo San-
cti viri tantis in deserto delicijs fruebantur, quibus Ioannes fruere-
tur, qui tantò maiorem à Deo perceperat gratiam? Gratia namque
mensuram, charitatis magnitudo consequitur. Quod verò charitas
maior, ed quoque spirituales delicij vberiores sunt, quæ ex dilecta-
præsentia, & intima vnione amantis cum re amata consequuntur.
Quibus ergo delicijs frueretur, qui non solum Ioannes, id est, gra-
tia, sed amicus etiam sponsi appellatus est, qui gaudio gaudet pro-
pter vocem sponsi! Et qui materni vteri angustijs inclusus, gestire
præ gaudio cœpit, cùm Seruatorem mundi adesse cognovit, quo
gaudio, iam grandior, afficeretur, cùm mirabile Dominicæ incarna-
tionis sacramentum (cuius ipse præcursor, & nuntius in mundum
venerat, catæraque nouæ legis mysteria contemplabatur). Adde etiā
verum esse quod Apostolus ait, nempe, pro mensura laborum, quos
religionis gratia suscipimus, diuinæ consolations pijs hominibus
distribui. Quo nomine delicias Sponsæ Angeli mirantur in Cantic.
dicentes, Quæ est ista, quæ ascendit de deserto delicijs affluens? Cō-
stat enim, desertum, hoc in loco non secundum literam, sed secun-
dū spiritum accipi debere. Desertum verò spirituale est, cùm anima
iusti ed̄ deuenit, vt mūdo mortua cum Propheta verè dicere possit,
Psal. 72. Quid mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram? Defecit caro
mea, & cor meū. Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternū. Quo-
ties igitur hæc fidelis anima terrenarū rerū desiderijs, voluntatibus
que

Cant. 3.

Psal. 72.

32 que renunciat, cùm secū habitas, & secū viens, nō modò solitaria, sed etiā pauperem & inopem vitam, propter rerū cœlestiū amore, ardenter diligit, tunc ipsa desertū sibi sponte facit, cùm terrena dese rit, & ab omnibus abstinet, quæ sensus oblectare, & à diuinæ cōtem plationis studio auocare possent. Quo tempore fidelis & pius Dñs tantò maioribus mentem delicijs reficit, quantò illa magis propter ipsum omnes seculi voluptates à se abdicat. Paracletus enim Spiritus sanctus hūc potissimum diuertit, & has mētes, fidei suæ commissas, miris modis consolatur. Quid enim magis immensam illā Dei erga fideles amicos suos fidē, & charitatē decebat, quām propter se mœrentes spiritualibus delicijs reficere, & consolari? Meritò ergo mirātes Angeli dicunt, Quæ est ista quæ ascendit de deserto delicijs afluens? foris pauper, intus diues; foris mœrens, intus gaudens; foris nuda, intus simbrijs aureis ornata; foris vilis, & abiecta, sed intus in oculis Dñi pretiosa? ¶ Si igitur pro mensura piorum laborum mētes suorū Dñs recreat, & reficit, quibus, quæfo, delicijs præcursoris, & amici sui mentem oblectabat, qui tanta innocentissimū corpus suū asperitate, & inedia ob illius amorem macerabat? Quomodo enim tamdiu dura illa eremi rudimenta, spretis omnibus leculi delicijs, ferre potuisset, nisi maiores ibi delicias quām in seculo reperis set? Quo modo seculo mortuus esset, nisi totus in Deo felicius vi ueret?

34 Queret autem quis, cur innocentissimus Ioannes, (qui tot divi na gratia presidijs aduersus peccatum munitus erat) corpus suum tanta inedia castigaret; qui ob insignē illā gratiā, qua fuerat donatus, ab omnilethali peccato se immunē seruare poterat? Sic enim de illo Euseb. Em. ait, Sicut vas plenum oleo admixtionem liquoris alterius respuit; ita in eum nihil secularis maculæ introire iam poterat. Simil. in quo sanctificationis plenitudo regnabat. Cùm ergo vir sanctus sic aduersus peccatum instructus esset, cur tam asperum vite institutum amplecti, & ad finem usque vitæ retinere voluit? Multæ sunt causæ, sed illa tamen non postrema est, quam Guerricus Abbas as signat his verbis: Sicut in vitijs, ut vincamus tentationes, corpus est castigandum ne regnet in eo peccatum: sic etiam vitiis temptationibus in eodem est persistendum, non solo metu recidendi, sed etiam desiderio proficiendi; ut scilicet de mortificatione carnis spiritus vegetior fiat, & quantò leuius ac subtilius vinculum gestat, tanto ad spiritualia liberior surgat. Ioannes ergo, qui antequā exiret de vtre, sanctificat⁹ est, cui illud dicere cōpetebat; Ab infantia mea crevit Iob. 31. mecum

mēcum sanctitas, & de ventre matris mēæ egressa est mecum; quē 35.
 nullus tentationis ventus agitare poterat; nec mollibus tamen ve-
 stiebatur, nec cibis suauibus vescebat; sciens vtique, quia sicut pec-
 catoribus, vt sancti fiant, sic sanctis, vt sanctiores fiant, necessaria est
 seuerius viuendi disciplina. Hactenus Guerricus. q̄ Hæc autem ab-
 stinentiæ virtus adeò Ioannem mirabilem hominibus fecit, vt non
 Christi præcursem, sed Christum ipsum, à Prophetis olim promis-
 sum, esse putarent. Hac etiam de causa natalis eius dies tanta hodiè
 ab vniuerso mundo lætitia celebratur. Omnes enim incredibilem
 illam præcursoris parsimoniam, & abstinentiam miro modo suspi-
 ciunt, & venerantur. Quod cùm ita sit, meritò à nobis querere pos-
 sumus; cur, qui tantopere virtutem hanc in præcursore celebрамus,
 atque miramur, in nobis contrà fugimus, ac detrectamus? Cur enim
 in te fugis, quod in illo tantopere laudas? Laudas enim Ioannis ine- 36
 diam, laudas in opiam, laudas cultus, & victus alperitatem; & tamen
 si quis te ad easdem virtutes adhortari velit, non aliter ista, quām sup-
 plicium & mortem horres. Quid igitur hoc esse dicam? Cur ea, quæ
 in genere laudamus, cùm ad singulares actiones ventum est, adeò
 acriter à nobis reijcimus, & repudiamus? Vt enim si aurum probas,
 & hoc aurum probare debes: ita si abstinentiæ virtutem laudandam
 esse statuis, in te quoque illam probare debebis. Euenit ergo nobis
 hac in re, quod de ea iustitiæ parte, quæ fontes punit, dicere homi-
 nes solent; quam & miris laudibus ornant, & veluti reipub. animam
 esse dicunt; quam tamen intra domum suam admittere nemo ve-
 lit. Ita ergo à nobis ipsis dissidemus, vt quod in alijs probamus, in
 nobis improbemus: & qui hodiè clamoribus, & lætitia mundum
 implemus, Ioannis parsimoniam commendantes, eandem in mo- 37
 ribus nostris repellimus, ac detrectamus. Qd, quid esse magis præ-
 posterum potest? Lquiet igitur ex his, verum esse quod Sapiens ille
 dixit, Probitas laudatur, at alget. Et illud item; Video meliora, pro-
 boque, deteriora sequor.

Si vero minus nos hæc tanta mentis humanæ peruersitas mouet,
 moueat saltem periculi nostri magnitudo. Si enim innocentissimus
 Ioannes hac ratione immortalitatis gloriam consequutus est, quid
 nobis speradū erit, qui tot sceleribus inquinati, tñ in altissimo otio,
 delicijsq; vitā agimus? Qd si spes hæc minimè nos fallat, agamus
 Guerricus. (vt Guerricus Abbas ait) gratias Deo, qui dedit nobis (si tamen de-
 dit) sine pugna victoriā, sine poenitentia veniā, sine opere iustitiam,
 sanctimoniam sine labore, delicijsq; carnalibus simul & spiritualibus
 affluere.

38 affluere. Induimus purpura & byssio, & epulamur quotidie splendi-
dè, & nihilominus disticti & ructates crapulâ dormiemus cum La-
zaro quondam paupere in sinu Abrahæ, vel potius in sinu Christi cū
Ioanne. Planè si ita est, melius nobiscum actum est, quâm cum illis,
qui tantis emunt laboribus, quod nos delicati gratuitò possidere vo-
lamus. Quod si ita est, ridenda est magis quâm prædicanda vita Ioá-
nis; & omnem nationē filiorum Dei, qui dura & arcta viasecuti sunt
Vnicū Patris, reprobare magis expedit quâm imitari. At nequaquā
ita est, cùm veritas ipsa dicat, Quia per multas tribulationes oportet A&o.14.
nos intrare in regnum Dei. Hac igitur carnis, & mundi Philosophia
repudiata, fratres, per eam viam gradiamur, qua B. Ioannes, qua San-
cti omnes, quoque dux ipse noster, Dei filius, ingressus est, vt hoc iti-
nere gradientes, ad eorum tandem consortiū peruenire mereamur,
quorum vestigijs ingressi sumus.

IN EADEM NATIVITATE SANCTI Ioannis Baptistæ Concio tertia, in qua insignes eius excellentiæ declarantur.

T H E. Erit magnus coram Domino. **Lucæ. i.**

Muuersa christiana philosophia in duas præcipue par-
tes distributa est: quarum altera de fine, altera de ijs re-
bus, quæ ad finem consequendum pertinent, differit.
Et finem quidem esse charitatem paucis **Apostolus. i. Tim. 1.**
definit cùm ait, Finis præcepti charitas de corde puro,
& conscientia bona, & fide non ficta. Huc enim quæ in diuinæ le-
gis siue præceptis, siue consilijs traduntur, spectant, vt Deum qui-
dem supra omnia, homines verò, ad eius imaginem conditos, pro-
pter eum diligamus. Est enim (vt Theologi docent) vnicus charita-
tis habitus, à quo duo isti dilectionis actus, quasi duo ab eodem
trunko rami oriuntur. Ad hunc autem finem consequendum cùm
multa requirantur, ferè tamen omnia ad vnam cupiditatem, siue
immoderatum sui amorem superandum reuocantur. Dico autem
immoderatum; quia cùm is intra diuinæ legis terminos contine-
tur, non est cur à nobis repudiandus sit. Hic enim amor sui ad tute-
lam atque custodiâ vitæ nobis ab autore naturæ datus est; qui si
tamen modum excederit, in numeros animæ morbos parit. Hic igitur
sui amor, amor erga Deum ita aduersatur, vt eo in anima do-
minante

August.

Simil.

Galat. 5.

Matt. 16.

minante regnare charitas nullo modo possit. Amor quippe in Deū omnia ad illius gloriam refert. Contrā verò amor sui, & Deum, & cætera omnia ad corporis commoditatē, & voluptatem reuocat. Hinc D. Aug. duas illas insignes ciuitates, nempe Babylonem, & Hierusalem, hoc duplici amore ædificari ait: Babylonem quippe ædificat amor sui perueniens usque ad contemptum Dei; Hierusalem verò amor Dei pertinet usque ad contemptum sui. ¶ Et qui dem in amore erga Deum adeo nullus labor est, ut nihil in vita neque dulcior, neque iucundius sit. Totus tamen labor in ijs rebus positus est, quæ ad hunc amorem consequendum exiguntur. Sicut enim corporis sanitas hominibus gratissima, & iucundissima est; medicamenta tñ quæ ad illam parandā destinantur, acerba frequenter & iniucunda sunt: ita charitas suauissima quidē est, ea verò quæ ad eam comparandam requiruntur, acerba sunt. Oportet enim (vt dixi) immoderatum corporis sui amorem expugnare, cæterosque noxiōs affectus, qui ab hoc fonte dimanāt, rationis vi, & imperio coercere, atque illud implere quod Apostolus ait; Qui Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitijs, & concupiscentijs: & illud item Domini Saluatoris; Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Quid autē difficilius, quam carnē crucifigere, & seipsum abnegare; hoc est, seipsum non agnoscere, sed alienū, & peregrinū, imo & hostē reputare; atq; ita hostili odio, quæ noxia sunt, quæque charitati officiunt, abscondere?

Quæretis igitur, qua ratione ad hęc duo christianę philosophię capita peruenire poterimus. Multa sunt quæ nos in hoc iuuare poterunt; sed illud in primis, si duos patronos nobis eligamus: quorum altero ad amorem in Deum, altero ad ea, quæ huic amori deseruiunt, consequenda, nobis meritis, & precibus suis manum porrigant. Ad prius autem illud commodissimus nobis erit Euangeliſta Ioannes, qui inter Apostolos adeo Christum Dominum dilexit, adeoque ab ipso singulari amoris priuilegio dilectus fuit, vt proprio nomine suppresso, discipulus, quem diligebat Iesus, appelletur. A quo ergo magis amorē in Deū petemus, quam ab eo, qui sic & Deū dilexit, & ab eo dilectus est? Cæterū quæ ad hūc amorē in Deū consequendū pertinet, hoc est, ad amoris proprij expugnationē, ad corporis castigationē, ad crucis, & mortificationis studiū, à quo rectius quam à beatissimo Ioanne Baptista petemus, qui adeo severus & inexorabilis corporis sui castigator extitit? Eas namque virtutes à Sanctis postulare solemus, in quibus ipsi plurimum excelluerunt. Sic enim

6 nim à beatissima Virgine humilitatē, virginitatē, charitatē, cæteral
qué similes virtutes pōscimus. Habemus igitur duos hos insigues
patronos, à quibus omnia quæ ad christianam philosophiā spectat,
petere valeamus. Quæ cùm ita sint, non est cur alterū ab altero cōtē
tiosis affectibus seiungamus, cùm hi duo sanctissimi viri sic inter se
cohēreant, vt vtriusque patrociniū ad plenā salutem nobis, vt modò
diximus, necessarium sit. Neque enim aut amor Dei sine amoris pro
prij abdicatione, neque huius amoris abdicatione sine Dei amore exi
stere potest. Non enim ex odio amor, sed magis ex amore odiū ori
tur. Quia igitur hodiè beati Ioannis Baptista festum diem celebra
mus, Euangelista prætermisso, de Baptista dicturi, cœlestem opem,
sacratissimæ Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

A V E M A R I A.

7 [E]rit magnus coram Domino.] Quoniam hic dies beatissimi Ioannis
laudibus eit dicatus, hæc breuis tententia, quæ eius nobis magnitudinem
contemplandam proponit, paulò füssius explicanda est: non
modò vt illum sanctitatis gloria magnū esse cognoscamus, sed vt di
uinæ gratiæ (quæ talem illū fecit) magnitudinem admiremur, & qua
tenus infirmitati nostræ licuerit, eundē imitari studeamus. Quid
enim nobis pro derit si illum coram Domino magnū esse sciamus, si
nos coram illo vel partu etiam, vel nulli simus?

8 Prima autem & summa eius magnitudo est, coram Deo magnū
esse: in cuius oculis nihil magnum, nihil (vt Ecclesiasticus ait) mirabi
le est. Fuerunt apud gentiles multi, quibus hoc magni nomen tribu
tum fuit. Sic enim Alexander Magnus, & Pompeius Magnus, & nō
nulli etiam qui ter maximi sunt appellati (qualis ille Mercurius exti
tit) nemo tñ eorū corā Deo magnus fuit: quod de beatissimo Ioāne,

nō humano, sed angelico testimonio pronūciatū est. Quale ergo est
magnū esse apud illū, de quo scriptū est; Sicut mōmetū statēre, sic Sap. II.
Eccl. 39.
est ante te orbis terrarū; & quāsi gutta roris antelucani qui descēdit
in terrā. Sed vt clariū sanctitatis huius magnitudinē, & causam eius
intelligatis, scire oportet, hūc esse diuinę prouidētię atq; sapientiæ
morē, vt quos homines ad munus aliquod elegerit, eos cūctis virtū
tibus, quæ ad illud pfecte exequēdū nēcessariæ sint, cumulatissimē
exorinet. Sic Moysēm, quem populi sui principē fecit; sic Apostolos,
quos ad Euāgelij prædicationē elegit; sic Prophetas, quos verbi sui
ministros, & Euāgelice gratiæ prēcones instituit, omnib⁹ virtutū, &
gratiarū opibus plenissimē instruxit. Erit igitur nūc operæ pretium,
ad quod officij genus Ioānē Dñs elegerit, diligenter inquirere. Hoc
autem

10411. L.

autem Euangelista Ioannes aperte declarat, cum ait, Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine, ut omnes crederent per illum: hoc est, electus a Deo est, ut testimonium perhiberet de re ad salutem hominum maximè necessaria, eademque ad credendum maximè difficultate: nempè ut hominibus nūciaret Deum humana carne vestitum ecclis ad terram descendisse: Deum, inquam, cœlorum & Angelorum Dominum, qui Solem, Lunam, ceteraque cœli astra condidit, dirigit, & moderatur, inter homines versari, & in terra degentem cœlos regere, & in præsepio vagientem in nubibus tonare, & in cruce patientem supernas mentes immensa pulchritudinis suæ specie beare; ac postrem d' hominem, qui pauperis fabri filius putabatur, totius mundi machinam solo nutu condidisse, & conditam sempiterno imperio gubernare. An potuit quidquam difficultius ad credendum humanæ menti proponi? Gentiles hanc stultitiam, Iudei scandalum esse testabantur; heretici vero qui postea sequuti sunt, hanc fidei veritatem mille machinis labefactare conati sunt. Sed operæ pretium erit, vnde haec incredulitas occasionem arriperit, indicare. Cum Deus Opt. Max. res altissima & nobilissima, homo autem vilissima & abiectissima sit, facile quidem humana mens inducitur, ut altissima de Deo, & abiectissima de homine credat. Sed si rem tamen inuertas, ut videlicet de Deo abiectissima, de homine vero altissima illi credenda proponas, vtroque nomine veritati huius fidei actiter repugnabit. Vtrumque autem in hoc incarnationis Dominicæ sacramento credere necesse est. Deum namque verum hominem, similem nobis, passibilem, eundemque ab impijs vincitum, consputum, colaphis & alapis cæsum, ac denique in cruce inter latrones appensum, mortuum, atque sepultum confitetur. Quid igitur his abiectius, humano sensu, de Deo potuit praedicari? Contra vero de eodem homine sic in cruce abieciro, & mortuo confiteor est, eundem ipsum esse cœli & terre conditorē, principiū & finē rerū, vniuersorum Dominū, atq; totius vniuersitatis huius moderatorem, & principem, ac postrem d' Deū deorū, Regē regum, & Dominum dominantium. Quis igitur haec adeo sublimia de homine inter latrones crucifixo, nisi diuino spiritu actus, credere velit? Huius ergo sacramenti fides vñq; adeo humanis metibus, que solara ratione ducitur, difficultas erat, vt D. Ber. inter tria illa mirabilia, que natura riuitatis Dominicæ tempore contigerunt, numerandam putet. Ea vero sunt, Deus & homo, mater & virgo, fides & cor humanum. Si cut enim ferrum & testa committeri & conglutinari nequeunt; ita neque

Bernar.

Simil.

12 ita neque ista nisi Deo autore, coniungi poterant. Ad hanc igitur adeò arduam sublimemque veritatem hominibus persuadendam Ioannes à Deo missus est.

Sed est in hac legatione aliud adhuc mirabilius, nèpè qua potissimum ratione Ioannes huius veritatis fidem facere deberet. Rebus enim, quæ natura constant, probandis, sola sufficit ratio: ijs verò quæ supra naturam sunt, non ratio, sed miracula fidem faciunt, vt videlicet rebus mirabilibus fidem præbeant facta mirabilia. At de Ioanne

Ioan. 10.

scriptum est, quod is nullum in vita signum ediderit. Quo ergo argumento statuis, Domine, vt Ioannes ineffabile hoc & supernaturale arcanum hominibus persuadeat? O mirum diuinæ sapientiæ consilium! Non quidem miraculis, sed virtutibus, non signis, sed mirabili vita sanctitate huius tam abstrusa veritatis fides facienda erat. Quia

13 in re Deus ipse hoc modo gloriari posset. Ego nouum quendam hominem ad homines legatum mittam, tanta vita sanctimonia, tanta puritate & innocentia præcellentem, tam eximio virtutis splendor, fulgentem, tantaque apud omnes sanctitatis opinione celebrem, vt si is dixit hominem aliquem ostendes, dixerit, Ecce agnus Dei,

Ioan. 1.

ecce qui tollit peccata mundi, ac proinde hic est verus de Deo Deus, cœlorum & syderum conditor, homines illi fidem habent, sibi que persuadeant, difficilius esse Ioannem falli, atque mentiri, quam Deum hominem fieri. Itaque (si dicere fas est) ad eam dignitatis magnitudinem Dominus Ioannem quodammodo euexit, quem solius Dei est.

Ei namque, quatenus sempiterna & constantissima veritas & vita est, debetur, vt soli eius testimonio in rebus humano sensu incredibili bus sine miraculorum attestatione credatur: quod Ioanni videmus

14 diuina potestate concessum. Atque vt aperte videatis, non fuisse diuinæ sapientiæ consilium irritum, eam sanctitatis opinionem de ipso homines conceperunt, vt non modò Christi testis, sed etiam Christus ipse crederetur. Sic enim apud Euangelistam legimus: Existimat te autem populo, & cogitantibus omnibus in corde suo de Ioanne,

Luce. 3.

ne forte ipse esset Christus, &c. Ab hoc autem errore Ioannes eos reuocauit, cum dixit, Quem me esse arbitramini, non sum. Et venit fortior me post me, cuius ego non sum: dignus calceamēta portare. Et, Illūm oportet crescere, quia cum homo tantummodo esse credatur, Deus est: me autem minui; quia cum homo sim, Deus existimor.

Ioan. 3.

Vt igitur ad institutum redeamus, si quos Dominus ad insigne aliquod munus eligit, dignissimos eo munere facit; cum Ioannem ad altissimum hoc mysterium hominibus persuadendum destinauerit,

rit, idque non miraculis, & prodigijs, sed in solito quodam & mirabilis sanctitatis fulgore; quam, quæso, sanctitatem illam fuisse credendum est, quæ ad huius arcani fidem faciendam instar clarissimum miraculorum esset? Verè talem, quam humana mens cogitatione comprehendere non poterit; ac postremò talē, quæ hoc æternæ veritatis elogio meruerit commēdari; Inter natos mulierum nō surrexit maior Ioāne Baptista. Rectè igitur Euseb. Emiss. Quem, inquit, dignè extollere non possumus humanæ vocis officio, prædicemus cum Dominica attestationis oraculo. Agnosce ergo magnificientiam laudis ex dignitate laudantis. Dum enim nemo illo esse major asseritur inter natos mulierum, datur intelligi, quod Ioānes humatorum fugit mensuram meritorum. Quæ cum ita sint, cui nullū Dominus præposuit in præconio, vide si vllum ei prælaturus sit in præmio. Hactenus Emiss. Felix sanè qui talem habuit virtutis suæ præconem, taleque ab ipsis ore veritatis percipere meruit testimonium. Cū Alexander ad Achillis tumulum peruenisset (vt D. Hiero. in vita Hilarionis memorat) felicem appellavit Achillem qui tali frueretur præcone meritorum; Homerum videlicet intelligens, qui Achillis res gestas immortalis carmine celebravit. Quantò ergo felicior, qui ipsum Dei filium habere meruit laudatorem! Obiterque animaduertite, quām ampla mensura Dominus rectè factis præmium reddat. Quia enim Ioānes fidelis Christi præco extitit, idem ipse Christus eius præco fieri dignatus est.

¶ Sed quoniam hæc in communī de insigni Ioannis sanctitate dicta sunt, ratio postulat, ut ad singulares eius laudes prædicandas descendamus. Inter quas illa mihi summa esse videtur, quod cū Christus Dominus in absolutissimum dignitatis, & sanctitatis exemplar nobis propositus sit, præcursum suum pluribus in rebus hibi simillimum fecit.

Primum enim singularis Christi Domini gloria fuit, quod à Prophetis multò antè fuerit prænunciatus: quam ipse gloriam præcursori suo non inuidit, quem eisdem testibus voluit mundo nunciari.

Malac.3. Hunc enim per Malachiam promittit, cū ait, Ecce ego mitto Angelum meum, qui præparabit viam ante faciem meam: idemque cap. 4. Ecce, ait Dominus, ego mittam vobis Eliam prophetam. Appellat autem eum hoc nomine, quod in spiritu & virtute Eliæ erit venturus: magis enim Dominus unitatem spiritus, quām corporis substantiam, & cognitionem attendit. Hunc etiam Isaias

18 in spiritu vidit, cum de ipso dixit, Vox clamantis in deserto: Parate Esaiam Domini. ¶ Deinde etiam sicut Gabriel Angelus beatissimæ Luc. Virgini Christi Domini conceptum, excellentiam, dignitatem, sanctitatem, & nomen, quo erat appellandus, annunciauit: ita idem Angelus Zachariae patri Ioannis conceptum, præcursoris officium, dignitatem, & sanctitatis, atque abstinentiae gloriam, & nomen, quo erat appellandus, longa oratione prædixit. ¶ Præteœta, sicut supra naturæ vim atque ordinem Christus Dominus de Virgine conceptus, & natus est: ita Ioannes de Iterili, & annos a mætre duplice miraculo conceptus, & in lucem editus est. Vnde Euseb. Euſcb. Emiss. Venit, inquit, Ioannes desperata generatione per sterilem; Christus verò Dominus natura obstupesciente per Virginem. ¶ Præterea, sicut Christi Domini nativitas miraculis illustrata est, cum

19 in celis canunt Angeli, & pastores in terra cum Magis adorant: ita in Ioannis nativitate mater à Spiritu sancto edocita, illi nomen imponit; Zachariae verò patris lingua soluitur, & pectus Spiritu sancto repletum, redemptionis humanæ mysterium suauissimo hymno decantat. ¶ Ad hæc, sicut in nativitate Domini commune gaudium, quod erit omni populo, pastoribus Angelus denunciat: ita Gabriel Angelus futurum huius diei gaudium prænunciauit, cum ait, [Et in nativitate eius multi gaudebunt.] Cuius prædictionis veritas totius mundi testimonio comprobatur; quando non modò Christiani, sed etiam Turcæ, & ceteri quoque Mahometanæ perfidiæ sectatores communī alacritate hunc Ioannis natalem diem celebrent.

Addē his mirabilē illā exultationē in vtero matris, in quo reclūsus infans, ab originalis peccati labे purgatus, & Spiritu sancto repletus fuit. Quo circa licet nobiscū eodē Eusebio exclamare: Quis Euſcb. est iste, qui cū nōdū nascetur, sā in vtero sanctificabatur? Felix qui vēturus in huius mūdi labores, prius gratiā suscipere, quām vitā; prius benedictionē meruit habere, quām lucē. Maximē glorię loco vir nobilis duceret, si Rex peregrē profectus, in patriā rediēs, in domū eius Simil. honoris gratia primum diuerteret. Cuius igitur honoris fuit, quod cū cœlorū Rex in has oras mortalitatis nostrę diuertisset, & in sacro intermerata Virginis pectore velut in aula regia cōsedisset, Ioan nē p̄tinus in maternis visceribus delitescētē inuisere, salutare, mūdare, & Spiritu sancto replere, & præsentia sua exhilarare voluerit: Hic, Domine Iesu, quamuis Ioannis præconia referimus, tuas tamen pricipue laudes decantamus, immensamq; bonitatem, benignitatē, magni-

magnificentiam, & gratiam tuam prædicamus. Hæc enim tam præclarâ donâ non ab humanis meritis, sed ab immenso bonitatis & gratiæ tuæ fonte manarunt, qui sic amas animas, sic de hominibus bennè mereris, ut hæc tam magnifica beneficia illis gratuitò largiri dignatus sis. Quo exemplo discimus, quid nos quoq; ab immensa eius clementia sperare debeamus.

¶ Hæc omnia laudum preconia, quæ de Ioanne nostro commemora uimus, Gabriel Angelus stupenti, & pro rerum magnitudine non credenti Zachariæ prænūciauit. Inter quæ illud etiam adiecit, quod multos filiorum Israel esset ad Dominum conuersurus: quod quidem opus miro vitæ exemplo, & doctrinæ tonitru perfecit. Ab eremo enim, in qua ad illam usque æratem à pueritia hominibus incognitus manserat, imperio Domini egressus, usque adeò omnium infidei oculos animosque conuertit, ut ad illum omnium ordinum homines certatim confluerebant; adeò, ut milites etiam, publicani, & Pharisæi (hoc est, profligatissimum genus hominum) ad eum venirent, confitentes peccata sua, & ab eo quærentes, quid sibi facto opus esset ut à ventura ira, & inextinguibili igne, quem Ioannes improbis minabatur, seruarentur: quam Dei iram diuinus p̄œco non verbis solum, sed multò magis ipso corporis cultu, & incredibili vita austritate prædicabat. Hac enim descendit ratione dormientes in peccatis homines excitauit, & ad salutis suæ chram agendam extimulauit. Hoc enim illa Domini verba innuere videntur: A diebus autē Ioannis Baptiste regnum cœlorum vim patitur; & Omnis in illud vim facit: quod perinde est ac si diceret: Antequam hic veritatis, & iustitiæ doctor in mundum venisset, graui homines sotino depresso, nullo adeūt die celestis regni desiderio tenebantur: at ubi cœlestis hæc tuba insouuit, homines futuri iudicij, & gehennæ metu perterriti, clausos oculos ad manifestissimam veritatis lucem aperientes, omnem animi impetum in salutis suæ studium contulerunt: quod quidem Ioannis discipuli maximè prestiterunt.

Matt. ii.
Leui. 16.

Mich. 3.

His adde aliam quoque insignem veri concionatoris virtutem, quam Michæas Propheta se à Domino percepisse glorificabatur, cum diceret: Ego autem repletus sum fortitudine Spiritus Domini, iudicio, & virtute, ut annunciem Jacob scelus suum, & Israël peccatum suum. Had autem fortitudine sic Ioannes noster erat animatus, ut non modò Phariseos, qui religionis nomine insignes, habebantur, genimiq; viperarum appellari, sed Herodeum quoque regem, non

per

¶ 24 per parolas, ut olim Nathan propheta cum Dauide egit, sed aperata increpatione argueret, dicens, Non licet tibi habere vxorem fratris tui. Non enim ad fulgorem purpuræ obstupescerat, neque sceptrum, regiamque dignitatem verebatur. Non personam spectabat, sed culpam, quæ illum ex rege tyrannum, & suppicio dignum fecerat. Ideoque tanquam mortis reum adeò constanter, & liberè arguebat, vt ne periculo quidē capitis deterri potuerit, quò minus adulterij crimē illi acriter exprobraret. Quam eius constantiam Dominus in Euangelio commendauit, cùm ad populum dixit: Quid existis in desertum videre? arundinem vento agitatam? Non est (ait Matt. xi. Guerric.) Guericus Abbas) Ioannes arundo deserti, sed cedrus paradisi, sed columna celi, gloria generis humani, miraculum mundi, virtute, & merito ultra mensuram hominum, conditione citra naturam. Ange
lorum. Non est arundo vento agitata, sed palma fortior omni procella, quam nullus turbo quatiat; aut certè cypressus in monte Sion in æternum plantata, altius scilicet quam ut ventorū rabiem timeat. Non est obnoxius tempestibus huius aëris, qui superior est omnibus cupiditatibus mundi. In cœlo radicem fixit, quò nullus spiritus procellarum aspirat, vnde minas, & bella ventorum, & cuncta in seculo aduersantia securus irrideat. Irascatur Herodes, insidetur Herodias, de interioribus illorum ebulliat tempestas, & nequam spiritus procellarum, qui in abyssis cordium eorum cubat, omnes vires suas, & argumenta malitiae commoueat. Nihil illum terrebit, nihil à sententia commouebit, quò minus nuptias eorum incestas arguat. Quo modo enim flecterent aduersa, quæ emollire nō potuerūt prospera? Flauerunt siquidem aliquando & molles, & blandientes venti, aurę scilicet fauoris popularis, sed nec illis à rectitudine sua potuit in clinari. Hactenus Guericus.

§. III.

¶ Hæc sunt, fratres, magnifica Ioannis præconia, quæ cœlestis nuntius Zachariæ patri ante eius ortum, & conceptum retulit: quibus (vt alia præterea) satis latè immensa Dei nostri bonitas, & liberalitas mortalibus cunctis admiranda, laudanda, & amanda proponitur. Quis enim tantam hanc Dei nostri erga genus hominum charitatem non diligit, non miretur, & obseruet? Sed quoniam hæc tanta gratia ad Ioannis præcipue gloriam pertinet, quas, quæso, is in cœlo nunc gratias aget, quo dilectionis ardore tantorum bonorum largitorem prosequetur, à quo sic dilectus, sic ornatus, sic in benedictionibus dulcedinis præuentus fuit? Sed nos etiam fratres pro his.

G g cœlesti-

cœlestibus donis debitores sumus. Cur ita? Quia hæc omnia saluti nostræ seruiebant. Decreuit enim immensa Dei nostri bonitas, & sapientia per incarnationis & passionis Dominice mysterium seruare mundum. Ad hoc autem necesse primum fuit Spiritu suo Prophetas implere, qui venturum Seruatorem nunciarent, & præcursorum, qui digito ostenderet, & Apostolos, qui ipsum venisse iam modo prædicarent. Quin etiam mirabilis fortitudo, quæ martyribus data est, ad nostram quoque pertinet salutem. Si enim illi à fide defecissent, quomodo ad nos fides syncera & integra peruenire potuisset? Harum igitur gratiarum omnium nos quoque debitores sumus. hinc Paulus, *Omnia, inquit, vestra sunt; siue Paulus, siue Apollo, siue Cephas, siue mundus, siue vita, siue mors, siue præsentia, siue futura; omnia vestra sunt, id est, ad vestram salutem destinata.* Ideo que pro his omnibus, quibus salus nostra constituta est, tantorum bonorum auctori gratias agere debemus. Sic enim filij parentibus acceptum ferunt quicquid beneficiorum in præceptores suos à parentibus collatum est, quod hoc in ipsorum gratiam illis tributum fuerit.

Verum postrema Ioannis gratia consultò mihi ad huius concionis finē reseruata est: ait enim de illo Zachariæ patri Angelus, quod is spiritu Eliæ donatus, incredulos ad prudentiā iustorū esset traduturus. Cum ergo cœlestis interpres non prudentiā solum, sed iustorū prudentiā dixerit, tacitè insinuavit, alia iustorū, aliam iniustorum prudentiam esse. Et quidem prudentiæ nomen latius patet, & multa complectitur; sed illud in primis, ut verè prudens, non pro corruptis hominum moribus, atque iudicijs, sed pro vera rerum conditione, & dignitate iudicet. Omnis enim humanæ vitæ perturbatio ex falsa estimatione, & iudiciorum corruptela procedit. Hinc Seneca; In superuacuum præcepta iactabimus, nisi illud præcesserit, quem de quaquer habere debeamus opinionem, de paupertate, de diuinijs, de gloria, de ignominia, de patria, de exilio. A Estimemus singula, fama remota, & quæramus quid sint, non quid vocentur. Hæc ille. vnde idem alibi; Quid, inquit, tam necessarium, quam pretia rebus imponere? Quæ res quam sit necessaria, non obscurè dominus per Prophetam significauit, cum dixit: Si separaueris pretiosum à vili, quasi os meum eris. Cum autem multa vilia, multaque item pretiosa sint, quid futura vita pretiosius, quæ & beatissima, & semper ita est? quid contrà hac præsenti vilius, quæ & miserrima, & brevissima est? Rursum, quid mente nostra pretiosius, quæ diuine felicitati

Seneca.

Idem.

Iere. 15.

30 tati fruendæ à Deo condita, atq; destinata est quid contrà corpore
 nostro vilius, quod nūc foccus stercorū, postmodum autem vermiū
 esca futurum est: Hac autem adeò disparem vtriusque partis nostræ
 conditionem etiam Ethnici autores intellexerunt. Hinc Sallustius, *Sallustius.*
 alteram nostri partem cū Dijs, alteram cū belluis communē esse, ait.
 Non potuit alij verbis disparem vtriusque portionis nostræ cōdi-
 tionē magis amplificare, quām cūm alterā Dei, alteram bestiarū simi-
 lē esse dixit. Quid enim Deo maius? quid bestiarum conditione ab-
 iectius & vilius? Quæ cūm ita sint, iustorū prudentia est, hac præsen-
 tivita neglecta, omnes curas & cogitationes suas ad futuram vitam
 promerendā conuertere: contrà verò iniustorum prudentia est, sem-
 piterna vita neglecta, omne studiū suū ad caduca & interitura huius
 vitæ bona paranda, & cumulanda traducere: similiq; ratione ani-
 mæ suæ, hoc est, diuinæ portionis cura in postremis habita, se totos
 ad corporis cultū, & obsequiū transferre, illud fouere, illi indulgere,
 ad illius obsequium opes vndecumq; cōgerere, illius voluptates at-
 q; delicias summo studio conquerirere, proq; illis tuendis, atq; paran-
 dis mari terraq; depugnare; quodq; insanissimum est, pro corporis
 vita infinitis vitam periculis, & morti offerre. Contrà vero iustorum
 prudētia est, immodica corporis sui cura abiecta, dies noctesq; in ex-
 colēda cūctis virtutū opibus anima insuda, eandemq; cœlestibus
 donis exornare. Hæc igitur iustorū prudētia, illa iniustorum, ac ferè
 totius mudi est. Si enim oculos per cūctas terrarū oras circūduxeris,
 quām paucos deprehendes qui animæ suæ curā pro dignitate agat:
 quām multos verò qui ventrem suum Deum statuant, quiq; omnia
 ad corporis cultum, & indulgentiam referenda putent! Horum au-
 tem improbitatem non video quo exemplo acrius accusare pos-
 sim, quām Ethnici hominis, hoc est, Senecæ, cuius hæc sunt ver-
 bæ: Fateor infitam esse nobis corporis nostrī charitatem. Fateor nos
 huius gerere tutelam: non nego indulgendum illi, seruendum
 nego. Multis enim seruiet, qui corpori seruit, qui pro illo ni-
 minum timet, qui ad illud omnia refert. Sic gerere nos debe-
 mus, non tanquam propter corpus viuere debeamus, sed tanquā
 non possimus sine corpore. Huius nos nimius amor timoribus in-
 quietat, solitudinibus onerat, contumelijs obiicit. Honestum ei
 vile est, cui corpus nimis charum est. Agatur eius diligentissima
 cura: ita tamen, vt cūm exiget ratio, cūm dignitas, cūm fides,
 mittendum in ignem sit. Maior sum, & ad maiora genitus quām
 vt mancipium sim mei corporis: quod equidem non aliter aspicio,

Seneca.

quam vinculum libertati meæ circundatum. Hoc ita oppono for-
tunæ, in quo resistat, nec per illud ad me vllum transire vulnus si-
no. Nunquam me caro ista compellet ad metum, nunquam ad in-
dignam bono viro simulationem, nunquam in honorem huius cor-
pusculi mentiar. Cùm visum fuerit, distraham cum illo societatem,
& nunc tamen dum hæremus, non erimus æquis partibus socij: ani-
mus ad se omne ius ducet. Contemptus corporis sui certa libertas
est. Hactenus Seneca. Cuius oratio magnum nobis pudorem injec-
re debet, qui fidei lumine illustrati non præstamus quod ethnicus
homo, fidei luce destitutus, adeò cumulate se præstissime confitetur.

Verùm hæc eadem Philosophia vix vlo exemplo apertiū,
quam beatissimi præcursoris poterit demonstrari. Quæ enim ora-
tio explicare poterit, quibus virtutum ornamentis, quibus cœlestiū
donorum opibus animam eius ab ipsis materni vteri præcordijs ad
extremum vsque vitæ diem Spiritus sanctus excolendam atque il-
lustrandam curauerit? At corporis vitam quam vili pretio tradi pas-
sus est! Inter extrema diuini furoris supplicia hoc vel maximè nu-
meratur, quòd vendiderit populum suum sine pretio. Quale ergo
est, Ioannis Baptiste caput distrahi sine pretio? Saltauit enim puella,
cuius saltationi leui aliquo obsonio satisfieri poterat; attamen huius
obsonij loco sanctissimi vri caput abscessum, ipsique donatum fuit.

Petrus Ræ Miratur vehementer, & iure miratur D. Chrysologus hanc tantam
rei indignitatem. Hodie, inquit, cum nobis Ioannis virtus, & Hero-
dis feritas resertur, confusa sunt viscera, corda tremuerunt, caligauit
visus, hebuit intellectus, aufugit auditus. Quid enim constat in sen-
sibus humanis, quando virtutum magnitudinem perdidit crimi-
num magnitudo? Ioannes, schola virtutum, magisterium vitæ, san-
ctitatis forma, iustitiae norma; virginitatis speculum, pudicitiae titu-
lus, castitatis exemplum, penitentiae via, peccatorum venia, fidei di-
sciplina: Ioannes, maior homine, par Angelis, traditur incestui, da-
tur adulteræ, addicitur saltatrici. Qui vincula soluerat peccatorum,
peccatorum vinculis alligatur, vt vincita venia, locum veniæ non re-
linquat. Alligauit eum, & posuit in carcerem. Herodes, tu adulte-
rium facis, & in carcerem vadit Ioannes? Rogo vbi rerum fa-
cies? vbi forma? vbi pudor? vbi existimatio publicæ cognitio-
nis? vbi Deus? vbi homo? vbi fas? vbi lex? vbi ipsius iura na-
turæ? Simul omnia sunt, Herodes, te agente, te iubente, te iu-
dicante confusa. Hactenus Rauenas. Ex cuius verbis intellige-
re licet, quam dissimilem Dominus animæ Ioannis, & corporis
eius

36 eius curam gesserit. Eius quippe animam ab ipso matris vtero ad finem usque virtutum omnium splendoribus mirificè exornauit. Eius autem corpus, & vitam, post incredibilem carnis macerationem, saltatrici, & adulteræ filiæ libidini permisit. Quid igitur hac dupli sorte dissimilius? Hæc est igitur vera prudentia, quam nos Joannes non modò verbis, sed multò magis exemplo suo docet, ut videlicet quid animæ nostræ dignitati, quid corporis vilitati debeamus, agnoscentes, utriusque curam pro dignitate geramus. Quisquis igitur ad felicitatem, & gloriam Ioannis aspirat, Ioannis quoque mores, & exempla sequatur. Hoc autem præstabit, quisquis hoc mortalitatis corpore neglecto, & in seruitutem spiritus redacto, totum studium suum in anima sua cunctis virtutum & gratiarum opibus excolenda posuerit. Quisquis autem hoc prudenter strenueque 37 præstiterit, is utique iustorum prudentiam, quæ Ioannis ministerio in mundum allata est, nactus erit. Qua duce & imperatrice, recta per salutis iter gradiens, ad optatam iustorum hereditatem (quam Christus Dominus sanguinis sui pretio nobis comparauit) felici cursu perueniet.

TIN FESTO APOSTOLORVM

Petri & Pauli Concio prima, in qua lectio Euangelica
explanatur; atque in fine de Petri fide, &
Pauli charitate differitur.

T H E. Tu es Petrus, & super hanc petram ædifica-
bo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt
aduersus eam. Matth. 16.

Odiè, dilectissimi, beatorum Apostolorum Petri & Pauli natalitia celebramus: quorum alter singulare Dei beneficio expiscatore Doctor; alter ex persecutore fidei factus est propugnator eius atque defensor. His autem duobus ministris potissimum Dominus ad Ecclesiam suam erigendam, & stabilendam vti voluit; ut quod huius tanti operis ministri inferiores erant, eò eius gloria esset illustrior. Sicut enim Dauidis victoriam aduersus Philisthæum celebramus, quod inermis puer armatum Gigantem solo funde-

Iudic. 15.

ministerio prostrauerit ; & Sampsonis fortitudinem commendamus , quod mandibula asini mille viros occiderit , & castra fuderit Philistinorum : ita Dei nostri omnipotentiam prædicamus , quod duodecim prescitorum ministerio totam mundi potentiam fregerit , aras Idolorum euerterit , & Ecclesiam suam pro illis stabilierit . In quo quidem opere duo isti Apostolorum principes supra ceteros desudarunt . Hi namque sunt duo luminaria magna , quae Dominus in Ecclesiæ suæ firmamento posuit , ut eam tum doctrinæ splendore , tum vitæ sanctitate illuminarent . Sunt item duæ cœlestes tubæ , quibus Euangelij vox per vniuersum mundum insonuit ; quod breuissimo temporis spatio (vt Apostolus ait) prædictum est in omni creatura , quæ sub celo est . Sunt etiam duo magna flumina in medio paradisi manantia , quæ totam terræ superficiem salutaribus vndis irrigantes , pietatis , & iustitiae fructu compleuerunt . Denique sunt fortissimi Christi duces , quibus ipse mundum sub imperium atque ditionem suam subiunxit . Cum autem mundus in duos esset populos distinctus , alterum Iudæorum , alterum gentium ; ad hunc expugnandum elegit Paulum , qui hac de causa Doctor gentium appellatur ; ad illum autem destinauit Petrum , qui in Ponto , Galatia , Cappadocia , Asia , & Bithynia , Christi Euangelium Iudeis , qui in his regionibus disperserant , prædicauit , eosque ad Christianæ fidei confessionem adduxit . Cum ergo duo isti fortissimi duces subacto iam & devicto mundo cœlestem Hierosolymam sanguine laureati ingressi essent , alter crucis , alter ensis insignia in triumpho secum terentes , qua , queso , cœlestis curiæ alacritate ho-
dierna die eos exceptos fuisse arbitrabimur ? Quod si Roma olim tanta hominum frequentia , & communī lœtitia Imperatorem aliquem ē bello redeuntem excipiebat , qui prouinciam aliquam , aut amplum regnum populi Romani imperio adiunxisset ; qua alacritate in cœlesti hodiè regno recepti sunt , qui tot prouincias , tot regna , à tyrannico principis huius mundi dominatu erepta , ad lucem veritatis attulerunt , & legitimo Christi Domini imperio subdiderunt ? Si autem cœlum hodiè ita gaudet , quid terram nostram facere par est , quæ ad hunc usque diem eorum spirituali semine fecundata , fructus profert æternæ vite ? Qui enim modò christiani sumus , & Christi fidem profitemur , illorum utique beneficio profitemur : quandoquidem ipsi ante omnes alios primi fidei nostræ fundamenta iecerunt , & ab illis ad nos

Simil.

nos vsque per ipsorum successores deriuata est. Quod fit, vt quem admodum Hæresiarchæ singulari quodam suppicio apud inferos torquentur, cum eò deueniunt, qui impietatis eorum sectatores extiterunt: ita gloriosi isti principes singulari quodam gaudio in celis afficiuntur, quoties aliquos ex nobis eò peruenire cernunt: ita fit, vt eosdem paterno affectu, tanquam amantissimos in spiritu filios, amplectantur. Quocirca decet, nos, qui eorum filii sumus, summa religione, ac pietate eorum hodiè gloriam celebrare. Quod ut dignè præstare possimus, cœlestem opem, sacratissimæ Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

A V E M A R I A.

Cum mediatoris & Seruatoris nostri fides totius Christianæ religionis, & salutis nostræ fundamentum sit, hanc præcipue cœlestis magister in discipulorum mentibus plantare, & stabilire curauit. Ad hoc autem commodissima ratione vesus est. Vocatis enim ad se ait, [Quem dicunt homines esse filium homini?] Hac interrogatione Dominus exemplo suo non solum Ecclesiæ præfectos, sed vnumquemque etiam nostrum admonet, vt fideles amicos, quid de nobis sentiant, interrogemus, & ipsi etiam nos ipsos, seposito nostri amore, non semel aut iterum, sed quotidie perscrutemur, & apud nos ipsos causam dicamus, & à nobis ipsis, cum opus ita fuerit, vapulemus si quid præter decorum, aut modum delinquimus. Quisquis enim hac ratione vitam suam expenderit, breui à vernaculis, & consuetis vitijs liber & immunis erit. Ad hoc autem studium cùm multi ex sanctis patribus, tūm præcipue Euseb. Emiss. nos adhortatur his verbis: Ipsi nos meti ipsos quotidie castigemus, ipsi nobiscum rationem de quotidiana conuerstatione faciamus: alloquatur se in secretis cordis vnaquæque anima, & dicat, Videamus si hanc diem sine peccato, sine iniuria, sine obtrvectione, sine murmuratione transfigi; videamus si hodiè aliquid ad profectum meum, quod ad ædificationem aliorum pertineat, operatus sum: puto quod hodiè mentitus sum, peierai, ira, vel concupiscentia vixtus sum, nec alicui benefeci, nec præ timore æternæ mortis ingemui. Quis mihi reddet hanc diem, quam in vanis rebus perdidit, quam in cogitationibus noxiis pessimisque consumpsit? Haec tenus ille. Quod quidem viri sancti cōsilium adeò salutare est, vt cum nihil in vita magis homini quam diuinum iudicium formidandum sit, in quo de tota æternitate sen-

1.Cor.11.

tentia ferenda est, huius tamen iudicij periculum euadat, quisquis hoc modo seipsum quotidie iudicat, Apostolo testante, qui ait: Si nos met ipsos dijudicaremus, non vti que iudicaremur. Quisquis enim hoc facit, ante iudicium parat iustitiam: atque ita dicere ad iudicem poterit, Non intres in iudicium cum seruo tuo Domine, quia ego iam Apostoli tui voce monitus, iudicauit me. Quis autem ex nobis huius tanti periculi metu seipsum introspicit, vt sic tandem ante formidabile illud tribunal iudicatus appareat, non iudicandus?

Cum ergo Dominus ac Saluator noster hoc à discipulis quæsisset, illi varias vulgi hac de re sententias protulerunt, [Alij, inquit, Ioannem Baptistam, alijs verò Eliam, alijs Hieremiam, aut unum ex Prophetis.] Credebat hi forsitan (vt Pythagorici Philosophi tradunt) animas in corpora demigrare. [Vos autem, inquit, quem me esse dicitis?] Magnam hæc prima vox emphasis habet. Perinde enim est ac si diceret, Populus, qui operum meorum virtutem non agnoscit, ista fabulatur: vos ergo qui mihi perpetuò assistitis, qui doctrinam meam quotidie auditis, miracula videtis, &c, quod superat omnia miracula, meam vitam quotidie contemplamini, quem me esse dicitis? Vi-

Luc.12.

detis quomodo maiorem diuinitatis cognitionem exigebat ab ijs, qui in sublimiori vita gradu positi erant? Quia cui plus tribuitur, plus ab eo requiretur. Sic Dominus à discipulis plus exigebat, quam à populo: sic etiam plus aliquid in extremo iudicio requiretur à sacerdotibus, quam ab alijs. Vos sacerdotes, qui de B. Petro, ordinis vestri autore, atq; parente, gloriamini; vos qui quotidie manibus Dei filiū tractatis; vos qui ad mensam Domini quotidie absidentes vitulum saginatum editis; vos qui dispensatores estis gratiæ, & sanguinis Christi; vos qui claves habetis regni cœlestis; vos qui statis in domo

Psal.134.

Domini, in atrijs domus Dei nostri; vos qui diuina eloquia diu noctuque in ore habetis; quique Angelorum officium in terra geritis; vos qui clerici appellamini, id est, sors Domini, quia (vt D. Hierony. ait) vel Dominus sors debet esse vestra, vel vos Dominis solius; vos qui velut Nazaræi noui testamenti consecratis vos Domino, & ei exhibuistis corpora vestra vota castitatis, res vestras voto paupertatis, voluntatem vestram voto obedientiæ; vos qui estis lux mundi, sal terræ, & duces populi Christiani; denique vos qui publico stipendio conducti estis, vt virtutem, & pietatem colatis; vos ergo tales dicite mihi, quantum in iustitiae, atque honestatis studio populo superiores estis, qui ab hac vestra dignitate longissime

Hiero.

ii. gisimè abest? Quid si in vos cadere Propheticum illud possit; Si. Esa. 24.
 cut populus, sic sacerdos? Quid si illud D. Bernar. Vtinam ut Bernar.
 populus, sic & sacerdos? Quid si in extremo illo examine anus
 in medium prodeat, diligentior in benè operando, promptior
 in largiendo, fortior contra Dæmones dimicando, ac postremò
 deuotior in orando, quām sacerdos Deum manibus quotidie Do-
 minum tractans? Hæc ergo scemina, multiq[ue] seculi homines sur-
 gent in iudicio contra multos tum sacerdotum, tum monachorum,
 qui deuotionis, & virtutis suæ exemplo eos condemnent, qui tot no-
 minibus ad pietatem & religionem astricti, negligenter se in vita ges-
 serunt. Sed ad Euangelicam lectionem redeamus.

Cùm ergo Dominus, quam de se opinionem discipuli habe-
 rent, interrogasset, Petrus corporea transcendens, & supra hu-
 manæ naturæ conditionem elatus, confitetur in Christo gloriam
 diuinitatis: quia non ad solam respexit substantiam carnis, & san-
 guinis. Cui Dominus, [Beatus es, inquit, Simon Bar Iona: quia caro &
 sanguis non reuelauit tibi, sed Pater meus qui est in cœlis. Et ego dico tibi,
 quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, &
 portæ inferi non præualebunt aduersus eam.] D. Chrysost. in his verbis Chrysost.
 ingens miraculum esse docet, quo fides catholica mirificè confir-
 matur. Prædicere namque futuram Ecclesiæ impugnationem, atque
 insuperabilem eiusdem Ecclesiæ virtutem, & firmitatem, num fa-
 cultatis humanæ esse videtur? Quis sanæ mentis hoc dicat? Nam
 prædicere Dominum quæ esset facturus, priusquam ab ipso fie-
 rent, mirum quidem ac prodigiosum: verùm prædicere quæ sunt
 ab alijs, efficereque ut fides illis habeatur, sintque cunctis perspi-
 cuæ, multò maius est, & mirabilius. Proinde quid hîc habet in-
 fidelis quod reprehendat, atque redarguat? quid habet quo do-
 ceat hanc prædictionem esse mendacem? An non testimonium
 cum rebus consentit, etiam si mille modis ipse contendas in aduer-
 sum? Quot enim bella aduersus Ecclesiam cōcitata sunt? quot exer-
 citus inlucti? quot arma mota? quod non afflictionum & vindi-
 ctæ genus excogitatum, sartaginiæ, catapelæ, lebetes, fornaces,
 lacus, & præcipitia, bestiarum dentes, maria, & proscriptiones,
 aliaq[ue] innumera tormentorum genera, neq[ue] dictis memoranda, ne-
 q[ue] factis toleranda? Atq[ue] hæc non tantum ab extraneis, verùm etiam
 à nostris domesticis. Nam ciuile quoddam bellum occuparat omnia
 vel quovis potius ciuili bello perniciosius. Neque enim ciues modò
 cum ciubus, verùm etiam cognati cum cognatis, domestici cum do-

mesticis ; amici cum amicis conflictabantur : nihil tamen horum 14
dissoluit Ecclesiam , ac ne inferiorem quidem reddidit. Atque
id sanè mirum & incredibile , quod hęc in ipsis statim primor
dijs mota sunt. Nam si tunc irruissent hęc acerba , posteaquam iam
radices egerat , & per omnes mundi partes plantatum esset Euange-
lium , haud perinde fuisset admirandum , non fuisse subuersam Ec-
clesiam : ceterum cùm in ipso doctrinę exordio , nuper iacto fidei se
mine , teneris etiam num auditorum mentibus , tot procellę bellorū
irruerint , res nostras non solum nulla ex parte fuisse diminutas , ve-
rū etiam multam accessionem adiunctam fuisse , hoc nimis 15
superat omne miraculum. Ne quis autem dicere possit , quod nunc Ec-
clesia ob pacē à regibus prębitam cōstabilitatis sit , cùm esset minor , cū
videretur imbecillior , tunc illam oppugnari permisit : vti cognoscas ,
etiam quod nunc in tuto est , non acceptum esse ferendum paci quā
präftant reges , sed à potentia Dei proficiunt. Hactenus D. Chrys. ver-
ba : quibus illam Domini promissionē explicuit , qua & Ecclesiæ pro-
pagationem , & inexpugnabilem fortitudinem vaticinatus est.

Sed nequaquam tamen magnificentissima illa eiusdem promis-
sio silentio prætereunda est , qua Petro regni cœlorum claves tradi-
dit. Quæ quidem potestas non solum ad Petrigloriam , sed ad nostrā
quoque salutem tradita est. Non enim soli sibi , sed nobis etiam has
claves accepit. Hęc autem gratia non ad legem , sed ad Euangelij di-
gnitatem , & gloriam maximē pertinet. Est autem latum inter legē ,
& Euangelium discriben. Lex enim petit ; Euangelium donat : lex
terret ; Euangelium consolatur. Lex obedientiam imperat ; Euange-
lium gratiam ad obediendum confert. Lex viam in cœlum ostédit ;
Euangelium vires ad ingrediendum præbet. Lex literam occidente ; 16
Euangelium spiritum continet viuificantem : denique lex ab Apo-
stolo ministerium mortis , Euangelium spiritus administratio appelle-
latur. Euangelium enim felix & faustum nuntiū significat , quo Deus
nos in gratiam , & amicitiam suam per Christum recipit , ac merito-
rum eius participes efficit , & per illum nobis Spiritus sancti gratiam ,
peccatorum veniam , adoptionem filiorum Dei , ius hæreditatis æter-
næ largitur , ac postrem dō filij sui Spiritum in præcordia nostra trans-
mittit. Hanc autem Euangelij dignitatem , quotidie solēni quadam
reuerentia in Ecclesia profitemur. Cūm enim ad Prophetarum , &
Apostolorum lectiones sedeamus , ad Euangelicam lectionem assur-
gimus , capita nudamus , cereisque accensis Euangelij lucem ,
qua è densissimis tenebris mundus emersit , designamus. Hęc
igitur

17 igitur Domini verba, quibus Petro claves ccelorum tradidit, non ad legem, sed ad hoc felicissimum Euangelij nuntium spectant. His enim verbis non solum Petro, sed omnibus etiam qui vices eius in Ecclesia gerunt, admiranda haec facultas concessa est, qua & peccata remittunt, & Spiritus sancti gratiam tribuunt, & homines cum Deo reconciliant, & sordidas peccatorum maculis animas astris priores efficiunt, ac postrem clausas illis cœli fores referant, & cœli ciues, atque Angelorum consortes faciunt, dum eas frequentissime à statu æternæ damnationis in felicissimum sempiternæ salutis statum transferunt; quando harum clavium virtute ex attritis contritos, hoc est, ex perditis saluos homines faciunt. Quanta igitur illa Dei nostri bonitas, & clementia, quæ claves cœli homini in terra de genti tradidit! Quanta illa benignitas, quæ quod proprium diuinitatis erat (nempè delicta condonare) hominis potestati concessit! Itaque si clausum tibi propter scelera tua fuerit cœlum, non necesse est aut maria transfretare, aut ad longinquas mundi oras peregrinari, aut animalium sanguinem (vt olim in lege) immolare; satis enim ad hoc est, si pœnitentia ductus, dolenter criminis tua Ecclesiæ ministro confiteri, eademque in futurum firmiter vitare proponas, vt peccatorum veniam, & gratiam, & amicitiam Dei consequaris. Hoc est igitur propriè Euangelium, hoc faustissimum & felicissimum nuntium, hec maxima & summa gratia, quæ mundo pretiosi sanguinis Christi merito collata est: qui (vt Iohannes ait) dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo. Veruntamen hoc nuntium ut ijs qui hoc cœlesti beneficio frequenter utuntur, quo animas suas sanctificant, atq; ab omnibus peccatorum sordibus expurgat, felicissimum atq; faustissimum est: ita ijs qui oblata salutis medicamenta respūnt (dū illis nisi vi coacti vt nolunt) eorū quidē vitio infelicissimum est; quando in extremo illo iudicio (quod cuiq; in morte immisnet) nihil habebunt, quo socordiam, & improbitatem suam tueantur: quandoquidem quod vnigenitus Dei filius sanguinis & mortis suæ pretio non sibi, sed nobis emit, ipsi nec gratis quidem oblatum accipere voluerunt. Haecen de Euangelica lectione: nuc ad beatissimorum Apostolorum laudes prædicandas orationem conuertamus.

§. I.

Hodie namque, fratres, Ecclesia beatissimorum Apostolorum Petri & Pauli agonem, & mortem festiuis gaudijs celebrat. Gloriosi enim principes terræ quo modo in vita sua dilexerunt se, ita & in morte

Bernar.

in morte non sunt separati. Morte autem humano iudicio, nihil horribilis. Considerate quælo fratres (inquit Bern.) Ecclesiæ iudiciū, secundum fidē, nō secundum facié iudicatis. Mortē siquidē Apostolorū in eorū recolit solennitate præcipua. Hodiè nimurum Petrus crucifixus est; hodiè Paulus decollatus est. Hęc hodiernæ causa festivitatis, hęc præsentium materia gaudiorum. In his igitur festum agens diem & lätum, sine dubio spiritum Sponsi habet Ecclesia: Spiritum Domini, in cuius conspectu (sicut habes in Psal.) pretiosa est mors Sanctorum. Visi enim sunt oculis insipientium mori, illi autem sunt in pace. In paucis quidem vexati, in multis benè disponentur: quoniam Deus tétauit eos, & inuenit illos dignos se. Quomodo autem hi duo Ecclesiæ Principes fuerint à mundo vexati, & qua animi fortitudine atque constantia eius infestationem pertulerint, breui ter exponere incipiamus.

Autor. 12. Petrus, ac morti adiudicatus, populoque post Pascha producendus, ut sanguine suo inimicorum sitim, atque rabiem satiaret; tamen inter duos milites accubans, vincitus catenis duabus, placidissimum somnum captabat cū ab Angelo excitatus est. Quis autem nostrum in hoc tacto vitae discrimine constitutus, tot militibus, qui carcerem custodiebant, obfessus, somnum oculis captare potuisset? Sed mitto agonem hunc, à quo per orationes Ecclesiæ liberatus est. Ad extremum mortis certamen veniamus, cui se ipse sponte sua, nullo adidente subiecit. Cū enim ad importunas fidelium preces Roma egressus esset, vt mortis periculum effugeret, obuiam in itinere dilectissimum magistrum habuit. Rogatus autem ab amantissimo discipulo, quod nam iret, Vado, inquit, Roman iterum crucifigi. Noluit enim dulcissimus præceptor charissimum discipulum martyrij gloria fraudare, ne non in omnibus, hoc est, in officij dignitate, & in passionis gloria sibi similem redderet. Cū igitur voluntatis eius esse intellexisset, vt quam fidem viuens docuerat, morte confirmaret, in Virtutem sponte reuersus, ad crucis supplicium damnatur, vt quem in vita prædicauerat, morte quoque imitaretur. Quod ille supplicium ad eū sibi gloriosum duxit, vt honoris partem refugiens, non sublimi capite, sed ad terram depresso stipiti affigi postulauerit, ne paré cum Domino suo gloriam sortiri videtur. Quam eius humilitatem atque constantiam D. Maximus attollit his verbis: Hic est Petrus, qui cū ad crucem tanquam crucifixi discipulus ducetur, verso se poscens corpore crucifigi, passionem non renuit, sed æ qualitatem

23 qualitatem crucis Dominicæ declinavit, ut ostenderet vniuersis, ad mirandæ se humilitatis virtutem, nouique mysterij disciplinam & inter tormenta seruasse. Quam securus, charissimi, perrexit Petrus ad crucem, qui repulso timore mortis, moriendi ordinem tam acerbain passione quæsivit! Hactenus ille. Sic igitur Petrus agonem suum felicissimè consummavit, admirabile humilitatis, charitatis, & constantiæ, atque patientiæ exemplum morte sua Ecclesiæ sponsæ relinques: quod vtinam ante oculos semper omnes haberemus.

§.

II.

¶ De eius verò coapostolo Paulo quid dicendum? quibus verbis, & laudibus eius virtutes, & certamina celebrabimus? Certè non alijs, quam quibus eum Dominus commendauit. Ananię enim dicenti, Domine, audiui à multis de viro hoc, quanta mala fecerit sanctis tuis in Hierusalem, &c. Dominus respondit, Vade, quia vas electio-
nis est mihi iste, ut portet nomen meum coram Gentibus, & Regibus, & filijs Israël. Ego enim ostendam ei, quanta oporteat eum pro nomine meo pati. Quibus verbis singularem Pauli patientiam, & laborum tolerantiam (prætermisis alijs eius laudibus, atque virtutibus) extulit. Non enim dixit, Ego illum in tertium cœlum, atque in paradisum rapui; ego illi arcana cœlestia, quæ non licet homini loqui, declaravi; ego illum doctorem & magistrum Gentium, & Apo-
stolum creavi: horum omnium nihil sapientissimus ille virtutum atque cœlestium donorum æstimator dixit, sed solius tantum patientiæ meminit: tantum in hac virtute dignitatis, tantum amplitudinis atque splendoris est.

Quo in loco non erit alienum inuestigare, vnde hæc tanta Pauli patientia, & laborum tolerantia ortum habuerit. Ad hoc igitur respondemus; Dei quidem opera perfecta esse, vt potè qui attingat à fine vñque ad finem fortiter, & disponat omnia suauiter. Suauiter autem disponit, quando aptissimas causas rebus quas efficere cupit, antecedere facit. Ad hunc enim modum cum parentes voluerit filiorum suorum curam gerere, educationisque eorum graues curas, & molestias sustinere, flagrantissimum illis pignorum suorum amorem ingenerauit, ut nihil esset in hac educatione tam asperum, quod non illorum gratia tolerarent. Sic igitur cum hunc beatissimum virum Dominus ad Euangelijs sui prædicationem, & hominum salutem parandam destinasset, tantam eius menti dilectionis vim erga illos impresit, tantam salutis eorum sitim & desiderium accedit, ut nulli, quamlibet maximi labores, nulla rerum discrimina, nulli agones atque

Actor. 9.

Deute. 32.
Sep. 8.

- atque certamina illum deterrere possent, quò minus verè & ex animo diceret, Omnia sustineo propter electos, ut & ipsi salutem consequatur. De huius autem charitatis magnitudine ipse ad Philipp. sub iure iurando sic ait, Testis enim mihi est Deus, quomodo vos omnes cupiam in visceribus Iesu Christi: hoc est, in visceribus charitatis, quam mihi Christi gratia, non natura, aut sanguinis communio donauit. Idemque rursus ad Corinth. scribit: Non angustiamini in nobis: angustiamini autem in visceribus vestris: hoc est, unus ego vos omnes amplissimo charitatis suu complector; cum tamen vos unius mihi amoris huius vicem rependere nolitis.
- Sed gratissimum vobis fore puto fratres, si huius dilectionis opera, & indicia, non alijs quam ipsius Pauli verbis ostendero. Dilectio autem tum verbis, tum affectibus, tum etiam operibus manifestari solet. Et primùm quidem, quod ad verba attinet, solent qui ardenter amant, amoris affectum verbis amantisimis prodere: Ex abundanter enim cordis os loquitur. Quibus autem verbis Paulus hunc hominibus amorem detexerit, in Epistola ad Philipp. quos paulò ante dixerat se in visceribus Christi diligere; sic ait, Itaque fratres mei charissimi, & desideratissimi, gaudium meum, & corona mea, sic state in Domino charissimi. Quæ mater, quæ fœto, amantisimum infantem adeò blandis verbis & nominibus compellaret? Sed longè tamen blandius atque suauius est quod ad Thessaloni. in hac verba scribit: Neque enim suimus in sermone adulacionis, sicut scitis: neque in occasione avaritiae, Deus testis est, nec querentes ab hominibus gloriam, neque à vobis, neque ab alijs. Cum possemus vobis oneri esse, ut Christi Apostoli: sed factis parvuli in medio vestrum, tamen quam si nutrix foueat filios suos: ita desiderantes vos cupide, volebamus tradere vobis non solum Euangelium Dei, sed etiam animas nostras: quoniam charissimi nobis facti estis. His quidem Apostoli verbis non video quid amantius dici potuerit. ¶ Sed huius tamen ignis flamas atque scintillas exterius emicantes videamus. Charitatis esse, gaudere cum gaudientibus, & flere cum lamentibus, idem ait; hoc est, aliena commoda & incommoda propter eandem amoris communionem sua reputare, sicque ut suis, non ut alienis affici: quod ab inuidiæ liuore alienissimum est. Paulus autem sic alienis bonis gaudebat, ut ad Thessaloni. dixerit, Itaque nunc vivimus, si vos statis in Domino. Non enim aliam se habere vitam, quam illorum salutem, & firmitatem arbitrabatur. Alienæ vero mala, quo affectu vir diuinus se lugere testatur? Quis, inquit ad Corinth. infirmatur;

29 tur, & ego non infirmor? quis scandalizatur, & ego non vro? Idem
 que cùm multos ex Corinthijs grauiter deliquisse intellexisset, sic
 eorum peccata lugebat, vt in. 2. Epistola ad eos scripta, hæc ver-
 ba subijceret; Nam ex multa tribulatione, & angustia cordis 2. Cor. 2.
 scripsi vobis per multas lachrymas: non vt contristemini, sed vt
 sciatis, quam charitatem habeam abundantiū in vobis: & pau-
 lò inferiū; Timeo, inquit, ne fortè cum venero, non quales volo, 2. Cor. 12.
 inueniam vos: & ego inueniar à vobis, qualem non vultis: ne
 fortè contentiones, æmulationes, animositates, dissensiones, de-
 tractiones, susurrationes, inflationes, seditiones sint inter vos:
 ne iterum cùm venero, humiliet me Deus apud vos: & lugeam
 multos ex ijs qui antè peccauerunt, & non egerunt peniten-
 tiā super immunditia, fornicatione, & impudicitia, quam gesse
 runt. Quis igitur in his verbis plus quam maternum Pauli ani-
 30 mum non agnoscat, qui aliena peccata lugebat vt sua, & sic se
 alienis sceleribus vt suis humiliari à Domino prædicsbat? Iam ve-
 rò cùm Galatas à pseudo apostolis in fraudem coniectos esse, & ab
 Euagelij synceritate ad Iudæorum dogmata descivisse intellexisset,
 quo affectu illorum perfidiam lamentatur? qua verborum acrimo-
 nia in illos inuehitur? qua sollicitudine atque angore disrumpitur? in
 quas se verborū formas & facies vertit, modò illos iudicis more per-
 terfaciens, modò blanditijs materna charitate alliciens? Alibi enim
 velut paterna censura saeuens ait, O insensati Galatæ, quis vos fasci- Galat. 3.
 nauit non obedire veritati? Alibi verò materno affectu faucius, Filio Galat. 4.
 li, inquit, mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in
 vobis. Vellem esse apud vos modò, & commutare vocem meam,
 31 quoniam confundor in vobis. Quibus sanè verbis graues animi
 sui mcerores, atque æstus designauit. Qua de causa leue esse puta-
 bat illos literis admonere, & perterrefacere: ideoque cupiebat eos co-
 ram alloqui, & in omnes se dicendi figuras transformare, vt illos tan-
 dem hac ratione ad sanitatem perduceret. Nullus enim (vt D. Chrys.
 Chrysosto. ait) tanto affectu mala propria, quanto ille deslebat
 aliena.

Est & aliud, præter ea quæ diximus, maximum veræ atque ger-
 manæ dilectionis argumētum: nēpè ijs, quos amore prosequimur,
 salutē, & bona omnia ardentissimè desiderare. Cùm enim amare sit
 bene velle, quò quisq; ardētiū maiora alicui bona expetit, hoc illū
 ardētiū amare cōuincitur. Quo autē Paulus alienæ salutis desiderio
 flagrauerit, certè non humano eloquio, sed angelico (si id quidem
 fieri

Rom. 9.

fieri posset explicandum erat. Ipsum autem Paulum sub grauiissimo 32 iuramento hoc testificantem audiamus: Veritatem dico in Christo Iesu, non mentior, testimonium mihi perhibente conscientia mea in Spiritu sancto: quoniam tristitia mihi magna est, & continuus dolor cordi meo. Optabam enim ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis. Animaduertitis h̄ic, fratres, quantoperè hic vir diuinus salutem populi Iudæorum sitiebat, qui ipsum quinques verbaverant, qui catenis onerauerant, qui vinculis s̄aepē constrinxerant, qui eius audiissimè sitiebant crux, qui illum discerpere gestiebant. Quia verò h̄ec tanta res communem hominum fidem superabat, (nemp̄ quod pro aliorum salute anathema à Christo, quem summè diligebat, fieri optaret; quibus verbis non quidem à gratia, sed à cœlestis gloria delicijs se excludi velle significauit) grauiissimā affeuerationē n̄ & iusurandum interposuit, testemque Spiritum 33 sanctum citauit: vt his duobus testimonij incredibilem animi sui tristitiam, & desiderium salutis alienæ testatissimum faceret: quem cum maxima illa iactura sua saluum esse cupiebat. Quid igitur hac tanta tristitia, quid hoc tali desiderio, quid hac tanta dilectione mirabilius, erga illos præsertim, qui tanto ipsum odio prosequebantur? Nemo certè (vt D. Chrysost. ait) ita dilexit inimicos, nemo erga insidiatores suos tam beneficis fuit, nullus pro afflictoribus suis tanta perpessus est. Non enim ille quid patiebatur, sed naturæ copulam cogitabat, quantoque amplius effebarabantur inimici, tanto eorum magis miserabatur insipiam. Ut enim aliquis indulgentissimus pater afficitur erga filium phrenesi laborantem, cuius quanto magis conuitijs, ictibusque pulsatur, tanto magis eum miseratur atque deflet: ita Paulus qui de ipsa magnitudine passionum, eorum à quibus 34 affligebatur, estimabat furem, maiora illis adhibebat fomenta pietatis.

Chryso.

simpl.

1. Cor. 4.

Hanc igitur tantam dilectionis vim in mentem Pauli Dominus immisit, vt cœlesti virtute roboratus, non famem & siti, non æstus & frigore, non inopiam & nuditatem, non villa terræ marisve pericula, & (quæ sunt his grauiora) nullas hominum insidias, nullas persecutions, non carceres & vincula, non verbera & exilia, non gladios & ignes, non denique villas vel hominum, vel Dæmonum infestationes & iniurias propter Euangelij gloriam, & hominum salutem formidaret. Quæ autē huius officij gratia pertulerit, idem ipse fidissimus laborum suorum testis in priori ad Corinthios Epist. longa oratione describit: Usque ad hanc, inquit, horam esurimus, siti-

mus,

35 mus, & nudi sumus &c. Sed acerbiora sunt, maximèque mirabilia quæ posteriori ad eosdem Epist. en. merat. Vt enim Apostolatus sui dignitatem aduersus pseudoapostolos, qui ipsum contemnebant, & ab Apostolico grege secernebant, tueretur, his verbis se illis anteverendum ostendit: Hebræi sunt, & ego: Israélitæ sunt, & ego: Mi= 2. Cor. II. nistri Christi sunt, & ego (vt minus sapiens dico) plus ego: in laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plægis supra modum, in mortibus frequenter. A Iudeis quinques, quadragenæs, vna minus, accepi. Ter virgis cæsus sum, semellapidatus sum, ter naufragium feci, nocte & die in profundo maris fui, in itineribus sæpe, periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex gentibus, periculis in ciuitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus, in labore & ærumpa, in vigilijs multis, in

36 fame & siti, in ieunijs multis, in frigore & nuditate, præter illa quæ extrinsecus sunt: instantia mea quotidiana, solicitude omnium Ecclesiærum Dei. Hos igitur agones, hos labores, hæc tanta certamina Paulus salutis humanæ gratiæ non solum patientissimè, sed etiam libentissimè sustinuit, vt Christi oues ex Diaboli faucibus extraheret. Hac igitur de causa ad iniurias, quas ob prædicandi munus suscepit, magis quam ad oblectamenta properabat, mortem potius quam vitam appetens, paupertatem quam opulentiam, & multò amplius laborem desiderans, quam alij requiem post laborem; ac mæstrem magis eligens quam alij voluptatem; studiosius pro inimicis orans, quam alij aduersus inimicos. Quis igitur hoc tam inuidum animi robur non miretur, non obstupescat? Cui ergo rei (inquit D. Chrysosto.) poterit quisquam Pauli pectus comparare, cui ferro, Chrys. 37 cui adamanti? Quid nam aliquis illam appelleat animam, auream ne magis, an adamantinam? Nam & erat omni adamante fortior, & auro gemmisque pretiosior: & alteram quidem materiam firmitate, alteram pretiositate superabat. Cui ergo rei hæc anima cōparabitur? Iis quidem quæ sunt omnino nulli. Quod si vel auro adamantis fortitudo, vel adamantihonor daretur auri, tamen forte aliquo modo comparatio ea Pauli posset animæ conuenire. Sed quid ego adamantem, vel aurum ad similitudinem adduco Paul? Mundus si è diverso appendas omnem, tunc videbis à parte Pauli vergere pondus examinis.

Quidigitur ex his quæ hactenus dicta sunt fratres, colligere licebit? Primum quidem ingentem diuinæ gratiæ vim, quæ homini in hoc mundo, & in hac fragili carnis materia degenti (nec enim Paulus

lus aut alium mundum incoluit, aut in alio corpore militauit) tan- 38
tum robur contulit: ne quisquam nostrum aut carnis imbecil-
itatem, aut mundi prauitatem in socordia sua excusationem
prætexere valeat, cum eadem gratia vnicuique illam studiosè qua-
renti, atque postulanti præsto sit. Deinde hoc eodem argumen-
to, quanta sit nostrarum animarum dignitas, intelligimus: pro-
pter quarum salutem tot labores atque certamina diuinitus hic vir
(qui paratam illis gloriam in paradiſo viderat) subire non recu-
fauit. Postremò, cum videamus inter cæteras Pauli virtutes, vnam
patientiam, atque laborum tolerantiam à Domino fuisse com-
mendatam, huic vni virtuti potissimum studeamus, leue esse
quidquid citra corporis, aut animi laborem fit, existimantes, ea-
que præcipue virtutum officia captantes, in quibus aliquid la-
boris, aut acerbitatis insit. Hæc enim sunt gratissima obse- 39
quia, hæc gratissima sacrificia, quibus non carnos vitulorum,
aut hircorum, sed nos ipsos Domino immolamus, sempiter-
nam pro hocrationabili sacrificio hæreditatis æternę gloriam per-
cepturi.

IN EODEM FESTO APOSTOLORVM

Petri & Pauli Concio secunda; in qua, post breuem Euange-
licæ lectionis explanationem, quām fuerit in his
Apostolis diuina gratia mirabilis,
exponitur.

T H E. Mirabilis Deus in Sanctis suis. Psal. 67.

Leo Papa.

Nus hodie dies, fratres charissimi, duplicata nobis lætitiam de duorum Apostolorum solennitate Petri atque Pauli exhibit: ideoque geminam à nobis deuotionem in ipsorum solennitate depo- scit. Vniuersaliter (inquit Leo Papa) in omnium Sanctorum commemoratione lætandum est, sed in horum excellentia patrum merito est excellentius gloriandum, quos gratia Dei in tantum apicem inter omnia Ecclesiæ membra prouexit, vt eos in corpore, cui caput est Christus, quasi geminum constitueret lumen oculorum: de quorum meritis, atque virtutibus, que omniaem loquendi superant facultatem, nihil diuersum, nihil

nihil debemus sentire discretum : quia illos & electio pares , & la-
bor similes, & finis fecit aequales. Haec tenus Leo Papa. Zacharias ve-
rò Propheta in spiritu hanc eadem duorum Apostolorum gloriam
præuidisse videtur , quos ille sub alia similitudine duas oliuas esse
ait, qui oleum Ecclesiæ lampadi perpetuò subministrant , vt lucem
præferant his qui in tenebris , & in umbra mortis sedent. Sic enim
ait; Et reuersus est Angelus qui loquebatur in me , & suscitavit me,
quasi virum qui suscitatur de somno suo. Et dixit ad me, Quid tu vi-
des? Et divi, Vidi, & ecce candelabrum aureum totum, & lampas eius
super caput ipsius: & septem lucernæ eius super illud, & duæ oliuæ
super illud , vna à dextris lampadis , & vna à sinistris eius. Quid igi-
tur hæc lampas ardens super candelabrum aureum, & septem eius
lucernæ, nisi Ecclesia est , quæ diuini spiritus luce completa radios
suos in vniuersum orbem producit ? Quid verò aureum cande-
labrum , quod lampadem sustinet, nisi Christus Dominus est, supra
quem Ecclesia fundata est. Fundamētum enim aliud (vt Apostolus
ait) nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Chri-
stus Iesus. Septem verò lucerne, quæ candelabro innituntur, septem
sacramenta, & septem Spiritus sancti dona sunt, quibus mentes ho-
minum sanantur, & illuminantur. Duæ verò oliuæ à dextris & à sini-
stris lampadis positæ, quæ illi videlicet oleum subministrant , quid
aliud quām duos hos Ecclesiæ principes designant? qui non solum,
dum in viuis agerent, varijs virtutum exemplis atque doctrinis oleū
huic lampadi, quo hominibus praluceret, infuderūt, sed modò etiā
scriptis suis in terra, & precibus suis in cœlo hunc cœlestem liquore
præbere non cessant. Iam verò duo illa sponsæ vbera, quæ amantissi-
mus in ea spōsus laudat, & miratur, quid aliud quām ijdem isti prin-
cipes sunt, qui doctrinæ suæ lacte Ecclesiæ filios, cùm adhuc paruu-
li essent, nutrierunt? An non igitur hoc officio functus est Pau-
lus cùm ait, Tanquam paruulis in Christo lac vobis potum de-
di , non escam. Et alibi , Facti , inquit , sumus paruuli in me-
dio vestri tanquam nutrix , quæ foueat filios suos. Hoc autem
lacte ita erat plenus Apostolus , vt (quemadmodum Guerri-
cus Abbas ait) ubi capite truncatus est, lac pro sanguine ex eius
vulnere manasse memoretur. Apostolus verò Petrus ad hæc ipsavbe
ra filios suos vocabat, cū illos moneret, vt quasi modò geniti infantes,
rationabile, & sine dolo lac cōcupisceret. Hæc igitur duo vbera
Ecclesiæ, has lampadis oliuas, hos, inquam, geminos mystici corporis
oculos hodiè vestris conspectibus presentamus : in quorum laudi-

Zach. 4.

1. Cor. 3.

1. Cor. 3.

1. Thess. 2.

1. Pet. 2.

Guerrius.

bis non tam ipsos, quam Dominum laudare, eiusque magnificen-
tissimam gratiam atque omnipotentiam mirari debemus. Hinc B.
Maximus. Maximus, Gloriosissimos, inquit, Christianæ fidei principes annua
solemnitate celebrantes, iplum Dominum, qui huius autor est fidei,
debita religione veneramur. Apostoli namque Latino sermone di-
cuntur milsi. Qui ergo honorant missos, manifestum est eos hono-
rare mittentem: quoniam dignitas quæ defertur ministris, illi sine
dubio, cuius ministri sunt, exhibetur. Hos verò (vt idem ait) tanta
cœlestis electionis dignatio visitauit, vt hic fieret de pescatore do-
ctor, ille de persecutore defensor. Sed in hoc omnipotētis Dei attol-
lenda maiestas est, qui inspiratione mirabili docēdi gratiam tribuit
imperito, & inimicum fecit quod oderat, & fidem, quam impugna-
bat, asserere. Hæc ille. Sic igitur de illis hodiè dicendum est, vt in illis
diuinæ bonitatis, & gratiæ virtutem agnoscentes, in illius admiratio-
nem simul & amore rapiantur. Hoc enim verba, quæ initio propon-
suimus, à nobis exigunt, quæ Dominum non in alijs rebus solum,
sed in Sanctis suis maximè mirabilem esse declarant. Ut hoc autem
argumentum pie & religiose tractare possimus, cœlestem opem, sa-
cratissimæ Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

A V E M A R I A.

¶Priusquam id quod proposuimus, aggrediamur, paucis Euangeli-
cæ lectionis historia perstringenda est. Quoniam (vt paulò antè di-
ximus) religionis nostræ fundamentum fides in Christum est, cùm
discipulos suos Dominus in hac fide stabilire, atque solidare vellet,
singulari ad hoc modestia, & prudentia usus est. Cùm enim ipse (cui
omne cor patet) optinè nosset, quid in discipulorum pectoribus es-
set, voluit vt Petrus verum de eo testimonium ferret. Quod cù ipse
probasset, & merita laude, & officij dignitate remunerasset, ceteri
deinde ex Petri confessione discerent, quid de ipso credere, & senti-
re deberent. Hoc enim docendi genus longè modestius fuit, quam
si ipse dixisset, Ego sum filius Dei viui. Qua quidem modestia post
ablutionem quoque pedum Apostolicorum usus est, cùm ait, Vos
vocatis me magister, & Domine; hoc enim verecundius dicitur,

quam, Ego sum magister, & Dominus. **¶**Hoc igitur in loco Domi-
Io. iii. 13.nus discipulos primum rogat, quid turbæ de ipso sentirent, cùmque
Math. 16. illi respondissent, alios illum Eliam, alios Hieremiam, alios Ioannem
Baptistam, aut unum aliquem ex antiquis Prophetis arbitrari, ab
illis, qui propius ipsius opera contemplabantur, requirit, quid ipsi
crederent, quidvè sentirent. Pro quibus omnibus Petrus revelatio-
ne summi

ne summi patris edo. ⁸ Tū corporeā superans, & humana transcen-
dens, confessus est filium Dei patris, quia non ad solam aspergit sub-
stantiam carnis, & sanguinis. [Tu es in quiete, Christus filius Dei vivit.]
Petrus itaque (vt D. Maximus ait) in carne positus, mensuram carnis
egressus, Christum Iesum Dei viui filium vetum confitetur; & quod
omnium adhuc mortalium pectus latebat, prima Petri lingua novo
est sermone confessio. Cui Dominus, [Beatus es, inquit, Simon Bar Iona,
quia caro & sanguis, hoc est, nulla humana sapientia revelauit tibi,
sed pater meus qui est in celo. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc
petram edificabo Ecclesiam meam.] Nouo illum nomine Petrum appellauit,
qui antea Simon appellabatur. Ut enim cum Abram multa-
rum gentium patrem constituit, nouum illi Abraham nomen indi-
dit, quod hanc numerosam filiorum propagationem significabat;
ita cum Simonem, solidissimum, & sempiternum Ecclesiae funda-
mentum constitutere voluit, nouo Petri, siue petri nomine appellauit,
vt ipsum etiam nomen officij dignitatem, & stabilitatem signifi-
caret: quam protinus aperte declarauit, cum subdit, [Et portae inferi
non preualebunt aduersus eam.] Hinc Leo Papa, Ego, inquit, dico tibi, ^{Leo. o. A.}
hoc est, sicut pater meus tibi manifestauit diuinitatem meā, ita ego
notam eibi facio excellentiam tuam! [Quis tu es Petrus,] id est, cum
ego sim inutilis petra, ego lapis angularis, qui facio vtrraq; vnu,
tamen tu quoque petra es, quia mea virtute solidaris, vt quæ mihi
potestate sunt propria, sint tibi mecum participatione communia.
Post hanc vero pastoralis curæ dignitatem illi traditam, quid conse-
quens erat, nisi quod protinus subdit, [Et tibi dabo claves regni cœlo-
rum &c.] Quid, fratres mei, magnificenter Petro (inquit Maximus) ^{Maximus.}

⁹ qui tantæ confessionis merito cum corruptibili adhuc esset in cor-
pore, & nec dum ipse ascendisset in cœlum, regnum illi cœlesti & claude-
re, & aperire concessum est. Hæc autem potestas, quæ singulariter
Petro, tanquam Ecclesiæ principi, concessa est, in ceteros deinde
eiusdem Ecclesiæ ministros deriuatur, quorum ministerio fidelib[us] cœli
portæ reseruantur: dum eminē peccatis solvuntur, idonei sunt qui in cœlesti
palacio recipiantur; vt hoc argumēto intelligatis, quā sit veræ pœni-
tentiæ, quāta puræ cōfessionis sublimitas, quā frequenter homines è
statu generationis in statu transferantur salutis. Hactenus de Evan-
gelica lectione, nūc ad id, quod initio proposuimus, veniamus.

¹⁰ Mirabilis Deus in Sæctis suis. Inter quatuor cōfessiones generes, Psal. 67.
Ipsa D. Bonaventura enumerat, vnu est, admiratio diuine maiestatis; Bonaven-
tu prius homo immensam diuinę sapientię atq[ue] omnipotētia magnitu-
dinem,

dine, quæ in operibus cōdītis elucet, cū quadā mētis suspēsione, atq; exultatione miratur. Quo quidē cōtēplationis genere Prophete ani-

Psal. 103. mus mirabiliter pascēbatur, cūm diceret; Quām magnificata sunt opera tua Dñel Omnia in sapientia fecisti: impleta est terra possessio-

Psal. 138. ne tua: iterūq;, Mirabilia, inquit, opera tua, & anima mea cognoscet Aristot.

nīmis. Admiratiōni autē cōiūctū esse gaudiū Aristoteles confitetur: quod quidē gaudiū futuræ felicitatis prælibatio quādā atq; degu-

statio est. Vtrūq; autē Propheta copulauit, cūm dixit; Delectasti me

Psal. 91. Dñe in factura tua, & in operibus manūtuarū exultabo. Quā mag-

nificata sunt opera tua Dñel nīmis profundæ facta sunt cogitationes tuæ. Vir insipiēs nō cognoscet, & stultus nō intelliget hæc. Quibus

verbis ostēdit, magnificētissima naturæ opera, quę pijs hominibus reuelatūr, cæteris incognita prorsus esse. Quid igitur de operibꝫ gra-

tia dicēdū, quæ tātō sunt præstatiōra, quātō ad nobiliorē finē desti-

nata sunt, quāq; prēcipue diuinæ bonitatis, & charitatis magnitudi-

nē erga Sāctos suos proficētur? Quā rē in his potissimū dñobus A-

póstolorū principibꝫ cōtēplari licet. Quid em̄ mirabilius quā quod

Acto. 29. Lucas de Paulo refert, q; eius videlicet sudaria, & semicinctia, omnia morborū genera curarēt: hoc est, quod tātō Dñs amore Apostolum suū cōplesceret, tantoq; illū honore afficeret, vt nō ipsum modū, sed sudariola etiā quibus ille nariū excremēta purgabat, tāti faceret, tātūq; illis honore exhiberet, vt ipsa naturæ iura, legesq; à se præsi-
xas, illorū virtuti subiijceret. Quo igitur in pretio Apostoli sui corpꝫ & animā habebat, qui vel semicinctia eius hoc honore donabat, q; eius corpus tetigissent? Sed quāuis hoc mirabile sit, longē tñ mirabi-

lius est quod de Apostolo Petro idē Euāgelista memorat, q; nō iam sudaria, & semicinctia, sed (quod omnē superat admirationē) corpo-

xis eius vmbra omnia morborū genera depelleret. Quis hoc credere potuisset, nisi sanctus Euāgelista retulisset? O quām verē dictū est, Ni-

Psal. 1; 8. mis honorati sunt amici tui Deus, nīmīstō fortatus est principatus eorū! & illud itē; Amen dico vobis, qui credit in me, opera quæ ego

facio, & ipse faciet, & maiora horū faciet. Certe enim (vt Theodore-

rus ait) plus est quod Petro Dñs contulit, quām quod sibi sumpsit. Is namq; aut verbo, aut contactu manus, aut vestis, ægra corpora sanabat: Petrus autem lōla etiam vmbra: quo virtutis & potentiaz generē non legitimus vsum Dominum fuisse.

Quā quidē in re mirā verę p̄cēnitētia virtutē animaduertere licet, quę verę p̄cēnitētē nō modū in pristinū dignitatis gradū restituit, sed interdū etiā pro p̄cēnitētia magnitudine ad altiore prouehit. Quid em̄ mirabilius quām quod Petro collatū est, vt sola corporis vmbra

etiam hēc

14 hæc tā admirādā opera patraret? O quātū, beate Apostole, amarissi-
mis illis lachrymistuis gaudijs, quātū dignitatis, & gloriæ consequen-
tus es! Has em̄ resurgens Dñs, priusquam alijs se discipulis conspi-
ciendū præberet, tibi vniapparens, abstergere, & in latitudinem permu-
tare misericorditer voluit: sic enim discipulos prædicantes audiui-
mus, Surrexit Dominus verè, & apparuit Simoni. Tibi etiam hoc té
pore Ecclesiæ suæ gubernacula, & regni cœlorum claves, quas antē
fuerat pollicitus, tradidit. Luc. 24.

Quid verò illud: quātū hac eadē penitentię virtute, eius fiducia cre-
uit? Qui em̄ ante lapsum nō est auctus Dñm de proditionis autoře in-
terrogare, sed ad hoc Ioānē, vt magis Christo familiarē, subornauit,
modò eā diuinæ familiaritatēs gratiā penitentię lachrymis cōsequen-
tus est, vt quid de ipso Ioāne futurū esset, à Dño quereret. Vbi enim

15 Dñs illi, quo mortis genere Deū esset glorificatur, exposuisset, quo
videlicet per crucis suppliciū vt in pastoralis officijs dignitate, ita &
in mortis genere se esset imitatus, querit ipse de Ioāne, quē nō mi-
ni ab eo dilectū sciebat, Dñe, hic autē quid hoc est, si ego pér passio-
nē crucis te imitari, & vitā finire debeo, quid de hoc dilectissimo tibi
discipulo decreuisti? Quib⁹ verbis cùm alia multa, rū maximè (vt D. Chrysostomus adnotauit) mira penitentię virtutē cōmedatur: que nō modò in
prioris status dignitatē, sed frequenter etiā ad maiorem prouehit, magis
q; Deo familiarē est. Hinc illud Prophetæ: Sicut, inquit, fuit tens⁹ Baruck. 4.
vester iustitiae a Deo; sic decies tam cōuersores requiretis eū. Dō-
lor em̄ cōmitsi sceleris, & si m̄ spes venie, amor erga clemētissimū
Dñm incēdūt, & cautiorē, & alacriorē hominē ad cetera pietatis of-
ficia reddūt. Cuius rei locupletissimū exēplū hēc Petri interrogatio

16 exhibet. Præclarè em̄ D. Greg. Dux, inquit, in prælio illū militē plus Gregor.
diligit, qui post fugā cōuersus fortiter hostē premit, quam q; nūquā fugit, & nonquam fortiter egit. Quod non eō dicimus, vt spe, ve-
ritate, & ad peccandum invenimus, sed quemadmodum D. Chrysostomus ait, vt penitentia virtutem déclaremus, cui nullus anima
mortibus inimedicabilis est, sū verè, & ex animo fiat. Eam enim vim
Dominus huic medicina contulit, vt non modò amissam anima sa-
lute reliquat, vires reficiat, robur resarciat: sed augerat plerūq;, & amplificet, & multis etiā virtutū atq; donorū opibus penitentia virtus, sed etiam
cumulet. Quia quidē in re non modò penitentia virtus, sed etiam
iustitia Dei nostri clementia & bonitas mirabiliter elucet; quæ per-
fecta penitentia sic iniuria ūstariū obliuiscitur, quasi nulla in re vio-
latus esset. Eadem erga illum charitas, eadem benevolentia, eadem,
quæ ante a fuit, benignitas, & interdum euam pro penitentia ra-
tionalis. Hh 4 tione

Esa. 38.

tione maior. Vnde sanctus ille rex. Tu, inquit, eripiuit animam meā 17
et non periret: proiecisti post tergum tuum omnia peccata mea.

Dis̄simil.

Quia loquendi figura vir sanctus inestabilis Dei erga verē p̄enitentes clementiam, & omnimodam p̄teritarum offenditionum obliuionem voluit designare. Et quidem vir, qui adulteram vxorem in gratiam recipit, vix vñquam eundem erga illam animum & amorem retinet, etiam si ea nullam p̄terite leuitatis significationem dederit.

At regia illa, & magnanima (vt ita dixerim) Dei nostri clementia, sic verē p̄nitenitium peccata post tergula suum proiecitur, ut si perfette illos p̄nitetuerit, nullam p̄forsus eorumdem meioriam retinēat.

Augusti. in
Serm.

Quam rem D. Augustinus significare volens, ait; Medicus noster omnipotens est, & sic consuevit plagas nostras curare, ut ne cicatricem quidem vestigium post ipsius medicamina permaneat. His autē verbis D. Augustinus ostendit, quantum aliter cœlestis medicus ani-

Dis̄sim.

ma mortib; quam terrenus medicus corporum vulneribus medeatur. Hic enim quamvis vulnera sanet, vulnerum tamen cicatrices, &

ille. s. mal

signa relinquunt quod à cœlesti medico alienum est, qui ita peccatorum vulnera curat, ut nullum in eis pristinæ indignationis vestigium

relinquit. Quam rem aperte erga Davidem ostendit, quem grauissime quidem peccatum, sed amarissime tamen peccata deflentem sic in pristinam illam gratiam, & amicitiam suam receperit, sic quod illi de

æternâ regni sui successione promiserat, in posteris suis etiam in p̄pijs adimplerit, quasi nulla prorsus in re aduersus ipsum deliqueret. Sic

etiam, licet is prioris filij (quem ex adulterio Bersabe suscepereat) vitam nullis precibus à Domino impetrare potuisset, post peractam tam p̄nitenitiam, posteriorem ex eadem Bersabe filium Salomonem ad eum gratum habuit, ut per Nathan prophetam nomen illi dig

2. Reg. 12.

nissimum, nem p̄ Amabilem Domino, imponeretur quod Dominius diligenter eum. Quanta igitur hæc vera p̄nitenitiae laus,

& commendatio est! Ante p̄nitenitiam ne vitam quidem Dominus adulteræ filio donat, post p̄nitenitiam vero & vitam, & regnum,

& gloriam, & sapientiam, & (quod omnia superat) gratissimum ei, amabilis Dominus nomen imponit. Quæ quidem res desperatos

etiam peccatores, & penitentiam ad hæc virtutem amplectendā incitare maximè debet, ut Petri atq; Davidis exempla ad maiorem

gratiam virtutis huius beneficis promoueantur. up si O cum

Hæc de mirabili beati Apostoli p̄nitenitia. Nunc multò mirabilior est eius patietia, & constatia videamus. Hæc porro declarat ingens illa

dilectionis, & procellat uis, qua Apostoli iactati, & afflicti sunt: quæ

tanta fuit, ut vñuerum orbē in admiratione raperet. Quam rē Appo-

stolis

20 stolis Paulus suo, & coapostolorū suorū nominē testatur his verbis: Pato enim q̄ Deus nos Apostolos nouissimos ostēdit, tāquā morti 1. Cor. 4. destinatos: quia spectaculū facti sumus mūdo, & Angelis, & homini bus. Vsq; in hāc horā & esurimus, & sitimus, & nudi sumus, & colas phis cādimur, & instabiles sumus (vel vt alij verterūt, incertis vagamur sedibus) & laboramus operantes manib⁹ nostris. Maledicimur, & benedicim⁹, persecutionē patimur, & sustinemus; blasphemamur, & obsecramus; tanquā purgamenta huius mūdi facti sumus, originum peripsema v̄sq; adhuc. Quid in his verbis nō mirabile? quid non sūl pore dignū hoc enim & ipse Apostolus aperte ostendit, cūm certamina sua, non solū mundo, & hominibus, sed Angelis etiā in star admirabilis cuiusdā spectaculi esse dicat. Quod vero in fine purgamenta dixit; alij lustramenta vertunt. Quo verbo significare voluit, persuasum eo tēpore hominibus fuisse, tāta ab illorū doctrina pestē, atq; perniciē rebus humanis infetri, tantāq; malorū vim à Dijs iratis propter eorū detestabilēvitā mundo immitti, vt nullo modo hāc tāta mala à mūdo depelli, neq; Deos suos, nisi illorū internecione, & exitio v̄llo modo posse placari arbitrarentur. Id ipsum etiā Dñs illis ante passionē fuerat vaticinatus his verbis: Eritis odio omnibus hominibus propter nōmē meū sed venit hora, vt omnis qui interficiet vos, arbitretur se obsequiū præstare Deo. Deniq; eò deuenit est, vt bellorū incendia, pestes, famē, variāq; morborū & calamitū genēra, quibus eo tēpore mūdus infestabatur, Christianorū religionūm putarēt. Quare illos dicebant ē mundo proflus eliminandos, vatijs-
q; tormētorū generibus ē medio tollēdos, eorumq; mactatione, irata numina placāda, quō pacē, & tranquillitatē rebus humanis refunderēt. Quid quidē aperte indicat cūm alij Patres, cūm D. Cyprianus
cōtra Demetrianū, & D. Alig. in lib. de Civitate Dei. Hac igitur tāta malorū tēpestas, quā modō repulī, quāq; paulo pōst plenius referā, me in maximā admirationē addūcit. Humanæ quippe naturæ fragilitate diligēter inspecta, veliemēter miror, qui fieri potuerit, vt non Apostoli modō (de quibus hodiē præcipue nobis sermo est) sed innumerabiles Christi martyres addō noua, & horrēda supplicia, præsentit & alaci animo pertulerint! Vñ igitur in tā imbecilla natura tāta vis, tāta fortitudo, tāta cōstātia, tāta animi robur, tāta laborū persistē? Crēscit autē admirationis dūsa, cūm ih̄ mores nostros oculos cōtineim⁹. Nos em⁹ & eiusdē nature, atq; infirmitatis cōsortes sumus, & cādē, quā illi, sicē protitemur; cādē spe nitimur, eundē Dñm pro salutē nostrā crucifixū colimus, cādēq; nobis & cœlestia præmia, & æternā supplicij proposita sunt: & tā quām plurimōs cernere li-
llas

Matth. 16.
Ioan. 16.Cyprianus
August.

cet, qui cùm eiusdē siue naturæ, siue religionis cōlūctiōne deuincti
 sint, nullū omnino propter eūdē, quē colūt Dñm, laborē subire ve-
 linit. Si em̄ab illis im̄petrāre cōtēdas, vt in illius gratiā vel acceptā in-
 iuriā cōdonare, vel impurā libidinē reſecare, vel ſuceptas inimicitias
 deponere, vel iniuſtē ablata dñis ſuis reddere, aut poſtremō cupiditi-
 tē aliquā fr̄enare, & rationis imperio ſubijcere velint, planè recuſa
 būt, multisq; rationib⁹ ſe à diuinā ūlegū obediēria ſubducēt. Sed
 quid hē dico maiora? Multi ſunt ſi quos yel vno die ieiunare, vel ſce-
 leſta ſua paulo frequentiū cōfiteri, vel à praua iurādi cōſuetudine ceſ-
 fare monēas, ne hoc quidē laboris, curēq; tātillū fuſcipere velint. An
 nō mirū eſt sanctos Martyres, & Apoſtoloſ tāta animi alacritate inū-
 dationē maris quaſi lac lugere, te verò ne minimā quidē moleſtiā
 vmbra propter eādē ſpē, eundēq; Dñm velle perferre, cūm p̄ſer-
 tim nec alia corporis naturā, nec alia fidē, aut religionē cauſari valeat?
 Deut. 33. Dijor. 9. II.

Ceterū quoniā operū naturæ admiratio Philosophis cauſa exti-
 tit philoſophādi, hoc eſt, occultarū rerū, quarū admiratione tenebā-
 tur, cauſas inquirēdi, equeū eſt vt nos etiā harū virtutū, quas rātopere
 miramur, cauſas exquiramus. Et quidē p̄cipua huius rātē fortitu-
 dinis cauſa, diuinæ gratiæ virtus extitit, cuius eſt nō ſolū hominis
 animā Deo gratiā facere, ſed etiā omniū inimicorū telis inexpugna-
 bilē, & quo viſ ad amāte duriorē, magisq; impenerabilē reddere. Eſt
 enī gratia, vt Apoſtoliſ Petrus definiuit, diuinæ naturæ participa-
 tio, qua pius homo nō ſolū diuinæ virtutis effigie in ſuis moribus
 exprimit, ſed etiā diuina virtute, atq; potestate nititur, diuinisq; ar-
 mis aduersus ignita Diaboli tela instruitur, & armatur. Virūq; ſuper
 na illæ mētes in Christi ſpōfa mirātur, cūm dicūt; Quæ eſt iſta quæ
 ascēdit ſicut aurora cōlurgēs, pilchra vt Luna, electa vt Sol, terribi-
 lis vt castorū acies ordinata? Hac igitur omnipotētiſ gratiæ virtus
 & Apoſtoloſ, & martyres insuperabiles, & omni humana potētia ſu-
 periores fecit. Hēc Apoſtoliſ Petruſ ſic in ſide ſtabiliuit, & conſirma-
 uit, vt qui paulo ante a puerū metu Dñm negauerat, poſtmodū huius
 virtute induitus ex alto corā toto Iudeorū, Pōtificū, atq; Phariſaeorū
 ſenatu animoſa illa verba proferret, quæ ipſos etiā Pōtifices in admi-
 rationē rapuerūt; Principes, ait, populi & ſeniores, ſi noſ hodiē diudi-
 camur in benefacto hominis in firmi, in quo iſte ſalutis factus eſt, no-
 tu ſit omnibus vobis, & omni plebi Iſraēl, quia in nomine Dñi no-
 stri Iesu Christi Nazarēni, quē vos crucifixiſtis, quē Deus fuſcitauit
 à mortuis, in hoc iſte altat corā vobis ſanuſ. Hic eſt lapis qui repro-
 batuſ eſt à vobis edificatibus, qui factus eſt in caput anguli, & non
 eſt

26 est in aliquo alio salus. Nec enim aliud nomine datū est sub cælo hominibus, in quo oporteat nos saltus fieri. Quid his verbis animosius & quid constatius? quid mirabilius? Hoc igitur diuinę gratię opus fuit, à qua cœlestes habitus proficiscuntur, qui vires animę nostrę vestiunt, ornant, perficiunt, atq; corroborant, qua sancti Apostoli tam multa atque horrenda supplicia pertulerunt.

Nec parū ad hoc eos iuvit cœlestis p̄emij singularis quædā p̄elegatio. Petrus nāq; in Trāfigurationis mysterio sacratissimā humānitatis Christi gloriā vidit, qn̄ resp̄lēdūt facies eius sicut sol, vestimenta verò facta sunt albā sicut nix. Quo spectaculo, tanto animus eius gaudio simul & admiratione cōpletus fuit, vt extra se raptus, atq; rerū omniū, suiq; oblitus, nō alia re quā illa suauitate frui desiderās, dicet, Dñe, bonū est nos hīc esse: si vis, faciamus hīc tria tabernacula &c. videlicet nesciēs quid diceret; quoniā intelligēdi facultatē summa

27 illa vis cœlestis gaudij absorbuerat. Paulo verò nō modò humanitatis Christi, sed etiā diuinitatis gloria (vt multi ex Patribus asserūt) singulari Dei beneficio frui datū est. Quod ipse de se, tāquā de alio testatur his verbis; Scio hominē in Christo Iesu ante annos quatuordecim (sive in corpore, sive extra corpus, nescio, Deus scit) raptū in terrū cœlū: & scio huiusmodi hominē, quoniā raptus est in paradisum, & audiuit arcana verba, quæ nō licet homini loqui. Volut em̄ diuina sapiētia, vt Ecclesiārum futurus doctor inter Angelos disceret, quod inter homines doceret. Quo mirabili Dei dono subitō factus est pastor ex lupo, ex prædone custos, ex persecutore defensor. Quā

2. Cor. 12:

28 prætereā omnia, quæ Paulū vniuerso orbi mirabilē faciūt, vñū illud, quod ad omnes eius sufficit laudes, quis valeat aestimare quantē sit gloriæ, q̄cum inter homines ageret, speciali quædā diuinitatis gratia & paradisi illi penetrabilis, & cœlū peruiū fuerit? Is igitur cui inter homines agēti, ad cœlos ire, & ad homines redire, & gloriæ magnitudinē ijs, qui cū pietate vixerint, in cœlis paratā videre datum est, quid non faceret? quid non diceret? quos labores, & pericula nō adiaret? quas mundi opes non contemneret, vt & se, & alios ad cœlestes illas mansiones, quas fuerat contemplatus, transferret?

Max. in Ser.

Quod si multi ex nostris vix vnius diei ieuniū propter hanc felicitatis æternæ gloriam perpeti, aut cupiditatibus suis imperare volunt; non ideo est q̄ hēc tanta gloria non digna sit ad quam per omnes etiam flammis ire deberemus; sed quia eius pretiū, & dignitas nō agnoscimus, ideoq; licet non verbis, tñ re ipsa indignā esse putamus, propter quā vnius diei inediā toleremus. Quamuis enim omnes

oēs fidē habēamus, sed fides tū Sāctōrū, quē tā magna opērata est, 29
duplici forma; altera quidē (vt Theologī loquuntur) ex irinseca, altera
intrinseca insignita & illustrata erat: charitate em̄ inflamabatur, do-
noq; intellectus (quod inter cetera Spiritus sancti dona referuntur) il-
luminabatur. Quibus formis fides ita perficitur, vt ea quæ credit, nō
solū credere, sed quodā modo cernere, & manibus cōrectare videa-

Iacob. 2.

. vi dñi M

tur. Informis vero fides à Iacobo Apostolo mortua esse dicitur, quo
niā diuersa ratione per illā honio ita credit; ac si nō crederet quia nī
hil minus credēdo delinquit, quā si prorsus nō crederet: cūm tā pro
pter terrena bona, quæ corā cernit, nullū aut labore, aut periculū si-
ue corporis, siue aīæ recuset: vt meritò Plato, referēte Seneca, demire

Plato.

Seneca.

tur, q; homines ipsi⁹ vitæ dispēdīo, ea quæ ad vitā pertinēt, inquiāt.

Quibus autē similes sint, qui hæc bona tāto studio cōseclātūr, cūm

Simil.

tā diuina negligāt, nō verebor fabulatoris AElopi similitudine de-

clarare, cūm videā grauiissimos autores eius lēpē apelōgī vti. Is igi-

tūr singlī gallū in sterquilinio cibi aliquid quāritatē. Qui cūm fortē

pretiolam gemnā inuenisset, splendorē eiusdē miratus, ait, Res vili

preciosa loco, nitidiq; decoris hac in sorde manēs; si te aliis, qui pre-

tiū tuū agnosceret, inuenisset, felicissimū se profectō putaret: ego au-

xē qui neq; hoc noui, neq; te egeo, vel vñū frumenti granū tibi ante-

culisse. Hæc fabula, fratres, studia & mōres hominū nobis ob oculos ponit. Si quis em̄ eorū bonorū, quæ nobis Christi Euāgelīū pro-

ponit, splēdorē, atq; valorē cœlesti lumine instructus agnouisset (vt

Petrus & Paulus, ceteriq; sancti Patres agnouerūt) facile (quod ille

mercator Euāgelicus fecit) diuēditis omnibus sempiterna illa bona

cōpararet, nullūq; labore eorū gratia formidaret. At nos, qui instar

AElopī galli in huius vitē sterquilinio (neq; em̄ terrena omnia no-

bilius nomē merētur) siliquas porcorū quārimus, quibus insatiabi-

lē cupiditatis nostræ vētrē impleamus, longē pluris ea facimus, qui-

bus præsentē hanc cupiditatis famem ad tēpū sedamus, quām quæ

sempiternis seculorū etatibus permansura nouimus.

Neque tā ignoratiā hæc nos ante supernū iudicē excusabit, cūm

1. Cor. 14.

scriptum sit, Ignorans ignorabitur. Cæterū quāvis dum in hoc cō-

pore versamur, hanc tantam iacturam minimē sentiamus, aderit tā-

mē tempus illud, quo anteactæ vitæ ratio exigenda est, quando

iudicis ponderibus, nō falsis opinionibus opera nostra librandā

suat. Quādiu pisces inuenienta in hamo esca pascuntur, nihil tunc tem-

poris doloris sentiunt: at vbi pisces fallacia fila insublime attollit;

& pisces hamo comprehensi ab aquis extrahuntur, tunc quæ illis

dulcis esca videbatur, aculeus est vitam eripiens. Sciant igitur

Simil.

qui

32 qui nuue carnis voluptatibus, & amore seculi irretiti tenentur, idem prorsus sibi eventurum. Aderit namque extrema illa hora, in qua ab huius vita vndis Dei imperio extrahendi sunt: quo tempore, quæ illics antea delitijs videbantur, acerbissimus doloris, & penitentiae aculeus erunt. Verissime enim dictum est; Fauus distillans labia mere-
tricis: nouissima autem eius quasi absynthium, acuta quasi gladius biceps, corpus videlicet, atque animam saucians. Clamabunt autem eo tempore contra nos crux Petri, & gladius Pauli: clamabit omniū Martyrum sanguis, qui cœlestia regna digna putauerunt ad quæ per cruces, per flagella, per equuleos, per vngulas, per catastas & fargaines, ac postremò per gladios, & ignes peruenirent; quæ nos cæci atque dementes indigna putauimus, propter quæ cupiditatibus nostris frenum injiceremus, & carnis nostræ petulantiam comprimere mus, & diuinam legem, quæ suave iugum, & onus leue est, ceruicibus nostris imponebamus. Sed longè tamen acrius sanguis Christi clamabit, quo ille non sibi, sed nobis cœlestis regnum promeruit: quod tamen nos ne hoc tanto pretio iam partum, leui opera, quæ à nobis exigebarunt, percipere voluimus. Expergescimini quæso fratres, & vel ex Apostolorum, Martyrumque tormentis cœlestis hæreditatis præstantiam dignitatemque cognoscite: nec vos pigrat exiguo obedientia, humilitatis, charitatis, pietatis, atque patientiae labore comparare, quod illi omnes sanguine suo, & acerbissimo mortis suppicio mercati sunt.

I N E O D E M F E S T O A P O S T O L O R V M

Petri & Pauli Concio tertia; in qua utriusque Apostoli clarissimæ virtutes, & magnifica dona, quæ à Deo percepérunt, explicantur: in qua multa ex D. Chrysostomi Homilijs, quibus Paulilaudes prosequitur, de-sumpta sunt,

T H E. Mirabilis Deus in Sanctis suis. Psal. 67.

Dicitur hodie, fratres charissimi, de beatissimorum Apostolorum virtutibus, & gloria, non video quo exordio commodijs in hac concione vti possum, quam quo D. Bernar. in eorum laudibus vsus est: sic enim Bernar. ait; Gloriola nobis solennitas illuxit, quam præclaris Martyres,

Martyres, Martyrum duces, & Apostolorum principes morte clarissima consecravit. Iste sunt Petrus & Paulus, duo magna luminaria, quos Deus in corpore Ecclesiae suae constituit quasi geminum oculum. Hi mihi traditi sunt in magistros, & mediatores, quibus securè me committere possum: quia & notis mihi fecerunt vias vite, & medianibus illis ad illum mediatorum ascendere potero, qui venit pacificare per sanguinem suum & quem in celis, & quem in terris sunt. Ille enim in utramque naturam purissimus est, qui peccatum non fecit, nec inuenitus est dolus in ore eius. Quomodo ad illum accedere audebo, qui supra modum peccatis peccator, qui peccauit supra numerum arenarum maris? Propterea dedit mihi Deus homines istos, qui & homines essent, & peccatores; & maximi peccatores, qui in se ipsis, & de se ipsis discerent, quam latet alij miseri et debent. Magnorum enim criminum rei, magnis criminibus facile donabunt veniam; & in qua mensura mensum est eis, remetentur nobis. Peccauit peccatum grande Petrus Apostolus, & fortassis quo grandius nullum est; & tam velocissimum, quam facillimum veniam consequutus est; & sic, ut nihil de singularitate sui primatus amitteret. Sed & Paulus, qui in ipsa viscera nascientis Ecclesiae tantum singulariter quam incomparabiliter grossatus est, per ipsum filium Dei vocem ad fidem adducitur, & protantis malis, tantis bonis repletus est, ut vas electionis fieret ad portandum nomen eius coram gentibus, & regibus, & filiis Israël. Hi sunt magistri nostri, qui a magistro omnium vias vitæ plenius didicunt, & docent nos usque in hodiernum die. Quid ergo docuerunt, vel docent nos Apostoli sancti? Non pescatoriam artem, non scenofactoriam, vel quicquid huiusmodi est: non Platonem legere, non Aristotelis versutias inuersare, non semper discere, & nunquam ad veritatis scientiam peruenire. Docuerunt me vivere. Putas, parua res est scire vivere? Magnum aliquid, immo maximum est. Non vivit qui superbia inflatur, qui luxuria sordidatur, qui ceteris inficitur pestibus; quoniam non est hoc vivere, sed vitam confundere, & appropinquare usque ad portas mortis. Bonam autem vitam ego puto, & mala pati, & bona facere, & sic perseverare usque ad mortem. Hac tenuis D. Bern. verba, quæ breuiter nobis Apostolorum gloriæ, & magisterium obculos ponunt. Ut cæteras autem eorum laudes atque virtutes pro dignitate prædicare possimus, coelestem opem, sacratissimæ Virginis intercessione, suppliciter imploremus.

AVE MARIA.

Diuini numinis cognitione esse totius humanæ salutis, & felicitatis initium, nemo est qui nesciat. Sublata enim hac cognitione, neque amor

5 amor in Deū, neq; timor, neq; obediētia, neq; vlla omnino pietatis,
 & religionis scintilla extare poterit. Hinc D. Hierony. homines hac cognitione carētes, nō homi nes, sed pecudes esse ait. Deum verò, in hoc mortali corpore cōstituti, nō per se, sed per opera sua cognoscimus. Sic em̄ & animā noltrā, quę ad imaginē Deitatis est, ex varijs eius operibus, atq; functionibus vtcūq; intelligimus, cū eius tñ substatia, atq; essentiā nemo hactenus cōprehēderit. Inter Dei autē opera, quedā ad naturā, quædā ad gratiā pertinet. Et per illa quidē nature autor res cōditas cōseruat, atq; sustētat, per hęc autē animas hominū reformat, & diuinę similitudinis participes efficit. Hęc autē gratiē opera tātō sunt alijs prēstatiōra, quātō ad nobiliorē finē dirigitur: per illa em̄ res in esse nature cōseruantur: per hęc autē homines ad diuinę nature cōsortiū attollūtur: idē per ea multō magis in diuinę bonitatis, charitatis, sapiētiz, atq; omnipotētię cognitionē, & amorię assurgim⁹. Quo em̄ opera Dei prēstatiōra sunt, hōc magis artificis sui gloriā testātur, & prēdicat. Quo fit, vt neq; Solis, Lunæ, ac syderū, cāporū, ac totius mudi species & pulchritudo tātā nobis diuinę pulchritudinis significationem, quā vnius sanctæ aīę puritas & elegatiā prēbeat. Quæ tñ ideo à carnalibus hominibus nō agnoscī, quia carnis oculis nō videtur. Omnis em̄ gloria filiæ regis ab intus, Psal. 44. hoc est, in interno homine latet, vbi simbrijs aureis, & virtutū varietate circūdata est. Quod si Plato tātū in honestate, quæ solis naturæ Plato in viribus acquiritur, decorē, & pulchritudinē inesse dixit, vt si oculis Phedro. humanis cerneretur, mirabiles sui amores excitaret; quid de ea honestatis, & sanctitatis specie sentiēdū est, quę & diuinę puritatis imaginē refert, & ab ipso Deo in anima cōmorāte supernaturalibus donis expressa est? Sic enim Saluator ait, Si quis diligit me, sermonem Iohann. 14. meū seruabit, & pater meus diligit eum, & ad eū veniemus, & mansionē apud eū faciemus. Itaq; cūm multitudinis numero ait; Ad eū veniemus; totā beatissimam Trinitatē in anima iusti cōmorari docuit. Talē ergo animā celestis Pater assumit in filiū, Filius in germanā, Spiritus sanctus in sponsam, tota q; beatissima Trinitas in suū tēplū, atq; domiciliū: in quo non solum mansionem facit, sed illud etiā miris virtutum, cōcelestiumque donorum coloribus illustrat. Cum Dominus beatam Catharinam Senensem ad curandam animarum salutem destinasset, illa eundem suppliciter obsecravit, hanc sibi prēstari gratiam, vt posset videre deinceps elegantiam animarum omnium cum ipsa versantium, & ad ipsam venientium, vttantō magis accenderetur ad curandam animarum salutem, quantō clariū earundem

earundem speciem & pulchritudinem vidiisset. Exaudiuit autem Dominus preces eius; atq; eo tempore quoties aliqui ad eam venissent, magis ad eorum animas quam ad corpora intenta erat: nec quisquam ferè postea ad eam accessit, cuius animæ statum non peruiderer, dicebatque confessario suo Raymundo: O pater mi, si vidisses animæ pulchritudinem, non dubito quin pro illius salute libenter centies mortem oppeteres. Hanc verò animæ pulchritudinem ipsi etiā beatissimi spiritus admirantes in Cant. dicunt, Quæ est ista quæ ascendit sicut aurora confurgens, pulchra ut Luna, electa ut Sol, terribilis ut castrorum acies ordinata? Meritò planè mirantur tantam in insimitate virtutem, tantam in carne puritatem, tantam in homine, in peccatis conceptio, innocentiam, ac postrem tantam in humana natura angelicæ vitæ similitudinem. Ut enim in quibusdam animantibus singularē quādam in tenua vita sua, atq; filiorum educatione soleritiam, humanę prudentię similem, admirari solemus: sic etiā superne illæ mentes admirantur, cùm animam impura carne septam & in malum pronam, ad angelicæ vitæ puritatem aspirare, & in carne vitam non carnis meditari vident. De puritate quippe sua non perinde habent quod miretur, cùm purissimi spiritus sint, ab omni corporis, & terrena materia contagio secreti, de nobis autem, cùm pie, & religiose superata atque compressa carne vitam degimus, habent vtiique cur iure mirentur, & tante puritatis autorem laudare debeat, qui solus potest facere mundum de immundo conceptum semine. Denique (vt semel finiam) nulla ratione huius animæ pulchritudo aperteū declarari poterit, quām si quis eam cum diuina pulchritudine cōponat. Constat enim nihil esse in mundo speciosius, pulchrioris, dignius, atque sublimius Deo: post Dēum autem secundo loco nihil speciosius, aut dignius ea mente, quæ illum summo amore diligit, summa reverentia colit, summa humilitate, & in innocentia veneratur, quæque sic sensus omnes, & affectus, ac se totam illius obsequio addixit, vt mundo, terrenisq; cupiditatibus mortua, illi solū vivat, illi militet, illi obsequatur, illum sūtiat, atque ardeat, in illo spes omnes opesque suas repositas habeat, illius desiderio inardecat, illum perpetuo cogitet, in illius bonitate, & pulchritudine contemplanda dies noctesque defixa sit, quæque sic Deo subiecta est, vt neque cibum sumere, neque somnum capere, nec os ad loquendum aperire, nec quicquam aliud moliri audeat, nisi ad illum prius mentis oculos attollat, & cum Apostolo dicat, Domine quid me vis facere? eademque tuto studio, ne illius oculos aliquain re vellevissima offendat.

Cant. 6.

simil.

Ioh. 14.

Acto. 9.

11 dat, diligentissimè curat, vitamque ipsam, atque sanguinem, si sita opus fuerit, propter illius gloriam effundere parata est. Quamuis autem hæc tantæ pulchritudinis species carnis oculis minimè cōspicua sit, si quis tamen sanctissimorum virorum res gestas, & vitas legat, quandam pulchritudinis huius umbram mentis oculis intuebitur. Iam vero si quis Apostoli Pauli epistolas, & gesta diligenter euoluat, in eis mirabilem quandam in sanctissima illa anima puritatis, & innocentiae, atque virtutum omnium imaginem cōtemplabitur, quæ ipsum in tantæ pulchritudinis amore rapiat, & ad Deum ipsum, eiusdem pulchritudinis autorem, laudandum vehementer incendat. Ut enim paulò ante diximus, diuinæ bonitatis, & pulchritudinis species in operibus gratiæ magis quam in tota hac rerum universitate, quam intuemur oculis, elucet. Hinc *Elias*, Et vocabuntur *Esa. 61.*

12 inquit, in ea fortis iustitiae, plantatio Domini ad glorificandū: quā sententiam Saluator explicuit cùm dixit; Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorifcent Patrem vestrum, qui in celis est. In præfenti autem concione non solum beatissimam Pauli animam, sed Petri etiam, Apostolorum principis, habemus, in quibus amplissimam diuinæ bonitatis, & gratiæ magnificientiam velut in purissimo quodam speculo cōtemplari possimus. Quod si in Pauli virtutibus explicandis aliquantò fuerimus longiores, illud in causa erit, quod de nullo Apostolorum plura quam de Paulo literis sanctis consignata, & posteritatis memoria tradita sunt.

PARS PRIOR.

¶ Et primam quidem Petri dignitatem & gratiam eam esse profiteretur, in qua Dominum ipsum habere meruit laudatorem. Beatus es, inquit, Simon Bar Iona: quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus, qui est in celis. Ex quibus verbis intelligimus, sacramentum illud absconditum à seculis, in Deo viuo, qui omnia creavit, nempe filij Dei incarnationem à Deo patre reuelatā Petro suis: atque ita factum est, ut is totam diuinitatis plenitudinem in illa humanitatis, atque humilitatis visibili forma inhabitare firmissimè crederet, eandemque confiteretur, cùm dixit, Tu es Christus filius Dei vivi. Cura autem (vt Caietanus annotauit) maximè proprium sit viuentium, simile tibi in natura generare, hoc uno verbo infabiliē filij Dei generationem, & equalitatem cum patre significauit.

Secunda vero dignitas, quam huius confessionis merito protinus

Bernar.

consequutus est, promissio fuit Apostolici principatus, & clavium regni cœlestis: quas tanta ei potestate contulit, ut (quemadmodum D. Ber. ait) præcedat sententiam cœli sententia Petri. Quod autem vel maius, vel mirabilius donum homini in carne degenti concedi debuit, quām vt claves acciperet regni cœlestis, quibus non sibi tantum, sed omnibus etiam hominibus eius portas ab initio mundi obseratas patefacere posset; nec ipse solus hanc tantam potestatem acciperet, sed etiam vt eam sacerdotibus cunctis communicare posset? Cū autem naturali, diuino, atque humano iure constet, principatum Ecclesiæ dignissimo cuique tribuendum esse, necessariò fatidum est, vel Petrum inter Apostolos hoc munere dignissimum fuisse, vel certè talē a Domino effectum, cū ei hoc munus commissum est. Hoc enī in inter humanam atq; diuinam electionē distat, quod homines quidem ad hoc officium dignissimum quemq; eligere debent, quia talē facere nequeunt: at Dominus (in cuius oculis faciliè est subito honestare pauperem, & ex lapidibus Abraham filios efficeret) eo ipso quo homines ad insigne aliquod munus administrandum eligit, dignissimos eo ministerio facit. Vnde est illud Pici Mirā dulani de Deo agentis;

Picus Mir.

Quanquam sat digni, si quos dignatur amare,

Qui quos non dignos inuenit, ipse facit.

¶ Qua ex te colligimus, aut Petru, cum à Dño electus est, inter Apostolos dignissimum hoc munere fuisse, aut certè tunc à Dño cæteris digniorem factum: neq; enim alterum sine altero donari potuit.

Nec solum cœli, atq; gehennæ, sed vitæ etiam, ac mortis ius, & potestatem ei contulit: vt quomodo verbo cœlum claudit, & aperit, ita solo verbo & mortuis vitam conferat, & viuentibus mortem inferat. Tabitham namq; mortuam ad preces viduarum solo verbo suscitavit: Ananiam vero, & Saphiram ob commissum furtum solo verbo intereredit.

Et quamvis haec tanta potestas verè miranda sit, omnem tamen superat admirationem, quod non solum Petri verba, sed sola etiam corporis umbra omne genus morborum depellebat. Qua de re in superiori concione dictum à nobis est. **Quis** autem in hoc opere immensam diuinæ bonitatis amplitudinem, & summum, quo pios afficit, honorem non agnoscat, quando illis tribuit quod nec sibi sumpsit, quique tanti illos faciat, tantumq; potestatis, & honoris tribuat, vt non solum verbis, sed sola corporis umbra naturæ legibus ab ipso præfixis imperent? **Quid**, quæsto, minus ad hominem,

Actor. 9.

Actor. 5.

17 quām inanis cōpōris eius vmbra pertinet? Quām mirabile igitur est, Dominum hanc tantam potentiam mortali homini contulisse, vt non illū modō omnipotentem quodammodo faciat, sed eius etiam vmbrae eandem conferat potestatem? Quantam igitur erga illos charitatem Dominus hoc opere demonstrauit? Quām felix ergo, & fortunatus est quisquis sic vitam instituit, vt hanc Domini benevolentiam, & amicitiam promereatur! Quām verò infelix, atque deplorandus, qui ob rerum fragilium, celestiterque intereuntium amorem se hoc tali amore, atque honore in dignum facit!

18 Subest hīc aliud non minus mirandum, hoc est, tanta Petri humilitas in hac tanta gloria. Si enim rara virtus est humilitas honorata, quām rarum & singulare fuit, in tanto honore

tantam conseruasse humilitatem! Pulcherrimus ille Angelus à Deo conditus eleuauit cor suum in decore suo: princeps quoque generis nostri in paradiſo constitutus, & miris diuinæ gratiæ muneribus ornatus, hoc eodem morbo corruit. Paulus, ne reuelationum magnitudine extolleretur, stimulum carnis accēpit, quo se hominem esse sentiret: atque (vt Diuus Hierony-
mus ait) in similitudinem Romæ triumphantium, quorum latere p̄eco aderat, qui cum suæ mortalitatis admoneret, ita ipse carnis stimulum suæ infirmitatis monitorem accepit, ne diuinorum munierum occasione attolleretur. Mirum autem est nihil tale Petro ad humilitatis custodiā fuisse datum, cùm maius sit, corporis vmbra omnis generis morbos pellere (quod nulli haec tenus Sanctorum contigit) quām crebris à Deo reuelationibus (quod multis Sanctorum concessum est) erudit.

19 Quo indicio colligimus, quod quemadmodum beatissima Virgo parem dignitati suæ humilitatem habuit; ita Apostolus Petrus non minus humilitatis virtute, quām miraculorum potestate clarus fuit. Sapientissimus quippe ille virtutum architectus quām altam gratiarum, atque virtutum structuram erigere in eo voluit, tam alta humilitatis fundamenta iecit; sine qua (vt Diuus Gregorius ait) virtutum aggregatio ruina est. Quantum verò diuinus Apostolus hanc humilitatis virtutem coluerit, & nunc in cœlo diligat, hoc memorabili humilitatis exemplo declarabitur.

20 Cum sanctus Eduardus Anglorum Rex in palatio iuxta Ecclesiā beati Petri aliquando moraretur, superuenit quidā vir Hybernicus

generē, pedis vtriusque priuatus officio: nerui enim in poplite cōn-
tracti ad posteriores corporis partes crura re torserāt, tali natibus in
hēserant, immersique carnibus pedum articuli, à lumbis eius & deor-
sum corpus omne peruerterant. Porrectis ad terram manibus, & scā-
mis suppositis repebat, & factus sibimet ipsi grauis, trahebat se post
se. Hic videns regis cubicularium, ait ad eum, Hugoline, non me re-
spicies, nec misereberis, nec movebit te mea tanta calamitas? & illes:
Quid me vis facere? Cui pauper, Sexies, inquit, Apostolorū limina
repens (vt cernis) visitaui, & sanitatem necdum promerui: quam ta-
men mihi Apostolorum princeps non negauit, sed distulit, solum in hoc
miraculo habere volens Eduardum, quem sibi nouit in om-
nibus esse deuotum. Ab ipso enim Apostolo in mandatis accepi: Re-
gem adire, vt me suo sacro subiectum dorso, ad Ecclesiam eius, quę
palatio vicina est, perferat, recepturum, si id fecerit, membrorū meo
rum integrā sanitatē. Hęc vbi nunciata sunt regi, gratias egit Deo,
& citatus mox ēger, accessit. Rex verò vt spiritalis ille asinus fortis,
accubans in terminis, supposuit humeros suos ad portandum. Pen-
det de humero tanti principis plenus sordibus pauper, squalidis ma-
nibus, brachijsq; squamosis regium illud pectus collumque comple-
ctitur. Interea ex assidentibus ridebant nonnulli, alij à paupere rea-
gem delusum iocabantur, alij simplicitatem iusti fatuitatem iudica-
bant. Cum itaque rex paululum processisset, subito nerui extendun-
tur, rigantur ossa, carnes marcidæ recalcescunt, emergunt à carne arti-
culi, pedes à natibus soluuntur. Distendit homo crura, poplite iam
flexibili, & sanie cum sanguine profluente, vestis regia ornatur po-
tiū quām foedatur. Iam tunc satis esse clamant omnes, sanatum lan-
guidum, onus ob sordes ulcerum deponendum. Ille verò memor
pr̄cepti quod suscepérat, Sirenarum cantus obturata aure, pertran-
sij: ingressusque Ecclesiam, ante sanctum altare holocaustū quod
detulerat, Deo, ac beato Petro resignat, incolumemque dimisit. Su-
scēpto autem à Rege itineris viatico, acturus gratias Deo, & Sancto
Petro, Romam profectus est. Hoc igitur tam nouo & insolito in
persona regia humilitatis exemplo quantopere diuinus Apostolus
humilitatis virtutem coluerit, & quanto illam in pretio habuerit, sa-
tis apertè monstrauit.

Verūm objicet aliquis hoc in loco Petri negationem: sed ego
eius contra pœnitentiam opponam, quę tanta fuit, vt verè dicere
possimus, hunc eius lapsum in maiorem illi laudis & gloriae cumu-
lum celsisse. Ut omittam enim quod per omnem vitam galli cantus
ei per-

23 ei perpetuam lugendi materiam præbuerit (vnde & genæ illius, ardore lachrymarum assiduè fluentium, penè exustæ erant) tamen vix dum verbo tenus Dominum negauerat, cùm egressus foras, tanto dolore, tantaque cordis amaritudine lapsum suum defleuit, vt verè dicere possimus, sanctiore illum post lapsum surrexisse quam ceciderat. Quare noui & insoliti fauores, quibus post resurrectionem à Dño honoratus est, facilè declarat. Nā & angelus, resurrectionis eius testis, cum hoc felicissimum nūtrium per mulieres ad discipulos per ferri iussisset; singularē Petri mētionē fecit: Ite, dicite discipulis eius *Marc. 16.*
 & Petro, quia præcedet vos in Galilæam. Quodque maius est, idē ipse Dominus statim à resurrectione se Petro visendum præbuit, vt hac visitatione fractum eius animum ad spem veniae suscitaret, & resurrectionis alacritate, lachrymarum eius amaritudinem in latitudinem commutaret. Vnde duo illi discipuli, qui ipso Dominicæ resurrectionis die in Emaus pergebant, ab itinere regressi, inuenierunt *Luc. 24.* congregatos vndecim dicentes, Quia surrexit Dominus verè, & apparuit Simoni.

24 *Quin & hoc ipso tempore Dominus Ecclesiæ suæ clauum, imo & claves cœli, quas antè promiserat, tradidit, cùm agnos suos illi tri na repetitione pascendos commisit, & gloriosum illi per crucis triumphum agonem, quo erat ipsum Dei filium imitaturus, aperte reuelauit. Ex quibus omnibus & mirabilēm verę pœnitentiæ virtutem, & immensam Dei nostri erga verè pœnitentes misericordiam aperte videre licet, per quem Petrus tantā à Domino gloriam, post lamentabilem illam ruinam, percipere meruit. Fauxit autem Christus Dominus, vt qui Petri hodiè laudes celebрамus, eius pœnitentiā, & lachrymas imitari velimus; vt similem cū eo veniam & gratiam à Domino cōsequi mereamur.*

P A R S P R I O R. §. II.

¶ Sed intermissio nunc Petro, ad coapostolum eius Paulum yeniamus, cuius laudibus prædicandis nulla certè humana facundia par esse poterit. Quò fit, vt neq; rudis ac trepidus sermo eius laudes aggredi audeat, nec tamen ab earum contemplatione animus reuocari queat. Quid autem mirum hoc mihi infinitissimo & elingui enenire, quod aureo illi eloquentiæ fulmini D. Chrysostomo evenisse *Chrysost.* constat? Sic enim is laudes eius aggressus est: Sepe fulgido cœli globo delectatus oculus ad spectaculum oppositi è regione luminis sese violenter intendit, & licet sentiat aciem suam imparem radiorum esse certamini, desiderio tamen illius pulcherrimi luminis in-

tueri libenter inaccessibili radiantis orbis reluctatur corusco. Ta-
le igitur quipiam ego ipse perpetior, qui cum videam propriæ mé-
tis oculis ex radijs Apostolici splendoris hebetari, cupio tamen Pau-
li anima, miro fulgore virtutum rutilantem, velut eminus intueri, &
contra importabiles solis splendores contentiosa subire certamina.
Sol enim quidam est hominibus Paulus, qui prorsus orbem fulgen-
tibus lingua, sue radijs illuminauit, quiq; vniuersas circumēudo gé-
tes, cursum omnino Solis imitatus est, ac mundi regiones omnes
quasi libero à corpore animo peruolauit: & hoc cum ei amara vndi-
que vulnera crebrius obuiarent. Hactenus Chrysostomus.

De huius ergo Apostoli sanctissimi laudibus cum multa dici pos-
sint, hoc unum tantum in reliqua huius concionis parte tractadum
suscepi, nempe adeò miranda, & supra omnem naturæ vim posita
esse quæ in illo diuina gratia operata est, ut vel ea solum satis super 27
quæ sint ad fidem nostram plenissimè confirmandam. Scripta enim
cius, & res ab ipso gestæ cuius etiam infideli (modò sit sana mente,
& ingenio præditus) fidem planè facient, diuinum aliquid in Pauli
pectore fuisse: atque ita demum veram esse fidem, quam ille spiritu
Dei actus prædicabat. Sicut enim Magi Pharaonis, ubi signorum
vim & excellentiam, quæ Moyses coram Pharaone patrabat, animad-
uerterunt, digitum Dei, & diuinam potestatem in eis esse intellexe-
runt: ita quisquis res gestas, & epistolas Pauli attentiùs legerit, digi-
tum Dei, & vim diuinam in eo esse apertissimè depræhendet. Quam
rem sequens sermo breuiter explicabit.

Primum quidem eius conuersionem inspiciamus, quam ipse
& ad Galatas, & ad Timotheum commemorat. Constat enim ne-
que Neronem, neque Diocletianum, neque illum Tyranno-
rum atrocium Ecclesiam Dei persecutum fuisse, quam Paulum.
Hi namque mundi Monarchæ latissimum illud imperium suum,
quod se à Diis suis obtinuisse credebat, in summum discrimen
adduci existimabant, nisi gentem illam mundi sinibus elimina-
rent, quæ Deos, imperij sui autores & conseruatores, blasphemabat;
& non Deos, sed Dæmones, aut profligatisimos, & impu-
rissimos homines esse constantissimè asseuerabat. At Paulus pri-
uatus quidam homo erat, neque aut mundi, aut etiam gentis suæ
procurationem habebat: qui tamen nullo suo stipendio, aut e-
molumento inductus, sola furoris sui rabie concitatus, nascen-
tem Ecclesiam crudelissimè persequebatur, & facultatem à prin-
cipibus sacerdotum petebat, quibus Ecclesiam deuastaret, &
Christi

- 29 Christi nomen & memoriam prorsus extingueret. Pergebat igitur in Damascum furijs inuestitus, dirumque toto pectore virus efflabat, & sanctorum sanguinem sine intermissione sitiebat. Hic igitur truculentissimus fidei persecutor, subito factus est potentissimus eius defensor: & ita factus, ut quomodo nullus inter Tyrannos atrocius fidem persecutus fuit, ita postea nullus post orbem conditum propter eam stabiliendam grauiora supplicia pertulit, ipso eodem testante, qui, adnitente diuina gratia, supra omnes se laborasse testatus est. Quæ autem vis orationis vel eius labores, vel fidei propagandæ ardorem, & salutis humanæ sitim explicare poterit? Ut enim Diuus Chrysostomus ait, omnem hominem Deo exhibere cupiebat: quasi enim is vniuersum mundum genuisset, sic perturbabatur, sic currebat, sic omnes in lib. Laud. Pauli.
- 30 regnum Dei festinabat inducere, docendo, pollicendo, tum orando pro ipsis, tum etiam ipsis supplicando, & terrendo, & Dæmones corruptores animarum fugando, aliquando epistolis, aliquando præsentia, nunc sermone, nunc rebus, & per discipulos, & per semetipsum conabatur erigere labantes, stantes vero firmare, humiliantes attollere, sanare contritos, torpentes oleo exhortationis animare, inimicis infonare terribiliter, hostes minaciter intueri, more optimi cuiusdam ducis, ac medici artis suæ instrumenta gestantis, protector ipse bellantium, ipse sedulus egrotorum minister, & unus omniū officiorum personas sustinens. Hactenus Chrysosto. Quis igitur in hac tam stupenda, tamque subita cordis humani mutatione non aperte Dei digitū, & diuinę gratię vim, ac potestatem agnoscat? Certè agnoscebant illi, qui hoc spectaculo commoti glorificabant Deum dicentes: Quia qui persequebatur nos aliquando, nunc fidem prædicat, quam antea impugnabat. ¶ Neque verò mihi quisquam dixerit, Paulum spe alicuius vitalitatis, aut terreni commodi inductum se ad Ecclesię fidem contulisse, cum non modò quidquam ei ex hac professione accreverit, sed etiam in mille propter eam discrimina, & mille mortes incidere rit, sicut ipse ait; Quotidie morior propter gloriam vestram, quam habeo in Christo Iesu. Quantum autem hæc tam subita humani cordis permutatio diuinæ virtutis indicium sit, vel hoc uno argumento perspici poterit, quod D. Bernar. in vita S. Melachiae, manus esse miraculum testatur, quod hic vir diuinus oratione sua mulieris ingenium furibundum in mansuetissimum commutauerit, quæ quod alteram foeminam mortuam ad vitam ope diuina
- I. Cor. 26.
Bernar.

reuoauerit. Hoc enim opere mortuum corpus, illo verò mortuam animam suscitauit. Quantò ergo maius ex tanta perfidia ad tantam fidem, tantamque virtutis & sanctitatis laudem sola dei gratia momento temporis permutatum fuisse? Sit igitur hoc fratres primum diuinę virtutis in Pauli conuersione argumentum.

Secundum autem fortasse maius vobis esse videbitur, nempe insignia miracula, quæ Paulus passim edebat, quibus doctrinæ suæ fidem faciebat. Cuius rei non modò Lucas in Actis Apostolorum, sed ipse Paulus ad Corinthios, & Thessalonicenses scribens, locupletissimus testis est: qui si aliquid in hac cōfessione finxisset, se ipsum, & fidem, quam prædicabat, tot testimoniis conuictus euerteret. Ad

I. Thess. 1. Thessalonicenses verò sic ait; Scientes fratres dilecti à Deo, electio-
nem vestram: quia Euangelium nostrum non fuit ad vos in ser-
mone tantum, sed & in virtute, & in Spiritu sancto, & in plenitu-

2. Cor. 12. dine multa. In secunda verò ad Corinthios epistola sic ait; Nihil mi-
nus feci ab ijs qui sunt supra modum Apostoli, tametsi nihil sum.
Signa tamen Apostoli facta sunt in vobis in omni patientia, in sig-
nis, & prodigijs, atque virtutibus. Videtis hīc tot verbis expositam
miraculorum operationem? Cum igitur Apostolus tot veluti testes
citet miraculorum suorum, miracula verò firmissimam fidem, & ca-
tholicæ veritatis testimonium præbeant, apertè liquet, hac Pauli cō-
fessione fidem nostram mirabiliter confirmari, atque fulciri.

Quia vero Paulus inter Apostolica signa patientiam primo loco
numerat (D. enim Greg. patientiæ virtutem, signis & miraculis cla-
riorem indicat) hoc etiam argumento catholicæ fidei veritas plenis-
simè confirmatur. Quæ autem vis orationis explicare poterit, quot
is verbera, quot vincula, quot carceres, quot iniurias, quot exilia,
quot naufragia quot inedias, quot denique persecutionum genera
à Iudeis, & gentibus perpessus sit? Qua de re sic D. Chrysostomus
Homil. 8. ait: In duas partes omne tunc ferè scindebatur genus; in eorum scili
de **Laudib.** cet, qui horribili rabie erga idolorum cultum ferebātur, & in eorū,
Pauli. quos legis zelus in Euangelij odia inflam̄abat. Ab utraq; verò parte
grauissima in paulum bella surgebant, cùm Iudei yndiq; illū quasi
paternarū traditionū corruptorē fugarent, gentes verò quasi Deū
mortuum prædicātē. Noli enim illū, qui tunc fuit rerū statum, huic
qui modò est cōparando, magnitudinē Apostolici laboris attēdere,
sed ipsa adhuc prædicationis exordia mente perpende. Considera
prius pelagi saeuentis furorem, & tum demum vim gubernatoris in-
telliges. Sicut enim in quodam freto, ita Paulus medijs in fluctibus
æstuabat,

33. æstuabat, ac mille discriminum vrgebatur procellis. Inter ipsa quippe Euangelij principia prædicationis nouitas vehementer ei tentationum turbines fuscitauit. Iudeorum namque tunc populi mouebantur, quos ad hoc Mosaica videbantur præcepta cōpellere. Phariſæorum quoq; latrabant gressus, cum dudum à se crucifixi prædicari deitatem dolerent. Indignabatur etiam conspiratio sacerdotum, cum audirent crucem quasi sceptrum quoddam regale celebrari. In huiusmodi bello Iudei sociabantur & gentes, quæ aris diuūm, acteplis, & puluinariaum cineribus assuetæ, indignè hunc sibi euelli patiebantur errorem. Iudites in prædicationem Euangelij ſeuientes suæ astabant cateruz. Reges iugiter idipsum bellum gerebant, audi tam crucem cuncti abominabantur exercitus, quam sapientes recipere nesciebant, quasi signum ytiique damnati. Sed Paulo totius hoc

36 mundi bellum omni erat pace iucundius. Delebat enim eum qui cumque propter Euangelium vulnerabat. Hinc est quod ille Grecciam, atque Barbariam cum illatis sibi vulneribus alacer circuibat, non minus plagiis suis gaudens, quam regijs triumphis: haud aliter delectatus naufragijs, quam cæteri acquisitis solent gaudere theſauris: liuoribus, quos ei verbera ſæpius inferebant, quasi quibusdam gloriabatur coronis; tribulationibus ut delicijs vtebatur; ſqualore carcerisvſt paradise amoenitate gaudebat. Hactenus Chryſo. Vera au tem esse quæ S. Episcopus de Pauli alacritate inter tot certamina prædicat, ex ipſius Pauli verbis colligi potest, qui mortem ipsam, quæ omnis hominum natura insito affectu tanquam extremū omnium terribiliū horret, ſic appetebat, ſicque eius desiderio, atque memoria lætabatur, ut vinc̄tus iam in carcere ad Philippenses scripſe-

Philip. 2.

37 rit; Si immolor supra sacrificiū fidei vestræ, in hoc gaudeo, & cōgratulor omnibus vobis. Idipsum vos congaudete & cōgratulaminimihi. Quis hoc genus gaudijs & cōgratulationis audiuit vñquā, vt propter violentæ mortis suppliciū ab amicis & cōgaudere ſecū, & congratulari ſibi postulet? Solent quidē amicis amici vel propter adeptā dignitatē, vel propter restitutā ex graui morbo sanitatē, aut clarissimā de hostib⁹ victoriā gratulari. Paulus verò contrā in carcere vñctus propter impēdentē ſibi mortē à charifimis filijs & ſecū cōgaudece, & ſibi gratulari postulat. Cumq; inter omnes humani cordis affectus amor ſui potentissimus fit, vt pote ex quo cæteri deriuantur (cuius proprium est mortem ſupra omnia horrere, & ad extremos mundi fines propter eam vitandam fugere) hic vir diuinus multo magis mortem propter Christum optabat, quam alij vitam deside-

Ii 5 ranc.

rant. Quis igitur non videat in hoc homine aliquid plus quam hic
manum latere? quis hic diuinæ potentiae digitū non aduertat? quis
hic naturæ vim fractam atque superatam diuinæ gratiæ virtute non
agnoscat? Quis hunc hominem supra res humanas sublatum, atque
ad eum supra nubes, & sydera euestum non miretur? Quisquis igitur
in Paulo non ea solū quæ pertulit, sed multò magis qua alacritate
pertulerit, contemplatus fuerit, facile intelliget, meritò ab illo inter-
Apostolica signa hanc patientiam fuisse primo loco commemora-
tam. Hanc autem vel maximam fidei nostræ confirmationem esse,
& Iustinus Martyr, & gentilium multi, qui insuperabilem Martyrum
patientiam contemplantes, ad fidem hoc argumento conuersi sunt,
facile declarant. Hæc igitur adeò miranda laborum patientia meri-
tò à Paulo inter Apostolica signa, atque miracula computatur. Hu-
mana quippe natura ut omnia quæ carni plausibilia, & iucunda sunt,
vehementer amplectitur: ita quæ his sunt aduersa. atq; inimica sum-
mo odio detestatur. Quod sit, vt quisquis hæc grauissimā incommo-
da promptissimo & alacri animo captat, in eisque exultat, atq; triū-
phat, sublimius aliquid supra communem hominū naturam habere
videatur. Ut hoc igitur satis apertum est diuinæ virtutis indicium;
ita non leue fidei nostræ argumentum, & testimonium est.

Hæc igitur tum de miraculis, tum de mirabili Pauli patientia (qua
is inter miracula meritò enumerat) dicta sint. Nec enim is sine mira-
culorum testimonio tot populos, tot nationes, tot gentes à patrijs &
autis legibus ad catholicam fidem traducere potuit. Quod si quis
proterue contendat, nullum intercessisse miraculum: hoc certè ma-
ius miraculum est, sine miraculis effecisse, vt mundus mortuum ho-
minem, & interlatrones crucifixum, pescatorum, atq; opificum ope-
ra totius naturæ conditorem, & verum Deum, ac Dominum esse cre-
deret. Quod vt clarius eluceat, vnius Pauli, vt cœpimus, exemplum
proferamus: de quo sic D. Chrysost. Quomodo, inquit, Paulus cù-
illa arte viliissima tantam potuit inspirare virtutem, quantam ipse re-
rum testatur effectus? Homo etenim ignobilis, abiectus, & circunfo-
raneus, qui artem exercebat in pellibus, in tantum virtute progres-
sus est, vt vix triginta annorum spatio & Romanos, & Persas, & Par-
thos, & Medos, & Indos, & Scythas, & AEthiopes, & Sauromatas, &
Sarracenos, & omne prorsus humanū géni sub iugū mitteret verita-
tis. Responde igitur, vnde iste opifex vilius ac publicus, stans in loco
artis suæ, ac scatellū in manu gerens ita vt ipse philosophatus sit, &
alios docuerit philosophari, gentes felices, vires, atq; regiones, nec
vici.

Iustinus
Martyr.

Chryso.

- 41 vim in se sermonis ostendes? Audi et huius ipsum loquere; Et si imperitus sermone: nec pecunias possidens: nam hoc quoque; ipse testatur: Vt quod ad hanc inquit horam & esurimus, & sitimus, & nudi sumus, & colaphis cedimus. Et quid dico pecunias; cum ille semper necessarium quidem 1. Cor. 4. non haberet cibum, nec quosecircundaret indumentum? Quod verum nec de professione clarus fuerit, Lucas ostendit dicens; Quoniam manebat apud Aquilam, & Priscillam, propterea quod eiusdem artis esset, erat enim Actor. 18. scenofactorius artis. Non igitur a proavis nobilis, quippe qui tam vilis fuisse artis ostenditur: non a patria, non a gente: tam progressus in mediis, ac tantummodo apparet, inimicorum cuncta turbavit, vniuersa confudit; & sicut in stipulas ignis immisso omnia Daemonum opera consumpsit, atque in id quod voluit omnia conuertit. At nobilis & eruditus erat forte persuasor. Nec istud quidem: nam hoc quoque; ipse confirmauit dicens, Et ego veni ad vos non in sublimitate sermonis, aut Coloss. 2. sapientie annuntias vobis testimonium Christi. Non enim iudicauit me scire aliquid inter vos, nisi Iesum Christum, & hunc crucifixum. Et sermo meus, & praedicationis mea non in persuasibus humanae sapientie verbis. Sed causa nimis ipsa praedicationis erat idonea, quae ad se pertraheret audientes. Accipe quid etiam super hac re ipse pronunciet, Quoniam, inquit, Iudei signa petunt; & Graeci sapientiam querunt: 1. Cor. 1. nos autem praedicamus Christum crucifixum, Iudeis quidem scandalum, Graecis autem stultitiam. Sed securitate, ac libertate perfunditus est. At omnino a periculis nunquam respirauit. Et ego, inquit, in infirmitate, & timore, & tremore multo sui apud vos. Cum igitur & praedicator, & imperitus, tum etiam pauper esset, & prorsus ignobilis, & quod praedicabatur non modo commendatione sui esset va-
43 cuum, verum etiam offensione plenissimum, & auditores ipsi inopes, imbecilles, atque omnino nulli, & pericula tam crebra, tam varia, non doctoribus solius, sed etiam discipulis imminentia, & crucifixus esset qui annunciatum adorandus; non ne satis liquet, hoc tantum opus, non humana, sed diuina fuisse virtute perfectum? Hactenus Chrysostomus. Constatigitur ex hac Divi Chrysostomi sententia, catholicæ fidei veritatem hoc tam insigni opere mirificè confirmari.
- Addam his aliud non minus suspiciendum, quo diuina virtus in Pauli pectore latens apertissime declaratur: nempe mirabilis eius doctrina, que in suo genere omnem humanam facundie vim superat. Siue enim de Christi mysterio, & humanam redemptionis beneficio differat, siue morum praceptis hominum vitam instituat, utrobiisque mirabilis.

lis, ut robiq; diuinus incedit. Nullum enim genus hominum præter- 44
 mittit; non diuites, non pauperes, non seruos, non dominos, non pa-
 rentes, non liberos, non viduas, non virgines, non nuptas, quos præ-
 ceptis salutaribus ad vnum quemq; horum statu pertinentibus non
 erudit. Iam vero quot affectus mouet in quas se dicendi formas, at
 que figuræ passim commutat! Modò enim terret, modò blanditur,
 modò consolatur: nuc lacrymis, nuc stimulis urget: aliquando gaudio
 exhilarat, aliquando ad singularē tristitia, atq; metu excitat. Et quidē
 aliquando se hominibus pietatis affectu patre, interdū iudicē tremen-
 dū exhibit: modò agni mansuetudinē & lenitatē, modò leonis magna
 nimilitatem præ se fert: ac postremo quemadmodum in vita omnibus
 omnia factus est, ut omnes faceret saluos; ita in epistolari doctrina
 omnium se necessitatibus, & rationibus accommodat, ut omnis ge-
 generis morbos sanet, & omnes Christo lucifaciat. Denique talis eius 45
 doctrinæ character est, ut quisquis vigentes oculos habuerit, non
 merum hominem, sed Spiritum sanctum in eius pectore latentem,
 & ore loquentem agnoscat. Habet enim Spiritus sanctus suam phra-
 sim, atque energiam, quam nulla humana facundia exprimere, atq;
 referre poterit.

Sed inter omnes Pauli laudes adjiciam quod mihi mirabilem Pau-
 lum, ac multo mirabiliorum spiritu sanctum in eius pectore cōmo-
 rante exhibet. Iure enim inter has omnes eius virtutes miror, quod
 ipse varijs in locis de se ipso prædicat. Ad Thessalonicenses quippe
 ait; Memores estis fratres laboris nostri, & fatigationis; nocte ac die
 operates, ne quæ vestrum grauaremus, prædicauimus in vobis Euāge-
 liū Dei. In ea vero cōcione, quā ad maiores natu Ephesinæ Ecclesiæ

Acto. 20. habuit, sic de eodem labore ait; Argentū, & aurū, aut vestē nullius con- 46
 cupiui, sicut scitis: quoniā ad ea quæ mihi opus erant, & his qui meū
 suūt, ministrauerūt manus iste. Qua autem acrimonia (bone Deus)
 qua orationis grandiloquentia hanc eandem officij sui puritatem

ab omni avaritiæ suspicione liberam in priori ad Corinthios episto-
 la exagerat! Non sum inquit, liber? Non sum Apostolus? Non

ne Christum Iesum Dominum nostrum vidi? Non ne opus meum
 vos estis in Domino? & paulò post; Quis, inquit, militat stipendijs

suis vñquam? Quis plantat vineam, & de fructu eius non edit? Quis
 pascit gregem, & de lacte gregis non manducat? Nunquid secundum

Deute. 25. hominem hæc dico? An & lex hæc non dicit? Scriptum est enim in
 lege Moysi, Non alligabis os boui trituranti. Nunquid de bobus
 cura est Deo? An propter nos vtiique hoc dicit? & mox: si alij po-
 testatis

47 testatis vestre participes sunt, quare non potius nos? Sed non vni sumus hac potestate, sed omnia sustinemus, ne quod offendiculum demus Euangeliu Christi. Ac deinde; Non autem scripsi haec vt ita fiant in me; bonum est enim mihi magis mori, quam vt gloriā meā quis euacuet. Hactenus Paulus. Nunc expendite quæso fratres qui fieri potuit, vt homo nocte ac die (vt ipse ait) manibus suis operans, & non sibi tantum, sed his etiam qui secum erant, necessaria vitæ manuaria arte quærrens, potuerit non dico tot epistolæ diuina quædam virtute refertas scribere, sed tot ciuitates, tot populos, tot nationes ad Christi fidem conuertere, & inter manuum diurnos pariter & nocturnos labores, & huic tanto operi instare, & omnium Ecclesiæ fidelitatem gerere; & (quod non minus mirabile est) charitatis feruorem, ac deuotionem spiritus, inter tot occupationum cu-

48 ras, quæ spiritum exhaustire, & extinguere solent, plenissime retinere, atque alere. Si enim Anachoritarum more in desertis vitam ageret, & biduanis, ac triduanis, ieiunijs compressa carne dies noctesque in diuinis laudibus, & orationis studio transigeret, non ita mirandum esset talibus fomentis charitatis ignem diu sustentari: sed quod homo inter tot hominum mores agens, & in officina sua die ac nocte manibus suis operans, tot Ecclesiæ curis districtus, tot itineribus terræ marique confectis fractus, nihilominus tamen Apostolicam mentem, Apostolicum pectus, eumque charitatis feruorem retinere, ad quem neque eiusdem nominis Paulus eremita (qui septuaginta annos in solitudine sine ullo hominum commercio egit) neque ullus unquam Anachoritarum pertingere potuit, hoc mihi certe omnem admirationem superare videtur. Quis igitur non hic & mi-

49 rabilem Paulum, & mirabilorem (vt dixi) Pauli spiritum agnoscat? Quis hic digitum Dei, & vim eius affuisse non intelligat? Vere mirabilis Deus in Sanctis suis: mirabilis eius gratia, mirabilis erga suos charitas, & mirabilis eius potentia, quæ tantam in mente, mortali corpore, & fragili carne septa, virtutem inspiravit, vt merito quidam ex ipsi. Doctoribus Paulum ipsum quoddam mundi prodigium appetet, si in bonam partem hoc nomen accipiat: ego vero non vnu, sed multa prodigia (qua hactenus recensuimus) in eius vita fuisse confirmo. Prodigium, eius conuersio; prodigium, tot miraculorum operatio; prodigium, tot laborum, atque dolorum mirabilis pessimo; prodigium, eius prædicatio; prodigium, mundi per eum facta conuersio; prodigium, altissima eius philosophia, atque doctrina. Multoque maius prodigium haec omnia vili opificio diu noctuque vacans

vacans perficere potuisse.

Vt igitur finem principio iungamus, ex his quæ diximus aperte liquet, quanta sit animæ eius pulchritudo, quæ se totam diuinæ mætis obsequio, & dilectioni tradidit. Si quis enim eos oculos haberet, quibus Pauli anima, tot virtutibus, atque cœlestium donorum ornamenti excultam, atque decoratam cerneret, is planè neque Solis, & Lunæ ac reliquorum syderum, neque cœli & terre speciem, & pulchritudinem cum talis animæ pulchritudine vlo modo conferendam esse diceret, quemadmodum initio concionis huius exposuimus. Hæc item quæ haec tenus perorauimus (sicut initio præmonuimus) miro modo catholica fidei veritatem stabilunt, atque confirmant. Quamuis enim fides inter præcipua Dei dona numeretur, eiusque firmitudo, atque sinceritas à diuino lumine pendeat, tam & his argumentis, quæ attulimus, & innumeris alijs, quæ infiniti operis esset recensere, magna cœpit incrementa. Si quis enim admirabilem illam Pauli conuersionem, qua ex immanissimo fidei persecutor acerrimus eius defensor effectus est, & magnifica item signa, atq; prodigia, quæ Corinthiorum, & Thessalonicensium testimonio se edidisse prædicat, & incredibilem illam laborum patientiam, & patienti alacritatem, & conuersionem gentium, eius prædicatione perfectam, ac postrem singularem eius doctrinam, quam literis consignatam reliquit, diligenter attendat, non poterit in his omnibus diuinæ virtutis vni & potestatem non vehementer admirari, & in fidei veritate solidari. Quæ res, quahtos in anima fructus pariat, Apostolus ipse ad Rom. testatur, cum ait; Deus autem spei repleat vos omni gaudio, & pace in credendo, vt abundetis in spe, & virtute spiritus sancti. Quid igitur ex his videt atque incensæ fidei fructibus maius optare possumus? Ex ea enim gaudium spiritus, ex ea pax illa, quæ exuperat omnem sensum, ex ea spei securitas, & firmitas, ex ea postrem virtus spiritus sancti, quæ omnes secum virtutes, & dona affert, proficitur. Denique huiusmodi fides clypeus ille impetrabilis est, in quo possimus omnia tela nequissimi ignea retundere. Si quis enim præcipua fidei nostræ dogmata, hoc est, quæ de extremo iudicio tradit, deq; semperna felicitate p[ro]i[st]missa, & semperna item pena impijs constituta, & quod est longè mirabilius, quæ Dei filius propter eliminationa peccata in truce pertulit, pie & studiose considerauerit, non poterit, nisi ferre cordis sit, non peius morte omne sceleris contagium odisse, atq; illud, tanquam facie colubris fugere. Ideoq[ue] nos Petrus Apostolus monet, vt Diaboli assulti-

33 bus fortiter his fidei viribus armati resistamus. Hunc ergo fructum ex his Pauli virtutibus referre curemus fratres, ut ex fide in fidē proficiētes, & noua quotidie incrementa cœlestis huius luminis beneficio percipientes, gaudio, pace, spei firmitate, & Spiritus sancti virtute repleamur; vt his donis ac virtutibus ornati, Deum tandem non per fidem, & in ænigmate, sed reuelata facie in cœlesti gloria contemplari mereamur.

IN FESTO VISITATIONIS

beatissimæ Virginis Mariae Concio prima, in qua E-
uangelica lectio explanatur.

THE. Exurgens Maria abiit in montana cum festinatione. Lucæ. I.

 Vm Gabriel Angelus legatus à Deo ad intemeratam Virginem missus esset, qui ei Dominicæ incarnationis mysterium, & Christi regnum annuntiaret, his verbis legationis sibi iniuncte summam exposuit; Ecce, inquit, Lucæ. I. concipies in vtero, & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum, &c. Cui cùm sacra Virgo (quæ pudorem suum, hoc est, corporis & animi integritatem iam inde à teneris annis Dominō consecrauerat) respondisset, Quomodo fiet istud, quoniam vi-
rum non cognosco? Angelus, Spiritus sancti obumbratione, hoc est, ope eius atque virtute, mirabile illud opus esse perficiendum dixit: quod Elisabethæ cognatæ ipsius exemplo confirmavit. Nam cùm illa, & anus, & sterilis esset, sexto tam eniam mense grauida erat: quia non erit, inquit, impossibile apud Deum omne verbum. Huius ergo tam felicis nuntij occasione [Exurgens Maria, abiit in montana cum festinatione in ciuitatem Iudæ, et intravit in domum Zacharie, et salutavit Elisabeth.] Recita ad verbum ea quæ sequuntur, deinde precare gratiam.

A V E M A R I A.

[Exurgens Maria abiit in montana cum festinatione.] Initio sacræ huius lectionis inquirēda nobis huius festinationis causa, & paulò fuisse aperienda est. Principiò vero est animaduertendum, quod cùm multa sint quæ immensam & infinitam Dei nostri bonitatem hominibus conspicua faciant, tum illud eam ipsam maximè declarat, quæ ita nominis sui gloriam cum nostra utilitate coniunxit, ut id sibi pertet maximè gloriosum, quod nobis fuerit maximè salutare. Propter quod Ecclesia in percelebri illo hymno, cuius initiu Angeli cecinerūt,

inter

inter alias Dei laudes, hoc quoque ait, Gratias agimus tibi propter magnam gloriam tuam. Quod vero genus gratitudinis hoc est? Pro perceptis enim beneficijs solent homines agere gratias, quibus gratia animi significationem prebeant gloriam vero, quae nominis claritatem significat, praedicare, & commendare, non pro ea gratias age, re solent. Quomodo ergo verborum proprietas hoc in loco seruat? Hac nimis ratione, quod nulla magis re Dei gloria, quam summis erga genus humanum beneficijs conferendis eluet. Maxima enim eius gloria est, homines a morte ad vitam reuocare, & maxime eos beneficijs afficere.

Esa. 48. Quod quidem aperit apud Esaiam testatur, cum ait; Propter nomen meum longe faciam furem meum: & laude mea infrauenabo te, ne interreas. Itaque hac ratione laudem suam patefacit, quod peccatorem populum, & effrenatis cupiditatibus in vita ruentem, a flagitijs, & morte propter nominis sui gloria

Rom. 3. reuocat. Idem etiam Paulus significauit, cum ait; Omnes peccauerunt, & egent gloria Dei; hoc est, ut Deus peccatorum nostrorum gratuita remissione, pietatis & misericordiae suae gloriam illustret:

Esa. 30. hinc illud Esaiæ; Propterea expectat Dominus, ut misereatur vestri: & ideo exaltabitur parens vobis. Iam vero regius Prophetæ Psal. 71 in quo admirabili orationis grandiloquentia, Christi regnum & imperium longe latèque propagandum describit, omnem huius imp

rii gloriam non in armis, & parentia (quæ Christo maxima in celo & in terra data erat) sed in omnibus gentibus a terro idolorum cultu ad unius veri Dei cultum, & plenissimam pietatis religionem traducendis, sitam esse demonstravit, unde ait; Corā illo procident AEthiopes, & inimici eius terram lingent. Lingere terram, siue osculari, idem est quod adorare, & revereri: quod Asiatici faciunt, qui cū Regem suum adeunt, terram, in signū reverentiæ, osculantur: quod hodiè quoq; Saraceni facere perhibentur. Hoc igitur obsequio Vates sanctus significat, idolorum cultores, qui Christo Domino infensi erant, qui hostili odio Ecclesiam persequebantur, qui regnum eius euertere totis viribus nitebantur, ad obsequium, & amicitiam ipsius esse reuocandos, & feritate, atque impietate deposita, plenissi

Psal. 71. mē illi subiiciendos, quod & in alio Psalmo Pater ad Filium ait; Dominare in medio inimicorum tuorum: eos videlicet ex persecutoribus & inimicis ad gratiam & obedientiam tuam reuocando. Iam ergo expende quid esse possit infelicius, quam summi illius rerum omnium Domini (sine cuius nutu ne spirare quidem possumus) inimicum esse? Quid miserabilius, quam hominem ad imaginem Dei conditum,

6 conditum, horrenda monstra, hoc est, lapides, & ligna, cepas & allia
 (quod AEgyptij faciebant) pro vero Deo colere? Quid verò felicius,
 quam verum Deum agnoscere, & amicum eius, imo filium, ac
 proinde regni eius hæredem fieri? Nihil hoc bono felicius, nihil illo
 malo infelicius. In hac ergo tanta nostra felicitate procuranda,
 regni & nominis sui gloriam Christus Dominus collocauit; vt vi-
 déri possit, illum non alia in re, quam in salute nostra promouenda
 gloriam suā p̄suisse, vt omnes merito cū Ecclesia dicere debeamus;
 Gratias agimus tibi propter magnā gloriam tuam: quoniam gloria
 tua, salus & redemptio nostra est. ¶ Quid verò illud? An hon' magna
 Dei gloria est, ccelum, terram, & omnia quae celi ambitu conti-
 nentur, condidisse? Sed in quem vsum ista omnia condita sunt? Nū
 Deus egēt Sole, Luna, ceterisque syderibus, qui lucem habitat in-
 accessibilem: aut terræ fructibus, & pecorum carnibus ad victum,
 qui ipse sibi sempiternus, inexhaustus, admirabilisque cibus exi-
 stit? Cui ergo omnis exercitus celi, & omnia quae in terra sunt, nisi
 homini famulauntur? Longè verò maior diuinæ bonitatis & miseri-
 cordiæ gloria est, humanitatem nostram induisse, & in assumpta hu-
 manitate crucis patibulo pertulisse. Sed in quem huius tantæ glo-
 riæ fructus, nisi in salutem hominis redundat? Quod ipse quoque
 Dominus per Esaiam testatur his verbis; Dabo in Sion salutem, & Esa. 46.
 in Hierusalem gloriam meam. Quam, quælo Domine, gloriam in
 Hierusalem ostendisti, in qua vincitus, consputus, irrisus, flagris con-
 cisis, & inter latrones affixus patibulo ignominiosè fuiisti? Nimirum
 hæc maxima bonitatis & misericordiæ tuæ gloria fuit, nusquam ante
 simili opere patefacta; quod tot, tantaque supplicia perpeti dig-
 7 natus fueris, vt homines, quos ardenter amabas, à tetricis scelerū
 impietatisq; tenebris, ad clarissimā pietatis atq; honestatis lucē tra-
 duceres. Qua certè in re, quod illustrior diuinæ bonitatis gloria appa-
 ret, eo salutis nostræ ratio vberior existit. Quod quidem ipsa Domi-
 ni verba aperte testantur, quæ gloriam Dei cum salute nostra coniū-
 gunt. Dabo, inquit, in Sion salutem, & in Hierusalem gloriam
 meam. His igitur ita constitutis, facile erit itineris à sacra Virgine tæ-
 tacum festinatione suscepti causam intelligere, quod initio quære-
 bamus. Si enim gloria Domini in salute nostra promouenda posita
 est, ipse autem infinito amore & gloriā suā, & salutem nostram
 fit; quid mirum si sacra Virgo, à filio acta, quem felici vtero gesta-
 bat, tanta festinatione ad sterilis Elisabethæ filium sanctificādum, &
 ab originis peccato purgandum, & Spiritu sancto replendum prope-

rat? Hac enim festinatione Dominus studium salutis nostræ; & ardentissimam in genus hominum charitatem, & infinitam bonitatem suam facile declarat. ¶ Quia in re animaduisione dignissimum est, quād dissimili gressu Dominus ad poenam sceleribus infligendam, & ad gratiam hominibus conferendam properet. Cūm is enim ad generis nostri principes propter inobedientiæ crimen puniendos venit, deambulando ad auram post meridiem venisse sacræ lite

Genes. 3.

ræ docent. Quid aliud est, Deum deambulare, & post meridiem auram captare, nisi furoris sui æstuum suauissimo clementiæ flatu temperare, & lento gradu, hoc est, non celerem, non alacrem, atque præcipitem, sed quodammodo inuitum ad vindictam expetendam procedere? At verò cūm ad salutem hominibus reddendam venit, quoniam modo venit? Nimirum, Exultauit vt gigas ad currēdam viam &c. Ratio ergo dissimilitudinis huius est, quoniam illic ad iudicandum, hīc ad miserandū; illic ad vulnera infligenda, hīc ad sananda venit: illic vt hominem à paradiſo expelleret, hīc vt hominem sibi paradiſum deliciarū faceret: ideoque illic tepeſt, hīc feruet; illic puniturus deambulat, hīc seruaturus velociter currit; vt sic eius in puniendo tarditatem, in seruando verò alacritatem possis agnoscere.

Pſal. 18.

Quid verò Spōnsa in Canticis? An non hanc eius velocitatem & stolidum salutis nostræ in spiritu cernebat, cūm diceret, Ecce iste venit saliens in montibus, transiliens colles. Similis est dilectus meus capræ, hīn nuloque ceruorum. Quid ergo mirum, si Virgo salutis nostræ autorem intra viscera sua gestans cum festinatione properat, quando ad dandam Ioanni salutem, & expellendum ab eius anima peccatum properat? Cur, quæſo, tanta velocitate ignis supera loca, terra verò infera petit? In causa est sancte alterius elementi leuitas, alterius autem grauitas: quandoquidem naturale est ponderosis corporibus descendere, leuibus autem sursum rectè ferri. Quantò erit igitur summo bono magis secundum naturam benefacere, de omnibus bene mereri, se ipsum per omnia diffundere, sequere rebus omnibus pro earū captu & natura cōmunicare, suique ipsius participes efficeré? Cuius rei consideratio incredibile dictu est quantopere piorum mentes afficiat, & singulari quadam spe cōfirmet, & in admirationem, amorēq; tāta bonitatis accendat. Quare minimè miradū est, si beatissima Virgo in hoc itinere à filio acta, quē intra se gerebat, tanto pere festinet, cūm ad Ioānem in utero sanctificadū properet. Quid verò hæc tāta festinatio cōmodi utilitatisq; attulit? Nimirū, vt citius à peccato infans liberaretur. Hoc autem leue esse putatis? Nemo qui

Canti. 2.

deca
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
3310
3311
3312
3313
3314
3315
3316
3317
3318
3319
3310
3311
3312
3313
3314
3315
3316
3317
3318
3319
3320
3321
3322
3323
3324
3325
3326
3327
3328
3329
3330
3331
3332
3333
3334
3335
3336
3337
3338
3339
33310
33311
33312
33313
33314
33315
33316
33317
33318
33319
33320
33321
33322
33323
33324
33325
33326
33327
33328
33329
33330
33331
33332
33333
33334
33335
33336
33337
33338
33339
333310
333311
333312
333313
333314
333315
333316
333317
333318
333319
333320
333321
333322
333323
333324
333325
333326
333327
333328
333329
333330
333331
333332
333333
333334
333335
333336
333337
333338
333339
3333310
3333311
3333312
3333313
3333314
3333315
3333316
3333317
3333318
3333319
3333320
3333321
3333322
3333323
3333324
3333325
3333326
3333327
3333328
3333329
3333330
3333331
3333332
3333333
3333334
3333335
3333336
3333337
3333338
3333339
33333310
33333311
33333312
33333313
33333314
33333315
33333316
33333317
33333318
33333319
33333320
33333321
33333322
33333323
33333324
33333325
33333326
33333327
33333328
33333329
33333330
33333331
33333332
33333333
33333334
33333335
33333336
33333337
33333338
33333339
333333310
333333311
333333312
333333313
333333314
333333315
333333316
333333317
333333318
333333319
333333320
333333321
333333322
333333323
333333324
333333325
333333326
333333327
333333328
333333329
333333330
333333331
333333332
333333333
333333334
333333335
333333336
333333337
333333338
333333339
3333333310
3333333311
3333333312
3333333313
3333333314
3333333315
3333333316
3333333317
3333333318
3333333319
3333333320
3333333321
3333333322
3333333323
3333333324
3333333325
3333333326
3333333327
3333333328
3333333329
3333333330
3333333331
3333333332
3333333333
3333333334
3333333335
3333333336
3333333337
3333333338
3333333339
33333333310
33333333311
33333333312
33333333313
33333333314
33333333315
33333333316
33333333317
33333333318
33333333319
33333333320
33333333321
33333333322
33333333323
33333333324
33333333325
33333333326
33333333327
33333333328
33333333329
33333333330
33333333331
33333333332
33333333333
33333333334
33333333335
33333333336
33333333337
33333333338
33333333339
333333333310
333333333311
333333333312
333333333313
333333333314
333333333315
333333333316
333333333317
333333333318
333333333319
333333333320
333333333321
333333333322
333333333323
333333333324
333333333325
333333333326
333333333327
333333333328
333333333329
333333333330
333333333331
333333333332
333333333333
333333333334
333333333335
333333333336
333333333337
333333333338
333333333339
3333333333310
3333333333311
3333333333312
3333333333313
3333333333314
3333333333315
3333333333316
3333333333317
3333333333318
3333333333319
3333333333320
3333333333321
3333333333322
3333333333323
3333333333324
3333333333325
3333333333326
3333333333327
3333333333328
3333333333329
3333333333330
3333333333331
3333333333332
3333333333333
3333333333334
3333333333335
3333333333336
3333333333337
3333333333338
3333333333339
33333333333310
33333333333311
33333333333312
33333333333313
33333333333314
33333333333315
33333333333316
33333333333317
33333333333318
33333333333319
33333333333320
33333333333321
33333333333322
33333333333323
33333333333324
33333333333325
33333333333326
33333333333327
33333333333328
33333333333329
33333333333330
33333333333331
33333333333332
33333333333333
33333333333334
33333333333335
33333333333336
33333333333337
33333333333338
33333333333339
333333333333310
333333333333311
333333333333312
333333333333313
333333333333314
333333333333315
333333333333316
333333333333317
333333333333318
333333333333319
333333333333320
333333333333321
333333333333322
333333333333323
333333333333324
333333333333325
333333333333326
333333333333327
333333333333328
333333333333329
333333333333330
333333333333331
333333333333332
333333333333333
333333333333334
333333333333335
333333333333336
333333333333337
333333333333338
333333333333339
3333333333333310
3333333333333311
3333333333333312
3333333333333313
3333333333333314
3333333333333315
3333333333333316
3333333333333317
3333333333333318
3333333333333319
3333333333333320
3333333333333321
3333333333333322
3333333333333323
3333333333333324
3333333333333325
3333333333333326
3333333333333327
3333333333333328
3333333333333329
3333333333333330
3333333333333331
3333333333333332
3333333333333333
3333333333333334
3333333333333335
3333333333333336
3333333333333337
3333333333333338
3333333333333339
33333333333333310
33333333333333311
33333333333333312
33333333333333313
33333333333333314
33333333333333315
33333333333333316
33333333333333317
33333333333333318
33333333333333319
33333333333333320
33333333333333321
33333333333333322
33333333333333323
33333333333333324
33333333333333325
33333333333333326
33333333333333327
33333333333333328
33333333333333329
33333333333333330
33333333333333331
33333333333333332
33333333333333333
33333333333333334
33333333333333335
33333333333333336
33333333333333337
33333333333333338
33333333333333339
333333333333333310
333333333333333311
333333333333333312
333333333333333313
333333333333333314
333333333333333315
333333333333333316
333333333333333317
333333333333333318
333333333333333319
333333333333333320
333333333333333321
333333333333333322
333333333333333323
333333333333333324
333333333333333325
333333333333333326
333333333333333327
333333333333333328
333333333333333329
333333333333333330
333333333333333331
333333333333333332
333333333333333333
333333333333333334
333333333333333335
333333333333333336
333333333333333337
333333333333333338
333333333333333339
3333333333333333310
3333333333333333311
3333333333333333312
3333333333333333313
3333333333333333314
3333333333333333315
3333333333333333316
3333333333333333317
3333333333333333318
3333333333333333319
3333333333333333320
3333333333333333321
3333333333333333322
3333333333333333323
3333333333333333324
3333333333333333325
3333333333333333326
3333333333333333327
3333333333333333328
3333333333333333329
3333333333333333330
3333333333333333331
3333333333333333332
3333333333333333333
3333333333333333334
3333333333333333335
3333333333333333336
3333333333333333337
3333333333333333338
3333333333333333339
33333333333333333310
33333333333333333311
33333333333333333312
33333333333333333313
33333333333333333314
33333333333333333315
33333333333333333316
33333333333333333317
33333333333333333318
33333333333333333319
33333333333333333320
33333333333333333321
33333333333333333322
33333333333333333323
33333333333333333324
33333333333333333325
33333333333333333326
33333333333333333327
33333333333333333328
33333333333333333329
33333333333333333330
33333333333333333331
33333333333333333332
33333333333333333333
33333333333333333334
33333333333333333335
33333333333333333336
33333333333333333337
33333333333333333338
33333333333333333339
333333333333333333310
333333333333333333311
333333333333333333312
333333333333333333313
333333333333333333314
333333333333333333315
333333333333333333316
333333333333333333317
333333333333333333318
333333333333333333319
333333333333333333320
333333333333333333321
333333333333333333322
333333333333333333323
333333333333333333324
333333333333333333325
333333333333333333326
333333333333333333327
333333333333333333328
333333333333333333329
333333333333333333330
333333333333333333331
333333333333333333332
333333333333333333333
333333333333333333334
333333333333333333335
333333333333333333336
333333333333333333337
333333333333333333338
333333333333333333339
3333333333333333333310
3333333333333333333311
3333333333333333333312
3333333333333333333313
3333333333333333333314
3333333333333333333315
3333333333333333333316
3333333333333333333317
3333333333333333333318
3333333333333333333319
3333333333333333333320
3333333333333333333321
3333333333333333333322
3333333333333333333323
3333333333333333333324
3333333333333333333325
3333333333333333333326
3333333333333333333327
3333333333333333333328
3333333333333333333329
3333333333333333333330
3333333333333333333331
3333333333333333333332
3333333333333333333333
3333333333333333333334
3333333333333333333335
3333333333333333333336
3333333333333333333337
3333333333333333333338
3333333333333333333339
33333333333333333333310
33333333333333333333311
33333333333333333333312
33333333333333333333313
33333333333333333333314
33333333333333333333315
33333333333333333333316
33333333333333333333317
33333333333333333333318
33333333333333333333319
33333333333333333333320
33333333333333333333321
33333333333333333333322
33333333333333333333323
33333333333333333333324
33333333333333333333325
33333333333333333333326
33333333333333333333327
33333333333333333333328
33333333333333333333329
33333333333333333333330
33333333333333333333331
33333333333333333333332
33333333333333333333333
33333333333333333333334
33333333333333333333335
33333333333333333333336
33333333333333333333337
33333333333333333333338
33333333333333333333339
333333333333333333333310
333333333333333333333311
333333333333333333333312
333333333333333333333313
333333333333333333333314
333333333333333333333315
333333333333333333333316
333333333333333333333317
333333333333333333333318
333333333333333333333319
33333333

12 dem est eorum, qui diuino lumine collustrati, horrendam peccati deformitatem agnoscunt, cui si optio daretur vel vnius horæ spatio in peccato morari, vel mille annis ardentissimo igne cruciari, non prius hunc aedē longū cruciatum eligeret, quā tam breuis moræ spatio in peccato manere. Quid enim sanctos Martyres impulit, tot, tam varia, atq; immania cruciatum genera forti & invicto animo subire? quid ignes contēnere? rotas despicer? in ebullientes fartagines fese vltro inferre? ferreas vngulas, equuleosq; deridere, nisi peccati deformitatem vel breuissima horula deuitare? Probè namque cognoscabant & pénitentia virtutem, & misericordiam Domini, qui negantem Petrum plus quā paternis oculis aspexit, & pénitentiā simul & veniam clementi pietate contulit; eamque sibi in simili infirmitate non defuturam intelligebant. Ne tamen breui illa mora peccati iugo premerentur, nullum supplicij genus recusarūt. Hoc

13 igitur illorum fuit de peccatorū atrocitate iudiciū, qui diuina fuerūt luce atque splendore perfusi. At nos qui densissimis AEgypti tenebris circunsusi sumus, vt peccati fœditatem non videmus, ita integrōs in eo annos perseuerare leue esse arbitramur. Erit tamen aliquando cùm aperiat oculos pœna, quos clausos nunc tenet culpa. Orandus autem modò nobis Deus est, ne tantam hanc deformitatem frustra tunc intelligamus.

Sed obijciet aliquis; Si tāta festinatione Dominus accurrit, vt quē p̄cūrōrem, & p̄æconem suum destinauerat, à peccati iugo eripere, & Spiritu sancto repleret, quōd dignum sibi famulum, ac testem, hac ratione p̄pararet; cur sextum iam mensē expectauit? cur Ioānis peccatum in ipsis quasi faucibus non compressit; cum p̄sertim

14 nihil minus absens Dñs, quām p̄sens corpore p̄stare possit? Cē- Matth. 8. turionis enim fides laudatur, quōd absentē Dominū, salutem seruo suo dare posse, crediderit: Reguli autem improbatur, quōd de hoc Ioan. 4. ipso dubitauerit. Rationem verō mihi videtur satis Ioannes E- uangelista expressisse, cùm dixit, Non dum erat Spiritus datus, Ioan. 7. quia Iesus nondum erat glorificatus. Vt enim Dominus aperi- tissimo indicio monstraret, bona omnia nobis Christi merito prouenire, noluit amplissimas diuini Spiritus opes in homines effundere, quo vsque peractum, & oblatum esset summum illud sa- crificium, quod pro humano genere in crucis ara Christus Iesus sempiterno Patri obtulit; cuius merito opes istæ fidelibus im- partiendo erant. Quemadmodum ergo admirandas illas di- uini Spiritus opes non antea hominibus conferre Deus Pater

Ephes. I.

voluit, quām mortem Christus obiijset, vt liquidō constaret quod 15
 Apostolus ait, omni nos spirituali benedictione per Christum dona
 tos esse, ei que bona omnia accepta ferre debere: ita Ioannis sancti-
 ficationem ad eiusdem aduentum, & præsentiam distulit, vt eum esse
 huius tanq̄i beneficij, & gratiæ autorem videremus. Hoc autem cō-
 spectat fratres, vt bona omnia, quæ à Deo accepimus, siue quibus ex
 citamur ad bonum, siue quibus à malo reuocamur, Christo Domi-
 no referamus accepta, & ob illius vulnera, atque merita nobis dona-
 ri credamus, illumq̄ue tanquam salutis nostræ vindicem⁹, & parentē
 diligamus, colamus, reuereamur, & suauissima eius vulnera, è quibus
 tanta donorum cœlestium in nos vberitas manat, millies exoscule-
 mur. ¶ Est verò hac in re diligenter aduertendum, i[n]clusum in Vir-
 ginis vtero infantem Christum, sanctificationis huius autorem ex-
 titisse: ipsam verò Virginem animatum illius instrumentum fuisse, 16
 cuius opera hoc tantum opus perfectum est. Quod quidem non ob-
 scure illa Elisabethæ verba insinuant. [Ecce enim, ut facta est vox saluta-
 tionis tue in auribus meis, exultauit in gaudio infans in vtero meo.] Simul eni[m]
 vt vox Virginis aures pulsauit annosæ matris, cū ipsa simul vo-
 ce diuinus ille afflatus totam latentis infantis animam peruersit, admi-
 randisque muneribus ornauit. Videtis ergo fratres, Virginis vocem,
 & salutationem, viuum instrumentum exitisse, quo Christus Iesus
 in vtero adhuc deliteſcens vſus est, vt infantem Ioannem cœlesti Spi-
 ritu repleret? Vnde sanè liquet, non exigua[m] beneficiorum partem,
 quæ fidelibus sempiterni numinis beneficentia largitur, intemerata
 Virgine sequestre & internuncia donari. Sicut enim Deus Pater om-
 nium hominibus bona per Filium, ita Filius per matrem pleraque con-
 cedit. Hinc, sicut ille mediator apud Patrem, ita mater (vt D. Bernar.
 17
 ait) apud filium pro hominibus mediatrix est: vt omnes hoc nomi-
 ne sicut honorificant Filium, honorificant etiam matrem, eamque
 sibi pijs precibus, & recte factis propitiâ semper reddere studeat. Hęc
 igitur propter Virginis festinationem dicta sint: nunc ad sequentia
 veniamus. ¶ Cūm igitur sacra Virgo domum Elisabeth intrasset, ipsamq[ue] amā-
 ter & comiter salutasset, sexultauit, siue salijt infans in vtero eius: Et reple-
 ta est spiritu sancto Elisabeth, & exclamauit voce magna, & dixit, Benedic-
 tu in mulieribus] &c. quæ sequuntur. Ex quibus sanè verbis liquet,
 beatam Elisabeth, aduentum Domini Salvatoris, latumq[ue] Euange-
 lij nōn ciuium, & incarnationis Dominice sacramentum Spiritus sancti
 magiste;

18 magisterio didicisse: illud, in qua sacramentum, de quo Paulus ait; Mihi autem sanctorum minimo data est gratia hæc euangelizandi Eph. 3. in Gentibus imperuestigabiles diuitias Christi, & illuminare omnes quæ sit dispensatio sacramenti absconditi à seculis in Deo viuo: qui omnia creauit, vt innotescat principibus & potestatibus, in cœlestibus per Ecclesiam, multiformi sapientia Dei. Hæc igitur mysteria omnia, quæ Paulus Gentibus in paradiſo nuntianda didicerat, Spiritu sancto tradente beata hæc sterili plenissimè intellectu. Qua verò tunc admiratione, & quo gaudio affecta fuerit, quæ vis orationis explicare valeat? Constat enim inter omnia diuina opera summū locum Euangeliū sacramentum, & incarnationis Dominicæ mysterium tenere. Quibus tamen Dei operibus variè solent homines per moueri. Improbi enim, & qui nullo diuini amoris sensu tanguntur, *Simil.*

19 viridibus sunt lignis persimiles, qui subiecto igne usque adē non accenduntur, vt ipsum frequenter ignem humore suo extinguant. Homines autem pij, & qui aliquos diuini amoris igniculos internis præcordijs conceperunt, pulueris sulphurei vim atque naturam imitantur, qui vel leuissima scintilla vehementissimè inflammat. Vnde ferunt quandam ex beati Francisci socijs ita fuisse erga diuinæ res affectum, vt is ad solam paradisi mentionem extra se positus rapere tur in Deum. Quendam etiam ex illis AEgypti patribus, Sifom nomine, ferunt secessum semper ad orandum quærere solitum fuisse, & à cœtu monachorum abstinuisse, propterea quod ubi primum orare cœpisset, manus in altum, ipso nesciente, simul cum mente ipsa raperentur. Cum igitur Sanctorum mētes tantopere diuinorum operum contemplatione afficiantur, quid de hac beata sc̄mina sentiendum est, cui tam magnifica Dei miracula, & sacramenta (quæ in diutissima Sanctorum omnium expectatione versata, visa nusquam antea fuerant) repente monstrata sunt? Præsertim cùm per id temporis tota eius mens in diuinæ dispensationis mysterio contemplan do esset occupata: quæ sterilem foeminam, & pariendi annos iam dum egressam, mirabili conceptu fœcūdauerit? Nec verò ea vel miraculi huius, vel beneficij autorem ignorabat, vt quæ se aliquot mēses à conspectu hominum præ pudore subducens, dicebat, *Quia sic fecit mihi Dominus in diebus, in quibus respexit auferre opprobrium meum.* Quæ ergo id temporis sic in Deum absorpta erat, quo stupore, & gaudio affectam fuisse putatis, cùm tot atque tam magna Dei opera, & sacramenta Spiritu monstrante vidisset? Si de illis, *Auctor. 3.* qui claudum ex vtero matris Petri beneficio ambulantem viderunt,

Luc. 1.

Aristo.

scriptum est, impletos stupore & ecstasi fuisse, quo stupore perculta
mens illa est, quæ tā multa, & magna mirabilia vno simul intuitu vi-
dit, quorū comparatione miracula omnia, quæ ab initio mundi edi-
ta sunt, velut vmbrae Solis aduentu euanescunt. ¶ Et quoniā, vt Ari-
stoteles ait, admirationi lætitia coniuncta est, non minus utiq; bea-
ta fœmina lætitia, quām admiratione hoc die repleta fuit. Iam verò
quale gaudiū longævæ matri non solum præsentia Virginis, sed etiā
filij sui gaudiū in utero salientis afferre potuit? Vt enim infans Spirī-
tu sancto repletus, repleuit & matrem: ita ineffabili gaudio perfusus,
perfudit & matrem. Quomodo enim non tota præ gaudij magnitu-
dine liqueficeret, quæ ubiq;, hoc est, intra & extra se tot gaudiorum
causas videbat? quæ foris quidem cœlorum Regem atq; Reginam
hosplites intra domum suā exceperat; intra viscera autem infantem
exultare, & Spiritu sancto repleri sensit? Hæ sunt epulæ, atque deli-
cias, hoc nectar suauissimum, ad quod dilectissimos amicos suos Do-

Luc. 22.

minus inuitat, quibus interim eos reficit, alitq; quam diu illud cœle-
ste epulum differtur, de quo Dominus ait, Ego dispono vobis, sicut
disposuit mihi Pater meus regnū, ut edatis, & bibatis super mensam
meam in regno meo. Tua sunt hæc opera Domine Iesu, tua hæc be-
neficia, & mira solatia, quibus amicos tuos consolaris; hos videlicet,
qui omnibus mundi delicijs propter te renunciaverunt: hi honores
quibus eos cumulas, qui omnes propter te mundi honores contēpe-
runt; hæc diuitię, quibus eos auges, qui te redemptorem suū in cruce
nudum nudi sequuti sunt: quorū tamen vim illi solum percipiunt,
qui te flagrantissimè diligunt. Sed iam relicta matre ad eius filii ve-
niamus, de quo eadem ad sacram Virginem ait;

[Ecce enim ut facta est vox salutationis tue in auribus meis, exultauit in
gaudio infans in utero meo.] Infans iste, sicut omnes alij, originalis pec-
cati labé infectus, à Deo auersus, & ab eis gratia alienus erat. Ea ve-
rò fuit diuinæ pietatis, & gratiarū magnitudo, ut nullis præcedētibus
meritis, ab eodem, quo detinebatur peccato, fuerit emundatus, & Spi-
ritu sancto repletus, & fidei lumine illustratus, & ad Redemptoris
sui cognitionē informatus: in cuius amore ita exarsit, ut præ amoris
magnitudine intra materni uteri angustias salierit, & gaudio exulta-
uerit. Quod sanè gaudiū ita fuit cū fidei, charitatisq; amplissimis do-
nis coniunctū, ut rationis etiam, atq; intelligentiae vsu diuinitus vi-
deatur fuisse donatus; ut collatorum in se munerum magnitudinem
agnosceret, & quia posset gratum animū significatione declararet.
Quia sanè inductus, ad hunc modū potuit gratias omnipotenti Deo
intra

§4 intra se agere. Quæ te, Domine, pietas & misericordia impulit, vt in
 ter tot infantes maternis visceribus inclusos, me vnum inuisere, præ
 sentia tua honorare, à communī generis humani labore mundare, &
 spiritu tuo replere dignatus fueris? Quid in me magis, quā in cætē
 ris infantibus spectare potuisti; cūm ego eodē, quo illi, sim peccato
 delibutus, & non aliter irę filius, hostisq; tuus atq; illi, extiterim? So
 la, Dñe, bonitas tua, inexhausta charitas, immensa pietas, singulare
 hoc donū mihi ante omne meritū contulit. Quid igitur hoc in locō
 dicemus fratres? qua voce, quibus laudibus hanc tantā Dei nostri la
 gitatem prædicabimus? Saluator ergo noster in hunc mūdū veniēs,
 vt gratiarū opes, vt incomparabiles beneficentie largitatisq; suā the
 sauros hominibus ostenderet, tā multa beneficia, & Spiritus sancti
 dona in hūc puerū nihil promeritum contulit. Facilē enim in Ioāne
 25 omnes perspiciunt, quid sibi de Christi misericordia polliceri, quid
 de singulari eius in homines charitate sperare debeant. Sicut igitur
 mundum per passionem, & mortē egrediēs, quòd vñq; passionis eius
 virtus pertingeret, in salute latronis ostendit (quem ex confortio la
 tronum ad choros transtulit Angelorum) ita mundum nunc ingre
 diens hac tanta largitate, quas secum opes ad hominum salutem af
 ferret, ostēdit. Vnde facile quisq; colligere poterit, quid ab eo spera
 re possit iustus, quando tantam gratiam consequutus est peccator:
 quę illos bona maneant, qui sollicitè ipsum querunt, quandō talia
 non querenti oblata funt: quę beneficia collaturus sit in bene meri
 tos, qui talia contulit in immeritum. Itaque dum infantem hūc gra
 tuitis donis ornat, omnes nos ad benē sperandum inuitat. Quomo
 do em̄ negare aliquid illis poterit, qui ipsum diligūt, qui studiose co
 26 lūt, quiverētur, qui mādatis eius obtēperāt, qui tā liberalis in eū fuit,
 qui necdū seipſū agnoscebat? Quā quidē spē nostrā roborat mor
 tis gen⁹, quo nos Dei filius redimere dignat⁹ est: Voluit em̄ oīa eius
 mēbra in morte lacerari, & patibulo affigi; quō apertē viderem⁹, illū
 ligatū iā, ac debilē factū, in potestatē eorū totū venisse, qui illū que
 rūt, q; desiderāt, qui amplecti, & possidere cupiūt. Quomodo em̄ is
 resistet, qui toto corpore lacerovires amisit? Quomodo ad illū accur
 rētes fugiet, q; pedib⁹ est ligno infixis? Quomodo amplecti se cupiē
 tes arcere poterit, q; manib⁹ est ita impeditis, vt sui esse iuris minimē
 videat? Nemo igit̄ adeò infirm⁹ erit, q; infirmū ppter nos & debilē fa
 cū tenere nō valeat. Si ergo amoris vim, si pietatis studiū, si feruēs de
 sideriū, & anteactę vitę odiū adhibueris, illū certē in tua vota facilli
 mē trahes, quę amoris erga te vis, quę feruens salutis tua: desideriū,

& quem veteris tuæ vitæ odium innumerabilibus calamitatibus af- 27
fecit. Cumque omnia virtutum officia apud illum plurimum va-
leant, amoris tamen vinculis maximè capit. Amor enim illum ad-
Guerricus. duxit ad homines: & amor item homines adducit ad eum. Hinc Guer-
ricus Abbas Sponsam ait olim dixisse, dilectionem fortem esse ut
mortem; quod videlicet verè diligentem ad mortem pro re dilecta
obeundam adigeret: at nunc morte quoque ipsa fortiorum esse, quā
doquidem autorem vitæ non solum ad mortem impulit, sed etiam
dilectioni ita subiecit, ut quamlibet aduersus homines iratus si, tam
rit tamen cedat, amore capiatur, amori vincitæ manus porrigit: quod
Luc. 7. peccatrix illa mulier in Euangelio declarauit, cui ab eodem Domi-
no dictum est; Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit
multum.

Psal. 83. Est & aliud in hoc infantis iubilo obseruandum, quod non so- 28
lum cordis gaudio, sed etiam corporis motu reueritus est præsentia
maiestatis. Si quidem Spiritus sanctus, quo ille repletus fuit, intelle-
ctum lumine suo prius tetigit, deinde hoc eodem lumine volunta-
tem ad amorem inflammat: amor autem per inferiores vires animæ
effusus, in corde gaudium excitauit, à quo deinde infantilia mem-
bra commota sunt, ut nondum natus cum Propheta dicere posset;
Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum. Verè ergo
Spiritu sancto repletus fuit, cuius spiritum, animam, & corpus cœle-
stis gratia perusit. Cuius exemplo docemur fratres, ut non solum
interno, sed etiam externo pietatis, & benignitatis studio Dominū
colamus. Sunt enim quidam ad spiritualia exercitia propensi, qui ta-
men ad benignitatis officia, ad quæ non raro vocat necessitas chari-
tatis, tardiores sunt. Tales ineminisse debent quod D. Gregorius ait; 29
Gregor. Amor Dei nunquam est otiosus: operatur enim magna si est; si autē
Simil. operari renuit, amor non est. Ut enim ignis densa aliqua nube con-
clusus, inferioris loci impatientia exagitatus, huc illuc circumcur-
sat, aditum in supera loca querens, neque vlo modo conquiescit,
donec eo inuenio tandem cum fulgore & sonitu se inde proripiat:
ita cum charitatis signis feruet in mente, continere se his claustris nō
patitur, sed in opera tandem misericordiae erumpit, & interna flam-
mæ externa benignitatis ope testatur. Quæ verò charitas hoc nō pre-
stat, suspecta nobis esse debet: & qui eam sibi arregat, timeant ne il-
Matth. 7. lis à Domino dicatur, Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine,
I. Ioan. 3. intrabit in regnum cœlorum, sed qui facit voluntatem Patris mei, qui
in cœlis est. Hoc enim præceptu habemus à Deo, ut qui diligit Deum,
diligat

30 diligit & fratrē suū : diligit autem non verbo, & lingua, sed opere,
& veritate.

§. I L

Hactenus de matre & infantulo: nunc ad sacram Virginem re-deamus. Quid igitur, ò beata Virgo, ad hæc tanta laudū tuarū præ-conia responde: quid, tot ante oculos tuos propositis miraculis, co-gitas: quid dicas? Quæ habitas in hortis (imo quæ hortus es) conclusus, & paradisus voluptatis, in quo nō terrenus Adā, sed cœlestis posi-tus est) amici auscultat te, fac me audire vocē tuā: vox enim tua dul-cis, & facies tua decora. Quid verò dulcius, quid magnificentius ad præsentis mysterij magnitudinem prædicandam poterat excogita-ri, quæcum sint voces illæ, in quas sacra Virgo, Dei Spíritu incitata, eru-pit: [Magnificat, inquit, anima mea Dōminum: Et exultauit sp̄iritus meus] *Luc. 1.*

³¹ in Deo salutari meo.] quod Hebræa lingua dictum est, [In Deo Iesu meo.] Hoc est autem illud Canticum, quod ab hominibus Prophete diu multumq; exigebant, quod tamen hactenus nemo cecinerat. Cantate, ait Prophetæ, canticum nouum, cantate Deo omnis terra. *Psal. 95.* Nec semel dixisse contentus, alibi rursum ait; Cantate Dño canticū nouū, quia mirabilia fecit. Quid ait Prophetæ: quod genus noui can-tici nunquā antea auditii à nobis exigis? Cecinerunt olim sanctoræ fœ-minæ cantica multa; quorū tñ nullum nouū, sed omnia vetera fue-runt, in quibus pro collatis olim beneficijs gratias Dño agebant. Sic *1. Reg. 2.* Anna Samuelis mater: sic Maria Moysis soror: sic Delbora: sic etiā *Exod. 15.* Judith pro parte victoria laudes Dñi cecinerunt. Supererat autē no*Iudic. 5.* uum aliud summumq; beneficiū, quo non vnius quidē populi, sed *Iudit. 16.* populorum omnium, gētium, ac nationū salus continebatur, quod

³² Splendoris sui magnitudine cūctis veteribus beneficijs esset obscuri-tatē allaturum, dicente Dño ; Ne memineritis priorū, & antiqua ne *Ezai. 43.* intueamini. Ecce ego facio noua: nunc orientur, vtiq; cognoscetis ea. Hoc igitur tantum beneficium nō vulgari & communi affectu, sed nouo spiritu, nouo mentis iubilo, nouis laudibus, noua gratiarū actione, nouo deniq; cātu erat celebradū, vt magnitudini beneficij Cātici dignitas responderet. Quare meritò Prophetæ canticū nouū ab hominibus propter hoc cōmunitatis salutis beneficij exigit: quod beatæ Virginis ante omnes cātadū iure optimo cōmissum est, vt pro amplitudine muneris esset etiā dignitas cantoris. Ait igitur. [Magnifi-cat anima mea Dominum.] Hoc Canticum cœlū exultat, terra latatur, in-feri contremiscunt, Angeli applaudunt, Dæmones profigantur. *Le 1. Reg. 18.* gimus olim Davide cantu suo Dæmones à Saule Rege fugasse: quæ

res magno miraculo, & mysterio non vacat. Quid enim mirabilius, q̄ 33
q̄ ille, qui sagittas reputat quasi paleas, & lapides fundae quasi stipulas, deridetq; vibratē hastā (vt est apud Iob) cātu sopiatur, atq; fugetur? Quis vero cātus alius hoc efficere potest, nisi pius & gratus animus, qui pro accepta salutis beneficio cantat laudes Redēptori suo,

Iob. 41. per quod Diaboli regnum euersum, & serpētis antiqui caput ligno crucis cōtritū est? Qui enim per lignū hominē vicerat, per lignū quoq; ab homine superatus est. Quare nihil mirū, si ad huius Cāticī sonū, quod pia grati animi significatione canitur, Dēmones fugētur.

Gen. 3. Quisquis igitur ex vobis, fratres, importuni hostis huius impetū frāgere vult, ad citharā Dñicā crucis cōfugiat, ibique toto affectu pro hoc tanto salutis beneficio Redēptori gratias agat, & cum Propheta dicat; Laudans inuocabo Dominum, & ab inimicis meis saluus ero; imo verò cum sacra Virgine dicat, [Magnificat anima mea Domini. Et exultauit spiritus meus in Deo salutari meo.]

Psal. 17. Cæterū cūm hic beata Virgo spiritus & anima mentionem faciat, quærēdū videtur, quid inter vtraq; discriminis sit. Et quidē hoc in loco pro eodē arbitror spiritū atq; animā posita esse: verūm L. Thess. 5. cūm Apostolus precatur, vt integer spiritus, & anima, & corp⁹ nostrū sit, aliiquid inter hæc discriminis intercedere fatēdū est. Anima igit̄ est quæ animat, ac vitā dat corpori (cuius sunt omnes vitæ operatio- nes, quæ vidētur in corpore) quæ tñ vim habet quādā, qua auocare se à corpore possit, atq; ad Deū cōuerti: & tūc quidē in spiritū trāfit, vocaturq; spiritus. Cuius rei vt capaciōres simus, accipiamus ab igne similitudinē. Nā ignis cūm materiæ admouetur, quæ inflamari pos- fit, primō quidē eā inuadit, inireq; cōtēdit, atq; vbi in illā vim suam naturamq; transfuderit, vires quodāmodo colligere videtur, vt ma- teria relicta, purior atq; defacētior sursum ad suā sphērā conuoleat:

quod flāmē splēdor, forma, atq; figura satis declarant. Ad eundē ergo modū anima, dū animat corpus, cōmunicat se illi viuificādo, atq; ea parte corporeæ naturæ esse videtur; quemadmodū ignis ligni visceribus inclusus crassitiē quandā induit. Verūm dūse anima à corporis mole quodāmodo seiūgit, neq; iā sensu abiectione depresso, sed diuini spūs afflatu erecta purior reddiſ, in spūm fortissimū, qui in superiora feratur, virtute charitatis euadit. Atq; hic spūs (si homi nis naturā, philosophorumq; placita spe etemus) est acumē ipsum rationis, & intellectus animæ, quo in primis percipitur Deus. Hāc autē planē cœlestē ac diuinā facultatē (qua specie & imaginē Dei referimus) nobis ille cōtulit, nō vt eā ad res terrenas & viles abijceremus,

(contra)

36 (cōtra oēs em̄ naturæ leges sit, cūm id quod p̄statiūs est, ei seruit,
quod ignobilius est) sed vt rebus omnibus terrenis infi à relictis, su-
pra mūdū assurgere, ccelorū secreta penetrare, & beatas illas mentes
imitari possemus, quæ in diuinæ pulchritudinis specie cōtēplanda
oculos semper defixos habēt: quo spectaculo, incredibili voluptate
pascūtur. In hūc igitur vſu hęc superior aīa portio (quā spūm appelle-
lamus) data nobis est: cuius vſu spūales atq; diuini efficiamur, cūm al-
terius vſu pecudibus similes efficiamur. Quocirca sapiēter admodū
Seneca, Nisi ad hęc, inquit, superna admitterer, nō fuerat operāpre

Seneca.

tiū nasci. Quid em̄ erat cur in numero viuētiū me positū esse gaude-
rē? An vt cibos & potionēs percolare? vt hoc corp⁹ casurū, ac fluidū,
perituriūq; nisi subinde impleatur, farcire? & viuerē egrī minister? vt

37 mortē timerē, cui oēs nascimur? Detrahe hoc inestimabile bonū, nō
est vita tāti, vt sudē, vt æstuē. O quā cōrépta res est homo, nisi supra
humana se exerexit! Tūc verò cōsummatū habet plenūq; bonū for-
tis humanæ, cūm calcato onini malo petit altū, & in interiorē natu-
ræ sinū venit. Tūc iuuat inter sydera ipsa vagātē, diuitū pauiēta ri-
dere, & totā cū auro suo terrā, nō illud tātū dico quod egessit, & sig-
nandū monetæ dedit, sed illud quod in occulto seruat posterorum
auraritę. Cūm ergo hęc sublimia animus tetigit, alitur, crescit, ac ve-
lū vinculis liberatus in originē redit. Et hoc habet argumentū diui-
nitatis suę, q̄ illū diuina delectant, nec vt alienis interest, sed vt suis.
Hactenus Seneca. Cuius doctrina video quām fit deploranda illorū
sors, qui hac excellētissima sui portione in hoc cœleste munus non
vtūt, sed foedissimè potiūs abutūt, dū ad excogitādas solūm sub-
tiles, & varias lucrādi, ambiendi, circūueniendi, & carnis oblectandę

38 artes illā accommodant; quibus nobilissimam sui partem, ac planē
diuinā, vilissimū effrānatæ carnis mancipium faciunt. Poteſt quidē
hęc omnia mens nostra acumine suo inuestigare, & inuenire; sed in
hunc vſum hominibus data non est. Poteſt ſanē coquus eo linteo, Simil.
quod Hollandicū vocant, discos & cacabos mundare, sed non in
hoc tam pretiosa linta instituta ſunt. Atque vt apertiori exemplo
huius rei indignitatem exprimam, contingit planē talibus, quod Re Simil.
gio infantī vſu veniret, qui in syluis expositus, atque à pastoribus
repertus, cūm rusticā ſuiffet educatus, quamvis Regia in-
dole eſſet præditus, rusticitatē tamen illam, quām educa-
tionē contraxerat, non facile exueret, neque negotia alia quām
rusticana cogitare atque tractare poſſet. Verūm ſi quis illum
admoneret Regij generis, & quo pacto furtim ſublatus in syl-
uis

uis fuisse expositus, & in humili illa atq; abiecta vita tamdiu versari 39
 coactus, mox quidē sese ingenuus animus erigeret, ac pudere illum
 inciperet rusticā vitā, & sordis, atq; sylvestribus cogitationibus
 abiectis, rationē quereret, quā repetere pristinā nobilitatem posset.
 Nō secus quidē ij faciunt, qui cū nihil vñquā dignū vero homine
 aggressi fuerint (eò qđ de sua nūquā dignitate cogitauerūt) aliquādo
 tñ à graui illo veterno emergere incipiūt. Continuò enim pudet eos
 tādiū malē actā vitā, & nouū sibi viuēdi genus instituūt. Sed quid
 hēc frustra vestris auribus insuffuramus? Quis corda hominum ab
 Hier. 8. hoc immōdico terrenarum rerū studio poterit auocare? Omnes, in-
 quid Prophetā, conuersi sunt ad cursum suū, quasi equus impetu va-
 dēs ad prāliū. Pōdere enim mortalitatis, ac peccati (quod quasi talē-
 tū plūbi esse dicitur) pressi, ad terrā deuergunt, terrā ambiūt, terram
 sitiunt, terrena semper animo voluunt, & oculos deniq; suos statue 40
 Psal. 16. rūt declinare in terrā, quasi qui nihil proorsus habērent quod in celo
 expectare possent. Hos autē, quādiu ita viuunt, à se repellit Dñs, nec
 dignos putat quos in seruorū suorū numerū ascribat. In cuius rei ty-
 pum Gedeoni præcepit, vt cū ad aquas cū exercitu contra Madia-
 nitas venisset, eos solūm ad bellum eligeret, qui caua manu potassent
 aquas: eos verò qui prono in terrā corpore sese aquis ingurgitassēt,
 ab exercitu pelleret. Quis hoc temerē credat à Deo fuisse imperatū?
 Qui verò sunt, qui caua manu bibūt aquas, nisi qui terrenis facultati-
 bus vtūtūr, vt naturā necessitatī, nō vt voluptati satisfaciant? qui ha-
 bentes alimenta, & quibus tegātur, contenti sunt? Qui sunt autē, qui
 toto corpore in terrā deiecto se aquis ingurgitant, nisi qui mentem,
 qui animā, qui corpus, & omnes corporis sensus, qui deniq; spes om-
 nes, curas, & cogitationes suas in res fluxas & interituras abiecerūt? 41
 Hi namq; cœlū repudiasse, & solā terram ita cōplexi esse videntur,
 vt si illis à Deo tribueretur in terris perpetuò versari, & beata Dei vi-
 sione in omnē æternitatē carere, id in maximi beneficij loco pone-
 rent. O curuas hominū mentes! O pectora cæca, & propriæ dignita-
 tis, atq; adeò suæ professionis oblita! Horū igitur studijs reiectis, fra-
 tres, illos nobis ante oculos proponamus, eorū vestigijs insistamus,
 eorū sobrietatem & parsimoniam sectari studeamus, qui terrenis re-
 bus vel parcē sumptis, vel omnino repudiatis, pro terrenis cœlestia,
 pro caducis æterna, pro modicis magna, & pro celeriter interitulis,
 perpetuò mansura bona à Domino percepérunt: quæ nobis conce-
 dere dignetur Dominus Iesus, cui est honor, & gloria in secula se-
 culorum. Amen.

LIN EODEM FESTO VISITATIONIS
beata Virginis Marie Concio secunda, in qua lectio
Euangelica explanatur.

T H E. Exurzens Maria abiit in montana cum festi
natione. **Lucæ. I.**

Multas sunt, quæ imbecillos homines à virtutis atq;
pietatis cultu avocare queant, tum illud certè eorum
poterit pia studia retardare, si præmia, quæ virtutum
sunt officijs proposita, ita in futuram vitam reseruari
putent, ut nullum in hac mortali vel laborum solatium,

vel ærumnarum leuamentum, pijs atque religiosis viris sperandum
esse à Deo arbitrentur. Est quidem præmium illud, quod in futuro
seculo expectamus, non modò amplum atque magnificentum, & quod
voluptates omnes, quæ percipi in hac vita possunt, infinitis partibus
superet: ea tamen est Dei nostri misericordia atq; benignitas, ut pio
rum studijs in hac etiam ærumnosa vita, multis mirisque modis iuu
re atque incitare soleat. Aliter enim quomodo verum esset quod

Paulus ait; Pietas ad omnia valet, promissionem habens vitæ quæ nunc **I. Tim. 4.**
est, & futuræ? quæ item illud quod Salvator ait; Quærite primum regnum **Matth. 6.**
Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia (quæ scilicet ad vitæ usum
pertinent) adjicientur vobis! Quid præterea sibi vellet magnifica illa

Dauidis promissio; Timete Dominum omnes sancti eius, quoniam **Psal. 33.**

nihil deest timentibus eum. Diuites eguerunt, & esurierunt, inquit
tes autem Dominum non deficient omni bono? Quid enim hac pro
missione magnificentius, qua pijs nihil defuturum promittitur? De
nique tam multa sunt huius rei in literis sanctis testimonia, ut omnes
fere illarum paginæ nihil frequentius ob oculos ponant, quam pra
sentissimos diuini numinis favores, opes, auxilia, & varia (ut ita dixe
rim) priuilegia, quibus pios in hac vita Dominus tueri, & ornare nun
quam intermittit. Unde cùm multa sint, quæ mentes hominum ad
virtutis, & religionis studium excitare possint, tum illud maximè
hoc præstat, quod hac ratione cunctarum promissionum & donorū,
quæ pijs in hac vita constituta sunt, participes efficiuntur. **Quemadmo**
modum enim ubi quis autoritate regia in nobilium est ordinem ascen
sus, nobilium priuilegijs gaudet; & qui sacris initiatus est, eisdem po
titur priuilegijs, quibus Ecclesiæ ministri potiuntur; ita planè qui ex
sili ni

Simil.

Diaboli

Diaboli seruo, Dei seruus effectus est, earum promissionum ac priuilegiorum, quibus suos Dominus afficit, particeps efficitur. 4
Psal. 118. Huc autem insigni dignitatis gradu regius Propheta a Deo petebat, cum diceret; Aspice in me, & miserere mei secundum iudicii dilectionis nomine tuum hoc est, hanc unam te, Domine misericordiam peto, ut ita me tractare velis, quemadmodum tui amantes soles, ut ipsam videlicet me paternae pietatis oculis aspicias, eandem mei curam geras, & eisdem beneficij atque muneribus prosequaris: hoc enim pro maxima mea flicitate computabo. Hanc verò paternam erga pius curam sacra Virgo in hodierna solennitas Cantico satis expressit. Nam ubi clarissima dona, quae in se Dominus contulerat, mirabiliter amplificasset, ne quis putaret summam hanc Dei beneficentiam ad ipsam solum pertinere, adiecit; Et misericordia eius a progenie & in progenies timentibus eum. Quam sententiam eisdem penè verbis idem Spiritus sanctus Davidis ore protulit, cum ait; Et misericordia eius ab æterno & usque in æternum super timentes eum: ut iam non in altero seculo modo, sed in omni tempore misericordia Domini (quæ bona omnia complectitur) eos comitari constet, qui nihil aliud in vita curant, nihil sapiunt, nihil maiori contentione, quam diuinis obsequi præceptis student; ut quemadmodum illi totos se Deo tradunt, ita totum se illis vicissim Deus omnipotens tradat. Cuius etiam locupletissimi testes mihi quidem beneficia illa esse videntur, quæ a Deo hodierna die non in Virginem tantum sanctissimam, sed in fratrem etiam cognatam, & Ioannem infantem pro suo cuique gradu collata sunt. Quæ ut explicare apte possumus, cœlestem opem, eiusdem sanctissime Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

Luc. 1.

Psal. 102.

**¶ M.T. I
d. dicitur**

¶ C. 119

¶ C. 119

¶ C. 119

Psal. 138.

A V E M A R I A.

[Exurgens Maria abit in montanacum festinatione.] Variæ huius initieris cause fuisse videntur. Primum enim hoc iter beata Virgo suscepit, ut nouum atque ingens miraculum, quod in sterili Elisabeth diuinam potentiam fuisse operatam ab Angelo acceperat, & oculis cernere, & cum ea aliquamdiu versari, & diuinam in eo potentiam & gratiam agnoscere, suspicere, & adorare posset. Hoc enim vel præcipuum Sanctorum hominum studium est, diuinorum operum contemplatione animum pascere, & in eis die ac nocte meditari. Unde quidam eorum aiebat; Mirabilia opera tua, & anima mea cognoscet nimis; hoc est, toto pectore, Domine, in operibus tuis perscrutandis & contemplandis exercebor; quod enim magis in illa

7 in illa mentis oculos intendo, eò maiori animus meus admiratio-
ne reficitur, maioribusque delicijs pascitur. Sed præcipua tamen
huius itineris causa, singularis quidam diuini spiritus impulsus
fuit. Nunquam enim Virgo, Deo plena, aut iter aliquod suscep-
tit, aut quidvis aliud molita est, quin id Spiritu sancto intus sug-
gerente fecerit, qui omnes illius gressus & motus dirigebat. Si
enim Paulus iter suum in urbem Romam sine Dei voluntate con- Rem. 1.
ficere non audebat, quid de illa censendum est, quæ tanto maio-
ri gratia præstabat, quanto ad maiorem dignitatem electa fuerat? Ab
hoc ergo Spiritu impulsa iter hoc suscepit, qui eius aduentu insante
intra materna adhuc viscera hærentem sanctificare, & cœlestibus
donis replere volebat; sicut Gabriel Angelus Zacharie patri fuerat LUG. 1.
ante pollicitus.

8 Sed quid est, quod sacer Euangelista non satis arbitratus est,
quod in montana Mariam Virginem ab ijsse dixerit (cum hoc ad ges-
tæ rei cognitionem satis esse videretur) quin festinationem etiam
expresserit, quam in eundo habuit? Nemo erit adeò diuinorum literarum
rudis, qui aliquod in eis verbū otiosum possum esse audeat af-
firmare. Qui enim nihil in rebus conditis otiosum fecit, quique nos Matth. 12.
etiam ab otiosis verbis abstinere iussit, non committet, vt diuini scri-
ptores (per querum ora ipse loquutus est) verbum aliquod otiosum
proferant. Huius ergo Virginis festinatione (quæ à Spiritu sancto a-
gebatur) docemur, qua animi alacritate & promptitudine viri sancti
Dei præceptis obtemperare, & illi obsequi, atq; inseruire soleat. Cum
enim nihil illis sit antiquius, quam Deo placere, cum se totos illius
obsequio & voluntati dicauerint, cum se nō iā sui iuris, sed alieni esse

9 intelligant, cum illum toto corde, tota anima, tota mente supra omnia
diligant, cum deniq; se non ob aliud à Deo conditos, & in hanc
lucem missos, nec ob aliud in hac vita seruari, ali, ac retineri intelli-
gat, quam ut conditorem suum diligent, & venerentur, sequentes totos
illius voluntati & obsequio addicant, fieri certè vix potest, quin in
hoc unum ita sint alacres, & expediti, & vñque adeò in diuinam hanc
voluntatem persequendā intenti, vt semper cū Apostolo, nō rā ver-
bis, quam re ipsa dicere videātur; Domine, quid me vis facere? Ita-
q; ve famuli, qui ad fores palatij regū excubant, sic ad vocantis Do-
mini vocē attenti sunt, vt cum primū illa insonuerit, sine vlla mo-
ra accurvant, & sermonē, quem cū amicis magna cū voluptate conse-
rebant, maiori cum iucunditate intermittent; sic fideles Christi serui
ad Dñi sui nō modo vocē, sed etiā nutū, rebus omnib; posthabitis

parati

Ezech. 1. parati sunt, & expediti. ¶ Cuius rei imaginem sacra illa Ezechielis 10 animalia exhibent, quæ vbi erat impetus spiritus, illuc gradiebantur, siue aliquò eundum, siue redendum esset; idque tanta celeritate, quanta vix villa percipi maior posset. Animalia enim, ait, ibant, & revertiebantur in similitudinem fulguris coruscantis. Nullis autem verbis potuit magis celeritas obedientiæ sanctorum explicari, qua non modò diuinis præceptis, sed nutribus etiam, ut diximus, & internis motibus obtemperant. ¶ Quod circa, quemadmodum in militaribus equis ea facilitas, qua franco aptissimè parent, potissimum laudari solet, ut se ad domini voluntatem huc atque illuc facilimè versent: ita in seruis Dei miro modo haec obediendi promptitudo: atque velocitas commendatur.

Simil.

Cassian.

¶ Hinc Ioannes Cassianus primam inter AEgypti monachos virtutem fuisse ait obedientiam, quam quidem tanta alacritate præstabant, ut Abbate ad aliquid opus vocante, ille, cui scribendilibros cura commissus erat, opus illico suum ita deferebat, ut nec cœpti quidem apicis effigiem auderet consummare.

Genes. 17.

¶ Nec minus interim Abrahæ obedientia commendatur, qui cum nonagenarius iussus esset a Domino circuncisionis cauterium suscipere, eadem ipsa die & se, & Ismaelem filium, & omnes vernaculae suis circumcidit, nec in sequente diom distulit. Iussus etiam filium Isaac immolare, statim ipsa nocte illum excitauit, & iter in montem

Genes. 18.

a Deo designandum suscepit. Rursus cum tres ad illum Angeli in humana specie (Sodomam vastaturi) venissent, & ipse eis hospitalitatis studio conuiuum apparare vellet, festinauit ad tabernaculum Saræ, & illam accelerare iubet, ut tria farinæ sata commisceat; ipse vero ad armentum currens tulit inde vitulum tenerrimum, tradiditque puer, qui festinus toxit illum. Videtis in hoc hospitalitatis officio quanta sit celeritas, & festinatio? Abraham festinat, Saræ festinat, puer Abrahæ festinus. Domini præceptum exequitur. Quo in loco

Origenes.

Ambros.

¶ Origenes. Nullus, ait, piger est in domo sapientis: omnes ad parentum celeres, omnes alacres, & expediti. Nescit enim (ut Ambrosius ait) tarda molimina Spiritus sancti gratia. ¶ Ad hanc autem alacritatem & celeritatem hodie Sponsus. Sponsam miris magnisque rationibus, stauissimisque appellatioibus vocat. Surge, ait, propensa amica mea, columba mea, formosa mea, & venis subditque aduentas & celeritatis causam, Iam, inquit, hyems transiit, imber abiit, & recessit &c. hoc est, iam legis hyems transiit, qua charitas hominum propter gratiarum inopiam frigebat; & vernum Euangelicæ gratiarum tempus aduenit, quo Sol iustitiae propriæ nobis factus, maiori nos hunc, & calore per-

Cant. 2.

- 13 re perfundit. Quo circa cùm illud tempus propter rigoris & imbrū magnitudinem minus ad iter fabiendum aptum sit, vērnum autem commodissimum; ideo noli hanc Spōsa, temporis opportunitatem ad me veniendi prætermittere. Nec semel tam blandis vocibus admonuisse contentus, eandem iterum sententiam similibus verbis re petit, dicens, Surge, propria amica mea, speciosa mea, & vēni, columba mea &c. ¶ Quod si queras, cur tahta cura, totq̄e rationibus hæc à cœlesti Sponsa alacritas & festinatio (quam feruor spiritus, & charitatis ardor imperat) à nobis exigatur, in causa esse D. Bonaventura In stimulo respondet, quod nulla ratione celerius ad culmen quisquā perfectio diuini aetatis, quām hac celeritate, & feruore spiritus peruenire possit, adeò ut moris multò magis homines hoc studio, vnius anni spacio in virtute proficiant, quām qui lento incedunt gradu multorum curriculis annorū.
- 14 ¶ Celebris enim Diuī Thomæ sententia est, charitatem (in qua vitæ S. Th. 2. 2. christianæ summa constituta est) non remissis actibus, sed vehementioribus, & ardenterib⁹ augeri, & intendi. Quod etiam in habitibus, qui vsu & exercitatione parantur, aperte cernimus. Si quis enim Simil. viginti annos scribendo insumat, negligat autem emendatè scriben di curam, ideoq̄ deiformes characteres semper effingat, is planè tam longo scribendi vsu nihilo dexterior in scribendo euadet, sed qualis initio fuit, talis etiam in fine erit, at si biennio saltem, proposito eleganti exemplari, accuratè scribat, & seipsum quotidie superare contendat, nō dubium quin (si natura & ingenio penitus non destituatur) elegantissimus scriptor euadat. Idque in quavis alia exercitatione vsu venire cernimus. Quod ergo in habitibus studio acquisitis contingit, idem etiam in charitatis habitu augendo euenire D.
- 15 Thomas afferit, quamuis hic non efficienter, sed meritorie (ut Theologi loquuntur) augeatur. ¶ Hoc igitur in causa est fratres, cur multi, qui iam dudum à peccatis resilierunt, multi, qui multos annos frequentissimè aut sacram Eucharistiam percepérunt, aut missas etiam quotidie celebrarunt, nihilo meliores tanto temporis spatio se euassisſe sentiant, sed idem in eis languor animi perseveret, eadem leuitas & inconstantia, eadem mentis ariditas, eadem in edendo, bibendo, & inaniter loquendo licentia, idem ira aculeus, ac postremò eadem affectuum & cupiditatū vis nihilo magis compressa inueniatur, adeò ut vix quidquam aut in spiritu lenitatis, aut humilitatis, aut feruore charitatis, aut clariore rerum divinatum cognitione proficerint. Huius igitur tantæ sterilitatis causa est, quod res diuinæ, atque sacratissima mysteria languide & negligenter tractare consue-

uerint. ¶ Hic enim Dei nostri mos est, vt talem se hominibus exhibeant, quales se illi homines exhibere solent: hoc enim illa Prophet^e verba significant; Cum sancto sanctus eris &c. Qui ergo magno studio, & feruore animi D^en^m quærit, magna quoque ab eo auxilia percipit, magnisque diuini splendoris radijs illuminatur, quibus in Dei amorem mirabiliter exardescens, magnos quotidianie in virtute progressus facit. Hoc enim illa sponsæ verba indicant; Post te in odorem vnguentorum tuorum curremus; hoc est, cùm donorum ac beneficiorum tuorum odorem, mirabilem^q; sua uitatem mens nostra olfecerit, sic eorūdem ardore & cupiditate inflammabitur, vt toto animi imperu post te, tantorum bonorum auctorem, non incedat modò, sed cursu rapidissimo feratur. Ceterum, qui inertia & fastidio torpentes segniter Deum querunt, neque potentissimis illis atque cœlestibus stimulis incitantur, quibus suos diuinavis ad benè agendum inflammare solet, non magis afficiuntur, cùm diuina tractant, quām cùm ea negligunt. In quem

Gregor. in Moral. sensum Diuus Gregorius verba illa beati Iob interpretatur; Si venerit ad me, non videobo eum, & si abierit, non intelligam. Diuina

quippè visitatio, & illustratio propter negligentium languorem & socordiam adeò tenuis & obscura est, vt ferè nihilo magis illa afficiantur, cùm adeò, quām cùm abest: ideoque neque accedentem ad eos Dominum, neque recedenter sentiunt, atque ita sui

Prou. 10. penè similes in omni vita permanēt. ¶ Vtrūq; autē paucis Salomon expressit, cùm ait; Egestatē operata est manus remissa, manus autem

Prou. 12. fortiū diuitias parat. Et iterū, Manus fortiū dominabitur: quæ autē remissa est, tributis seruiet. Seruiet enim varijs affectibus, seruiet mūdo, propriæq; voluntati: quibus omnibus inertes homines obedientiæ tributa pendent: à qua seruitute manus fortium libera est. Vnde hoc vel maximum inter utrosq; discrimen esse videtur, quod

Simil. isti (quantum ad celeritatem parendi attinet) sunt instar sphærici corporis in plano constituti, quod leuisimo tactu, atque adeò solo flatu, quocunq; volueris, mouetur; illi verò instar onustæ nauis, quæ nisi vehementissimis flatibus concussa fuerit, immota manet. At quantò aliter hodiè sacra Virgo, quæ Spiritus sancti ductu ad cognatam venire iussa, cum festinatione ad montana processit. Quamuis enim ardua sit via salutis (est enim ascensus in cœlum) vis tamen diuini Spiritus impedimenta omnia vincit. Sed iam ad sequentia veniamus: subdit enim Euangelista;

16

¶ [Et intravit dominum Zacharie, & salutauit elisabeth.] Minutus in
 hac historia videretur Euangelista, qui non modò festinationem,
 sed etiam salutationem Virginis describit (quam quiuis alius histo-
 rie scriptor prætermittendam putaret) nisi hec omnia mysterijs gra-
 uida essent. Hoc enim ad Virginis gloriam maximè pertinet, cuius
 vocem Christus Dominus, qui in eius utero delitescebat, instrumé-
 tum esse voluit, per quem ad Ioannem gratiæ sanctificatio perue-
 niret. Ideo namque in Canti. cum mystici corporis, hoc est, Ecclesiæ Cant. 7.
 membra designantur, Christo quidem capitum, Virgini autem col-
 li nomen tribuitur: colli, inquam, quod Christo capiti adhæret; per
 quod à capite ad corpus omnes gratiarum atque donorum influ-
 xus manant. Sequitur enim; [Et factum est, ut audiuit salutationem
 20. Marie Elisabeth, exultauit infans in utero eius.] Quid mirum, si salu-
 tante Virgine, salus illi domui facta sit, cum eam Apostolis Domi-
 nus facultatem concesserit, vt si intrantes domum, pacem hospiti-
 bus benè precarentur, super illos pax Domini requiesceret? Cum igit Luc. 10.
 tur sacra Virgo salutem Elisabethæ benè precata fuerit, vera & cer-
 ta salus (quæ non alia, quam Spiritus sanctus est) in eius animam de-
 scendit. Quo spiritu acta, in hec pietatis & devotionis plenissima
 verba prorupit, [Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ven-
 tris tui.] Verè benedicta tu, quia benedictus uterit tui fructus. Non
 sanè quia tu benedicta, ille benedictus; sed quia ille te omni bene- Ephes. 1.
 dictione spirituali in cœlestibus benedixit. In cæteris quidem ar-
 boribus fructus ab arbore commendatur: hic autem diuersa ra- Dissimil.
 tione fructus arborem nobilitat, & commendat. Huius autem ar-
 boris benedictus fructus omnia illa damna reparauit, quæ ex inter-
 dictæ arboris fructu in mundum inuecta sunt: vt hac ratione diu-
 ing sapientiæ ordinem agnoscamus, qui, qua via mors introiuit
 in mundum, eadem ipsa vitam reuocare constituit. Fœmina siqui-
 dem fuit, quæ mortiferum fructum viro suo, & in viro, mun-
 do præbuit: & fœmina item fuit, quæ vitalem fructum mundo
 contulit, vt meritò & arborem, & salutarem eius fructum cum
 beata Elisabeth sine intermissione laudare debeamus, dicentes,
 [Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui,] qui
 nobis antidotum & medicamentum aduersus venenæ arboris
 fructum attulit.

Genes. 3.

Et unde
misi.

[Et unde, inquit, hoc mihi, ut veniat mater Domini mei ad me?] quasi dicitur: Quæ mea dignitas, quæ mea merita; ut mater Domini, ac regis Angelorum ad me venire dignetur? Huic simillima sunt Centurionis verba, quibus ad Dominum dixit, Domine, non sum densus ut

Matt. 8. intres sub tectum meum, &c. Ut igitur fideles hæc Centurionis verba, cum ad sacram Eucharistiam accedunt, usurpare solent: ita hæc Elisabethæ verba simili affectu, similique deuotione pronuntiare deberent. Idem enim ille Dominus, qui in vtero Virginis delitescens, domum Elisabeth intravit, idem, inquam, in illa sacra hostia latens, in corpus & animam tuam intrare, & eam gratia sua sanctificare dignatur. Cur ergo hæc tanta Dei tui dignatione stupefactus, non cum eadem feminina clamans, Unde hoc mihi, ut veniat Dominus meus, immo rerum omnium Dominus in hanc ruinosam & sordidam domum! O quis ita coelesti spiritu afflatus es, ut simili affectu, similiique ardore, & admiratione percussus, in hæc eadem verba communicaturus prorumperet. Porro si seniestris infans in vtero clausus hanc Dominis sui presentiam ferre non potuit, quin totus exiliret, & in occursum eius gestiret erumpere, mirabilique gaudio in materni vteri angustijs conditus tripudiarer, quid homines, rationis compotes, fideque ad hanc tantam maiestatem, & dignationem agnoscēdam instructi, facere par erat, cum eidem Domino ad eos venienti occursant? Quæ enim dignatio maior? quod diuinæ bonitatis & charitatis, paterhæque indulgentiæ clarius argumentum, quam quod summus ille rerum Dominus, qui lucē habitat in-

I. Timo. 6. accessibilem, qui sedet super Cherubim intuēns abyssos, quæ in cœlis laudant astra matutina, velit non modò in angusto & sordido ter-
ræ huius gurgustiolo cum hominibus habitare (quod in omnibus templis cernimus) verū etiam peccatum hominis intrare, cum eo dis-
seumbere, & se vnum cum eo efficere? Ob hoc enim in specie cibi

Dani. 3. fidelibus tradi voluit, ut quemadmodum ex cibo, & edente vnum sit, ita ex ipso, & communicante homine vnum fieret: quod summæ dilectionis argumentum est. Cū enim amor animorum vnio sit, nullum certè majus est amoris indicium, quam amantem cum amo-
to vnum ita fieri velle, ut ab eo nunquam diuellatur. Quam rem sig-
nificare volentes Poëtæ, duos olim extitisse viros fabulantur, qui
cum sese mira charitate complecteretur, leges omnes amicitiae sum-
ma fide & integritate seruarunt. Quorū usque adeò fuit mutua cha-
ritate delectatus Vulcanus, ut fidem illis suam astrinxerit, facile eos
quocunque à se vellent beneficium impetraturos. Cui eorum alte-
rum

Fabula.

25 rum ad hunc modum respondisse ferunt; Heus Vulcanus, qui inter Deos faber ferrarius haberis, si eo nos cupis beneficio afficeret, quo neq; ullū à te nobis præstari mai^{us}, neque expeti à viris amicissimis præstantius potest, fac ut quiduo sumus, in unum corpus & animam trāseamus. Si igitur sapientes viri hoc exemplo veræ dilectionis vim atque naturam exprimere voluerunt, quod maius diuinæ charitatis in homines indicium, quām quod Deus inter homines homo factus, unum cum hominibus huius sacramenti perceptione fieri velet? Quod enim amici illi optare, sed consequi minimè potuerunt, hoc Deus homini per gratiā præstat, cùm se illi in cibū tradit. Quod quidem nulla sua necessitate, sed maxima nostra utilitate fieri optat. Summa enim hominis perfectio in hac felici cum Deo unione posita est. Eam enim in cuiusdam circuli absolutione positam esse aiunt,

26 vt videlicet homo qui per amorem à Deo conditore exiit, amore quoque in ipsum redeat. Amor enim Deum impulit ad hominis creationem, & amore item homo in suum principiū recurrens, suam consequitur perfectionem. Naturæ enim perfectio est, ed vnde primum fluxit conueniens & apta conuersio. Neque enim aliunde petendum est vitæ extremum, quām vnde vitæ principiū duximus.

Post hæc igitur admirationis, & reuerentia verba, addit sancta fœmina admirationis causam, his verbis; [Ecce enim ut facta est vox salutationis tue in auribus meis, exultauit in gaudio infans in utero meo] Quibus sancte verbis liquidò constat, Angeli promissionem fuisse impletam, vt scilicet nascitus Zachariae filius Spiritu sancto repleretur adhuc ex utero matris suæ: hoc enim pueri gaudium à Spiritu sancto in eius animam intrante manauit. ¶ Aquo sancte Spiritu primū ita fuit in gratia confirmatus, vt ab omni lethali criminis in vita immunis seruaretur: quod munus & Apostolorum fuit, & beatarum mentium est, quæ sunt in gratia confirmatae. O felicem illum, cui ante resurrectionis gloriæ hoc tantum munus collatum est. Felicem, cui summa hæc felicitatis prærogativa in mortali hac vita contigit, quæ nō nisi post transfacta militia certamina electis dari solet in patria. Feliciter iterū atq; iterū infantē, qui iam à Diaboli insidijs tutus, gratiæ depositū, quod modò accipit, integrū Dñi suo redditurus est; innocentiaq; semel traditā ita seruaturus, vt neq; à gratia & amicitia Dei excidere, neq; puritate in suam villa unquam lethali pollutione maculare valeat. Nos vel hoc nomine miserī, qui in fredo, gravissimis tempestatisbus æstuanti, nauigamus, qui in hac vita milita-

Luc. 1.

- Ezech. 2. mus, quæ tota tentatio est, qui cum scorpionibus habitamus, qui in 28
 Psal. 90. medio laqueorum positi sumus, qui super aspidem & basiliscum am-
 bulamus, qui cum antiquo serpente continenter bellum gerimus,
 certi de pugna, incerti de victoria. Nec enim seruata diu innocentia
 securos nos reddere potest, cùm ea nec Dauidem sanctissimum, nec
 Act. 6. Salomonem sapientissimum, nec Nicolaum Spiritu sancto plenum,
 & ab Apostolis inter primos Ecclesiæ diaconos electum à fœdissi-
 mo casu liberauerit. Petrus quoque Apostolus, qui tot Domini mira
 Matth. 16. cula viderat, qui ex summi Patris revelatione latentem in humanita
 Matth. 14. te diuinitatem agnouerat, qui hac fide roboratus super aquas maris
 Matth. 26. ambulauit, cùm eam in se animi firmitatem sensisset, vt dicere verè
 posset; Etiam si oportuerit me mori tecum, non te negabo: vix ani-
 mosa hæc verba protulerat, cùm fœdissimè lapsus est. Si igitur tales
 ac tanti viri ita corruerunt, quis adeò stupidus, & infirmitatis suæ 29
 nescius erit, qui similem casum non formidet. Et horum quidam post
 lapsum surrexerunt, alij verò in eodem ad finem usque miserabili
 obstinatione persistiterunt. Quis autem nostrum scire potest, an sit
 resurrecturus post ruinam, cùm hoc opus magis sit diuinæ virtutis,
 quam humanae facultatis? ¶ Quis scit, an nobis aliquando contin-
 Clima. gat, quod iuniori cuidam monacho Io. Climacus memorat accidisse
 Simil. Quem cùm magnus Antonius studiosum ac feruentem in opere
 Domini vidisset, Similis mihi, inquit, adolescens iste videtur mag-
 nis opibus onustæ navi, quæ adhuc fulcat maria, nec dum peruenit
 ad portum: hoc exemplo eius periculum innuere volens. Nec se fel-
 lit eum trepida illa suspicio: post paucos enim dies iuuenis ille lap-
 sus est; cuius lapsus beatus Pater diuina reuelatione intelligens, ma-
 gno cum gemitu exclamauit, Hodiè magna quædam Ecclesiæ colu-
 na in terram corruit. Porro autem cùm miserandus ille ruinæ suæ 30
 vulnere fauciatus totum se lamentis dederet, ad quosdam mona-
 chos, qui ad Antonium pergebant, ait, Rogate senem ut decem sal-
 tem dierum inducias ad penitentiam mihi a Domino impetrat: qui
 tamen quinto post die mortuus est. ¶ Iam verò si etatis nostræ rui-
 nas, & magnorum virorum insperatos lapsus hoc in loco percense-
 re vellem, multò maiorem animis vestris cadendi metum incute-
 rem. Nos itaque, fratres, miseri sumus, quippè quorum salus & vita,
 quamdiu in hoc corpore militamus, in tanto discrimine versatur: fe-
 lic autem Ioánes, qui sine vilo suo merito hodierna die in gratia co-
 firmatus, perpetuæ innocentiae donum nactus est.

¶ In hunc ordinem cum usum §. usum II. causa aliud loquuntur. dicit
 autem C. J. A. ¶ Neque

- 31 ¶ Neque verò hoc solum beneficio diuina largitas Ioannem affecit, sed adiecit clarissimum fidei lumen, & rationis usum, qua & incarnationis Dominice sacramentum, & letum Euangelij nuntium, & Domini sui presentiam agnouit, & honoratit. Qui enim ruditus ati *Num. 22.*
ne linguam in humana vocis organa formauit, qua Prophetæ insipiētiā corriperet; qui mutorum ora solet aperire, & linguas infantiū disertas facere, potuit utique semel tris infantis animam ratio-
nis & fidei lumine illustrare. Quid autem hoc dono mirabilius? aut
quæ vñquam secula tantum hoc miraculum prodiderunt? Miramur
quod Lucas de Domino Saluatore ait, Puer autem crescebat, & con-
fortabatur plenus sapientia. Quid enim mirabilius, quām infans sa-
pientia plenus? Sed hoc tamen desinit esse mirabile, quando in par-
uo illo corpusculo omnia diuinarum gratiarū fluenta, & tota etiam
diuinitatis plenitudo corporaliter habitabat; quod quidem de Ioan-
32 ne cogitare nefas est: qui tamen nondū in hanc lucem editus, vera
sapientia plenus fuit, quādo mirabile Dñicē incarnationis, & Euan-
gelicæ gratiæ sacramētū Spiritu docēte cognouit. Itaq;, vt D. Augu Per Hyper-
sttinus ait, antè peruenit ad coelū, quām tangeret terrā; antè accepit di bolem hæc
uinū spiritū, quām humanū; antè diuina munera, quām humana cor D. Augus.
poris membra; antè cœpit viuere Deo, quām sibi; antè rapuit arma, verba acci-
quām mēbra: & vt vinceret mūdū, vicit antè naturā. O verè præcur-
piēda sunt.
for Dñi, & iudicis præco, qui mortaliū omniū primus aduētum Dñi
mundo nuntiasti! Intermerata quidem Virgo mysterium hoc prima
cognouit, sed sub silentio tenuit; at Ioannes & cognouit, & matri
nuntiavit. Vocem enim Mariae (vt Ambrosius ait) Elisabeth Ambr.
audiuit, sed Ioannes prior gratiam sensit: illa Mariæ, iste Domini
33 sensit aduentum: istæ gratiam loquuntur, illi intus operantur, pietati-
que mysterium maternis adoriantur profectibus; duplicitate mi-
raculo prophetant matres spiritu paruulorum. Alterum enim mira-
culum est, quod prophetant matres alterum, quod id faciunt spiritu
paruuloru. Mater ergo à paruulo suo hoc mysterium prima didicit;
quod postea Zachariæ, ac deinde Ioseph, tum Simeoni, Annæ, *Luc. 1.*
pastoribus, & Magis, ac postrem toti mundo nuntiatum est: *Luc. 2.*
quod tamen præcursor Domini primus omnium nuntiavit, vt *Matt. 2.*
adhuc in vtero latens, præcursoris officium inchoaret: nondum
matus ad ortum, & iam matus ad officium. Miramur Ionam *Ion. 2.*
in vtero pisces orantem: quāto mirabilius est Ioannem cerne-
re in vtero matris prophetantem, adorantem, tripudiantem, &
aduentum Salvatoris mundo nuntiantem? ¶ Non decebat plane-

vt summa illa & infinita maiestas ita se ad hæc nostra demitteret, 34
quiñ creature omnes, omnesque naturæ leges se illi submitterent,

Luc. 2.

& suo quoque illum obsequio reuererentur. Ideoqñ nascente illo
Angeli in terra Deo laudes canunt, pastores adorant, Magi munera
offerunt, Simeon Deo benedicit, atque prophetat, Anna confitetur
Domino, & eius laudes prædicat. Magna hæc profectò mirabilis, &
tali mysterio digna. Sed isti tamen omnes, qui Domino obsequun-
tur, rationis compotes erat: at semestrem infantem utero clausum,
hoc mirabile religionis officium præstare, omnem superat admir-
ationem. Verùm si nascentis dignitatem consideres, nihil hic habes
quod mireris. Tale enim est Verbum Dei carne vestiri, hoc est, Deū
similem nobis passibilem fieri, in terris versari, & cū hominibus sub
humana specie atque habitu conuersari: tale, inquam, est hoc sacra-
mentum, tantum beneficium, tanta gratia, tanta misericordia, tanta 35
hominum salus & gloria, tantum diuinæ bonitatis, benignitatis, &
charitatis erga genushominum argumentum, vt non sit mirum, (si
quidem fieri posset) elementa quoque ipsa, & res mutas atque iani-
mes mysterium hoc prædicare, colere, & venerari. Hinc Prophetæ,
quotiesqñ hoc tantum diuinæ bonitatis opus oculos coniiciebant,
stupefacti, & velut extra se positi, omnia mundi elementa ad lau-
dem, & gratiarum actionem pro hoc tanto munere inuitabāt. Hinc

Psal. 97.

& flumina manibus plaudere, & montes laudes iubilare, & ligna syl-

Psal. 95.

uarum exultare, & bestias agri, & dracones & struthiones Deum glo-

Isaï. 43.

rificare pro hoc tanto munere sibi videbantur. Neque hoc temerè

Luc. 19.

cogitabant, quandoquidem Seruator ipse (qui huius summi benefi-
cij magnitudinem plenissimè intelligebat) Pharisæis (dum pueri Do-
mino, Hosanna; acclamarent) laudibus eius detrahentibus & inuiden- 36

tibus ait: Dico vobis, quia si hic tacuerint, lapides clamabunt. Si ergo
lapides, hoc est, ferrea & lapidea corda hoc summo diuinæ pietati
opere mollienda erant, non vtique mirum est, si puer etiam seme-
stris, præcursorque Domini futurus, cùm ante Domini sui conspec-
tum sit, saliat, gestiavque in utero matris, & futurum totius mun-
di gaudium exultatione sua præludat. Hoc enim miraculo apertis i-
mē designauit, incultas, & barbaras nationes, quæ nullum veræ reli-
gionis cultum, nullum erga diuinæ sensum haberent, hoc tam mirabili
diuinæ bonitatis & charitatis arguento, summoqñ beneficio
ita emolliendas, vt feritate in pietatem commutata, se totas sancte &
piè Christo dicarent, illiqñ indomita colla submitterent. Quādo enim
hunc pietatis sensum rudis infantia percepit, eūdē etiam inculta Gé-
tium

37 tium ruditas erat perceptua.

Quid verò nos, in huius mysterij fide nati atque educati, ad hęc dicemus, qui hoc tanto salutis nostræ opere ante oculos posito, ne tā tillum quidem commouemur? Huius verò tantæ ingratitudinis, at que adeò stuporis causa esse videtur quotidiana hoc ipsum audiendi consuetudo. Naturale enim est hominibus (vt ait Seneca) magis *Seneca.* noua, quām magna mirari. Quò fit, vt Solis defectū miremur, quōd rarò accidat, cùm ipsum tamen splendidissimum Solem nemo miretur, propter quem videndum Anaxagoras philosophus se natū fuis- *Anaxago-* se dicitabat. Sicut ergo nemo miratur syderis huius magnitudinē, *ras.* cœlum, terras, maria, & vniuersa, quæ à Deo condita sunt, illuminan *Simil.* tem, quia oculis illud quotidie usurpat: ita vix quisquam fidelium mi- ratur Verbum Dei carne indutum, quia nihil in Ecclesia frequen-

38 tius audit. ¶ Altera verò causa est, quōd vix quisquam hoc tantum sacramentum secum tacitus expendit, & animo illius magnitudinē euoluit. Quare minimè mirū est, si voluntas in hoc affectu langueat, cùm intellectus tanti beneficij dignitatem illi minimè proponat. Sā- eti enim viri, qui nunquam oculos ab hoc summo diuinæ dignatio- nis opere diuellebant, ita afficiebantur, ita in Christum Domi- num pro illis natum, & mortuum rapiebantur, vt cum pue- ro nascente renasci, & cum moriente moribisi præ doloris & amo- ris magnitudine viderentur. ¶ Sed erit ramen aliquando cùm huius obliuionis, & ingratitudinis reddenda sit ratio. In illo quippè supre- mo mundi examine nihil erit de quo districtiorem supernus ille ar- biter rationem, quām de fuso sanguine suo exigat. Vt enim D. Euse- *Eus. Emiss.*

39 missa iam Elisabeth, ad sacram Virginem redeamus.

§. III.

¶ Quid, quæso ò beata Virgo, inter tot miracula diuina, & inter tam magnifica laudum tuarum præconia cogitas? quid Elisabeth super omnes mulieres te benedictam prædicanti respondes? [*Magnificat,* inquit, *anima mea Dominum*] hoc est, tu quidem, o sancta fœmina, am plissimis laudibus dignitatem meā magnificas; ego verò huius meā dignitatis autorem Deum ex intimis visceribus magnifico. Tu in- fantem aī salutante me exultasse in gaudio in vtero tuo; at spiritus meus exultat in Deo Saluatore meo. Me aīs inter mulieres benedi- ctam; neque verò tu sola es quæ me hoc nomine prædices (beatam quippè me dicent omnes generationes, ad quas Christi Iesu nomē cognitioque peruerterit) sed ideo prædicabunt, quia humilitate, hoc

est, vilitatem, & indignitatem meam respicere ille voluit, qui potens 40
est, & sanctum nomen eius: qui videlicet ut omnipotens potuit, & ut
sanctus, hoc est, liberalis, & beneficus voluit me tam magnificis ti-
tulis honestare. Atque ita sacra Virgo cum omnia vni Deo tribuit,
& sibi nihil assumit, exēplo suo nos docet, ut quæcūq; bona, quæcū
q; laude digna in nobis existūt, vni illi accepta referamus, illi tribua-
mus, pro eoq; sempiternū illi laudū sacrificiū offeramus; quod de præ-
teritis beneficijs gratias agētes, futurorū digni habeamur. Dignus est
enim noua percipere beneficia, qui nec perceptis insolefecit, nec da-
tori gratias agere intermittit. Vtrumque autem ad humilitatis virtu-
tem pertinet, quæ in hac sacra Virgine perfectissima fuit. Cuius
rei gratia de virtutib^z huius nomine ac dignitate pauca mihi in cōcio-
nis huius calce dicenda sunt.

Est autem hæc virtus adeò Christianæ religionis propria, vt 41
apud veteres linguae latinæ principes ne nomē quidem habeat quo
significetur. Humilitas enim apud eos non virtutis, sed vilitatis no-
men est. Nec enim Gentiles eius rei nomen excogitarūt, quam pror-
sus ignorabant. Cum enim qui virtutis studiosi inter eos habeban-
tur, quis esset humanæ vitæ finis, ad quem actiones omnes (vt Chris-
tiana religio docet) essent referendæ, ignorarent, quicquid studio-
se faciebant, vel ad vitæ tranquillitatem, quam virtus parit, vel certè
ad honorem, auramque popularem inter suos captandam refere-
bant: quod ab humilitatis virtute alienissimum est. Quis igitur fieri
poterat, ut humilitatem illi amplecterentur, cuius est honores conté-
nere, & infimum locum semper ambire, atque ignominia etiam in-
terdum gaudere? At Christus Dominus in hunc mundum veniens, 42
primus omniū humilitatis scholam in terris instituit, quam ita com-
mendauit, vt ab ipsis incunabulis (quæ habuit cum brutis commu-
nia) ad mortem usque (quam inter latrones perpessus est) eam vehe-
mentissimè tum verbis, tum exemplis commendauerit. Quæ quidē
virtus vt ab ipso tantopere commendata, ita in eo resedit, vt nulli ho-
minum alij conuenire posse videatur. Nam tunc se quempiam hu-
miliare dicimus, cum ita se demittit, ut de statu, & dignitate sua ali-
quid detrahatur, vt si Episcopus relicta Episcopali sede humiliorem
locum eligeret. Verum ubi alicuius conditio tam humilis est, vt esse
humilior non possit, neque super sit inferior locus, in quem se demit-
tat, is profectò humiliari non potest, cum non habeat, quod descen-
derat. Cum autem humani generis locus sit ipsum nihil (nam facti
ex nihilo sumus) ubi nos esse nihil intelligimus, non demittimus
nos,

43 nos, neq; dei cimus, sed locū nostrū tenemus. Qui verò locū suū te-
 net, is dici non potest se se demittere, atq; humiliare. Cùm verò om-
 nes peccauerimus, si ob peccatū nos infra nihil esse cogitauerimus,
 ne tū quidē humiliari rectè dicimur, quando & ille locus noster est.
 Qui enim peccat, ipso nihilo deterior est. Nā à nihilo Deus nō offe-
 ditur, sed à nobis. Quare meritò dicédū est, locū nostrū, posteaquā
 peccauimus, esse inferiorē nihilo: quo in loco vbi nos reposuerimus,
 tunc humiles esse dicimur. Deus tamen, qua est benignitate, acceptū
 refert humilitatis virtuti, non cù nos infra dignitatē nostrā demitti-
 mur, sed cùm humilē nostrū locū agnoscimus. Filius verò Dei solus
 virtutē humilitatis perfectissimè habuisse dicédus est, qui cùm in for-
 ma Dei esset, neq; rapinā arbitraretur esse se e qualē Deo, se ipsum **Philipp. 2**
 ad humilitatem nostram demisit, in similitudinē hominū factus, &
 44 forma inuentus vt homo. In reliquo autē genere nostro, eo modo
 quo humilitas in creaturis inueniri potest, summā eā fuisse in Dei-
 para Virgine constat, quemadmodū & reliquas virtutes omnes. Nā
 cùm Dei filius, qui humilitatē primus in orbem terrarū importauit,
 illius veluti tyrocinium in Marię Virginis vtero gesserit, minimē mi-
 rū est, si ipsi⁹ mēti p̄clarissimā illius vim mirabiliter impresserit. Hoc
 ipsum autē illa eius verba designāt; Quia respexit humilitatē ancillę
 suę: ecce enim ex hoc beatā me dicēt oēs generationes. In omnib⁹ er-
 go generationibus beatā se esse prædicādā vaticinata est: tñ hāc tāta
 dignitatē non sibi, sed soli diuinæ gratiæ attribuit, cùm ait; Quia re-
 spexit humilitatē ancillę suę: hoc est, quia hāc vilē ancillā suā clemē-
 tibus oculis aspicere dignatus est. Suis ergo meritis nihil, totū verò
 diuinæ volūtatis beneplacito acceptū retulit. Hoc igit̄ fratres præci-
 45 puū veræ humilitatis fūdamētum, vt pius homo nō aliud sibi quām
 peccatū, & nihil tribuat: q̄c quid autē siue in muneric⁹ gratiæ, siue
 naturę habuerit, ab illo inexhausto diuinæ bonitatis fonte manare,
 & gratuitū eius beneficiū esse cognoscat. Hui⁹ aut̄ veritatis cognitio
 altissimè in peccato nostrū demissa, faciet vt impia nostri fiducia p̄cul
 pulsā, in sola Dei ope atq; misericordia respirem⁹, & à gratuita illius
 benignitate vitā & salutē nostrā p̄dere credam⁹. Quā rē nos exēplo
 suo sanctissimus ille Rex & Propheta docet, qui posteaquā dixisset, **Psal. 130**
 Dñe nō est exaltatū cor meū, neq; elati sunt oculi mei, &c. subdit p̄-
 tinus; Sicut ablactatus est super matre sua, ita retributio in aīa mea.
 pro quo alij verterūt: Qualis ablactatus erga matrē suā, talis in me a-
 anima mea. His autem verbis rex sanctus ostendere voluit, quām de-
 missè ac humiliiter de se ipso sentiret. Ad quod explicandum ele-
 gantissi-

Simil. gatissimè animū suū cōparauit infanti, quē modò mater lacte alere 46
desijt. Ut enim ille totus in materna charitate cōquiescit, propterea
quòd neq; per ætatem corpus curare, neq; sine alterius adminiculo
pedibus inlistere valeat: ita vir sanctus tota cogitatione pendebat ex
Deo: sine cuius auxilio se neq; piū aliquid vel conari, vel cogitare, ne
q; ipsum quidē spiritum ducere posse intelligebat. Huius igitur san-
Clim. ctissimi regis exemplo hanc humilitatis virtutem prēcipue colamus
fratres. Quia autē ratione hoc præstare valeamus, Ioannes Clim. bre-
uiter ostendit his verbis: Cura sit nobis perpetua atq; indefessa, vt
ne tenuis quidē cogitatio ascēdat in mentē nostrā, quæ bonū nobis
vllū vel minimū ex nobis habere suggerat. Hac igitur cautione verā
cordis humilitatē, quæ virtutū omnium & custos, & fundamentum
est, assequemur; quæ rectā nos ad sempiternā felicitatis gloriam, ve-
ræ humilitatis amatoribus constitutam, sine vlo errore perducet. 47

IN EODEM FESTO VISITATIONIS beatissimæ Virginis Mariæ Concio tertia; in qua Euangeli- lica lectio explanatur.

T H E. Beata quæ credidisti: quoniam perficiuntur
in te ea quæ dicta sunt tibi à Domino. Lucæ.2.

Simil. Alautuit hodiè, fratres charissimi, Virgo cognatā suā
Elisabeth, quā reuelatione Angeli grauidā esse cognō
uerat. Cuius autē virtutis fuerit ea salutatio, prælens
sancti Euangelij lectio satis declarat. Simul enim atq;
salutationis eius vox in beatæ sterili aures insonuit,
tū ipsa, tū etiā infans Ioānes in utero eius delitescens, Spū sancto, cœ
lestibusq; donis pleni repente fuere. Quæ res facit, vt fidelis quicq;
illud maximè optare debeat, vt ab hac sacra Virgine simili felicitate
salutari mereatur. Ad hoc autē impetrandum cōmodissima ratio esse
videtur, si deuotissimo affectu eandē nos quoq; Virginē salutemus.
Si enī honesti & urbani hominis est, salutatū refalutare; agrestis ve-
rō & inhumani, hāc mutuā officij vicissitudinem non reddere; quo-
modo hoc officiū beatissima Virgo, quę totius est probitatis, & hu-
manitatis exemplar, prætermittet? Hac igitur ratione salutationem
eius promererilicebit, qua eiusdem beatissimæ Virginis amicitiam,
& gratiam Catharina Senensis promerita esse dicitur. Quam ferunt,
cū adhuc infantula esset, singularēque erga Virginem dilectionis
affectionem

2 affectum gereret, hoc obsequij genere illam honorasse, vt quoties illi paternæ domus scalam ascendere contigisset, in singulis gradibus salutationem Angelicam repeteret. Quòd factum est, vt singularem apud illam gratiam inire mereretur. Eadem igitur ratione, fratres, beatissimè Virginis opem, qua nūc potissimum indigemus, impetrare studeamus.

A V E M A R I A.

¶ Principiò Euangelicam historiam (quæ miris diuini Spiritus delicijs, & mysterijs referita est) quantum Dñs dederit, explanare incipimus. Quod cùm facimus, cù discipulis Domini spicas manibus confricamus, vt ad latentia grana perueniam^o. Historia igitur sic habet.

Luc. 6.

3 [Exurgens Maria] (videlicet post auditam cœlestis nuncij legationē, qua hinc Virginis, inde sterilis, & granduæ mulieris conceptus nūciabatur) [abiit in montana cum festinatione.] Varias huius festinationis causas in superioribus cōcionibus descripsimus; quibus nūc illā adiūcimus, q̄ hac ratione Dñs studia, & solicitudinem animæ, quæ Deū intra se cōcepit, voluerit designare. Ut em̄ Maria, vbi Dei Verbum intra virginis pudoris claustra concepit, ad montana cù festinatione perrexit; sic mēs illa, quæ Deo grauida est, quæq; expulsis peccatorū tenebris diuini verbi lumē percepit, nō sterit, neq; otiatur, sed in omni opere bono properat, vigilat, festinat, nihil negligit, & nihil ferē, quod ad sui custodiā, & pietatis cultū cōferat, pratermititat. Qualē certè animi affectum regius Propheta ostendit, cùm ait; Si dedero somnū oculis meis, & palpebris meis dormitionē, &c. hoc est, eo, Dñe, tēpli tui exædificandi desiderio flagro, vt neq; somnum capere, neq; domi quiescere possim. Quòd si huius rei causam quæras, ea est; q̄ Deus (quē pia mens intra se cōcepit) ignis dicitur: ideoq; nihil mirū si igneos, ardentesq; faciat eos, quos se ipso replet. Vnde cùm legem filijs Israël in Synai monte rogareret, ardentis ignis specie conspiciendā præbuit; & sub ignis specie in Apostolos descēdit, Exo. 24. vt quanta illi ad agendum vi excitentur, quos diuinus ignis accēdit, Acto. 2. facile declararet: vnde est illud Prophetæ; Qui facit Angelos suos Psal. 103. spiritus, & ministros suos flammā ignis. An non flāma ignis Paulus, qui vniuersum mundū non solum peragravit, sed etiā incendit? An non flāma ignis Elias Propheta, de quo scriptum est; Surrexit Elias Eccl. 48. quasi ignis, & sermo eius vt facula ardebat? Quia verò ignis neq; latēre, neq; quiescere potest, ideo vbi cūque diuina hæc flāma fuerit, foras erupere nititur, & modò quidē per orationis, modò per ieiuniorū, & vigiliarū, modò per benignitatis, & misericordiæ studia se ipsum prodit. ¶ Hoc igit̄ indicio, fratres, de animæ suæ statu quisq; iudicare

Psal. 131.

iudicare poterit. Sunt enim multi, qui vehementer scire cupiunt, odio ne
an amore digni sint: hoc est, an intra se Deum cōmoratē habeat. Hoc
nemo fidei certitudine scire potest: potest tamen cōiecturis, & quidē gra
uiissimis hac de re iudicium facere. Inter quas pia hæc solertia, solicitu
do, & feruor spiritus nō postremū locū obtinet. Quisquis enim in ope
re Domini, & virtutis studio feruet, igne hūc intra se gestare videtur: qui
verò torpet, & languet, qui desidiosè se gerit, ac negligēter, qui ad di
uinorū eloquiorū enarrationē naufragat, q[uod] velox ad vanitatē, tardus au
tē ad pietatē, & iustitiā est, quomodo igne hūc intra viscera sua ha
bere credendus est? Nō ergo mirū videri debet, si hodiè sacra Virgo
cum festinatione in montana properet, quæ ita erat hoc ardentiissi
mo igne occupata, vt illam Ioannes in Apocal. splendidissimo & ar
dentiissimo Sole amictam viderit.

Apoc. 12.

Neq[ue] verò absurdū est, si interpretemur etiā festinationem hanc,
Virginei pudoris, & verecundiae indicium fuisse, quæ in publico vide
ri erubesceret. Nā pudor, virginitatis ac pudicitiae tutissimus custos
est: vt cōtraria inuercundia, impudicitiae dux est, & incontinentis ani
mis signū. Ad huius autē verecundiae imitationē D. Amb. hoc in loco
virgines inuitat his verbis; Maria sera in domo, festina in publico,
māsit apud cognatā tribus mēsibus. Discite virgines nō circūcursa
re per alienas ædes, nō demorari in plateis, nullos in publico misce
rē sermones. Quod præceptū, quoniam Dina, Iacob filia, seruare negle
xit, & puellari curiositate ad videndas regionis alienæ virgines pro
gressa est, nō pudori suo modō, sed etiā vniuerso Sichimorū popu
lo exitiū attulit. Hoc autē prodeūdi periculū nō obscurè Dns in le
ge insinuauit, qui cūm masculos omnes ter in anno ad locū sanctuar
ij sui venire præcepisset, fœminas ab hac cōmuni lege liberas esse
voluit, ne religionis occasio detrimēti aliquid earū pudori, atq[ue] ho
nestati afferret, vt maiorē quodāmodo pudoris, quam religionis cu
rā habuisse videatur: vt pote quæ sine pudore nulla est. Quæcūq[ue] au
tē fœmina pudoris sui, hoc est, incōparabilis thesauri curā habet, Ma
riā sic imitetur, vt vel domi se cōtineat, vel cūm prodire pietas, aut
necessitas iubet, diligētē oculis custodiā adhibeat. Quod quidē præ
ceptū non ad fœminas modō, sed ad omne genus hominū, qui pudi
ciā tueri volunt, maximē necessariū est. Quoties enim, quæso, per
has oculorū fenestrās ingressa est mors in domos nostras? Nec enim
temerē Ecclesiasticus ait; Nequius oculo quid creatum est? Quod si
anatomē consulas, nihil oculo pulchrius, aut mirabilius in humani
corporis fabrica Deus cōdidit: at hic ait nihil eo nequius esse creatū
qua.

Gen. 34.

Exod. 23.

Eccli. 31.

- 3 qua sanè oratione non creaturam Dei, sed abusum hominum dānat; qui pulcherrimo oculorum organo, imo magno Dei munere ad conditoris iniuriam abutuntur. Hinc de sceleratis & perditis hominibus Petrus Apostolus ait, quod habet oculos plenos adulterij, 2.Pet.2, & incessabilis delicti. Vix enim vlo alio sensu plus peccatur; vt præstaret multis, oculis esse captos, quā illorum laqueis irretiri. ¶ Neque in animas solum nostras, sed in vniuersum mundum per has fænestræ mors ingressa est. Sic enim legimus; Vedit mulier quod bonū Genes. 3: esset lignum ad vescendum, & pulchrum oculis, aspectuque delectabile, tuitique, & comedit. Vedit ergo quonam modo mater omnium viuentium per hunc aditum, peccatum, & mortem, peccati contubernalem, in mundum inuexit? Quisquis igitur ab hoc tanto periculo tutus esse cupit, obstruat hunc aditum, illudque Ecclesiastici salutare consilium seruare contendat; Noli circumspicere in vicis ciuitatis, neque oberraueris in plateis illius. Auerte faciem tuam à muliere compta, &c; atque ita puram animam integrumque seruabis. ¶ Sic sanctus ille Iob inter cætera virtutum suarum officia (quæ ipse de se longa oratione persequitur) hoc tanquam præcipuum enumerauit dicens; Pepigi fœdus cum oculis meis, vt ne cogitarem quidem de virgine. Quam quidem loquendi rationem sèdemiratus, à me ipso quærebam, cur vir sanctus tam insoluta loquendi figura vteretur; vt, pro eo quod est, Decreui oculis meis custodiā adhibere, di cete maluerit, Pepigi fœdus cum oculis meis. Oratores enim sèpè nō Iob. 31: modò significādi, sed etiā ornādi gratia metaphoris vtūtūr: at literæ sanctæ (quibus exigua ornatus cura est) nō tā ornādi, quā pl' aliquid significādi causa tropis vtrisolvēt; in quibus excutiēdis non minima officij nostri portio sita est. Cūm ergo vir sanctus cū oculis suis fœdus pepigisse ait, hoc mihi significasse videtur, q̄ quēadmodum qui fœdus ineūt, pacē ita inter se cōponūt, vt neuter alteri noceat (quē- admodum fœdus in ijt Abimelech cū Abrahā) ita hui⁹ viri sancti aīa cū oculis suis fœdus pepigit ne ab illis lēderetur vñquā, sicut neq; eos ipsa vñquā lēferat: qđ perinde est, ac si diceret; Ego vobis, oculi mei, nulla vñquā in re nocui: mo verò vitā, & speciē, & lucē ipsā, quā cernitis, donauī: quāobrē, quēso, ne vos mihi noceatis, neve puritate meā inquietis; ne interiora mea fœdis imaginibus deformetis; neve, q̄ mihi tāquā fenestra à sempiterno atq; omnipotēte Deo dati estis, morti aditū p̄beatris. Hoc est ergo fœd⁹ qđ vobiscū in eo, vt mutue pacis fœdere inter noscōposito, neuter alteri detrimētū inferat. Hæc prior fœderis huius interpretatio est. Potest & aliter hic loc⁹ ad hunc

hūc modū explanari. In pactis enim & cōuētis leges semper aliquæ intercedere solēt, quibus vterq; pasciscētiū aliquid sui iuris amittit, & aliquid etiā sibi vēdicat, ita vt lucrū ex dāno reportet. Hoc igitur modo vir sanctus cū oculis suis pactū inierat, vt illi quidē voluptatē amitterēt vidēdi quæ vellēt, pro qua hoc lucrū & beneficiū reporta rēt, ne postea lachrymis, & luctū perceptā ex vidēdi voluptate macu

2. Reg. II. lá eluere tenerētur. Quod planè Davidi cōtigit, qui quoniā oculos suos cōtinere noluit, eos diurno postea luctu, & lachrymis crucia

Psal. 118. uit: sic em̄ ait; Exitus aquarū deduxerūt oculi mei, &c. Et rursus; La uabo per singulas noctes lectū meū, &c. Quia em̄ paucas illas noctes inter falsa & flagitiosa gaudia cōlumpsit, pollicēt se per singulas noctes, hoc est, per totā vitā, fusis lachrymis, prāteritā oculorū lasciuia luiturū. Videtis ergo quo beneficio afficiātur oculi, q; vidēdi licetiā cōprimūt, & huic natuqe voluptati renūciāt; vt videlicet à perpetuo luctu, & lachrymis immunes sint? Hac ergo disciplinam vir sanctus ideo se seruasse dicit, vt ne cogitaret quidē de virgine, hoc est, vt nō corpus modò, sed animū quoq; purū integrūq; cōseruaret. ¶ Cuius puritatē Petrus Apostolus in priori epistola, secūdū D. Greg. senten

I. Petr. I. tiā, cōmēdat, cū ait; Propter quod succincti lūbos mētis vestrā, prōpti, alacres, & expediti magna cū vitā sobrietate sperate in eam, quæ vobis offertur, gratiā. Quid verò est lūbos mētis succingere? Nā filū bos carnis dixisset, facile quid significare vellat, agnoscerem⁹: at per

Gregor. in 31.ca. Iob. 42.2. lūbos mētis quid intelligamus, D. Greg. his verbis explicat; Lumbos carnis succingere, est luxuriā ab effectu refrēnare: lūbos verò mētis succingere, est hāc etiam à cogitatione perstringere. Hac à me dicta sunt, fratres, quoniā in festo beatissimę Virginis, de his, quæ ad virginitatis, & pudoris custodiā pertinēt, aliquid dicēdū esse videbatur, ad quā hāc oculorū custodia maximē cōducit. ¶ Porrò cùm se occasio alicuius periculose rei vidēdæ obtulerit, innataq; nobis videndi curiositas ad vidēdū incitauerit, sic quisquā secū agere debet. Constat planè diffīcilius esse animū, vbi aliquid pulchrū visu cōceperit, purū & integrū cōseruare, quā illū à vidēdo cohībere. Si ergo modò prius quā illud videā, cōtinere me nō possum ne videā; quomodo, vbi iā video, & pulchritudine illa me illaqueauero, hārētē animo voluptatē excutere potero? hoc est, si infirmū & debilē hostē, & adhuc fōris agētē repellere nō valeo, quomodo natuqe voluptatis titillatione armū, & ipsis visceribus hārētē expellere potero? ¶ Sed hāc ipsa dū dico, fratres, dū tot argumētis vobis oculorū castimoniā commēdo, fateor, erubesco. Cùm em̄ mihi in mētē venit, quām lōgē ab hac disciplina

¶ 14 sciplinā multi sunt, qui vſq; adeò à præsentibus periculis viſum nō cohibēt, vt ipsi etiā die nocte q; audiſſimè quærat quod cū ſalutis ſuæ periculo videat; an nō iſti modò admonitiones meas ridebūt, à qua-rū obſeruatione tā lögē absunt? An nō & ego erubescere debeā, qui tāta cōtētione ſtudioq; dicēdi nō aliū fructū, quā multorū riſum fortaſſe referā? Sed tñ vñ vobis (ait Dñs) qui nūc rideſtis, quia flebitis: cū Matth. 5. multorū etiā ethnicoſrū exéplo Dñs oculorū veſtrorū laſciuiā cōdē-nauerit. Alexádrū Macedoniae regē memorat Plutarchus nūquā Da Plutar. rij vxorē, quæ inſigni forma erat, videre voluiffe, ne eius pulchritudi-ne captus, aliquid ſe, hoc eſt, regia maiestate indignū cōmitteret. An tioch' itē Aſhā rex inuitatus à quodā familiari ad Pātheā egregia for-ma virginē vidēdā, ire recuſauit: cūq; is diceret, eā virginē dignā eſſe regijs oculis, respōdit: Si modò illam cōuenero, cūm per otium vacat,
¶ 15 fortaffe illa mihi pſuſura ſit, vt neglectis regni negotijs illacōueniā etiā cūm nō vacet. Quod si hac erāt animi cōtinētia prædictiviri, nulla diuinarū rerū cognitione imbuti, & ſuorū oculorū ita erāt domini, quām erit indignū, ſi nō præſtet fides, quod infidelitas præſtitit? Sed iā ad historię ſerię redeamus. §. I.

¶ Pergit igitur ſacra Virgo, vt ſeniori in futuro partu obſequiū præ-beat. Qua in re videre licet, quātā vim habeat humilitas, & animi vera ſubmiſſio; quæ efficit, vt nūquā pius homo, quāuis maximis à Deo do-nis honestatus ſit, intumefcat. Maria ſciebat quidē ſe matrē Dei eſſe etā, ſed cū ſe paul'ō antē ancillā appellaverit, minimē quidē ancillę of-ficiū voluit deſerere, neq; vt mater Dñi ad imperiū, ſed vt ancilla ad obſequiū ſe præparauit. Quò autē ministeriū ſuū feliciū ſolueret, filij ſuī præſentiā, quæ eſſet opē vicino partui latura, ſecū afferebat.

¶ 16 Solēt enim homines pretiosas Sāctorū reliquias ad diffiſiles partus iuuādos adducere. Quod quidē officiū tū religiōsum, & piū, tū etiā fa-lutare, & beneficū eſſe ſolet. Hac enim re vel maximē Deus, quām ſi bi piorū virtus, & probitas chara ſit, quātoq; honorādi eos ſtudio te-neatur, apertē declarat; qui irreuocabiles naturę leges, quas perpeſuō māſuras ſtatuit; illudq; præceptū ſempiternū, quod creaturis præ-te-rire nō licet, nō modò piorū voluntati & imperio dū viuerēt, ſubie-cit, ſed oſſibus etiā, & cineribus, atq; veſtibus eorū cedere, & quodā modo obtēperare voluit. ¶ Sed inter omnes Sāctorū reliquias, nullæ maiores, nullę pretiosiores quā corpus Christi, quod quotidie adora-mus, exiſtūt. Pergit igitur ſacra Virgo hoc pretiosissimū Dñi corpus intra viſcera ſua geſtas, hoc eſt, in puriſſimo ſacrario; nō auro, gēmis, aut margaritis diſtincto, ſed omniū virtutū, cœleſtiūq; donorū opi-bus ornato. Hęc autē prima proceſſio fuit, qua Christi corpus geſta-

tū est: quā nō saltatiū, & ludetiū turbæ, sed Angelorū chori Virginē 17
comitātes, & laudes Deo concinētes adornabant. Nec mirum si tam
felix Elisabethæ partus extitit, qui tali matris & filij præsentia adiu-
tus fuerit, & honestatus.

[Et factum est (inquit Euangeliſta) ut audiuīt ſalutationem Marie Elia-
ſebeth, exultauit infans in vtero eius, & repleta eſt Spiritu ſancto Elisabeth,
& exclamauit voc magna, & dixit, Benedicta tu, &c.] Exclamatio hæc
adeò vehemēs (quā ſancta foemina cōtinere, ac reprimere nō potuit,
quæ diuini Spiritus impetu excitata, in illā vocē prorupit) interni af-
fetus magnitudinē indicat. Hūc autē adeò vehemētē affectum quis
verbis explicare queat? Duabus enim ex causis admiratio excitari ſo-
let; vel quia res maximæ; vel quia insolitæ ſunt. Magis autē (vt ait Se-
neca) insolita, quā magna miramur. Hinc Sol, niſi cūm deficit, ſpe-
ctatorē non habet; cūm vix quicquām in vniuersa natura maius, aut 18
mirabilius ſit. Hoc autē in loco quatuor admiranda Dei opera huic
ſancta foemina reuelata fuiffe videtur, quibus nihil neq; maius, neq;
magis insolitū cogitari potest. Cūm enim beata Elisabeth, quæ An-
gelus cū ſacra Virgine tractauerat, Spiritu docēte didicifset (alioqui
nequaquā diceret; [Beata quæ credidisti, quoniam perficiuntur in te que dā-
ta ſunt tibi à Dño,]) quatuor hæc maxima & ſtupēda mysteria cognouit.
Primū, Virginē Mariā ſine vlo viri commercio de Spiritu ſancto
concepiffe. Quod miraculū Hieremias olim in Spiritu preuideraſt,
cū dixit: Nouū fecit Dns ſuper terrā: foemina circūdabit virū. Secundū
autē, Verbū Dci, Deū verū, humana carnē aſſumpſiſſe, verumq; ho-
minē ſimiſe nobis paſſibilē factum fuiffe. Tertiū, humili illam foemi-
nā, quā corā ſe prefentē cernebat, humili fabro deſponsatam, Deima-
trē, ac totius mundi Dominam existere, ſub illo humili ac vili habitu 19
vniuersorū latere reginā. Postremum, ſemestrē infantē vtero inclu-
ſum Dni ſui preeſentiā agnouiffe, & p̄e gaudio exultaffe, atq; exilif-
fe. His autē miraculis quid quæ ſo maius? quid magis insolitū? adde
etiam, quid humano generi ſalutarius? Quid enim mirabilius, quā
Dei Verbū carne veſtiſſe? quid magis in ſolitū, quā Virginē cōcipere,
& parere? Quid magis nouū, quām infantē in viſcerib⁹ matris, fide,
gaudio, & Spiritu ſancto repleri, & Redēptorē ſuū, nō mente ſolūm,
ſed corpore etiā veneſari? Quādo enim hæc mirabilia mundus audi-
uit, aut qñ tale quidquā ſuſpicari potuit? Hæc igitur omnia ſancte illi
foemina momēto téporis reuelata ſunt. Nulla enim in diſcedo mora
eſt, vbi Spū ſanctus Doctor eſt. Qua igitur admiratione, quo stupe-
re ſacrū illud pectus perculſum fuiffe credēdū eſt, cūm tā occulta illi
mysteria, tam magnifica Dei dona & mirabilia monſtrata ſunt? Qua-

Seneca.

Hierem. 31

item

20 itē admiratione correpta fuit, quo ardore tota intus liquefacta, cūm
 his verē mirādis operib⁹ immēsam & infinitā Dei bonitatē, misericor-
 diā, benignitatē, humanitatē, & in genus hominū charitatē, vnde tāta
 hæc misteria & beneficia manarū, tā apertè cognouit? Si enim vete-
 res illi Patres tātopere Dei bonitatē, potētiā, & paternā suorū curā &
 prouidētiā mirabātur, cūm illos imperfectis Ægyptiorum primogeni-
 tis, & aperto mari à Pharaonis seruitute liberauit, & in promissam
 terrā intulit: (vt quidā eorū tātarū rerū admiratione stupefactus ex-
 clamaret; Viā fecisti in mari equis tuis, in luto aquarū multarū. Audi-
 ui, & conturbatus est venter meus, à voce contremuerūt labia mea)
 quid, quæso, nūc beata hæc fœmina sentire potuit, cūm Deū in car-
 ne venisse intelligit, vt morte sua hominem à Diaboli potestate ere-
 ptū, cælestis regni hæredē institueret? Quales igitur affectus, quis
 21 ardor, quis stupor, quæ gaudia in pio illo pectore tūc exæstuauerint,
 solus ille nouit, qui hoc tantum beneficium in illud cōtulit. Imò ve-
 rò non dubito, quin huius admirationis, & amoris vis ita mēte eius
 occupauerit, & tā altas in corde eius radices iecerit, vt multò dein-
 ceps tépore vix somnum, aut cibum capere, vix aliud aut cogitare,
 aut loqui, aut meminiſſe potuerit; sed rerū omnium, atq; adeo sui ipsi
 us oblitā, & velut extra mundū, & se ipsam positā, nihil aliud aut attē-
 dere, aut agere potuisse. Quid nos ad hæc dicemus miseri, propter
 quos hæc tā magnifica Deus opera molitus est (quæ ipsas etiam An-
 gelorum mētes stupefaciunt) qui nec tantis his beneficijs commoue-
 mur, neq; ea mēte saltē & cogitatione recolimus, neq; pro illis largito-
 ri gratias agimus, neq; sic vitā instituimus, vt tantorū munera partici-
 pes effici mereamur? Cumq; à nobis omnis iustitia & æquitatis ratio
 22 hoc exigeret, vt amātē Dñm redamare, honorantē vicissim colere, &
 honorare deberemus, tātum abest, vt hoc præstare velimus, vt multi
 etiā nostrorū (quos sic Dñs redemit, sic amplificauit, & ornauit) ita
 viuāt, vt per eos nō mē Dñi malē audiat, & inter gétes blasphemetur.
 Hiccine est tātorū beneficiorū fructus? hic animus erga Deū beneuo-
 lus, & gratus? hæc religio talibus rationib⁹ cōcepta? hic honos pro tot
 munera & beneficij relat⁹? Deniq;, vt qđ dico magis cōspicuū fiat,
 audiui superioribus annis, eos milites, qui nouas hac ætate, & nūquā
 antea notas orbis partes repererūt, adeo crudeliter erga illarū, puin-
 ciarū homines se gesiſſe, vt qui tyrānide illa opprimebātur, Christū
 appellaret crudelitatis Deū: existimātes oīa crudelitatis exépla ex le-
 gis Christianæ imperio atq; præscriptione ab illis fieri, qui Ch̄ristianos
 se esse gloriabātur. O scelus infandū! o deēcus nominis Christiani,
 infamiamque perpetuis lachrymis deplorandam! Quis adeo stupi-
 ficeret?

dus esse poterit, qui & quo animo ferat, tā ignominia nota propter 23
efferatos Christianorū mores Christo Iesu Dei filio inustā esse? quis
& quo animo patiatur, illū inexhaustū pietatis & misericordiæ fontē,
ferū, immane, atq; crudele numē ab hominibus propter eos ipsos ha-
beri, qui eādē sunt misericordiā in numeralibus beneficijs cōsequuti? Neq;
verò propter hēc tātū modo scelera, sed propter quām plurima
alia sceleratorū hominū facta sanctissimū Christi nomē passim apud
fidei religionisq; hostes malè audit, quibus sanè sceleribus vix maio-
ra ne apud ethnicos quidē vnquā reperias. Sed his omisis ad beatā
Elisabeth redeamus.

S. II.

¶ [Ecce, inquit, et facta est vox salutationis tue in auribus meis, exultauit in
gaudio infans in utero meo.] Miramur Dauidē regē diademate posito,
& Ephoth lineo indutū, totis viribus ante arcā Dñi saltatē: quātō mi-
rabilius est, in sancte, materno utero inclusum, nō anteligneā, sed ante 24
viuā Dēi arcā exilientē, & exultatē, & motu corporis (quod voce nō
poterat) Redēptoris sui aduētū prēdicatē? Immaturus quidē erat ad
ortū, sed iā maturus ad officiū. Veloxy nuncius, qui antē gestiuit nun-
ciare, quām nasci. Nūc illū ostendit corporis motu, quē postea mon-
stratus erat digito. Sed quid mirū si futurus spōsi amicus tā magni-
ficis ab amico donis prēceptus est? Mirū quoddā in citharis animad-
uertimus. Si enim duas inter se citharas, neruis simili ratione disten-
tis, concordes reddideris, vbi alterius neruū tetigeris, is, qui in altera
cū illo in eodē ordine cōsentit, sine ullo tactu ad alterius sonitū cō-
mouetur. Quæ res inter naturæ arcana meritō numeratur: cuius tñ
nō aliā causam Musices periti, quām neruorū cōuenientiā afferunt.
Simil. Quæ autē magis inter se conueniunt, quām Sponsus, & amicus Spon-
si: iudex, & iudicis præco; Dñs, & præcursor Dñi; ac postremō Verbū 25
Dei, & vox Verbi? Christus enim Dñs Verbi, Ioannes vocis nomen
habet, qui per Prophetā dicit; Ego vox clamantis in deserto. Quāta
Ezai. 40. ergo hēc duarū personarū cōueniētia? Quid ergo mirum, si cūm in-
fans Verbum per salutationem insonat Marię, infans vox in matris
utero ita commoueatur, & saltet?

Addit prēterea Elisabeth; [Beata quæ credidisti.] Verē beata, quæ san-
ctos oēs vt virtutibus, & dignitate, ita fide quoq; superasti. Quā mul-
Luc. 1. ti em̄ ex antiquis Patribus, vt minōra crederēt, signa petierūt? Zacha-
rias, Ioānis pater, signū ad desperatā sobolē sperādā petijt. Ezechias
4. Reg. 20 in Solis retrocessione spē salutis; Gedeō in torido vellere promissæ
Iudic. 6. victoriæ signū petijt. Ipse quoq; Pater Abrahā (cuius fidē Paulus tan-
toperē cōmēdat) cū Cananæorū terrā posteris suis tradēdā à Dño ac-
cepisset, respōdit; Dñe Deus ynde scire possum q̄ possessorus sim eā?
At

26 At beatissima Virgo tot miraculis & promissis (quibus nihil vñquā simile in omnibus seculis visum est) ab Angelo propositis, nulla cunctatione, nulla interposita mora, nullo ad tantarum rerum maiestatē signo postulato, assensum ita præbuit, vt hoc potissimum nomine à beata Elisabeth cōmēdetur, dicente, [Beata quæ credidisti.] Ex quibus verbis apertè colligit Ambrosius, Mariam nihil addubitasse: quando Ambro: quidem eius hoc in loco fides, & beatitudo, fide parta, Spiritus sancti testimonio commendatur. Subditq; protinus;

[Quoniā perficiuntur in te que dicta sunt tibi à Dño.] Ex his verbis nū aliud miraculū in matre, sicut in filio, animaduertere licet: nempe insignē prophetiæ spiritū huic sanctæ sc̄minæ diuinitus collatum. Triplex enim prophetiæ genus esse statuunt: Vnū, quod præterita, & ab omniū hominū memoria remota cōpletebitur: quale Moysis fuit,

27 cūm cœli & terre molitionē, & priorū hominū vitas, moresque, soli Deo cognitas, descripsit. Alterū, quod præsentia, insolita tñ neque vulgari ratione cognita ostendit: cuiusmodi prophetia Ioāni tribuitur, qui Dñm Iesum, cœlesti indicio sibi reuelatū, hominibusq; incognitū, digito ostēdit dicens; Ecce agnus Dei, &c. Tertiū est cōmune atq; vulgatū, cū ea quæ futura sunt, longè antè prænūciatur. Hæc autē tria prophetandi genera beata Elisabeth his verbis se percepisse declarat. Præterita enim se cognouisse ostēdit, cūm ait, [Beata quæ credidisti.] Futura cum ludebit; [P]erficiuntur in te ea que dicta sunt tibi à Dño.] Præsentia verò cūm ait, [Vnde hoc mihi, vt veniat mater Dñi mei ad me?] ¶ Sed quis tibi, o beata mulier, hanc esse Dei matrē, & rerū omnium Dominā, ac Reginā demonstrauit? Quid in ea regij apparatus? quid terreni splendoris? quas regias opes? quā familiā? quos ministratiū or-

28 dines cernis, vt hæc Dei matrē, hoc est, mūdi Reginā appelles? Nihil hīc nisi solitudinē, paupertatē, inopiā cernis, qualē humilis fabri humiliē sponsam decebat. Sed lögē tamē (ait illa) maiora dignitatis huius argumēta intra me habeo. Insans vtero meo clausus gaudio suo hoc mihi mysteriū nuntiauit: quē cūm Spiritus sanctus repleuit, in me idē Spiritus dilapsus est. Quod honoris & dignitatis genus omnes omniū Regū & Imperatorū opes & ornamēta infinitis partibus superat. Quis enim vñquā inter omnes Gētiū Monarchs hoc honoris genere decoratus est, vt ab infante, vtero matris inclusō, adoraretur? Quid tu ad hæc B. Virgo? quæ & quales cogitationes voluitur in animo tuo? Satis ad gloriā tuā cœlestis nūcij, hoc est, Gabrielis Archā geli testimoniū erat; qui te Dei matrē, & inter mulieres benedictam pronūciauit. Accedūt modò admirādæ dignitatistuæ nō minus illustria testimonia: nēpē infantis, matris, & Spiritus sancti; qui tot editis

miraculis dignitatē tuā p̄̄dicat. Quibus sanè testimonij euidēter 29
cōstat, te electā in Deimatrē, Angelorū Dominā, c̄celorū Reginā, ful
gidā lucis portā, celi fenestrā, Regisq; alti ianuā; ac demū ad eū digni
tatis gradū euectā, quo subDeo nullus maior inter meras creaturas in
telligi potest. Quid igitur tā magnificis dignitatū titulis ornata cogi-
tas? quid dicas? quid ad propositas tibi per Elisabeth laudes respōdes?

Simil.

[Magnificat, inquit, anima mea Dñm] Infantiū est, omnibus in rebus
sive tristibus, sive secūdis, ad matris gremiū cōfugere, & in illius sinu
cōquiescere. Hoc autē vel maximū piorū hominū propriū est, qui
se ipsos, velut infantes, Deū verò, tāquā piā matrē filiorū affectu pro-
sequuntur: ideoq; qdquid illis sive lætū, sive triste accidat, ad illi⁹ sinū
supplices configuiunt, in rebus afflictis auxiliū petētes, in secūdis ve-
rō gratias agētes, & gloriā eius pr̄̄dicātes. Ad hūc ergo modū beatif-
sima Virgo, cūm se tot titulis, ac nominib⁹ commēdarī animaduer- 39
teret, intelligeretq; laudes illas oēs diuinæ benignitatis dona & be-
neficia esse, omnia illi accepta referēs, nihilq; sibi sumēs, totaq; in be-
nefactoris laudes effusa, [Magnificat (inquit) anima mea Dominū.] Sed
quę mēs cōcipere, quę oratio explicare valeat, quo animi ardore bea-
tissima Virgo in hāc vocem eruperit, & quo deuotionis affectu eius
anima Dñm magnificauerit. Quid est autem Dominū magnificare?
Nū potest aliquis Deū maiorem facere, aut magnitudini eius aliquid
addere? Minimē quidē? Ergo magnificare illū, nihil erit aliud, quām
inntimo corde magnitudinis eius immēritatē ex eius operibus, cū quo
dā mētis gaudio demirari: quo quidē modo Marię anima Dñm mag-
nificauit. Sed quibus operibus inducta hāc Dñi magnitudinē agno-
uit? Nunquid operibus sex dierū, quibus cōclū, terras, maria, Solē, Lu-
nā, ceteraq; astra fabricauit? Magna quidē opera sunt hēc, & quę di-
uinæ potētiæ, sapiētiæ, atq; bonitatis magnitudinē v̄sq; adeò specta-
toribus suis declarāt, vt à magno illo monacho Antonio libri appel-
larētur, quibus augustissima illa diuinæ mētis perfectio amplissimē
explicaretur. At beatissima Virgo nō ex his tātūm diuinæ magnificē-
tiæ operibus immēsam Dei maiestatē agnouit, sed vt ipsa apertē cōfi-
tetur, [Quia feci mihi magna qui potens est, & sanctum nomen eius.] Mu-
ltò enim maiora sunt quę operatus est in me, quām quę in tam vasta
mūdi mole fabricatus est. An nō multò maius est Deū hominē fieri,
quām omnes, quos Democritus finxit, mūdos creare? In his ergo (in
quit Maria) operibus, quę in me, clemētissime Pater, patrare digna-
tus es, amplissimæ certe potētiæ, bonitatis, charitatis, benignitatisq;
tuæ magnitudinē multò magis, quām in vniuersa rerū natura cōspi-
cio: nullumq; adeò magnū externa hēc opera tua de te mihi testimo-
nium

Democrit⁹

32 nium tradere possunt, vt nō multò his maiora intra me ipsa cōnspiciā. Pro his ergo tantis diuinæ gratiæ muneribus laudat & magnificat anima Mariæ Dñm. Sciebat enim sacrificium laudis post accepta beneficia esse Deo gratissimū: hoc enim ipse Dñs testatur cùm ait; Sa sacrificium laudis honorificabit me. Nō q̄ laudibus nostris quidquam illi aut honoris, aut magnitudinis accedit; qui maior est omni laude; sed q̄ ipse, qua est benignitate, hoc nostræ erga se pietatis, & religionis affectu delectetur, & perinde gratū habeat, ac si illi quicquā officio nostro accedere posset. Quod Hieronymus Vida his carminibus testatur:

Psal. 49:

Et quamvis mortale genus nil promere possit

Laudē tua dignum, nostras tamen, optime, laudes

Non renuis, gaudesq; hominum pietate benignus.

33 ¶ Quāuis igitur is bonorum nostrorū nō egeat, sola tñ incōprehēsibilis sua bonitate, & charitate se nostris laudibus honestari proficitur, easque à nobis frequenter exigit; nō ob aliquam suam commoditatem; sed quò materiam inde capiat dona sua pijs & gratis hominibus largiūs communicandi.

Addit deinde beata Virgo, [Et exultauit spiritus meus, in Deo salutari meo.] Quis, ó beata Virgo, exultationis tuę magnitudinē verbis cōscie qui valeat? aut quis dubitare poterit pro magnitudine cœlestium donorū fuisse magnitudinē gaudiorum? Neq; em dignitatis tuæ inscias, cū dices, [Quia fecit mihi magna qui potes est. Et, Beata me dicet oēs generationes.] Si em Apostolis dicere licuit; Nos autē nō spiritū huius modi accepimus, sed spiritū qui ex Deo est, vt sciam⁹, quæ à Deo donata sunt nobis: quātò magis Apostolorū Regina, atq; magistra hoc

I. Cor. 2:

34 verè dicere potuit: Hoc em vos fratres admonitos velim, q̄ quēadīno dū inter maxima Dei dona, donorum ipsorum cognitio numeratur (qua in largitorē grati & benevoli sumus) ita percepta beneficia nō agnoscere, nec datori accepta referre, magnū diuinī furoris argumētū est. Hinc em ingratitudo, hinc abusus diuinorū beneficiorū, hinc fastus, & pr̄sumptio, & aliorū cōtēptus, & superbia (peccatorū omnīū parés) originē ducent. Hoc autē perditorū ac sceleratorū hominum cōmune est, qui vt publicas calamitates, & clades nō culpæ supplicia, sed naturæ cōditionē putat: ita diuinitas, honores, nobilitatē, ac potentiam non Dei dona, sed fortunæ munera arbitrantur. Quò sit, vt neq; plagi immis̄is corripiantur, neque pro perceptis beneficijs gratias agant, sed illorum abusu deteriores fiant. At cōtrà Sacerdotum omnīū est, quæ sibi à Deo donata sunt, nosse; immortalesq; pro illis largitori gratias agere. Si ergo B. Virginī longè plura dona quām omnibus

omnibus Sæcis donata sunt, & pro magnitudine donorū fuit etiā, vt 35
modò diximus, magnitudo gaudiorū, cōsequēs est, vt quemadmo-
dum nulla cogitatio nostra donorum magnitudinem, ita neque hu-
ius gaudij magnitudinem concipere pro dignitate possit. Huius ve-
rō tantæ exultationis caulam subdit, cùm ait;

[Quia respxit humilitatē ancille suæ: ecce enim ex hoc beatā me dicēt oēs
generationes.] Animaduertite in his verbis maximā Virginis humilita-
tē cū summa prudētia cōiunctā. Elisabeth paulò antè dixerat, [Beata
quæ credidisti:] videlicet fidei eius tā magnifica dona tributa esse pre-
dicās: at prudētissima Virgo nō fidei, nō alicui virtuti aut meritis,
sed soii diuinę bonitati totū hoc ascribit, quæ se tāto hoc munere in
dignā clemēter respicere voluerit. Humilitas eīm hoc in loco nō vir-
tutē humilitatis, quā Latini, animi submissionē vocāt, sed vilitatē, &
abiectionē significat: vt sit sensus; Nō ob aliud beatam me secula oīa 36
prædicabūt, nisi quoniā omnipotēs & sanctus ille Dñs abiecta me &
vile misericordię oculis respicere dignatus sit. Quod perinde est ac si
illa Pauli verba dixisset; Gratia Dei sum id quod sum. Sic igitur sacra
Virgo dū humilitatē suā cōmemorat, nō humilitatis suę virtutē allé-
gat, sed eius maximē officiū exercet, cuius est, nihil omnino sibi tri-
buere, sed oīa Deo accepta referre, & ad bonitatis ei⁹ gloriā reuocare.

x Cor. 15.

Mich. 6.

Genes. 28.

Hāc igitur humilitatis virtutē, quę singulare quadā ratione in bea-
tissima Virgine emicuit, tota mēte atq; ardore imitari studeamus fra-
tres. Quisquis autē animā suam peccatorū maculis deformatā sentit,
habet vtiq; intra se cū B. Maria Magdalena vñ humiliari, seq; (vt ita
dicā) ad ima submittere possit. Huic enim illa humiliādi se ratio con-
uenit, quā Michæas Propheta designauit, cùm dixit; Humiliatio tua
in medio tui. Si verò puritatē & innocētiā singulari Dei dono conse-
quutus est, beatissimā Mariæ humilitatē sectetur, quæ quidquid in-
tra se cœlestiū donorū acceperat, gratuitū diuinę benigntatis mun-
esse prædicabat. Iacto enim firmo virtutis huius fundamēto, cæteræ
deinde virtutes cōsequētur, ac præcipue fidelis & indiscessa obediē-
tia, fortis & inuicta malorū patiētia, & lenitas, ac māsuetudo, humili-
tatis germana filia; quibus, ceu gradibus quibusdam in illa mystica
scala designatis, ad ipsum tandem Dominum, scalę innixū, &
beatam eius visionem, ipso aspirante, & iter nostrum benē fortunan-
te, feliciter peruenire poterimus.

PRIORIS DE PRÆCIPVIS SAN-
ctorum Festis Tomi Finis.

Tabula contionum in festis

+ infesto dñi i An diec contio. 1.

- i jn eodē festo contio. 2. p. 1

+ i jn oīceptōe dñe Marie Dñis dñis 2. p. 15

+ i jn veneratione Antiquitatis dñe. c. Virg. p. 34

+ i infesto dñi Thomae apth. contio. 1. p. 48

+ i jn eodē festo contio. 2. p. 63

+ i jn eodē festo contio. 3. p. 77

+ i jn eodē festo contio. 2. p. 88

+ i infesto dñi pāmē raf. contio. 1. p. 102

- i jn eodē festo contio. 2. p. 1.19

+ i jn eodē festo contio. 3. p. 129

+ i jn veneratione Dñis Marie dñi. p. 142

+ i jn eodē festo dñi 2. p. 155

+ i jn eodē festo contio. 3. p. 169

+ i jn eodē festo dñi 4. p. 182

+ i infesto dñi Mathe apth. dñi. 1. p. 196

+ i jn eodē festo dñi 2. p. 210

+ i jn eodē festo Thomae aquinatis dñi. 1. p. 228

+ i jn eodē festo dñi 2. p. 240

+ i jn veneratione dñia contio. 1. p. 252

+ i jn eodē festo dñi 2. p. 265

+ i jn eodē festo dñi 3. p. 279

+ i infesto dñi Mathe apth. p. 294

+ i jn eodē festo dñi 2. p. 308

+ i infesto munitionis s. t. amic dñi. 1. p. 325

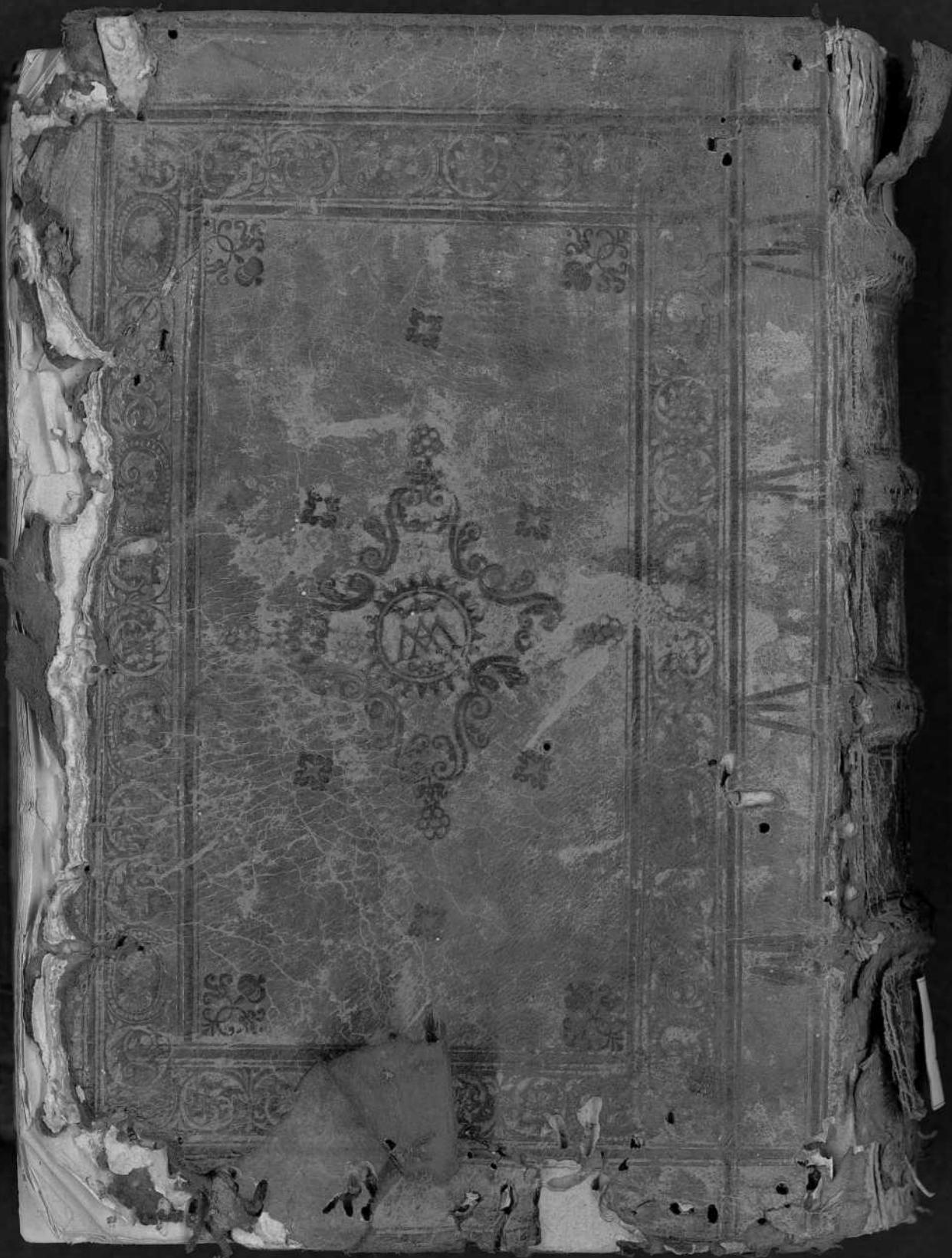
+ i jn eodē festo contio. 2. p. 340

+ i jn eodē festo dñi. 3. p. 354

-1 de sancta Catharina regina	p. 369
-1 decodem festo contio. 2.	p. 388
-1 jn eodem festo contio. 3.	p. 400
-1 jn eadem festo contio. 4.	p. 413
-1 jn nativitate dei p̄m vbi crypta abo... -	p. 432
-1 jn eodem festo contio. 2.	p. 444
-1 jn eadem festo contio. 3.	p. 457
-1 jn festo aplo 4 petri pauli abo. 1.	p. 469
-1 jn eadem festo contio. 2.	p. 482
-1 jn eadem festo contio. 3.	p. 493
-1 jn festo visitationis Beatae Marie	p. 511
-1 jn eadem festo contio. 2.	p. 525
-1 jn eadem festo contio. 3.	p. 540

Fray Juan
Domínguez

208 (1-2)

卷之三